

15 LET

**MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA
(1998–2013)**

**TIŠINA
&
NJENA
ŠEPETANJA**

MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA (1998–2013) • TIŠINA & NJENA ŠEPETANJA

15 LET

**MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA
(1998–2013)**

**TIŠINA
&
NJENA
ŠEPETANJA**

LJUBLJANA 2013

**»Tišina in njena šepetanja«
15 let Mestno društvo gluhih Ljubljana**

Izdajatelj in založnik: Mestno društvo gluhih Ljubljana

Oblikovanje: Janez Turk, Vinko Cepec

Prelom in priprava za tisk: Janez Turk, Vinko Cepec

Oblikovanje naslovnice: Nikolaj Vogel

Tisk: Birografika Bori

Naklada: 150 izvodov

Lektor: Sandi Lakner

Avtor: Mestno društvo gluhih Ljubljana

Uredniški odbor:

- Marija Möderndorfer
- Indira Vehbić
- Tanja Potočnik Hönigsman
- Maja Kuzma
- Vinko Cepec
- Nina Orešnik

Sredstva za izdajo Zbornika so omogočili, Mestna občina Ljubljana in donatorji:
Marjan Repše, Armat d.o.o., Janez Svete, Marija Möderndorfer.

Ljubljana

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:616.28-008.14(497.4Ljubljana)“1998/2013“
364-22-056.263(497.4)(082)

TIŠINA & njena šepetanja : 15 let Mestno društvo gluhih Ljubljana
(1998-2013) / [uredniški odbor Marija Möderndorfer ... et al.]. - Ljubljana :
Mestno društvo gluhih, 2013

ISBN 978-961-281-201-0

1. Möderndorfer, Marija 2. Mestno društvo gluhih (Ljubljana)
269544192

ZAČELI SMO IZ NIČ A ŠE RASTEMO ...

TIŠINA & NJENA ŠEPETANJA (Meri Möderndorfer, predsednica društva)	8
MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA PRAZNUJE LETOS SVOJ PETNAJSTI JUBILEJ DELOVANJA (Indira Vehbić, sekretarka društva)	9

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

USTANOVITEV MDGL	10
PREDSEDNIKI IN SEKRETARJI MDGL	11
ŠTEVILO ČLANOV MDGL	12
USTANOVITEV, PRIDOBITEV PROSTOROV, FINANCIRANJE IN DELOVANJE DRUŠTVA	12
POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI	13
(Indira Vehbić)	

IN MEMORIAM

In memoriam	20
--------------------------	----

PRISLUHnite BESEDAM OPOGUMLJAJO TE ...

KO TIŠINA ŠEPETA (Maja Kuzma)	21
---	----

1999

»V slogi je moč!« (Vinko Cepec)	24
»Perspektiva gluhih pri zaposlovanju je odprta na vseh področjih« (Igor Vidmar)	26
»Delo se vedno splača!« (Armin Alibegović)	28
»Njihovi uspehi so plačilo za moj trud« (Svjetlan Vujasin)	30
»Takšen sem, kot sem« (Jani Möderndorfer)	32
»Če ne vlagáš v mladinski pogon, ne moreš pričakovati boljšega jutri« (Bogdan Tanasič)	35
»Gluhi imajo pravico do enakopravnega informiranja« (Aljoša Redžepović)	36

2000

»Vsi za enega, eden za vse« (Maja Repše)	40
»Neukim ljudem je izredno lahko vladati!« (Tone Pezdirc)	42
»Vzdušje je bilo prijetno« (Miha Zupan)	45
»Radio za gluhe? Ne! Radio za vse!« (Andrej Pengo Bitenc)	46
»Športni duh v zdravem telesu« (Aleš Peperko)	50
»Postati najboljši košarkar« (Miha Zupan in Saša Lukić)	52

KAZALO

»Teorija brez prakse je voz brez akse« (Gašper Pezdirc)	53
»Rada se šalim, zafrkavam in pripovedujem vice!« (Nina Orešnik)	56

2001

»Najbolj učinkoviti napotki so od gluhih samih« (Alenka Levec)	58
»Moje vrednote so disciplina (red), vztrajnost in pogum« (Bojana Globačnik)	60
»Pomembno je tudi, da ima profesor razumno srce« (Silvo Girandon)	62
»Gluhi so me prvi naučili slovenščine« (Ivana Djilas)	64
»Hodite po svetu odprte glave in odprtega srca« (Nicole Kuplenik)	67
»Informacija je najmočnejše orožje« (Petra Rezar)	71
»Življenje hiti vse hitreje« (Cvetko Zagorski)	77
»Martinovo – praznik ponovnega rojstva vina« (Jože L., Martin R., Zdenka Š.)	79

2002

»Ker lahko razumem in uporabljam kretnjo« (Katarina in Anica Kos)	82
»Svet je velik oder majhnih velikih ljudi« (Meri Möderndorfer)	84
»Izgubljena generacija mladih« (Barbara Repovš)	88
»Kam spadam?« (Tawnya Edwards)	90
»Najbolj mi je všeč pripovedovanje pravljic« (Marjetka Kulovec)	94
»Kako imeti gluhega otroka rad, kako mu pokazati ljubezen?« (Marku Jokkinen)	96
»Sklenil sem spremeniti obrambno taktiko« (Saša Lukić)	98
»Boriti se je treba za to, da bodo imeli vsi gluhi enake možnosti in enaka izhodišča kot slišiči« (Ljiljana Batič)	100
»Da bi naše društvo še dolgo delovalo« (Milena Pečovnik)	103
»Zvoki iz mojega PV zvenijo naravno in udobno« (Beverly Biderman)	104

2003

»Naglušnost in gluhota nikakor ne smeta biti bistvena ovira za kreativno delo« (Matjaž Debevec)	106
»Psiholog naj pozna gluhe!« (Lars van der Lieth)	110
»Naredil sem vse, kar sem mogel, in to bolje kot tisti močnejši« (Sebastian Montalto)	112

»Vtisi z Olimpiade« (Samo Petrač, Janez Slatinšek)	119
»Košarka mi je zelo pri srcu« (Miha Zupan, Ivo Sunara)	122
»Ples mi je odprl svet« (Maja Milenovič Workman)	124
»Gluhi so izobraženi!« (Matthew Bennett)	128
»Moč mi daje, ko vidim, da gluhi ljudje skupaj lahko delamo« (Liisa Kauppinen)	130
»V Parizu je bila prva šola za gluhe« (Živa Pehljan)	132

2004

»Govorica prijaznosti, prijaznost besede« (Radio Kaos)	134
»Izobrazba je vrednota naše univerze« (Dr. Susan Burch)	136
»Rekli so mi, da sem res vpisan v zgodovino All-starsa v samostojni Sloveniji« (Miha Zupan)	138
»Gluhi morajo prevzeti vodenje lastnih organizacij« (Čedo Škondrič)	140
»Gluhi naj se držimo skupaj« (Robi Lah)	145
»Iz tekme v tekmo smo postajali samozavestnejši« (Saša Lukić in Miha Zupan)	146
»Življenje ni bilo manj radostno in manj uspešno, ker sem gluhi!« (Andrija Žic)	148
»Bila je težka odločitev« (Nina Orešnik)	156
»Za gluhe otroke moramo biti ambiciozni« (Bogdan Knavs)	158
»Evropsko prvenstvo je hvala mamam in očetom« (Peter Brumen)	163

2005

»Črke, besede se mi v glavi spremenijo v žive slike« (Slavko Pavlič)	164
»Zakon je v praksi zaživel šele leta 2004« (Jasna Bauman)	166
»Ne želim, da me čas povozi« (Sandi Lakner)	168
»Odločitev za polžev vsadek večinoma sprejmejo starši« (Dr. Jagoda Vatovec in Irena Željan)	170
»Mladi želijo »spremeniti« svet« (Vivian Batory in Colin Allen)	172
»Slušno prizadetim osebam je potrebno posvečati posebno pozornost in družbeno skrb« (Janez Drobnič)	174
»Mednarodni dan gluhih je praznik gluhih« (Mladen Veršič)	176
»Ničesar ne storimo dobro, če ne prenehamo misliti, kako bomo storili« (Anton Petrič)	178

KAZALO

»Nenehno si je treba prizadevati za boljši jezikovni slog« (Petra Šubič)	180
»Sem prvi gluhi gledališki igralec s certifikatom v zgodovini Slovenije« (Damjan Šebjan)	182

2006

»Ne obupajte ob prvi oviri« (Lada Lištvanova)	184
»Prvič v zgodovini je bila tako polna tribuna« (Miha Zupan)	187
»Milijon poljubčkov Sloveniji« (Robert Herbszt in Judit Barna)	188

2007

»Iti korak za korakom« (Saša Lukič)	190
»Želela sem si sprejeti izziv« (Daša Peperko)	192
»Mislim, da bom vedno igral košarko« (Miha Jakofčič)	193
»Eni pa me kar osvajajo« (Vera Lištvanova)	194
»Različne kretnje, različne kulture« (Lojze Potočnik)	196
»Bodite aktivni na raznih aktivnostih« (Catherine Muller in Daniel Greenwood)	198

2008

»Kjer je volja, je tudi pot« (Sandi Lakner)	200
»Učimo se vse življenje« (Nina Orešnik)	203
»Živim zdravo, se dosti gibljem in poskušam ohranjati stik z naravo« (Ana Krotko)	204
»Od ustanovitve MDGL do danes« (Meri M., Saša L., Mladen V.)	205
»Moj jezik, moj svet, moja kultura« (Ellen Séau in Ludovic Ducasse)	208
»Izkušnja je najboljši učitelj« (Izabela Juriševič)	210

2009

Skupina »SOLZE« (Tončka Veršič)	212
»Bodite vztrajni in dosegli boste zeleni cilj« (Robert Žlajpah)	213
»Klicni center ali vezni center« (Matjaž Juhart)	216
»ZIMI – Zakon o izenačevanju možnosti invalidov« (Matjaž Juhart)	220
»Slovo od slovenske moške košarkarske reprezentance gluhih« (Christian B., Aleš P., Peter P.H., Janez S., Šime M., Roman K., Janez P.)	224

2010

»Z branjem in pisanjem ohranjam to, kar je bilo z muko pridobljeno« (Tanja Potočnik Hönigsman)	228
»Klicni center za osebe z okvaro sluha deluje vse dni v letu, 24 ur na dan« (Jasna Bauman)	231

2011

»Ženska ekipa z dobrimi igrami »nagaja« moški ekipi« (Nataša Pirc Musar)	234
»V meni je še veliko neizrabljene energije« (Meri Möderndorfer)	236
»Gluhi so postali nekako del mojega življenja« (Jasna Parapot)	238
»Znakovni jezik in življenje gluhih sta me zelo zanimala« (Tinkara Belčič)	240
»Želel bi za vedno ostati v Sloveniji« (Slobodan Ridošić)	242
»Joj, koliko let je že mimo? Da, 87! Veliko, ne?« (Marija Bergant)	244
»Mati je bila moja prva in najboljša učiteljica« (Marija Sever)	246

2012

»Izkušnje so najpomembnejše za razvoj sebe« (Maja Kuzma)	248
»Moji hčerki so bila moja dela zelo všeč« (Irena Kregar)	254
»Da bi nama bilo v tretjem obdobju življenja dano zdravje« (Pavel in Angela Šumnik)	257

2013

»Za mano je bogata zgodovina dosežkov in udejstvovanj« (Mladen Veršič)	258
»Življenje je naš najboljši učitelj« (Nikolaj Vogel)	260

NAČINI KOMUNIKACIJE

Načini komunikacije	263
---------------------------	-----

TIŠINA & NJENA ŠEPETANJA

Samo 15 let dela z glasilom »ODMEV TIŠINE« je za nami. Veliko ali malo? Za nas, ki iščemo, ustvarjamo, dajemo mislim in besedam prosto pot, je zelo veliko. Ko se ob prebiranju vračam v ta leta nazaj in bereš izpovedi ljudi ali tišino in njena šepetanja skozi intervjuje, se ti odpira svet, ki je mnogim nepredstavljen. Gre za gluhe ljudi, ki so se odprli, izlili svoje misli, dušo, kako živeti, delati, biti to kar si – gluhi, vendar enakovredni, polnopraven del družbe. Vmes so tudi izpovedi ljudi, zdravih na sluhu, ki tako ali drugače spadajo med nas. To so zgodbe ljudi »s posebnimi potrebami«, ki se jih ne da spregledati, ne ignorirati, prej občudovati njihovo smelost, pogum, polnost življenja.

Vsi ti intervjuji so zlata vredni, so neka zapuščina zanamcem, zgodovina, ki bo ostala na ogled za vedno. Zaradi vsega tega je bila sprejeta naša odločitev, da se vsi intervjuji strnejo v eno zgodbo, vezano v knjigo. Posebej je treba poudariti, da so intervjuje delali izjemoma gluhi izpraševalci.

Knjiga »TIŠINA & NJENA ŠEPETANJA« se izdaja v počastitev 15-letnega obstoja in delovanja Mestnega društva gluhih Ljubljana in v zahvalo vsem ustanoviteljem društva, vsem, ki vztrajno sodelujejo in prispevajo svoj čas in delo pri glasilu Odmev tišine ter vsem članom, ki sodelujejo s polno pripadnostjo društvu.

Brez skupinice entuziastov, ki so dali svoj čas in delo pri pripravi knjige »TIŠINA & NJENA ŠEPETANJA«, se ne bi izšlo. Zato velja posebna zahvala in spoštovanje Maji Kuzma, Tanji Potočnik Hönigsmann, Indiri Vehbić, Meri Möderndorfer, Vinku Cepcu, Janezu Turku in Sandiju Laknerju.

*Meri Möderndorfer,
predsednica društva*

MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA PRAZNUJE LETOS SVOJ PETNAJSTI JUBILEJ DELOVANJA

Obletnica je vedno priložnost za zadovoljstvo in ponos, še posebej, če gre za obletnico delovanja društva. Je priložnost za kratek zastoj koraka, ki je namenjen razmišljanju o prehojeni poti. Čeprav sedaj zremo v preteklost in ocenjujemo svoje delo, hkrati zremo tudi v prihodnost, polno načrtanih poti, nalog in delovnega elana. Veliko je bilo storjenega v teh letih, nekaj stvari bo sčasoma zbledelo, nekaj pa ne bo nikoli pozabljenih. Ostal bo neizbrisni pečat prizadevanj posameznikov, ki so se združevali, imeli voljo, veselje in znanje začeti razvijati društveno delovanje.

Delovati aktivno petnajst let in v tem času uspešno prebroditi vse vzpone in spuste, je velik dosežek. Ob številnih aktivnostih društva, ki so v skladu z zahtevami in željami naših uporabnikov na različnih področjih, postaja delovanje društva vse bolj prepoznavno, odmevno in s svojim javnim delovanjem tudi vse bolj družbeno pomembno.

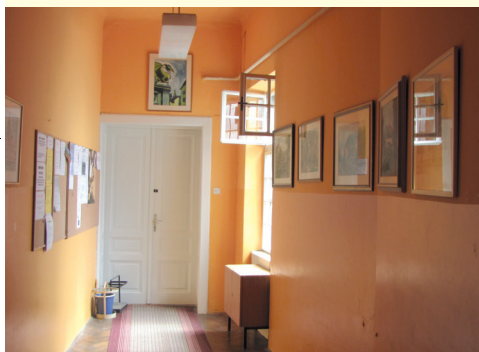
Praznovanje obletnice društvenega delovanja je tudi zaveza sedanjemu in bodočemu vodstvu, da nadaljuje po uspešni poti. Predvsem pa priložnost, da spregovorijo tisti, ki so v tem obdobju delovali v društvu, vodili ali sodelovali v njegovih aktivnostih.

Ker je zgodovina pisateljica človeškega življenja in udejstvovanja, se bomo ozrli v preteklost in obudili spomine na vzrok pred petnajstimi leti posajenega semena, ki je vzkliko in počasi začelo rasti.

*Indira Vehbić,
sekretarka društva*

...A ŠE RASTEMO...

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

USTANOVITEV MDGL

Ideja o ustanovitvi Mestnega društva gluhih Ljubljana se je izoblikovala leta 1998 zaradi vrste nerešenih problemov, s katerimi so se takrat srečevali v obstoječem Društvu gluhih in naglušnih Ljubljana, zelo oddaljenem od mestnega središča, s sedežem v Zadobrovi. Težave s prevozom in drugi problemi so postopoma pripeljali do razvoja nezadovoljstva, upora in medsebojnega razhajanja med vodstvom. Zato je bila tiha želja mnogih ustanovitev lastnega društva v mestu, kjer bi gluhi mirno delali in ustvarjali, bili svobodnejši, kjer bi lahko izražali svoje potrebe, pokazali, da znajo delati tudi sami, da zmorejo biti samostojni, odgovorni in da lahko sami vodijo svoje društvo.

Dne 3. novembra 1998 je potekal ustanovni sestanek v gostilni Portal na Zaloški cesti v Ljubljani. Pobudnica ustanovitve društva je bila gospa Marija Möderndorfer. Sestanka so se udeležili: Maja Repše, Marjan Repše, Petra Rezar, Pepca Pevcin, Fredi Pevcin, Vinko Cepec in Marija Möderndorfer. Za registracijo Društva je bilo potrebno napisati Pravila oz. Statut.

Dne 30. novembra 1998 je v podjetju OPTIMA na Vojkovi cesti potekal prvi Občni zbor, katerega so se udeležili: Marija Möderndorfer, Vinko Cepec, Petra Rezar, Pepca Pevcin, Fredo Pevcin, Fredi Pevcin ml., Maja Repše, Marjan Repše, Nikolaj Vogel, Tanja Potočnik Hönigsman, Tone Čarman, Saša Lukič, Alenka Pernat, Janez Perčič, Magda Perčič in Lilijana Grm. Potrjena je bila ustanovitev društva z imenom: MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA, sprejet Statut društva ter izvoljen začasni predsednik, g. Vinko Cepec, in tajnica društva, ga. Petra Rezar. Na začetku so se v društvu izvajale le nujne aktivnosti.

Cilj delovanja društva je združevanje gluhih, gluhoslepih, oglušelih, ki jih zanima članstvo v društvu in usmerjanje v društvene

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

dejavnosti. Cilj društva je negovati, razvijati in zaščititi kulturo in jezik gluhih, širiti informacije s področja zakonodaje, izobraževanja, omogočiti uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Namen in naloge društva so:

- opozarjati javnost na problematiko gluhih in spodbujati strpen odnos do gluhih;
- sodelovati z organizacijami in institucijami, ki se strokovno ukvarjajo s tem področjem;
- uveljavljanje spoštovanja etičnih in moralnih načel stroke pri delovanju društva;
- organizirati in spodbujati strokovno izpopolnjevanje članov društva;
- organizirati srečanja z drugimi društvi doma in v tujini;
- izvajati aktivnosti s področja sociale, kulture, športa, razvedrila in izobraževanja.

Z namenom čim boljšega sodelovanja, strokovne rasti, širitve horizonta v prid našim uporabnikom, ves čas sodelujemo z Zvezo društev gluhih in naglušnih, ostalimi društvi gluhih in naglušnih po Sloveniji, lokalnimi skupnostmi ter drugimi invalidskimi organizacijami in društvi.

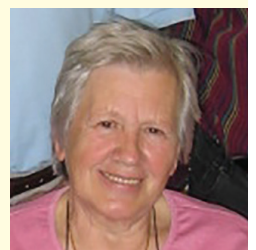
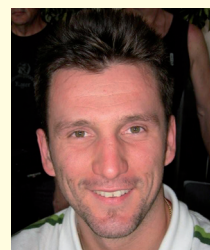
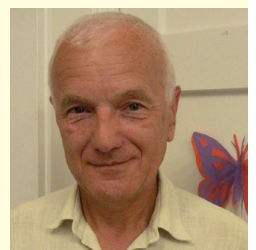
PREDSEDNIKI IN SEKRETARJI MDGL

Od leta 1998 dalje se je pri predsedovanju društvu zvrstilo kar nekaj predsednikov/ic:

- Vinko Cepec (1998 - 1999)
- Maja Repše (1999 - 2001)
- Petra Rezar (2001 - 2003)
- Mladen Veršič (2003 - 2007)
- Saša Lukić (2007 - 2011)
- od leta 2011 je predsednica društva Marija Möderndorfer.

V obdobju petnajstih let je delo sekretarja opravljalo kar nekaj gluhih in slišočih oseb. Prva redna zaposlitev strokovnega delavca v društvu je bila izvedena leta 2009. Po sedaj zbranih podatkih so to bili:

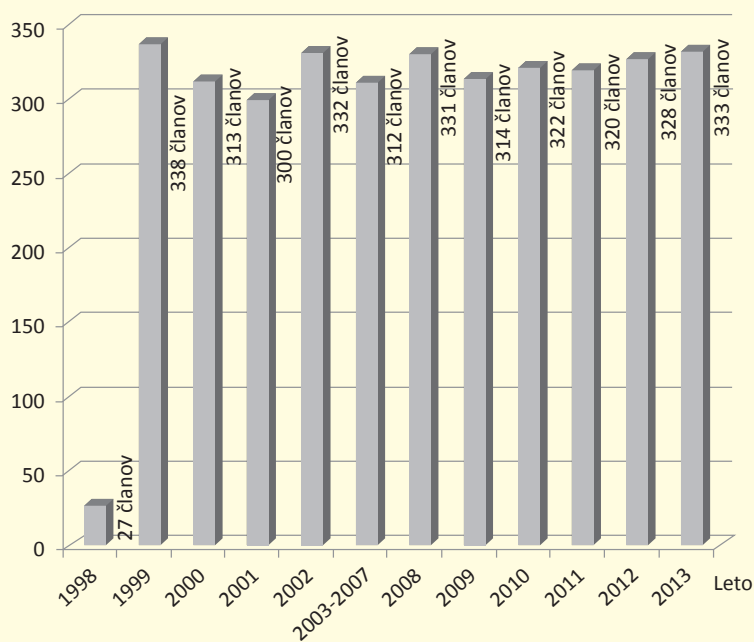
- Petra Rezar
- Marija Möderndorfer
- Darko Božič
- Nataša Kordiš
- Simona Gerenčer
- Maja Vugrinec
- Igor Vidmar
- od leta 2009 dalje prva redno zaposlena Indira Vehbić.

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

ŠTEVILO ČLANOV MDGL

Število članov MDGL je vseskozi naraščalo. Leta 1998 je imelo društvo 27 članov, letos pa jih ima že 333. Število članov MDGL se je najbolj povečalo v letu 1999, in sicer za 311 članov.

USTANOVITEV, PRIDOBITEV PROSTOROV, FINANCIRANJE IN DELOVANJE DRUŠTVA:

- Ustanovitev Mestnega društva gluhih Ljubljana - november 1998;
- Upravna enota Ljubljana potrdi statut društva - januar 1999;
- Mestna občina Ljubljana društvu v brezplačno uporabo dodeli prostore na Trubarjevi cesti 24, ZDGNS zavrne vlogo društva za sprejem pod njeno okrilje - april 1999;
- Svečana otvoritev prostorov društva - maj 1999;
- Prva pridobljena sredstva za programe iz javnega razpisa Mestne občine Ljubljana na področju sociale - junij 1999;
- Nepričakovana smrt soustanoviteljice in predsednice društva Maje Repše - avgust 2001;
- Sodelovanje na Prvem festivalu nevladnih organizacij Lupa v Cankarjevem domu - oktober 2002;
- Predstavitev referata na Prvem slovenskem kongresu socialnega dela v Portorožu - oktober 2002;
- Prva pridobljena sredstva Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij za izvedbo socialnih programov društva - januar 2003;
- Zveza društev gluhih in naglušnih društvo sprejeme med redne člane - april 2003;
- Predstavitev referata na 14. svetovnem kongresu gluhih v kanadskem Monterealu - julij 2003;

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

- Aktivno sodelovanje z radiem Poslovni kanal in Kaos pri ozaveščanju družbe o gluhih, november 2003 - februar 2005;
- Društvo pridobi status invalidske organizacije in društva v javnem interesu - januar 2004;
- Oglas »Sem gluhi, nisem neumen« na Televiziji Slovenija - februar 2004;
- Izvedba projekta »Prepoznate gluhe?« na velikih plakatih po vsej Sloveniji - julij 2004;
- Sodelovanje društva na Festivalu prostovoljstva od aprila 2005 do danes;
- Sodelovanje pri pripravi projekta mesta Ljubljana »Ljubljana, mesto, prijazno invalidom«, 2007 - 2008;
- Ozaveščanje slišočih z akcijo na plakatih »Tudi gluhi so enakopravni« - julij - december 2007;
- Obeležitev 10-letnice delovanja društva - september 2008
- V društvu se prvič redno zaposli sekretarka - januar 2009;
- Prva študijska praksa študentke za socialno delo v društvu, maj - junij 2009;
- Gluhi prostovoljci obnovijo društvo, iz sredstev Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij pa se kupi novo opremo - marec 2010;
- Prva pridobljena sredstva za programe iz javnega razpisa Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve na področju sociale - april 2011;
- Opravljanje obvezne šolske prakse dijakinje Zavoda za gluhe in naglušne - maj 2012 in 2013.

POSEBNI SOCIALNI PROGRAMI

Osnova delovanja društva je v izvajanju posebnih socialnih programov, ki jih gluhi, gluhoslepi, naglušni in osebe s polževim vsadkom zaradi svoje senzorne invalidnosti potrebujejo v njim prilagojeni obliki. Z izvajanjem posebnih socialnih programov, ki jih država s svojimi institucijami ne izvaja, omogočamo osebam z okvaro sluha lažje in enakopravnejše vključevanje v vsakodnevno življenje in delo. Poleg tega opozarjamo državne institucije na posledice gluhotе, na okrnjeno dostopnost do informacij, slabo socialno varnost in vse ostale težave s katerimi se naši uporabniki srečujejo.

- **Enakopravno vključevanje gluhih v družbo – Usposabljanje za aktivno življenje in delo ter preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih**

Oviranost uporabnikov v komunikaciji, nevidna invalidnost, nizka stopnja osveščenosti o njihovih pravicah in nerazumevanje informacij s strani izvajalcev javnih storitev povečujejo socialno izključenost. Program je namenjen vsem gluhim, naglušnim, gluhoslepim in osebam s polževim vsadkom, ki živijo na območju delovanja društva. Z izvajanjem tega programa zagotavljamo strokovno pomoč in svetovanje za preprečevanje socialne izključenosti oz. povezavo in vključevanje oseb z okvaro sluha v socialno okolje. Osebe z okvaro sluha so zaradi komunikacijske oviranosti oškodovane, odrinjene pri sporazumevanju in dostopu do informacij v slovenskem znakovnem jeziku, zato program zajema tudi ozaveščanje o

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

obstojećih možnostih, ki so jim na voljo glede pomoči pri uveljavljanju pravic, novostih na področju zakonodaje, prekvalifikacijah, dodatnih izobraževanjih in nadaljnem šolanju, blažene socialnih posledic gluhoti ali naglušnosti, seznanjanje uporabnikov s tehničnimi pripomočki in njihovo dostopnostjo. Program obsega izvajanje različnih aktivnosti, tečajev, delavnic, predavanj, informiranja, zagotavlja tolmače gluhim za osebne potrebe v kontaktih z institucijami, zdravstvom, sodišči. Poudarek je tudi na neformalnem druženju in koristnem preživljanju prostega časa.

Cilj programa je, da se z različnimi oblikami neposredne pomoči omogoči osebam z okvaro sluha čim bolj kvalitetno socialno življenje in preprečuje socialno izključenosti ter da se omogoči enakopravno vključevanje v družbo, s tem pa tudi krepitev samozavesti in samopodobe ter sprejemanja samega sebe.

• PSIHOSOCIALNI PROGRAM – Osebna asistenca

Mestno društvo gluhih Ljubljana od leta 2002 izvaja program psihosocialne pomoči ostarelim gluhim. Program zajema neposredno pomoč na domu ali v DSO (domovih starejših občanov). V program psihosocialne pomoči so vključene brezposelne gluhe osebe preko javnih del. Program se izvaja po principu pomoči gluhi za gluhega. Društvo ima pretežno starejšo starostno strukturo. Glavna ovira starostnikov, ne glede na to ali živijo v družinski skupnosti ali sami, je enaka – osamljenost zaradi komunikacijske oviranosti. Sam program je v celoti zasnovan z namenom blaženja socialnih in psihičnih posledic invalidnosti in posledic socialne izključenosti ter stigmatizacije teh ranljivih skupin. Mnogi so bolni, demenčni in potrebujejo pomoč pri vsakdanjih aktivnostih, pomoč v gospodinjstvu in druženje. Nekateri so vključeni v redno dnevno obravnavo, drugi tedensko ali občasno po dogovoru – po potrebi.

Cilj programa je omogočiti starostnikom, da živijo polno in ustvarjalno življenje v domačem okolju z neposredno pomočjo gluhega asistenta.

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

• KULTURA

Kultura je področje, kjer se lahko osebe z okvaro sluha udeležujejo, popestrijo dogajanje in pokažejo svoje izrazne sposobnosti. Gluhi imajo svojo kulturo, svoj jezik – znakovni jezik in svoj način izražanja. Gluhi opisujejo svojo kulturo kot neko potrebo po igri, razvedrilu, sprostitvi in gibanju, po socializaciji, spodbujanju notranje težnje po razširitvi meja svojega jaza in razvijanju družbene zavesti, smisla za kreativnost ter druženje s sebi enakimi. Kulturni programi so pomembni za izobrazbeni in družbeni razvoj gluhih. Program se izvaja od ustanovitve društva in obsega vključevanje v kulturne aktivnosti, pripravo gledaliških predstav, modernega plesa, folklornega plesa, pantomime, filma, prepevanj v znakovnem jeziku, deklamacij, obeleževanje pomembnih kulturnih in ostalih dogodkov. Program zajema tudi kulturne in strokovne ekskurzije po Sloveniji in tujini ter skupinske obiske različnih razstav in prireditelj, s katerimi si uporabniki širijo znanje in se vključujejo v kulturno okolje. Kulturo gluhih pa skušamo prikazati tudi na prireditvah lokalne skupnosti. Izvajajo jo gluhe osebe same na način, ki izvira iz razmišljanja in zmožnosti gluhih izvajalcev in kot rečeno možnosti razumevanja gluhih »uporabnikov«.

Cilj programa je izražanje umetniških sposobnosti, povečevati splošno razgledanost in druženje s sebi enakimi. Duhovno in estetsko se bogatijo, obenem pa razvijajo veščine in prirojen talent. Tako kot je izrednega pomena kultura za vsak narod, saj ga identificira in ohranja njegovo samostojnost, je pomembna tudi kultura za gluhe, ki pa nima vloge ohranjanja gluhih, temveč jim sploh omogoča njihov osebni razvoj ter spremljanje te človeške dobrine v njim razumljivem jeziku.

Med pomembne kulturne dogodke uvrščamo:

- **Organiziranje mednarodnega dneva gluhih** že 14 let 70 milijonov gluhih po vsem svetu tretjo septembrsko soboto praznuje mednarodni dan gluhih, ki ga je leta 1958 razglasila Svetovna

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

federacija gluhih. Namen tega dneva je opozoriti politike, oblasti in seznaniti javnost z manjšinsko kulturo in znakovnimi jeziki, hkrati pa opozoriti na nevidno invalidnost ter neenakopraven položaj oseb z okvaro sluha.

Mednarodni dan gluhih je poseben praznik in Mestno društvo gluhih Ljubljana ga praznuje že od leta 1999. Tradicionalna prireditve vedno potekala na prostem na Prešernovem trgu, pred Mestno hišo Ljubljana, zadnja leta pa na Mesarskem mostu. V ta namen pripravljamo bogat kulturni program (himna v slovenskem znakovnem jeziku, poezija, folklorni nastop, nastopi gluhih umetnikov ...), hkrati pa ozaveščamo širšo javnost o problematiki gluhoti in težavah, s katerimi se gluhi srečujejo v vsakdanjem življenju. V sklopu kulturnega programa ob mednarodnem dnevu gluhih so organizirane tudi druge aktivnosti kot so:

- likovna kolonija v Stari Ljubljani
- slikarska razstava v galerij GAL
- predstavitev akcije Modri trak, katerega si pripne tudi voditelj Tomaž Ranc v oddaji Dnevnik na RTV SLO 1
- predstavitev na stojnicah z različnimi izdelki, ki jih gluhi sami izdelujejo
- slikanje gluhih umetnikov na mestu prireditve ...

Ob zaključku spuščamo modre balone v zrak, ki simbolizirajo barvo kot simbol boja proti zatiranju gluhih in predstavlja spoštovanje do gluhih in drugačnosti. Kulturna prireditve, ki jo organiziramo že 14. leto zapored, je v vseh teh letih doživela veliko pozornost mimoidočih.

- Organiziranje likovne kolonije v letih 1999 - 2001;
- Gledališka predstava v slovenskem znakovnem jeziku »Matiček se ženi«, režija Ivane Đilas, tri ponovitve - junij 2000;
- Gledališka igra »Otroci manjšega boga«, dve ponovitvi - junij 2001;
- Razstava gluhih likovnikov v Stekleni dvorani Mestne hiše, september - 2002;
- Udeležba na mednarodnem filmskem festivalu v Amsterdamu na Nizozemskem »Gluhi v stiski«, april - 2003;
- Projekt »Gluh sem, a nisem neumen«, kratek spot - 2004;
- Premiera filmskega projekta v Kino dvoru Ljubljana »Luč prijateljstva« 2004;
- Projekt »Prepoznate gluhe?« - jumbo plakat (visel na 14 lokacijah po Ljubljani) - 2004;

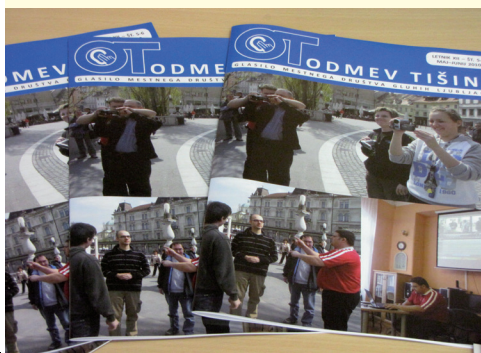

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

- Premiera in ponovitev gledališke predstave »Skrivnosti« v Kulturno - umetniškem društvu France Prešern, junij 2005;
- Izdaja prevoda knjige »Ali slišimo gluhe? Na koliko decibelih?«, julij 2006;
- Organizacija 2. filmskega festivala gluhih v Gledališču za otroke in mladino Ljubljana - 2006;
- Fotonatečaj »Utrip življenja skozi oči gluhih« - 2006;
- Fotografska razstava v ljubljanskem nakupovalnem središču CityPark - januar 2007;
- Izvedba filmov »Mladi gluhi« in »Pomemben podatek« - 2007;
- Ustanovitev folklorne skupine gluhih »Veselje«, ki je v obdobju od leta 2007 do 2013 nastopala na triintridesetih javnih prireditvah po vsej Sloveniji;
- Izvedba filma »Mladi gluhi 2« - 2008;
- Ustanovitev pevske skupine gluhih deklet »Solze«, ki je v obdobju od leta 2008 do 2013 nastopala na dvajsetih javnih prireditvah;
- Ustanovitev plesne skupine gluhih deklet »D&D«, ki je v obdobju od leta 2008 do 2013 nastopala na dvanajstih javnih prireditvah;
- Retrospektivna razstava likovnih del slikarja Draga Jermana »Most do ljudi« v Stekljeni dvorani Mestne hiše - maj 2009;
- Nastop na uvodnem večeru 6. evropskega festivala umetnosti in kulture gluhih Salvia - oktober 2010;
- Izvedba filma »Študij je zakon« - 2011;
- Vsakoletna organizacija kulturnih programov ob mednarodnem dnevu gluhih in praznikih, od 1998 do 2013;
- Slikarska razstava gluhega akademskega slikarja Nikolaja Vogla »V globini časa« v Desnem atriju Mestne hiše Ljubljana - maj 2013.

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

• INFORMATIVNA DEJAVNOST

Posledice okvare sluha se najbolj kažejo na področju sporazumevanja, dostopnosti do informacij ter pri aktivnem vključevanju v življenje in delo v družbi. Uporabnike na razumljiv način informiramo in obveščamo o tekočih dogodkih in aktivnosti društva ter tudi o pravicah in posebnih potrebah te populacije preko obvestil na oglasni deski društva, elektronske pošte, mesečnih napovednikov dogodkov, pošte, sms sporočil, sestankov, okroglih miz, internega glasila, spletne strani.

Cilj programa je pravočasna in pravilna informiranost ter s tem večja možnost vključevanja v slišče okolje, lažji dostop do zaposlitve in izobraževanja. V okviru tega programa deluje spletna stran društva www.mdgl.si in na dva meseca izhaja interno glasilo Odmev tišine.

- Interno glasilo Odmev tišine

Prva številka glasila Odmev tišine (v nadaljevanju: OT) je izšla že maja 1999 in je obsegala štiri strani. OT je prvo glasilo gluhih in naglušnih, ki je bilo registrirano (leta 2002) na Ministrstvu za kulturo in uvrščeno v razvid medijev pod zaporedno številko 437. Gluhi sami opravijo vse faze ustvarjanja glasila, razen tiska. Do konca leta 2004 je OT izhajal vsak mesec, nato pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev začel izhajati na dva meseca v povečanem obsegu. Danes OT obsega v povprečju 20 strani in več. Izdajamo ga tudi v elektronski obliki na spletni strani, kar omogoča, da je na razpolago širši javnosti.

Namen OT je poleg informiranja gluhih o aktualnih dogodkih iz sveta tišine in s področja delovanja društva tudi spodbuditi uporabnike k pisanju, s čimer si bogatijo besedni zaklad, ter osveščanje širše javnosti o obstoju in problematiki gluhih.

- Spletna stran

Leta 2000 so bili postavljeni zametki internetne predstavitve društva, ki je začela z rednim obveščanjem leta 2001 pod spletnim naslovom www.drustvo-gluhih-ljubljana.si, nato je januarja 2002 spletna stran dobila novo podobo. Iz skromnih začetkov se je portal razvil v pomemben del informacijske dejavnosti društva. Septembra 2007 spletna stran dobi novo, bolj privlačno podobo in naslov spletne strani www.mdgl.si. Spletna stran je ponovno bila posodobljena aprila 2011.

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

• REKREACIJA IN ŠPORT

Športno rekreativna aktivnost je za osebe z okvaro sluha veliko večjega pomena kot za slišče. Je pomembna oblika medsebojnega druženja, preko njega se lažje povezujejo s sliščo populacijo. Zadovoljene so potrebe po igri, razvedrilu, sprostitvi in gibanju. Dobri športni rezultati in fizična kondicija krepijo samozavest in pozitivno vplivajo na splošno počutje. Program zajema različne športne panoge, krepitev psihofizične kondicije, organizacijo državnih prvenstev in sodelovanje na njih, prijateljska srečanja, meddruštvena tekmovanja, udeležbo na drugih prijateljskih tekmovanjih, rekreativne pohode, balinanje, tenis, bowling, odbojko, odbojko na mivki, orientacijski tek, futsal, košarko, telovadbo za starejše. Z vključitvijo uporabnikov v program je zagotovljena tudi aktivna raba prostega časa. Vsako leto je društvo organizator državnega prvenstva v različnih športnih panogah.

V petnajstih letih delovanja so naši člani prejeli kar 126 športnih pokalov. Najmočnejši smo v ženski in moški odbojki, tenisu, šahu, bowlingu in košarki. V vseh omenjenih panogah smo bili večkratni državni prvaki med gluhih.

Cilj programa so socializacija, integracija v slišče okolje, ohranjanje in izboljšanje zdravja, ohranjanje psihofizične kondicije, razvijanje osebne iniciative in vztrajnosti, zadovoljevanje potrebe po druženju in s tem sproščanju.

KRATEK PREGLED 15 LET DELOVANJA MDGL

• DELO Z MLADIMI - PODROČJE MLADINSKIH AKTIVNOSTI

V našem društvu posvečamo pozornost tudi mladim gluhih in naglušnim, da prosti čas izrabijo za izpopolnjevanje in osebnostno rast. Potreba mladih po dodatnem neformalnem izobraževanju je zelo živa in aktualna. Osnovni cilj dela z mladimi je izvajanje preventivnih in prostočasnih aktivnosti v njim prilagojeni tehniki tj. v slovenskem znakovnem jeziku. Dejavnost programa je v informiranju, izobraževanju, skrbi drug za drugega, sposobnosti odločanja in se izvaja v obliki delavnic, okroglih miz, predavanj... Namen programa je v zviševanju samopodobe, razvoju solidarnosti in odgovornosti, večji vključenosti v življenje in delo.

Poleg omenjenega programa se mladi v društvu vključujejo tudi v ostale psihosocialne programe, šport in kulturo. Kot prostovoljci so zelo aktivni tudi pri nastajanju našega glasila OT in pri izvajanju učne pomoči na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana.

Projekte mladinskih aktivnosti od leta 2004 sofinancirajo Urad RS za mladino, MOL - Urad za mladino, MOVIT.

Od leta 2004 do leta 2013 med pomembne organizirane aktivnosti uvrščamo:

- prvi mednarodni mladinski tabor v Kranjski Gori;
- samostojno delo mladih za 2. slovenski film gluhih »Luč prijateljstva«;
- sodelovanje na Festivalih prostovoljstva;
- mladinski tabori v Kranjski Gori;
- udeležba mladih gluhih na mednarodnem taboru Svetovne zveze

mladih gluhih na Švedskem;

- delavnica »Komunikacija brez glasu« v Kranjski Gori;
- ozaveščanje slišočih z akcijo »Tudi gluhi so enakopravni« (feliksi, plakati raznim OŠ, SŠ, fakultetam, ... Cityplakati v nekaterih večjih mestih);
- delavnica o slovenskem znakovnem jeziku na Študentski areni;
- projekt enoletnega prostovoljnega dela na Švedskem za člana našega društva in obratno - prihod prostovoljke s Švedske in vključitev v prostovoljno delo v društvu;
- novinarske in motivacijske delavnice za mlade v Kranjski Gori;
- filmska predstavitev mladih na filmskem festivalu v Domžalah, Slovenskih Konjicah, Trbovljah;
- udeležba na gledaliških in plesnih delavnicah ter festivalih pod pokroviteljstvom Zveze;
- vsakoletna pomoč pri organizaciji in izvedbi kulturnih programov ob mednarodnem dnevu gluhih in praznikih.

*Gradivo zbrala:
Indira Vehbić*

KO TIŠINA ŠEPETA ...

Mestno društvo gluhih Ljubljana (MDGL) so ustanovili gluhi ljudje z veliko mero razuma in vztrajnosti. Želeli so svoj drugi dom, v katerem bi ustvarjali stvari, v katerem imajo vsi skupaj enake misli in enak jezik. Do sedaj je preteklo 15 let in v teh letih se je odvijala borba za boljši jutri za gluhe. Mnogi, še zdaj zelo in večno dragoceni ljudje, so se vrgli v ogenj, da bi preizkusili nemogoča dejanja in stvari, ki si jih niso upali. In kje smo sedaj? Še vedno obstajamo. Po njihovi zaslugi.

Glasilu »Odmev tišine« se je začelo izdajati leta 1999. Ustvarili so ga gluhi ljudje z namenom, da se njihove gluhe člane informira. Vanj so pisali različni ljudje, od gluhih do slišočih.

Pobudo za nastajanje te »bogate knjige«, v kateri so tudi zbrani intervjuji različnih ljudi, je dala Meri Möderndorfer, ki je pri nastajanju glasila OT sodelovala že od samega začetka – od začetka obstoja društva MDGL. Njena želja je, da se odpre okno, iz katerega odmeva tišina, ki naj doseže še svet zvoka. Ko je prebirala »stara« glasila, so ji bili intervjuji v njih tako zelo zanimivi, da se ji je v hipu pojavila želja, da bi naredili »zbornik« intervjujev. Ta želja je zorela nekaj časa, da je našla pravi trenutek. Njena misel: »To je tudi na nek način naša zgodovina« me je spodbudila, da sem tudi kot strastna bralka in ljubiteljica resničnih zgodb z velikim srcem sprejela delo pri zbiranju gradiva za nastanek knjige, ki jo držite v rokah.

V času dela pri zbiranju gradiva in urejanju sem prebirala različne zgodbe različnih ljudi. V oči bodejo tisti intervjujanci, ki so bili po nekaj letih spet intervjujani. Zanimive razlike. Ostale vsebine so bile pa tako ekskluzivne, da sem opazila, da so še kako aktualne! Najbolj zanimiva misel od vseh mi je bila misel Gašperja Pezdirca, ki je izgubil sluh pozno, a se zavedal razlike med slišati - razumeti in ne slišati - ne razumeti. Tako je opisal z besedami: »V svetu zvoka je bilo mnogo besed in življenjskih napotkov slišanih tako mimogrede, sedaj pa je za vse to potrebno mnogo več truda.«

Knjiga je zlato, ki je bilo skrito kot zaklad. Zlato se lahko proda in se z njim zasluži, ne moremo pa kupiti življenja ljudi. Izkoristite svoj čas tudi za prebiranje te zlate knjige, ki naj odmeva za večne čase.

Maja Kuzma

IN MEMORIAM

*Ta svet je lep, če nekemu nekaj daš;
ta svet je lep, če nekoga rad imaš;
če stisneš roko komu, ko ga kaj boli;
ta svet je lep, če si človek do ljudi.*

(Tone Pavček)

V spomin in zahvalo:

- pokojnim soustanoviteljem društva:
 - Maji Repše
 - Pepci Pevcin
 - Frediju Pevcinu
- pokojnim sodelavcem – intervjujancem:
 - Tonetu Pezdircu
 - Andriji Žicu
 - Cvetku Zagorskemu

1999

2001

2000

2004

2007

2010

2012

»V slogi je moč!«

Vinko Cepec

Na razgovor smo povabili prvega predsednika našega društva, ki je tudi eden izmed pobudnikov za ustanovitev društva. On je naš dolgoletni znanec, ki je prijeten in zanimiv sogovornik.

Tanja Hönigsman

Kako ocenjujete delo društva kot prvi predsednik? Ali ste imeli pri ustanavljanju veliko težav?

Z delom sem zadovoljen, posebej s tistimi pobudniki za novo društvo, s katerimi smo tesno sodelovali. Predvsem smo se trudili pri pridobivanju vseh dokumentov, ki so potrebni za ustanovitev novega društva. Dela je bilo veliko, delali smo prav vsi.

Kaj je botrovalo vaši odločitvi o ustanovitvi društva? Ali ste že kdaj prej razmišljali o tem?

Mnogi gluhi so izražali nezadovoljstvo. Želeli bi aktivno sodelovati v društvenem življenju in uresničevati svoje želje in potrebe. Veliko je k razmišljanju pripomogla nova lokacija v Zadobrovi, ki je mnogim težko dostopna ali celo nedostopna. O ustanovitvi svojega društva smo razmišljali že mnogo let, vendar pa smo čakali na pravo priložnost, ki se je pokazala ravno v tem času. Nekateri drugi so že poskušali izpeljati ta projekt, a ga žal niso izpeljali do konca. Priložnost se je kasneje sama ponudila, da smo vsi našli skupni jezik in takoj pričeli delati.

Ali lahko poveste, kaj je bil doslej najtežji korak in kaj ste morali ukreniti v tej smeri?

Pregovor pravi, da je najtežje začeti. Ko je bil statut, ki smo ga pripravili gluhi sami, sprejet na prvem občnem zboru in kasneje potrjen še na upravni enoti MOL, so se pričeli novi koraki. Predvsem pri pridobivanju novih članov, žiro računa, šifre dejavnosti, izbiri pečata ... Delo pa nam je še bolj oteževalo to, da takrat nismo imeli svojega prostora.

Kako ste poskrbeli za hitro komunikacijo glede na to, da niste imeli svojega prostora?

Faks je pripomogel k temu, da smo imeli odlične stike med seboj. Omogočil nam je hitrejšo komunikacijo ter s tem seveda olajšal naše delo.

Zanima me, kako ste pobirali članarino in kako ste vedeli, kateri člani bi se radi včlanili v novo društvo, ko pa še nismo imeli pisarne?

Zelo dobro vprašanje! Bivši sedež našega društva je bil na Puhovi ulici 9 za Bežigradom, v mojem stanovanju. Izbrali smo ga zato, ker sem bil predsednik. Dobival sem veliko sporočil po faksu in pisem, v katerih so me spraševali, kje bi lahko plačali članarino, ko so izvedeli, da smo ustanovili novo društvo.

Kaj menite o tem, da se vse več ljudi včlanjuje v naše društvo, čeprav trenutno nima podpore Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije in s tem možnosti pridobivanja denarja, kar je pogoj za obstoj vsakega društva?

Čeprav nimamo denarja, pogumno gremo naprej. Od MOL in ZDGNS vseeno pričakujemo, da nam bodo pomagali. Prav od MOL smo dobili prostore. Vsi novi člani se pridružijo v glavnem samo zato, ker imamo svoje prostore v središču mesta in nudimo vse, kar smo jim obljubili že prej: odlične prometne povezave, varnost, prijazne odnose. V teh prostorih se počutimo kot doma. Kar je najpomembnejše, prihajajo že novi člani. Delamo, trudimo se samo zaradi gluhih samih.

Zakaj ste se odločili za ime »Mestno društvo gluhih Ljubljana«, krajše MDGL? Nekaterim ljudem gre v nos prav ime »gluhih«, čeprav se po pravilih našega društva lahko včlani vsak odrasel človek (gluhi, naglušni in slišči, ki so jim blizu).

Želeli smo imeti preprosto, jasno in predvsem kratko ime društva, zato smo izbrali ime, ki vključuje vse ljudi, opisane v členu našega statuta.

Kateri dogodek se vam je najbolj vtisnil v spomin?

Sklep MOL o dodelitvi družbenega prostora. Brez tega bi se lahko zgodilo, da društvo ne bi preživelo. To je bil naš največji cilj doslej.

Za odločilni korak, ta je pravzaprav najtežji, je bil potreben izjemen pogum. Od kod črpate moč? Ali vas ni bilo strah?

V slogi je moč! Za ustanovitev društva smo potrebovali moč prav vsi člani odbora, predvsem za ta odločilni korak. Strah me je bilo res, ko sem moral dati svoj podpis, s katerim sem prejel vso odgovornost za ustanovitev društva.

Kakšne so trenutne obveznosti v društvu?

Sem član upravnega in uredniškega odbora, posebno pri oblikovanju našega glasila »Odmev tišine«. Imam dosti izkušenj, saj sem bil zaposlen 32 let v Delu pri montiranju časopisov in revij. Zelo sem bil vesel in presenečen, da je delo pri glasilu prevzela mlada urednica Maja Vugrinec. Zdi se mi pomembno, da to delo opravlja mlada generacija.

Kaj pa radi počnete v prostem času?

Vrtnarim.

V našem društvu imamo že nekaj knjig in si lahko vsak član kaj sposodi ali pa bere v društvu. Ali bi lahko nam zaupali, katera knjiga je vaša najljubša in zakaj?

Zelo veliko sem bral raznih časopisov in revij. Prva knjiga, ki sem jo bral, je bila »Pod svobodnim soncem« znanega avtorja Frana Seliškarja Finžgarja. Obiskali smo ga še živečega, ko smo bili še dijaki in to mi je ostalo najbolj v spominu. Prav tako me je zelo zanimalo vse v zvezi s psihologijo.

Kaj bi vas sedaj najbolj razveselilo?

Naš največji problem je že rešen, ko smo dobili streho nad glavo. Zelo sem zadovoljen z delom v našem društvu, ki ga gluhi sami vodimo in nosimo vso odgovornost. Trudimo se, da bi naše delo potekalo po vzoru najbolj naprednih gluhih v Evropi in Ameriki. Najbolj bi mene osebno razveselilo to, da bi Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije priznala naš obstoj in nas sprejela v članstvo.

Za konec, kaj bi radi povedali članom našega društva?

Čestitke predvsem tistim, ki so zbrali pogum in se včlanili, kljub pomanjkljivostim. Mi si bomo prizadevali, da bomo lahko pomagali pri reševanju vseh težav, tudi pri izobraževanju in kulturi. Za konec bi rad prosil vse člane, da sodelujejo pri pisanju člankov za naše glasilo. Vsakega najmanjšega prispevka bi bili vsi zelo veseli. Pišite še danes!

Hvala za vaše sodelovanje!

»Perspektiva gluhih pri zaposlovanju je odprta na vseh področjih«

Igor Vidmar

Na razgovor smo tokrat povabili gospoda Vidmarja, ki je direktor Tiskarne »OPTIMA«. V tem podjetju je zaposlenih veliko gluhih. Tudi on je član našega društva in nam je bistveno pomagal na začetku nastajanja našega društva, za kar se mu prisrčno zahvaljujemo. Spoznajmo ga!

Tanja Hönigsman

Pohvalno je, da ste nam posodili prostor v Tiskarni »Optima«, kjer so člani UO MDGL lahko imeli sestanke in izvedli 2. občni zbor, ko še nismo imeli sedeža na Trubarjevi. Kaj je bil povod za takšno pomoč?

Mogoče predstavlja pomoč v obliki prostorov, ki ste jih uporabili za sestanke pri ustanavljanju novega društva, za vas veliko. Za mene osebno pa taka pomoč ne pomeni velikega dejanja. Povod za to malo pomoč je bil predvsem v tem, da z gluhiimi delam in živim že od leta 1971. Že takrat sem se prvič srečal s težavami gluhih, saj sem imel za sodelavca gluho osebo, in to je bil g. Vinko Cepec. On me je tudi prvi učil posameznih kretenj oziroma jezika gluhih. Kasneje, leta 1985, sem prišel za direktorja v Učne delavnice. Moje delo ni bilo enostavno, bil sem mlad in brez večjih izkušenj, a smo kljub temu našli skupni jezik in se sporazumevali. V nadaljevanju sem spoznaval težave, s katerimi se gluhe osebe vsakodnevno srečujejo v svojem življenju. Vaša razmišljanja in želja po samostojnem delu, ki ste ga začrtali z novim društvom, so za mene zelo pozitivni. Zato tudi nisem razmišljal, ali omogočiti uporabo prostorov ali ne.

Na kaj ste pomislili, ko ste izvedeli za ustanovitev društva?

Nasmejal sem se, in to v pozitivnem smislu. Sam sem o samostojnem delu v obliki društvenega dela veliko premišljeval in tudi slišal o namerah. Ko sem izvedel, da ste ustanovili novo društvo, je bil to po mojem razmišljanju pozitiven korak gluhih. V začetku nisem vsega vedel – kaj načrtujete v nadaljevanju – a sem spoznal, da se novo društvo ustanavlja z zelo resnimi nameni. Ustanovitev društva, v katerem delajo samo gluhi, pomeni velik korak gluhih. Sami ste pričeli delo na področju, ki vam je najbolj znano, o problemih o katerih najlaže sami poveste največ in nenazadnje tudi usmerjate razvoj na vseh nivojih dela z mladimi gluhiimi osebami.

Na kaj pa ste mislili po pridobitvi prostorov (na Trubarjevi cesti)?

Pridobitev prostorov je zelo pomembna, saj ima društvo tako svoje lastne prostore, v katerih lahko dela. Novi prostori pomenijo za društvo tudi priznanje širše družbene skupnosti, čeprav slišim, da vas v Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije še niso sprejeli. Z novimi prostori je društvu omogočeno delo v širšem smislu, tam se lahko dobivajo člani, pripravljajo program ter se srečujejo.

V naše društvo se lahko vsakdo včlani, torej ste tudi vi to storili. To je zelo lepo od vas. Kaj pričakujete od društva in kako ga lahko podprete?

Od društva pričakujem, da bo imelo dober in bogat program, ki ga bo izvajalo in ne samo imelo napisanega na papirju. Srečanje in prireditve, ki jih je do sedaj društvo zelo uspešno organiziralo, dokazujejo, da se lahko z dobro voljo in dobro organizacijo posameznikov, pa čeprav so to »gluhi«, ponudi in izvede zelo bogato družabno življenje ne glede na (ne)razpoložljiva finančna sredstva. Pri izvajanju programa dela je denar pomemben, ni pa najpomembnejši, kar z dejanji uspešno dokazuje novo društvo. Od društva pričakujem, da bo še naprej tako aktivno kot do sedaj. Od preostale družbe pa, da novo društvo sprejme kot enakopravnega člana v svoji sredini.

Dolgoletni znanec gluhih ste, saj že dolgo časa delate med gluhih, je tako? Kako se sporazumevate z gluhih? Na kaj moramo biti ponosni in kaj moramo še popraviti?

Z gluhih delam intenzivno že 14 let. Sporazumevanje ni vedno enostavno, je pa res, da je možno. Načinov sporazumevanja je veliko, sam uporabljam delno govornico rok, delno svinčnik – in ne nazadnje – gluhi tudi dobro berejo z ustnic. Gluhi morate biti ponosni na veliko stvari, ena med njimi je zagotovo vztrajnost, ki jo morate imeti v vsakodnevnem življenju. Kaj naj bi popravili? Naučite slišče govorice gluhih ter malo strpnosti in razumevanja, da bo komunikacija lažja.

Kje vidite perspektivo zaposlovanja gluhih?

Perspektiva gluhih pri zaposlovanju je odprta na vseh področjih. Danes računalnik, telekomunikacija in drugi mediji omogočajo podiranje tehničnih ovir pri komunikaciji gluhih in odpirajo vrata za delo gluhih praktično v vseh poklicih. Oviro pri zaposlovanju gluhih vidim v (ne)zmožnosti šole, da se hitro prilagaja novim načinom usposabljanja, saj je to povezano tako s finančnimi sredstvi kot tudi s pripravljenostjo posameznikov za uvajanje novosti.

Kaj menite o permanentnem izobraževanju zaposlenih gluhih?

Poznam kar nekaj gluhih, ki se izobražujejo ob delu. To je pozitivno, saj se mora vsak posameznik vse življenje izobraževati. Verjamem pa, da imajo gluhi velike težave, saj je organizirano izobraževanje odraslih prirejeno za slišče.

Kaj ste kot direktor pripravljeni narediti za usposabljanje gluhih?

Kot direktor podjetja, ki zaposluje gluhe, sem zelo zainteresiran za dodatno usposabljanje in izobraževanje gluhih. Za šolsko leto 1999/2000 smo razpisali štipendije za učence, ki se izobražujejo za grafične poklice po programih IV. in V. stopnje na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana. V prihodnje pa upam, da se bo med gluhih našel posameznik, ki bo pripravljen pričeti študij na Višji grafični šoli (fakulteti) in ga tudi končati. Pri tem študiju sem pripravljen s štipendijo podpreti tiste gluhe »grafike«, ki bi želeli doštudirati in se zaposliti v Tiskarni »Optima«.

Ali ste strogi do sebe in do zaposlenih?

Do sebe sem strog, od sebe tudi zahtevam maksimalno delo. Ali sem strog do drugih ljudi, morajo povedati sami.

V čem je po vaše skrivnost uspeha tako v zasebnem kot poklicnem življenju?

Skrivnosti pri uspehu ni. Bistvo uspeha je v poštenem in angažiranem delu ter maksimalnem dajanju samega sebe. Uspešen je samo tisti, ki je prvi pri vsaki stvari. Današnji časi so taki, da ne dovolijo spanja.

Kako opisujete sebe? Ali ste optimist, pesimist ali pa le realist?

Optimist. Če ne bi bil optimist, tudi ne bi opravljal dela, ki ga delam.

Kaj radi počnete v prostem času? Je to morda šport po načelu »zdrav duh v zdravem telesu«?

Veliko prostega časa nimam, vendar rad igram odbojko, tenis in namizni tenis. Vsak, ne samo direktor, bi moral vsaj dvakrat tedensko uporabiti načelo »zdrav duh v zdravem telesu« in se rekreirati, a žal to zanemarjamo, kar ni dobro.

V našem društvu imamo malo knjižnico, zato bi vas prosila, če nam lahko poveste, katera knjiga je vaša najljubša knjiga in zakaj?

Moje najljubše knjige so vse knjige, ki jih Tiskarna »Optima« natisne. Mesečno natisnemo 60 – 70 različnih knjig oz. v povprečju 250.000 knjig.

Bi morda za konec kaj sporočili našim članom?

Tako kot ste pogumno pričeli z ustanovitvijo društva, nadaljujte z delom še naprej. Nihče vas ne more ustaviti v vašem pozitivnem razmišljanju in delu.

Hvala za vaše misli!

»Delo se vedno spleča!«

Armin Alibegovič

Predstavljamo vam Armina Alibegoviča, ki je trener ekipe »TINEX MEDVODE«. V tej ekipi sta tudi naša gluha košarkarja, Saša Lukić in Peter Potočnik.

Peter Potočnik

Kakšen je cilj ekipe »TINEX MEDVODE« v 2. zahodni ligi (leto 1999/2000)?

Cilj ekipe »TINEX MEDVODE« v prihajajoči sezoni je uvrstitev med prve štiri ekipe v 2. SKL zahod. Seveda, ob dobrem treniranju, pripravljenosti in zbrani igri vsakega posameznika, bi lahko zasedli prvo ali drugo mesto v skupini, ki pelje v nadaljnje igranje za uvrstitev v 1.B SKL. Toda, to bo izredno težko doseči, predvsem zaradi dejstva, da smo v tej sezoni registrirali 9 novih igralcev, ki prihajajo iz različnih klubov in z različnimi navadami.

V svoji vrsti (ekipi) med drugimi trenirate tudi dva gluha. Kakšno je delo s Sašo Lukićem? Kaj pričakujete od njega?

Saša Lukić igra za naš klub že 5 let, zato ga poznam še iz časov, ko je bil fantič. Prvič sem ga videl na pripravah reprezentance gluhih v Kranjski Gori, ko so se pripravljali na kvalifikacije za EP. Že takrat je kazal izredno nadarjenost. Po zaslugi prof. Svjetlana Vujasina sem stopil v stik s Sašo ter s še enim članom reprezentance, Romanom Krajačićem. Roman si je žal premislil in ni prišel k nam. Saša pa je, nasprotno, zagnano in trdo treniral ter postal naš najboljši igralec v mladinski kategoriji. Njegove dobre igre so opazili tudi trenerji reprezentanc in ga uvrstili na širši seznam mlade reprezentance Slovenije, ki je na EP na Siciliji 1998 osvojila drugo mesto. Njegov napredek so hvalili tudi trenerji reprezentance gluhih, predvsem g. Peter Brumen. Po njegovem mnenju Saša sodi v svetovni vrh med gluhiimi igralci. Sedaj je Saša eden od nosilcev igre v našem članskem moštvu. V prejšnji sezoni je bil zaradi slabih razmer za treniranje in neizkušenih soigralcev nekoliko razočaran. Zato je stagniral v svojem razvoju. V tej sezoni se je položaj v klubu izboljšal. Pripeljali

smo novega »starega sponzorja«. Ta je bil naš sponzor iz časov, ko smo bili ena izmed štirih najboljših ekip v Sloveniji. Prizadevamo si za dokončanje nove velike športne dvorane. Imamo devet novih kvalitetnih igralcev. Zato v tej sezoni pričakujem od Saše, da bo s svojo dobro igro ter pozitivnim obnašanjem na igrišču in ob njem pomagal priigrati naši ekipi dosežek, ki si ga vsi zelo želimo.

Kaj pa Peter Potočnik?

Petra Potočnika se spomnim še od kvalifikacijske tekme z reprezentanco Ukrajine. Več let sem ga prepričeval, da naj igra za našo ekipo. Zaradi službenih obveznosti to ni bilo mogoče, toda v tej sezoni je Peter končno podpisal za našo ekipo. Peter je odličen organizator igre, zelo izkušen in timski igralec. Mi imamo na tem položaju najmanj kvalitetnih igralcev, zato nam bo zelo pomagal. Zaradi specifičnosti igre play-makerja bo moral Peter redno trenirati, da bo dobro telesno pripravljen in v stalnem stiku s soigralci.

Ali je delo z njima zahtevno?

Delo s Sašo in Petrom ni nič bolj zahtevno kot z drugimi igralci. Celo nasprotno, zaradi tega, ker ne slišita, sta toliko bolj pozorna pri demonstraciji vaj. Oba sta odlična igralca, košarkarski jezik je univerzalen in zato se hitro razumemo. Prav vesel sem, da je njun učitelj prof. Vujasin, ki je celi vrsti fantov vcepil ljubezen do športa, naučil jih je osnove posameznega športa in jim tako omogočil, da ob dobrem delu izpolnijo svoje športne cilje. Za ostale gluhe športnike ne vem, toda za košarkarje vem, da imajo veliko srečo, ker imajo na svoji košarkarski poti ob prof. Vujasinu (je v prvi vrsti atletski trener) odlične trenerje in košarkarske znance, kot so g. Peter Brumen, g. Bogdan Tanasič ter g. Janez Perčič.

Kakšen je vaš življenjski moto?

Delo se vedno splača!

»Njihovi uspehi so plačilo za moj trud«

Svjetlan Vujasin

Ker bo novoustanovljeno društvo v kratkem praznovalo prvo leto obstoja oz. začetek svojega obstoja, je pripravilo obsežen program aktivnosti ob mednarodnem dnevu gluhih. Tako se je lotilo tudi načrta, da bi izpeljali Tek prijateljstva. Pri organizaciji nam je bil v veliko pomoč Svjetlan Vujasin, prof. športne vzgoje na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Bil je nekdanji vrhunski atlet, tekač na dolge proge. Danes je še vedno aktiven v atletiki kot trener z najvišjo trenersko licenco, ki mu omogoča celo delo v tujini.

MDGL

V našem društvu imamo poleg gluhih tudi sliščeče člane, pred kratkim je bil objavljen intervju z Igorjem Vidmarjem, ki je tiho podpiral naše društvo od samega začetka. Bi nam morda zaupali vašo odločitev, da se pridružite ostalim slišječim članom v društvu? Kaj vam pomeni društvo gluhih? Moja odločitev, da se včlanim v vaše društvo, ni slučajna. Predvsem spodbujam konkurenco med društvi in menim, da je novoustanovljeno Mestno društvo gluhih Ljubljana dober primer, kako naj bi društva po Sloveniji funkcionirala. V Mestnem društvu gluhih Ljubljana so člani, s katerimi se rad pogovarjam in izmenjavam mnenja.

Tek prijateljstva je odlično uspel, kar je bila tudi vaša velika zasluga in zasluga vseh ostalih, ki so se resno lotili organizacije teka. Edino napako pa smo imeli v skromni propagandi, kljub temu pa smo vsi zadovoljni, saj smo si pridobili pozitivne izkušnje za naslednjo organizacijo teka. Ali je bila odločitev, da boste sodelovali pri organizaciji težka, ste se bali kakšnih težav? Ali je bil to za vas izziv? Organizirati tek prijateljstva je bil za mene izziv, ki se ga nisem ustrašil. Vedel pa sem, da bo prvič najtežje in da bomo storili nekaj napak. Napaka, ki bode v oči, je storjena na področju propagande. Širša javnost je bila premalo obveščena o našem teku in takšne napake ne smemo več ponoviti. Sicer pa se na izkušnjah učimo in mislim, da bo leta 2000 Tek prijateljstva bolj množičen.

Pri teku prijateljstva so nam pomagali tudi vaši kolegi in sodniki. Bi jih, prosim, imenovali? Prav tako smo opazili tudi nekatere atlete, ki so se udeležili Teku prijateljstva. Tako smo imeli dva prvouvrščena tekmovalca v moški članski kategoriji, oba sta pritekla v cilj z roko v roki. Ste imeli težave z iskanjem sodnikov in atletov? Vaša misel o izpeljanem Teku prijateljstva? V množici rekreativnih tekmovalcev, ki so preplavila našo majhno državo, mi je bilo resnično težko prepričati sodnike in aktivne atlete, da pridejo na našo prireditev. Ob tej priliki bi se iskreno zahvalil vsem sodnikom Atletske zveze Slovenije in slišječim atletom za njihovo sodelovanje na teku prijateljstva.

Ker že imate izkušnje z gluhihimi dijaki, bi bilo zanimivo slišati tudi kaj o vašem delu v šoli in na stadionu? Niste le trener, temveč mnogim pomenite veliko več, saj tudi spodbujate, podpirate mnoge gluhe in ostale športnike. Nam morda zaupate kaj več o tem?

Kot športni pedagog delam na Zavodu 18 let. Z dijaki se dobro razumem. Dijaki spoštujejo mene in jaz njih. Pomagam jim na vseh področjih njihovega življenja. Mislim, da podobno delo opravljam kot atletski trener na stadionu ŽAK-a. Delo z atleti me veseli, ker mi daje možnost napredovanja in dokazovanja, da svoje dolgoletne atletske izkušnje in znanja prenašam na mlade vrhunske športnike.

V društvu imamo tudi nekaj odličnih športnikov. Saša Lukić in Peter Potočnik sta člana našega društva. Saša je še dijak in prav pod vašim mentorstvom je svoj talent razvijal in potrdil. Peter Potočnik pa je vaš nekdanji učenec, danes je član državne reprezentance gluhih košarkarjev.

Prav po vaši zaslugi se je šport gluhih dvignil iz anonimnosti. Kako vam je to uspelo? Kvaliteta vašega dela je zato toliko bolj opazna, saj ste sicer vrhunski atletske trener, ki pa z veliko mero in voljo obvlada tudi moštvene igre; taki igri sta nogomet in košarka.

Moja »prva ljubezen« v športu so bile igre z žogo in plavanje. Leta 1968, ko sem imel že 19 let, so me atletske strokovnjaki prvič opazili na manjšem atletske tekmovanju, kjer sem zmagal. Sem vsestranski športnik, tako da sem svoje široko športno znanje prenašal tudi na moja dijaka Lukića in Potočnika. Da dvigneš nekaj iz anonimnosti, je potrebno imeti v sebi voljo, željo in samozaupanje. Na ZGNL naše vodstvo nima pravega posluha za šport. Moja želja pa je, da se šport kot integracijski faktor uporabi kot orodje, ki pomaga gluhim in naglušnim, da lažje premagujejo svoje težave in se lažje ter hitreje vključujejo v slišče okolje. To težko uresničujem.

Letos se je vašim atletom pridružil Primož Povše, ki je prej treniral za klub Novo mesto. V čem vidite njegov potencial in realne možnosti? So treningi enakovredni sliščim ali se mora za svoj rezultat bolj truditi?

Naglušen atlet Primož Povše, ki je tudi dijak zavoda, je talentiran atlet-sprinter, ki veliko obeta. Njegovo razmišljanje o treningih ali učenju je podobno njegovim gluhim vrstnikom. Gluhi otroci so razvajeni in niso navajeni na trdo delo. Ne govorimo o fizičnem delu v tovarni ali na polju. Govorim o trdem, mučnem in ponavljajočem se treningu ali učenju. Tu so naši dijaki in športniki zelo šibki in neodgovorni. Mislijo, da lahko z malo truda dosežejo rezultate za katere tudi slišči rabijo več let dela. Razvajamo jih doma, v domu, vrtcu, šoli. To je slaba popotnica za življenje v krutem sliščem svetu. Menim, da bi gluhi športniki morali vložiti veliko več volje in energije v trenažni proces.

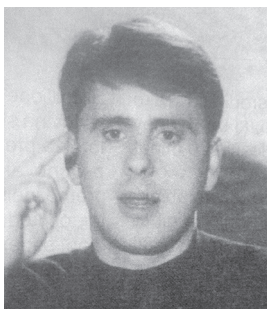
Česa si v svojem športnem delu želite, ali tudi več sodelovanja s Športno zvezo gluhih Slovenije? Vas kaj posebej moti, ali bi si želeli kaj izboljšati v športu gluhih? Vaše delo mnogi spoštujejo, ker velikokrat »garate« s srcem, je vaša glavna in edina motivacija uspeh in uspešno delo? Vas kaj pri vašem delu posebej prizadene, recimo nevoščljivost, nehvaležnost? Kaj menite o poškodbah, ali se gluhi poškodujejo pogosteje kot slišči, ali je pri njih manj poškodb in kakšna je njihova kondicija? Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in njena veja, Športna zveza gluhih Slovenije, bi rabili korenite spremembe, če bi hoteli resnično služiti svojemu namenu in svojim ljudem. Pogrešam večjo odprtost navzven in močnejše sodelovanje z zunanjimi sodelavci. Sistem dela je zastarel in se naslanja na izkušnje, ki nimajo nič skupnega z današnjim časom. Na vodilnih mestih bi želel veliko več gluhih in naglušnih oseb, ki bi resnično skrbeli za svoje ljudi. Gluhi bi se morali naučiti samostojnega odločanja brez vmešavanja sliščih, žal takšnega razpleta še dolgo ne bomo videli. Moje delo spoštujejo dijaki zavoda, atleti ŽAK-a, moji prijatelji. Tisti, ki so v nasprotnem taboru, so maloštevilni in me njihova nevoščljivost in sovraštvo ne moreta vreči iz tira. Svoje delo opravljam naprej in vztrajno. Moji dijaki in atleti so izredno uspešni na mnogih področjih, kar me zelo veseli. Njihovi uspehi so plačilo za moj trud.

Letos ste prejeli priznanje Zveze športnih pedagogov Slovenije prav na pobudo in predlog dijaške skupnosti iz ZGNL. Taka čast doleti samo redke učitelje, ki so s svojim delom vtisnili nepozaben prispevek k športu v Sloveniji. Bi nam morda zaupali, kaj vam pomeni to priznanje? V zadnjem letu sem dobil kar nekaj priznanj za uspešno delo. Še posebej sem bil vesel priznanja Zveze športnih pedagogov Slovenije, ki sem ga dobil na pobudo in predlog dijaške skupnosti ZGNL, Društva športnih pedagogov Ljubljana, ŽAK-a Ljubljana in Športne zveze gluhih Slovenije. Taka čast doleti samo redke učitelje športne vzgoje in samo tiste, ki so s svojim predanim delom vtisnili pečat slovenskemu športu. Priznanje je, kot sem že prej omenil, plačilo za vložen trud v mladino, ki zna ceniti in spoštovati svojega učitelja.

Upam, da vas nismo pozabili kaj vprašati, bi morda želeli vprašanja dopolniti, povedati kakšno misel za konec bralcem Odmeva tišine, vaš nauk?

Gluhim in naglušnim želim čim več samostojnosti, ponosa, znanja, vztrajnosti in vere v boljšo prihodnost. Čeprav vas je malo, še ne pomeni, da morate biti celo življenje v senci sliščih. Zaupajte v svoje moči in boste svobodni.

Hvala za sodelovanje in še veliko športnih uspehov!

»Takšen sem, kot sem«

Jani Möderndorfer

Tokrat vam predstavljamo Janija Möderndorferja. Je zelo zaposlen, a si je vseeno utrgal čas. Torej, preberite intervju z njim, zanimiv je.

Tanja Hönigsman

Večina gluhih vas pozna kot tolmača, a ne poznajo vas z druge, osebne plati. Zato bi vas prosila, da se predstavite našim gluhim bralcem!

Ne boste verjeli, sem takšen, kot sem. Nič skrivnostnega ni na meni – ali bolje povedano – nič takega, česar gluhi o meni ne bi vedeli. Dejstvo je, da mi kronično primanjkuje časa. No, sicer sva se pa tudi midva en mesec iskala zaradi tega intervjuja. Ali to ne pove vsega?

Tolmačite na raznih sejah, skupščinah, na televiziji in pri urejanju posebnih zadev. Ali vas kaj spravi v zadrego?

Normalno, vsakega človeka kdaj kaj spravi v zadrego. Zgodilo se mi je nekoč, ko sem bil še na začetku, brez izkušenj. Prepričan sem bil, da tema ni nič posebnega in da me vsi razumejo. Šele po koncu prevoda so me (mogoče iz vljudnosti) opozorili na napako. Veste, če veš za napako, jo popraviš takoj, jaz pa sem zanjo izvedel šele na koncu svojega dela. Zadeva ni bila prav nič resna, bila pa je resna, kar se tiče moje zadrege.

Gluhi imajo različne kretnje, starejša generacija in mladi ne kretajo enako. Kaj menite o poenotenju kretnj? Ali je to kaj čudnega?

Prav nič. Vedno je bilo tako, da so starejši imeli nekaj svojih besed in značilnosti, ki so jih mladi spreminjali in to izražali tudi v jeziku. Ko pa govorite o poenotenju svojega jezika, vas moram opozoriti na dejstvo, da v Sloveniji že imate svoj poenoten znakovni jezik. Ta jezik namreč uporabljate vsak dan z vsemi njegovimi posebnostmi in značilnostmi. Ne vem, kako vam bo to všeč, toda dejstvo je, da se včasih gluhi znate oglasiti samo takrat, ko vas kaj zanima ali ko kdo dela zmedo okoli vašega jezika. Redkokdo pa je do danes vzel v roke svinčnik in papir in zapisal kretnjo, ki že obstaja. Nekateri, ki niso »lastniki« znakovnega jezika, če smem tako reči, so se tega dela že lotili. Ne bom govoril, ali je bilo to uspešno ali ne. Toda če se tega ne boste lotili vi, se bodo drugi, kar pomeni, da zamujate. Res je, da na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije obstaja skupina gluhih, ki ima nalogo, da obstoječi znakovni jezik pregleda in se do njega tudi opredeli. Prav tako pa poteka projekt, s katerim se bo jezik zapisal tudi na CD-ROM. No, naj odgovorim na vprašanje. V vsaki državi morajo biti nacionalni jeziki poenoteni, saj v nasprotnem pride do več različnih jezikov. Razlike med govorcami zaradi krajevnega vpliva pa bodo vedno. Saj veste, slovenski jezik ima prav tako sleng in narečja.

Kako bi obogatili besednjak kretenj, ker za nekatere besede ne najdemo ustrezne kretnje in takrat črkujemo?

Vedno sem razočaran, kadar mi kdo reče ali celo trdi, da je jezik gluhih siromašen in da česa ne morejo povedati. V nekaterih razvitih državah, kjer so tudi gluhi že dosegli kar lep organizacijski razvoj, tudi na področju znakovnega jezika, še vedno veliko črkujejo. Sprašujete po novem besedišču. Kje piše, da mora vsaka beseda imeti svojo kretnjo? V našem jeziku, za druge je to še bolj značilno, ima ena beseda lahko več pomenov. Za znakovni jezik, kjer se uporabljata tudi mimika in druga izraznost, pa je to še bolj značilno. Samo črkovanje v znakovnem jeziku ni prav nič slabega, še več, črkovanje je sestavni del znakovnega jezika. Če pogledate kateri koli znakovni jezik, boste ugotovili, da vsi črkujejo, in to celo še več kot pri nas. Zato naj vas ne bo strah, slovenski znakovni jezik je že dovolj razvit in se še razvija. Težava je le v tem, da še ni raziskan. Prav zaradi neraziskanosti pa se pojavljata dvom in strah, da je mogoče jezik preveč siromašen. Vendar je strah samo tiste, ki tega jezika ne poznajo.

Malo je znano o vašem potovanju na Švedsko, zato bi radi o njem kaj izvedeli. Zanima nas razlika v statusu gluhih med Slovenijo in drugimi državami.

Na Švedsko sem šel v imenu Združenja tolmačev znakovnega jezika Slovenije po predhodnem vabilu direktorice Visoke ljudske šole za tolmače znakovnega jezika, ki ga je organizirala Meri Möderndorfer. Namen obiska je bil predvsem seznaniti se z načinom izobraževanja tolmačev na Švedskem. Kar se tiče statusa gluhih pri nas in v svetu, je bilo o tem že veliko napisanega. Moje mnenje je, da so gluhi v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami ta trenutek relativno dobro organizirani. Čista primerjava je zelo težka, predvsem zaradi drugačnega zgodovinskega nastanka organizacij za gluhe, prav tako pa je treba upoštevati tudi dejstvo, da smo država v prehodu, kar pomeni, da se tudi pri nas še vedno prilagajamo evropskim merilom.

MOL nam je z razumevanjem dal v uporabo prostore. Malokdo je verjel, da bomo dobili svoj prostor. Kaj bi lahko povedali o tem?

Naloga MOL-a je, da vsem društvom po svojih močeh in zmožnostih omogoči delovanje. Nikjer pa ni zapisano, da je to obveznost. Ker se je po naključju našla rešitev za vaše društvo, ste prostore tudi dobili.

Prosila bi vas, da nam kot svetnik MOL-a razložite, kam naj se gluhi obrnemo, ko potrebujemo pomoč MOL-a.

Ne vem o kakšni pomoči sprašujete. Vendar, če govoriva o denarju, lahko povem, da se lahko vsa društva, ki izpolnjujejo pogoje, prijavijo na razpis za sredstva, ki jih vsako leto razdeljuje MOL iz svojega proračuna za potrebe društev s področja socialnega varstva. Če se ne motim, se je vaše društvo že prijavilo na letošnji razpis in dobilo tudi nekaj sredstev.

Razpis za leto 2000 bo objavljen po sprejetju proračuna za leto 2000. Se boste prijavili?

Ali se vam zdi razumljiv negativen odziv nekaterih društev do MDGL? Kaj menite o tem?

Ustanovitev vašega društva je bila za gluhe po vsej Sloveniji nova izkušnja. Vsi so jo doživljali, vključno z vami, z različnimi občutki, z negodovanjem in nekateri celo z odobravanjem. Na vas je, da dokažete, da je bila ustanovitev tega društva upravičena.

Kaj bi bilo po vašem mnenju treba storiti za večjo promocijo MDGL? Vse to, kar že delate. Naj vam ne bo nerodno. Sicer pa imate ogromno mladih z ogromno idejami. Samo možnost jim je treba dati.

Če bi imeli več prostega časa, kaj bi počeli sebi v veselje?

Zraven svetniške funkcije in vseh obveznosti, ki so z njo povezane, sodelujem tudi v šoli za tolmače in vodim tečaje znakovnega jezika. Časa je res premalo, če bi ga imel več, bi zelo rad z družino več hodil v gledališče in na revije drsanja.

Katera knjiga vam je ostala v spominu in zakaj?

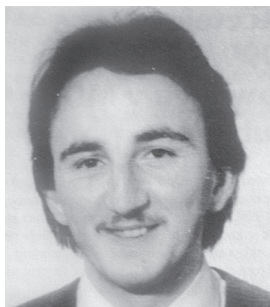
Volkovi na koncu gozda. Knjiga opisuje življenje v nemški vasi pred drugo svetovno vojno, govori o življenju vaščanov. Prihod nacionalsocialistične stranke na oblast v Nemčiji leta 1932 pa življenje spremeni in vaščane razdeli. Po drugi svetovni vojni, po Hitlerjevem padcu, ostaneta med njimi samo še grenak priokus in opozorilo na to, kar se ne bi smelo dogajati. Na koncu je vedno žrtev navaden, preprost človek.

Za konec – kaj bi želeli sporočiti našim bralcem?

Veliko optimizma in samokritičnosti.

Hvala za razgovor. Želim vam čimveč uspeha.

»Če ne vlagaš v mladinski pogon, ne moreš pričakovati boljšega jutri«

Bogdan Tanasič

Predstavljamo vam trenerja DGN Ljubljana, Bogdana Tanasiča. Pozanimali smo se, kakšni so njegovi pogledi na košarko gluhih in njeno prihodnost.

Peter Potočnik

Kakšen je cilj vaše ekipe v 3. SKL zahod?

Cilj naše ekipe je, da se plasiramo okoli 5. mesta v naši skupini. Pogoj za to je, da smo na vsaki tekmi kompletni (to pomeni brez kaznovanih igralcev, brez poškodb ali drugih obveznosti, službenih ali šolskih). Že v štartu tekmovanja se nam je en del načrta izjalovil. Igralec Igor Cesar si je tako poškodoval prst na roki, da bo moral počivati vsaj 5 tednov. Igra z njim ali brez njega je vsaj 50 % slabša, tako v obrambi kot v napadu, tako da je naš prvotni cilj uvrstitev okoli 5. mesta sedaj že vprašljiv.

Koliko časa ste že trener košarke, kaj pa med gluhih?

Trener v košarki sem 7 let. Bogato športno pot sem končal leta 1991 pri gluhih košarkarjih in takoj nadaljeval kot trener v isti ekipi. Prvo večje tekmovanje, ki sem ga vodil, je bilo evropsko prvenstvo v Izraelu, kjer smo osvojili nezahvalno 4. mesto. Moram povedati, da so me lansko leto in letos vabili v drug klub, ampak se vseeno nisem odločil zapustiti domače vrste. Dobil sem vabilo, da vodim slovensko selekcijo žensk veterank na svetovnem prvenstvu, ki je bilo v južni Ameriki, toda na žalost sem moral odpovedati sodelovanje zaradi privatnih razlogov.

Kaj mislite o tem, da Potočnik in Lukić trenirata košarko v sliščem klubu (Medvode)?

Mislím, da je to odlično za gluhega košarkarja, predvsem pa za reprezentanco. Lansko leto je Potočnik še igral za našo ekipo, letos pa na njegovo željo prestopil v Medvode. Mi mu nismo delali težav, če je to njegova volja in če smo našli skupni jezik okoli prestopa, se stvar samo sprovede. Isto velja to tudi za Lukić Saša. Moram poudariti, da to ni edini primer. Pred letom je igral Janez Kocjan za Črnomelj, enako trenira sedaj še Damijan Šebjan v Murski Soboti.

Prihajajo mladi košarkarji. Kaj mislite o njih? Ali bodo tako dobri košarkarji, kot sedanja generacija?

Danes ni zadosti, če hočeš biti dober košarkar, da pridno hodiš na treninge in se učiš. Danes se že moraš roditi kot talent in potem, ko vse to združiš, potem imaš nekaj »šans«, da je kaj iz tebe. Za vsako generacijo prihajajo mladi. Hvala bogu, da je tako. Ta generacija, ki prihaja, mora še veliko delati in iztisliti veliko znoja, da bo taka kot prejšnja. Vsaka generacija pa s seboj prinese nekaj novega – svojega. Miha Zupan, Nejc Drekonja, Miha Jakofčič, to so res rojeni talenti, toda nekateri so res voljni delati, drugi pa ne in že sami mislijo, da so že dobri, pa jim še veliko manjka. Če gledam globalno gluho košarko, je žalostno, da se dela s člani in mladimi samo v Ljubljani, drugod pa ne, da ne govorim, kako so dosedanji za državna prvenstva.

Kakšen je vaš življenjski moto?

Če delamo to anketo o športu in košarki, bom razumel to vprašanje v to smer. Rad bi, da bi imeli gluhi športniki (pa ne samo košarkarji) svojo pravo športno dvorano, kjer bi se izpopolnjevali, trenirali in si nabirali izkušnje, da ne bi bilo treba na kolenih prositi za 6 ur na teden naš Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, ki pa sploh nima posluha za vrhunski šport (kolektivni) itd. Rad bi, da bi se veliko več gluhih fantov vključilo v košarko, tako da bi imeli med 15 – 20 fantov na vsakem treningu, potem lahko delaš selekcijo ekipe in lahko upaš na boljše rezultate. Če ne vlagaš v mladinski pogon (kadeti, mladinci itd.), ne moreš pričakovati boljšega jutri. Pa še to. V drugih mestih ali društvih bi morali enako razmišljati kot v Ljubljani in začeti več vlagati v košarko, ker gluhih igralcev in talentov je, samo zbuditi jih je treba in jih organizirati. Če bi to dosegli, bi bili v svetu velesila.

»Gluhi imajo pravico do enakopravnega informiranja«

Aljoša Redžepovič

Sekretar ZDGNS, Aljoša Redžepovič, si je vzel čas za intervju. Je politik, ki se bori za pravice gluhih. Skozi intervju boste spoznali, kakšno je delo sekretarja.

Tanja Hönigsman

Prosim vas, če se lahko osebno predstavite našim bralcem!

Sem sekretar Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije od leta 1978 dalje. Prvo srečanje z gluhiimi je bilo že daljnjega leta 1976, ko sem postal trener gluhih košarkarjev v »Kometu«. Rojen sem v Ljubljani, po izobrazbi pa sem socialni pedagog.

Kaj vas je pripeljalo med gluho populacijo? Leta 1978 ste prišli v službo na ZDGNS kot sekretar, čeprav ste po poklicu likovni pedagog in ste na Pedagoški fakulteti poučevali tudi obrambo.

Med gluho populacijo sem prišel kot športni pedagog, ko sem vodil košarkarski klub gluhih. Leta 1978 je odšla moja predhodnica, gospa Francka Gortnar v pokoj. Prijavil sem se na javni razpis za sekretarja Zveze, ki je bil objavljen, in sem bil izbran med več prijavljenimi kandidati. Po izobrazbi sem specialni pedagog in likovni pedagog, na drugi stopnji sem diplomiral iz industrijske pedagogike in domske vzgoje, magisterij pa sem naredil iz socialne pedagogike. V tej službi sem takrat videl zelo zanimivo delo na različnih področjih. Ta služba je dajala možnost za delo v različnih programih in kreativno ustvarjanje, torej veliko pestrost dela in možnost soustvarjanja boljšega sveta za to populacijo.

Kaj vam pomeni delo sekretarja? Kakšne so vaše obveznosti?

Gluhi pravijo, da je sekretar »duša« organizacije. Delo sekretarja je zahtevno, poznati mora vse in mora pravilno reagirati v vsakem trenutku, saj živo delo prinaša vsak dan nove situacije. Naj naštejemo nekaj obveznosti: sodelovanje z društvi, izvajanje programov, sodelovanje z drugimi invalidskimi organizacijami, sodelovanje s pristojnimi ministrstvi, poznavanje delovanja državnega sistema, spremljanje zakonodaje, spremljanje sprememb, ki se v državi pojavijo v obdobju tranzicije, dejavno sodelovanje v različnih telesih, vodenje strokovne službe na Zvezi, reševanje športnih problemov, ki se pojavijo in morda najvažnejša obveznost: pridobivanje finančnih sredstev, kar je tudi najtežje. Ob vseh spremembah se je spremenil tudi sistem pridobivanja sredstev. Loterije ni več, ustanovljena je fundacija, ki jo upravlja 27-članski upravni odbor. Naša Zveza ni več navedena kot uporabnik teh sredstev (kar smo v loterijskem pravilniku bili). To pomeni, da se vsako leto prijavljamo na razpise, tako kot mnoge druge organizacije in se moramo vsako leto na novo dokazovati. Zveza sodeluje s svojimi članicami, to so društva. Sodelovanje z gluhiimi se izvaja v društvih. Zveza izvaja različne programe, ki jih potrdijo organi Zveze in izvajajo njeni resorji s svojo strokovno službo. To so na primer: izobraževalni programi, programi za starejše, kulturni programi, športni programi, programi domov, programi tolmačev, program tehničnih pripomočkov, informativni programi, investicijski programi, delo v organih (npr. v upravnem odboru, skupščini Zveze), sodelovanje v različnih komisijah. Zgodaj naštetih programi pa zahtevajo dobro sodelovanje z gluhiimi in naglušnimi osebami, ki sodelujejo in vodijo ta telesa.

Če ni skrivnost, koliko denarja je letos priteklo na Zvezo? Koliko denarja pa gre 11 društvom?

Načrt Zveze za leto 1999 je potrdila Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij. Ta načrt predvideva sredstva za redno dejavnost: za izvajanje posebnih socialnih programov 62.500.000 SIT, na državni ravni 39.172.000 SIT in na lokalni ravni (za 11 društev) 53.917.620 SIT. Osnova načrta so programi, ki so bili verificirani v naših organih in predloženi fundaciji. Letošnja sredstva so tako kot vsa leta doslej v celoti namenjena izvajanju programov na državni ravni, sofinanciranju programov društev, ostala sredstva pa se namenjena drugim programom.

Vse gluhe po Sloveniji zanima, kdaj se bo uredila zakonska pravica gluhih do tolmača? Kdaj bo uradno priznan znakovni jezik?

Zveza je vse postopke zaključila, zakon je pripravljen in čakamo, da Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS vloži zakon v parlamentarni postopek.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS je izdalo odločbo, da podeli ZDGENS status društva, ki deluje v javnem interesu na področju socialnega varstva. Kakšne programe boste morali izvajati? Kakšne koristi lahko pričakujejo gluhi?

Tega statusa nam ni podelilo samo ministrstvo za delo, marveč tudi ministrstvi za kulturo in za šolstvo in šport. Podlaga za pridobitev statusa pa so bili ravno naši programi. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je ugotovilo, da je namen ustanovitve in delovanja naše Zveze širšega značaja ter presega uresničevanje interesov naših članov. To so podkrepili tudi s kvaliteto naših programov. Pravilnik fundacije navaja, da se prednostno upoštevajo programi tistih invalidskih organizacij, ki so pridobile status društva, ki deluje v javnem interesu. Če poskušam povedati bolj preprosto: v Sloveniji je približno 13.000 društev, med njimi je veliko dobredelnih, humanitarnih, invalidskih itd. Gotovo imajo večjo izvajalsko vlogo društva, ki delujejo v javnem interesu, zato se pri ocenjevanju finančno ovrednotenih letnih delovnih programov prednostno upoštevajo programske zasnove.

Kakšne olajšave lahko gluhi pričakujejo po uvedbi zakona o davku na dodano vrednost?

Gluhi spadajo v skupno invalidsko organizacijo, ki je zajeta v 26. členu Zakona o DDV. To pomeni, da so gluhi oproščeni davka pri izhodnih stroških, ki se nanašajo na storitve za invalide. Žal pa nimamo olajšav pri vhodnih stroških, ki so v našem poslovanju bistveni, kar pomeni, da se je naše poslovanje podražilo, saj nam vsi, ki nam izstavljajo račune, priračunajo še 19 % DDV-ja.

Ali vas smem vprašati – zakaj se v dvajsetih letih niste naučili znakovnega jezika?

Na srečo je vaše vprašanje zmotno, saj se z gluhih posamezniki vedno sporazumevam v znakovnem jeziku. Bil sem tudi pobudnik učenja znakovnega jezika v Sloveniji na naših prvih seminarjih, ki so se začeli že leta 1978. Leta 1986 sem bil tudi pobudnik in predsednik organizacijskega odbora mednarodnega posveta o uvajanju totalne komunikacije v Sloveniji. Takrat smo na Zvezi bojevali veliko bitko za komunikacijo pri nas. Na zadnjem svetovnem kongresu julija v Brisbanu pa sem na sestanku predstavnikov držav – na katerem so Sloveniji zaupali organizacijo

evropskega kongresa – tudi sodeloval s predlogi in v debatah, kjer sem moral kot vsi drugi udeleženci tudi sam uporabljati znakovni jezik, saj tolmačev na takih sestankih ni. Zato sem bil še posebej zadovoljen, da so me gluhi predstavniki evropskih držav in tudi predsednica Svetovne federacije gluhih razumeli. Verjetno pa je vaše zmotno vprašanje posledica tega, da imamo na vseh uradnih sestankih tolmače. Tako so se odločili naši organi, saj na ta način zagotavljamo gluhim enakopravnost. Upam si trditi, da smo bili na Zvezi glavna gonilna sila pri uvajanju kretnje v slovenskem prostoru, za kar smo bili v preteklih letih deležni številnih kritik stroke.

Ali lahko poveste, zakaj je stališče Zveze glede sprejema MDGL v članstvo ZDGNS odklonilno?

O sprejemu novih članov odloča skupščina Zveze, v kateri so predstavniki vseh 11 društev. Delegati skupščine so izključno gluhe in naglušne osebe. Torej je to pristojnost delegatov naših društev.

Kaj pa mislite o ustanovitvi društva (MDGL)?

To je vaša pravica, ki vam jo daje tudi Zakon o društvih. Novo društvo se lahko ustanovi v vsaki občini, v vsaki krajevni skupnosti itd. Pred vami so to naredili že naglušni v Novi Gorici in v Kopru. Problem je zagotavljanje dodatnih finančnih sredstev in prostorov, kar pa ste vi rešili.

Počastili ste nas z obiskom na otvoritvi prostorov MDGL. Kaj je z obljubo, da boste povabili MDGL na delovni razgovor »naslednji teden« (otvoritev je bila 8. maja 1999)?

Okoli tega je bilo veliko različnih mnenj. Res je, da sem na otvoritvi rekel na koncu pozdrava: »Zakaj se ne bi v prihodnje, morda naslednji teden, sestali?«. Vendar pa smo na Zvezi morali počakati vaš uraden odgovor na sklep skupščine Zveze, ki se je glasil: »Obe društvi (staro in novo) naj se sestaneta in uskladita vsa medsebojna odprta vprašanja in o medsebojnem dogovoru pisno obvestita Zvezo«. Tak sklep je sprejel naš najvišji organ – skupščina Zveze in smo ga dolžni vsi spoštovati. V drugi polovici maja smo prejeli vaš odgovor, v katerem nas obveščate, da se niste dolžni sestati s »starim društvom«. Ne glede na te formalne postopke pa smo imeli več stikov z vašimi predstavniki, saj so nekateri vaši člani tudi pomembni v naši organih, vaši športniki sodelujejo v naših reprezentancah, srečujem se tudi z vašo sekretarko društva itd. Kljub vsemu so vam vrata naše stavbe odprta, skoznje lahko vstopate.

Kot veste, ima MDGL svoje interno glasilo »Odmev tišine«. Kaj mislite o tem?

Gluhi imajo pravico do enakopravnega informiranja. Če želi društvo imeti svoje glasilo, je to odločitev društva. Čim več se piše, govori o tej populaciji, čim bolj izstopa iz anonimnosti, tem boljše je.

Ali lahko na kratko obrazložite, kaj ste želeli na kongresu v Avstraliji povedati z referatom »Spremljanje prek podnaslavljanja s pomočjo teleteksta«? Kakšen je bil odziv?

Poročilo iz Avstralije je pripravljeno in bo javno objavljeno. Pripravljamo tudi dve televizijski oddaji in okroglo mizo, na kateri bomo o tem obvestili javnost. Referat

je imel precejšen odziv, postavljenih je bilo veliko vprašanj. Glavni vodja tehnične komisije Svetovne zveze gluhih nam je čestital za naše informativne programe in še posebej za podnaslavljanje za gluhe na nacionalni televiziji. Nekatere države prosijo, da bi ta program uvedli tudi na njihovi TV. Sodim, da je to eden od boljših programov za gluhe na svetu, da ga bo potrebno še dodelati, dostopen je vsem gluhim in naglušnim, posebej pa nas veseli, da ga spremljajo tudi gluhi iz sosednjih držav.

Kakšen je vaš hobi?

Najrajši imam šport, zaljubljen sem v košarko, smučanje in tudi tenis. Ves prosti čas posvetim športu. Vsako jutro ob 7. uri pa sem v gozdu s svojim psom na sprehodu.

Prosim, če lahko pojasnite, kaj je s Kongresom evropskih držav drugo leto?

Sedanja organizacija Svetovne zveze gluhih je taka, da z regionalnimi sekretariati pokriva vse države. Tako je v Evropi najprej skupina držav s sedežem v Belgiji, v katero so vključene v večini države iz zahodne Evrope. V drugi skupini, ki ima sedež na Češkem, so srednjeevropske države, tudi Slovenija. V tretji skupini držav s sedežem v Moskvi pa so države iz Južne Evrope. Predlog Slovenije je bil, da naj se ustanovi enotna Evropska zveza gluhih, in ta predlog je dobil podporo. Končna odločitev pa bo sprejeta drugo leto na Evropskem kongresu, ki bo v Sloveniji. S tem je naša Zveza dobila priznanje in tudi odgovorno nalogo. Leto kasneje bomo pripravili skupščino Evropske in Svetovne zveze naglušnih. Prav ti dve organizaciji, ki sta dodeljeni naši Zvezi, pa dokazujeta, da smo si z našim delom v zadnjih letih pridobili velik evropski in svetovni ugled med gluhi in naglušnimi; s svojimi programi, ki jih vodi dobra strokovna služba in z ustvarjenim kapitalom naših nepremičnin, ki bodo vedno ostale last te populacije.

Katera knjiga vam je ostala v spominu in zakaj?

Veliko knjig sem prebral v svojem življenju. Vsako starostno obdobje je imelo svojo najljubšo. Mogoče bi izpostavil zadnje tri knjige, ki sem jih prebral: »Potovanje duš«, »Razpoke časa«, »Celestinska prerokba«. Vse tri knjige odpirajo čisto nove poglede na to, kdo smo, od kod smo in kam gremo.

Bi želeli kaj povedati našim članom?

Želim vam veliko uspeha v vašem življenju, čestitam vam, da vam je uspelo pridobiti lastne prostore in finančna sredstva. Pri vašem delu vam želim še naprej veliko uspeha.

»Vsi za enega, eden za vse«

Maja Repše

Naša predsednica MDGL, Maja Repše, je s srcem predana društvu. Naporna dela v društvu ji ne predstavljajo ovir. Z občutkom, da ji člani zaupamo vodenje našega društva, dobiva moč. Preberite si zanimiv intervju.

Tanja Hönigsman

Kakšen občutek v vas je prevladal, ko ste postali predsednica?

Sprva sploh nisem mogla verjeti, obenem pa mi je bilo toplo pri srcu, ko pomislim, da ljudje zaupajo vame in so me za to funkcijo tudi izbrali. Danes moram reči: vsem iskrena hvala za zaupanje. Zame je to velika čast in odgovornost.

Kako uskladite naporen urnik, službo in delo, kot predsednica v društvu?

Res je to naporno, ampak če imaš delo rad in ga spoštuješ ter vidiš, da imaš okoli sebe sposoben »team« ljudi, potem lažje spelješ to, kar si načrta. Posebej bi se rada zahvalila svoji družini, ker potrpežljivo prenaša mojo odsotnost in me podpira pri delu v društvu.

Privatno firmo imate. Katere so prednosti in slabosti?

Prednost je seveda 100 % zanesljiva kvaliteta izdelka, ker samo tako dandanes lahko obstaneš, zato pa so potrebni sodobni stroji in tehnologija dela, kar pa ni lahko. Slabost pa, da nenehno delamo v transu ali vedno naročijo stvar, za katero želijo imeti že »včeraj« gotovo. Nihče te ne vpraša, kdaj in kako boš naredil, samo da je opravljeno. Vedno živiš v strahu in stresu, da je vse narejeno brez napake in v določenem roku, zato včasih delamo noč in dan, petek in svetek (praznik). Naše sanje, da bi imeli obrt, so se nam uresničile, in ko si enkrat v tem toku, šele vidiš, da to ni tako enostavno in da si v delavnici od jutra do večera in ne 8 ur. Včasih pa trpi tudi družina, prav tako ni prostih trenutkov, sprostitev in tako utrujena v poznih urah zaspim.

V tem času se je v društvu marsikaj dogajalo. Kateri dogodek se vam je najbolj vtisnil v spomin?

Dogodkov je bilo veliko in to lepih, najbolj sem bila vesela, ko smo dobili prostore v samem centru Ljubljane, kar pomeni za naše člane lažje srečevanje in drugo. V lepem spominu pa mi je ostalo to, ko smo se prikazali v javnosti in s tem pokazali ter dokazali naš pogum in se samostojno predstavili, kdo sploh smo in da smo bili za okolico zanimivi in sprejemljivi.

Katere naloge oz. programe imate v načrtu za MDGL za prihajajoče leto 2000? Kateri je vaš glavni cilj?

Cilji za leto 2000 so jasni, nadaljevali bomo z delom v društvu, tako kot doslej. Pomagali članom, uresničevali naloge s socialnega področja, izvajali programe, ki so pomembni za naše člane. Trudili se bomo za kakovostno življenje gluhih, organizirali različna predavanja. Prav tako pa bomo s svojimi programi sodelovali na javnih razpisih za pridobitev sredstev, s katerimi bomo lahko krili stroške uresničevanja programov. Zavedamo se, da ne bo lahko.

Tretjič ste organizirali srečanje predsednikov vseh društev in delovno srečanje MDGL. Kakšen je bil odziv? Kaj je namen teh sestankov?

Res smo trikrat zapovrstjo organizirali delovni sestaneke z 11-imi predsedniki društev. Odziv je bil bolj siromašen. Želeli smo se predstaviti in prikazati, kaj delamo v našem društvu. Naš namen je bil, da si pridobijo naše zaupanje in da na nas ne bi gledali kot na tujce, saj smo vendar enaki njim, nič drugega, razen tega, da na tem področju – da delamo v društvu izrecno gluhi sami – imamo pa podobne

cilje in namene kot ostala društva, zato ne vidim razloga njihove bojzani. Vemo, da jih je strah, da bi dobili manj finančne pomoči, vendar poudarjam, da nimamo namena vzeti niti tolarja. Glede na članstvo in izvajanje programov pa sem mnenja kot večina članov, da bi se sredstva med MDGL in DGNL morala pošteno razdeliti na osnovi števila članov in programov. Kljub pomanjkanju finančnih sredstev izvajamo vse programe nemoteno, da so člani deležni pomoči in zadovoljujejo potrebe.

Zakaj je še vedno odklonilno stališče Zveze do MDGL? Ali je morda vzrok v sklepu Zveze, da se DGNL in MDGL usedeta za mizo in se dogovorita? Ali ste ukrepali oz. se je premaknilo v tej smeri?

Kot veste, smo res poskušali imeti sestanek z DGNL kot je zahteval sklep skupščine, vendar brez uspeha. Menimo pa, da smo bili zelo potrpežljivi, ker smo morali marsikaj požreti. No, zadevo smo predali na UO Zveze in do danes še nismo prejeli njihovega odgovora. Sklep, na Skupščini sprejet, pa nihče, niti Zveza, nam ne zna pojasniti, kaj naj se pogovarjamo oz. dogovarjamo z DGNL, saj smo pravnomočno, samostojno društvo in delujemo kot vseh 11 društev po Sloveniji, zato ne vidimo razloga za to. Smo pa pripravljeni medsebojno sodelovati, kot to delajo tudi vsa društva, ne pa se združiti z DGNL, kot nekateri pričakujejo od nas!

Kaj pričakujete od Skupščine ZDGN Slovenije, ki bo letos?

Odkrito povedano, od Zveze pričakujem, da nas z razumevanjem podpre in nam omogoči vse informacije, kot so jih deležna ostala društva, česar pa do sedaj tega ni bilo, saj je Zveza pridobila naziv »STATUS DRUŠTVA V JAVNEM INTERESU«. Ostalo je odvisno od ostalih 11-ih društev, kako nas razumejo in kako gledajo na nas. Upam, da bo zmagal razum. Naj povem, da za različne seminarje, programe in druge aktivnosti izvemo iz druge roke. Tak primer je Gledališka šola v Kranjski Gori, ki je bila v mesecu novembru. Kako naj potem, kot ostali gluhi, koristimo programe, ki jih nudi Zveza gluhim in zaradi katerih je dobila naziv »Status v javnem interesu«, če nimamo informacij. Že v lanskem letu smo na Zvezo naslovili prošnjo, da bi nas obveščali o aktivnostih, doslej še nismo dobili odgovora.

Novica je prišla do nas, da ste dobili sredstva od MOL-a. Ali že izvajate programe, zaradi katerih ste dobili denar?

Res je, da smo poslali na MOL program dela v našem društvu, večinoma gre za trajne programe, ki so nujni za življenje gluhih članov. Poudarek je na socialni dejavnosti, s čimer smo začeli že takoj ob ustanovitvi društva in ga izvajamo vsak dan. Prav tako pomemben je tudi časopis »Odmev tišine«, ki prinaša informacije, spodbuja bralno kulturo in opismenjuje bralce.

Kaj delate v prostem času?

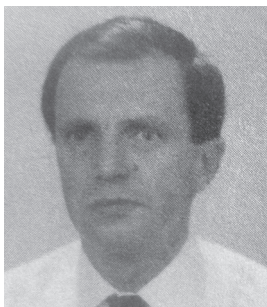
Prostega časa skoraj nimam, če pa ga imam, pa se seveda prvo posvetim družini, zelo rada vzamem v roke kakšno dobro knjigo. Še najbolj pa športu in sicer smučanju. Moj najljubši šport je košarka, saj sem 8 let igrala v slišočem klubu, ko sem bila na vrhuncu, sem morala zaradi osebnih razlogov prenehati. Dandanes pa bi uživala na kakšni barkači na morju, da bi si nabrala novih moči in z velikim elanom nadaljevala delo.

Ali bi nam zaupali, kateri je vaš najljubši izrek ali misel?

Vsi za enega, eden za vse.

Kakšen nasvet ali sporočilo bi dali našim bralcem?

Želim, da bi v letu 2000 med nami prevladal razum, enotnost, prijateljstvo in če se bomo tega držali, bomo s skupnimi močmi uspeli in dosegli našo načrtano pot do cilja.

»Neukim ljudem je izredno lahko vladati!«

Tone Pezdirc

Tone Pezdirc je član našega društva gluhih. Kljub svoji predanosti društvu in svojim prijateljem, mu bolezen predstavlja veliko oviro in izziv posebej. Bojuje se za vsakdanje življenje in z velikim naporom rešuje probleme, ki so za nas fizično zdrave samo po sebi umevni. Vendar pa iz njega vejeta velika življenjska moč in energija.

Petra Rezar

Tone, kar lep čas je, odkar si oglušel. Pred tem si imel čisto normalno življenje in otroštvo. Nekateri bralci pa bi te gotovo raje bolje spoznali, zato te prosim, da se predstaviš našim bralcem Odmeva tišine.

Res se malo poznamo, to je pač neka zakonitost gluhoti in še mnogo drugih vzrokov; jaz vas poznam več, to sem videl zadnjič v septembru ob srečanju na Prešernovem trgu. Celotni ljudje z daljne Koroške (Pečovnikova). Kratka predstavitev: star 47 let, normalno slišal in končal srednjo šolo, se zaposlil, zbolel in oglušel in potem še 12 let delal, poročen, imam štiri otroke, zdaj invalidsko upokojen zaradi napredovanja bolezni.

Katero šolo oziroma fakulteto si končal? Kakšno je bilo tvoje življenje pred usodnim dogodkom, ki ti je za vedno spremenil življenje?

Žal sem precej privilegiran v primerjavi z vami gluhi. Vse izobraževanje sem opravil po naravni slušni poti, se zaposlil na gradbišču, kasneje v pisarni. Vseskozi ponavljam, da so to stališča oglušlega, ki so lahko tudi popolnoma napačna. Ne gre toliko za boljši položaj gluhih, gre se za to – mislim da je bilo tudi o tem nekaj govora v Avstraliji – da bi svet upošteval drugačne potrebe gluhih. Da pa je gluha izobražen, je pomembno zato, da zna svoje pravice prav uveljaviti. Neukim ljudem je izredno lahko vladati! Žal imam občutek, da želijo (družba in Zveza), da gluhi ostanejo nepismeni.

Kdaj in zakaj si oglušel? Je bit to zate šok, nenadoma nisi več slišal sveta okoli sebe, se izgubljal v svetu tišine?

Pravzaprav imamo nek skupni »rojstni dan«, gluha sem dobrih dvajset let. V tistih letih se je začelo tudi malo več govoriti o gluhih. Posebna oddaja na TV, časopis IST ipd. Prej je bila gluhoti bolj zanimivost, atrakcija. Spomnim se, da smo se kot osnovnošolci srečali z gluhoti, z danes mnogim poznanim slikarjem, Dragom Jermanom. Hodil sem v osnovno šolo v njegovem domačem kraju in nas je samo dvorišče ločilo od njihove domačije. Ni nam bilo razumljivo, da človek ne govori, dvoročna prstna abeceda pa je bila naravnost zanimiva za nas, mulce.

O samem vstopu v svet tišine: bil je boleč, in poleg dr. Černelčeve s Poliklinike, če seveda izvzamem ženo – nisem imel nikakršnega razumevanja. Dobiš žig, invalid III. kategorije, 70 % telesna okvara in marš na delo. Kako delaš podobno delo, praktično včeraj slišiš, danes gluha – to je razumljivo samo birokratom. Ena misel: »če postaneš telesni invalid, imaš vso oskrbo praktično na evropski, če ne celo na svetovni ravni v Soči; če oslepiš, že mnogo, mnogo slabšo v Centru za slabovidne v Škofji Loki; če oglušiš – ničesar.« Na srečo sem potem na Zavodu za gluhe naletel na izrednega človeka, g. Podkrajška.

Kje živite?

Naj vas ime kraja ne zavede, da so to kakšni rovi (grabni). To je po cesti komaj 15 km iz Ljubljane. Svet se mi je v zadnjih letih res močno skrčil. A saj zdaj pride svet k meni, ker ne morem okoli.

Mislim, da je treba ta del sveta tišine razdeliti na obdobje, ko sem bil kljub gluhoti gibljiv, in na zadnji dve leti, ko sem nepokreten in vezan na invalidski voziček. Življenje se spreminja, tudi marsikaj bi danes drugače delal, a sem v prejšnjem povedal, da kakega konkretnega nasveta nisem dobil niti na ZDGNS (tedaj še ZDSPS, če me spomin ne vara). Sedaj je menda nekaj govora o posebnem centru za rehabilitacijo sluha, samo sem do tega zelo skeptičen. Mislim, da se bo izrodilo v novo birokracijo. Poznam dva, tri primere staršev z gluhim otrokom – sami se prebijajo, kot vedo in znajo.

Tvoj sin Gašper je tudi oglušel na podoben način, kljub vsemu je marljiv fant. Verjetno je njegova nesreča vso vašo družino hudo prizadela in morda posebej vas, ker ste tudi sami to doživeli in preživeli in sedaj ste v položaju, v katerem nihče ne bi želel biti.

Že z vprašanjem si veliko odgovorila, jaz se lahko norca delam, saj imam sluh v ženi. Takih žal ni več (ni moja ugotovitev – as. dr. Pregelj na KC). Zmanjšali smo obseg govora, predvsem berem z ust, izredno veliko mi pa žena piše. Pri prejšnjem odgovoru sem izpustil tisto o računalniku. Mislim, da je prav, da bralcem poveva, kako poteka tale najin »intervju«. Po faksu in pismeno! Jaz pravim – kanal gluhih. Odgovarjam pa z nekim nelagodjem, saj meni pisana beseda ne dela težav. Potrudila si se in vprašanja poslala iz Maribora, potem sva pa zvečer v pol ure izmenjala še štiri fakse.

Faks sem nabavil, ko je Zlata Crljenko v kranjskem društvu »Auris« uredila zelo ugoden nakup pri podjetju »Telefon – Trade«. Mislim, da je bil takrat kakih 2/3 polne cene in še možnost plačila na več mesečnih obrokov. Že več let ga imam. Ko sem pristal na invalidskem vozičku, so bivši sodelavci zbrali denar za pomoč in kupil sem še računalnik. Vse to so sedaj moja roka, usta, uho in še kaj. Vse lahko uredim na enem mestu. Tudi delal bi lahko skoraj enako kot prej. Za kar sem pred 15 leti rabil obe roki, sluh, govor, to sedaj lahko uredim z eno roko.

O problematiki pošiljanja faksov – nobenega problema ga ni poslati gluhemu, zelo težko pa sliščemu. Sama veš, moraš poslati faks v Maribor, da ti zdramijo soseda, ki je mogoče kilometer vstran. Moram poklicati po faksu v Ljubljano, da povedo bratu v sosednjo vas, da bi mu rad poslal faks.

Tone, zelo rad si na tekočem z dogajanjem po svetu, celo bolj na tekočem kot sem jaz, ki toliko letim okoli in delam v društvu. Prav tvoji faksi me vedno znova nekaj naučijo, da se kljub vsemu svet vrta naprej. Tvoje pisanje je tvoja uteha in predvsem tvoja moč, ki jo izvrstno obvladaš kot malokateri gluhi. Bi morda povedal kaj več o tem, komentiral moje misli o sebi?

Država o gluhih ve malo ali nič. Mislim, da je treba k vprašanju gluhoti pristopiti nekako bolj življenjsko. Ne strinjam se s tistim prežvečenim govorjenjem, da mora biti gluhim priznana polna invalidnost, prevajalec za vsako stvar (zastavim vprašanje – v kolikšni meri sem to še jaz), da je to druga največja okvara po mednarodni klasifikaciji. Ne vem, kako morajo to leta in leta isto govoriti. Spomnim se izjave dr. Piškurjeve pred leti v naši oddaji. Če obstaja taka klasifikacija, jo je potrebno upoštevati. Ni vseeno, ali si gluhi od rojstva, ali oglušiš kasneje. Gluhota na jesen življenja pa bi morala biti nekako življenjska zakonitost, danost in bolezen kot npr. sladkorna. Tu se ne strinjam s »politiko« Zveze.

Mnenje o IST in politiki Zveze ...

Tu te moram žal razočarati, ker IST na mojo željo že kaki dve leti ne dobivam več. Mislim, da je bila to edina stvar, ki jo je vodstvo ZDGNS rade volje in takoj upoštevalo. Nočem biti »mrtva duša« na papirju. Občasno še dobim kak ukraden izvod. Stojim pa na stališču – zabijajmo denar

v ljudi in ne v zidove. In gluhi naj povedo, kaj želijo imeti, ne da nas slišišči posiljujejo: »edino to je dobro za vas«. Še na nobeno nesramno vprašanje v vseh dvajsetih letih mi niso odgovorili (joj, lažem; enkrat mi je g. predsednik Planinc poslal po faks-u odgovor, da imam lahko svoje mnenje). Recimo, nima smisla kupovati posebne pisalne telefone za gluhe, ki so stali takrat celo premoženje – mislim, da 2.200 DEM x 11 kosov, če gluhi niso pismeni (kam so šli telefoni, verjetno na smetišče). Jaz tu ne vidim logike. Kar norčevanje pa je – sicer neuradna izjava z vrha ZDGNS – »računalniki in elektronska pošta so rešitev za gluhe«. Ne vem, kam je zginila toliko opevana totalna komunikacija.

Naše društvo izdaja glasilo Odmev tišine z namenom, da bi izboljšali informiranje gluhih članov. Vaš komentar?

Delno sem že prej odgovoril. Časopis naj delajo gluhi za gluhe, nič zato, če je slišiščem to jalovo početje. Tak je bil, mislim, tudi pred več kot dvajsetimi leti namen IST. Žal je to povezano s tistim: »gluhe je treba izobraziti«. Oddajo na TV še gledam, upam, da mi tega ne bodo prepovedali. Nekaj oddaj je podnaslovljenih s TTX-om. O tem sem pisal tako na ZDGNS, kot na TVS, odgovora od nikjer. Mislim, da je treba upoštevati tisto – ni važna količina, obseg informacij, ampak kakovost. Nima smisla, da podnaslavljajo poročila, saj vse to – če me res zanima – preberem na TTX neposredno in nisem vezan na točen čas. Za tisto pozno oddajo »Odmevi«, ki je več kot 75 % brez podnapisov, pa težko trdim, da je podnaslovljena. Nek organ ali komisija bi morala biti, ki bi sprejemala in usklajevala želje po podnaslavljanju. Smo pa sicer gluhi v Sloveniji glede tega na dobrem v primerjavi z gluhi v ostalih državah. Kar Avstrijo vzemimo, kjer so vsi tuji filmi sinhronizirani (glasovno predelani npr. iz angleščine v nemščino), brez podnapisov.

Mnenje o enakopravnosti gluhih ...

To enakopravnost je treba razumeti pravilno. Se strinjam z mislijo, ki smo jo napisali v naši zloženki – gluhi imamo drugačne (ne druge) potrebe. Zdravstveno osebje končno ni krivo, da ne vedo, kaj je gluhot. Biti gluhi je in bo ostala psovka. Tole vprašanje se nanaša na prej povedano, naj mi konkretno povedo, kako je to rešeno v tujini. Ni treba letati v ZDA, tudi gluhi naj gremo v Evropsko skupnost (EU). Skandinavske države pa nas bodo pač vedno prekašale. O Telekomu – ne zahtevam brezplačnih informacij, pričakujem le odgovor po faksu, na mojem kanalu. Žal ne vem številke faks informacij, slišišči imajo 987, kaj pa mi? Primer: vzameš imenik za prihodnje tisočletje 2000, preveriš številko, pošlješ faks takoj zjutraj ob sedmih, da ne bo kdo brez smisla dvigoval (pa ne kam na nepotrebni naslov, pač pa na Urad za invalide), nič, številka ni prava – dve uri sem potrošil, da sem zvedel za pravo.

Za konec pa prosim, povej kakšno misel, sklep, kaj bi želel sporočiti bralcem Odmeva tišine? Sem te mogoče pozabila kaj vprašati?

Mislim, da ni problem v gluhoti in drugačnosti, ampak v tem, kar vseskozi ponavljam. Vsak mora narediti pol poti, nič ne pomaga. Lahko si tako izredno dobro pismen, ljudje enostavno ne razumejo, da se da s pisano besedo skoraj vse povedati.

Hvala za intervju! Še veliko pisanja in bistrih misli ti želim!

»Vzdušje je bilo prijetno«

Miha Zupan

Miha Zupan, velik 2 metra, član MDGL, hodi v šolo na Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana (ZGNL) in kljub 17 letom starosti že dosega uspehe. Je član slovenske reprezentance gluhih, z drugimi gluhihmi košarkarji iz društva je letos v 3. SKL zahod med slišječimi nekajkrat zmagal in z ekipo ZGNL osvojil letos na prvenstvu v Ljubljani 2. mesto kljub hudi konkurenci.

Tanja Hönigsman

Kako si prišel na tekmo ALL STARS ob dnevu košarke? Kdo te je izbral za tekmo med mladinci?

Za tekmo ALL STARS med mladinci me je priporočil trener slovenske reprezentance gluhih Janez Perčič.

Na tekmi si se zelo izkazal, saj si bil najboljši strelec in si imel 5 blokad in 8 skokov kljub hudi konkurenci med mladinci. Kakšno je bilo vzdušje na tekmi? Ali si imel pred tekmo tremo?

Tekma je bila zanimiva. Vzdušje je bilo prijetno. Pred tekmo sem imel malo treme, vendar sem že po nekaj minutah igre pozabil nanjo.

Dobil si številne čestitke in si z dobrimi prikazi prišel v slovensko mladinsko reprezentanco med slišječimi, prav tako se zate zanimata dva kluba iz 1.B lige. Povej nam nekaj več o tem!

Da, veliko so mi čestitali. Dva kluba sta me prosila, da bi igral zanju in postal njihov član. Sedaj bom dva tedna igral pri Slovanu, naslednja dva tedna pa pri Bežigradu. Nato se bom odločil, kje bom stalni član.

Reakcija tvojih staršev?

Tudi starša sta imela malo treme, vendar sta bila nad mojo igro preseščena in vesela.

Kaj pričakuješ od evropskega prvenstva gluhih, ki bo letos konec maja v Grčiji? Ali boš sodeloval?

Ja, sodeloval bom in pričakujem zlato medaljo.

Zahvaljujem se ti za pogovor in ti v prihodnje želim veliko uspeha pri igranju košarke.

»Radio za gluhe? Ne! Radio za vse!«

Andrej Pengo Bitenc

Novinar Andrej Pengo Bitenc je v oddaji »Najin zlati prah« gostil Majo Repše in Meri Möderndorfer. Ob tej priliki smo se pri njem pozanimali, kakšno je novinarsko delo in kakšen je bil njegov prvi stik s gluhihimi.

Maja Repše in Magda Perčič

Ste dolgoletni novinar z bogatimi izkušnjami in imate svoj lastni studio, ki se imenuje »SLOVENSKI POSLOVNI KANAL«. Prosim, predstavite nam vaše delo in pomen novinarskega dela?

Preden poskušam vsaj v glavnih črtah predstaviti svoje delo, vam naj povem, da sem se kar pošteno zamislil ob vašem uvodnem stavku: » ... ste dolgoletni novinar ... « Novinarski poklic velja za dokaj rizičnega, tudi v miru, ne le v vojni. Podatkov za zadnja leta ne poznam, vendar je še do nedavnega veljalo, da je povprečna starost, ki jo doživijo novinarji, komaj kakšno leto čez Abrahama. In jaz sem tu nekje ... Z novinarstvom se – z vmesno nekajletno prekinitvijo – preživljam vse od leta 1976, ko sem kot glavni urednik prevzel vodenje Mladine. V Radiu SPK – »Slovenskem poslovnem kanalu«, ki oddaja na frekvenci 88.4 MHz, sodelujem od vsega začetka, to je od leta 1995 v neki – zdaj že nekdanji kapitalski oziroma lastniški in programski kombinaciji pa še leto dalj. To je namreč frekvenca, ki sodi med prve štiri, morda pet tistih, ki so bile oddane zasebnim pobudnikom in investitorjem. Sem samo eden od solastnikov podjetja, ki ima v lasti studio in ki razpolaga s pravico oddajanja radijskega programa na tej frekvenci. Zadnje leto sem direktor Radia SPK, pred tem pa sem bil njegov glavni in odgovorni urednik.

Če bi vam podrobneje pripovedoval o svojem delu, bi bili najbrž razočarani, saj je moja glavna naloga, da poskrbim za to, da radio lahko oddaja, preživi in nadgrajuje svoj program. To so v glavnem poslovne funkcije in naloge, vendar to ne pomeni, da sem povsem opustil novinarsko delo. Pravzaprav ne bi mogel početi vsega, kar je direktorskega, če ne bi delal tudi novinarsko. To seveda ne pomeni, da je managersko delo neustvarjalno delo, vendar »dacarjev« ne moreš prepričati, da gre pri tem početju za ustvarjalnost, za avtorsko delo. Pri avtorskem delu, torej tudi novinarskem, pa je že tako, da ga je težko razložiti, ne da bi »nakladal«, saj – če je zares avtorsko – najbolje govori samo zase.

Zato mi ne zamerite, če se bom pri pojasnjevanju svojega dela omejil na nastajanje take oddaje kot tista, v kateri sta sodelovali Maja in gospa Meri Möderndorfer. Poznam ali spoznam zanimive ljudi, za nekatere mi povedo drugi – tako kot mi je za vaju povedal Igor Vidmar – in potem poskrbim zgolj za to, da je vzpostavljena komunikacija, da se pogovarjamo o vsem, kar zanima mene in po moji novinarski presoji najbrž tudi poslušalce. Življenje je en sam pogovor – komunikacija. Ja, tudi gluhi se pogovarjate, komunicirate in prav ta komunikacija je bila v tisti oddaji »Najin zlati prah« zame v profesionalnem smislu izziv nad izzivi. Pogovarjati se z gluhihimi v radijskem mediju tako, da bodo temu pogovoru enakopravno in enakovredno, sicer pasivno sodelovali tudi poslušalci. Takšno je novinarsko delo. No bolje: tudi takšno je lahko novinarsko delo. Vsaj moje.

Med mediji so tudi različne zvrsti, televizijski novinarji so nekaj drugega od radijskih in časopisnih novinarjev. Kakšne so bistvene razlike med temi mediji? Katera od teh smeri vam je najljubša in zakaj?

Ne le med mediji, tudi v istem ali enakem mediju so pomembne razlike med novinarskimi zvrstmi. Poročevalčeva, vestičarjeva naloga na televiziji je (če je mojster poklica in poznavalec medija) drugačna od naloge njegovega kolega na radiu ali v časniku. Od radijskega novinarja se pričakuje, da bo vest

objavil prvi, televizijski ji bo povečal verodostojnost s sliko, časnikarski kolega pa bo imel najbrž nekaj več časa, da jo preveri in morda tudi dopolni. Njegova prednost je, da jo je moč prebrati vsaj dvakrat in da se njena vrednost oziroma sporočilnost obdrži, dokler ne zastara. Meni je seveda najbližje radijsko delo, saj se preskušam v tem mediju vsaj petnajst let. Imam pa tudi nekaj televizijskih izkušenj – vendar ne novičarskih, kar nekaj let pa sem delal tudi »pri časopisu«. Zakaj prav radio? Morda zato, ker je pomemben tudi glas, zvok in ker tam ni popravka. Kar si rekel, si rekel ... In komunikacija je kar najbolj neposredna. Tudi v kratkem pogovoru, če si nanj dobro pripravljen, lahko poslušalcem veliko sporočiš ...

V zadnjem času se naši novinarji lotevajo tudi raziskovalnih nalog in so kot detektivi na sledi. Novice so vedno bolj aktualne in s tem se že bližamo tudi ameriškim medijem, ki kar lovijo senzacije ali aktualne dogodke. Vaš komentar na to?

To, da se naši novinarji šele v zadnjem času lotevajo raziskovalnih tem, seveda ni res. Raziskovalno so se spoprijemali z različnimi temami tudi že prej. Le v zadnjih dvanajstih, morda štirinajstih letih se je ta način dela bolj razpoznavno uveljavil. Razlogi za to so dokaj različni, med pomembnejše pa gre šteti razkrivanje konfliktnih situacij v družbi na javen način in podporo uglednih osebnosti takemu delu. Če rečem uglednih posameznikov, mislim tiste, ki imajo na javno mnenje zaradi svoje strokovne ali moralne avtoritete velik vpliv in so tako imenovani mnenjski voditelji. Veste, ni nujno, da je to samo Matevž Krivic v tistih zgodnjih letih s kritiko trojnega funkcionarja in s pravico do odgovora ali popravka, lahko je to tudi prepričljiva in verodostojna profesorica na novinarski katedri, učitelj z dovolj strokovnega in pedagoškega znanja v šoli, zdravnik v zdravstvenem domu ali pošten oštir z dobro in po cenah znosno ponudbo v krajevni gostilni.

Če se ne motim, ste bili prej grafičar. Kaj vas je zamikalo, da ste se presedlali na novinarstvo?

V življenju sem počel že mnogo najrazličnejših stvari ... Ja, tudi strojni stavec sem bil v tiskarni, kjer je nastajal dnevni časopis. To je bilo zanimivo, čeprav v tistih časih ne preveč zdravo delo, saj smo zaradi takratne tehnologije dihali s svinčevo paro zasvinjan zrak. Velik del jutrišnjega časopisa sem tako prebral, še preden je bil natisnjen. Od tod morda tudi želja, da bi kdaj v stavnem stroju napisal svoj članek ... No, tako enostavno to ni, vendar tako kot se največ stvari v življenju zgodi slučajno, se je tudi moj preskok v novinarstvo zgodil zaradi spleta okoliščin in najbrž tudi zato, ker sem si kaj podobnega sam želel. Tepli me niso, da sem postal novinar ... Ne, to pa že ne. In tudi če bi me, bi najbrž postal novinar, čeprav – zaradi trme, ki je ena od mojih značajskih lastnosti – kasneje in zagotovo na drug način.

Bi, prosim povedali kaj več o vašem delu oz. ste bili že kdaj tudi v kakšni zadregi, ko ste izrekli napačno besedo, kot je recimo pred leti mlad športni novinar v TV Dnevniku izrekel »drekeči« namesto »dirkači«. Slovenija si je ob tem izreku privoščila smeh.

Kako je s pripovedovanjem o lastnem delu, sem že odgovoril in prosim vas, nikar me več ne mučite s tem vprašanjem. Na, anekdot te vrste, kot je bila tista v TV Dnevniku, je bilo najbrž kar nekaj. Za tisto, ki jo navajata v vprašanju, ne vem, vendar se je meni gotovo tudi kaj zoprnega zgodilo, a se res ne spomnim ... Tudi če me mučite, ne. Spomnim se pa »škrate« ali »race«, kot jim rečemo v žargonu, ki se je zgodila v redakciji, ko sem jo vodil na nacionalnem radiju. Takrat se mu je reklo še Radio Ljubljana. Kolegici se je v nekem komentarju zateklo in je znanega in od nedavnega tudi že pokojnega italijanskega politika Craxija namesto z Betino poimenovala z Benito. Tako je bilo ime še bolj znanemu Italijanu, petinštirideset let poprej, pisal pa se je Mussolini. Nerodno, ni kaj. A ker popravkov ni, je treba na radiu čim hitreje mimo takšne neumnosti ... , če le gre.

Kakšne goste ste gostili oz. gostite v vaših intervjujih. Ali se je vam od teh dogodkov kakšen bolj vtisnil v spomin?

Ne zamerite mi, vendar bi mi vzelo veliko časa, da bi preštel vse sogovornike iz oddaj in intervjujev. Davno nazaj se spomnim zelo zanimivega pogovora s pariškim klošarjem neko pomlad na obali Seine, ki se je končal tako, da sem reševal lastno kožo. Zakaj? Bil je priseljenc iz osrčja Afrike in je govoril svojo, mislim da gansko francoščino, jaz pa ljubljansko, no tisto gimnazijsko. Pogovarjala sva se tako, da je nastal popoln nesporazum in nenadoma se mi je začelo hudo muditi tja gor med običajni pariški svet. Zelo zanimiv in za tiste čase nenavadno odkrit pogovor sem imel z Ivanom Mačkom Matijo, iz zadnjega obdobja pa sta tu zanimiva pogovora z Antonom Majzljem, predsednikom uprave Mobitela, ministrom za znanost in tehnologijo dr. Lojzeto Marinčkom in seveda danes že omenjeni pogovor z vama – Majo Repše in Meri Möderndorfer. Ampak najbrž sem marsikomu storil krivico, ker ga v odgovoru na to vprašanje nisem niti omenil. Morda bom kdaj to zadrego in nerodnost lahko popravil ... Vendar bo nekaj strani članka ali pogovora premalo. Neskromno lahko rečem: za knjigo jih je!

**Kakšno prihodnost napovedujete novinarskemu poklicu? Kdaj bodo gluhi ljudje sploh lahko sledili radijskim novicam, ne da bi za to potrebovali sluh. Ena od vizij je, da bi se zvok spremi-
njal v pisano besedo.**

Res nisem prerok, da bi si upal napovedovati. In biti prerok doma je najtežje. Tudi knjigi so ob novih tehnologijah napovedovali zaton ... In kinu tudi – ob razmahu televizije ter v zadnjem času multimedijskih tehnologij. Za dobra besedila in dobre filme bosta vedno najboljša medija knjiga in film oziroma filmsko platno v kinu. Novinarskim poklicem, ki se vse bolj specializirajo za točno določeni medij, pa je prihodnost pisana na kožo. Kakor vem, lahko s pomočjo tehnoloških dosežkov zadnjega časa tudi gluhi vse bolj normalno komunicirajo. Prevajanje zvoka v izpisano besedilo na računalniškem zaslonu ni več nikakršna novost. Zadevo je treba »le še« izpopolniti in seveda poceniti ter jo pripraviti za množično rabo. Služila bo tudi nam, ki slišimo, čeprav tega, kar slišimo, pogosto ne razumemo ali nočemo razumeti. Razen tega sta me prav vidve z gospo Meri prepričali, da če je čustvo dovolj močno in nihaj (frekvenca) dovolj razpoznaven ter gib čitljiv, lahko gluhi vendarle sledite tudi glasbi. Zakaj bi potemtakem moral biti daleč dan, ko bi se vibracije membran preoblikovale v elektronske impulze, ki bi se prek možganskega talamusa prenašale v tisti predel, kjer človek sliši ... Še letos pa bomo na našem radiu Radiu SPK naredili to, kar ponekod že imajo, vendar ne z mislijo na poslušalce z okvaro sluha in kar je lahko pripomoček za »poslušanje« nekaterih radijskih informacij, sporočil in morda celo krajših oddaj – to je radio na internetu, s povzetki posameznih vsebin ...

Lani ste v svoji oddaji »NAJIN ZLATI PRAH« gostili našo predsednico Mestnega društva gluhih Ljubljana Majo Repše in gluho borko za pravice, go. Meri Möderndorfer, ob tem ste se verjetno prvič поблиže seznanil z gluhoto. Kaj vam je prinesla ta izkušnja?

Z gluhoto, z gluhi ali tistimi, ki slabo slišijo, sem se v življenju že srečeval. Tudi поблиže in v različnih okoliščinah. Kakšna izjemna izkušnja zame je bila oddaja »Najin zlati prah«, v kateri sta sodelovali vidve z go. Meri, pa sem v tem pogovoru že kar nekaj povedal. Naj ponovim: vsebinsko in izvedbeno ter v strokovnem, profesionalnem smislu – je to zame izjemna izkušnja. Vesel sem, da smo se srečali in da sem imel priložnost to oddajo pripraviti in se z vama pogovarjati. Najbrž ni veliko kolegov s tako izkušnjo. Upam le, da sem delo opravil tako dobro, da so oddajo sprejeli tako slišišči kot gluhi. Zato bi me nadvse zanimala vaša izkušnja, kako ste jo sprejeli vi in vaši kolegi v društvu.

Morda gledate in poznate oddajo »PRISLUHNIMO TIŠINI«, bi jo morda ocenili?

Veste, za gledanje televizije mi ne ostane veliko časa, vendar sem in tja vidim tudi to oddajo. Prav je, da se nacionalna televizija potrudi sporočiti tudi o vašem življenju kaj takega, za kar bi sicer ne zvedeli in da se tudi gluhi vidite in slišite na tako vplivnem mediju.

Ni prav dostojno ocenjevati delo kolegov, še posebej, če ne poznaš konkretnih okoliščin, v katerih taka oddaja nastaja, vendar – če ste me že vprašali, naj skušam tudi kaj koristnega prispevati. Najbrž je to težko zagotoviti, vendar se mi zdi, da bi naredili veliko, če bi gluhi – ne le vodstvo vaše organizacije – oddajo aktivneje sooblikovali in da se ne bi kamera ter druga vsebina nenehno vračala k enemu človeku ali dvema. Koliko vas je gluhih v Sloveniji? Vsekakor dovolj, da bi se našlo še marsikaj zanimivega iz vašega življenja in dela ter da bi se za obvezne in protokolarne vsebine poskrbelo drugače. Morda bi lahko bila tudi pogostejše na sporedu in bi tako bila bolj aktualna pa tudi problemska; če sem rekel – tudi iz vašega dela bi to enako veljalo tudi za »iz vašega nedela« – pa ne le zaradi aktualnih vprašanj, povezanih s stečajem Tiskarne »Optima«. Na primer: zanimalo bi me, koliko je gluhih med nezaposlenimi in kakšne so njihove pravice iz dela, kakšna je socialna varnost gluhih nasploh, koliko je med gluhih uspešnih poslovnežev, slikarjev, pisateljev, kje živijo ...

Nam lahko zaupate, kaj delate ob prostem času, seveda, če ga sploh imate, saj v današnjem času smo vsi nekam preobremenjeni z delom in vaš hobi?

Povem vam, kaj vse bi rad počel ... Napisal knjigo ali dve. Snovi je dovolj. Preuredil in posodobil stanovanje. Vsaj malce rekreativno igral košarko, z družino smučal, s hčerjo drsal, znova prebral kakšno dobro knjigo, si ogledal še kakšno premiero tudi v Drami in Caffé teatru, ne le v Mestnem gledališču. Večkrat bi rad bil na atletskem stadionu in se bolj razdajal kolegom v Olimpiji, pogledal kakšno aktualno razstavo v Equrni, v Mestni ali Moderni galeriji ali v Škucu. No, sem in tja mi kaj od tega tudi uspe ... Žal, premalokrat.

Vaša misel za konec, našim gluhim bralcem?

Misli za konec ni. Ker konca ni. Če se kaj konča, je to le začetek novega. Nasveti? Ne, rajši ne. Želja? O, to pa! Komunicirajte, pogovarjajte se! Ne le med sabo. Ogovarjajte predvsem nas, ki prepogosto mislimo, da se je svet z nami začel in da drugega sveta ni. Je tudi svet tišine, poln šelestečih besed. In poslušajte tudi naš radio, Radio SPK – »Slovenski poslovni kanal«. Kako? Odgovor na to vprašanje najbolje poznate vi in bolj ga bomo razumeli tudi mi na radiu, lažje se bomo sporazumevali! Hvala vam, da ste me povabili v vašo »oddajo« in mi prisluhnili.

»Športni duh v zdravem telesu«

Aleš Peperko

Pogovarjala sem se z Alešem Peperkom, ki je podpredsednik Športne zveze gluhih in predsednik DGN Celje. V Grčijo je odpotoval z Janezom Slatinškom kot delegat za kongres EDSO, nakar je spremljal tekmovanja v košarki. Preberite, kaj nam je povedal!

Tanja Hönigsman

Skupaj z Janezom Slatinškom ste se udeležili kongresa EDSO. Kako je bilo na potovanju?

Športna zveza gluhih Slovenije se je odločila, da na kongres EDSO (Evropska športna organizacija za gluhe) pošlje dva delegata, in sicer Janeza Slatinška in mene. Na letališču v Grčiji so naju pričakali organizatorji in naju odpeljali v športno zvezo gluhih v Atenah, kjer sva počakala še udeležence iz drugih držav. Ko smo bili vsi zbrani, smo se odpeljali proti mestu Patras – središču dogajanja EDSO. Vsi smo prejeli informacije o poteku kongresa za prihodnje dni.

Ali lahko bralcem in bralkam razložite, kaj je to EDSO in zakaj obstaja?

EDSO (European Deaf Sport Organisation) je bil ustanovljen leta 1983 v Lyonu v Franciji, kjer je potekalo tudi evropsko prvenstvo v plavanju in vartepolu. Od tega leta naprej se je šport gluhih v Evropi razširil na več športnih panog, ki se odvijajo vsaka 4 leta. EDSO je ustanovljen zato, da lahko gluhi uradno tekmujejo na evropskih prvenstvih, v nasprotnem primeru tega ne bi smeli. Včlanjenih je 42 evropskih držav. Obstaja pa tudi CISS, ki je organizator zimskih in letnih svetovnih iger oziroma olimpijskih iger gluhih.

Kakšne so bile teme na kongresu? Koliko vas je bilo? Kakšne sklepe ste sprejeli?

Kongres EDSO je potekal v prijetni dvorani v hotelu Porto Rio. Odprl ga je predsednik EDSO Lenart Edwall, kratke pozdravne govore pa so imeli še visoki predstavniki organizacije. Udeležilo se ga je 33 držav in 66 delegatov. Podano je bilo poročilo o delu za obdobje 1999-2000 in zapisnik s prvenstva v Vilni leta 1998 (plavanje). Na podana poročila je bilo sicer nekaj pripomb, vendar pa smo vse rešili in bili na koncu vsi zadovoljni.

Na tem kongresu so izbrali Slovenijo za organizatorja evropskega prvenstva v košarki leta 2004. Ali ste imeli pri tem kakšne zasluge? Kdo je v organizacijskem odboru v Ljubljani?

Države udeležence smo se potegovala za organizacijo različnih športnih panog. Slovenija je uspela v kandidaturi in je organizatorka evropskega košarkarskega prvenstva čez 4 leta. Že na seji sekretariata Športne zveze Slovenije smo se odločili prevzeti organizacijo tega prvenstva, bila je želja večine, da tudi pri nas organiziramo vrhunski športni dogodek. Organizacijski odbor za pripravo teh iger še ni določen.

Janez Slatinšek je kandidiral za člana EDSO, a ni uspel. Kaj je vzrok temu?

Športna zveza gluhih Slovenije je predlagala in podprla njegovo kandidaturo za člana EDSO, vendar nismo uspeli. Vzrok za neuspeh ni znan, verjetno je dobil premalo podpore pri glasovanju delegatov.

Kdo so štirje novi člani EDSO? Predsednik EDSO je s Švedske, kajne? Ali bi nam lahko tudi več povedali o tem, kako se volijo, kaj delajo člani EDSO in še kaj drugega?

Biro EDSO-ja je sestavljen iz 8 članov, vsaki 2 leti se menjajo ali pa ponovno izvolijo 4 člani, kar je spet odvisno od glasovanja. Člani so tudi predstavniki na raznih evropskih prvenstvih in pazijo, da

športne igre potekajo po pravilih EDSO-ja. Po končanem kongresu sva z Janezom urejala registracijske izkaznice za našo košarkarsko ekipo in spremljala razne informacije o poteku tekmovanja.

Čprav je bil kongres mimo in se je začelo prvenstvo v košarki, ste imeli kasneje še en sestanek EDSO-ja. Nekateri delegati in Janez Slatinšek so po kongresu šli domov, vi pa ste ostali na svoje stroške, čprav ste kot delegat prevzeli zastavo EDSO. Zakaj je bil sklican sestanek?

Po končanem kongresu je Janez, vem, s težkim srcem odšel domov, jaz pa sem na svoje stroške ostal s športniki še en teden. Pomagal sem pri informiranju naših udeležencev športnega tekmovanja in na koncu prevzel tudi zastavo EDSO-ja za organizacijo evropskega košarkarskega tekmovanja v Sloveniji.

Sklican je bil sestanek tehničnih delegatov vseh reprezentanc, sodelovala sva Perčič in jaz, zaradi sistema tekmovanja. Tekmovali so štiri skupine s po tremi ekipami. Tak sistem nam je preprečil višjo uvrstitev.

Predlagan je bil sistem dveh skupin s po šestimi ekipami. Na primer: Litva, ki je osvojila 3. mesto, ima 2 poraza, Švedska je osvojila 4. mesto – ima pa enako 2 poraza. Slovenija pa je osvojila celo 5. mesto s samo enim porazom.

EDSO bo razpravljala o novih predlogih in se tudi odločila, kako bo naprej. Torej na tem sestanku nismo sprejeli nobenega sklepa o predlaganem novem sistemu.

Veliko časa ste preživeli skupaj s košarkarji in navijači. Ali je bil kakšen pomemben dogodek razen zgodbe z vašo nogo? Simpatična Grkinja, vodja transporta, vas je s pomočjo prostovoljcev peljala v bolnišnico in skrbela za komunikacijo, kajne?

Imel sem smolo in si proti koncu nalomil stopalo ter dobil mavec. Zgodilo se je takole: z Aljošo sva igrala košarko proti Perčiču in Bogu za pivo, vendar sem namesto piva »zaslužil« mavec. Zelo sem hvaležen vodji transporta Heleni, bila je zelo prijazna in mi je bila pripravljena pomagati ter delati družbo v bolnišnici. Pridobil sem si nove prijatelje. Organizatorji so me razvajali na vsakem koraku, bilo mi je sicer malo nerodno, vendar sem bil resnično vesel naklonjenosti vseh in povem vam, užival sem v tem. Doma imam za spomin lesene bergle, take do pod pazduhe, zaradi njih sem bil sumljiv na letališču v Zürichu, poslali so me v garderobo na natančen pregled mojih dodatkov (mavec in bergle) misleč, da nekaj skrivam. No, vse se je srečno končalo. Res sem veliko časa preživel z našimi košarkarji in navijači, ponosen sem in vesel, da smo bili veliko skupaj, rad sodelujem z mladimi športniki, jih vzpodbujam in jim pomagam.

Naše moštvo je osvojilo 5. mesto. Ali je to uspeh ali razočaranje? Kaj mislite o tem?

Peto mesto je lep uspeh, pričakovali smo seveda več. Bili smo zelo razočarani. Iz te izkušnje se bomo naučili, da ne smemo preveč pričakovati.

Po evropskem prvenstvu je bilo že čez en teden državno prvenstvo v košarki, ki se je odvijalo v Murski Soboti. Le dve ekipi sta tekmovali. Kakšno je vaše stališče do tega?

Mislím, da je interes za tovrsten šport premajhen, zato sta se prijaviли samo dve ekipi.

Ali bi želeli kaj sporočiti našim bralcem in bralkam?

Želel bi, da šport združuje ljudi v iskreno prijateljstvo. »Športni duh v zdravem telesu«, to je pregovor, ki vse pove. Želel bi, da smo tudi mi, gluhi voditelji športnih ekip na velikih tekmovanjih, le tako bomo enakopravni ostalim evropskim državam.

»Postati najboljši košarkar«

Miha Zupan in Saša Lukić

Napravili sva intervju s gluha košarkarjema, Miho Zupanom in Sašo Lukićem. Miha Zupan se je rodil 13.12.1982 v Kranju, živi pa v Kranjski Gori. Visok je 200 cm, obiskuje pa srednjo šolo, v kateri se bo priučil za mizarja. Pred kratkim je postal član ljubljanske ekipe Slovan, kjer že pridno trenira. Saša Lukić pa je rojen 4.2.1979 v Ljubljani, kjer tudi stanuje. Hodi v srednjo grafično šolo, visok pa je 191 cm. Oba sta si drug drugemu prijatelja, a na košarkarskem igrišču sta tudi nasprotnika. Preberite si intervju z njima!

Simona Perčič in Nuša Repše

Vemo, da je vajin najljubši šport košarka. Kdaj in zakaj sta se začela ukvarjati s tem športom?

Miha: S košarko sem se začel ukvarjati pri 13 ali 14 letih, predvsem zato, ker mi je zelo pri srcu in uživam ob igranju.

Saša: Jaz sem se s košarko začel ukvarjati že pri 9 letih, za to pa me je navdušil profesor športne vzgoje, prof. Vujasin. Rad jo igram, ker se ob njej sprostim in uživam.

Zasebno sta dobra prijatelja, pred kratkim pa sta odigrala tekmo, kjer sta si bila nasprotnika. Opišita občutke!

Miha: Moram priznati, da ni lahko igrati proti osebnemu prijatelju. Počutil sem se nekoliko drugače kot ponavadi, saj je bila igra zame nekakšen izziv.

Saša: Moram reči, da Miho občudujem kot igralca z velikim talentom. Bilo mi je všeč, saj sva vedno igrala v skupni ekipi, zdaj pa sva konkurenčna igralca.

Miha, na tej tekmi si si poškodoval nogo. Kako je zdaj? Že treniraš?

Miha: Z nogo je vse v redu, bil je le udarec, zdaj pa že normalno treniram ...

Kako usklajujeta šolo in šport? Kaj pa prosti čas? Ali ga sploh imata – če ga, kako ga najraje »porabita«?

Miha: Šola in košarka mi ne delata težav, vse je v redu. V prostem času pa najraje poležavam, klepetam ter se igram z žogo.

Saša: Lansko leto smo imeli treninge pozno v noč, šolo pa zgodaj zjutraj. To je bilo zelo naporno. Letos pa se treningi začnejo prej ter prej končajo, tako da nimam težav. Prosti čas porabim za fitness, tek ter počitek.

Igrata s slišječimi soigralci. Kako je med tekmo in treningi?

Miha: Ko sem prišel v Slovan, so mislili, da bodo težave s sporazumevanjem, saj verjetno nimajo veliko izkušenj z gluhiimi igralci. Na začetku je bilo malo težav, toda zdaj ni problemov. Ko trener govori, moram biti malo bližje, velikokrat pa tudi kaj skicira.

Saša: Ko igramo, nihče ne dela razlike zaradi moje naglušnosti. Ni problemov!

Kdo je vajin idol?

Miha: Michael Jordan, saj je najboljši igralec košarke.

Saša: Dražen Petrović, ki je na žalost že pokojni. Občudoval sem njegove natančne mete.

Kakšni so pa vajini cilji?

Miha: Moj največji cilj je seveda, da bi bil eden najboljših košarkarjev Evrolige.

Saša: Seveda si tudi jaz želim postati najboljši košarkar. Omeniti pa moram tudi željo, da bi letos na evropskem prvenstvu dosegli visoko uvrstitev.

Miha in Saša sta zelo obetavna mlada košarkarja. Obema želimo veliko uspeha in da bi se uresničili vsi njihovi cilji.

»Teorija brez prakse je voz brez akse«

Gašper Pezdirc

Gašper Pezdirc je mladenič, ki je članom MDGL manj znan. Skrbi za našo spletno stran in je pravi računalniški strokovnjak. Imamo srečo, da je to njegov hobi. Medtem smo se že seznanili z njegovim očetom Tonetom Pezdircem, ki piše članke v OT. Gaso je marljiv fant, ki skrbi tudi za svojega očeta in družino, na katero je izredno navezan. Fant je pogumen, ker se je moral spopasti s težavami, ki jih večina gluhih ni doživela, moral se je bojevati sam s seboj in življenjem, ko je počasi tonil v svet tišine. Nekoč je slišal, danes je popolnoma gluhi. In vendarle se svet vrti naprej kot prej. Gaso pa z njim, druge poti ni ...

Petra Rezar

Gas, dovoli, da te tako kličem. Najprej ti iskreno čestitam k pomembnemu dosežku v tvojem življenju. Pred kratkim si z odliko diplomiral na višji gradbeni šoli v Ljubljani. Povej, kako gledaš na svoj dosežek in na vse ostalo. Gotovo so letele čestitke z vseh strani? Tvoja diploma je toliko bolj dragocena, ker si se zelo trudil zanjo kljub popolni gluhoti.

Hvala za čestitke; tako te sedaj kot tudi tiste v prejšnji številki OT. Naj omenim, da študij in priprava diplomskega dela niti nista potekala v popolni gluhoti, saj sem popolnoma izgubil sluh ob operativnem posegu v letošnjem maju, torej tik pred zagovorom diplomskega dela. Diploma je pač nek uradni zaključek študija in vsega vloženega truda vanj. Uspešna operacija, na katero sem bil poklican tako rekoč pet minut pred dvanajsto (tj. pred zagovorom diplome), pa je čestitke in sam zaključek študija nekako zasenčila.

Diplomsko nalogo si posvetil očetu. O čem pa govori? Dolgo časa si se resno pripravljaj nanjo. So ti pomagali profesorji? Bili so zelo razumevajoči, da so ti pisali vprašanja, ker so vedeli, da si gluhi. Najbolj pa mi je všeč tista zapisana misel, ki govori, da ni teorije brez prakse, popravi me, če sem se zmotila.

Naslov diplomskega dela je: »Programska oprema za račun nosilnosti armiranobetonskega prečnega prereza«. Namen naloge je bilo izdelati uporabniku prijaznejši uporabniški vmesnik k že obstoječemu programu za račun napetosti in deformacij ter razpok v armiranobetonskem prečnem prerezu. Izbira teme za diplomu je bila pogojena z razumevanjem profesorjev oziroma njihovih asistentov. Tako sem si »izbral« nalogo pri predmetu Trdnost in asistentu prof. dr. Goranu Turku, ki se mu na tem mestu še enkrat lepo zahvaljujem za vse razumevanje in pomoč. Pred letom in pol, kolikor časa je bilo vloženo v diplomu, je sporazumevanje še nekako šlo po slušni poti, ob zaključku pa je bilo potrebno popisati lep kup papirja.

Delo sem res posvetil očetu; predvsem zaradi posebnega odnosa in povezanosti oče – sin, ki ga imava, pa tudi zaradi drugih tisoč drobnih stvari. Zapisana misel, ki naj bi bil slovenski pregovor (v to nisem povsem prepričan), velikokrat pa mi jo pove oče, gre dobesedno takole: »Teorija brez prakse je voz brez akse« in je bila napisana v kontekstu, da pač ob teoretičnih problemih ne smemo pozabiti na dogajanje v (gradbeniški) praksi.

Najprej pa bi te vsekakor prosila, če se predstaviš, svojo družino, v kateri ste štirje otroci. Svoje šolanje, otroštvo, gluhoto. Če mi dovoliš, mi lahko zaupaš, kako si oglušel in kako si sprejel to dejstvo? Se je kaj spremenilo v tvojem življenju: prijatelji, šola, sošolci?

Moje pravo ime je Gašper Pezdirc, zgoraj omenjeni vzdevek, ki se natančneje glasi »Gaso«, torej brez šumnika, je rezultat mnogih elektronskih pisem, kjer zelena hitrost in t.i. slepo tipkanje ne ustrezata pisanju polnega imena; s šumniki pa vemo, da jih Američani, od koder prihaja tovrstna

oprema, ne poznajo. Rodil sem se zadnje dni l. 1976 in sem tako najbrž eden izmed mlajših članov društva. Kot prvorojenec v družini sem mlajšim vseskozi skušal dajati dober vzgled in pri tem za njih »prebijal led« na različnih (najstniško problematičnih) področjih.

Moje težave s sluhom so se pričele v sedmem razredu osnovne šole, kjer smo na sistematskem šolskem pregledu ugotovili, da nisem zmožen ugotoviti, na kateri strani mi brni tista, najbrž vsem dobro znana, palčka. Nato so naredili avdiogram, diagnoza pa je bila glede na to, da je gluhi tudi oče, postavljena kar takoj. Na žalost se je, po slikanju glave, izkazala za pravilno – torej tumor na slušnem živcu. Po enem tednu sem bil na kirurški mizi, še teden za tem pa doma. Posledica operacije je bila popolna izguba sluha na levem ušesu, prizadeta obrazna mimika, ravnotežje ... Po končani osnovni šoli sem odšel po očetovih stopinjah na srednjo gradbeno šolo in jo tudi uspešno končal. Pot me je potem vodila na gradbeno fakulteto. Ob koncu prvega letnika sem bil po kontrolnem slikanju glave obveščten, da se je tumorozna formacija pojavila tudi na desnem slušnem živcu. To me je prizadelo globoko v dušo. Trajalo je kar kakšno leto in pol, preden sem se postopoma pričel pobirati. Ves čas sem upal na ozdravitev, ob tempu se nezadržno pogrezal v tišino. V veliko pomoč sta mi bila starša in pa zaupanje v Božjo previdnost.

Ko sedaj pogledam nazaj, se mi zdi odločitev za zavrnitev slušnega aparata zelo pravilna. Imel sem namreč možnost preizkusiti takrat najboljši slušni aparat, ki pa mi preprosto ni ustrejal. Tako sem se počasi, po naravni poti, pričel učiti branja z ustnic in iskati druge komunikacijske poti. Preskok v svet popolne tišine mi tako ni povzročil večjih težav oziroma terjal radikalnih sprememb čez noč. Postopno uvajanje v tišino pa je toliko bolj smiselno zaradi privajanja prijateljev in ljudi okrog mene. Človek sam še mogoče sprejme hipno spremembo v svojih zmožnostih, pri ljudeh pa je za tovrstno prilaganje potreben čas, veliko časa. Oddaljilo se je veliko znancev in razvodenelo nekaj lepih poznanstev. Beseda prijatelj pa je rezervirana za ljudi, na katere se kljub gluhoti še vedno lahko zanesem. To so ljudje, ki so bili in so še pripravljene iskati drugih, novih poti do sočloveka. Je pa res tudi to, da gluhoti ni prvi, sploh pa ne edini, vzrok, da prijatelji in znanci odhajajo. To se pač dogaja vsem, le navezovanje novih stikov in poznanstev je toliko težje, zato se toliko bolj občuti ožanje kroga prijateljev.

Odločil si se tudi, da jeseni nadaljuješ šolanje na visoki šoli. Prosim, predstavi svoj študij in poklic, ki ga sedaj opravljaš. Katere so tvoje najpogostejše težave in kako jih premaguješ?

Za nadaljevanje študija še ne vem zagotovo, kako bo. Ob delu imam namen opraviti še dodatne izpite za priznanje visoke strokovne šole, ki se je uvedla v času mojega študija. Zaposlen sem pri stricu v gradbenem podjetju kot projektant – statik.

Kaj je tvoj hobi, kaj trenutno počneš?

Moja velika ljubezen so računalniki in vse, kar je povezano z njimi. Reševati skušam tako probleme s strojno opremo kot pomagati pri namestitvi in uporabi programske opreme. Ravno iz tega navdušenja bom skušal, kolikor mi bo pač dopuščal čas, urediti tudi predstavitev društva na internetu. Ko sem ležal v Kliničnem centru, sem si na lepem močno želel, da bi lovil ribe. Ribiško palico in opremo mi je podaril stric in sedanji šef ob uspešnem zaključku študija in tako bom »zaplavaj« tudi v ribiške vode. Od veselja, da so mi ohranili ravnotežni živec, pa se rad ob nedeljah spravim tudi na kolo. Hoja v hribe bo to poletje zaradi okrevanja potisnjena bolj v ozadje. Zelo pa sem nagnjen tudi k poglobljenemu premišljevanju, usmerjanju življenja k Bogu, iskanju prave, večne poti. V svetu zvoka je bilo mnogo besed in življenjskih napotkov slišanih tako mimogrede, sedaj pa je za vse to potrebno mnogo več truda. Ob volji duha zato rad prebiram knjige z duhovno vsebino.

Kako danes gledaš na splošno problematiko gluhih v Sloveniji? Mednje spada recimo pravica do tolmača, podnapisi na TV, zapisnikarja in tolmača v šolah imajo samo v najbolj razvitih državah, v ZDA in Avstraliji in morda še kje. Zakon je še vedno v čakanju že nekaj let. Kaj meniš, da gluhi najbolj potrebujejo in ali meniš, da se tvoje potrebe razlikujejo od potreb ostalih gluhih oziroma ali si na tekočem glede teh stvari?

S problematiko gluhih sem seznanjen bolj površno. Spremljal sem razne očetove debate in si ob tem ustvarjal tudi svoje mnenje. Moje stališče je, da naj bi najprej vsi gluhi naredili vse, kar je v naši moči, da pravic ne zahtevamo, dokler lahko stvar opravimo po ustaljenih normah in zahtevah. Primer: zagovor diplomskega dela na gradbeni fakulteti je potrebno opraviti ustno. Dosti lažje bi mi bilo napisati prošnjo, ki bi bila zagotovo uspešno rešena, da zagovor opravim pisno. Ustni zagovor mi je namreč povzročal nemalo skrbi in težav; mnogo ljudi mi je ob tem svetovalo oddajo prošnje. Meni pa se to zdi čudno: po eni strani zahtevati neko enakost s slišječimi, po drugi pa se izogibati določenim neprijetnostim. Pravica, če ne povsem normalno razumevanje soljudi, pa naj se uveljavlja, ko je jasno, da neke stvari preprosto ne gre terjati od gluhega človeka. Po pismih bralcev v dnevnem časopisju sledim tudi čakanju na krovni zakon o invalidih – sam pa se v angažiranju za pospešitev sprejetja ne vidim.

Gluhi najprej potrebujemo pomoč in prosto pot do izobrazbe. Da beseda gluhih ne bi tudi avtomatsko pomenila »ta je pa neumen«. Pomoč pri izobraževanju pa naj bi bila predvsem v zagotavljanju in subvencioniranju potrebne literature, dobrih zapiskov, tehničnih pripomočkov, kot je računalnik ali dostop do interneta ipd. Tolmač in zapisnikar naj bi bil na fakulteti recimo dosegljiv dvakrat mesečno na konzultacijah s profesorji. Na vseh predavanjih tega ni moč zahtevati. Ravno tako pa po uradih in drugih javnih ustanovah morda doseči dosegljivost tolmača, zapisnikarja ob teh in teh uradnih urah. Še enkrat pa naj povem, da sem bolj novopečen v tem in se lahko tudi motim.

Kaj ti predstavlja članstvo v MDGL?

Mesto v društvu še iščem, včlanjen sem bil še kot slišječ skupaj z očetom. O tem še nisem premišljeval in sem član bolj zaradi številke. Po svojih močeh pa skušam pomagati, čeprav je trenutno moja pot bolj tu doma in na delovnem mestu.

Česa si v prihodnje želiš in kje se vidiš?

Posebnih želja nimam. Vsekakor je prva želja tako duševno kot telesno zdravje, ob katerem z delom in molitvijo vse postane rešljivo in izvedljivo. Trenutno je moja pot, kot že rečeno, tu doma pri očetu, skrbi prihodnosti pa prepuščam Bogu – pisano nam je namreč: »Dovolj je dnevu lastna teža.«

Tvoje misli, sporočilo bralcem OT ...

Lepo, lepo pozdravljam vse skupaj, vabim vas na internetno predstavitev društva, kot tudi na t.i. elektronski Odmev tišine. V septembru pa, ob mednarodnem dnevu gluhih, veliko dobre volje in ustvarjalne energije.

Hvala za čas in pogovor! Želim ti veliko sreče in uspehov še naprej v življenju in pri delu.

»Rada se šalim, zafrkavam in pripovedujem vice!«

Nina Orešnik

Tokrat sem na intervju povabila Nino Orešnik, ki je kljub rosnim letom zelo dejavna v nečem. Ne bo vam žal, če preberete intervju. Prijetno branje!

Tanja Hönigsmann

Mnogi poznajo tebe in tvojo družino, a te osebno ne poznajo dobro, zato te prosim, če nam lahko kaj več poveš o sebi.

Sem 17-letna dijakinja grafične smeri v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana. Sem trmasta, rada se šalim, zafrkavam, pripovedujem vice in znam biti tudi jezikava in nesramna (ha-ha-ha). Odrski nastopi in treniranje odbojke so mi v veliko veselje. Tudi zelo rada igram tenis in sem se udeležila tekmovanja, ki je bilo 30. septembra v Šiški.

Izhajaš iz gluhe družine. Kako poteka tvoje življenje in ali kaj pogrešaš v odnosu s slišječimi?

Hmmm, normalno. Ne vem, kaj pogrešam v odnosu s slišječimi.

Kot Tonček si nastopala v gledališču »Matiček se ženi« in si požela mnogo pohval. Ali se je tvoje življenje zaradi tega kaj spremenilo? Katere čestitke si bila najbolj vesela? Ali bi rada še nastopala in zakaj? Življenje se mi ni nič spremenilo, le to, da smo si s soigralci veliko bliže kot smo bili nekoč. In da sem bolj »slavna« (ha-ha-ha)! Čestitk sem bila najbolj vesela od stare mame in tete Mateje, pa tudi od ostalih gledalcev! Ja, rada bi še nastopala. Še zdaj se spominjam vsakega prizora, ki smo ga igralci doživeli po premieri. Zakaj? Zato, ker je bilo nepozabno in navdušujoče!

Tvoj dosedanji oris (potek) šole do drugega letnika grafične smeri na Zavodu?

Ker sem bila na Zavodu od 1. do 5. razreda odlična, so mi tovarišice svetovale, da naj grem v redno šolo. In sem šla. Morala sem ponavljati 5. razred zaradi angleščine. Sprva je bilo težko, ker sem se morala zelo potruditi, da sem razumela sošolce in profesorje. Po prvem mesecu pa smo se že navadili. Tako, da sem hodila na OŠ Louisa Adamiča do 8. razreda. V šoli mi je uspevalo, zaradi česar so bili profesorji zelo presenečeni. Stari starši in teta Mateja so mi pomagali, za kar sem jim hvaležna! Zaradi pretežkega učenja v gimnaziji smo se odločili, da se vrnem v Zavod. Najprej sem morala narediti izpit iz prve in druge konference iz tehnologije in prakse in sem 1. letnik končala s prav dobrim uspehom. Zdaj sem v 2. letniku grafične smeri, smer fotostavec.

Ali te kdaj mika, da bi šla nazaj v sliščečo šolo? Kakšna je nasploh razlika med šolama in sošolci?

Po pravici povedano, ne. Razlika je očitna, ker imamo v Zavodu manj predmetov in imamo prakso. V gimnaziji pa imajo vse predmete kot v osnovni šoli. Med sošolci v Zavodu smo bolj sproščeni in zabavni kot sliščeči.

Si tudi odlična športnica, saj igraš odbojko, košarko, tenis, namizni tenis ... Kaj te žene v šport? Menda si bila zelo nadarjena v namiznem tenisu, lahko bi postala vrhunška športnica. Jabolko ne pade daleč od drevesa, saj je bila tvoja mama dolgoletna državna prvakinja v namiznem tenisu. S čim se trenutno ukvarjaš?

Žene me v to, ker je zanimivo in me sprošča in je velik izziv. Ja, res sem bila zelo nadarjena. Namizni tenis sem igrala dve leti v klubu Ilirija. In po odhodu v normalno šolo sem morala zapustiti ta šport. Trenutno se ukvarjam z odbojko in tenisom.

Si tudi novinarka za glasilo »Planet Off«. Kaj najraje pišeš?

Najraje intervjujam, kar me zelo zabava, delam križanke, iščem in pišem vice, ...

Poleg tega so tvoji hobiji tudi knjige, kajne? Kdo te je vzpodbudil k branju knjig? Branje povzroča veliko težav gluhim. Kaj bi po tvojem pripomoglo, da bi imeli vsi gluhi voljo do branja?

Ja, knjige so moja največja strast. Za to me je vzpodbudila moja stara mama. Kot otrok mi je pripovedovala in prebiralala najlepše pravljice in zgodbe, ki sem jih zelo rada poslušala. Po mojem bi pripomoglo k temu, da bi bilo bolje, če bi profesorji dali učencem knjige za domače branje in se o tem pogovarjali v šoli.

Kakšni so tvoji načrti za prihodnost?

Rada bi uspešno končala šolo, dobila službo in spoznala veliko držav in da bi bila srečna in zadovoljna v življenju.

Kaj bi za zaključek želela povedati?

Uživajte prelepo jesen, pa srečni bodite!

Najlepša hvala za intervju in želim ti mnogo uspeha v šoli in življenju.

»Najbolj učinkoviti napotki so od gluhih samih«

Alenka Levec

Gluhi živimo enako kot slišči, delamo in živimo naprej, vsak dan dobivamo lepe ali grde odzive someščanov. Poleg navideznih dejanskih opravil se v vsaki osebi prepletajo tudi »notranji« odrazi. Več o duševnosti, intelektu v osebnosti gluhe osebe v otroštvu in med šolanjem ter med odraščanjem nam razlaga psihologinja ZGN Ljubljana, Alenka Levec, ki že 16 let spremlja razvoj gluhih otrok.

Robi Lah

Po poklicu ste psihologinja. Mnogokrat slišimo ta izraz, pa nekateri ne vemo točnega pomena te besede. Povejte nam nekaj o funkciji psihologa v šoli.

Psiholog v šoli opravlja naloge svetovalnega delavca. Poleg svetovalnih razgovorov z otroki, starši in učitelji ter vzgojitelji dela tudi neposredno z otroki in mladostniki v razredu, pripravlja predavanja za starše in učitelje ter ugotavlja in spremlja napredek otrok in mladostnikov v času šolanja. Prednost dela v zavodu v primerjavi z rednimi šolami je, da poznamo vse otroke po imenu, ker jih je v šoli manj, ter da jih spremljamo daljše obdobje – od vrtca do končane srednje šole. Meni osebno je v največje veselje neposredno delo z otroki – socialne igre. Kaj so socialne igre? To je oblika neposrednega dela z otroki, kjer na osnovi vnaprej pripravljenih iger vzpodbudim razgovor o želeni temi. Otroci tako v skupini lahko izmenjavajo medsebojne izkušnje, izražajo svoja mnenja, občutke, strahove, veselje, žalost ... Naloga psihologa je tudi aktivno sodelovanje pri uvajanju novosti: vodenje inovacijskih projektov, dvojezičnost ter psihološka diagnostika – to je ugotavljanje sposobnosti, spretnosti in interesov otrok.

Zakaj ste se odločili za ta študij: zaradi poučevanja in vzgoje gluhih ali veselja do te smeri?

Želela sem delati z ljudmi, predvsem me je veselilo delo z otroki, zato sem se odločila za študij psihologije. Vendar ob tej odločitvi nisem vedela, da bom nekoč z veseljem delala z gluhi. Ko sem pričela delati v Zavodu, sem kmalu ugotovila, da so gluhi otroci zelo neposredni, prisrčni in čustveno odzivni, da vedno povedo, kar mislijo in da tudi od nas odraslih pričakujejo, da jim bomo to vračali.

Iz vaših 16 let izkušenj in raziskovanja: kakšni so gluhi otroci na Zavodu?

V prvih razredih osnovne šole je razlika v znanju med gluhi in sliščimi manjša kot na koncu osnovne šole. Zakaj? Zaradi težav pri pridobivanju besednega zaklada. V prvih razredih lahko odgovarjajo na vprašanja s kratkimi stavki. Četudi jim snov učitelji razložijo s pomočjo kretneje, je to znanje kljub vsemu potrebno prenesti v pisano besedo, o tem je treba kaj prebrati v knjigah, leksikonih – vsega tega pa mnogi gluhi otroci ne marajo, ker se pri branju srečajo s prevelikim številom neznanih besed in veselje do branja jih mine. Veliko teh težav se lahko rešuje s pomočjo dvojezičnega načina dela (ZGNL je edina ustanova v Sloveniji, ki poučuje gluhe po dvojezični metodi). Kaj pomeni bilingvizem ali dvojezičnost? Prvi jezik gluhih je kretnja, drugi jezik pa pisana beseda. Preko pisane besede se lahko vzpostavi stik med gluhi in sliščimi. Že nekaj let se v vrtec Zavoda vključujejo slišči otroci – to so slišči otroci gluhih staršev, otroci zaposlenih v Zavodu in drugi. S tako obliko notranje integracije se vzpostavlja most med gluhi in sliščimi, saj se ti otroci naučijo kretenj in komuniciranja z gluhi, kar jim bo v kasnejšem življenju še gotovo koristilo.

Smo tudi prvi v Sloveniji (med izobraževanjem oseb s posebnimi potrebami), ki organiziramo izobraževanje odraslih. S kolegico Meto Petrič Puklavec poučujeva psihologijo. Za vse nas je bila to nova izkušnja in mislim, da so se slušatelji naučili precej novega, kar bodo lahko koristno uporabili v vsakdanjem življenju – vzgoja otrok, odnosi med partnerjema, priprava za sprejem v službo ...

Zakaj se več gluhih ne vključuje v slišče šole? Zakaj v ZGNL ni več možnosti izbire poklicev?

Vsi gluhi se ne morejo vključiti v redne šole. Ne zato, ker bi bili manj sposobni, ampak zato ker pouk v rednih šolah ni prilagojen gluhim. Lažje bi sledili pouku, če bi lahko imeli ob sebi tolmača. Gluhi imajo največ problemov pri splošnoizobraževalnih predmetih, uspešni pa so pri strokovnih predmetih in pri praktičnem delu. Spričevalo, ki ga dobi gluhi mladostnik v ZGNL, je enakovredno spričevalu, ki ga dobi slišči vrstnik v isti usmeritvi v redni šoli. Vsi si želimo, da bi lahko pri nas razširili ponudbo poklicev. Vsaka nova usmeritev zahteva popolnoma opremljene delavnice, ne glede na to, da imamo bistveno manj otrok kot v rednih šolah.

Povedali ste nekaj o razvoju, sedaj pa se preseliva na statistiko. Zanimivo bi bilo vedeti število gluhih v vrtcu, osnovni in poklicni šoli, v izobraževanju odraslih, tj. dodatno izobraževanje za 5. stopnjo, in v integraciji. Povejte mi kaj o tem, prosim.

Gluhih in naglušnih je v ZGNL 200; v vrtcu je 25 otrok, od teh 4 v oddelku v Celju, v osnovni šoli 53 in v poklicni šoli v vseh smereh 89 šolarjev. Ob delu se pri nas izobražuje 20 odraslih. V integracijo v redne šole je vključenih 173 gluhih in naglušnih iz vse Slovenije (na vseh stopnjah izobraževanja).

V novembru je bilo srečanje integriranih. Bil je veliko diskusij o aktualnih temah. Kaj ste ugotovili?

Namen srečanj integriranih je, da se med seboj spoznajo, se pogovorijo o težavah, na katere naletijo v času šolanja, izmenjajo si naslove, se dopisujejo preko interneta. Vzpodbujamo jih k medsebojnemu pogovoru in izmenjavi izkušenj, saj prihajajo najbolj učinkoviti napotki od gluhih samih – najbolje je, če osmošolec od srednješolca izve, kakšne težave je on imel pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo in kako jih je rešil.

Vse, kar se pogovarjamo na teh srečanjih, pa lahko uporabim na obiskih po rednih šolah, ko svetujemo učiteljem, kako so lahko še bolj učinkoviti pri delu z integriranimi gluhihimi.

Na koncu bi verjetno radi še kaj povedali odraslim gluhim ...

- Rada bi povabila odrasle gluhe k sodelovanju z nami. Lahko bi:
- vodili kakšen krožek na osnovni ali srednji šoli,
 - imeli ure pravljic za otroke v vrtcu,
 - delali kot prostovoljci z gluhihimi otroki,
 - se pogovarjali z gluhihimi mladostniki, vodili delavnice, krožke ...

»Moje vrednote so disciplina (red), vztrajnost in pogum«

Bojana Globačnik

K intervjuju smo tokrat povabili Bojano Globačnik, svetovalko na Uradu za invalide. Na povabilo MDGL je prišla neko sredo popoldne predavat o človekovih pravicah in je pritegnila k poslušanju veliko gluhih, željnih novega znanja oziroma razširitve obzorij. Izkoristili smo priložnost in jo povabili na pogovor. Če imate kakršnokoli vprašanje ali probleme, se obrnite na gospo Bojano, ki je tudi marsikaj zanimivega povedala o sebi in svojem delu.

Tanja Hönigsman

Kako bi se predstavili našim bralcem in bralkam?

Sem gospa v srednjih letih in imam določene zahteve do sebe, enako pričakujem tudi od tistih, s katerimi živim in sodelujem. Moje vrednote so disciplina (red), vztrajnost in pogum. Vse to sem tudi upoštevala pri svojem prejšnjem in sedanjem delu.

Po poklicu ste profesorica defektologije in ste delali dvajset let na Zavodu kot logopedinja. Kaj je vplivalo na vašo odločitev, da ste šli na Urad za invalide, kjer ste svetovalka vlade, kar je gotovo zahtevno delo?

Diploma, ki sem si jo pridobila v Zagrebu, je res opravljena iz logopedije, vendar sem kot drugo smer opravljala študij surdopedagogike. Moje področje dela na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani je zajemalo v veliki meri otroke in mladostnike, ki so bili vključeni v redne šole, vrtce in fakultete. Moja odločitev za menjavo delovnega mesta je dozorevala dalj časa, saj si človek po več kakor dvajsetih letih zaželi sprememb, ki mu pomenijo določen življenjski izziv. V obdobju vseživljenjskega izobraževanja pomeni menjava službe tudi spremenjen način življenja in več vlaganja v znanje in širjenje področja dela, kot ga ponuja šola. Seveda pa so izkušnje, ki sem jih pridobila kot pedagoginja, zelo koristne za delo v državni upravi.

Kakšne spomine imate na Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana? Se vam je kaj posebnega vtisnilo v spomin? Ali imate mogoče »domotožje« po Zavodu?

Domotožja po Zavodu po šestih letih nimam več, moram pa reči, da sem prvo leto res pogrešala tisti pristni stik z otroki, ki je na Uradu povsem izostal. Sedaj si delo v dogovoru z direktorjem, mag. Lujem Šproharjem organiziram tako, da sem v povezavi z ustanovami in šolami, ki obravnavajo otroke s posebnimi potrebami. Najlepše spomine imam na doživetja z gluhih otroki in kolegicami, ki smo jih preživljali v šolah v naravi v Umagu. V tistem okolju sem spoznavala tudi tiste lastnosti otrok, ki v šoli niso bile prisotne ali pa jih nisem zaznala. Vsi skupaj smo imeli bogato družabno življenje, ki ga je popestril spoštovani kolega Viki Starc s svojim igranjem na kitaro.

S katerimi področji dela se ukvarjate? Katere so vaše prioritete naloge?

Moje osnovno področje dela je izobraževanje in usposabljanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami in invalidov, na področju mednarodnega sodelovanja sodelujem v delovni komisiji o vplivu novih tehnologij na življenje in pri delu prej omenjenih skupin v okviru Sveta Evrope.

V tem obdobju je prioriteta naloga dokončna priprava Poročila o izvajanju invalidskega varstva v državi, ki ga kot projekt vodim na Uradu, ki je strokovna služba Vlade.

Če bi imeli na voljo tri besede, da nam opišete vaše delo na Uradu za invalide, katere tri bi izbrali?

Urejanje pravic posameznim skupinam, primerjava z Evropsko unijo in ocenjevanje invalidnosti.

Kje vidite perspektivo gluhih? Katere pravice se gluhi premalo zavedajo? Ali bi lahko nam našli rešene pravice gluhih pri nas in v Evropi (zdravstvo, sociala, tehnični pripomočki ...)?

Posebej pravic gluhih ne bi opredeljevala. Razbrati jih je mogoče iz Vodiča po pravicah invalidov, ki ga je pripravil Urad za invalide in bolnike. V pripravi je s sedanjo zakonodajo usklajena izdaja. V Sloveniji je najbolj odprto vprašanje uveljavljanje slovenskega znakovnega jezika kot prvega jezika gluhih pri tistih, ki se za to odločijo, na različnih področjih življenja in dela.

Gluhi imajo probleme pri čakanju v vrstah, npr. pri zdravniku, na sodišču, skratka povsod, kjer je vrsta in kjer kličejo ljudi po imenu. To je srž jeze in nemoči gluhih. Kaj bi se dalo ukreniti, da bi imeli take pravice, da bi lahko prišli prvi na vrsto?

Ena izmed možnosti je oznaka na zdravstveni kartici, kar bi pomenilo dovolj prikrito opozorilo za zdravstvene delavce. Nekateri gluhi se za to rešitev ne navdušujejo. Druga možnost pa je, da bi v državi sprejeli pravilo, da ima invalidna oseba, torej tudi gluhi, v nekaterih postopkih in pri zdravniku prednost pred ostalimi državljani.

Kakšno je vaše mnenje o našem društvu? MDGL se že v tretje leto bori za svoj prostor pod soncem, kajti nismo včlanjeni v Zvezo. Ali so kršene naše pravice? Kaj bi bilo potrebno ukreniti v tej smeri?

Sama sem vesela vašega društva, saj vidim, da je vanj vključenih veliko mladih, ki so bili v nekem obdobju moji učenci. Vaše delo je dinamično, interesi raznoliki, kar sem ugotovila tudi na našem nedavnem druženju, ki sva mu prisostvovala s kolegom Strgarjem. Glede odnosov z Zvezo menim, da je potrebna strpnost, saj sem prepričana, da se bodo vaši odnosi uredili v korist gluhih.

Če nismo malo predrzni, bi pokukali tudi v vaše zasebno življenje. Kaj najraje počnete v svojem prostem času?

Prostega časa imam zaenkrat bolj malo. Sem v zaključnem obdobju pisanja magistrskega dela, ki nosi naslov: »Stališča Slovencev do slovenskega znakovnega jezika«. Naloga mi da veliko dela, tudi miselno me je prevzela. Razen tega se še intenzivno učim angleščine. Vsaj enkrat tedensko mahnem v »planinski raj«, kjer se miselno spočijem in si nabere novih moči.

Zdaj pa zadnje vprašanje, kakšno sporočilo ali nasvet bi podali gluhemu rodu?

V zadnjih tridesetih letih so se perspektive gluhih zelo spremenile. To še posebej velja za zadnje desetletje. Sodobne informacijske tehnologije jim nudijo veliko možnosti za pridobivanje višje ravni izobrazbe. Vsem gluhim bi svetovala veliko branja (poznavanje pisane besede). Tega so v veliki meri deležni v vseh treh šolskih zavodih. Čas pa bo tudi pokazal, kakšne rezultate daje učenje slovenskega jezika v pisni obliki in slovenskega znakovnega jezika istočasno.

»Pomembno je tudi, da ima profesor razumno srce«

Silvo Girandon

Glui in naglušni dijaki so vsekakor prihodnost skupnosti gluhih. Kakršni so oni, takšno bo življenje v družbi gluhih. Da izvemo kaj o njih, kako se sploh imajo v šoli, smo se pogovarjali s Silvom Girandonom, predsednikom dijaške skupnosti na ZGNL.

Robert Lah

Zanima me, kaj točno je funkcija predsednika DS (dijaška skupnost)?

Predsednik poskrbi, da so nastali problemi rešeni, razčiščeni. Ko nastanejo šolski problemi med gluhihimi dijaki, prosijo predsednika, da posreduje rešitev, svetuje, kako naj rešijo svoje težave. Če pa so hudi, skličemo sestanek z dijaki in profesorji za skupno pomoč. In tudi poskrbimo za organizacijo zabave, izletov ... Tudi podpredsednica pomaga.

Kateri so najpogostejši problemi?

Doslej je bilo veliko pritožb glede odnosa med dijaki in profesorji. Nekateri profesorji niso korektni do svojih učencev, kot na primer, da ne privolijo v pomoč pri učenju določenih predmetov, rečejo: »Dovolj si star, torej se lahko sam učiš« ali: »To je tvoj problem«. Ob takih primerih se dijaki pritožijo in me prosijo za pomoč. Torej, problem je odnos, no, nekateri profesorji so v redu. In žal nekateri ne znajo kretati, zato pa je med dijaki manj zanimanja za učenje. Saj se trudijo učiti, nekateri profesorji so pa »trdi«. Pomembno je tudi, da ima profesor razumno srce, in bi rad pomagal dijakom. Če bi bil jaz ravnatelj, bi za profesorje najemal le strokovne gluhe in tiste, ki znajo kretati in imajo veliko srce.

In kakšni so učni rezultati dijakov na ZGNL?

Dijaki so različni, tako uspešni kot tudi manj uspešni. Uspeh je odvisen od dijaka samega. Če je dijak zelo rad v družbi, gluhi dijaki pa so pretežno takšni, je manj priden, ker je bolj osredotočen na klepet, razen izjem. Najbolj uspešni so pri nas slišči, ki so prišli iz redne šole, ker so bolj malo v družbi in več časa posvečajo učenju.

Slišči tudi hodijo v to šolo, koliko pa jih je? Ali se pogosto družijo z gluhihimi dijaki?

Približno 10 jih je, pa še kakih 20 naglušnih, ki so se pozneje prepisali v Zavod. Od teh kakih 15 zna kretati in zato se radi družijo z gluhihimi, medtem pa se tisti, ki ne znajo uporabljati govornice rok, pretežno pogovarjajo med seboj.

Se gluhi in naglušni želite z njimi pogovarjati?

Da, ponudimo jim družbo, a včasih tudi nočejo in se sami umikajo.

Govorila sva se o šoli, sedaj pa se preseliva na poklice in prakso. Menda tukajšnji dijaki za poklic izberejo le štiri smeri. Te so ...

Te so mizarstvo, grafičarstvo, šiviljstvo in kovinarstvo.

So dijaki zadovoljni z izbiro ali želijo več možnosti?

Ne in da. Vedo, da se morajo sprijazniti z dejanskimi možnostmi. Vendar pa hočejo imeti razširjene poklice. Ker mislijo, da se lahko usposobijo za katerikoli poklic.

Kaj pa praksa, so tam marljivi?

Ja, radi volje delajo tam, so praktični.

Toliko o šoli, kaj pa v prostem času, se kaj družite skupaj?

Po končanem pouku ponavadi klepetamo, gremo kam skupaj, recimo v kino, na zabavo. Opažam, da ni nobenega od nas, ki bi se kdaj odmaknil od družbe. Poznamo se pač, ker hodimo v isto šolo. Nekateri se vpišejo v program za 5. stopnjo izobrazbe, tj. diferencialni program, zato da lahko podaljšajo šolo še za dve leti in se pogovarjajo s tukajšnjimi gluhi-mi. Celotekdanji dijaki prihajajo k nam na klepet. Pa tudi po nekaj letih končane šole se ponovno zberemo skupaj, taki primeri so mednarodni dan gluhih, priložnostne zabave, ... Torej, nobeden od nas se ne loči rad od družbe gluhih.

No, povedal si nam nekaj o dijakih, sedaj pa prosim, da nam poveš še kakšno misel.

Rad bi povedal, da naj imajo gluhi pravico do odločitve, tako za šolo kot tudi v življenju. Da bodo imeli dober odnos z gluhi in slišječimi. In vsem dijakom želim uspeh v šoli.

Hvala za pogovor. Še bomo spremljali dogodke med gluho mladino.

»Gluhi so me prvi naučili slovenščine«

Ivana Djilas

Mlada, drzna režiserka Ivana je leta 2000 naredila prelomnico v zgodovini gluhega gledališča v Sloveniji. Na oder je postavila ambiciozen projekt Mestnega društva gluhih Ljubljana in uresničila vse zahteve amaterskega gledališča. Matiček se ženi je bil prvi gledališki projekt gluhih po več kot 50 letih. V tem času je gledališče skoraj zamrlo, živele so le kratke uprizoritve, skeči, pantomime, ki pa niso zadovoljevale zahtev dramskega uprizarjanja.

Ivana je mlada, komaj 24-letna podiplomska študentka režije na Akademiji za igro, film in režijo. Diplomirala je v Beogradu, prve korake pa si je pridobivala v znamenitem Ateljeju 212, kjer je živela ustvarjalnost mladih.

Atelje 212 je eno najboljših srbskih gledališč in je nudil odlično odskočno desko za prihodnje gledališčne in ustvarjalce. Vendar je kriza zajela ves Beograd in ovirala mnoge ustvarjalce. Vsa kultura je zašla v veliko krizo, ki se zdaj počasi rešuje in bo trajalo še nekaj časa, da končno doseže tisto raven, ki jo je imel Beograd pred vojno in v času Jugoslavije, ko je tudi precej Slovencev živelo in študiralo tam.

Ob ustanovitvi društva je bila ves čas v zraku ideja, da bi ponovno prebudili gledališče gluhih, takšno, ki bi izpolnjevalo vse zahteve gledališkega odra, torej pravo igro gluhih. Pobuda je padla na plodna tla in že v letu 1999 smo navezali stike z režiserjem Vinkom Möderndorferjem. Zaradi njegovih obveznosti je prišlo do sprememb. Ker pa smo želeli začeti projekt speljati do konca, smo precej časa iskali režiserja, ki bi bil pripravljen delati z gluhih. Po vseh zapletih smo uspeli navezati stike z Ivano. Zanj je bil to velik izziv in presenečenje hkrati, saj je bil to njen prvi stik z gluhih. Pogumna Ivana je storila velik korak naprej in prebudila gluhe iz globokega spanca. Ponovno se je rodilo gledališče gluhih, namenjeno zgolj gluhih.

Petra Rezar

Ivana, prihajaš iz povsem drugačnega okolja. V Slovenijo te je zanesel študij, tu živi tudi tvoj oče. Bi morda na kratko opisala svojo pot v režijo? Začela si namreč že v srednji šoli. Študij si zaključila s svojo predstavo. Objavili so celo tvojo sliko z bogatim šopkom v rokah na naslovnici beograjskega časnika.

Z režijo sem se začela ukvarjati v bistvu zaradi tega, ker sam hotela delati scenografijo in kostume za šolsko predstavo. Ampak, ker sem bila v prvem letniku, me niso sprijeli v družbo teh, ki so že delali predstavo, pa sem se odločila, da bom jaz naredila svojo. Drugi in tudi pomembnejši razlog je, da je bila v tistem trenutku v vseh državah nekdanje Jugoslavije vojna. Vsak dan smo šli na neki trg v Beogradu, od koder so moji prijatelji z avtobusi odhajali v tujino in se jih veliko nikoli več ni vrnilo. Meni se je takrat zdelo neumno, da nihče nič ne govori o tem. Prepričana sem bila, da moramo narediti predstavo, ki bi spregovorila prav o tem. To je bilo leta 1993. Nismo imeli denarja niti za kokakolo, moj oče je šel z družino živeti v Slovenijo in mi pustil prazno stanovanje. Vsak vikend smo tam imeli vaje in potem še žur. Vsako nedeljo zjutraj pa sem čistila stanovanje. Začetki režiserjev so težki. Tisti šopki in naslovnice pridejo šele potem, pa še takrat to ne pomeni prav veliko. Časopisi hitro postanejo ovitki za steklenice ali koš za smeti in ljudje z naslovnice so hitro pozabljeni. Za vsako novo predstavo se je treba boriti od začetka in vsakič si tri dni po premieri že spet na ničli.

Zdaj nadaljuješ podiplomski študij na Akademiji za igro, film in režijo v Ljubljani, s katere je prišlo precej odličnih igralcev in režiserjev. Za katero smer študija si se odločila in kakšen je v

bistvu študij? Gluhi si namreč težko predstavljamo, kako je videti podiplomski študij. Nazadnje je potrebno narediti še projekt?

Slovenija je v stari Jugoslaviji vedno imela najbolj razvito sodobno gledališče. Jaz pa sem v Beogradu končala zelo dobro klasično obrtno šolo in se mi je zdelo pomembno, da še nekaj let raziskujem gib, vizualno in plesno gledališče in podobno, česar se v Beogradu v tem trenutku nisem imela od koga učiti. Zdaj pa se tukaj še vedno iščem, eno obdobje veliko delam, potem pa se zaprem v hišo in se učim in poskušam malo raziskovati stvari, nato pride obdobje, ko se mi zdi, da samo delam in sploh nimam nič od življenja, potem pa se krog obrne ... Na koncu bi iz tega mojega študija moral nastati projekt, upam, da mi bo ga uspelo pripraviti v naslednji sezoni. Gledališka predstava je skupinsko delo in precej ljudi mora sodelovati v njem, tudi to je precej drago, tako da se režiser poleg umetnosti ukvarja še z veliko organizacijskimi stvarmi, posebej, če delaš neodvisne projekte. Saj vidite, koliko težav imamo, da naredimo predstavo društva gluhih.

Precej nerodnosti je bilo, preden smo te dobili, na srečo je nam pomagal tudi Mariborčan Igor Štromajer, ki je režiser in je bil že v stiku s Festivalom v Kopru, kjer je deloval kot kritik. Prav tako je tudi sodeloval v prvem gledališču za gluhe otroke. Prav vajino poznanstvo nas je pripeljalo do tebe. Na kaj si pomislila ob novici, da te gluhi želijo za projekt? Mnogi namreč niso bili navdušeni, da bi delali z gluhi, ker jih je bilo strah težav ob stiku, ti pa si šla kar naravnost med gluhe in začela. Izrekla si tudi eno najlepših misli, da so te gluhi pravzaprav naučili slovenskega jezika.

Tudi mene je bilo strah. Takrat sem bila šele tri mesece v Ljubljani, slovensko sem se komaj začela učiti in sem Igorja, ki je moj zelo dober prijatelj, vprašala, kako se bom jaz pogovarjala z gluhi, pa mi je povedal, da bom imela tolmača. V redu, sem si mislila, tolmač bo verjetno znal malo srbsko ali hrvaško, pa bomo že. Na prvem sestanku ni bilo nobenega tolmača. Odprla sem usta, da bom nekaj povedala po srbsko in sem ugotovila, da mi vsi berejo z ustnic in da me nič ne bodo razumeli. Morala sem nekaj hitro narediti. In tako sem sestavila svoj prvi slovenski stavek in celo pogovor! Res je, če ne bi bilo gluhih, bi jaz še celo leto z vsemi govorila srbsko. Evo, jaz sem vas učila igro, vi mene slovenščino.

Vaje za Matička so se začele že v lanskem januarju. Bi želela opisati, kako ste začeli in kaj je bilo potrebno storiti, da so igralci dosegli vse zahteve? Gluhi so bili namreč vajeni drugačnega pristopa do gledališča, ti pa si k delu pristopila profesionalno, kar je bila odlična spodbuda za igro. Da, tukaj je bilo precej težav. Že težava z mojo slovenščino, pa še to, da jaz nikoli v življenju prej nisem komunicirala z gluhi. Ne da nisem hotela, še nobenega gluhega človeka nisem spoznala. In sem se jaz morala hitro naučiti, kako se komunicira z njimi. Če bi vi vedeli, koliko časa sem potrebovala, da se navadam, da me morajo vsi videti, kdaj na vaji govorim in da ne morem imeti dolgih monologov. Da se moram pripraviti za vajo precej drugače in bolj konkretno, da moram režirati na sceni več gibalno in z manj pogovori. Igralce pa sem morala učiti še osnov igre: da na odru ni treba ilustrirati teksta, da je to kot v življenju, recimo da lahko eno govoriš, drugo pa delaš ...

Kaj je bila vaša največja težava, morda komunikacija ali igra sama ali neizkušenost igralcev? Največji problem se mi je zdel, da jaz ne razumem dovolj, kako funkcionirajo gluhi, oni pa ne poznajo procesa vaj. Recimo to, da ko prvič postaviš neko sceno, to ni še dokončno postavljeno, je pač samo prva različica, skelet, in da bo treba še veliko dodelati do končne oblike. Včasih se mi je zdelo, da smo nezaupljivi eni do drugih. Ampak to pride s časom. Oni so videli, kako delam, jaz pa sem videla, kaj vse oni zmorejo. Zato je pomembno vztrajati več let, ker ima vsak režiser svoj način dela. Potrebuješ več let, da dosežeš rezultate.

Premiera je bila lani 1. junija in je več kot odlično uspela. Vsi nastopajoči so v nabito polni dvorani poželi velik aplavz. Poleg igralske ekipe so nastopili tudi posamezniki: Janez Turk, Jerca Mrzel, Andres Valdes, Vita Mavrič in Marjetka Kulovec, ki so popestrili igro z različnimi točkami. Gotovo se ti je kamen odvalil od srca, saj je bilo pred premiero napeto.

Moram vam povedati zgodnico s premiere, kakšno neumnost sem naredila. V gledališču je pravilo, da se poklon režira na zadnji generalni vaji, to je pač tako vraževerje. In sem jaz zrežirala, da vsi sodelujoči pridejo in se priklonijo, nato odidejo z odra in če je še aplavz, se še enkrat priklonijo. In jaz to vse razložim in me eden od igralcev vpraša, kako bodo oni vedeli, da je še aplavz, če gredo z odra. Ker so gluhi, ne morejo slišati aplavza. Saj res, no, kako naj to rešimo? In sem se spomnila, da bodo tolmači slišali in pomahali igralcem, če je še aplavz, in bodo igralci lahko šli še enkrat na oder. Pride konec predstave, aplavz, poklan, aplavz, igralci odidejo z odra, publika se zmede in neha ploskati!!!!!! SEVEDA, gluhim ni logično, da ploskajo, če so igralci odšli!!!!!! Kako, da mi to prej ni padlo na pamet? Kaj naj sedaj naredim? In edino, kar mi je padlo na pamet, je bilo prižgati luči v dvorani. In so igralci prišli spet na oder čisto do roba publike, vsa publika je vstala in so ploskali in mahali eni drugim. Jaz pa sem sedla in jih samo gledala.

Gluhi so ponosni nate in na tvoje uspešno delo, posebej na to, da si iz nastopajočih potegnila na plan njihovo igralsko dušo, čeprav nekateri niso imeli nič izkušenj z nastopanjem. Pridobila si tudi koristne izkušnje. Kako gledaš na vse to danes, ko je minilo od igre že leto dni? Bi kaj spremenila ali popravila?

Saj sem takoj dobila priložnost, da vse popravim, ker pripravljamo novo igro in imam precej dela okrog tega, počasi sem že panična, kako bomo to speljali. Z igro lanskega leta smo dobili precej pozornosti, podprlo nas je Ministrstvo za kulturo in čutim ogromno pritiska, da mora ta predstava doseči več kot prejšnja. Odločila sem se za celovečerno predstavo, brez dodatnega programa, in če mi bo to uspelo, bom zelo zadovoljna. Za naslednje leto bomo pa imeli nekaj novega, to je samo ena od predstav.

Poleg študija tudi poučuješ v zasebni igralski šoli Barice Blekuš. Kaj dejansko delaš tam? Kako sploh poteka ta šola in ali meniš, da bi bilo dobro tudi za gluhe igralce, da si pridobijo šolo igre. Kaj bi svetovala gluhim igralcem, da bi bili še boljši na odru?

Jaz osebno rajši delam projekte kot ure v šoli. Tudi v šoli Barice Blekuš delam produkcijo. Zdi mi se nekako, da se človek največ nauči na konkretnem primeru. Lepo bi bilo, če bi se čim več gluhih začelo ukvarjati z igro. Vaša govorica (kretanje) se mi zdi lepa in zelo zanimiva za oder. In vidim, da bi veliko več ljudi rado sodelovalo, ampak jaz, na žalost, lahko delam projekt samo z določenim številom ljudi. Morali bi imeti več projektov. Mislim, da bi v to našo zgodbo o gledališču gluhih morali vključiti še ostala društva, celo Zvezo gluhih in posebej šolo za gluhe.

Kakšne so tvoje želje za prihodnost?

To je težko vprašanje. Trenutno imam precej zapleteno življenje, razcepljeno med dvema državama in bi se za začetek rada odločila, kje bom živela; končala bi rada podiplomski študij in veliko delala. Žal ne morem veliko načrtovati vnaprej. Trenutno poskušam načrtovati naslednje leto. To je že veliko.

Najlepša hvala za bogato sodelovanje z gluхими in da sva naredili zanimiv intervju! Želimo ti še veliko uspehov in zvezdic na nebu.

»Hodite po svetu odprte glave in odprtega srca«

Nicole Kuplenik

2001

Pogovarjali smo se z profesorico slovenščine, ki poučuje na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana.

Robert Lah

Predstavi se nam, kakšno izobrazbo imaš?

Stara sem (nerazločno) let, doma iz Kostanjevice na Krki, stanujem pa v Ljubljani, saj tu delam. Na srednji šoli ZGN Ljubljana poučujem slovenščino. Po izobrazbi sem profesorica slovenščine in jezikoslovka, zato me pri mojem delu še najbolj zanima znakovni jezik ter metode poučevanja slovenščine kot tujega jezika.

Ko si se prijavila na jezikoslovni študij, kakšen namen si imela, kaj si nameravala delati po koncu študija? Si želela poučevati ali raziskovati jezik? Si bila takrat že seznanjena s znakovnim jezikom?

Na jezikoslovje sem se prijavila, ker me je to zanimalo, čeprav si po pravici povedano takrat nisem še niti predstavljala, kaj točno to je in kaj bi s tem znanjem lahko počela. Konec srednje šole me je pač zanimalo ogromno stvari, a se je bilo treba odločiti in zbrati samo nekaj. Študirat sem šla pravzaprav iz veselja do učenja, iz veselja do tega področja, nisem pa še razmišljala, kaj bom delala. Učenje me veseli že samo po sebi – vsak dan se lahko naučiš kaj novega. Bolj kot poučevanje me je ves čas veselilo delo z jezikom in ravno služba v ZGNL mi je to omogočila. Res sem imela srečo. Seveda takrat nisem o znakovnem jeziku vedela skoraj nič in niti sanjalo se mi ni, da se bom kdaj ukvarjala z njim.

Mi poveš dober razlog, zakaj te je pritegnil znakovni jezik? Ali poznaš le slovenskega ali tudi druge?

Znakovni jezik me je pritegnil zato, ker imam rada jezike. Vedno se nam zdi kakšen lepši kot drugi. Meni se zdi pač ta nekaj čisto posebnega, morda zato, ker izkorišča druge poti pošiljanja in sprejemanja informacij (gib in vid). Zanimive so mi tudi primerjave znakovnih in glasovnih jezikov, čeprav je tu nekoliko težav s strokovno terminologijo – imena jezikoslovnih pojavov žal izhajajo iz značilnosti glasovnih jezikov in niso vedno ustrezne za poimenovanje elementov kretalnih jezikov. Žal znam le nekoliko slovenskega znakovnega jezika, drugih pa ne. Tu spet pridejo na plan želje ...

Rekla si, da te zanimajo metode poučevanja slovenščine kot tujega jezika, si s tem mislila poučevanje za Neslovence, kako doumejo težavnost slovenskega jezika? Kako pa gluhi otroci dojemajo semantiko v slovenščini, če vemo, da imajo za učenje slabše pogoje kot slišči? V ZGNL uporabljate dvojezično poučevanje, kaj ne?

S poučevanjem slovenščine kot tujega ali drugega jezika sem imela v mislih predvsem poučevanje gluhih, saj je to delo podobno, kot če bi učil tujce. Oni so morda še na boljšem, ker vsaj en jezik že znajo – svoj materni jezik namreč. V podobnem položaju kot tujci so gluhi otroci iz gluhih družin – tudi oni že znajo svoj materni jezik. Čisto drugače je z gluhih otroci sliščih staršev. Ti ponavadi ne znajo nobenega jezika, dokler ne pridejo v Zavod. Tam se sicer sistematično učijo slovenščine; znakovnega jezika, ki jim je bolj dostopen in razumljivejši in ki bi jim bil edina ustrezna podlaga za nadgradnjo, pa se učijo stihijsko, nenačrtno (od vrstnikov, vzgojiteljev, učiteljev ...).

Res je, da se na Zavodu približujemo dvojezičnim metodam dela, saj imamo dva učna jezika: slovenščino in slovenski znakovni jezik. Vendar še vedno nimamo možnosti, da bi bil znakovni jezik enakovredno obravnavan. Dvojezičnost bi namreč pomenila, da bi bili pri pouku ves čas tolmači ali da bi bila v razredu dva učitelja ali da bi učitelji znali snov podajati tudi samo v znakovnem jeziku, da bi bil znakovni jezik tudi učni predmet, da bi se učenci seznanjali tudi z izvirnimi vsakdanjimi in

umetnostnimi besedili v znakovnem jeziku in tako naprej. To bi pomenilo tudi prilagajanje šolske zakonodaje in spreminjanje programov, kar je zahtevno in dolgotrajno delo. Naši strokovni delavci so sicer zagnani in veliko delajo na tem področju.

Res je sicer, da smo na področju izobraževanja gluhih desetletje ali dve za razvitejšimi državami, vendar se tudi pri nas miselnost silno hitro spreminja. In prav to je najpomembnejše. Gluhi so namreč čisto specifična skupina: po eni strani je to skupina s posebnimi potrebami (torej invalidi), ker potrebujejo poseben pristop in pripomočke, da se lahko enakovredno vključujejo v slišče družbo (slušni aparati, teletekst, podnapisi na TV, svetlobni alarmi, tolmači ...), po drugi strani pa so razvili svoj jezik, na katerega je navezana čisto svojstvena kultura. Pri nas na gluhe še ne znamo gledati kot na jezikovno manjšino, tako kot je to v tujini. Žal tudi gluhi pri nas niso privzeli te miselnosti. To pa se pozna tudi v šolstvu.

Koliko časa že delaš v ZGNL? Kako si prišla tja, si kdaj prej slišala o gluhih otrocih? Kakšen je odnos med teboj in učenci? Kakšna je izobrazba gluhih otrok?

Do zaposlitve v Zavodu sem prišla po srečnem naključju, to je bila ena boljših stvari v mojem življenju. Prvič sem se tam oglasila že med študijem, ker sem potrebovala nekaj informacij, vendar imam stike z gluhi mi šele od takrat. Redno sem tu zaposlena štiri leta.

Izobrazba gluhih šolarjev je čedalje bolj primerljiva z ravnijo sliščih, predvsem zaradi ogromno navora, ki ga v znanje vlagajo tako gluhi sami kot njihovi starši in pedagogi, pa tudi zaradi tega, ker so gluhi vedno manj odrinjeni od slišče družbe. Možnosti za formalno izobrazbo, ki jo gluhim nudimo v Zavodu, so pač omejene, ker smo odvisni predvsem od državnih sredstev. Je pa res, da z voljo, vztrajnostjo in trudom lahko veliko dosežeš tudi sam, in tudi tega je pri naših gluhih čedalje več. Veliko jih hodi v redne šole, tudi dijaki Zavoda se odločajo za študij itd.

Ali si pri sprejetju v ZGNL že znala kretati? Če ne, čez koliko časa pa si se potem naučila? Kako si se učila nove kretnje, si hodila na tečaj ali so te »prevajali«?

Ko sem prišla v Zavod, seveda nisem znala nič. Učila sem se sproti, malo na tečaju, malo iz prakse (po metodi »Skoči v vodo in plavaj«). Največ so mi pri tem pomagali moji učenci in odrasli gluhi, s katerimi sem se srečevala. Tu mislim predvsem na domače društvo v Krškem. Iz pogovora se največ naučiš. Ko vidim kakšno kretnjo, ki je ne poznam, ali ko bi rada nekaj povedala, pa ne znam, pač vprašam. Še na nekaj bi rada opozorila: znakovnega jezika se še nisem naučila. To je jezik zase, s svojo slovnico in svojimi značilnostmi. Jezika ne osvojiš kar tako. Morda nekaj njegovih značilnosti že poznam, ne morem pa reči, da bi ga ravno obvladala. Še posebej ne, ker se z njim srečujem samo v specifičnem okolju – to je v šoli.

Pogovarjala si se z gluhi mi v Krškem, največ med njimi je odraslih, in tudi s svojimi učenci, dijaki. Ali je kaj razlike med tema »skupinama« v smislu oblike kretenj? Menda sedanji učenci ZGNL, katerih starši niso gluhi, drugače kretajo kot starejši gluhi ...

Znakovni jezik je, tako kot vsak jezik, tudi razčlenjen: zemljepisno (narečnost), zvrstno (javno in zasebno govorjenje), časovno (starejše: novejše) ... V Posavju so kretnje nekoliko drugačne kot v osrednjem prostoru, precej je starejših oblik, veliko je tudi vpliva hrvaškega znakovnega jezika, saj so se nekateri naši člani šolali na Hrvaškem, pa tudi kulturni stiki s sosedi so močni. To je podobno kot s slovenščino v obmejnih krajih. Tudi to je naravno, da mladi kretajo drugače kot starejši. Jezik se tako ali tako spreminja v času, mladi imajo pa še sploh svoj način govora (temu rečemo sleng). Kar pomisli, kako se ti pogovarjaš doma in če te tvoji starši vedno razumejo. Posebnost nekaterih naših dijakov je, da se – če pridejo iz drugih šol, kjer nimajo možnosti za učenje znakovnega jezika, in iz sliščih družin, kjer samo govorijo – znakovnega jezika začnejo učiti šele v srednješolskem obdobju. Res je, da se ga hitro učijo, saj jim je dostopnejši kot govorni jezik, vendar je zanje značilno slabše jezikovno znanje kot pri tistih, ki že vse življenje živijo s tem jezikom. To pa se pozna tudi pri znanju drugega jezika – slovenščine.

Toliko o govorni obliki, sedaj se preseliva na znanje pisanja. Že nekaj časa lektoriraš OT. Zanima me, iz tvojih ugotovitev, kakšna je pismenost dosedanjih avtorjev in gluhih sploh?

Lektoriranje mi je v veselje, to včasih počnem poleg službe, »za zraven«, in OT je pač le eno od besedil. Po mojem mnenju (vem, da se ne bodo vsi strinjali z menoj) so avtorji dobri in za društveno glasilo je OT na dobri ravni.

Kar se tiče pismenosti avtorjev: za gluhe na splošno velja, da imajo težave s tako imenovano funkcionalno pismenostjo. To pomeni, da znamo toliko delati z besedili (razumevanje in tvorjenje govornih in pisnih besedil), da se v življenju sami znajdemo. Konkretno to pomeni, da če moraš izpolniti obrazec na občini, lahko sam razumeš navodila, ne da bi bilo treba koga vprašati; da razumeš bistvo oddaje na televiziji, da znaš na kratko povedati vsebino filma, da znaš sam povedati ali napisati neko osnovno sporočilo. Pri gluhih na govornem področju na to nismo toliko pozorni, pri pisanju in razumevanju pisnih besedil pa se vse te težave jasno vidijo. To še najbolj velja za tiste, ki so se rodili gluhi oziroma so oglušeli, preden so se naučili jezika, in so živeli v okolju, ki jim ni nudilo znakovnega jezika. Iz svoje pedagoške prakse vem, da je največja težava, da slovenščino gluhi znajo toliko, kolikor znamo slišči angleščino ali kak drug tuji jezik. Če primerjam: povprečen gluhi je v slovenščini toliko pismen, kolikor je povprečen slišči pismen v angleščini. Mislim, da to pove dovolj.

Preseliva se k jezikovnemu pouku. Če bi vsi učitelji, slišči in gluhi, obvladali znakovni jezik, ali bi to dosti pomagalo k napredku pri izobraževanju gluhih učencev? Kako je s semantiko in sintakso pri gluhih? Kateri so največji problemi gluhih, tako v šoli kot v življenju?

Da in ne. Učitelji na ljubljanskem zavodu večinoma obvladajo znakovni jezik za šolsko rabo in so na tem področju dokaj osveščeni. Za druga dva zavoda ne vem, kako je s tem.

Če se hočemo nečesa naučiti, je nujno, da najprej razumemo, kaj nam učitelj pripoveduje, potem nam mora še razložiti snov. S tem je nekako tako: če bi mi nekdo razlagal astrofiziko v portugalščini, se ne bi s tem naučila ne astrofizike, ne portugalščine. Če pa bi mi razlagal astrofiziko v slovenščini, bi se jo pa naučila. Vendar to za gluhe še vedno ni dovolj.

Slovenci znamo govoriti slovensko že kakih tisoč let. Vendar na slovenščino ne gledamo kot samo na sredstvo sporazumevanja, ker se nam pač zdi lažja kot npr. kitajščina. Nanjo smo čustveno navezani, veliko nam pomeni tudi vse, kar jezik še prinaša (literatura, skupna miselnost), predvsem nam daje pripadnost neki skupini – narodu. Vsemu temu bi se težko kar tako odpovedali. To se najbolj vidi pri izseljencih in pripadnikih manjšine. Zanje bi bilo lažje, če bi sprejeli način življenja, kot ga imajo drugi ljudje v tisti državi. Zakaj ga torej ne?

Tudi znakovni jezik prinaša s seboj čustveno navezanost, umetnost, podobno miselnost in odnos do sveta ter pripadnost skupini. Temu rečemo kultura gluhih, njene zametke srečujemo že tudi pri nas, MDGL ima pri tem kar veliko vlogo.

Zakaj to toliko poudarjam? Vprašal si me, katere so največje težave gluhih? Po mojem mnenju različne, vendar največ psihološke narave: človek se počuti najbolj uspešnega in je najbolj dejaven, ko je zadovoljen sam s seboj, ko ima dobro samopodobo. Če si sprejet in te vzamejo takšnega, kot si, dobiš veselje do življenja, se rad učiš in te svet okoli tebe zanima. Če pa vse življenje preživiš v družini in okolju, ki te ne sprejme in se ti ne prilagodi, ki te ne razume in ki ga tudi ti ne razumeš, če ti vse življenje dokazujejo, da ti nekaj manjka, ne moreš imeti ravno lepe samopodobe. Še za zakrknjene zločince so dokazali, da jih je veliko imelo travmatično otroštvo. Vem, spet pretiravam. Ampak tako so stvari najbolj primerljive.

Veliko gluhih odrašča pod precejšnjim pritiskom. Z družino nikoli ne uspejo navezati pristnih, globokih, intimnih odnosov, ker se starši ne znajo sporazumevati z njimi, v šoli se morajo naučiti uporabljati ostanke sluha, kolikor ga še imajo, in govoriti, da se bodo lahko sporazumevali s svojo okolico – to traja celo obdobje šolanja in morda vse življenje, nadoknaditi morajo zaostanek v šolskem in splošnem znanju, ki se z leti veča, saj so jim informacije težje dostopne kot sliščim ... Tu je bolj malo prostora za intimno življenje, za sproščenost, za radoživost.

Opazila sem, da se veliko gluhih boji novega, neznanega. Zato, ker si ne zaupajo, ker se bojijo, da jim ne bo uspelo. Zato se tudi ne marajo vsi družiti s sliščimi, nočejo zahtevati, da se jim nekaj še enkrat pove, ne vprašajo, če česa ne razumejo, ne marajo brati ...

Veš, človekova značilnost je učljivost. Učimo se vse življenje, vsak dan – kako si zavežemo vezalke, kako skuhamo čaj, kako uporabljamo bančno kartico. Ampak če naj te svet zanima, si moraš zaupati, se moraš imeti rad. Otrok, ki ga bomo prestregli, ko se bo učil hoditi, bo z veseljem raziskoval okolico; če pa bo že pri prvem poskusu padel po stopnicah in se polomil, morda nikoli več ne bo hotel poskusiti. Tako je to. Seveda pa se stvari spreminjajo, vedno boljše je. In tudi odrasli gluhi so že opazili, kako je dandanes mladim lažje – kar se tiče možnosti. Družba hitro napreduje in skupaj bomo veliko dosegli.

Bilo je o tvojem delu. Kaj pa tvoj prosti čas?

Prostega časa imam bolj malo, ker je treba za šolo kar precej delati: poleg priprav na pouk še kakšna strokovna literatura – sodobna spoznanja nič ne čakajo, še zlasti na področju znakovnega jezika

stroka izjemno hitro napreduje, včasih še kaj polektoriram in napišem kak članek, pa ocenjevanje na maturi pa kakšen seminar pa izobraževanje ob delu ... Zelo rada spim (tudi podnevi), kar mi ni ravno v pomoč. Zaenkrat me v službi veseli še toliko stvari, da mi je kar to glavni konjiček. Ko sem prosta, grem na obisk domov na Dolenjsko ali kam na izlet, včasih se dobimo s prijatelji iz študentskih let, sem pa tja kakšna knjiga in kino. Pa malo rekreacije, da človek ne zarjavi. Morda se bo komu to slišalo dolgočasno (dijaki se mi vedno smeji, ko jim povem, da nimam televizije – pomilujejo me, kako mi mora biti dolgčas), ampak se kar dobro zabavam.

Ocenjuješ eseje na maturi. V lanski sezoni so bili vsaj trije gluhi oziroma naglušni maturanti. Morda jih je bilo prej še več. Torej, kakšni so v pismenosti maturanti, odkar popravljaš eseje? Ali je vidna razlika med njimi in dijaki ZGNL, če izključimo slišče?

Na maturi ocenjujem tretje leto, mislim, da je bilo lani šest gluhih in naglušnih kandidatov, leto prej pa menda trije ali štirje. Seveda je nekaj razlike med njimi in sliščimi, drugače ne bi bilo potrebno, da bi njihova besedila popravljala prav jaz. Ampak pustimo to ob strani, ker bi se spet lahko razgovorila. Med gluhih na Zavodu in maturanti seveda je razlika, že zato, ker pri nas nimamo maturitetnega programa, ampak poklicno šolo in potem nadaljevalni tehniški program. Vendar lahko rečem, da je med njimi razlika tolikšna kot med sliščimi na gimnaziji in v poklicni šoli.

Katera sta tvoja najljubša knjiga in film?

Mladinska literatura, seveda. Na prvem mestu je seveda Pika Nogavička, ki je name silno vplivala in od katere se še vedno učim, ne smem pozabiti na Harryja Potter-ja, ki je tudi mene malo obnorel, v zadnjem času pa sem prebrala nekaj Terry Pratchet-ta, od katerega imamo prevedene samo knjige Kamionarji, Kopači in Krila. Te seveda priporočam v branje. Čisto navdušena sem bila tudi nad Pratchet-tovo knjigo Reaper Man (Kosec oziroma Žanjec). S filmi je pa tako: rada imam komedije in akcijo, kakega posebnega se pa zdaj ne spomnim. Morda Billy Eliot.

Kako je z gibanjem, ali kaj »športaš«?

Poskušam biti pridna: malo plavam, malo tečem, rada grem v naravo na kak dolg sprehod. Edina resnejša stvar je trenutno »sankukai« karate v ljubljanskem klubu Forum. Tam se dobro počutim, veliko sem se naučila in dobila tudi nekaj novih prijateljev.

Večina gluhi radi gledamo TV, ti pa preživiš brez nje. Povej nam, kako ti uspeva.

Simpl (= Preprosto).

Internet se razširja in je zanesljiv vir informacij za gluhe. Kaj pa ti meniš o pridobivanju informacij oziroma izobrazbe na internetu in v šoli?

Rekla sem že, da se učimo vse življenje. Internet je vsakomur omogočil vsakršno znanje. Šola da formalno izobrazbo – poklic, vse ostalo moramo pridobiti sami. In internet nam je za to dal neskončne možnosti. Pri nas tega medija zaenkrat še ne uporabljamo za šolsko delo (razen za iskanje informacij), prepričana pa sem, da so možnosti zelo raznolike, npr. študij na daljavo, konference, izmenjave itd.

Na koncu pa prosim, da nam nekaj izjaviš, kakšen moto ali spodbudo ...

Opazil si že, da se rada razgovorim, pa se bom zdaj poskusila malo brzdati. Morda tole: »Hodite po svetu odprte glave in odprtega srca« – ne učimo se samo podatkov!

»Informacija je najmočnejše orožje«

Petra Rezar

2001

Petra Rezar je naša tajnica in učiteljica likovnega pouka na Zavodu za gluhe in naglušne. Poznamo jo kot zelo aktivno žensko, ki ima zelo širok spekter znanja, ki jih je pridobila preko različnih izobraževanj, potovanj in izkušenj. Spoznajmo jo!

Tanja Hönigsman

»Zavedam se, da imam srečo ...«

Bralci OT, pa tudi drugi, te poznajo kot tajnico MDGL in učiteljico likovnega pouka na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana. Kljub temu bi te prosila za predstavitev tvojega dela in življenja.

Sem v tretjem desetletju življenja. Po izobrazbi sem profesorica likovne pedagogike. Kot večina gluhih sem obiskovala vrtec in šolo za gluhe v Mariboru, kjer so nas učili po verbotonalni metodi. Med drugim so radi zakrili pogled na ustnice s listkom papirja, da si moral ugibati povedano besedo. To vajo sem od vsega najbolj sovražila, ker sem bila najslabša.

Imam starejšega brata, vsi v družini slišijo razen mene. Da sem danes to, kar sem, je zasluga moje družine, ker se je pogumno spopadla z mojo gluhoto in našla svojo pot do tega, da danes aktivno obvladam slovenski jezik. To znanje mi je zelo koristilo v srednji šoli in na fakulteti. Moja mama se je zavedala, da je to edina pot, da dobim čim več informacij, istočasno je tudi preverjala, če sem povedano ali prebrano v celoti razumela. Ni dopuščala napak, temveč jih je sproti popravljala in trud se je hitro obrestoval. Danes se zavedam, da imam srečo, ker opažam, da imajo mnogi gluhi velike težave s slovenskim jezikom in da nimajo tistega poklica, ki bi jih veselil oziroma so sposobnejši za kaj več kot za delo, ki ga opravljajo.

Poleg dela, ki ga opravljam kot učiteljica likovnega pouka v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana, sem tudi mentorica dijaškega časopisa Planeta Off in odgovorna urednica glasila MDGL Odmev tišine in izredna podiplomska študentka v Mariboru.

»Bilo je v slišišči šoli ...«

Mnoge bralce zanima, kako si postala učiteljica oz. profesorica likovnega pouka? Ali bi nam lahko zaupala svojo odločitev za študij in na splošno o študiju (npr. težave pri komunikaciji, učenju ...)?

Odločitev za študij je bila samoumevna. Imela sem sedem let, ko je moj brat odšel študirati pravo v Ljubljano. Tedaj sem sama sebi obljubila, da bom tudi jaz nekoč to naredila. Sploh pa je bila zame velika spodbuda, da sem imela veliko podporo družine in da so bili vsi moji bratranci malo starejši od mene, vsi so se kar naprej nekaj učili in hodili v šole, videvala sem jih pri zvezkih in knjigah. Želela sem jim biti enaka, v meni je bil tekmovalni duh, zato sem se nenehno primerjala z njimi. Na gluhoto se nisem ozirala, pravzaprav sploh nisem pomislila nanjo. Tudi ob koncu osnovne šole sem vedela, da grem samo še skozi srednjo šolo potem pa na študij. In prav ta misel mi je pomagala zdržati najtežja leta v mojem življenju, ko sem obiskovala Srednjo zdravstveno šolo v Mariboru. Pravzaprav je bilo zadnje leto v osnovni šoli polno nesporazumov med nami sošolci in z učitelji. Verjetno tudi zato, ker vsi niso mogli izraziti svojih želja po nekem poklicu. Izbira srednjih šol je bila majhna. Ali si šel v Ljubljano v Zavod, ali si šel v Mariboru v Srednjo tekstilno šolo ali v Kemijsko šolo Ruše ali v Strojno šolo na Teznem, to so bile poklicne šole, ki so imele že izkušnje z gluhih in naglušnimi dijaki. Menda so bile to edine slišišče šole »primerne« po mnenju učiteljev gluhih, za nas, gluhe bodoče dijake. Nobena od teh šol me sploh ni zanimala, ker so bili to tovarniški poklici, povezani z zaprtim prostorom in proizvodnjo. Pomislila sem, kakšen dolgčas mora biti to, da si ure in ure vsak dan za strojem na istem mestu.

Ker sem bila najboljša v razredu in odličnjakinja, sem želela v gimnazijo, na kateri sta že maturirala moj brat in bratranec. Tista šola mi je kar naprej bila v glavi, ker je bila najboljša šola v Mariboru in kar je še danes. Pravzaprav se ne spominjam več, splet okoliščin me je pripeljal do Srednje zdravstvene šole, ki je bila slučajno poleg moje priljubljene gimnazije. Ravnateljica srednje šole je bila zelo prijazna, in to je vplivalo tudi na odločitev poleg tega, da sem imela dve leti starejšega bratranca že v tej šoli. Nisem pa se zavedala, da sem prišla pravzaprav v najtežje obdobje, čeprav sem pričakovala težave in sem se bila pripravljena truditi na vso moč. Bilo je težje, kot sem pričakovala. Ničesar nisem razumela, v razred so me vtaknili skupaj s slepim sošolcem. Jasno je bilo, da so vsi imeli več razumevanja za njegove težave kot zame, ki sem bila mirna, neopazna. Edina rešitev, na katero sta se spomnila moja starša, je bil kasetofon. Nanj sem z dovoljenjem učiteljev snemala predavanja, da sem imela gradivo za učenje. Mama se je potem pozno v noč in celo v jutra mučila s poslušanjem trakov, da sem imela gradivo za učenje. Štiri leta vsak dan. Na trakovih se je slišalo vse mogoče od šumenja do brailovega pisalnega stroja.

Sošolci pa niso imeli posluha za moje težave, tako sem doživela marsikatero bolečo izkušnjo, tudi s strani učiteljev. Danes te izkušnje ne bi nikomur privoščila. Tako sem se morala pogostokrat učiti pozno v noč in celo zgodaj vstajala, da sem se še učila, prostega časa nisem imela. Vse sem žrtvovala za šolo in uspeh. Bila sem prav dobra učenka. Prvo leto je bila z menoj tudi lažje naglušna sošolka, ki ni zmogla zahtevnega programa.

Odločitev za študij je bila preprosta, želela sem se ukvarjati s tem, kar me veseli, in ker sem od nekdaj rada risala in slikala, sem naredila sprejemni izpit in v rednem roku doštudirala in diplomirala. Fakulteta je bila pravi raj v primerjavi s srednjo šolo. Bila sem presenečena, da ni nihče »težil« zaradi moje gluhotе: gluha, pa kaj potem.

Profesorjem je bilo najpomembnejše, kaj znam pokazati. Sošolci so bili zelo razumevajoči in so bili odlična družba. Niso se obremenjevali s predsodki in pričakovanji. Študij je bil prav lahek v primerjavi s srednjo šolo, kjer je bil tempo prav noro hiter, danes kontrolka, jutri vprašana pred tablo ... Na faksu si izbral termin za izpit, in to takrat, ko si se čutil pripravljenega. Zbiranje zapisnikov in gradiva je bilo mnogo lažje kot v srednji šoli, ker so profesorji na predavanjih govorili v tempu, da si lahko vse besede zapisoval, tako sem iz treh ali štirih zapisnikov sestavila zapisnik, ker sem vedela, da bo enemu pomembna ena stvar, drugemu pa ne. Snemala sem le edinole umetnostno zgodovino in kulturo glasbe. Diplomirala sem z odliko v decembru 1995 kot tretja v svojem letniku. Na študijska leta imam lepe spomine in občasno se srečujemo s sošolci.

»Gluhi otroci in učitelji ...«

Kako poteka tvoje delo z gluhi v šoli? Ali se moraš posebej pripraviti za pouk? Poleg tega bi te prosila za tvoje mnenje o primerjavi gluhe in slišče učiteljice pri delu z gluhi pri nas in v svetu.

Delo z gluhi otroci v šoli je zanimivo in ker sem sama gluha, že imam izkušnje, ki mi zelo koristijo pri delu. Sploh pa so gluhi otroci kot vsi otroci, pa čeprav slišijo ali ne. Razlika v poučevanju je gotovo v tem, da je treba povedano snov posredovati v razumljivi obliki, da jo gluhi razumejo. To pomeni tudi uporabo znakovnega jezika, pisanje besed in razlage na tablo, več prikazovanja slik in opisovanja. Dober učitelj je tisti, ki skrbi, da učenci snov razumejo in jo tudi znajo uporabiti. Mnogo učiteljev, kot je recimo v sliščih šolah, pa skrbi samo za to, da v 45 minutah posredujejo predpisano gradivo, ne skrbi pa jih, ali so učenci dojeli ali ne. Takšna je tudi moja izkušnja v srednji šoli in prepričana sem, da nisem edina s takšnimi izkušnjami.

Primerjava med gluhi in sliščim učiteljem je lahko jasna. Gluhi ima osebne izkušnje, ki jih zna uporabiti pri svojem delu. Slišči si lahko samo predstavlja težave gluhih, nima pa izkušnje, kaj pomeni biti gluhi in brez informacij. Po drugi strani ima slišči učitelj rahlo prednost, ker sliši, kaj se dogaja, če obrne hrbet ali če sliši zvoke od daleč. Poleg tega ima tudi možnost, da sproti popravlja izgovarjavo učencev. Vsekakor pa gluhi učitelj predstavlja pozitivno spodbudo za gluhe učence in ustvarja pozitivno samopodobo otrok in dviguje pozitivno mnenje staršev, da še raje vložijo več truda v otroke, če spoznajo, da je bil gluhi učitelj tudi nekoč sam v podobnem položaju. Najpomembnejša stvar vsakega učitelja pa je ljubezen do poučevanja in otrok, ker gluhi otroci pogostokrat prejemajo premalo ljubezni že v vsakdanjem življenju. Tudi gluhi učitelj brez ljubezni ne bo mogel doseči cilja pri svojih učencih, kar bi lahko dosegel tudi slišči učitelj z veliko razumevanja, samoiniciativnosti, potrpežljivosti in ljubezni.

Razlike pri nas in v svetu vsekakor obstajajo. V primerjavi z revnimi državami, kot je npr. Afrika ali kot so vzhodne, revne azijske države, je Slovenija zelo visoko, kar se tiče izobraževanja in skrbi

za gluhe. Glede primerjave z ZDA in mnogimi razvitimi državami pa obstajajo razlike. Glavna je v tem, da imajo mnogi tolmača v šoli, četudi je en sam gluhi učenec v sliščem razredu (tak primer je Avstralija). Sploh pa imajo Američani mnogo več samozavesti kot gluhi Slovenci, ker so v velikem številu in zato tudi močnejši in aktivnejši v javnem življenju, kar jim omogoča tudi pridobitev odlične izobrazbe. Tudi sosednja Hrvaška ima nekaj gluhih učiteljev v šoli.

V Sloveniji je ena od težav prav majhnost, a to naj nam ne bo izgovor, temveč spodbuda za kvalitetnejše delo. Vsekakor pa brez staršev ne gre. Še tako dober učitelj ne bo mogel iz učenca izvleči najboljše, če se mora otrok doma učiti sam, brez pomoči staršev. Veliko pa k uspehu prispeva tudi odnos med učiteljem in učencem. Učenci zelo spoštujejo in imajo radi učitelja, ki je z njimi razvil topel, zaupen odnos in od katerega lahko pričakujejo mnoge odgovore na vprašanja, ki niso vezana tudi zgolj na predmet, kajti vsi se učimo celo življenje in za življenje. Včasih celo pri učitelju dobijo tisto, česar niso uspeli razviti s starši. Poudarjam, da so starši prvi in glavni učitelji v življenju gluhih otrok, zato me žalosti, ko opažam, da nekateri starši še vedno gojijo strah ali nezaupanje do otrok iz enega samega vzroka – gluhoti, ki naj ne bi smela pustiti posledic v razvijanju medsebojnega odnosa zaradi ovirane komunikacije. Nekateri še vedno zavračajo kakršnokoli uporabo znakovnega jezika, z otrokom pa pogostokrat razvijejo odnos le do te mere, da se znajo sporazumevati glede zadovoljevanja telesnih potreb (ali te zebe, ali si lačen), na ostalih področjih družinskega življenja pa so otroci pogostokrat osamljeni in v kotu, npr. na družinskem srečanju, ko ga sorodniki pogostokrat pomilujejo ali celo pozabijo nanj, pozabijo, da si tudi on želi biti aktiven del v pogovorih ali v igri. Razlika med gluhim in sliščim otrokom je včasih lahko celo velika, slišči otrok bo že po glasu svojih staršev dojel, da ga mama in oče kličeta z ljubeznijo, gluhi otrok pa včasih ne bo iz povedanega razbral, da to spremlja tudi ljubezen. Zato je v šolanju in življenju gluhih otrok pomemben občutek sprejetosti, naklonjenosti in veliko ljubezni s strani staršev in učiteljev. Vsekakor pa veliko spodbude in predvsem, da otroka ne pomilujemo in mu dajemo lažjih nalog, temveč vedno malo težje, ki jih še zmore. Le tako bo napredoval.

»Mednarodna srečanja gluhih ...«

Doslej si obiskala nekaj držav (Hrvaška, Avstralija, Avstrija) in obiskala nekaj seminarjev, simpozijev. Si dobila kakšne novosti, ki jih pri nas še ni?

Obiski seminarjev in raznih svetovnih srečanj gluhih so idealna priložnost za zbiranje informacij in pridobivanje izkušenj. Pogostokrat dobim kakšne navdihe ali odlične zamisli, ki bi jih uporabili v Sloveniji. Razviti del sveta oziroma ZDA in še nekatere države imajo odlično organizirano politiko gluhih in temu primerna je tudi njihova samozavest, od koder črpajo moč za svoje delovanje.

V Avstraliji sem bila presenečena nad njihovo kulturo in načinom življenja, predvsem, da hodijo v korak s časom in potrebami gluhih, imajo razvito strokovno pomoč za gluhe in tako gluhi lahko obiskujejo slišče šole s tolmačem. Šola se pa ne obremenjuje s predsodki in pričakovanji, temveč se celo slišči sošolci učijo kretenj. Prav tako imajo v šoli za gluhe (v Sydneyju) v razredih gluhe in slišče otroke skupaj, to so večinoma slišči otroci iz gluhih družin. Učiteljice imajo v razredih ogromno slikovnega materiala in raznih pripomočkov za učenje. V slišči šoli pa je seveda nekoliko drugače, bolj skromno, a najpomembnejše je, da gluhi lahko spremlja predavanja in ima zapisnikarja.

V Zagrebu, kjer je bil še nedolgo tega mednarodni simpozij, smo slišali zanimive ugotovitve o gluhih in njihovem obstoju. O tem je več zapisala Meri v junijski številki, sploh pa je upravičeno obiskovati mednarodna srečanja in svetovne kongrese gluhih, ker le tako izveš ogromno informacij, ki so uporabne tudi pri nas. Tako imajo, recimo v Holandiji, organizirane domove za upokojece posebej za gluhe, ki še lahko samostojno živijo in skrbijo zase v organiziranih naseljih, manj sposobni pa so skupaj v domu za upokojece, kjer se z njimi ukvarjajo strokovnjaki, ki poznajo problematiko gluhih. Dokazali so namreč, da je umrljivost gluhih starostnikov višja kot sliščih, če živijo ločeni od družbe ali pa v družbi, s katero ne morejo navezati stikov. Napredek v Sloveniji bo prišel samo, če bomo sledili novostim v svetu, zato je nujno, da se udeležujemo teh mednarodnih srečanj in kongresov ter zbrano znanje in prakso uporabimo v Sloveniji.

»Prosti čas«

Nešteto obveznosti imaš v društvu in v šoli, pa me zanima, od kod črpaš energijo? Ali imaš kakšen hobi? Ali ti preostane kaj prostega časa?

Prostega časa imam vedno premalo. Sploh pa svoj prosti čas posvetim običajno prebiranju revij in počitku. Moji hobiji (fotografija, slikarstvo) pa so na stranskem tiru, upam, vsaj začasno. Kar

počenjam, je tudi na nek način že hobi, z delom se pravzaprav potrjujem in ker sem bolj vsestransko ustvarjalen človek, zlahka najdem druge poti ustvarjanja. Tako v službi nekaj ustvarjam kot tudi v društvu. Če ne bi imela tega, bi pač počenjala kaj drugega in ustvarjala. Energijo črpam iz osebnega zadovoljstva in uspehov, včasih je najbolj preprosto, da grem domov k staršem in si napolnim akumulatorje. Prav tako zelo rada potujem in spoznavam tujo kulturo, a za to moraš imeti sredstva in čas.

»LJ – MB – LJ ...«

Lebdiš med Ljubljano in Mariborom. Ali nam lahko zaupaš, koliko kilometrov si že nabrala? Kaj te vleče v Maribor, če imaš v Ljubljani stanovanje, službo, prijatelje ... ?

Oh, gotovo v teh petih letih več kot 120.000 kilometrov, če računam na svoje gibanje med Mariborom, Ljubljano in drugimi deli Slovenije. Ob sedanjem načinu in tempu življenja je avtomobil postal nujna potreba in mi prihrani veliko časa. Maribor je zame košček sveta, kamor se umaknem od sveta in prehitrega tempa. Tu se spočijem in si nabiram moči. Imam tudi starša in vse sorodstvo ter psa iz Ljubljane. Bil je izgubljenček s ceste in je nežen in tako prijazen, da bi tatovi imeli lahko delo. Mama se jezi, ker se zlahka spoprijateljim z vsakim psom, ki ga srečam. Pač preprosto uživam v stikih z živalmi, saj sem z njimi odraščala in zato mi ni vseeno, kaj se dogaja z njimi.

»Odmev tišine in Planet Off ...«

Si odgovorna urednica OT, poleg tega tudi Planeta Off. Zatorej ti bom postavila malce delikatno vprašanje in upam, da mi boš lahko odgovorila. Kakšna je razlika med OT in Planetom Off glede uredniškega odbora, kvalitete?

Ponosna sem, da imamo danes oba časopisa. To je velik napredek v zadnjih letih. Oba časopisa sta nekako zapolnila praznino med gluhih bralci. Dolga leta smo v Sloveniji poznali le Iz sveta tišine in nekateri tudi Okno, ki je živelo krajši čas. Ker sem zgodaj vzljubila branje, se mi je zdelo, da še vedno nekaj manjka na tem področju. Imela sem vizijo, da bi se nekoč rodil bolj sodoben časopis. Septembra 1997 se je rodil Planet Off. Ime so predlagali in izbrali dijaki sami. Bilo je mnogo zanimivih predlogov in ime Planet Off je prišlo v ožji izbor. Začetki so bili težki, ker sem morala večino dela opraviti sama, poleg tega pa še spodbujati dijake in njihovo dobro voljo, saj ta projekt zahteva sodelovanje dijakov. Imela sem tudi nekaj težav s predsodki in pričakovanji, kar je pač običajno pri vsaki neznani stvari ali novosti. Na srečo sem imela podporo v nekaterih, ki so dojeli pomembnost časopisa, tem sem še danes zelo hvaležna.

Moj namen je bil en sam, da bi v mladini vzbudili zanimanje za branje in pisanje. Tega se držim tudi danes. Zato se toliko bolj zavedam, da je prav od tega odvisna vsebina Planeta Off. Če bo časopis zanimiv po vsebini in oblikovno ter bogat s fotografijami, bo uspeh pozitiven. Suhoparno pisanje mladine ne zanima. Imam srečo, da imam generacijo dijakov, ki radi pišejo in fotografirajo. Delo se nadaljuje v grafični delavnici za fotostavce, kjer dijaki pri praktičnem pouku delajo vaje iz oblikovanja besedil in vstavljanja fotografij. Tukaj odlično sodelujem z učiteljem Jožetom Erjavcem, nekdanjim sodelavcem Optime, ki ima velik smisel za oblikovanje in zna ustreči tudi mojim nemogočim željam. Dijaki pa vedo, kaj in za koga počenjajo. Lektorsko delo opravi Nicole Kuplenik. Poleg tega sodelujejo tudi še ostali učitelji, odvisno od vsebine glasila. Imamo srečo, da ZGNL financira stroške izdaje Planeta Off in tako dijaki brezplačno dobijo časopis. To je velika podpora mojemu delu in sem zato hvaležna vodstvu šole, da financira izdajo. V šolskem letu 2000/2001 je glasilo sofinanciral tudi Zavod za šolstvo, ta projekt financiranja t.i. Odprte šole se bo nadaljeval tudi v novem šolskem letu 2001/2002.

Z Odmevom tišine pa se pravzaprav nadaljuje moje delo s časopisom, ki se je rodil leta 1999 v mesecu maju. Začetek je bil skromen – navadna fotokopija na A4. V uredništvu smo imeli veliko željo, da bi to nekoč postal pravi časopis in danes lahko z velikimi besedami zapišem, da je to časopis gluhih. O Odmevu tišine smo sanjali mnogi pobudniki ustanovitve društva, med katerimi naj omenim Meri Möderndorfer, Pepco Pevcin, Vinka Cepca, Magdo Perčič, Majo Vugrinec in še nekatere. Prvi pravi oblikovalec besedil in slik je bil Bojan Korenč, prvo tiskano številko smo dobili septembra 1999 s pomočjo nekdanjega direktorja Optime, Igorja Vidmarja. Do danes se je marsikaj spremenilo, tudi članstvo uredniškega odbora je danes v drugačni sestavi kot v začetku. Uredništvo se je redno in se še vedno redno sestaja vsak mesec in pripravi gradiva za naslednji mesec. Več glav več ve, tako padajo tudi različne ideje in predlogi za vsebino. Rezultat je pozitiven, saj je glasilo OT zelo priljubljeno med člani, ker zajema vsebine iz njihovega življenja in v njem

spoznavamo tudi ljudi preko intervjujev. Prav tako ljubitelji ugank dobijo križanko in razne miselne naloge. Celotno gradivo za Odmev tišine je izvirno, kar predstavlja visoko kvaliteto časopisa. Tega se tudi v uredniškem odboru skušamo držati. Običajno pišemo na podlagi izkušenj in doživetij ali na podlagi prebranega gradiva ter po potrebah, ki so nujne za gluhe. Zaradi gluhotе imamo vsi težave s pomanjkanjem informacij. Zato je informacija danes postala najpomembnejše orožje za gluhe. Z informacijami lažje živimo in se odločamo ter branimo svoje interese in potrebe ter pravice. Da bi dobili informacije, moramo biti tudi dobro opismenjeni. Pot do tega pa je dolga in naporna. Prednost glasila OT je tudi razlaga manj znanih besed. Ideja mi je bila zelo všeč in sem jo uporabila tudi v Planetu Off. Pravzaprav se moje delo dopolnjuje tu in tam. Prvi časopis mi daje navdihe za drugega in obratno.

Razlika med Planetom Off in Odmevom tišine je v starosti novinarjev in sodelavcev. Poleg tega je tudi moje breme v Odmevu tišine manjše, ker je delo porazdeljeno na več članov. Pri Planetu Off pa sem jaz tista, ki spodbuja dijake, organizira sestanke uredništev in predvsem skrbim, da dijaki pravočasno izpolnijo naloge. Na sestankih dijaki sami predlagajo ideje in vsebine, če imajo težave, jih skupaj prebrodimo. Sploh pa imam odlično generacijo dijakov, Nino Orešnik, Urško Žibert, Petro Čanak, pridejo pa še novi dijaki, ki bodo letos prišli v 1. letnik. Pri delu sem imela tudi nekaj odličnih sodelavcev med nekdanjimi dijaki, ki so že zaključili šolanje. Mnogi od njih so oddaljeni iz Ljubljane in se pravzaprav ne bodo več vrnili v Ljubljano.

Kvaliteta obeh časopisov je visoka, saj morajo biti besedila v celoti izvirna, tudi fotografije. Prav tako je pomembna privlačnost vsebine in zunanja podoba časopisa, morda je le kanček več fotografij v Planetu Off, kar je povsem razumljivo, saj se mlajša generacija še vedno opismenjuje. Glasilo Odmev tišine je v celoti delo gluhih, od člankov do oblikovanja, razen tiska.

Vsebina obeh časopisov je prilagojena generaciji bralcev, Planet Off je zasnovan bolj za mladino, Odmev tišine pa za odrasle. Da smo na pravi poti, pričata tudi dve prvi nagradi za Planet Off, ki smo ju prejeli leta 1998 in leta 2000, ko je bil proglašen za najkvalitetnejše mladinsko glasilo Zavodov za usposabljanje v Sloveniji. Nagrado je poklonilo Društvo defektologov Slovenije.

Za Odmev tišine moram reči, da je zelo všečen časopis, ki je priljubljen med člani in izven društva. To pomeni, da smo na pravi poti. Vsekakor pa, če želimo imeti dober časopis, moramo prebirati tudi druge časopise, ki jih delajo gluhi v svetu, da bomo znali slediti trendom in potrebam gluhih bralcev in mladih dijakov.

Oba časopisa sta zasluga vseh nas, ki sodelujejo pri nastajanju časopisov in ob tej priložnosti bi se tudi vsakemu posebej zahvalila za plodno in ustvarjalno sodelovanje kakor tudi vsem bralcem, brez katerih ne bi bilo obeh časopisov.

»O društvu ...«

Veliko gluhih članov MDGL zanima, kakšno je tvoje delo v društvu. Kakšna je tvoja vizija o obstoju MDGL?

Moje delo v društvu je bolj pisarniško, to je v začetku predstavljalo pisanje zapisnikov sej, vabil, prošenj itd. Prav tako obsega tudi pisanje poročil in programov. To je delo, ki ga večina članov ne vidi, je pa nujno za življenje društva, saj le s programi lahko sodelujemo na razpisih in kandidiramo za sredstva. Zato lahko rečem, da je pisanje programov dokaj nehvaležno delo, kajti včasih je vse odvisno od tega, ali bomo dobili sredstva ali ne. Pri tem je treba imeti tudi nekaj dobre volje financerjev, da dobimo sredstva. Pri tem najpogosteje sodelujem z Meri. Včasih si želim, da bi kdaj obiskala društvo kot drugi člani in se sprostila pri pogovoru, pa mi ne uspeva vedno, ker pogovor teče v smeri dela in načrtov, ki jih je treba uresničiti. Na primer, zdaj bo jesen, treba bo misliti na mednarodni dan gluhih, likovno kolonijo in potem še na ostale aktivnosti do konca leta. Poleg tega imam še OT in še kaj drugega, zato se pozna, če sem kdaj zelo zaposlena, da pozabim nase. Spomnim se leta 1999, ko smo pisali programe za MOL, rok je bil pred nosom in sem tako po službi nadaljevala s pisanjem programov in delala pozno vse do pete ure zjutraj, hitela domov za eno uro v posteljo in nato takoj v službo. Nekaj ur kasneje, še tisto dopoldne, sta predsednica Maja in Meri oddali programe. Programe smo pisali več dni in to je bila prava muka, ker sem večinoma jaz sedela za računalnikom, pisala utemeljitve. Program potrebuje predstavitev, utemeljitev in načine delovanja ... to pa ni kar tako ... in poleg tega je bilo prvič, da smo kandidirali in nismo imeli predstave, kako se to piše. A uspelo je! Treba je vedeti, da imamo lahko mnogo idej, ne znamo pa jih uresničiti in zapisati. Danes je tako, da vsi zahtevajo pisno predstavitev in vizijo.

Vizija o našem društvu je jasna. Nadaljevati moramo svojo pot in biti samostojni. Dolgoročno moramo negovati in ohranjati našo kulturo in jezik, izpeljati vsaj eno gledališko predstavo na

leto, skrbeti za tradicijo likovne kolonije in predvsem, da bomo na društvo ponosni vsi člani in gluhi nasploh. Želim si, da bi društvo postalo aktivnejše in opaznejše v življenju mesta Ljubljane, da bi njeni meščani postali prijaznejši in razumevajoči do gluhih. To pa lahko storimo samo gluhi sami, tako da se čim več predstavljamo javnosti, ji nudimo možnosti, da se seznanijo z gluhi in problemi, ki jih imamo. Predvsem, da bi društvo postalo tisto središče življenja gluhih, kjer bi dobili vse informacije in spremljali dogodke doma in v svetu. Istočasno pa bi to bilo tudi središče življenja gluhih. Do tega pa nas čaka še dolga pot.

»Likovna kolonija ...«

Kaj te žene k organiziranju likovne kolonije? Ali si našla kakšen talent, ki ga je treba obrusiti?

Likovna kolonija ima namen združevati gluhe likovnike. Mnogi se ne morejo udeleževati raznih likovnih kolonij med sliščimi, ker prihaja do komunikacijskih ovir in ker ne želijo izpostavljati svoje problematike, saj poznamo tisti občutek sramežljivosti med sliščimi, ki je tako zelo razširjen, ker smo gluhi premalo samozavestni in samostojni. Po drugi strani pa srečanja gluhih likovnikov prispevajo k pogovorom in izmenjavanjem izkušenj, ki jih imajo likovniki. Skratka, gre za neformalno obliko strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja, istočasno je to tudi priložnost, da ostali gluhi spoznajo gluhe ustvarjalce in da se slikarji predstavijo javnosti. Zato je likovna kolonija tudi v središču stare Ljubljane, kjer se nudijo idealni motivi. Opažam pa razliko med gluhi in sliščimi slikarji. Gluhi so bolj pozorni na svet, ki jih obkroža, sliščiji pa se ozirajo v notranjost duše in iz nje črpajo motiviko za slikanje. Zato je moderna umetnost pri gluhih manj prisotna.

Talent so že pokazali vsi naši znanci, likovniki, ki so se odločili za klasične tehnike in za klasično slikarstvo. Le mlajši se morajo še pokazati in potrditi, prepričana sem, da se bo to zgodilo, zato je nujno, da ohranjamo tradicijo likovne kolonije. Slike z likovne kolonije pa že nekaj časa razveseljujejo obiskovalce našega društva. V začetku septembra bo v galeriji Gal tudi razstava slik Z naših likovnih kolonij.

»www.drustvo-gluhih-ljubljana.si«

Zelo pohvalno je, da ima naše društvo svojo spletno stran, kajti nobeno drugo društvo gluhih v Sloveniji je nima. Le Zveza gluhih in naglušnih Slovenija jo je po dolgoletnih mrkih le obnovila, a še vedno ni najboljša. Na žalost pa naša stran stoji zaradi zdravstvenih težav Gašperja Pezdirca kot urednika spletne strani. Ali bo kakšna sprememba v tej smeri? Ali bi rada kaj več povedala o tem?

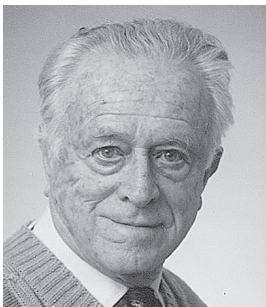
Spletna stran je nastala na pobudo našega člana Gašperja Pezdirca, to je mladenič, s katerim smo opravili intervju v lanskem letu. Ta fant rad ustvarja in je pravi računalniški mojster. Zaradi bolezni je prišlo do zastojev, ker nihče od nas ne zna uporabljati programov za vzdrževanje spletne strani. Robi Lah se še uči in pred njim je še dolga pot, da bo lahko dohitel Gašperja. »Naš« internet se je rodil lani in uradna predstavitev je bila že v mesecu septembru. Prepričana sem, da vsekakor pričakujemo ponovni zagon in predvsem nekakšno rešitev, da bi spletno stran nadgrajevali brez večjih prekinitev, da bi bila zmerom sveža z novicami in zanimivostmi. Prav zato se o tem dogovarjamo tudi z Gašperjem in ostalimi, ki želijo sodelovati pri tem. Naša največja težava je, da je Gašo edini, ki obvlada te programe. Za to pa je potrebno tudi poznavanje programov in angleščine ter je treba slediti nenehnim spremembam in novostim na računalniškem področju. Od vsega se najbolj bojim, da bo nas tehnika prehitela in bo večina gluhih postala »dvojno« nepismena. Prihodnost bo namreč zahtevala tudi aktivno obvladanje računalništva. Prav tako bi potrebovali še nekaj novih sodelavcev za spletno stran, s tem mislim na zbiranje gradiva za objavo na internetu, da bi skrbeli za novice. Zato ob tej priložnosti prisrčno vabim vse, ki radi pišejo, k sodelovanju. Prav tako bomo tudi veseli vsake pomoči s področja računalniških programov.

Neizogibno je dejstvo, da moramo gluhi slediti sodobnim premikom, sicer nas bo čas povozil.

»Zadnje misli ...«

Še tvoje misli ali kakšen nasvet bralcem Odmeva tišine?

Želim, da bi gluhi bili v svojih odločitvah bolj samostojni in neodvisni, da bi znali zaupati samim sebi in jasno, brez strahu, izraziti svoje mnenje, ki ni nujno enako mnenju večine. Le tako bi bili samozavestnejši in odločnejši. Predvsem pa, da bi spoštovali individualnost vsakega posameznika in odločneje zahtevali pravice, ki jim pripadajo.

Cvetko Zagorski

»Življenje hiti vse hitreje«

2001

Članom Mestnega društva gluhih Ljubljana je Cvetko Zagorski poznan predvsem kot oče Alenke Pernat. Nekateri ga poznajo tudi osebno, saj nas je že obiskal v društvu na Trubarjevi. Napisal je tudi veliko knjig, zato je poznan tudi kot pisatelj. Še sedaj v 85. letu mu pisateljska žilica ne da miru, saj je v lanskem letu pri avstrijski založbi izdal kratek roman »Vnebohod.«

Tone Čarman

Redno prebirate naše glasilo »Odmev tišine«. Tudi sami ste že sodelovali v njem. Se vam zdi kvaliteta glasila ob dejstvu, da ga urejajo, pripravljajo, pišejo skoraj sami gluhi, zadovoljivo?

Res, glasilo Mestnega društva gluhih »Odmev tišine« redno berem in se ga zmeraj, kadar izide, razveselim. V začetku sem se čudil, kako zmorejo gluhi in naglušni pisati, urejati in tiskati tak časopis, ki se lahko po vsebini in obliki meri z drugimi invalidskimi in stanovskimi časopisi, kmalu pa sem ga sprejel kot enega izmed enakovrednih glasil. Uveljavil se je in je dokaz enakovrednosti vseh ljudi, ki si prizadevajo klesati svojo samopodobo in po svoje prispevati k splošni slovenski kulturi svojega časa in okolja. »Odmev tišine« v marsičem presega tiskana glasila, posebno tista, katerih edini namen je komercialni uspeh (dobiček), tako imenovani »rumeni tisk«, ki streže zahtevam in željam etično (moralno) in estetsko (lepotno) manj zahtevnemu bralstvu.

O čem bi veljalo več pisati?

»Odmev tišine« zajema snov iz življenja gluhih in naglušnih v najširšem pomenu, njihovo družbeno in družabno življenje, potrebo po izobraževanju, kulturo, izletništvo in šport. Objavlja tudi kaj za kratkočasje (križanke, rebuse in podobno), obvešča svoje bralce o splošnem dogajanju po svetu. Prav tega bi bilo lahko po mojem mnenju še več, ker življenje hiti vse hitreje in vsaj poskusiti je treba ujeti korak z njim, z velikimi spremembami v svetovnem, narodnem in osebnem življenju, vsaj kolikor je v danih pogojih mogoče. Vse to pa v smislu prizadevanj za več razumevanja med narodi in ljudmi, v dobro vseh nas – brez nevoščljivosti, maščevalnosti in sovraštva, za medsebojno prenašanje, razumevanje in vzajemnost (solidarnost). Lahko bi tudi kaj objavili o ogroženosti Zemlje (planeta) in o prizadevanjih, da bi človeštvo prebrodilo nevarnosti, ki nas ogrožajo in strežejo naš obstoj.

Ogledali ste si obe premierni gledališki predstavi: Matiček se ženi in Otroci manjšega boga. Ker večkrat pohvalite pokojnega Antona Klančnika, ki je bil sinonim za pantomimo, sprašujem, če ste morda pogrešali tovrstno kulturno dejavnost med gluhihimi?

Pokojni Anton Klančnik mi je ostal kot prizadeven kulturnik in splošno izobražen človek (tudi planinec, fotograf, predvsem pa pantomimik)

v najlepšem spominu. (Njegov grob v Mojstrani je zelo zanemarjen – društvo bi lahko poskrbelo zanj, ga obiskalo, da bi ostal vsaj spomin na prezgodaj pokojnega zaslužnega človeka).

Kar pa zadeva gledališko dejavnost društva, naj povem, da je vredna vsega spoštovanja in priznanja. Sama po sebi vključuje elemente pantomime za izražanje čustev in misli z igro obraza in kretenj (gibov) in je uspeh predstave odvisen prav od le-teh. Pantomima bi se lahko razvila v prav posebno, odlično zvrst kulturne dejavnosti društva, kakršno bi težko našli kje drugje. Prizadetost sluha je lahko v tem primeru velika prednost, ker omogoča, spodbuja druge, nebesedne možnosti izražanja misli in čustev, zato je možno prav pantomimo razviti do izjemne kvalitete in izvirnosti. Med igralci obeh iger bi bilo mogoče najti in izbrati koga, ki ima talent in veselje z gojenjem pantomime. Mogoče bi poklicali na pomoč kakega že izkušenega pantomimika, ki bi poučil začetnika, člana društva, o značilnostih in zakonitostih kvalitetne pantomime.

Gluhi igralci so »govorili« v svojem jeziku – s kretnjo. Kako so se odrezali? Ste vi kot slišječ gledalec razumeli vsebino?

Gluhi igralci so se odrezali dobro, tudi publika jih je lepo sprejela.

Bi kazalo gluhim tovrstno kulturno dejavnost nadaljevati?

Uspešno začeto kulturno dejavnost je treba vsekakor nadaljevati, jo pospeševati, poglobljati in jo širiti. Pri tem si zasluži čim večjo javno podporo, še posebej s strani Zveze društev gluhih in od sklada za invalidske organizacije. Predvsem pa več razumevanja in priznanja.

»Martinovo – praznik ponovnega rojstva vina«

Jože L., Martin R., Zdenka Š.

2001

Novembra se ponovno rodi plemenito vino. Med nami, Slovenci, marsikdo preživi vrhunec jeseni v opravljanju vinogradniških del. Te dni je vinogradniški trud poplačan z novorojenim vinom v zibelki soda. Krščevanje mladega vina imenujemo tudi martinovanje, saj se zgodi na dan sv. Martina, 11. novembra. Ta priljubljeni obred največkrat opravljajo v vinskih kletah, prepojenih z značilnim vonjem, ki se ne da opisati z besedami. Vsi Slovenci radi slavijo Martina, zlasti tisti, ki imajo vinograd in živijo na Primorskem, Dolenjskem, Prekmurskem. Žal na Gorenjskem ne poznajo vinogradništva, predvsem zaradi neugodnih razmer za rast vinske trte. Ta vinska tradicija je že dolgo poznana in seže zelo globoko v našo zgodovino. Do dandanes se ni veliko spremenilo, razen glede načina obdelave vinogradov in vinskih trt.

To priložnost sem izkoristil tako, da sem anketiral tri odrasle gluhe prijatelje, ki imajo doma vinograd na drugem koncu Slovenije, razen na Gorenjskem. Iz Prekmurja nam je odgovoril Jože Laki, Martin Rozman nam je toplo odpisal z Dolenjske, nazadnje pa tudi Zdenka Ščuka iz tople in sončne Primorske. Upam, da vam bodo njihovi zanimivi odgovori povedali dovolj – govorijo o svojem vinu in vinogradu in vsak po svoje razmišlja o žlahtni kapljici.

Srečo Dolanc

Kaj bi lahko najprej povedali o vinu?

Jože: O vinu vse najboljše.

Martin: Mislim, da je vino pravi užitek in zdrava pijača po jedi.

Zdenka: Pridelovanje vina, tako kot tudi delo z grozdom, je zanimivo in lepo delo že, ko posadimo trto v izbrano zemljo.

Zakaj moramo imeti vino?

Jože: Nihče ni rekel, da ga moramo imeti, če pa si v tem delu, si bogatejši za znanje.

Martin: Vino moramo imeti zato, da ga pijemo na raznih prereditvah, na primer ob silvestrovanju, porokah, rojstnih dnevih ...

Zdenka: Pri nas imamo vino iz navade in da imamo ljudem kaj ponuditi, ker je to pri nas običaj.

Kje raste vaše grozdje, kje imate vinograd?

Jože: Naš vinograd je v podravskem vinorodnem okolišu.

Martin: Naš vinograd raste na sončni strani, na Dolenjskem.

Zdenka: Na Primorskem – natančneje na Krasu.

Na kakšni zemlji stoji vaš vinograd?

Jože: V našem vinogradu je v spodnjem delu zemlja ilovnata, v zgornjem pa bolj peščena.

Martin: Vinograd raste na poltrdi rjavi zemlji, ki je rodovitna za grozdje in zato dobro obrodi, kadar ni toče.

Zdenka: Naš vinograd stoji na rdeči kraški zemlji, ki je zelo rodovitna in dobra zemlja za trto, še posebej za refošk. Samo na kraški zemlji iz trte refoška lahko pridelamo teran.

Katere sorte trt imate zasajene?

Jože: Naše sorte so različne, največ je sladkega laškega rizlinga, šipona, traminca, šmarnice ...

Martin: Vrsta našega grozdja je bila šmarnica, vendar smo jo nadomestili z belim cepljenim grozdom.

Zdenka: Iz trte refošk pridelamo črno vino teran, iz trt malvazija, pinota, garganja in chardonnay pa pridelujemo bela vina ...

Kako obdelujete trte?

Jože: Na pomlad obrezujemo, povežemo, ko pa začne rasti, jih škropimo proti različnimi boleznim, kot so oidij, peronospora, proti gnilobi ...

Martin: Grozdje obdelujemo tako, da spomladi odrežemo stare trte, jih privežemo na kol, ko se pojavijo prva očesca, jih poškopimo, ko rastejo nove trte, pa jih vežemo in ponovno poškopimo.

Zdenka: Grozdje obdelujemo in gnojimo strojno in ročno, pa ne brez potrpežljivosti in ljubezni do trt.

Povejte mi še, kako pri vas pridete od grozdja do vina?

Jože: Po bratvi (trgatvi), ki se začne okrog oktobra, grozdje zmeljemo, nato stiskamo na preši. Ko priteče mošt, z njim napolnimo lesene sode. Vino postane, ko je mošt že zavrel in se umiril. Čas vrenja je odvisen od kleti: toplejša je klet, prej bo začel vreti.

Martin: Ko pride trgatev, grozdje zmeljemo in stiskamo, da priteče mošt. Tega vlijemo v lesene posode in čakamo, da zavre. Ko pride martinovo, mošt dozori v vino.

Zdenka: Pri nas grozdje pobiramo septembra, ko ga poberemo, ga najprej zmeljemo, nato dodamo potrebne snovi in pustimo en dan pri miru, to velja za bela vina. Črna pustimo osem dni v posodi. Nato mošt stočimo v sode in pustimo, da se s pomočjo alkoholnega vrenja iz mošta spremeni v vino.

Ali mi lahko poveste, kako so nekoč opravljali vinogradniška dela? Kako pa je s tem danes?

Jože: V preteklosti so z grozdom oz. v vinogradništvu delali podobno kot danes. Danes imamo sodobne stroje, ki so vinogradnikom v veliko pomoč.

Martin: V preteklosti so vinograd le s težavo obdelali. Takrat so bile le motike, danes pa v vinogradu motik ne srečujem, saj travo, ki raste v vinogradih, preprosto pokosijo z motorno kosilnico.

Zdenka: Včasih so obdelovali vinograde ročno. Vino so pa približno pridelali kakor mi zdaj. Danes je svet tako daleč, da človek fizičnega dela skoraj več ne pozna. Mi pa veliko naredimo s človeško delovno silo.

Kakšni so pogoji za nastanek dobrega vina?

Jože: Pogoj za dobro vino je dobro kletarjenje, se pravi, da morajo biti sodi čisti in da jih redno pregleduješ. Če ljubiš grozdje, s tem ljubiš tudi vino.

Martin: Res je potrebno, da je vino dobro, saj ni samo za pitje, ampak velja tudi za prehrano.

Zdenka: Pogoji so seveda klima, zemlja, obdelava in seveda tudi ljubezen, kar pomeni, da s trto ravnamo nežno in se trudimo, da ji omogočimo čim boljšo rast.

Kolikšen vinograd imate in koliko vina povprečno dobite iz njega? Kakšna letina bo letos?

Jože: Naš vinograd meri približno 10 arov, nekaj več ali manj. Trt je nekaj čez 600. Vina dobimo približno 800 litrov. Letos bo letina dobra in mošta bo približno enako kot lani. To je okoli 1000 litrov.

Martin: Letos je zelo dobra letina, ker ni bilo toče, in lahko načrtujem, da bo okoli 600 litrov dobre kapljice.

Zdenka: Površine nimamo prav veliko, pridelamo približno 12-14 hektolitrov vina. Letos bo približno 14 hektolitrov. Letina po tej suši, ki smo jo imeli, je kar dobra, ampak brez zalivanja ni šlo.

Ali poznate kakšno šalo ali pregovor o vinu?

Jože: Od prijatelja sem slišal, da je v vinu resnica. »Mi, Slovenci, vinca ne prodamo, saj ga sami dobro piti znamo, vince pijemo, dobre volje smo in veselo zapojemo.« Pa še Prešernova Zdravljica, ki je naša himna.

Martin: Ko pride trgatev, rečemo »že čriček prepeva, spet pojdemo brat, v trgatev veleva, spet pojdemo brat.« Najbolj veselo je po trgatvi, ko zapojemo kot pravi ljudska pesem. Fran Levstik je zapisal: »Na Martinovo nedeljo gre v vinorodne kraje, s seboj vzame še starikavo babo, da mu je pot kazala.«

Zdenka: »Kdor hoče biti mlad, naj pije sam moškati, kdor hoče biti mož, naj pije sam refošk!«; »Cvetje se vse bolj osipa, sonce slabe je moči, za izlete le utripa in trgatev pospeši!«

Mi lahko poveste kaj o biološki pridelavi vina?

Jože: Z biološko pridelavo nisem seznanjen.

Martin: Mislim, da bi o tem morali vprašati ekologa.

Zdenka: Smo že slišali za to, ampak to za naše kraje taka pridelava vina ni najboljša.

Imate še kaj starih letnikov?

Jože: Imam vino lanske trgatve, letnik 2000.

Martin: Imamo še stara ohranjena vina, in to bela cepljena.

Zdenka: Imamo nekaj steklenic, starih približno 10 let.

Kje najpogosteje shranjujete vino? V lesenih ali kovinskih sodih, morda v steklenicah?

Jože: Lesene sode uporabljamo samo za mošt. Ko se vino očisti, ga pretočimo v nerjaveče posode.

Martin: Uporabljamo še vedno lesene sode in tudi nekaj nerjavečih, ki so prišli z modernizacijo.

Zdenka: Sode uporabljamo za pridelavo vin, kovinske sode pa za vino ohranjati v istem stanju, kot smo ga pripravili. Steklenic ne uporabljamo.

Katero vino je po vašem mnenju najokusnejše?

Jože: Po mojem mnenju je najboljše mešano vino.

Martin: Za moj okus je najboljše štajersko belo vino, ne vem, katere bele sorte so v njem.

Zdenka: Mislim, da je dobro tudi domače belo mešano vino, najboljši pa je verjetno teran.

»Ker lahko razumem in uporabljam kretnjo«

Katarina in Anica Kos

Družina Kos ima 11 družinskih članov: starša Anico in Vinka ter njihovih devet otrok. Od teh je šest hčera in trije sinovi. Najstarejša otroka sta dvojčici, od katerih je ena gluha. Ime ji je Katarina in je sedaj stara 16 let. Najmlajši brat Bernard pa je že dočakal prvo leto svojega življenja.

Številna Kosova družina ni čisto navadna družina, ker že mnogo let trdno stoji s pomočjo njihovega skrivnega recepta za uspešno in srečno družino, kljub današnjim modernim časom, ki se naslanja na visoko ekonomsko raven in povprečno dvoje otrok v družini. Želimo jim uspešno, srečno in zdravo pot na začetku novega leta.

Prisluhnite kratkemu pogovoru s Katarino, ki je edina gluha predstavica v družini, in njeno materjo o Katarinini gluhoti in njenem dožemanju gluhoti.

Srečo Dolanc

Najprej te lepo prosim, če lahko na kratko predstaviš sebe in svojo družino.

Ime mi je Katarina, pišem se Kos. Sem gluha in s sliščečo sestro dvojčico sva najstarejši med brati in sestrami. Magdalena in jaz sva stari 16 let, Marjeta 15, Janez Elija 13, Lucija 11, Klara 9, Virgil 6, Terezija 4, Bernard pa 1 leto. Vsi skupaj živimo v Zupančičevi jami v Ljubljani. Naš prvi dom je na Tolminskem, kjer imamo staro, zaenkrat še nevseljivo hišo. Pred 13 leti smo se zaradi mene in moje šole priselili v Ljubljano in sedaj našo hišo poimenujemo in uporabljamo kot vikend oz. počitniško hišo (poleti, ko nas ne zebe).

Katarina, povej še kaj o svoji gluhoti.

Katarina: Gluha sem najbrž od rojstva. O tem malo vem. Naj raje kaj pove moja mama.

Anica: Dvojčici (Katarina je dvojčica B) sta se rodili pri osmih mesecih nosečnosti s carskim rezom. Obe sta imeli zelo slabo oceno ob rojstvu (Apgar: 2 točki od 10 možnih), saj sta imeli težko dihalno stisko novorojenčka zaradi nerazvitih pljuč. Obe sta bili na dihalnem aparatu, dobivali sta kisik. Magdalena je šla domov, stara 3 tedne. Katarina pa je imela kup komplikacij (pokala so ji pljuča, tako da je imela več drenaž v prsni koš; pljučnica; bolnišnična okužba, antibiotiki ...) in v bolnišnici je morala ostati skoraj dva meseca. Domov je prišla težka 2500 g (ob rojstvu je tehtala 2300 g).

Ko je bila stara nekaj mesecev in se ni obrnila, ko sem prišla v sobo, sem mislila, da jo pač bolj zanimajo druge stvari, saj je npr. natančno s prstkom preučevala vzorček na majčki. Ko pa je bila stara 8 mesecev in

sta obe z Magdaleno sedeli zunaj pred hišo, sem ju enkrat poklicala z okna. Magdalena je takoj pogledala, kje sem, Katarina pa malo pozneje. Opazila sem, da je večkrat reagirala šele, ko je videla dvojčico, ponavadi je pogledala, kam gleda ona. Tudi njen govor ni napredoval, govorila je le apkpkpkk ... Sum in strah, da je Katarina gluha, je potrdil zdravnik, ko je bila stara 1 leto. Pol leta kasneje je dobila slušni aparat in tako so se začele mnoge poti na polikliniko in kmalu zatem tudi v Zavod za gluhe in naglušne v Ljubljani.

Katarina, kakšen odnos imaš do svoje gluhotе?

Jaz svojo gluhoto obravnavam tako kot pač je. Velikokrat pa pogršam sluh, predvsem zato, ker sem v družini edina gluha. Zelo si želim, da bi slišala, kaj pravzaprav govorijo na televiziji in tudi kakšne pevce bi rada kdaj poslušala. Očeta večkrat prosim za prevod v kretnjo, ampak ne more ves čas prevajati meni, ker je zelo obremenjen z delom. Večkrat ne razumem, kaj se pogovarjajo bratje in sestre, vendar smo kljub temu kar dobro in se trudimo, da se približno sporazumevamo.

Kako pa ti gre v šoli?

Hodim v 2. letnik srednje grafične šole v Zavodu za gluhe in naglušne. Malo sem želela v srednjo oblikovno šolo, ker rada rišem in me zanima umetnost. Zanima me tudi računalništvo, rada pogledam na internet ... Odločila sem se, da bom fotostavec. S sošolci se kar dobro razumem, imam več prijateljev in prijateljic - tudi zato rada hodim v šolo. Res je pa, da so nekateri fantje preveč vsiljivi do deklet. Ni mi všeč, če se fant in punca veliko objemata ter poljubljata pred vsemi. V naši šoli sem zelo zadovoljna, ker lahko razumem in uporabljam kretnjo. Tudi profesorji.

Kako gledaš na to, da vas je v družini enajst?

No, zadovoljna sem, ker se lahko zabavam z brati in sestrami. Posebno majhni otroci so zelo prisrčni. Naš Bernard je zelo prijazen fantek! Kljub vsemu si pa zelo želim imeti svojo sobo, saj si jo sedaj delim z dvema sestrama.

»Svet je velik oder majhnih velikih ljudi«

Meri Möderndorfer

Meri je prava borka. Ne pozna predaje in obupa. Dokler ima moč in dobre ljudi, vztrajno gre do cilja, ki se ne pokaže čez noč, ampak čez dolge mesece ali leta.

Tanja Potočnik Hönigsman

Poznamo vas kot delavko MDGL, ki najde čas za vsakega člana ali nečlana za pogovor. Po izobrazbi ste ekonomska tehničarka, imate tri sinove ... Kaj bi želeli povedati o sebi, o svojem delu in življenju? Vaš oris življenja od vstopa v društvo do sedaj ...

O sebi nimam povedati drugega kot to, da sem Meri in sem takšna, kakršna sem oz. kakršno me gluhi in drugi poznajo: sitna, jezljiva, vztrajna, nemirna. Rada imam ljudi, zato se z njimi tudi veliko ukvarjam. Ni važno, kdo je kdo, zame je vsak v prvi vrsti človek, zato z lahkoto in hitro vzpostavim stik. Moje življenje je eno samo delo, ki še traja.

Še kot dijakinja na Ekonomski srednji šoli sem bila štipendistka Glavnega odbora Zveze gluhih Slovenije s štiriletno pogodbo za delo v organizaciji gluhih. Moja prva služba je bila v Gospodarstvu Zveze gluhih in zadnja bo (čeprav sem krepko čez 10 let že v pokoju), v organizaciji gluhih, tako da lahko rečem, da svoj dolg na račun štipendije plačujem še sedaj. To veliko pove, mar ne?

Orisati življenje od vstopa v društvo do sedaj je nemogoče, ker čas in prostor tega ne dopuščata. So bili, so in bodo trenutki, ko si zadovoljen z opravljenim delom ali doživetjem dneva, meseca, leta, so pa tudi trenutki krize zaradi preobremenjenosti, skrbi in odgovornosti, ki jih nosiš v sebi in s seboj. Vendar, če si se odločil za nekaj, moraš to tudi do konca izpeljati. Ne more ti biti za vse vseeno, kot da se te dogajanje, delo v društvu ali kjerkoli ne tiče.

Moja družina, otroci, je razseljena z domačega ognjišča. Vsi trije sinovi imajo svoj dom in družino, pa čudovite vnuke: Anja, Tjaša, Aljoša, Vini. To je božji dar za mojo dušo, sreča, ki ne usahne, kajti žar v njihovih očeh je najlepše, najtoplejše sonce na jesen mojega življenja.

Postali ste tudi predsednica Zveze gluhih in naglušnih v bivši Jugoslaviji. Kakšna je bila vaša naj-uspešnejša naloga, ki ste jo opravili kot predsednica? Kje vas je čevelj žulil? Zaradi funkcije ste gotovo morali veliko potovati po svetu?

V času najhujše krize mojega življenja - smrti moža, moram povedati, me je Aljoša Redžepović poskušal spraviti iz teme obupa, me zapolniti z dodatnim delom in mi tako ponudil funkcijo predsednice na Zveznem odboru Zveze gluhih in naglušnih Jugoslavije, s sedežem v Beogradu (na vrsti za to funkcijo je bila Slovenija). Izziv sem sprejela tudi zato, ker je bilo to zame nekaj novega, na pragu mojega polstoletnega življenja.

Najuspešnejša naloga (smejali se boste) je bila - urejanje včlanitve ZOGNJ v IFHOH in poravnava zapadlih finančnih obveznosti do ZOGNJ. Potrebno je bilo veliko diplomatskih pogovorov in kompromisov, žal vsi niso bili uspešni. Slovenija je bila edina republika, ki je svoje obveznosti jemala resno in odgovorno. Bilo pa je ogromno problemov in težav, sploh pa z ogromno zvezno stavbo, last vseh republik in pokrajin nekdanje Jugoslavije. O tem pa zdaj in tu ne bi posebej razlagala. Bilo je in ni več.

Najbolj me je motila sestava predsedstva v ZOGNJ. V dveletnem mandatu nisi mogel kaj pompoznega spremeniti, sploh pa ne proti volji drugih republik in pokrajin. Predsedstvo (odločale so republiške Zveze) so sestavljali v glavnem slišči predstavniki (tajniki republiških zvez) z izjemo Slovenije in Bosne, medtem ko je Hrvaška imela naglušnega člana. Noro je bilo to, da so najvišjo organizacijo gluhih vodili »čujuči strokovnjaki - profesionalci«, kot so me poskušali poučiti, da ne bi delala zgage.

Udeležili ste se veliko seminarjev, simpozijev, sestankov ... Katera država vas je navdušila v smislu novosti na področju gluhih? Zakaj?

Potovanj je bilo precej, vendar s strani ZOGNJ niti ene razen stalne poti na relaciji Ljubljana-Beograd. Precej službenih poti pa je bilo v času moje funkcije predsednice UO ZGNS.

V vsaki deželi se je našlo kaj, kar je bilo zanimivega tudi za nas. Tako sem se prvič soočala z video-tehnologijo na Siciliji, prvo javno tematiko o drugačnih (homoseksualci, lezbijke) na Finskem, prvo srečanje z direktnim pogovorom preko TV zaslona na Švedskem (osebni pogovor s predsednikom švedske Zveze gluhih), prvo univerzo gluhih v ZDA, prvi skupni sklop šole, vrtca in doma starejših, kjer so poleg strokovnjakov delali gluhi na Islandiji, prvega gluhega s kohlearnim implantom s postoperativno poškodbo obrazne mišice v Izraelu in še kje kaj, ne morem vsega naštevati. Največji imperativ teh potovanj je bilo spoznanje in obžalovanje, da pri nas ni tako razvita samozavest in odločnost gluhih v boju za pridobitev kvalitetnejšega izobraževanja in informatike, za samostojno in neodvisno odločanje v zadevah, povezanih z interesi gluhih. Še poseben imperativ je druženje in pogovor, izmenjava informacij in izkušenj z gluhih iz drugih dežel sveta, z različnim jezikom in kulturo, pa vendar smo imeli veliko skupnega. S temi potovanji se veliko naučiš in spoznaš, kar dotlej nisi vedel ali videl. Svet je velik oder majhnih velikih ljudi. Seznanjanje z delom in življenjem gluhih v svetu me je doma vrglo v vrtinec boja, da se to vnese tudi pri nas. Svoj delež sem prispevala, o tem ne bi govorila. Rada bi povedala, da se na svetovna dogajanja v obliki konferenc, simpozijev, kongresov ... odpravlja precej »stroke« in manj gluhih, kar je velika škoda in napaka. Gluhi morajo videti in spoznati tudi tisto novo izven svoje domovine, se obiskovati v obliki delovnih srečanj na vseh področjih dela, ker s tem nadgradijo svoje znanje in širijo obzorje za boljše delo doma.

Že tri leta se MDGL bori, da bi ga Zveza gluhih in naglušnih sprejela medse, a na žalost se stvar ne premakne. Če se bo tako nadaljevalo v nedogled, kako boste ukrepali? Kakšna je še druga možnost? Čeprav Zveza ne sprejema ali noče sprejeti MDGL kot 12. članice, po drugi strani hvali različne dejavnosti našega društva. Ali bi radi še kaj povedali?

Da, na žalost se ZGNS igra kot mačke z mišmi z našo včlanitvijo v Zvezo. O tem vsake toliko časa pišem. Nekaj mečkajo s statutom, nekaj z denarjem, nekaj zaradi koristoljubnosti, skratka, gre za manipulacijo gluhega vodstva na Zvezi in po društvih. Kaj bomo ukrenili, če se bo ZGNS z našo včlanitvijo še naprej igrala nevedno? Jaz osebno nič ne morem. Lahko čakamo, lahko tudi mi ignoriramo, lahko pa, če se ravnamo po bolj zavednih gluhih zahoda, gremo vsi, kolikor nas je gluhih v društvu, v javnost, demonstrirat zaradi kršenja človekovih pravic in svoboščin. To pravico imamo in tudi zmožnosti. Žal so gluhi, razen kakšnih izjem (mislim na vse gluhe v Sloveniji), preveč ozki, zaprti, negotovi, samosvoji. Vse to samo zaradi neozaveščenosti, nepismenosti, nenačitnosti. Tisti gluhi, ki imajo moč, vpliv, znanje, sposobnost, pa se vsak drži zase in za svoj ego. Gluhi smo v javnosti nepoznani, če pa že smo, smo bolj kaj drugega kot samo gluhi. Gluhi se bi morali zavedati, naučiti, da brez lastne bitke v javnosti ne bomo prišli daleč. Po vsem svetu, več ali manj, se gluhi borijo tako, da se navzven sami izpostavljajo, borijo skupaj preko tolmačev. Kljub vsem pripetljajem verjamem, da bomo gluhi prej ali slej našli skupno pot, enostavno bomo morali, ker prihodnost ne bo več tako rožnata, kot smo je vajeni. Nas gluhih, v majhni Sloveniji, pa je tako malo, da je noro, nepošteno, da vsak vidi in brani samo svoj teritorij, malo pa za skupnost, kjer se mora deliti enakovredno. Da je stanje tako, pa hočeš, nočeš, je resnica ena sama - za vse smo krivi gluhi sami. Zakaj? Ker pač vse dopuščamo, se pustimo voditi politiki in ljudem, ki z našim svetom nimajo nič skupnega ali pa, če uporabim rek, vedo, da je »neukim najlažje vladati«.

Že dolgo časa se borite za pravice gluhih. Končno bo najverjetneje letos prišel v veljavo nov zakon, ki bo priznal znakovni jezik kot uradni jezik. To pomeni, da bodo lahko gluhi izkoristili pravico do tolmača pri vseh uradnih zadevah, kot so na primer obisk pri zdravniku, na sodišču, v šolstvu ... Ali so še druge pomanjkljivosti?

Da, veselim se uspeha pri zakonu o znakovnem jeziku kot uradnem jeziku gluhih in uporabi tolmačev. Sama sem tudi sodelovala v komisiji za predlog tega zakona. To je bil najtrši oreh in dolgotrajen postopek s pozitivnim rezultatom. Končno se tudi Slovenija lahko postavi ob bok drugim državam, ki imajo podoben zakon že urejen in je v rabi. Moram pa povedati, da je zakon eno, drugo pa je, kako vse to spraviti v življenje glede na postopek, ki čaka vsakega uporabnika, da ne govorim o tolmačih. Imamo dovolj tolmačev, njihova sposobnost in znanje, da se pokrije cela Slovenija? Dosti dela bo še treba postoriti okoli tega. S tem zakonom so še druge pomanjkljivosti, saj ni jasno, kako bo s tolmačenjem na višjih in visokih šolah. Na tem področju je precej nedorečenosti. Če pa bi želela govoriti o jeziku gluhih, raziskovanju le-tega, pa je že druga zgodba.

V času osamosvojitve Slovenije ste postali tudi predsednica Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, sedaj ste se umaknili iz nje. Zakaj noben naš član nima funkcije na ZDGNS? To je skoraj diskriminacija, kaj ne?

Ne, nikoli nisem bila predsednica ZDGNS ampak predsednica Upravnega odbora ZDGNS. Umaknila sem se po mandatu funkcije, iz razloga, kot sem tudi javno povedala - zaradi nesoglasja s sistemom in odnosom Zveze do gluhih.

Da ni niti enega člana našega društva v organih Zveze, je vzrok v tem, ker nismo člani Zveze in zaradi tega, po njihovem statutu (nočejo nas sprejeti) nimamo pravice voliti in biti voljeni. To je edinstvena diskriminacija glede na Ustavo RS. Očitno je statut Zveze nad Ustavo RS!?

Prav tako radi pišete, saj lahko velikokrat najdemo vaše članke v glasilih Odmev tišine, Okno, IST, pa tudi v drugih časopisih. Nekateri bralci imajo še doma spravljena glasila Okno, ki je nekaj časa bilo popularno čtivo med gluhih, a je na žalost propadlo. Sedaj imamo Odmev tišine, ki ga radi berejo člani in nečlani, kar priča o velikem interesu med gluhih in sliščimi po Sloveniji. Ali je kakšna nevarnost, da doleti takšna usoda tudi naš časopis OT?

Rada bi te popravila. Okno namreč ni propadlo, ampak je zamrlo zaradi neresnosti uredniškega odbora. Steber Okna sva bila v glavnem pokojni Branko Selan in jaz. Po njegovi smrti ni bilo več tolikšne opore in angažiranosti, zato je prišlo do zastoja. Ne delam si utvar, tudi glasilo Odmev tišine lahko doleti podobna usoda. Iz enega samega razloga - pomanjkanje denarja. Društvo namreč od Zveze ne dobi nič denarja. Denar, ki ga dobimo od MOL na podlagi javnih razpisov, so strogo namenska. Ministrstvo za kulturo je lani za OT priznalo samo 5 števil, za ostalih 6 števil pa smo čarali. Škoda bi bila velika, če bi morali OT drastično ukiniti, kar pa ne verjamem. V sili razmer se lahko zatečemo v to, da se namesto rednih mesečnih izdaj odločimo za dvo-ali tromesečne izdaje. Jaz osebno težko razumem ZDGNS, da ne podpira društva s tako aktivnostjo. Glasilo je za gluho populacijo zelo pomembno, sploh pa je prilagojeno gluhih - preprosto izražanje in veliko slik.

Veliko stroškov gre za glasilo Odmev tišine, kar gotovo ni mačji kašelj, glede na to, da naše društvo pestijo denarne težave. Za šport ni več toliko denarja kot včasih, kar priča tudi počasi upad interesa med mladimi, tudi v kulturi je podoben položaj. Gluhi so navajeni, da vse dobijo zastonj zaradi časov nekdanje Jugoslavije, a se čas spreminja. Kako je s tem v Evropi?

Tu gre za izobraževanje, za razsvetljevanje gluhih. Imamo veliko naročnikov - samoplačnikov iz drugih društev, kar razumemo kot kompliment. Žal, tudi za šport in kulturo ni denarja. Žal

mi je za kulturo- gledališče gluhih, saj je imela tako močan zagon. Vse pa se ustavi pri denarju. Režiserja, kostumografko, dvorano, obleke je treba plačati, tudi igralce nagraditi. Zdaj ne upam napovedati, kaj še bo. Mogoče bomo uspeli z razpisi, ki so že vloženi. Sploh pa menim, je Zveza gluhih in naglušnih Slovenije inštitucija, ki bi morala skrbeti, negovati in pomagati pri realizaciji kvalitetnih programov, zaščititi in ohranjati pozitiven razvoj kulture in jezika gluhih. Volja gluhih je, ni pa tudi vzpodbude in podpore ljudi, ki se tolčejo po prsih s hvalospevi in družbeni denar vlagajo v neproduktivne akcije. Na žalost je veliko akcij, ki so same sebi namen.

Ne prihaja, ampak je že čas, da se enkrat zavemo, da ni nič več in nič zastoj. Že po osamosvojitvi Slovenije sem napovedala, da prihaja čas, ko bo tudi za malenkostne stvari treba plačati iz lastne režije in se bomo morali naučiti sami voditi organizacije, ker v prihodnosti tajnikov ne bo več. Sistem Evrope in Zahoda prihaja tudi k nam. Pa so se tajniki razburili, da podpihujem gluhe, da tajnikov ne potrebujemo. Narobe. Sedanji tajniki bi morali več ponuditi gluhim, jih vpeljati v delo. Težko je, vem, ampak potrebno. Tudi v našem društvu je članom fino to, da imajo družabna srečanja, »vse drugo ni več njihova stvar«. S potrpežljivostjo, zaupanjem in s pomočjo se dogajajo tudi pozitivni rezultati. To velja za vse nas, zgoraj in spodaj, ki smo na kakršenkoli način odgovorni gluhi skupnosti. V zahodni Evropi in na Zahodu je sistem tak, da imajo gluhi glavno vlogo pri politiki svojih organizacij, zaposleni (slišišči) so izvajalci. Najpomembneje je tudi to, da slišišči obvezno poznajo in spoštujejo jezik gluhih in ga tudi poklicno prakticirajo.

Če bi še enkrat znova začeli, kaj bi spremenili?

Nikoli več ne bo poti nazaj. Kaj bi, če bi ... Ne vem. Gotovo vse tisto, o čemer danes govorim in sanjam: da bi bili to, kar želimo, in da bi imeli, česar nimamo. Bo dovolj?

Od kod črpate energijo, da tako dolgo vztrajate v društvu, saj je tu veliko stresnih situacij?

Energijo mi dajete gluhi sami in stres me vzpodbuja, da vztrajam kljub besedi, da moram izpreči. Sicer pa se za vsakim slabim ali dobrim dnevom rodi nov dan, z njim pa nove obveznosti, skrbi, veselje, žalost, strah ... in, moramo iti naprej. To je tudi moj moto.

Kaj delate v prostem času? Ali imate kakšen hobi? Morda branje ali klepet?

Prostega časa ni veliko, če pa že je, si privoščim lenarjenje. Niti enega dneva pa ni, da ne bi imela za uro ali dve svojo »molitev« z branjem dnevnih novic, literature, morda kakšne dobre knjige. Tega mi nihče ne more vzeti. Rada grem tudi na Rožnik, sama in v tišini. Ne maram hrupa, ker moti moje ravnovesje. Pa družina, ki me vselej razveseli z obiskom. Veliko se družim tudi s prijatelji kje v naravi.

Počasi se poslavljate od dela v društvu, kaj bi želeli povedati drugim?

Vsak človek mora v življenju spoznati in spoštovati mejo svojih zmožnosti. Tudi jaz. Odšla od gluhih popolnoma ne bom nikoli, ker sem del te družbe, razen takrat, ko se pridružim Tanatosu. Kaj povedati drugim ob tej priliki in času? Mislim, da ni potrebe ponavljati, kar sem že tisočkrat povedala, razlagala, zapisala: v znanju je moč, zatorej združimo znanje in moč za doseg naših ciljev.

Kaj bi želeli za konec povedati bralkam za 8. marec? Kaj pa bralcem?

Obojim vso srečo in veliko medsebojnega spoštovanja ter ljubezni.

Barbara Repovš

»Izgubljena generacija mladih«

Gluhi dijaki so imeli možnost spregovoriti o svoji problematiki na okrogli mizi »Izgubljena generacija«, ki jo je vodila Barbara Repovš.

Robert Lah

Na valentinovo, 14. februarja letos, si vodila okroglo mizo »Izgubljena generacija«. Čemu je bila namenjena? Kdo je dal pobudo oziroma dal idejo za izvedbo te okrogle mize? In kako so potekale priprave in načrti? Seja je bila namenjena gluhim dijakom, ki so želeli opozoriti na svoje probleme, s katerimi se srečujejo v srednjem šolstvu. Pobudo oz. delo sem začela jaz, precej mi je pomagala tudi Mateja Šoba. Težko je bilo koordinirati in organizirati vse pridobljene informacije. S strani gluhih je bilo preveč zahtev, preveč želja ... Kar je po svoje tudi razumljivo. Ampak treba je delati drugače.

Katere poglavitne probleme imajo v tej šoli?

V bistvu jim šolski program ne dopušča, da bi se vpisali na želeni faks.

Čeprav imajo opravljen diferencialni program, program za 5. stopnjo izobrazbe, s katerim se po opravljeni poklicni maturi lahko vpišejo na faks? Ali zato, ker ne izpolnjujejo kriterijev oziroma pogojev, da bi te dijake sprejeli na izbrani faks?

Hm, kolikor vem (vem bolj malo), nimajo zadostnega znanja oz. predznanja, da bi lahko kolikor toliko sledili programu na faksu. Niso dovolj samostojni, samozavestni ipd. To bi jim pa morala srednja šola nuditi.

Imaš prav. Če pogledamo gluhe, ki uspešno študirajo oziroma so že dokončali študij, so (bili) sposobni opravljati izpite. Ali razlog tiči v tem, da so integrirani drugačni, ali v tem, ker imajo dijaki iz ZGNL slabe metode učenja?

Kot sem že povedala, ne vem veliko o vsem. Samo moje mnenje je, da uspešnim študentom stojijo ob strani starši in jih spodbujajo, jim pomagajo itd. Tukaj so pa nekateri učenci, ki so jih starši skorajda zapustili. Zavod jim pomeni drugi dom. To pomeni, da bi jim moral Zavod bolj stati ob strani in jim nuditi vse, kar je možno (program, učila, profesorje, ki obvladajo znakovni jezik, knjige ...). In seveda tu igra pomembno vlogo odnos, ki ga imajo dijaki oz. učenci do učiteljev, vodstva in vzgojiteljev itd. Vsi imajo pomembno vlogo pri oblikovanju dijakove osebnosti. Ne smemo pozabiti, da bodo iz Zavoda stopili v svet in si bodo morali znati sami pomagati in znati bodo morali poiskati pomoč ...

Gluhi učenci in dijaki res pri pouku najbolj dojemajo tiste učitelje, ki kretajo. Se pravi, da ni odvisno, ali je učitelj gluh ali slišječ?

Ne, sploh ne! Včasih je »bolje«, če je slišječ, saj mu tako lahko ponudi pomoč, kako stopati po svetu. Kje kaj dobiti, poiskati itd. Svoje izkušnje lahko prenese na dijaka in mu obenem ponudi rešitve problemov. Najbolje je, da je učno osebje kombinirano. Gluh učitelj pa lahko učenca nauči, naj ne počne napak, ki jih je on že napravil zunaj Zavoda. Ne vem, če razumeš, kaj hočem povedati. Gluh učitelj je moral premagati nešteto ovir, da je danes tisto, kar je. To izkušnjo mora absolutno posredovati dijakom. Slišče osebe svet razumemo drugače. Mogoče je tisto, kar se nam zdi težko, za gluhega dijaka še

težje. In iz tega vidika lahko tudi slišči učitelj ogromno nudi. Seveda pa se mora znati sporazumevati z gluhih dijakom. Mora mu biti blizu.

Zavod ima knjižnico, pa je večina dijakov in učencev ne izkoristi za branje ... Vsi pa vemo, da je branje literature dober pogoj za izboljšanje pismenosti in večina gluhih iz ZGNL je slabše pismenih.

Ja, pa smo spet tam. Šola, učitelj mora dijaku knjigo približati. Mora mu odpreti svet literature. Že v sliščih osnovnih šolah je to pravi maraton. Tukaj je pa to še težje. Učitelj ne sme popustiti, mora ga zblížati s knjigo. Mora poiskati zanimiv, nenavaden pristop, kako učencem knjigo predstaviti. Učitelj mora biti strašno fleksibilen glede poučevanja in posredovanja snovi dijakom.

Kakšno je tvoje mnenje o tej situaciji - sistem izobraževanja, položaj dijakov v srednji šoli? Kakšna naj bo ustrezna rešitev za uspešen sistem izobraževanja za gluhe? Kdaj bo predvidoma naslednja nova seja o tem?

Moje mnenje? Hm, začela sem razvijati idejo o okrogli mizi, ko sem spoznala dijakinjo Nino Orešnik. Sram me je bilo, da tako majhna država ne more rešiti problema izobraževanja gluhih. Vsekakor pa moram priznati, da sem mislila, da bo sodelovanje z gluhihimi boljše, kot je bilo. Ne vem, če bo naslednjič tudi okrogla miza, ampak nisem se še ustavila delati na tem področju.

Super, spodbujam te, da organizirate še v prihodnje take okrogle mize. Ker nam gluhih izobrazba veliko pomeni. Vidim, da te zanima tudi gluhoti. Koliko pa poznaš gluhe in njihove dejavnosti? Imaš kakšne izkušnje z gluhihimi, tako v javnem kot tudi v zasebnem življenju?

Gluhe in njihove dejavnosti poznam bolj malo, na žalost. Želela sem se udeležiti tečaja znakovnega jezika, ampak mi čas tega ni dopuščal. Rada pa bi imela čim več vezi in izkušenj na tem področju.

V Sloveniji tudi obstajajo društva, v katera se vključujejo odrasli gluhi in tudi mladi. Eno izmed teh je Mestno društvo gluhih Ljubljana, v katerem sem tudi sam član. Pridi nas kdaj obiskat in se boš lahko seznanila z gluhoti. Bi prišla?

Ja, ni problema, samo ...

Si študentka in delaš. Kaj pa delaš? »Po malem« se ukvarjaš tudi s problemom gluhe mladine. S čim se še ukvarjaš?

Ja, hm ... Študiram politologijo, smer mednarodni odnosi. Prej sem pa bila v Italiji v šoli. Delam pa na DOS-u (to je na ŠOU). Vodim projekt za povezovanje zamejskih dijakov z našimi ter tam opravljam administrativna dela, sodelujem pa še pri dveh drugih projektih: MEPI in Povezovanje izseljeniške mladine iz Amerike in Kanade.

Zanimivo, dejavna si. Gluhi bomo veseli, če boš še nadaljevala delo za gluho mladino. Hvala za intervju.

»Kam spadam?«

Tawnya Edwards

Aprila sem na spletni strani www.deafness.about.com, kjer se da poleg elektronskih glasil in sodelovanja v različnih forumih in debatah dobiti še raznovrstne informacije o gluhoti, naglušnosti in vsem, kar se tiče gluhih in naglušnih, našla tudi zanimivo anketo. Ta spletna stran namreč omogoča uporabnikom, da odprejo debate o perečih vprašanjih, lahko pa podatke zbirajo tudi tako, da sami oblikujejo ankete, na katere odgovarjajo obiskovalci te spletne strani. Pritegnila me je anketa, ki je spraševala, kdaj naj se ima naglušna oseba za gluho. Ker se je iz tega povsem po naključju rodilo zanimivo dopisovanje, sem avtorico, Tawnyo Edwards, prosila za dovoljenje, da te podatke objavim, saj je razkrila tudi težave, s katerimi se gluhi in naglušni srečujejo v družinskem in družabnem življenju. Bralce pa vabim k odzivu. Vaša mnenja bom seveda sporočila tudi Tawnyi.

Nicole Kuplenik

Anketa: Kdaj naj se ima naglušna oseba za gluho?

- Ko njen avdiogram doseže določeno stopnjo (38 glasov – 34 %)
- Ko uporablja (ameriški) znakovni jezik kot svoj prvi jezik (9 glasov – 8 %)
- Ko jo prepoznajo/priznavajo člani gluhe skupnosti (4 glasovi – 4 %)
- Kombinacija gornjih odgovorov (52 glasov – 47 %)
- Drugo: pišite mi in pojasnite (8 glasov – 7 %)

Do 24. aprila je glasovalo 111 ljudi.

Nekaj odgovorov s foruma

1. odgovor: V vprašalniku ste uporabili izraz gluhi z malo začetnico*. Sem ravno toliko gluha kot vi. S svojim polževim vsadkom odlično slišim, pa vendar sem še vedno gluha. Če govorimo o uporabi velike začetnice v besedi »gluh«, ne bi rekla, da to velja zame. (Lorie)

* Opomba: V ZDA gluhi z malo začetnico (deaf) pomeni nekoga, ki ne sliši, pa se ne čuti člana gluhe skupnosti, gluhi z veliko začetnico (Deaf) pa jim pomenijo osebe, ki se družijo z gluhi, se sporazumevajo v znakovnem jeziku in so ponosni na to, da so gluhi.

2. odgovor: Po mojem mnenju je rezultat avdiograma samo del gluhoti z veliko začetnico (Deaf). Ameriški znakovni jezik pa šteje samo, če živiš v predelu, kjer ga uporabljajo. Seveda je lepo, če te drugi gluhi (Deaf) priznavajo za člana svoje skupnosti, vendar to ni ključnega pomena. Še vedno obstajajo razlike, vsak je nekoliko drugačen od drugih, toda po mojem mnenju je najpomembnejše, kaj si človek misli sam o sebi. Mislim, da se ima lahko tudi nekdo, ki uporablja prirejen telefon, za gluhega z malo (deaf) ali veliko začetnico (Deaf), vse pa je odvisno od njegovega pogleda in njegovega udeleževanja v skupnosti.

3. odgovor: Zdravo! To se mi zdi resnično zanimivo! ... Glasovala sem za odgovor z avdiogramom, ker mislim, da zakonodaja po njem določa vključevanje v ustrezne programe (ki sem jih tudi jaz obiskovala). Želela bi, da bi se lahko imela za gluho (deaf) - in gluha sem od trenutka, ko se nisem več mogla sporazumevati s slišočim

svetom brez pomožnih sredstev. Brez slušnega aparata ne slišim skoraj nič (po avdiogramu sem zmerno do težko naglušna). Z njim sicer slišim večino zvokov - toda večina besed mi je nerazumljiva. Malo odgledujem in počasi se učim kretati, toda samo odgledovanje ali samo kretanje mi ne pomaga kaj prida. Največ razumem s kombinacijo vsega trojega: poslušanja, odgledovanja in kretanja. Življenje med obema svetovoma me res plaši, človek se počuti, da ni sprejet ne med enimi ne med drugimi! Kakorkoli že, ko svojim novim znancem opišem svojo slušno izgubo, pravijo, da sem »uradno gluha« - zdi se, da na ta način bolje razumejo moje sporazumevalne potrebe, kot če bi jim rekla, da sem naglušna. Ne bi rada užalila članov gluhe skupnosti (Deaf), toda to je edini način, na katerega se trenutno lahko spoprijemam s tem.

4. odgovor: Sama sem Tawnyi odgovorila, da sem sicer želela glasovati v njeni anketi, a se mi noben odgovor ni zdel ustrezen. Po mojem mnenju o tem, ali je nekdo naglušen ali gluh, odloča vsak sam. Doslej sem spoznala že nekaj ljudi, ki so bili po medicinski razvrstitvi sicer naglušni, a so sami zase rekli, da so gluhi. Poznam pa tudi ljudi, ki so praktično gluhi, z zelo majhnimi ostanki sluha, a jih vseeno odlično izkoriščajo in se v sporazumevanju s poslušanjem veliko pomagajo. Odločitev o poimenovanju je torej odvisna od vsakega posameznika in od tega, kako se človek sam počuti.

Tawnya: Hvala za tvoj prispevek. Resnično mi je bilo težko ugotoviti, kam spadam in kako naj to povem drugim. Včasih je najlažje, če slišim rečem, da sem gluha, in gluhim, da sem naglušna. Očitno bom tej oznaki morala posvetiti malo več pozornosti.

Elektronski pogovori

Moj odgovor na anketo je sprožil daljše elektronsko dopisovanje, katerega vsebino sem na kratko povzela in preoblikovala, izpustila sem vljudnostne dele in tisto, kar je bolj osebne narave.

V neki debati v naši šoli so se pojavila tudi vprašanja o socialni identiteti in uporabi znakovnega jezika. Nekdo je bil mnenja, da so gluhi in naglušni različni, saj naglušni ne uporabljajo znakovnega jezika, ker jim ni treba. Naj ti zato zastavim nekaj vprašanj. Kdaj si začela izgubljati sluh? Ali si se že rodila naglušna?

Sluh sem začela izgubljati v začetku srednje šole (zdaj imam 32 let). Ob rojstvu sem normalno slišala, nekako v mojem šestem razredu pa smo opazili, da se mi sluh slabša. Izguba sluha je takšne vrste, da sčasoma napreduje. Tako sem se rodila slišča, zdaj sem naglušna, nekoč v prihodnosti pa bom najverjetneje gluha.

Kako je to sprejela tvoja družina? Si se v družini čutila popolnoma sprejeto? Kako je s tvojo samopodobo?

Se hecaš? Tudi ko jim je zdravnik povedal napoved, niso verjeli. Ko sem bila mlajša, pa še zdaj včasih, so mi starši rekli: »Seveda me slišiš. Samo nočeš.« Celo iz lastnega žepa so plačali za slušni aparat. Nad njim seveda nisem bila navdušena, saj sem bila v srednji šoli že tako ali tako tarča posmeha. In imela sem prav: aparat je bil sošolcem še nov povod, da so me zafrkavali. Ni veliko pomagal. Še vedno nisem slišala ogromno tistega, kar se je dogajalo, in od vsakdanjih zvokov, kot na primer knjig, ki so padle na

tla, bi najraje skočila do stropa. Vedno sem kolebala med tem, da bi »pojačala« aparat in sploh kaj slišala, in tem, da bi si prihranila bolečino ob nepričakovanih zvokih, ki so bili zato desetkrat premočni.

Danes aparata ne uporabljam več. Dolgo časa sem potrebovala, da sem se sprijaznila, da sem pri poslušanju pač omejena. Včasih je bilo ravno tako težko prepričati prijatelje in družino, da se morajo potruditi, da bom lahko kaj slišala. Zdaj MORAM odgledovati. Pri pogovoru v skupini ne morem poslušati (pa so šla družinska srečanja po zlu). Pa tudi, ko se vsi šalijo, jaz ne morem slediti. Vsi se zabavajo, razen mene. Počutim se resnično odrinjeno.

Pred kratkim sva se z mamo dogovorili, da mi bo več pisala po elektronski pošti, da se bova lahko malo več pogovarjali. To precej pomaga. Učim se tudi ameriškega znakovnega jezika, nekaj sem naučila tudi svoja dva sinova in moža. Enkrat mesečno grem v najbližje društvo gluhih, da malo vadim. Še vedno se trudim, da si ne bi vzela preveč k srcu, ker ne slišim ali ko ljudje okoli mene postajajo nestrpni, ker jih ne razumem. Samopodoba? Ja, vedno je bila bolj tako-tako, težave s sluhom pa so predme postavile nove izzive. Moja samopodoba se je precej izboljšala, odkar sem se preselila od doma, a bom še vedno morala precej spremeniti.

V kakšno šolo si hodila? Ker si se šele zdaj začela spraševati o pripadnosti slišočemu in gluhemu svetu, predvidevam, da si obiskovala slišече šole.

Hodila sem v slišecho šolo, tudi na kolidž. Ko gledam nazaj, se včasih sprašujem, kako sem sploh preživela kolidž s svojimi težavami s sluhom. V osnovni in srednji šoli sem imela ves čas odlične ocene. Vendar je bilo čedalje težje obdržati takšne ocene, in na kolidžu ni bilo nič drugače. Ne vem, ali je to zaradi moje naglušnosti ali moje disleksije ali zato, ker nikoli ni bilo dovolj časa, da bi lahko zares dobro dokončala svoje naloge in projekte. Včasih razmišljam, da bi šla spet v šolo, vendar mislim, da brez tolmača ne bi šlo. Preveč si želim, da bi lahko enakovredno sledila drugim.

Kako si se počutila v šoli? Kakšne odnose si imela z vrstniki in učitelji?

Učitelji so bili vedno pripravljeni sodelovati in so zadovoljni, če so me njihova predavanja zanimala. Učenci pa so večinoma mislili, da sem učiteljeva ljubljanka. V šoli sem sicer imela nekaj prijateljev, vendar nisem bila pretirano družabna. V šoli se nisem preveč dobro vključila. Resnično težko mi je bilo vzpostavljati stike z ljudmi okoli mene. Verjela ali ne, a diplomirala sem iz ruščine. Želela sem se vpisati na jezikoslovje, toda ko sem se vpisovala, so to smer opustili. Že pred tem sem se prepisala od drugod, saj so na prejšnji šoli opustili študij ruščine.

Kako je s tvojim družabnim življenjem? Domnevam, da imaš tako slišече kot gluhe prijatelje - ali se pri obojih počutiš enako sprejeto? Če ne, zakaj ne?

Moje družabno življenje je bolj omejeno. Konec tedna delam z upokojenici, tako da to predstavlja večino mojega druženja z ljudmi. Med tednom skrbim za otroka in ko se mož vrne iz službe, mi ne ostane veliko časa. Rada bi se vpisala na tečaj plesa, da bi imela razlog, da bi redno hodila ven in enkrat tedensko grem na pohod. Več moram v družbo. Povedala sem že, da je večina mojih prijateljev slišecih, trudim pa se tudi pri pridobivanju gluhih. Kar se tiče sprejetosti v skupini ... No, o tem bi lahko pripovedovala ure in ure. BILA sem del slišече skupnosti, ZDAJ pogosto nisem več. Še vedno se ne počutim gluho (ne

uporabljam znakovnega jezika kot svoje prvo sredstvo sporazumevanja, moj avdiogram pa tudi še ni čisto pri dnu). Počutim se omejeno, tako kot veliko drugih naglušnih. Vsi smo nekako izgubljeni. Ne spadamo več toliko v svet zvokov, nismo pa del gluhe skupnosti. Večini naglušnih, ki jih poznam, se znakovni jezik v njihovih okoliščinah ne zdi primerna izbira. Zdi se, kot bi se jim to zdelo žaljivo. Sprijaznijo se z »veliko črno luknjo« tišine in postajajo vedno bolj osamljeni in obupani. Njihovi družinski člani pa se oprimejo slušnega aparata. Očitno slišiš mislijo, da je aparat tabletki, ki bo rešila problem: če imaš aparat, problem kar izgine. Toda še zdaleč ni tako.

Opazila sem, da se v slišočih družinah prilagaja samo gluhi, nihče drug. Ne naučijo se kretati. Ne obrnejo se z obrazom proti njemu, da bi lahko odgledoval. Ne poskrbijo za mirno in tiho okolje, da bi bilo sporazumevanje lažje. Pri takih praktičnih stvareh večinoma sploh ne pomagajo. To so majhne in nezahtevne stvari, ki bi situacijo izboljšale, oni pa se iz kakršnega koli razloga že sploh ne potrudijo.

Upam, da se bom nekega dne lahko vključila v gluho skupnost, obdržala pa tudi svoje slišče prijatelje in družino, ki jih imam zdaj. Trenutno se trudim s svojim kretanjem in s tem, da ne bi preveč zahtevala od sebe, ko slišni svet drsi mimo mene.

Kdaj si se začela spraševati o pripadnosti gluhim? Misliš, da bi se zate kaj spremenilo, da bi sama nase lahko gledala drugače?

Odkrito sem začela o sebi razmišljati kot o gluhi osebi, ko sem se na kolidžu vpisala v nadaljevalni tečaj znakovnega jezika. Moj učitelj je bil gluhi (Deaf) Indijanec Navajo, ki je sicer delal kot kovinar v tovarni. On je bil prvi, ki mi je pokazal pozitivno plat tega, da si gluhi. Vse odtlej se sprašujem, kje in kdaj lahko potegnem ločnico med enim in drugim. Ne vem, kdaj bom to ugotovila. Mogoče sem že prestopila to mejo, pa se tega še ne zavedam. Kar nekaj gluhih in naglušnih mi je reklo, da moraš to mejo najti sam. Mislim, da bi se zame vse spremenilo, če bi lahko nase gledala kot na gluho osebo, pripadnico gluhe skupnosti. Težava je, kako naj se ločim od svoje družine, če ne bodo želeli z menoj po tej poti? Moj mož me sicer podpira, ko hodim v društvo in na tečaj znakovnega jezika, toda sam se ne potruži toliko, da bi se naučil kretanja, čeprav bi mi to precej pomagalo. Mama mi res več piše po elektronski pošti, toda še vedno krivi mene, kadar ne razumem, kaj govori. Moja sestra misli, da pretiravam, ker želim, da se vsi zavejo mojih težav s sluhom. Če bom vstopila v svet gluhih (Deaf), jih bom pustila za seboj. Ne vem, če bi to zmogla. Morda bi bilo res bolje zame, toda za kakšno ceno?

Vir: <http://forums.about.com/n/mb/message.asp?webtag=ab-deafness &msg=1652.1>

»Najbolj mi je všeč pripovedovanje pravljič«

Marjetka Kulovec

V Zavodu za gluhe in naglušne poučujejo tudi gluhi učitelji. Predstavljamo vam gluho učiteljico, Marjetko Kulovec.

Sandi Lakner

Ali bi mi lahko za začetek povedali, kje ste obiskovali osnovno šolo, srednjo šolo in fakulteto?

Pri štirih letih sem prestopila prag Zavoda za usposabljanje slušno in govorno prizadetih v Ljubljani (danes Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana – ZGNL). Tu se je začelo moje šolanje. Najprej v vrtcu, kjer sem se naučila izgovarjati prve zloge, nato še preproste besede in stavke ... Po dveh letih sem šla v prvi razred osnovne šole prav v Zavodu, kjer sem ostala do osmega razreda. Po končani osemletki sem se odločila za poklic grafičarke, ki so mi ga »vsilili« učitelji na Zavodu, saj zaradi svojega skromnega znanja nisem imela nobene možnosti, da bi se vpisala v druge šole.

Za kateri poklic ste se izučili? Ali bi mi lahko povedali, če imate gluhe starše, brate, sestre, sorodnike?

V moji rodbini ni nobenega gluhega. Gluha sem od rojstva. Po končanem šolanju sem se najprej zaposlila v Učnih delavnicah, kjer je bila zaposlena večina gluhih. Prav tam sem spoznala, da imajo ti gluhi le končano poklicno šolo, nič več. Sčasoma sem se začela dolgočasiti. Nisem bila več zadovoljna s svojim položajem, vsak dan ena sama rutina. Želela sem si mnogo več, razširiti svoje obzorje. Kaj in kako storiti, o tem nisem imela nobenega pojma. Vedela sem le, da moram na vsak način ven iz tega okolja. Izvedela sem, da obstaja večerna šola za odrasle. V časopisu Delo je bil objavljen razpis za vpis v srednje šole. Vpisala sem se na srednjo ekonomsko šolo. Po vpisu sem dobila seznam učbenikov za posamezni letnik, razpored predavanj in izpitnih rokov. Tako sem začela s študijem ob delu. Po štirih letih sem uspešno zaključila srednjo ekonomsko šolo. Po enem letu premora sem se vpisala na Pedagoško fakulteto v Ljubljani, smer defektologija - surdo (to je učitelj za gluhe). Za ta vpis sem morala opraviti še diferencialni izpit iz pedagogike, ker tega predmeta ni bilo v srednji šoli.

Kako to, da ste si izbrali ravno ta poklic?

Za ta poklic sem izvedela po naključju. Ponudila se je priložnost, da se gluha oseba usposobi za učitelja na Pedagoški fakulteti, takrat sem jo zgrabila, ker se mi je zdel ta poklic zelo zanimiv. Biti učiteljica gluhim otrokom, zakaj pa ne. Vedela sem, kaj me čaka.

Bilo je eno samo garanje, toda v zvezi s tem sem si pridobila veliko dragocenih izkušenj že na srednji šoli. Tam je bilo bolj naporno, ker sem hodila v službo in študirala obenem. Na fakulteti tega ni bilo treba.

Koliko let ste že zaposleni v Zavodu gluhe in naglušne?

Septembra bo osem let.

Kako vam uspeva delo z gluhi in naglušnimi v Zavodu za gluhe in naglušne? Ali imate kakšne težave, ki jih pri poučevanju na drugih šolah ne bi imeli?

Vsak učitelj je samo človek, ki doživlja vzpone in padce pri poučevanju. Odvisno je od otrok brez dodatnih motenj in tistih s kombiniranimi motnjami (znižana intelektualna sposobnost, motorične težave, motnje pozornosti in koncentracije in drugo). Gluhe otroke poučujem predvsem v znakovnem jeziku. Najbolj uspešno se počutim takrat, ko dobim pozitivne odzive od otrok ne glede na razliko v njihovih sposobnostih. Nimam pa izkušenj pri poučevanju na drugih šolah.

Kaj vam je najbolj všeč pri delu z gluhi otroki?

Pri delu z gluhi otroki mi je najbolj všeč pripovedovanje pravljic. Najbolj mi je toplo pri srcu, ko gluhi štiriletnik sam pove bistvo pravljice v znakovnem jeziku. Všeč mi je tudi, ko gluhi otrok sam bere z razumevanjem in si samostojno zapiše vse, kar je sam doživel, mislil in občutil. Poleg tega pa še sam pove, kar si je zamislil.

Marku Jokkinen

»Kako imeti gluhega otroka rad, kako mu pokazati ljubezen?«

Na 13. svetovnem kongresu v Brisbanu leta 1999 je imel Marku Jokkinen s Finske glavno predavanje. Govorimo o: jezikovni pravici (manj govorimo, manj omenjamo) in človekovih pravicah. Marku je dolgo razmišljal, kaj bi povedal. Odločil se je, da pozornost posveti otrokom in njihovim pravicam. Otroci imajo med vsemi skupinami najmanj pravic, najbolj ogroženi pa so gluhi otroci. Otroci vedno najmanj dobijo.

Vprašanja, ki se pojavljajo, so: ali vemo dovolj o gluhih otrocih; kako imeti otroka rad; kako je znakovni jezik lahko element jezikovne različnosti, zakaj je pomemben; jezikovni in kulturni genocid – kaj to pomeni? Jezikovno in s tem tudi kulturno uničevanje po svetu povzroča trpljenje gluhih odraslih in gluhih otrok.

Petra Rezar

Kakšen je položaj gluhih otrok danes? Kakšen je kritičen pogled na to sliko? Odrasli gluhi smo delno odgovorni za jezikovno uničevanje, na nas je odgovornost, kako promovirati pravice gluhih otrok. Kaj so raziskave naredile doslej?

Na področju izobraževanja gluhih je bilo veliko raziskav: psihološka raziskava gluhih otrok, raziskava glede poslušanja in govora gluhih otrok. Nikoli pa se še nismo ozrli na otroke kot na osebo, na osebnost; ni raziskav o osebnosti gluhih otrok. Ali otroke spoštujemo kot osebnost, kot osebo z lastnimi željami in potrebami, njihove pravice, možnosti? Gluhega otroka gledamo po delih, ne kot celoto, zato ni prave slike.

Odrasli gluhi smo odgovorni za jezikovno uničevanje, globalizacijo, ki je značilna za prevladujoče ekonomske organizacije, ko velikani prevladujejo nad majhnimi, manjšinami. Nacionalne organizacije gluhih bi v svojih državah morale poskrbeti za odrasle gluhe in še posebej za gluhe otroke. Kako realiziramo jezikovno pravico, je veliko vprašanje. Kako realiziramo pravico do izobraževanja, svobodnega izražanja v vseh oblikah? Otroci trpijo na različne načine - silimo jih v slišne šole, v teh šolah so zapuščeni ali hodijo v šole, kjer jim zanikamo jezikovne pravice. Situacija je še slabša, če nimajo jezikovne pravice; potem ne more dojemati pojmov, dobivati zgodovine, dediščine, se učiti ... Otroci trpijo zaradi jezikovnega uničevanja.

Kaj je jezikovna nadvlada?

O človekovih pravicah je bilo že veliko povedanega, zapisanega, o jezikovni pravici pa ni nič zapisano. Čeprav konvencija o človekovih pravicah pravi, da smo vsi enaki, je to bolj filozofija kot praksa. Enotnost je bolj filozofija kot realnost; ni pomembno, katerega spola smo, vere ... Sporazumi so bolj praktični dokument, ni pa jih možno vedno vključiti v življenje gluhih.

Kaj je dobro za gluhe otroke?

Prva in najpomembnejša otrokova pravica je pravica do izobraževanja. Da je otrok to, kar je. Vedno pa moramo misliti, da je izobraževanje v njegovo dobro, ne za nas; ne za to, da bi nekoč nekaj postal. Otrok mora imeti svoje dobro življenje zdaj in danes. Otroka moramo vzgajati, da bo postal nekaj, ne pa da bo nekaj postal. Otrok ima pravico danes, ta trenutek, ne nekoč. Sami se moramo vprašati, kdo je otrok, kaj je otrok, ne ga siliti v nekaj, česar ne želi. Spoštujmo njegove želje, sprašujmo ga. Otrok mora uživati v vsakem obdobju. Ali otrok obstaja zase ali za druge in družbo? Kdo, kaj je otrok? Rad te imam, otrok! To pomeni, da imajo otroci pravico do mirnega, varnega, srečnega otroštva. Ob vsem tem se lahko odrasli zamislimo. Kaj čutimo mi, gluhi? Kako čutimo, da nas ne sprejemajo tako, da nas hočejo spremeniti? Dejstvo je, da nas vedno skušajo spremeniti. Zato se moramo spomniti na enotnost in različnost. Vedno vprašajmo otroka, kaj želi, kaj bi rad.

Jezikovna raznolikost in kulturna raznolikost – kaj je to?

Na svetu je ogromno jezikovne raznolikosti in z njo povezanih kulturnih značilnosti. Velik odstotek jezikov (skoraj 90 %) bo nekoč izumrl, hitreje kot življenje. To je genocid. Zakaj je nujno, da obdržimo jezikovno raznolikost (s tem mislimo na vse jezike)? Če uničimo jezik, izgubimo informacije in s tem posameznike, ki so povezani s tem, z njihovo naravo. Danes je značilna globalizacija, ki prevladuje nad manjšinami, kar vodi v propad manjšin.

Med 100 različnimi šolami za gluhe je okoli 40 % šol, ki uporabljajo znakovni jezik. Pojavlja se pa vprašanje: na kakšen način? Ali je to podpora oralnemu jeziku ali pravi samostojni znakovni jezik ali dvojezičnost? 80 % gluhih otrok v nerazvitih in manj razvitih državah ne obiskuje šole. To je katastrofalno stanje.

Komentar o pravicah je očitno odveč, ker jih ni.

»Sklenil sem spremeniti obrambno taktiko«

Saša Lukić

Ali se vam kaj dozdeva, kdo bi to bil? Tisti, ki redno spremljate šport in ste navijali za naše košarkarje, ki so igrali na 1. svetovnem prvenstvu, gotovo veste, kdo je to. Za ostale naj povem, da je to naš član in kapetan slovenske reprezentance, Saša Lukić, ki si je laskavo priznanje zaslužil z dobrim igranjem na svetovnem prvenstvu.

Tanja Potočnik Hönigsman

Tvoji občutki ob osvojitvi 3. mesta na svetovnem prvenstvu?

Nepričakovano smo postali tretji na svetu. Tega občutka se ne da opisati kar tako, preveč sem vesel, da bi govoril o tem. Čeprav smo se celo sezono ukvarjali s poškodbami in slabimi kondicijami. A na koncu smo se poškodb rešili, si nabrali kondicijo ob pravem trenutku in tako prišli do zaželenega cilja. Moram poudariti, da sta manjkala dva udarna igralca v reprezentanci, to sta Miha Zupan, ki je imel drugi krst v slišči reprezentanci in Peter Potočnik Hönigsman, ki letos žal nima sreče z oskrbo kolena. Želim mu čimprejšnje okrevanje, tako da bomo lahko kompletno nastopili na evropskem prvenstvu v Ljubljani leta 2004.

Na odločilni tekmi za tretje mesto proti Litvi ste bili dve minuti pred koncem v nezavidljivem položaju, saj ste zaostajali za Litvo za devet točk, a ste na koncu vseeno zmagali. Marsikdo bi v tem primeru obupal, pa nas zanima, kaj je bilo odločilno za nenadni sunek? Ali bi lahko opisali odločilne trenutke?

Za začetek naj povem, da kljub devet točk razlike za njih nismo obupali. Kot igralec in tudi kot »trener« sem sklenil spremeniti obrambno taktiko. To je conski »pressing« in od tega v našo polovico pa cono 3-2. Z trenerjem Brumnom sem se dogovoril za ta način. Tako je Šebjan po tem elementu ukradel 2 - 3 lepe žoge in zmanjšal razliko. Potem je še enkrat uspešno podal meni, jaz pa Mihu Jakofčiču pod košem, on pa je zadel. Takrat je bil izenačen rezultat. Nato smo imeli še enkrat uspešno obrambo, trenutek kasneje je bil nad mano storjen prekršek, tako da sem imel na voljo dva prosta meta in zadel oba. Spet uspešna obramba in zopet prekršek nad mano, obakrat prosta meta sem zadel in to je bilo odločilno.

Organizatorji so po koncu svetovnega prvenstva izbrali najboljšo peterko prvenstva, med katero si bil izbran kot najboljši igralec. Kaj ti ta naziv pomeni?

Res sem bil izbran med prvih pet najboljših. Med prvih pet so me prvega poklicali in to mi je velika čast - postaviti se pred vsemi igralci sveta. To bom imel v spominu, dokler bom živ. Drugi pa so se me spominjali kot dobrega igralca. Ampak zahvala gre mojim soigralcem, trenerju, pomočniku in fizioterapevtu Primožu, ki me je dobro pripravil na vse tekme. Hvala vam, soigralci, da ste mi zaupali in jaz vam.

Kakšna je bila organizacija? Na visokem nivoju? Kaj bi želel povedati glede tega?

Organizacija je bila na visokem nivoju, ljudje oz. organizatorji zelo prijazni. Avtobus so dodobra organizirali, ni zamujal, pa tudi klimatiziran avtobus so imeli. Edino dvorana ni bila klimatizirana, tako pač je, a nimam nobenih pripomb. Življenje teče dalje.

Za zaključek še kakšne besede ...

Za zaključek pa bi se rad samo zahvalil vsem prijateljem, ki so nas čakali na Brniku in nam čestitali za uspehe, čakali so nas do polnoči. To je bilo zares lepo za vse nas igralce. Hvala vam, še enkrat hvala.

Najlepša hvala za pripravljenost za ta intervju. Tebi in tvoji ekipi želim še mnogo uspehov.

»Boriti se je treba za to, da bodo imeli vsi gluhi enake možnosti in enaka izhodišča kot slišiči«

Ljiljana Batič

V mesecu septembru se je pričelo novo šolsko leto. Zato smo se odločili, da v današnji številki spoznamo novo direktorico ZGNL, ki je z delom nastopila prvega julija. Mlada direktorica Ljiljana Batič je bila pogumna, da se je prijavila na razpis za direktorja Zavoda. V hudi konkurenci je dobila podporo za svoje ideje in vizije, zato jo je Svet zavoda izvolil za direktorico. Biti direktor je velika odgovornost in hkrati priložnost za ustvarjalno delo. Mnogi v njej vidijo novo upanje za prihodnost gluhih. Gluhi se počasi prebujajo in pričenjajo razmišljati o novi, uspešni dobi izobraževanja za gluhe; ko bodo lahko končno enakovredno konkurirali gluhim v razvitih državah.

Gluhi v tujini dosegajo visoko stopnjo izobrazbe in so njihove šole lahko samo spodbuda za naše, slovenske šole za gluhe, da bi jih dohiteli. Majhna Slovenija in majhno število gluhih otrok ne smeta biti ovira za kvalitetno in enakovredno izobraževanje.

Od vsega pa gluhi najbolj potrebujejo spodbudo, razumevanje in ustvarjalne učitelje s toplino in srcem, s katerimi lahko navežejo kontakt in se zanesejo nanje.

Petra Rezar

Najprej vam iskreno čestitamo k izvolitvi za delovno mesto direktorice ZGNL-ja! Naši bralci Odmeva tišine so iz vseh krajev Slovenije, največ pa je članov Mestnega društva gluhih Ljubljana. Zato vas prosim, da bi se predstavili, kot želite, da bi vas spoznali in poznali naši bralci – večinoma odrasli gluhi.

Hvala za pristrčne čestitke. Po izobrazbi sem profesorica pedagogike in sociologije kulture. Vsa leta doslej sem delala v šolstvu. Drugače pa sem oseba vedrega značaja, optimistična, vedoželjna ... Zelo rada se družim s prijatelji ter spoznavam nove ljudi.

Marsikdo se bo zagotovo vprašal, zakaj ste se prijavili na razpis za delovno mesto direktorja? Kakšna misel se vam je porodila, ko ste prebrali »gluhi in naglušni«?

Na to vprašanje je težko odgovoriti. Jasnega odgovora, zakaj sem se za ta korak odločila, ni. V življenju pride do spleta različnih okoliščin in nekatere odločitve po tehtnem razmisleku same dozoriijo. Vedno sem rada delala z otroki, in to, da je ZGN ustanova, v kateri so gluhi otroci, je bil zame še dodaten izziv, saj se mi zdi, da ti otroci rabijo še večjo pozornost in skrb za njihov razvoj. Upam in mislim, da mi bodo izkušnje pri delu v redni šoli pomagale tudi pri delu v Zavodu.

Bili ste strokovna pedagoginja v osnovni šoli Vide Pregarc. Otroci so vas gotovo pristrčno vzljubili. Ali vas je kaj stisnilo pri srcu, ko ste sprejeli odločitev, da zapustite otroke, katerim ste pomagali, pa tudi njihovim staršem? V šoli, kjer so otroci pričakovali vašo pomoč, zaupanje, razumevanje in spodbudo? Pri kakšnih težavah ste jim pomagali? Zadovoljen otrok je bil gotovo tudi spodbuda za vaše delo.

Kot sem že rekla - vedno sem rada delala z otroki in nasploh imam otroke zelo rada. Mislim, da sem pri delu v šoli veliko naredila predvsem takrat, ko sem otrokom, ki so imeli težave, pomagala najti pravo pot iz njih. Trudila sem se, da sem jih čim bolj razumela in jih spodbujala na poti k samostojnosti in odgovornosti. Učila sem jih premagovali stiske in težave, s katerimi so se srečevali na poti odrasčanja. Zame je bilo pomembno tudi to, da smo ustvarili čim boljše medsebojne odnose, sodelovanje in tudi prijateljstvo. Zadovoljni otroci, zadovoljni starši, pa tudi zadovoljni učitelji so bili vsekakor največja spodbuda za moje delo.

Kakšne so bile Vaše izkušnje z gluhami: ali ste jih kje videli ali slišali? Pogostokrat smo šokirani, ko ugotovimo, da povprečen človek sploh ne razmišlja, niti se ne zaveda, da med njimi živijo tudi gluhi, kaj šele, da imajo resne probleme pri celo najbolj vsakdanjih stvareh, kot je čakanje pri zdravniku - ko sestra pokliče paciente po zvočniku.

Z gluhoto sem se srečata že v družini, kasneje pa tudi preko sodelovanja z ZGNL in preko stikov z gluhami starši. Zaznala sem jih tudi drugod: v mestu, na ulici. Mojo pozornost so gluhi pritegnili predvsem zaradi drugačnega načina komuniciranja, in tudi sama si želim, da bi jih čim prej razumela ter se znala z njimi sporazumevati.

Kakšna je bila vaša prva misel, ko ste prejeli novico, da ste izvoljeni za direktorico ZGNL? Morda veliko breme odgovornosti, čast ali priložnost za ustvarjalno delo? Kako na to stvar gledajo vaši prijatelji? Ali je to tudi zanje nova izkušnja, da na novo odkrivajo svet gluhih?

V prvem trenutku, ko sem izvedela, da sem postala direktorica, sem bila zelo vesela. Že v naslednjem pa, ne glede na to, da sem se za to delovno mesto pripravljala, sem se še bolj jasno zavedela, kako odgovorno delo sem izbrala. Potrudila se bom, da bom kot direktorica dosegla vse tisto, kar sem v svoji viziji dela Zavodu tudi predstavila.

Glede prijateljev in mojega najožjega okolja pa lahko rečem le to, da sem srečna, ker imam okoli sebe ljudi, ki so moje delo vedno spoštovali in tudi sedaj, ko opravljam tako odgovorno službo, mi zaupajo in me spodbujajo k temu, da bi dosegla vse zastavljene cilje.

Na okrogli mizi o izobraževanju gluhih, katere soorganizator je bilo tudi naše društvo – bila je konec junija - je bilo poudarjeno, da so nujne spremembe v izobraževanju gluhih. Mnogo gluhih posameznikov je izpovedalo svoje grenke izkušnje in predlagalo rešitve. Gluhi kot skupnost so namreč prepričani, da je prišel čas za ukrepe v izobraževanju. Še več let pa je minilo, preden so gluhi Slovenci začeli razvijati lastno zavednost, in ta je bila samo posledica dogodkov v svetu. Zato je vaša funkcija direktorice gotovo v najbolj občutljivem obdobju, ko se spreminjajo miselnost, pričakovanja in zahteve s strani stroke, staršev gluhih otrok in zlasti, ko so odrasli gluhi kot skupnost gluhih postali še bolj pozorni na izobraževanje gluhih. Kakšen je vaš prvi pogled na to stanje? Kaj bi morali storiti, da bi prišlo do izboljšanja položaja gluhih? Prej ko slej se vsak, ki konča poklicno šolo, včlani v društva gluhih in naglušnih, kjer pokaže svoje težave.

Prav je, da se gluhi zavedajo, kje so njihovi problemi. In prav je tudi, da se borijo za svoje pravice kot enakovredni in enakopravni člani naše družbene skupnosti. Zato podpiram prav vse, kar pripomore k osveščanju in razvijanju gluhih, s tem pa tudi razvoj na področju izobraževanja. To je eden od temeljev in tudi prava pot k odgovorni vključitvi gluhih na vsa področja življenja. Kot direktorica bom prisluhnila potrebam gluhih in jih poskusila uskladiti s strokovnim delom Zavoda. To je proces, ki zahteva čas, vendar s skupnim sodelovanjem lahko dosežemo veliko.

Prepričana sem, da vam bodo pri delu koristile izkušnje, ki ste jih imeli s slišječimi otroki. Tudi gluhi imajo enake težave kot slišječ, le slišijo ne. Prav tukaj tudi tiči problem, saj ima stroka svoje mnenje - gluha skupnost pa svojega. Starši pa so tisti, ki morajo sprejeti najtežje odločitve ... Doslej je bilo tako, da niso bili vedno informirani z vseh strani, vsaj s strani gluhih ne. Ali bi se v prihodnje dalo načrtovati boljše informiranje z vseh strani s spremembo organizacije, programov, predvsem pa z vključevanjem gluhih odraslih v šole za gluhe, kar je že praksa v svetu? Kot sem že omenila, je sodelovanje med vsemi, ki delajo na področju dela z gluhami ter med gluhami osebami izjemnega pomena. S tem je tudi odpravljen problem pretoka informacij, povratnih informacij in komunikacije med vsemi subjekti, ki sodelujejo na tem področju. Izobraževanje gluhih je vsekakor njihova najpomembnejša naloga, naloga družbe in izobraževalnih institucij pa je, da to gluhim z vsemi možnostmi tudi omogočijo.

V Sloveniji gluhi nujno potrebujemo neko izobraževalno središče za dijake in odrasle, ki naj bo zares vrhunsko, kvalitetno in predvsem privlačno, konkurenčno za gluhe. Mnogi so pohvalili pozitivne izkušnje na Švedskem in v ZDA, z univerze Gallaudet, kjer je pravilo, da se učitelj ne more zaposliti brez zahtevanega znanja znakovnega jezika in kjer gluhi dosegajo doktorate. Vsaka zaposlena slišča oseba pa se mora tam pogovarjati v znakovnem jeziku, kar je izraz spoštovanja do gluhe skupnosti. In še najbolj pomembno je, da imajo gluhi lahko svoje sanje, ambicije, ki jih lahko uresničijo. Otrok, ki vstopi v vrtec, že lahko sanja o poklicu zdravnika, ker je njegov oče zdravnik. Ali bi to lahko bila spodbuda za delo? Zavedamo se, da je država tista, ki bo končno morala prisluhniti gluhim, vendar kako?

Zelo se strinjam z Vašim razmišljanjem. Moje mnenje je, da ima vsak posameznik v naši državi pravico do izobraževanja ter da doseže vse tisto, kar si je zastavil kot svoj poklicni cilj. Potrebno je prisluhniti željam in potrebam, upoštevati je potrebno stroko, ustvariti ustrezne pogoje in nato najti pravo pot, ki bo dala možnosti za posameznikov optimalen razvoj.

Kakšna so vaša pričakovanja, želje in načrti za danes in za prihodnost gluhih v izobraževanju? Kaj bi lahko gluhi sami konkretno naredili in ali se v prihodnosti obeta kakšno izobraževanje za odrasle gluhe, kot imajo slišči svojo tretjo univerzo, tečaje tujih jezikov ... ?

Želim si, da bi bili gluhi otroci, mladostniki in odrasli srečni ljudje, ki bi imeli vse možnosti pri zadovoljevanju vseh svojih potreb in želja. Boriti se je treba za to, da bodo imeli vsi gluhi enake možnosti in enaka izhodišča kot slišči, zato je treba širšo družbeno skupnost stalno opozarjati na potrebe gluhih. In omenjena želja bo mogoče tudi ena od nalog, ki se je bomo v bodočnosti lotili skupaj.

Ali ste že slišali za mednarodni dan gluhih in ali veste, kdaj ga praznujemo? Morda poznate kakšno naravno kretnjo, ki jo uporabljajo gluhi? Nasmeh poznamo vsi in se ga razveselimo.

Vem, da je mednarodni dan gluhih 28. septembra, prav pa je, da gluhi opozarjajo javnost nase tudi vse ostale dni v letu.

Ne poznam še veliko kretenj, sem se pa že dogovorila o obiskovanju tečaja znakovnega jezika – zavedam se, da je za moje delo sporazumevanje v tem jeziku zelo pomembno.

Kaj je vaš hobi, če dovolite osebno vprašanje? In kako se počutite kot direktorica, žena in mati? Katera je vaša najljubša knjiga, ki bi jo priporočili bralcem?

Rada berem, hodim na izlete in v kino in rada sem v družbi prijateljev. S športom sem se v mladosti veliko ukvarjala, sedaj pa kolesarim. Nova služba mi vzame veliko prostega časa, vendar se z dobro organizacijo stvari le nekako uskladijo.

Najljubša knjiga? Že od rane mladosti sem ogromno brala in knjige rada berem tudi danes. Nimam najljubše knjige. Vzljubiti je treba branje, preko katerega potem vzljubiš vse knjige. Vsem (in ne samo gluhim) svetujem, naj bodo vztrajni in naj pisana beseda postane njihov prijatelj.

Hvala za intervju! Prepričani smo, da lahko skupaj storimo nekaj za boljši jutri. Želimo vam veliko uspehov pri delu. Vrata našega društva so odprta. Vedno ste prisrčno dobrodošli med nami, gluхими!

»Da bi naše društvo še dolgo delovalo«

Milena Pečovnik

Na državnem prvenstvu v odbojki, ki ga je organiziralo DGN Dravograd, so naši člani in članice osvojili zlato medaljo. Ob tej priliki sem napravil mini intervju z Mileno Pečovnik, predsednico DGN Dravograd.

Peter Potočnik Hönigsman

2002

Sedaj, ko je končano državno prvenstvo v odbojki, ki ga je organiziralo vaše društvo, bi vas prosil za mnenje o tem.

V veselje in v ponos nam je bilo, da smo bili organizatorji DP v odbojki. Prvenstvo je potekalo v športni dvorani OŠ Franja Goloba na Prevaljah. Prijavilo se je 6 moških in 4 ženske ekipe, med moškimi in ženskimi ekipami so bili prijavljeni tudi člani MDG Ljubljana. Dvorana nam je bila na razpolago ves dan. Ko smo se začeli pripravljati, sem imela slab občutek, saj me je bilo strah, da se bo ponovila neprijetna izkušnja z neuspešnim košarkarskim prvenstvom izpred treh let. Posledice te neprijetne izkušnje bodo ostale za zmeraj, saj si ne želim še kdaj organizirati DP v košarki, čeprav izrekam vse spoštovanje košarkarjem.

Po prispelih prijavih se je upanje na uspešno organizacijo povrnilo, čeprav je bilo število prijavljenih ekip manjše kot v letu 1998. Spremenjen sistem igranja je pospešil potek prvenstva. Lahko rečem, da sem vesela da je organizacija uspela, kako pa je bilo izvedeno prvenstvo, pa lahko povedo vsi tekmovalci, ki so se ga udeležili.

Zahvala županu za kratek govor, sodnikom, tolmaču, športnikom, delegatu Alešu Peperko in vsem članom, ki so se prvenstva udeležili. Upam, da ste se med nami prijetno počutili in da boste v prihodnjih letih še radi prihajali k nam na Koroško.

Kakšne načrte imate v prihodnje?

V prihodnje si želimo, da bi naše društvo še dolgo delovalo in dobro sodelovalo z vašim društvom, kar pa ne izključuje dobrega sodelovanja z vsemi ostalimi društvi.

Prav tako si želimo, da bi vse naše programe uspešno izpolnili. To pa so:

- Pomoč gluhim in naglušnim v socialni stiski
- Svetovanje in uveljavljanje pravic gluhih in naglušnih
- Pomoč pri premagovanju komunikacijskih ovir

Naj bo družbeno življenje polno tudi za gluhe in naglušne z vključevanjem v prostočasne aktivnosti.

Imamo pa trdno zaupanje, da boste slej kot prej postali enakopravni člani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije.

»Zvoki iz mojega PV zvenijo naravno in udobno«

Beverly Biderman

Beverly Biderman je imela progresivno izgubo sluha vse svoje življenje. Napisala je vrsto knjig, v katerih je opisala svoje osebne izkušnje v odraščanju kot naglušna oseba in njene skozi življenje spreminjajoče se izkušnje pri učenju poslušanja s kohlearnim implantom.

Sandi Lakner

Ali mi lahko za začetek, prosim, poveste, kaj je bil razlog za vašo gluhoto?

Gluhoto sem podedovala po svojem očetu.

Ali se vam je sluh slabšal skozi vse otroštvo? Kako ste se počutili, ko se je to dogajalo? Koliko časa ste nosili slušni aparat?

Sluh se mi je postopoma slabšal skozi vse otroštvo in najstniška leta. Bilo je grozno. Slušni aparat sem začela nositi, ko sem bila stara približno 11 let.

Katere šole ste obiskovali? Ali ste obiskovali tudi šolo za gluhe?

Obiskovala sem redne šole. Nikoli nisem imela nobenih prilagoditev, z izjemo tega, da sem pri pouku sedela v prvi vrsti.

Iz katerih razlogov ste se odločili za polžev vsadek? Koliko časa je minilo od vaših prvih želja po PV in operacijo?

Za PV sem se odločila v zgodnjih 90-ih, ker mi je bilo težje in težje živeti le z odgledovanjem in z zelo malo sluha. Operirana sem bila približno leto dni potem, ko sem se odločila za PV.

Kakšna pričakovanja ste imeli pred operacijo?

Upala in pričakovala sem, da bom s PV lažje odgledovala. To se mi je tudi uresničilo.

Ali je polžev vsadek izpolnil vaša pričakovanja?

Polžev vsadek je več kot izpolnil moja pričakovanja.

Kako dolgo ste imeli rehabilitacijo?

Rehabilitacijo sem najprej imela sama, v lastni režiji: poslušala sem na kaseto posnete glasove in zvoke, spraševala ljudi, kaj je kateri zvok, poslušala sem glasbo. Nato sem imela 6 mesecev slušnih vaj s surdopedagogom. Rehabilitacija pa traja ves čas, kar imaš PV! Rehabilitacija je v bistvu učenje poslušanja, učiti se pa nikoli ne nehaš! Učenje je zabavno!

Kdaj ste prvič lahko poslušali govor brez odgledovanja?

Po enem letu sem že razumela nekaj besed tudi brez odgledovanja.

Ali še pridete kdaj v takšno situacijo, ki vam onemogoči stišati govor ali zvoke?

Ko sem v zelo hrupnem okolju, sem na istem, kot če polževega vsadka ne bi imela - moram odgledovati.

Ali imate kakšne zdravstvene težave s PV (draženje obraznega živca, glavoboli, vnetja, ...)?

Nobenih težav nisem imela po operaciji, in tudi kasneje ne.

Kako pogosto imate fitinge?

Sedaj jih imam enkrat letno.

Kako se počutite, ko morate dati vaš govorni procesor dol (npr. ko greste plavat)?

Zelo ga pogrešam, ko ga moram dati dol, saj je brez njega vse tako tiho!

Ali vas govorni procesor in žice ovirajo pri vašem vsakodnevem življenju?

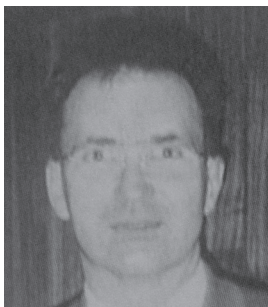
Procesor in kabli me nič več ne ovirajo, saj sem se jih že navadila. »Hearing mold« mi dela več težav, saj je bolj neudobna.

Ali so zvoki iz implanta nenaravni in nejasni?

Zvoki iz mojega PV zdaj zvenijo naravno in udobno. Navadila sem se jih.

Za konec pa še: kaj svetujete ljudem, ki se odločajo za operacijo?

Če razmišljaš o operaciji, poskusi najprej ugotoviti, kaj resnično lahko pričakuješ od nje. Postavi si vprašanja, kot so: lahko pričakujem, da bom lahko uporabljal telefon? (Tega ne morejo vsi pričakovati.) Lahko pričakujem, da bom bolje govoril, ko bom imel implant? (Kdor ni nikoli prej govoril in je starejši od 7 let, ne more pričakovati, da mu bo polžev vsadek pripomogel k boljšemu govoru.) Ali so tvoja pričakovanja realistična? Ali bi ti lahko bolje pomagal boljši slušni aparat? Poskusi se tudi seznaniti z ljudmi, ki imajo polžev vsadek in jih vprašaj, kar te zanima. Najdi si dobrega kirurga in avdiologa z izkušnjami, ki ti bo lahko odgovoril na vprašanja. Veliko sreče vam želim!

»Naglušnost in gluhota nikakor ne smeta biti bistvena ovira za kreativno delo«

Matjaž Debevec

**Matjaža Debevca, enega izmed najboljših strokovnjakov, smo intervjujali. Poleg intervjuja smo tudi izvedeli nekaj manj znanega o njemu. Je tudi odličen smučar. Neštetokrat je smučal z gluhih otroki iz Centra za sluh in govor. Malokdo ve, da je bil s Sabino Hmelino v smučarskem klubu Branik. Kljub temu pa ni nadaljeval športne poti, pač pa se je usmeril v vadi-
teljske vrste. Gotovo pa bi Slovenija z njim osvojila kakšno kolajno več v smučarskih vrstah.**

Tanja Potočnik Hönigsman

Naši bralci Odmeva tišine vas ne poznajo dobro, zato vas prosim, če se na kratko predstavite.

Sem Matjaž Debevec, doktor tehniških znanosti in sem docent za predmetni področji avtomatika in robotika ter računalništvo. Rojen sem bil leta 1962 v Mariboru, kjer sem se tudi šolal na osnovni, srednji in visoki šoli. Trenutno sem zaposlen na Univerzi v Mariboru. V času šolanja in v času svoje zaposlitve sem pridobil izkušnje na področju računalništva in informatike, posebej komunikacije človek-računalnik, računalniško podprtega učenja, večpredstavnosti, programiranja in oblikovanja informacijskih sistemov v WWW ter inteligentnih uporabniških vmesnikov. Poleg tega imam izkušnje na področju svetovanja in izobraževanja dijakov, študentov in odraslih ter na področju organizacije in vodenja seminarjev, tečajev in konferenc. Delujem tudi kot vodja slovenskih evropskih projektov.

Po izobrazbi ste doktor tehničnih znanosti in ste asistent z doktoratom na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko v Mariboru. Kako vam je uspelo priti do uglednega naziva, čeprav ste težko naglušni? Vaš uspeh je toliko več vreden, saj je splošno znano slabo izobraževanje gluhih in naglušnih v Sloveniji?

Do naziva docenta mi je uspelo predvsem z izjemno pomočjo staršev, ki so me ves čas spodbujali pri mojih ciljih in željah, ki sem jih želel doseči. Bilo je nešteto skupnih popoldnevov in noči, ki smo jih preživel, ko smo se prebijali skozi šolsko snov in domače naloge. Gnala me je seveda tudi lastna volja in delno tekmovalni duh, zato da bi bil enak sošolcem. Imel sem tudi srečo, da so me tako učitelji kot sošolci v vseh šolah dobro sprejeli in so še dodatno pomagali pri mojih prizadevanjih. Vsekakor pa sem si vedno poskušal prizadevati, da bi lahko imel vse potrebne informacije in sem vedno poskušal dobro razumeti snov. Če ni šlo drugače, sem skupaj s starši poiskal dodatne knjige ali revije, iz katerih sem lahko dobil popolnejše informacije. V današnji dobi računalništva in povezovanja je seveda to še lažje, tako da je kar škoda, da tega v mojih šolskih letih še nismo poznali.

V okviru raziskovalnega dela na področju elektrotehnike, računalništva in informatike ste izvajalec tudi v nacionalnem projektu za izvedbo visoko hitrostnih linij za šole za gluhe in naglušne, za izvedbo šolanja na daljavo za društva gluhih in naglušnih, za izvedbo vaje na daljavo. Ali bi nam lahko pojasnili več o tem?

Odkar se je ustanovilo Ministrstvo za informacijsko družbo (MID), smo v Sloveniji dobili nove možnosti za uvajanje tehnologij v izobraževanje gluhih in naglušnih učencev. V sodelovanju z Uradom za invalide in bolnike smo pred leti prišli do sklepa, da bi bilo potrebno na tem področju nekaj storiti. Najprej smo prijavi evropski projekt na razpis programa LEONARDO da VINCI, ki pa je žal neslavno propadel kljub zelo dobrim ocenam, ki smo jih dobili. Pri tem vendarle nismo obupali in smo ponovno prijavi projekt, seveda v malo spremenjeni obliki, na razpis programa PHARE ACCESS. V tem programu smo uspeli s prijavo in tako so se začeli tudi ostali nacionalni in drugi evropski projekti za potrebe uporabe tehnologij v izobraževanju gluhih in naglušnih.

V okviru nacionalnih projektov je na razpis MID-a Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana prijavil projekt z naslovom: »Uvajanje povsem nove rešitve komuniciranja in podajanja učne snovi« (video podprto spletno podajanje), v katerem sem nastopil kot izvajalec tega projekta. Projekt je uvedel povsem

nove rešitve komuniciranja in podajanja učne snovi (video podprtega spletnega predavanja). Projekt je nudil nadgradnjo obstoječih ISDN komunikacijskih linij na zmogljive optične oziroma radijske povezave na vseh treh ustanovah za izobraževanje gluhih in naglušnih v Ljubljani, Mariboru in Portorožu. Sedaj so te šole ene izmed redkih izobraževalnih ustanov v Sloveniji, ki imajo izjemno hitre povezave v omrežje Internet in so s tem tudi dobile možnosti za učinkovito uporabo multimedijskih elementov, še posebej videa za potrebe izobraževanja gluhih in naglušnih.

Drugi projekt pod pokroviteljstvom MID-a je bil projekt z naslovom: »Izdelava e-learning spletne strani za izobraževanje odraslih gluhih na daljavo«, ki ga je prijavila Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in v okviru katerega smo ponudili seminar za uporabo informacijske in telekomunikacijske tehnologije za gluhe in naglušne v društvih ZDGNS ter ponudili elektronske učne spletne strani za izobraževanje odraslih gluhih na daljavo kot osnovo za izvedbo nacionalnega programa e-izobraževanja na društvih gluhih in naglušnih Slovenije. Projekt se je pod okriljem MID-a nadaljeval še v naslednje leto z drugim projektom, v katerem pa smo izvedli optično povezavo za Zvezo v Ljubljani in za društvo v Mariboru. Trenutno izvajamo projekt z naslovom Poučevanje in učenje s sodobnimi tehnologijami za osebe s posebnimi potrebami (gluhi in naglušni), ki ga financira Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. To je projekt, ki predstavlja nadaljevanje evropskega projekta in v katerem sodelujejo zopet vse tri institucije za izobraževanje gluhih in naglušnih v Sloveniji.

Prav tako sem trenutno partner v evropskem projektu BITEMA, katerega vodja je institucija Castbergaard z Danskega. V okviru tega projekta se bodo izboljšale metode izobraževanja gluhih odraslih, ki nimajo možnosti za boljše delovno mesto zaradi slabega šolskega znanja in slabe kvalifikacije. V projektu se bo poskušalo najti in oblikovati ustrezno tehniško, programsko in didaktično orodje za izboljšanje osnovnega znanja za povečanje izobraževalnega nivoja ciljne skupine.

Kot izvajalci pripravljate v sodelovanju z ZDGNS projekt z naslovom Izdelava e-learning spletne strani za izobraževanje odraslih gluhih na daljavo in Virtualna vrata gluhim in naglušnim v informacijsko družbo - sistem preoblikovanja spletnih strani, videokonferenčni sistem. To e-izobraževanje za odrasle naj bi dolgoročno omogočilo dvigniti raven znanja slovenščine. Nam lahko predstavite oz. objasnite svoje vizije glede e-izobraževanja?

Vsi ti omenjeni projekti bodo zagotovo vsaj malo pripomogli k temu, da bi se povečala zavest učiteljev in seveda tudi staršev za čim večjo uporabo računalniških tehnologij v izobraževanju gluhih in naglušnih. Računalniki in njihovo povezovanje v omrežja zagotovo pripomorejo k dvigu samopodobe in samozavesti invalidnih oseb, saj imajo s pomočjo teh pripomočkov zagotovo najboljše možnosti za ustrezno in lažje pridobivanje znanja in izkušenj. Prav tako računalniki predstavljajo idealni pripomoček za medsebojno komunikacijo. Ne nazadnje, raziskave v tujini so pokazale, da so vsi učenci, ki so dobili prenosne računalnike, izboljšali svoje znanje maternega jezika in izboljšali znanje pisanja in razumevanja pisane besede. Upam, da bomo z vsemi temi projekti in z ustreznimi postopki v smeri e-izobraževanja tudi pri nas dosegli boljši nivo izobrazbe kot pa ga imamo sedaj.

Menda pripravljate tudi posebno programsko orodje, ki bo omogočalo samostojno pripravo učnega gradiva na svetovnem spletu. S pomočjo tega programa naj bi bile boljše možnosti glede uporabe videa, 3D-animacije, web-chata ... Kdaj bodo gluhi lahko uporabljali to možnost? Projekt VISICOM (Video Supported Online Communities) ste že predstavili na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Kdaj boste seznanili odrasle gluhe z možnostmi e-izobraževanja in web videochata?

V sodelovanju z učitelji na institucijah v Mariboru in Ljubljani pripravljamo programsko orodje, ki bo omogočalo izvedbo multimedijskih predstavitev snovi, kar pomeni, da bomo poskusili prikazati snov na čim bolj učinkovit način s pomočjo videa, slik in besedila. Poseben poudarek dajemo znakovnemu jeziku in podnapisom. Gre za prototip, ki ga bomo izvedli v okviru nacionalnega in evropskega projekta, ki trenutno tečeta. Prototip bo nato omogočil večjo razširitev in uporabo v vsakdanjem delu učiteljev.

Imamo pa na voljo tudi drugi produkt, ki ga imenujemo »Web video chat« ali »Video spletna klepetalnica«, ki pa je na voljo vedno na naši Univerzi v Mariboru. Namenjen je izvedbi komunikacije med osebami med posebnimi priložnostmi, kot so konference, vabljeni predavanja in druge. Pripravljamo spletno stran z informacijami o dogodkih, ki se bodo izvajali v tem načinu. Bralci revije bodo o teh dogodkih seveda seznanjeni in bodo lahko sami preizkusili to metodo povezovanja. Edini pogoj za priključitev je uporaba vsaj ADSL priključka ali kabelskega modema, sicer video ne bo dovolj kvaliteten.

Želja večine gluhih je, da bi lahko uporabljali videotelefon, kjer bi se lahko pogovarjali v živo z gluhihimi in slišječimi. Pomanjkljivost tega videotelefona je, da bi morali imeti videotelefon vsi, tudi slišječji znanci, prav tako neugodna cena. Kaj menite o tem?

Videotelefon je vsekakor najustreznejša rešitev za komunikacijo med osebami. Zaenkrat so videotelefoni resnično cenovno neugodni, vendar njihova cena vztrajno pada. Alternativa videotelefonu je v trenutku za gluhe video pošta, ki jo lahko naredimo kar z navadno USB kamero, ki jo priključimo na računalnik. Gluha oseba se s pomočjo enostavnega programa posname in nato pošlje video komurkoli to želi po omrežju Internet. Cene takšnih kamer so nižje od cen boljšega telefona. Žal v tem primeru komunikacija med osebami ni v živo.

Bili ste na dvodnevni mednarodni okrogli mizi o izobraževanju, ki je bila konec novembra v Inštitutu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Katero predavanje je na vas napravilo najmočnejši vtis in zakaj?

Bil sem praktično skoraj na vseh predavanjih in priznati moram, da bi težko posebej opredelil, katera predavanja so name naredila poseben vtis, saj so se vsi po vrsti potrudili in svoje dosežke predstavili na zanimive načine. Morda bi omenil uvodno predavanje, Lars van der Lietha iz Univerze v Copenhagenu, ki je lepo predstavil dileme integracije gluhih in naglušnih otrok na Danskem.

Na tej okrogli mizi ste imeli referat z naslovom IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH GLUHIH IN NAGLUŠNIH NA DALJAVO. Bi radi referatu še kaj dodali?

V tem referatu sem želel prikazati pomen hitrega razvoja informacijske in komunikacijske tehnologije in še posebej storitev omrežja Internet. Ta razvoj skupaj z družbenimi spremembami vodi k razširitvi in uveljavljanju teh tehnologij na vseh ravneh izobraževanja. Predstavil sem svoje predloge za izobraževanje na daljavo in predlog uvajanja programa e-izobraževanja s pomočjo tutorskega modela izobraževanja, ki zajema kombinacijo izobraževanja po klasičnem načinu in po načinu izobraževanja na daljavo. V smeri tega razvoja so bili že storjeni prvi koraki s pomočjo podpore evropske unije. V referatu sem predstavil poleg evropskih projektov tudi druge nacionalne projekte in predloge za dolgoročne cilje in načrte pri izvajanju tega programa.

Kljub 102-letni tradiciji izobraževanja gluhih je položaj gluhih kritičen, saj prihajajo v življenje po 12-letnem šolanju polpismeni in nepripravljeni na življenje. Vedno težje je tudi na področju zaposlovanja. Kaj bi bilo po vašem mnenju treba storiti za izboljšanje nastalih situacij? Ena možnost je, med drugimi, tudi e-izobraževanje (dopolnitev učenega gradiva s kratkimi zvočnimi in/ali video posnetki). Kaj menite o tem?

Vsekakor je potreben širši organizacijski sistem, ki bi omogočal podporo vsem učiteljem in učencem tako pri razvoju, kot pri zajemanju elektronskih gradiv. Vendar se to žal ne da narediti čez noč. Vse je namreč povezano z velikimi finančnimi stroški in z velikim vlaganjem v infrastrukturo in v vsebinsko spremembo izobraževalnega procesa. Prvi koraki v tej smeri so že narejeni, sedaj bi bilo potrebno najti skupino ljudi, ki bi delovala homogeno v tej smeri in ki bi bila podprta tudi s strani države, društev in institucij. To pa je v Sloveniji najtežji korak.

Poleg naštetih težav gluhih v Sloveniji me zanima, ali vidite kakšne nove možnosti, ki naj bi jih gluhi izkoristili. S tem mislim na društva gluhih in Zvezo. Ali naj gluhi v družbi uporabijo drugačen pristop kot doslej?

Vsekakor bi se vsi gluhi in naglušni morali obvezno seznaniti z vsemi informacijskimi in komunikacijskimi rešitvami, ki so danes na tržišču in bi morali prek društev poiskati možnosti za pridobivanje dodatnega znanja na tem področju in poiskati možnosti za lažje pridobivanje računalniških pripomočkov. Društva pa bi lahko zažvela v novi vlogi, in sicer v vlogi dodatne izobraževalne ustanove, ki bi omogočala e-izobraževanje oziroma izobraževanje na daljavo v povezavi z ustrežno šolsko ustanovo.

Ali mogoče veste, kakšna je ozaveščenost javnosti o gluhih, menimo, da je to področje premalo znano in da bi bila to ena najpomembnejših dejavnosti v prihodnosti.

Vsekakor se strinjam z vami, da je ozaveščenost javnosti o gluhih in naglušnih preslaba in da je področje še medijsko preslabo pokrito. Zagotovo bi večja informiranost javnosti dodatno pomagala pri reševanju splošnih problemov, s katerimi se srečujejo gluhi. Res pa je, da se tako društva kot Zveza in tudi drugi posamezniki zelo trudijo pri tem delu.

Ali bi dovolili še osebno vprašanje; koliko odstotkov izgube sluha imate? Se morda soočate s težavami večine naglušnih, ki jim kljub tehnologiji postopoma peša sluh do te mere, da bodo oglušeli. Kako gledate na to stvar?

Po Fowlerju imam 97 % izgubo sluha. Slišim samo na levo uho s pomočjo najmočnejšega slušnega aparata Widex. Na desno uho ne morem poslušati. Pred 10 leti sem doživel tudi nenadno izgubo sluha, ki mi je dodatno poslabšala razumljivost poslušanja. Zavedam se, da bom morda nekega dne, ko bom starejši, lahko popolnoma izgubil sluh, vendar se v tem trenutku s to mislijo ne obremenjujem, ampak poskušam uživati v dnevu, ki je pred menoj, in se z užitkom spopadem z ovirami, ki mi trenutno ležijo na poti.

Ali sta morda naglušnost in gluhoti lahko ovira ali spodbuda za kreativno delo; v svetu poznamo gluhe direktorje, zdravnike, ki so dosegli visok položaj v karieri. V čem vidite slabosti, razen tega, da nimamo gluhih v politiki?

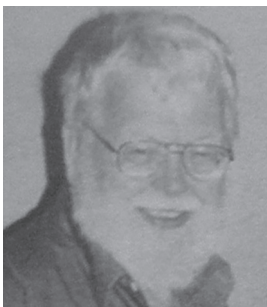
Osebno sem mnenja, da naglušnost in gluhoti nikakor ne smeta biti bistvena ovira za kreativno delo. Vsak, ki to želi in hoče, bi se moral spopasti s svojo gluhoto ali naglušnostjo, se z njo sprijazniti in izkoristiti dane možnosti za pridobivanje znanja in izkušenj.

Ste član v različnih organizacijah, kot so ACM, ACM SIGCHI, OCG, poleg tega ste asistent na Fakulteti. Ali vam ostane kaj prostega časa? Ali lahko vprašamo, kako ga preživite?

Res je, da mi ostane dokaj malo prostega časa, saj sem zelo zaseden z delom s študenti in z delom v projektih, vendar vseeno najdem nekaj prostega časa za svojo družino in za svoje športne hobije, kot so smučanje, plavanje in kolesarjenje. Poleti pa tudi zelo rad deskam na vodi, če le dobim priložnost.

Vaša misel za zaključek? Kaj bi povedali oz. svetovali gluhim in naglušnim, širši družbi?

Vsem gluhim in naglušnim ter seveda tudi staršem bi svetoval, da nikar ne obupajo ob ovirah, ki nastanejo zaradi invalidnosti, ampak se z njo spopadejo in poiščejo skupaj z okolico alternativne poti za izboljšanje situacije. Danes imamo na voljo bistveno večje možnosti, kot smo jih imeli nekoč, samo poiskati jih je treba in jih izkoristiti. Ena od teh možnosti je zagotovo informacijska in komunikacijska tehnologija. Uporabite jo!

»Psiholog naj pozna gluhe!«

Lars van der Lieth

62-letni psiholog za gluhe Lars van der Lieth se je konec novembra mudil v Ljubljani, in sicer na Mednarodni okrogli mizi o reformi izobraževanja gluhih. Z gluhih dela že 35 let kot psiholog in je odgovoren za učni program za izobraževanje ljudi s posebnimi potrebami. Praktično pa se je njegovo delo pričelo že v srednji šoli. Dela na področju motenj v komunikaciji in z gluhih in naglušnimi. Istočasno dela v organizaciji za posvojitve; sam je posvojil dva otroka iz Koreje. Je ponosni dedek vnuku, ki je napol Norvežan, Korejec in seveda Danec obenem. Vnuk nosi ime, sestavljeno iz treh jezikov Christian Alexander Cull; norveška stran ga kliče Alexander (najbolj priljubljeno ime na Norveškem), Danci Christian (priljubljeno ime na Danskem), Cull – Koreja. Kot je v anekdoti povedal, ima vnuk takšno ime zato, ker ima starše Norvežana, Danca in Korejca obenem.

Petra Rezar

Kdaj ste imeli prvi stik z gluhihimi?

V šestdesetih letih sem bil vodja skavtov v šoli za gluhe v Kobenhavnu, zato sem se naučil znakovnega jezika od majhnih dečkov kar ob tabornem ognju. Spomnim se, da sta bili moji prvi kretnji: juha in odnos.

Kdaj ste spoznali in sprejeli globino problema gluhih – tisti trenutek, ki je vas ločil od večine slišičih, ki delajo z gluhihimi?

Zanimal me je znakovni jezik in sem ga začel raziskovati. V tem času so raziskovali znakovni jezik na Danskem, v Jeruzalemu in ZDA, tako je tudi mene začelo zanimati. Nikoli pa nisem bil učitelj gluhih.

Danes ste v Sloveniji že tretjič?

Da, tretjič v Sloveniji. Prvič, ko sem prišel, sem se počutil dobrodošlega - ne samo med ljudmi, ampak tudi v mestu. V ostalih krajih sem spoznal ljudi tudi iz Slovenije, zato nisem bil tukaj samo trikrat. Šele pred dvema tednoma, pred okroglo mizo so me prosili, napisal sem referat, poslal in zdaj sem tu. Nobenega vprašanja ni bilo, ali priti ali ne. Vprašanje je bilo samo, ali bo žena lahko prišla. Morda naslednjič.

Leta 1999 ste bili na Svetovnem kongresu gluhih v Avstraliji. Ali boste šli v Kanado na svetovni kongres gluhih?

Ne bom šel na kongres v Kanado. Šel pa bom v Linz v Avstrijo in sicer za mentalno zdravje. Bil sem tudi v Delhiju v Indiji na mednarodni konferenci. Ne morem biti povsod.

Opisali ste integracijo in inkluzijo na Danskem. Kako dolgo se to že izvaja? Uspehi, število gluhih na Danskem? Ali morda veste, koliko gluhih otrok odkrijejo na leto?

Proces integracije traja že 40 let, zadnjih 20 let izvajamo vključevanje, tako da lahko vsi otroci od devetega leta starosti hodijo v šolo po istem programu. Lahko je otrok v mestni šoli, v zavodu ali v posebnih šolah, ki so del javnih šol. Zato ne integriramo, ampak vključujemo. Imamo nov zakon, ki pravi, da morajo na vseh stopnjah izobraževanja od osnovnega, srednjega ali univerzitetnega odgovorni za invalide imeti vse pripomočke, potrebne za izobraževanje. Trenutno je na

naši univerzi organizacija, ki skrbi za invalidne študente. Znotraj te skupine je skupina Akademski gluhi, ki šteje 15 študentov različnih smeri (film, jezikoslovje, psihologija, posebno izobraževanje). Imajo tolmače za znakovni jezik ali zapisnikarje. Ena gluha študentka, ki študira psihologijo, pa je z Madžarske. Univerza je rekla, da jo sprejme, če bom njen mentor. Pomembno je dvojezično učenje. Za zaposlitev gluhih z višjo izobrazbo imamo 20 učiteljev za gluhe, ki so gluhi in so izobraženi, in enako število pedagogov v vrtcih. Imamo nekatere, ki so študirali pravo ali podobno in so danes zaposleni. Podobna situacija je danes, da se bo brezposelnost večala. Če si predstavljamo graf in leta, bomo ugotovili, da brezposelnost narašča. Na najvišji točki so gluhi, katerih podjetja so šla v stečaj, to so večinoma gluhi v starosti od 40 do 50 let in niso našli zaposlitve. Prav tako podjetja niso več zaposlovala novih gluhih delavcev, zato je krivulja gluhih brez dela naraščala in dosegla vrhunec nekako v 90 letih. Sčasoma pa bo upadla. Delni problem je tudi zaradi izobraževanja gluhih.

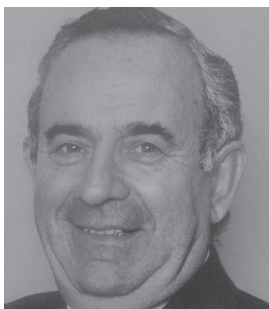
Manj znano je, da je Lars poleg svojega psihološkega dela na Danskem opravljal tudi raziskovalna dela v drugih državah, prvo je bilo v Jeruzalemu. Kot je omenil, imajo gluhi na Danskem pravico do tehničnih pripomočkov; bil je med prvimi, ki so testirali funkcijo SMS-jev že mnogo let pred razširjenostjo mobilne telefonije. Bil je povabljen, da poišče 10 najpogostejših besed, ki jih uporabljajo gluhi in bi z eno samo tipko naprava zapisala celo besedo. Tako je bil začetnik SMS-jev že leta 1985, sam pa danes ne zna uporabljati SMS-ja!

Takrat se je uporabljal večinoma sistem telefonov in sicer TTY (pisanje po telefonski slušalki z majhnim ekranom). Pozneje je Danska gluhim podarila računalnike in tako nadomestila zastareli TTY sistem. Letno jih zamenjajo okoli 2000. Lars prav tako tesno sodeluje s predsednikom gluhih na Danskem, čeprav se je zadnja leta umaknil iz psihologije gluhih in se posveča predvsem posvojitvam otrok. Tako ohranja stike z vzhodom, leta 1999 se je po kongresu v Avstraliji mudil v Aziji, kjer je ponovno obiskal otroke.

Ob intervjuju je Lars ponosno pripovedoval tudi o svoji deželi, kjer je velik odstotek staršev samohranilcev med študenti. In prav neverjetno je bilo poslušati Larsa, ko je z navdušenjem pripovedoval, kako zgledno skrbijo za otroke. Kadar ima mati študentka bolnega otroka, bo z njim prišla na fakulteto in ga predala v skrbne roke kolegom študentom, ki bodo solidarno-stno poskrbeli za otroka in materi omogočili nemoten študij. Pravzaprav je to zanje vsakdanja situacija in ta solidarnost se izkaže pri vsakem otroku.

Lars van der Lieth je mnenja, da gluhi potrebujejo posebno psihiatrično pomoč z ljudmi, ki poznajo gluhe in obvladajo komunikacijo, znakovni jezik. Prepričan je, da prav zato prihaja do kritičnih situacij gluhih, kadar iščejo zdravniško ali psihiatrično pomoč. V preteklosti so tako mnogim gluhim postavljali napačne diagnoze in jim škodovali. Tako so na Danskem razvili mrežo posebne pomoči; v tej službi so tudi gluhi, ki pomagajo gluhim in praksa je potrdila njihovo delo. Prav o tem je posebej Lars pripovedoval v Ljubljani že leta 1998 na Pedagoški fakulteti, in sicer, ko je v Slovenijo pripeljal tudi skupino svojih študentov.

Malokdo ve, da je Lars van der Lieth notranje bogat človek, ki živi in dela za gluhe in posvojene otroke. V sebi nosi neprecenljivo bogato znanje, izkušnje, modrost; stvari, ki jih verjetno ne bo nikoli zapisal, kot pravi mu niti nazivi ne pomenijo nič. Ima mnogo več bogastva kot marsikdo z vsemi titulami! In prav zato je vredno spoznati tega človeka!

»Naredil sem vse, kar sem mogel, in to bolje kot tisti močnejši«

Sebastian Montalto

Intervjuvali smo prvega gluhega zdravnika, Sebastiana Montalto.

(Prevod iz hrvaškega v slovenski jezik): Petra Rezar

(Prevod iz italijanskega v hrvaški jezik): Andrija Žic

Spoštovani gospod Montalto, doštudirali ste medicino in večino življenja preživeli v zdravniški halji in to kljub gluhoti, ki vas spremlja že od najnežnejših let. Ali bi nam zaupali svojo življenjsko zgodbo?

Ni tako lahko odgovoriti. Pošiljam vam svoj referat »Življenje s hendikepom«, ki sem ga predstavil v Bariju na posvetu na temo »Gluhi v realnosti družbe: sedanjost in perspektiva« (izšel bo v majski številki Odmeva tišine, op. pr.). Marsikaj sem moral potrpeti. Rodil sem se leta 1936. V moji vasi je bil samo en kino, redke družine so imele elektriko, še manj pa radio. Komaj nekaj ljudi je znalo brati časopis in vse okoli nas je bilo pust. V drugem letu starosti sem izgubil sluh zaradi napačne diagnoze in zdravljenja bruceloze (malteške mrzlice) kot malarije z velikimi dozami kinina. V družini so gledali name kot na normalnega otroka, tako nisem imel resničnega vtisa o svoji gluhoti. Ko pa sem pri 4 letih šel v vrtec, sem doživel šok, ker sem odkril svojo drugačnost.

Iz osnovne šole se spominjam učiteljice Carbone, ki je bila na strani fašistov; bila mi je antipatična, instinktivno, vendar nisem vedel, zakaj. Oče me je pogosto peljal k njej; ko sem se naveličal, sem ga vprašal: »Zakaj me vodiš k njej?« Odgovoril mi je: »Ona odloča, ali se boš vpisal v osnovno šolo.« Jasno, da sem imel v šoli enake težave, s kakršnimi se srečujejo vsi gluhi. Ob strogem učitelju, ki ni bil naklonjen dialogu, so te težave še bolj izstopale in mi oteževale učenje. Na srečo mi je oče omogočil vseh pet let neko učiteljico, ki mi je pomagala vsako popoldne po šoli.

Odločil sem se iti v srednjo šolo, ki je v tistem času gluhim niso priporočali. To ni bilo zaradi predsodkov, pač pa je zakon gluhim dovoljeval šolanje samo do 5. razreda osnovne šole. Na univerzi pa mi ni bilo lahko. Razmišljal sem celo, da bi sledil očetu in se vpisal na študij prava. Izbral sem medicino, že v 5. razredu osnovne šole. Za mojo izbiro sta bila dva razloga: neozdravljiva bolezen moje matere in moja gluhot.

Kakšno izgubo sluha imate?

Ded je opazil mojo gluhotu, ko sem imel dve leti. Prilagam avdiogram, ki vas zanima. Nekaj mi je ostalo v enem ušesu, nekoliko slišim bučne vibracije: grmenje, motor v najmočnejši jakosti, močno loputanje z vrati. Kako sem se naučil govoriti in se izraziti konkretnije od drugih? Možno je, da prav zato, ker nisem srečeval gluhonemih. Ko opazujem svojega vnuka, ki mi je izredno podoben, se mi zdi, da sem bil živahen otrok, morda prej dozorel in z močnejšo intuicijo, kadar nisem odpovedal v surdomutizmu (gluhoti). Instinkt mi je govoril, kako naj posnemam glasove, besede staršev, brata in babice, da bi ohranil spomin na zvok, besede, in sicer z vibracije in naprežanjem glasilk. Opazoval sem sogovornikov obraz, da bi preveril, če je razumel moj govor. Bistveno pa je bilo predvsem druženje s šolskimi kolegi, strast do branja, ki mi je omogočala živ spomin gramatike, pojmov, imen in besed.

Kaj je bil glavni vzrok za študij medicine? Ali ste že vnaprej morali izbrati področje medicine, kjer bi neovirano delali, ne glede na gluhotu?

Za izbiro svojega zdravniškega poklica se moram zahvaliti življenjskim okoliščinam. Ne bi postal zdravnik, če ne bi bil v odličnih odnosih s šolo in družbo. In še posebej pomembno je, da sem imel veliko zaupanje vase. Po osnovni šoli me je oče želel poslati v kmečko šolo (triletno), vendar sem zavrnil, ker nisem želel življenja končati na vasi. Po enem poskusnem letu v srednji šoli z latinskimi jezikom ni bilo več problemov; pot do univerze mi je bila odprta.

Kako se je okolica odzivala na vašo odločitev za študij; starši, okolje, študentje, profesorji? Ali so vam bili v podporo oziroma ali ste doživljali tudi predsodke in pomisleke ter se ukvarjali s težavami, s katerimi se slišči študentje ne soočajo?

Starša sta poznala moj karakter in odločnost, zato sta mi dala svobodo. Zahteval sem le, naj mi dovolita za leto dni poskusiti. Prva tri leta so bila mučna, z veliko naravnih znanosti in premalo poezije zame, ker sem bil zaljubljen v književnost, umetnost, zgodovino in filozofijo. Učili smo se kemijo, fiziko in biologijo v takšnem obsegu kot študenti kemije, fizike, biologije. Istočasno se je bilo treba truditi in si zapomniti vse o človeškem telesu. Od četrtega leta je bilo lažje s klinično patologijo; prevzel me je entuziazem v raziskovanju in odkrivanju vzrokov bolezni.

Med študijem je moj ponos prizadel profesor histologije in embriologije, ki me ni želel za študenta. Bil je moj prvi izpit; ponižal me je z najslabšo oceno, in to potem, ko sem teden dni sedel v njegovi predsobi, da bi mi dal podpis za izpit (ni se mogel odločiti, ali bi mi dovolil, da nadaljujem). Dvajset let pozneje sem o tem dogodku pripovedoval na nekem srečanju zdravnikov v Kataniji in izvedel, da je bil ta profesor specialist otorinolaringolog. Evo, kako so v tistem času gledali na gluhe!

Moji kolegi na univerzi niso takoj opazili ali niso mogli razumeti moje gluhotе, ker sem bil zelo spreten v komunikaciji. Vedel sem, kako naj jih pripravim na informacijo o moji gluhoti in takrat so bili tako šokirani, da niso verjeli. Mislili so, da se šalim. Komajda sem jih prepričal, domnevali so, da sem le naglušen. Ko so dojeli resnico, so se čudili. Bili so mi prijatelji in so pomagali, da sem se branil pred hudobneži.

Kako je potekal vaš študij – predavanja, vaje – vseh gotovo niste mogli spremljati brez težav, saj gluhi ponavadi med študijem ne dobijo informacij na predavanjih? Kako ste komunicirali s profesorji in študenti? Ali so bili pri izpiti še strožji do vas kot do drugih kandidatov? Pa stetoskop?

Bil sem brez praktične pomoči pri predavanjih. Po šestih urah gledanja v ustnice profesorjev sem odhajal z očmi, rdečimi od napora. Učil sem se ponoči z dvojnimi napori. Ne vem, ali so danes profesorji boljši. V preteklosti so bili oholi, zaprti na svojem Olimpu; mi, študentje, pa smo si med seboj pomagali.

Poznal sem nevarnosti, kadar sem intuitivno začutil sovražnost kakšnega profesorja, zato sem naredil vse, da ne bi dajal vtisa »gluhonemega«, na njegovo neodločnost sem reagiral s prepričanjem, da gluhotа ne more biti ovira, da bi postal specialist določene medicinske stroke. Ni mi vedno uspevalo, profesorjem je bilo »najpomembnejše« predvsem biti zdravnik; to, da bi postal specialist, pa so imeli za nekaj drugotnega, zato so menili, da ne morem delati v tem poklicu. V petem in šestem letu študija medicine je bilo s študijem klinike nekaj nevšečnosti - za mnenje so morali vprašati »modreca« z Ministrstva za šolstvo v Rimu. Ker se niso mogli sklicevati na predsodke, so mi poskusili otežiti izpite. Najhujši je bil profesor klinične medicine; odšel sem z nizko oceno (bolje tako kot sploh ne); dobil pa sem nepričakovano podporo enega od profesorjev iz komisije. Dobro sem se znašel s splošno kirurgijo, srednje s opstetricijo - ginekologijo. Nobenih problemov z okulistiko, zobarstvom, otorinolaringologijo. Ostal je še zadnji izpit iz sodne medicine in zavarovanja (gradivo, s katerim ni problemov glede na sluh); vendar je ravno ta profesor trmasto vztrajal, da me ne pusti k izpitu. Govoril je, da bom samo prek njegovega trupla šel k izpitu. Sprejel me je šele sedem dni pred diplomo, ko je videl celotno poročilo o mojem študiju z ocenami. Danes je svet gluhim prijaznejši, mnogi predsodki so padali, šole in univerze so jim odprte.

»Quod societas antehac negativ, nunc receptiv«

»To, kar je družba nekdaj zanikala (gluhe), sedaj sprejema.« In to z odprtimi rokami!

Zanima me tudi, kako je potekala vaša obvezna praksa med študijem. Kako so vas sprejeli pacienti, zdravniki in sestre; ali ste raje molčali o tem, da ste gluhi?

V medicinski semilogiji vadimo v tehnikah palpacije, perkusije in poslušanja v času enega leta študija s pomočjo univerzitetnega asistenta. Ni bilo problemov z bolniki, ko sem jim pojasnil svojo situacijo, poslušno so mi dovolili, da vadim na njih. Moč bele halje! Normalno, da nisem okoli trobil, da bi vsakega opozoril, kako sem ... »javna nevarnost« zaradi svoje gluhotе. Kot vedno sem psihično pripravil osebe, s katerimi sem moral delati, da ne bi bile presenečene glede moje gluhotе; najprej pa sem jih moral prepričati o svoji zanesljivosti. S palpacijo (otipavanje telesa) je bilo lahko. Prav tako ni bilo težko s perkusijo (potrkavanje telesa), uspelo mi je dobro določiti žarišča bolezní. Z dobrim trenin-gom lahko vsakdo čuti vibracije pod jagodicami prstov (poskusite udarjati po sklepih prstov mizo, od sredine proti robovom, boste začutili razliko). »Težka« je bila avskultacija (poslušanje). Pri bolnikih s težko boleznijo bronhijev in pljuč sem komajda opazil dih in hripanje z močnim pritiskanjem ušesa na prsa. S stetoskopom sem razlikoval samo skrčitev (sistolo - skrčenje srca) od diastole, orientiral sem se s pomočjo drugih šumov in z intervali šumov (štel sem šume v časovnih intervalih – tj. odpi-ranje in zapiranje srčnih zaklopk). Šibkejše srčne šume sem obvladal s prtljago svojega teoretičnega znanja, natančno sem pregledal klinične izvide in uporabljal paralelno metodiko (elektrokardiogrami, rentgenski posnetki in tako naprej).

Vedno se bom s hvaležnostjo spominjal svojega profesorja semilogije prav zaradi njegove pomoči, bil mi je pravi prijatelj, pripravljen tolmačiti, bil mi je vodič in v uteho. Zvedel sem, da ima gluhone-mega brata.

Kakšna je bila vaša pot po končanem študiju? Postali ste celo primarij. Kdaj vam je bilo najtežje v karieri in kakšen je bil za vas najlepši trenutek v zdravniški halji?

Da bi postal zdravnik, moraš opraviti državni izpit. Na svojo grozo sem se tam ponovno srečal s tistim zlobnim profesorjem klinične medicine. Ista pesem, toda uspel sem, zahvaljujoč božji usodi (med profesorji v komisiji se je znašel tudi drugi angel). Vpisati se na tečaj specializacije pa je bilo težko za vse, ker je bila ostra selekcija. Uspelo mi je, da so me sprejeli na higieno in preventivno medicino (to je delo v laboratoriju za klinične analize in virologijo; upravljanje zdravstvenih državnih služb, bolnišnic, šolskih sanitarnih inšpekcij). Življenje je čudno: direktor je bil profesor higiene, ki mi je, ko sem pri njem opravljal izpit, ironično zabrusil z besedami, kakšna bo moja prihodnost kot gluhega zdravnika: »Postal boš slaven misijonar med gluhonemimi!« To je tako, kot če bi rekel: »zdravil boš kot veterinar«. Na koncu sem se mu zdel čudovit, ker sem bil marljiv in vedno pripravljen študent, dosegal sem najboljše možne ocene in sem bil zato oproščen plačila univerzitetnih pristojbin. Tako v preteklosti kot tudi danes so bili med zdravniki nezaposleni. Verjamem, da sem uspel, ker sem ob pravem času naletel na prave ljudi. Priporočila niso dovolj, potrebno se je pokazati v najboljši luči, dati zanesljiv vtis, pokazati, da si človek močne volje. Dobil sem službo asistenta na univerzi in kasneje v bolnišnici. Tudi v službi - kot povsod - je bilo tudi zavisti, ljubosumja, opravljanja in očrnitve. Izpostavljali so problem moje gluhotе, težave v vzpostavljanju komunikacije z zunanjim svetom, nezmožnost uporabe telefona in drugo, da bi mi preprečili napredovanje. Kljub vsemu sem znal narediti tako, da so me spoštovali. Ob odhodu v pokoj sem vsem ostal v dobrem spominu.

Dr. Montalto ni omenil, da je svojo kariero končal kot primarij, šef oddelka za klinične preiskave s 70 zaposlenimi v Splošni bolnici v Palermu - opomba A. Ž.

Kolikor mi je znano, ste se udeležili tudi svetovnih kongresov gluhih in presenetili mnoge gluhe, ko ste jim povedali, kaj ste po poklicu. Ali so bili odzivi zelo pozitivni in spodbudni tudi za vas?

Na kongresu gluhih v Stockholmu (1963) sem bil pravo presenečenje. Tedaj je bilo malo gluhih z uni-verzitetno izobrazbo in skoraj vsi so bili Američani; jaz pa sem bil prvi z diplomo medicine. Spomnim

se različnih odzivov, sumili so, ali sem sploh res gluhi; zdravniki iz Svetovne zveze gluhih so vznemirjeni hodili za mano, kot da bi vohunili. Za mojega predsednika Ieralla sem bil kot družinska dragocenost, kot nacionalna zastava, za kazanje prijateljem, vodjem nacionalnih organizacij gluhih ... Po kongresu je bil Zvezi potreben strokovnjak za šole, vključili so me v nacionalno svetovalnico italijanske zveze gluhih.

Stockholm je bil moj »full immersion« (popolna vključitev) v svet gluhih, ki sem ga med svojim študijem na univerzi v Palermu zanemaril. Sedaj sem gluhe svobodneje gledal, kako gestikulirajo; hitri in nasmejani, z rokami, ki so bile v zraku kot frfotajoče listje v drevesnih krošnjah, kar je bil šok za mojo rigidno samokontrolo. Nimam živahnega in izrazitega obraza gluhonemega. Resnično, na prvi pogled me niso prepoznali kot svojega, v meni so videli sliščnega ali naglušnega. Moj prvotni vtis, ko sem nanje gledal kot na ljudi, ki živahno gestikulirajo, se je spremenil, ko sem videl, kako z njihovih obrazov odsevata sreča in radost, dokler medsebojno komunicirajo. Pogovarjali so se brez problemov, govorili so drug drugemu »ti« kar ob prvem srečanju, bili so brez družbenih predsodkov, iskreni, brez formalnosti, polni simpatije in odprtega srca do vsakega, katerekoli narodnosti je bil, brez ideoloških ovir kot pri srečanju prijateljev, bratov. Občutil sem iskreno zavist, razmišljajoč, kako bi bilo v svetu bolje, če bi bili ljudje iz Združenih narodov istega duha. Bil sem še bolj izgubljen in sem iskal podporo gluhega prijatelja, ki bi mi pomagal komunicirati v mednarodnem znakovnem jeziku. Predsedniku Ieralli sem priznal, da se počutim izgubljenega kot brodolomec v odprtem morju. Prijel me je za roko in peljal k nekemu visokemu, svetlopoltemu mladeniču, Andriju Žicu (tedaj iz Jugoslavije): »Sedaj je pred tabo pravnik, eden od prvih gluhih pravnikov.« Bil sem presenečen; končno sem imel nekoga, kot sem bil sam, s katerim sem se lahko pogovarjal in takoj sva se spoprijateljila. Ponovno sva se videla ob srečanjih, skupaj z Dragoljubom Vukotičem, ki je bil v Rimu kot doma. Andrija se je pogovarjal in pisal v svoj notes, od katerega se ni ločil, v esperantu ali angleščini, medtem ko sem jaz bolj ugibal v esperantu ali angleščini (v šoli sem se učil francoskega jezika). Znal je tudi italijanščino, tisto, ki se je naučil iz knjig, ki so ostale po Italijanih v drugi svetovni vojni; poznal je Danteja in književnost. To je bila zame sreča, da sem v svetu gluhih našel nekoga, ki je imel strast za branje, ker nas je bilo malo, želeli pa smo svet gluhih s književniki, diplomati in strokovnjaki. Andrija danes dobro piše italijansko in mi konkurira, medtem sem jaz, siromak, ostal analfabet v angleškem jeziku.

Ali ste na tak način tudi spodbujali gluhe, da naj se lotijo študija, ki jih veseli? Morda bi nam zaupali kakšno pozitivno izkušnjo, kako gluhi gledajo na vas ali predsodke?

Dokler sem bil mlad, so mi prisluhnili vodilni z Zveze v Rimu, in sicer z željo, da bi za nove generacije ustanovili moderno šolo-brez stereotipov »šole za gluhe«, odprto, pozitivno in realistično, ki bi od modela redne šole vzela samo najboljše in to prilagodila našim potrebam. V sedemdesetih letih so odprli še več šol in gluhi so prihajali ven z boljšo izobrazbo. Po preteku vseh teh let je danes še veliko, kar bi bilo treba narediti. Mojzes je potreboval 40 let, da spremeni Žide, jih odvadi egiptovskih običajev, vodil jih je naokoli vse do Sinaja. Kdo ve, koliko bo treba, da se gluhi odvadijo tega, da mislijo, da morajo vse dobiti »na krožniku«, kot da bi bil hendikep privilegij, ki jim daje pravico, da bi zlahka dobili diplomo po lastni meri in tudi delovna mesta, kjer se ne bi bilo treba truditi, niti imeti strokovne sposobnosti, po prepričanju, da jim družba »mora« pomagati. Ne želijo brati, ne trudijo si pridobiti znanja, vsi ne sprejemajo sprememb, ostajajo še naprej zaprti v svetu, ki je napravljen po njihovi meri. Sedaj z že sivimi lasmi se bojim, da bom končal kot sveti Janez Krstnik, da govorim le tistim malo ljudem, ki še poslušajo. Odpreti oči ni prijetno, lepše je živeti v iluzijah, da smo še v času predsednika Ieralle, ko je družba »pomagala« hendikepiranim in jim dala delovna mesta, tako pridnim kot onim lenim oslom. Gluhi ne vidijo, da je danes težko tudi med sliščnimi, da je med hendikepiranimi prava krvava bitka za delovna mesta in v njej so premalo usposobljeni gluhi hitro premagani. Socialna država bo vedno pomagala (za rehabilitacijo), kar se tiče drugega, pa se moramo postaviti na svoje noge (angažirati svojo pamet in strokovnost).

Ni lahko prepričati gluhe, kako pomembno je vse več vložiti v učenje in usposabljanje. Mnogi prepozno opazijo, kako so zaman zapravili čas. Diploma in univerzitetna izobrazba sta statusni simbol. Imeti titulo je vedno razlog zadovoljstva in upravičenega ponosa. Vendar, če iz diplome ni potrebnega strokovnega znanja, jo lahko samo damo v predal in jočemo in prosimo za katerokoli delo.

Poleg zdravniškega poklica se ukvarjate tudi s pisanjem in opravljate razne funkcije v organizacijah gluhih. Ali bi nam predstavili tudi to področje?

Od mladih nog sem bral vse, »kradel« sem očetove časopise, požiral radovedno vse strani in iskal pomoč, kadar sem naletel na težke besede. To je bilo zame, kot da sem v dialogu z vsemi, kot da sem povsod, kot da živim v svetu. Branje te vedno izpolnjuje z zadovoljstvom, spoznaš zgodbo, doživljaš lepoto umetnosti, razmišljaš o človeškem obstoju. To ti izpolnjuje življenje, daje občutek življenja, daje občutek svobode. Tako zadovoljstvo jaz doživljam in čutim potrebo, da bi druge vključil v svoje čustvovanje. Gluhonemega, ki nima te sreče, vidim kot zapornika, ki se še ni osvobodil verige. Zato v branju vidim pedagoško funkcijo. Dal sem vse od sebe pri urejanju revije gluhih. Glas gluhih Sicilije (La Voce della Sicilia Silenziosa).

V čem vidite prednosti in pomanjkljivosti gluhih v izobraževanju in v okolici?

Današnja družba je darežljiva in zbegana glede izbire najprimernejših načinov izobraževanja. Vodje organizacije gluhih se zavedajo problema, vendar ne vedo ali ne naredijo veliko, da bi se rešili iz te situacije prav zato, ker niso pripravljeni ali ne prevzemajo odgovornosti za svoj položaj. V preteklosti so obstajali zavodi, v sedemdesetih letih so se spremenile ideje, dana nam je večja svoboda izbire, možnost za šolsko in socialno vključevanje. Dobro! Vendar integracija v redne šole ni kvalitetnejša, vse šole niso opremljene in niso pripravljene. Kadar kdo uspe, je to predvsem zasluga njegove osebnosti in pomoči družine, odvisno je tudi od tega, koliko časa je bilo posvečeno delu z njim. Naš hendikep je kompleksen glede na strategijo rehabilitacije in vključevanja, ki je le redko uspešno. Po entuziazmu za integrirane šole smo trenutno v fazi utrujenosti, skoraj razočaranja in nekateri bi želeli posebne šole za gluhe po meri gluhih, kar bi bili nedvomno gluhim ugodneje, v njih bi se počutili kot doma, vendar bi ustvarile kulturno homogenizacije. Znakovni jezik je sugestiv, dobro služi tistim, ki imajo težave, olajša in pomaga pri usvajanju pojmov, vendar spodbuja lenost, gluhi se medsebojno identificirajo v tem jeziku in se ne trudijo izboljšati ali razvijati govor, jezik družbene skupnosti, v kateri morajo živeti in se pogovarjati. Na Siciliji 180 gluhih učencev zavoda v Marsali (Trapani) obiskuje redne javne osnovne in višje šole v razredih z otroki, ki slišijo, prihajajo v zavod na zajtrk, potem imajo v šoli individualiziran pouk in razvedrilo, logopedske vaje in rehabilitacijo. Zvečer se s spremstvom vračajo domov z avtobusom, razen tistih, ki stanujejo daleč. Njim pa je omogočeno, da so s starši vsakih 15 dni od petka do nedelje. Med počitnicami (v juliju) so učenci povabljeni v zavod na 20-dnevne praznike s kulturnim programom in z izleti za opazovanje narave, obiski znamenitosti, muzejev, zgodb in turističnih mest, istočasno vadijo, da so svojim kolegom vodiči - »čičeroni« - ter se ukvarjajo s svojimi konjički, športom, preživijo večere v picerijah in diskotekah. Izdajajo tudi svoj šolski časopis (ki je že dobil nagrade na natečaju šolskih časopisov). Tudi starši se vključijo v projekt (10 dni v avgustu) na seminar z aktivnostmi, skupaj s svojimi otroki.

Ali razmišljate o tem, da je treba narediti nekaj korakov, ki bodo vodili v boljši jutri za gluhe in v prijaznejše okolje za gluhe? Pri nas v Sloveniji in prepričana sem, da tudi drugje v svetu, je tako, da imajo gluhi v sebi neko prepričanje, da jih slišči svet ne razume in ne sprejema, slišče okolje ima predsodke, strah in neznanje pri komuniciranju z gluhi in zato prihaja tudi do slabih stikov med obema svetovoma.

Ne verjamem, da nas slišči ne bi želeli razumeti ali sprejeti. To je le vtis gluhih, ki so neprijateljsko razpoloženi. Nezaupanje do sliščih je del karakterja gluhih, znak negotovosti in nezadostne kulture.

To najdemo tudi v zaprtih okoljih sliščih ljudi, v skupinah, ki nimajo živega stika in so nezaupljive do tujcev. Društva gluhih morajo voditi odprti ljudje. Žal pa masa odloča in postavlja ljudi na oblast. Platonove filozofe neradi sprejemajo (ne poslušajo) v republiki gluhih. Nima smisla, da rešujemo svoje probleme, zaprti v trdnjavi surdomutizma (smo nemi in gluhi), če hodimo na ceste jokat, nosimo protestne transparente samo zato, ker država in družba ne naredita za nas nikoli dovolj, ne opazi nas, če ne bomo prej sami odprli vrat vsem tistim sliščim, ki želijo prostovoljno sodelovati; če ne bomo poslušali idej in izkušenj drugih. Napaka nas gluhih je, da ljudi presojava po videzu, posplošujemo svoje travme, zato ker nas je izdal ali zatiral neki slišči, v katerega smo imeli polno zaupanje. Vstopiti v oba svetova je pravi dobitok za vse. Na nas je, da damo iniciativo za rušenje zidov nezaupanja, da gremo proti gori kot Mohamed, da potrkamo na vsa vrata. Javnim ustanovam, bolnicam, šolam, kluboma Rotary in Lions moramo dovoliti, da realizirajo naše projekte, potrebno je vključiti tudi organizacije staršev (vsi ne gledajo z lepimi očmi), pokazati zaupanje za njihov voluntarizem, brez omalovaževanja njihovih zaslug iz čistega ljubosumja ali želje, da bi pokazali, da smo gluhi boljši in kompetentnejši. Izkušnja iz leta 1990: z idejo o integraciji smo sestavili mešano nogometno ekipo gluhih in sliščih, ki je bila vključena v amaterska tekmovanja v okviru državne nogometne federacije. Bile so okoliščine za spoznavanje zunaj igre s skupnimi odhodi na kavo, v picerijo in drugam. Gluhi so bili v športnem pogledu močni, hitri in odporni. Težava pa je bila, da niso nikoli poslušali trenerja (sliščega), niso sodelovali v igri s sliščimi kolegi, raje so žogo dajali svojim namesto sliščemu kolegu, ki je bil pripravljen, da zabije gol. Držali so se svojega »ponosa gluhih«, da bi pokazali, kako so boljši od vseh. Ekipa je vedno izgubila vse tekme. Najem igrišča je mnogo stal, prav tako je bilo treba plačati trenerja. Rezultat: slišči igralci in trener so odšli, ostali so samo gluhi igralci. Za publiko je bilo zares zabavno gledati, kako drvijo po igrišču kot besni konji, imeli so kondicijo, vendar so vedno dobivali vrečo golov. Naslednje leto so zahtevali, da igrajo v ligi gluhih. Tako je bilo najlažje! Toda, ali je to napredek v športu?

Kaj, menite, je prednostna naloga gluhih v lastnih organizacijah? Informiranje - ozaveščanje je pri nas še vedno ena najšibkejših panog.

Ne vem, kako danes delujejo nacionalne organizacije gluhih. Spomnim se, ko sem bil v Rusiji leta 1986, da je bil moj prvotni vtis tak, da slišči vodijo. Povedali so mi, da sistem vključuje civilne invalide. Ti pa, razen gluhih, so bili meni videti preveč zdravi. Če kot prioriteto gluhih v njihovih organizacijah mislimo »sprejemanje odločitev«, je dobro, da to pripada gluhim. Tam, kjer slišči odločajo, pa organizacija ne predstavlja gluhih. Če je prvi človek organizacije, ki so ga gluhi izbrali, pod zaščito kakega politika ali drugega izredno vplivnega človeka, potem je on samo figura in ne pomeni nič pri sprejemanju odločitev, ki jih v njegovem imenu sprejemajo drugi. Ni tolažba, vendar tudi pri nas organizacija gluhih ni zdravo postavljena, člani, ki sodelujejo, ne razmišljajo o moralnosti svojega delovanja. Čeprav vlogo gluhih gledamo skozi »dialektiko oblasti«, gluhi, ki ima dolžnosti in je demokratično izbran med člani, mora biti »prvi sluga«, ne aroganten diktator, prepričan, kako je on edini, ki ima v lasti resnico kot projekcijo svojega »jaza«. Pač pa mora demokratično vključevati vse članstvo v informiranje in sodelovanje, dan za dnem prisluhniti glasovom in znakom iz baze, ne da bi vsiljeval ideje in projekte na silo. Potrebno je omogočiti sodelovanje, poslušati zanesljive in iskrene sodelavce, ne pa se obkrožati z »yes-men« (kimavci). Tako bosta upravljanje in socialna politika zavestna in uravnotežena.

S čim se ukvarjate v prostem času?

Ne ukvarjam se več s športom. Tenis sem opustil zaradi nemogočega usklajevanja z delovnim časom soigralcev in zaradi ... njihove starosti. Ostaja pa mi drugo zadovoljstvo, in sicer sprehodi ob peščeni obali (15 km od Palerma). Ob nedeljah ne hodim v krčme, bakanalije pa prepuščam imitatorjem rimskih imperatorjev. Rad imam družbo prijateljev, nalezljivo veselje; obiske in prešerne šale, kakršne so nekoč pripovedovali potujoči študentje (goliardi). Ko začetim potrebo po samoti, odidem v svoj

samotni kotichek v Salemiju, opazujem polja, ljudi na delu, gričke, ki se v daljavi spuščajo k morju proti Afriki, zibelki človeštva. Zvečer pa pod zvezdnim nebom spremljam neskončnost vesolja. Rad berem filozofska dela, eksistencializem in študije o religijah. Takrat se spomnim svojega profesorja filozofije in religije iz šole Don Bosco, ki mu nisem bil simpatičen; govoril je, da filozofija ni za gluhe, da ne morejo razumeti abstraktnih pojmov. Na nesrečo je imel napako, ker je imel grda usta, govoril je hitro in slinasto; muka je bila, da sem ga gledal, zato sem se raje sam učil. Ni vedel, kako ljubim filozofijo. Pri maturi sem dobil odlično oceno. Kasneje je dojel svojo napako in se mi opravičil. Prav on je bil s svojim preziranjem gluhih zaslužen (tako jaz pravim), da sem se ogrel za filozofijo.

Ali uporabljate tudi znakovni jezik gluhih in poleg italijanščine in latinskega jezika še kakšen jezik?

Z oralisti sem oralist, z gluхими, ki uporabljajo kretnje, pa uporabljam kretnje, vendar imam raje italijanski znakovni jezik. Prepričan sem o pomembnosti oralne komunikacije in sprejemam znakovni jezik gluhih v nekaterih situacijah, kot pri delu z najmlajšimi otroki ali s tistimi, ki so posebej težki in zavračajo oralni govor. Pomembno je, da izkoristimo čas za razvoj jezika pod pogojem, da je to v skladu z metodiko logopedije z govornimi vajami. Razumem odpor gluhih, zagovarjanje italijanskega znakovnega jezika tistih, ki ga imajo za materni jezik. Vendar je treba vse narediti v korist kvalitetnejše komunikacije s slišječimi, čeprav so rezultati skromni, so vedno v dobro samostojnosti posameznikov. Odkrili smo nove oblike analfabetizma gluhih, ki imajo malo znanja iz šole in slabo poznajo znakovni jezik ter uporabljajo nekak žargonski jezik siromašne vsebine. Odrasli so zapuščeni v socialno siromašnih družinah, vrženi v slabo opremljene zavode za gluhe ali v redne šole med slišče otroke in z nezadostno pomočjo pri učenju in komunikaciji. Hitimo, da bi to popravili, za to so pripravljena dekleta, ki so končale naše tečaje italijanskega znakovnega jezika in bodo kot pomočnice za komunikacijo delale v višjih razredih osnovnih šol s tistimi gluхими, ki to potrebujejo. Šolski rezultati tako postajajo vse boljši, končno imajo gluhi učenci nekoga, ki se ukvarja izključno z njimi, istočasno pa ne izgubljajo stika z gluхими. Čez kako leto bomo imeli takšne pomočnice tudi v srednjih šolah in v prvih razredih osnovne šole.

Za duhovne potrebe gluhih smo poučili neko cerkveno skupnost o znakovnem jeziku za spremljanje maš. Gluhi pri oltarju blizu duhovnika z znakovnim jezikom berejo sveta besedila. Besede, ki jih sliščim glasno govori, sem prevedel v znakovni jezik gluhih in v latinščino, in to je bolje, kot je italijansko, ker je latinski jezik bogatejši.

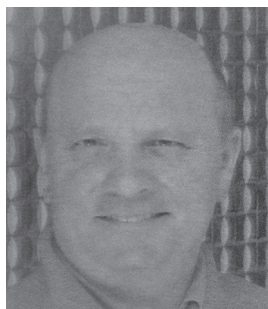
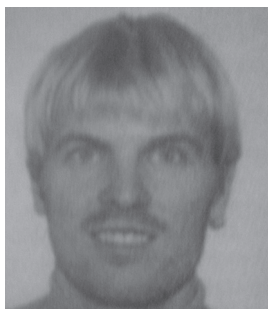
Morda kakšna misel, nasvet za konec?

Dva reka, latinska, najdena v neki knjigi, ne spomnim se avtorja (neki ruski znanstvenik), še najbolje izražata občutek moči človeka - zmagovalca: »Feci quod potui, sed meliora quam potentes faciant« (Naredil sem vse, kar sem mogel, in to bolje kot tisti močnejši)

To pomeni, da ne glede na to, kakšen napredek dosežemo, pa čeprav je bila zmaga skromna, moramo biti ponosni, ker smo kljub resni oviri (hendikepiranosti) uspeli narediti več kot drugi z več možnostmi. Torej, bodimo pogumnejši, ne predajmo se težavam, ne izgubimo prisrčnosti, nadaljujmo odločno po začrtani poti. Ključ je v branju (Cardano), ki naredi človeka popolnega (Bacon) in je kot razgovor z najboljšimi ljudmi preteklih stoletij (Descartes). Ne brati za zabavo kot otroci, pač pa za življenje (Flaubert).

Z branjem najdeš osebno identiteto in postaneš gibčnejši in bolj odprt, sposoben presojati lastne možnosti in se soočiti z drugimi ter sprejemati drugačno realnost.

Najlepše se vam zahvaljujem za intervju. Želimo vam veliko sreče, zdravja in uspehov še naprej!

»Vtisi z Olimpiade«

Samo Petrač, Janez Slatinšek

Pogovarjali smo se z udeleženci zimskih olimpijskih iger gluhih na Švedskem.

Peter Potočnik Hönigsman

2003

SAMO PETRAČ

Kako je bilo na Olimpiadi gluhih?

Na OI je bilo enako kot na drugih OI, proslava je bila v redu. Ob 5h zjutraj smo vstali, ob 6h je bil zajtrk, nato odhod na smučišča, ki so bila oddaljena od hotela 2 uri vožnje. Ta čas sem izkoristil tako, da sem spal. Drugi reprezentanti pa so prebivali v bližini smučišča.

Kakšen občutek si imel ob osvojitvi 2. mesta v smuku? Ali si bil vesel? Kako lahko komentiraš rezultate v ostalih disciplinah? Ali te je poškodba kolena ovirala?

Seveda sem bil vesel 2. mesta v smuku, kajti na tekmi sem se trudil po svojih najboljših močeh, čeprav sem bil na treningu dvakrat prvi in sem na prvi tekmi še vodil po prvem teku, sem bil na koncu drugi z malenkostno razliko za prvim mestom. Na treningu je bil prvi in drugi dan mrz, na tekmi pa se je pričelo topiti, zato smo se delno uštelili pri mazanju smuči, ki je pomemben dejavnik za tekmo.

V sredo, en teden pred odhodom na Švedsko, se mi je pri treningu veleslaloma v Avstriji odtrgala ena smučka in sem padel ter se valjal po hudi strmini navzdol kar dolgo. Pri tem sem si poškodoval koleno. Čutil sem bolečino, zato sem želel takoj domov, da bi počival. Zelo sem si želel iti na olimpiado gluhih, čeprav me je bolelo. Nekaj dni kasneje je bilo Državno prvenstvo v veleslalomu na Soriški planini in sem se kljub poškodbi kolena odločil, da grem tja in vidim. Mislil sem, da bo izenačena tekma med Matejem in mano oz. da me bo on premagal. Ko pa sem videl, da sem ga z lahkoto premagal, mi je ta tekma vlila samozavest in sem se odločil, da grem na Švedsko.

Na tekmah na olimpiadi me je poškodba kolen ovirala v vseh disciplinah, še najbolj pa v veleslalomu, kjer so bili ostri zavoji. Ob tej priliki bi rad povedal, da v naši ekipi ni bilo najboljšega razpoloženja, kar je vplivalo tudi name.

Ali si veliko treniral? Ali bi lahko to opisal?

Priprave za olimpiado gluhih na Švedskem so se začele oktobra in so treningi trajali do odhoda. V tem času smo približno trikrat na teden hodili smučat v Avstrijo, zadnji mesec bolj intenzivno. Za ta čas je bila najbolj naporna vožnja, ko sem moral voziti v eno smer skoraj 3 ure, to se pravi skupaj 6 ur vožnje. Čeprav smo veliko trenirali, je bilo to zame premalo, delno je k temu pripomogla tudi moja bolezen decembra, ko sem moral počivati skoraj en mesec. Skoraj 60-krat smo šli na trening, normalno pa bi morali iti na smučišče skoraj 100-krat.

Kaj ti pomeni šport?

Že od mladih nog se ukvarjam s športom, zato mi je to ostalo v krvi. Rad se ukvarjam s športom, ker bi bil rad vrhunski športnik, kjer lahko dokažem, da lahko prinesem Sloveniji medaljo. Odvisno od zdravja bi bil še rad aktiven športnik vsaj do leta 2010, lahko tudi malo več ali manj.

Kakšni so tvoji načrti, želje?

Moj nadaljnji načrt je tak: rad bi se udeležil evropskega prvenstva v smučanju, ki bo drugo leto v Nemčiji, poleg tega pa še trikrat za alpski pokal. Rad bi šel tudi na evropsko prvenstvo v kolesarstvu, ki bo septembra drugo leto prav tako v Nemčiji. Moja želja je, da bi se udeležil tudi poletnih OI, ki bodo 2005 v Avstraliji.

JANEZ SLATINŠEK

Za vami je odgovorno delo na Olimpijadi, opišite ga, prosim.

Kot vodji odprave mi je bilo res težko. Poudaril bi, da je bilo glede na vodenje 10-članske ekipe delo oteženo. Poudarjam, da bi bilo prav kot pri slišočih, ki delajo 50 : 50 pri vodenju reprezentance. Vesel pa sem bil, da je bila disciplina na visoki ravni. Vsak večer smo imeli sestanek. Potem je vse potekalo v redu. Posebej bi se rad zahvalil Francu Petraču za dobro servisiranje smuči in predvsem za pomoč pri prevajanju. Organizacija s prevozom z letališča do hotela in tako naprej, ko smo imeli tekmo v smuku oddaljeno 150 km, pa je bila v redu. Nobenih problemov ni bilo.

Kje so bile največje težave?

Težave so bile psihološke narave. Predolgo smo bili skupaj. V ekipi so nam najbolj manjkali tolmač, psiholog, terapevt. Poleg tega smo pogrešali družino in Slovenijo.

Kako ste rešili probleme?

Rešili smo jih tako, da smo imeli vsak večer sestanek. Težave posameznikov smo rešili, da smo poiskali dovolj dobre volje in načrtno priporočili vse potrebno za naslednjo tekmo.

Kaj ste občutili ob naših uspehih?

Občutek sem imel zelo slab. Čeprav sem verjel. Vendar moram povedati, da po 14 letih prvič nisem bil na skupnih pripravah. Vsa organizacija glede treningov in nabave opreme je bila v rokah ZŠIS - Janeza Furlana in Igorja Maliča. Verjel sem v profesionalnega trenerja Janija Hladnika iz Tržiča. Opazil sem, da v ekipi ni bilo pravega navdušenja. Na posamičnih treningih oziroma pri skupni pripravi je med gluhih manjkal duhovni vodja. Kljub tej pomanjkljivosti so naši vzdržali preskus psihične vzdržljivosti - napore in uspehe.

Katere so vaše naslednje naloge?

Sedaj, ko je 15. zimska olimpijada mimo, je naslednja naloga priprava za 8. evropsko prvenstvo v smučanju, ki bo v Nemčiji. To bomo obravnavali

v mesecu septembru letos. Najpomembnejša naloga pa nas vse skupaj čaka na 8. Evropskem prvenstvu v košarki, ki bo v Ljubljani od 18. do 26. junija 2004. Poleg tega bomo organizirali tudi kongres EDSO (Evropske športne organizacije gluhih), ki bo predvidoma od 16.6. do 17.6.2003. To bo za nas zelo velik dogodek in pomemben za promocijo Slovenije tako, da nas bodo dobro poznali, kje smo. In da nas ne bodo več zamenjali za Slovaško.

Udeležili ste se tudi kongresa o športu. Nam lahko kaj več poveste po tem pomembnem dogodku?

Prvi dan se kongresa nisem mogel se udeležiti. Tam je bil Aleš Peperko. Kaj več o tem ne morem povedati, ker je bilo to na strani dnevnega reda. Prvega dneva kongresa se nisem mogel udeležiti zaradi treninga v smuku, kjer sem moral biti, da sem uredil vse formalnosti v zvezi s tekmo. Lahko pa povem, da je bilo na kongresu 84 delegatov iz 42 držav. Vodila ga je generalna sekretarka Amond Medonald, ker je po pristanku v Sundsvalu dan prej predsednik CISS John Lovet doživel infarkt in so ga odpeljali v bolnico. Tretji dan je že bil v hotelu, kjer smo tudi bivali. Glede kongresa pa sem pripravljen sam obrazložiti, če želite. V tem trenutku čakam novi zapisnik in sklepe CISS.

Ali bi želeli še kaj dodati?

Želel bi povedati, da nas je bilo na zimski olimpijadi premalo v spremstvu kot sem že povedal, se to v prihodnje ne sme dogajati. Predvsem pa želim vsem društvom, predsednikom in sekretarjem povedati, da je vrhunski šport, kot sta letna in zimska olimpijada gluhih, pomemben dogodek za promocijo Slovenije in promocija društva, katerega člani nastopajo v svetu in v Evropi. Ni mi pa všeč in tudi prav ni, da nekateri govorijo, da gre tu za osebno korist. Za osebno korist gre na športnih srečanjih in rekreaciji oz. srečanjih v naravi ter v društvih. Za doseganje vrhunskih rezultatov pa je potrebno več kot rekreacija.

Seveda pa v Slovenijo redno prinašate kolajne. Čestitamo!

»Košarka mi je zelo pri srcu«

Miha Zupan, Ivo Sunara

Pogovarjali smo se z nadarjenim mladim igralcem Miho Zupanom in njegovim trenerjem, Ivom Sunaro.

Peter Potočnik Hönigsman

MIHA ZUPAN

Kje sedaj igraš košarko?

Košarko zdaj igram pri Geoplinu Slovanu, v prvi ligi.

Kako se počutiš med igralci kluba Slovan, ki je med najmočnejšimi v Sloveniji?

Sem ponosen, ker lahko delam z dobrimi igralci in trenerji. V prvem delu tekmovanja smo najboljši, zdaj igramo v drugem delu, ko prihajajo Olimpija, Krka, Laško in ostalih pet ekip iz prvega dela. Veselim se tekmovanja z močnimi in dobrimi ekipami. Na koncu tega dela prvenstva bodo pokazali rezultati, kdo je najboljši.

Ali bi lahko opisal, kakšna je razlika v načinu treninga med slišječimi in gluhihimi?

Med gluhihimi in slišječimi je velika razlika. Pri slišječih imajo več tehnike in akcije v napadu kot pri gluhih. Slišječi lažje komunicirajo, gluhi težje. Gluhi morajo več videti, opazovati nasprotnikove igralce, sodnike in trenerja.

Katera tekma ti je ostala najbolj v spominu?

Tekma, ki mi je res ostala v spominu, je tista, na kateri sem pred kratkim zelo dobro igral proti Rogli, dal sem 30 točk in napravil 11 skokov, prislužil dvojni dvojček. Prvič sem tako dobro igral na državnem prvenstvu.

Kaj ti pomeni košarka?

Košarka mi je zelo pri srcu, ker rad igram.

Kakšna so tvoja pričakovanja, cilji?

Moja pričakovanja so, da bi postal profesionalni igralec, največji uspeh na državnem in pokalnem prvenstvu in uspeh pri reprezentanci slišječih in tudi pri gluhih.

Evropsko prvenstvo v košarki, ki bo drugo leto v Ljubljani, se hitro bliža. Znane so tudi skupine, ko igrate s Švedi, Litvanci ...? Tvoj komentar?

Veselim se evropskega prvenstva v Ljubljani, igrajo tudi dobre ekipe iz drugih držav Evrope, pokazali bomo, kaj znamo, in dali bomo vse od sebe, saj smo vendar tudi mi kvalitetna in dobra ekipa.

Kaj pa šola? Kakšni so tvoji načrti?

V šolo ne hodim redno, izpite delam. O svojih načrtih ne razmišljam veliko, ne vem, kako se bo nadaljevalo. Ko opravim šolo, bom videl.

IVO SUNARA, TRENER

Delo z Mihom je za vas gotovo izkušnja! Kako jo vi doživljate?

Ja, delo z Mihom je zame velika izkušnja, ampak na svojo srečo sem v mladosti spoznal skupino zelo nadarjenih ljudi in tudi športnikov, ki so imeli težave s sluhom oziroma so bili gluhi, tako da

sem pravzaprav vesel, da sem dobil priložnost delati z Mihom. Kot igralca sem ga poznal že od prej in sem vedel za ta njegov problem, ampak košarka je tak šport, da ima neko svojo interno komunikacijo, ki je bolj preprosta. Pri Mihi je prednost tudi to, da mu lahko tehnična pomagala pomagajo, da določene stvari tudi sliši in zato smo v dokaj kratkem času prišli do razmeroma dobre komunikacije in v bistvu sedaj zelo dobro delamo. Priložnost delati z njim je zame posebno veliko veselje in mi ta njegova hiba ne predstavlja nobenega problema.

Kje se pojavljajo največje težave? Ali je to predvsem komunikacija?

Veliko sem že povedal o njem. On je specifičen primer, komunikacijo smo uredili s tehničnimi pripomočki, določenimi oznakami in znaki in na ta način Miha zaščitimo, poleg tega ima veliko pomoč soigralcev in članov strokovnega štaba, tako da praktično nismo imeli problemov s tem, da bi se fant počutil odrinjenega ali da bi prihajalo do nesporazumov v komunikaciji. To so izredno pozitivne stvari in tudi delujemo kot ekipa, ki ni obremenjena s tem, in mu na vsakem koraku pomagamo. Problemi s komunikacijo so bili samo na začetku, sedaj jih praktično ni.

Kaj menite o gluhem športniku, ali je lahko uspešen?

O gluhih športnikih imam izredno pozitivno mnenje, še posebej od tedaj, ko sem spoznal Miha. V bistvu smo našli način komunikacije, tako da do sedaj ni bilo nobenih težav in s svoje strani sem kot trener ali kot učitelj z njegovim napredkom izredno zadovoljen. Prepričan sem, da bo v prihodnosti dosegel velike rezultate tako on kot drugi gluhi športniki. Pomembna je samo volja ljudi, ki trenirajo gluhega športnika, ali kluba, ki se bo posvetil temu problemu in da bodo v pravnem času našli pravilno komunikacijo.

Ste potrebovali veliko časa, da ste lahko z Mihom začeli normalno komunicirati?

V samem začetku, dokler se nisva spoznala. Mogoče je manjši problem v tem, ker nisem Slovenec, zato so določene besede kombinacija hrvaškega in slovenskega jezika in je Miha potreboval nekaj časa, da jih je spoznal. Bolj pomembno je bilo, da je Miha doživel mene kot trenerja ali učitelja, da mu jaz verjamem oziroma zaupam in potem ni bilo nobenih težav s komunikacijo. V začetku je bilo med nama neka distanca, potem pa se je to zelo hitro uredilo in sedaj zelo dobro deluje.

Ali se med tekmo bojite, da bi kakšen ukaz narobe razumel?

Če se že pojavi kaj dvomljivega, to urejamo znotraj ekipe; tudi moji pomočniki, soigralci mu prenašajo te stvari, do sedaj nismo imeli problema, da bi morali reševati kak problem na drug način, če ga on ne bi razumel.

Kaj še pričakujete od Miha letos? Na tekmi med Slovanom in Zrečami je bil najboljši igralec, kar je zelo pohvalno.

Miha je že v tem delu sezone naredil izredno velik korak naprej, mogoče celo največjega v svoji dosedanji karieri. Praktično mora samo nadaljevati trdo delo, biti čimbolj sproščen in s to svojo zavzetostjo nadaljevati igrati. On si je odprl zelo velika vrata, sedaj mora samo vstopiti in vzeti vse te pozitivne stvari. Od njega pričakujem še velik napredek: tako že do konca te sezone, v naslednji sezoni pa bi že moral biti eden od nosilcev te ekipe.

Pričakovanje od ekipe za letos?

Za sedaj sem kot trener zadovoljen tako z igro kot z rezultati. Čaka nas drugi del tekmovanja, kjer moramo naprej ubraniti to, kar smo osvojili v prvem delu sezone in verjeti, da lahko pripravimo kakšno presenečenje. Če bomo verjeli v to, se nam bo tudi na igrišču izšlo. Ne smemo si tega cilja vzeti, kot da moramo, ampak kot izziv, in pokazati karakter moštva.

Kaj bi za konec želeli še povedati?

Na začetku lahko povem, da je zame izredno veselje delati s takim športnikom, je poseben primer, izredno dobro vzgojen in moram na tem mestu pohvaliti njegove starše, vedno je nasmejan, vesel in tudi ekipa ga je izredno sprejela. Jaz bi si želel v ekipi imeti vse take fante in prav vesel sem, da je pri meni in da lahko skupaj delamo in da kreiramo njegovo košarkarsko pot.

»Ples mi je odprl svet«

Maja Milenovič Workman

Maja Milenovič Workman, Mariboričanka, živi že več kot 20 let med ZDA in Slovenijo. Kot študentka likovne pedagogike je med študijem odpotovala na plesno izobraževanje v London. Pot jo je čez tri leta vodila v ZDA, kjer si je nadgrajevala plesno tehniko, producirala in dokončala univerzitetno izobrazbo. Njena velika mladostna ljubezen je bil ples, s katerim se je profesionalno ukvarjala in ki ga danes v obliki lastnega plesnega laboratorija posreduje znanje mladim dekletom in fantom.

Maja izhaja iz zanimive družine. Njen oče je bil oficir v jugoslovanski vojski, mama, Slovenka, knjigovodkinja, je kot hči direktorja zdravilišča Radenci in Rogaška Slatina preživljala otroštvo in mladost v modernih toplicah.

Poleg Maje Milenovič Workman smo spoznali tudi njenega moža, glasbenika Regieja Workmana, ki je že veliko poletij popestril glasbeno življenje v Novem mestu in se mimogrede ustavil tudi v mestu ob Dravi, v Mariboru. Cenjen je kot legenda jaza in črnske glasbe. Z njima živi tudi njuna desetletna hči Ayeena, ljubiteljica plesa, glasbe in knjig.

V intervjuju bomo поблиže spoznali življenje v Ameriki in da je Slovenija pravzaprav raj v primerjavi z Zahodom, kar se tiče socialne varnosti.

Petra Rezar

V ZDA ste že skoraj 20 let. Ali bi na kratko opisali, kaj je vas vodilo iz domačega kraja v svet, najprej v London, pozneje v New York? Ali se je v teh 20 letih Amerika spremenila? In kakšne spomine imate na London, ali je tako zelo drugačen od ZDA?

V London sem šla, ker sem vedela, da je to edina pot do obsežnejšega znanja plesa, plesnih tehnik, koreografije in pedagoškega dela skozi gib. ZDA je bila samo naslednji korak naprej, želja po večji izkušnji in enačenje z neznanim.

London in New York se ne moreta primerjati, tako kot ne roža in pes. Potem pa se človek zamisli in nadaljuje - gotovo imata mesti vsaj neke podobnosti: veliki sta, v njiju živi in prihaja in odhaja ogromno ljudi. Vsak, ki obišče obe mesti, je poln pričakovanj. Gre se za prilagajanje. Če v Londonu iščeš Slovenijo - je gotovo ne najdeš. Če v New Yorku iščeš Evropo, je ne najdeš. Na tebi je, da se spustiš v prostor in uživaš - sedaj - ta trenutek.

Vaša zgodba je tipično slovenska, saj iz Slovenije uhaja veliko pametnih in nadarjenih, ki v Sloveniji ne morejo najti prostora, nato Slovenija »jamra« nad izgubo mladih, nadarjenih umetnikov in intelektualcev, ki bi Slovenijo popeljali v vrh. Tudi vi ste se kmalu po izobraževanju v ZDA vrnili in ponujali znanje in sposobnosti, pa vam niso hoteli niti prisluhni.

Ne bi rekla, da mi niso hoteli prisluhni - jaz bi rekla, da nismo našli stika - skupna točka je bila nemogoča, ker smo živeli v drugem času. Jaz sem drvela naprej. Naprej pa gremo lahko tudi počasi.

Slovenija je geografsko gotovo majhna. Prav tako pa se ljudje spotikamo miselno ob nepotrebne majhnosti, katere uklešči geografija. Odprtost, direktnost in nesebičnost so redke. Bojazen pred kritiko - neizmerna. Velikokrat me kdo vpraša, kaj smo Slovenci res tako miselno majhni? Ne gre za Slovenijo ali Avstrijo ali Ameriko - gre zate, človeka - individualca, ki lahko kjerkoli na tem svetu živi kot velik, razumevajoč in odprt človek, ali pa se zapre v svojo majhnost. Torej, odloči se!

11. september 2001 je za vedno spremenil življenja Američanov, porušil je mit o varni Ameriki. Maja, kako ste doživljali ta trenutek kot Slovenka in kot Američanka? Kako je vaša okolica reagirala na ta dogodek in kakšne so danes posledice? Kako pa to doživlja vaš mož kot Američan in kot človek?

Nihče ni imel časa razmišljati, ali je Slovenec, Američan ali karkoli drugega. To tragedijo sem doživela kot razpad mita o moči. In v tistem trenutku pomislila, kot vsaka mati, kje je moj otrok (bila je v šoli) – ali je Ayeena varna?

V New Yorku je danes življenje normalno, teče dalje. Služb je manj, skeptikov več.

Glede na to, da veliko časa preživite v letalih, me zanima, ali je hkrati z 11. septembrom tudi spremenjen oziroma poostren nadzor na letališčih in kako to opazite? Ali je sploh vredno zaupati kakšni letalski družbi oziroma katera letala ali letališča so za vas najbolj varna? Komentar vašega moža?
Živela sem v Londonu, ko so tam podtikali bombe. Vozila sem se z vlaki, ko so podtikali bombe. Letela sem nekaj dni z družbo Pan-Am. Bila sem na letališču na Dunaju nekaj dni zatem, ko se je tam zgodil teroristični pokol. Negotovost je večna. Če o njej nenehno razmišljaš, pa gotovo ne boš naredil nobenega koraka v katerokoli smer. 11. september ni zame spremenil ničesar, kar se tiče varnosti na letalih.

Ali bi kaj več povedali o svojem delu in plesnem laboratoriju, ki ga vodite? Kaj točno učite v njem in kakšni so vaši učenci? Ali bi tudi vaš mož povedal kaj o svojem delu in glasbi?

Plesni laboratorij vodim - ker na svetu prevladuje miselnost, da je ples - gib okras ali »entertainment« - zabava. Gib je primarna oblika življenja, in na osnovi tega lahko človek nadgrajuje svojo primarno, instinktivno kreativnost. V knjigah predvsem analizirajo glasbo in slikarsko umetnost - kot neke vrste oblikovanje mlajše osebe. Jaz razdelujem gib - ples - koreografijo - kot prav tako eno od oblik oblikovanja mladega posameznika. Z Reggiejem to že 20 let delava skupaj. Iščeva stik z mladimi preko valovanja zvoka, giba, odnosa med posamezniki, reakcij na skupinsko delo, spoznavanja okolja in individualne kreativnosti.

Maja, ali se lahko vsak vpiše v vašo šolo? In kakšni so pogoji za obiskovanje vaših plesnih ur? Kolikor vem, se poleg plesa ukvarjate še z režijo in s scenariji?

Omejenega vpisa na šolo, ki jo vodim, ni. Vendar se kmalu skristalizira - kdo je oseba, ki bo ostala v procesu dela. Želja po raziskavi in hotenje dela (kljub utrujenosti od šole ali športa) morata biti primarni.

Napisala sem nekaj scenarijev za celovečerne filme, katere se trudim producirati. Prav tako scenarij za izobraževalno mladinsko oddajo. V scenarijih se ukvarjam z vlogo ženske v okolju, v katerem je rojena. V TV-seriji delam s kreativnostjo, zgodovino, slikarsko umetnostjo - skozi glasbo in gib.

Omenili ste, da opazate veliko razlik med ZDA in Slovenijo. Kakšne so te razlike? In kako sploh prebivalci ZDA živijo; kako izrazita je tudi socialna revščina? Slovenija bo kmalu vstopila v Evropsko unijo, ali morda vidite to kot prednost? Ali je težko dobiti redno zaposlitev? Ali bi vaš mož povedal kaj več o tem, kako je bilo pred leti in kako je danes v ZDA?

Razlike so ogromne, in spet, ko živiš 40 let - doživljaš in spremljaš - tako kot v Sloveniji, tako se prav tako vsi tukaj borijo za obstoj. Število prebivalcev je tukaj neprimerno večje kot v Sloveniji. S tem prihrumi neprimerno večje število socialnih in zdravstvenih problemov. Tukaj je seveda potrebno omeniti rasne razlike med belimi in črnimi. Ameriška zgodovina je nastavila vse pogoje za avtomatične razlike. Tako, da šele danes, in morda šele jutri, se bo ta razlika začela manjšati. Ameriški geto, prostor, v katerega tujec po navadi ne zaide, predstavlja časovno bombo - zgodovinsko tragedijo od suženjstva dalje - in marsikomu ne dovoli, da stopi naprej. V mnogih primerih ta marsikdo ne zna ali si tudi ne dovoli stopiti naprej.

Redna zaposlitev - ne vem: vedno sem delala na tem, da sem svobodni umetnik, da sama kreiram svoje delo. Redne zaposlitve, mislim, da ni lahko najti nikjer: borba med izobrazbo in izkušnjo - oboje hkrati?

Kako prepričati delodajalca, da si ti tisti, ki lahko narediš spremembo, če imaš ali nimaš izobrazbe?

Slovenija: želela bi videti osnovni napredek: izobraževanje, večja možnost vpisa na univerze, skrb za invalide - in možnost zaposlitve za invalide - potem bom lahko več povedala, kaj mislim o vstopu v Evropsko unijo. Slovenija je doživela v zadnjih letih monumentalne spremembe - tempo navideznega napredka je treba ustaviti, se ozreti - in pogledati, če so vsi za tabo še kar v redu?

Ali je res, da tam nikogar ne briga, kdo in kaj si ter od kod prihajaš, tako da se lahko počutiš zares svobodnega, medtem ko je Slovenija verjetno dokaj utesnjena, kar se tiče tega? Kakšen odnos imajo do tujcev ali drugačnih? Na jugu je verjetno še precej težje, saj tam ne sprejemajo drugačnih in temnopoltih? Torej rasizem. In kako je glede splošne varnosti? Ali je v New Yorku varno hoditi po ulicah? Podzemna železnica je kot javno prevozno sredstvo polna potnikov, ali obstaja kakšna nevarnost?

Si, kar si - ali ne? Torej je popolnoma odvisno, kako se postaviš proti okolju: gotovo v New Yorku ljudje drviijo, se ne ozrejo - in te ne poznajo. Če ti to ustreza, sprejmi to kot del svojega življenja. V nekem majhnem mestecu se vsi poznajo - tako kot v LJ ali v MB - torej če ti to ustreza, sprejmi. Večno nezadovoljstvo, da ti to ali ono okolje ne ustreza, izhaja iz tebe. Da so drugi krivi, da se tebi nekaj dogaja in da ti nekaj ni všeč, je vprašljivo.

Slišala sem, da so ZDA glede zdravstvenega varstva bolj omejene. Zdravstvene pomoči si ne morejo privoščiti vsi. Ali je kaj resnice v tem? Kako najnižji socialni sloj sploh preživi, ali dobi zdravstveno pomoč? V primeru nesreče ali hude bolezni verjetno ne bi bil sprejet niti v bolnišnico, kaj šele pri zdravniku? V Sloveniji je dokaj bolje poskrbljeno za to, osnovnih zdravstvenih storitev so deležni praktično vsi, tudi brezposelni. Za kaj več pa je potrebno doplačilo, kar pomeni, da se Slovenija že počasi obrača in stopa po poteh razvitega sveta.

Sistem je v osnovi drugačen. Kapitalizem. To, da sploh obstaja za nekatere zaposlene zavarovanje, je že velik napredek. V polovici primerov si ga ljudje plačujejo sami, za družine z nizkim dohodkom pa so se začele spremembe za otroke, ki lahko dobijo do 18. leta zavarovanje zastoj - vendar ne v vseh državah.

Sprejem v bolnice: tu so prav tako razlike; seveda obstajajo bolnice, kjer je lahko kdorkoli sprejet (ko se je začela epidemija AIDS-a, je bilo to zelo vidno) - sploh pa na urgenco.

Brezposelni imajo pravico do državne pomoči in državnega zavarovanja. Seveda obstajajo organizacije, ki pomagajo v krizi. Znajti se moraš, odpreti oči in jih poiskati.

Po enajstem septembru so ljudje dobili neizmerno finančno pomoč od Rdečega križa, United Way, državno pomoč in pomoč iz privatnega sektorja.

Kako danes doživljate Slovenijo? Morda je kakšna razlika med prvim obiskom in danes? Vaš mož je Slovenijo obiskal kot Jugoslavijo in danes je to samostojna Slovenija. Ali bi morda raje živela v Sloveniji ali ZDA?

Slovenija, Jugoslavija, prostor. To je moj dom, politična nagnjenja me ne zaustavljajo. Tega prostora nisem zapustila. Zato beseda obisk ne pomeni nič. Tam sem, in potem spet tukaj; ko Ayeena odraste, bom gotovo spet več v Sloveniji. Ayeena pride v Slovenijo med počitnicami - ima se super! Reggie je vodil v Novem mestu delavnico - tam ni nastopal. O sodelovanju ne more govoriti, ker je to bil kratek obisk, spoznal je dosti nadarjenih glasbenikov in upa, da bo možnost vrnitve.

Obiske v Sloveniji občasno izkoristite tudi za delo in razne delavnice plesa, katerih udeleženci so večinoma otroci in mladi plesalci. Ali bi povedali kaj več o tem?

Delavnice niso naključje. To se dela že dolgo. Nadaljujem samo tisto, kar sem začela že leta 1986.

Že kot deklica ste opazili, da je brat drugačen. Kako ste se tedaj sporazumevali z njim, preden je šel v šolo za gluhe? Družina se je tudi zaradi boljših pogojev Radovanovega šolanja preselila iz Beograda v Maribor. Opažam, da z bratom uporabljata tudi dvoročno prstno abecedo.

Zame Radovan ni bil nikoli drugačen - to je moj brat. Sporazumevava se, odkar sem jaz bila rojena - na različne načine. Ko se je on naučil jezika gluhih, sem bila jaz že zdavnaj v Londonu - nikoli me ni naučil - vendar razumem mnogo in imam dosti potrpljenja, da razumem še več. Mislim, da se nismo preselili iz Beograda zaradi boljših pogojev šole v Mariboru, ampak čisto zaradi družinskih vzrokov. Kar me je motilo v mariborski šoli gluhih, je (opazovala sem s strani), da ga nihče ni učil kretanja in da je bil prisiljen samo v enolično obliko komunikacije (to vem, da na univerzi Gallaudet ni sprejemljivo - globalna komunikacija, jezik gluhih in oralno sporazumevanje). Prav tako pedagoginja, ki ga je učila, ni razumela njegovega kompleksnega razmišljanja, znanja zgodovine in zemljepisa - in nihče ga ni usmerjal v tisto, kar ga je veselilo.

Moja učiteljica baleta (asistentka) v Londonu je bila popolnoma gluha - balerina - njo so naučili kretanja, branja z ustnic, predvsem pa neverjetne samostojnosti in neodvisnosti; zelo sva se razumeli.

Ko jaz delam z malim otrokom - in on sliši - ga gledam, spremljam, analiziram in razmišljam, kdo ta otrok sploh je. To je čar učenja.

Kako gledate danes na bratovo gluhotu in svet gluhih? Najbrž opažate, da se slišiši svet ne bo prilagodil gluhim, temveč se morajo gluhi prilagoditi njim.

Ni stvar tega, kdo se komu prilagaja, pač pa v tem, kdo koga razume in HOČE razumeti. Posploševati je nemogoče - večina ljudi nima posluha za hendikepirane, ker je to dodatno delo. Le kaj bi človek z delom, če pa je treba ne delati.

Kako priti preko invalida do materialne dobrine - to je seveda določenim posameznikom edina pot. Žalostna pot. Invalidnost, tako kot neinvalidnost, oboje je del življenja. Gotovo je invalidnost težja, ker te avtomatično izločuje. Vendar sedaj spet k tistemu, ki je invalid: njegova moč lahko prav tako raste, njegova želja po novem prav tako - invalid krmari svojo ladjo, in ne v tem primeru slišiši oseba. Gluh naj si priredi slišiši osebo tako, da bo obstajala komunikacija in od tega ima gluha oseba korist. Reakcija družbe na splošno je negativna. Ne posameznikov. Recimo; jezik gluhih se je že nekajkrat uporabil v gledališču za predstave slišiši. V tem primeru: kaj so imeli gluhi od tega? Zadovoljstvo? Korist? Kakšno korist? Morda predstavo od profesionalcev, samo za gluhe? Morda delovno mesto za gluho osebo, ki je drugače nezaposlena? Komunikacija - osnovni most med gluho osebo in slišiši. Če je ni, ni ničesar velikega; samo majhna stvar tu in tam.

Ali ste opazili gluhe tudi v ZDA, morda vidite kakšno razliko med gluhi Američani in Slovenci? Predvsem imajo večje možnosti za izobraževanje. Kako je tudi s tehničnimi pripomočki ali je nasploh poskrbljeno za gluhe na javnih mestih, če ste morda kaj opazili?

Gluhih je ogromno, tako kot pri nas - gibljejo se v krogih, kamor jaz ne zaidem. Če bi jih učila plesa, potem bi bila z njimi gotovo več - a razdalje so preogromne. Ko Radovan spet pride, jih morda več vidim(o).

Ayeena, kako pa se ti pogovarjaš z Radovanom, vidim, da bi se rada naučila njegovih kretenj?

AYEENA: Radovan si mora vzeti čas, da me vsaj malo nauči - jaz hočem!

Kako pa Američani preživljajo tipičen dopust ali počitnice? Kdaj imajo otroci šole in počitnice?

MAJA: Šole - podobni kot v Sloveniji; tipičnih dopustov kot v Evropi ni.

Hvala za intervju in zanimive informacije!

»Gluih so izobraženi!«

Matthew Bennett

Na Gallaudetu študira veliko gluhih študentov iz Evrope, ZDA in ostalih držav sveta. Z Meri sva imeli priložnost spoznati simpatičnega fanta, ki ljubi Španijo in Evropo. 22-letni Matthew Bennett iz ameriške države Kolorado študira na Gallaudetu že od leta 2000.

Petra Rezar in Meri Möderndorfer

Matt, preden si prišel na Gallaudet, si počel nekaj drugega?

Pred Gallaudetom, torej do leta 2000, sem obiskoval najprej vrtec in osnovno šolo ter srednjo šolo. Vendar sem šolanje celo opustil in v Walgrenssu v Koloradu dve leti delal kot čistilec.

Kaj študiraš na Gallaudetu in kako poteka tvoj študij?

Študiram komunikacijske vede in španščino. Študij poteka v obliki različnih predavanj, ki pa so razdeljena čez dan, lahko da imam samo eno uro predavanj in vmes tri ure prosto ali obratno. Tudi po dve prosti uri vmes se pojavita. Študiram večinoma zvečer in ponoči, povprečno štiri ure na dan. Zelo rad študiram in se učim. Ne potrebujem nobene pomoči, ker zelo dobro berem in pišem. Kadar študiram, želim popoln mir in nihče me ne sme motiti. Pogovorom se posvetim šele po študiju, ko opravim svoje obveznosti, čeprav bi kolegi radi poklepetali z mano.

Kakšna so predavanja? Ali so profesorji gluhi in kakšen odnos imate med seboj?

Študentje so gluhi in slišiči, nekako v razmerju pol – pol. Poudariti pa moram, da vsi profesorji, tako gluhi kot slišiči, morajo uporabljati govorico rok oziroma ASL. Sta pa eden ali dva profesorja, ki ne obvladata najbolje znakovnega jezika, zato študentje nismo najbolj zadovoljni z njima, ker ju težko razumemo. Gluhi profesorji pa so odlični, z drugo besedo enkratni.

Tako se lažje predaja snov. Pri študiju profesorji uporabljajo različne pripomočke, projektorje, filme, diapozitive. Nekateri si zapisujejo snov v zvezke, jaz osebno posvetim vso pozornost predavanjem in poslušamo. Tako gre vsa snov v mojo glavo. Mnogi profesorji zapisujejo tudi na tablo. Odnosi med profesorji in študenti so različni, nekateri so dostopni, z njimi se da vse pogovoriti, so pa nekateri, ki niso najbolj dostopni.

Koliko študentov je v razredu?

V enem letniku je lahko od 7, 8 do 20 ali več študentov, odvisno od smeri študija in predavanj. Moram pa poudariti, da je omejeno število študentov, ki študirajo na Gallaudetu. Razmerje med gluhi in slišičimi je točno določeno. Tako lahko študira samo 6 % slišičih študentov, ostali pa so gluhi. Razmerje se ne spreminja, tako je pač pravilo.

Kakšno je tipično študentsko življenje na Gallaudetu poleg študijskih obveznosti?

Na Gallaudetu sem skoraj 11 mesecev na leto, redkokdaj grem domov, deloma tudi zaradi visokih stroškov poti. Doma ne pogrešam tako zelo, ker sem z mamo v odličnih stikih preko elektronske pošte in komunicirava v živo s kamero. Prvo leto, ko sem prišel, sem bil navdušen obiskovalec mesta Washington, danes, po tretjem letu pa sem že kar domač in nisem več tako zainteresiran za potepe po mestu. Prav tako tudi plešem na Gallaudetu - ljubim ples.

Kdo financira tvoj študij?

Moj študij financira država, tako da ničesar ne plačujem. Za Evropejce in ostale pa je obvezno plačilo šolnine. Povprečna vrednost študija v ZDA je tako 9000 ameriških dolarjev za ameriške študente, za tujce pa 14000 ameriških dolarjev. Prvi semester je brezplačen.

Kako pa je z literaturo? Ali si to sam plačuješ?

Da, in je precej draga, letno lahko znese okoli 400 do 800 USD.

Kakšne so smeri študija, ali imate gluhe študente medicine ali poklice, ki so tipični za gluhe? V Sloveniji so razmere nekoliko drugačne in ne tako idealne kot pri vas.

Seveda je mnogo gluhih študentov medicine. Zaposleni so v različnih službah, tudi v bolnišnicah, in delajo s pacienti. Prav tako so gluhi tudi piloti, vendar so izven Gallaudeta in delajo kot kopiloti. Ni jih prav veliko, verjetno samo dva. Prav tako je tukaj tudi mnogo gluhih intelektualcev. Gluhi so zelo izobraženi v najrazličnejših poklicih, zato me čudi, da pri vas tega ni oziroma, da gluhih ni v vseh poklicih.

Ali imaš na Gallaudetu precej prijateljev?

Da, kar nekaj, ne pa toliko. Več gluhih kot slišočih. Punce seveda še nimam! Ni časa, dokler ne končam študija. Povprečen študij traja 5 let.

Obiskovalec Gallaudeta že ob vhodu opazi, da imate celo svojo varnostno službo.

Da, na Gallaudetu je varnostna služba, ki dela samo za področje Gallaudeta. V njej mislim, da so trije ali štirje gluhi, nekaj naglušnih, večina zaposlenih pa je slišočih. Njeno delo je preprečevanje nasilja med študenti in obiskovalci, preprečevanje narkomanije ter pijančevanja in zlorabe alkohola, vožnje v pijanem stanju. Vsi zaposleni morajo poklicno obvladati znakovni jezik. Varnostna služba deluje 24 ur na dan. Med njimi sem tudi jaz in imam eno svojo uniformo.

Leta 2001 se je na Gallaudetu dogodil umor. Novica je prišla do Slovenije. Ali bi povedal kaj več o tem?

Da, presenečen pa sem, da to veste tudi v tako oddaljeni državi. Bila sta dva umora, ne le eden! Šlo je za majhen denar, res smešno majhen denar brez pomena. Neki gluhi študent je ubil gluhega študenta s stolom - to je bil prvi umor. Dolgo se ni vedelo, kdo je morilec. Ljudje so bili prestrašeni, vendar ne tako panično. Policija ni mogla najti morilca. Potem se je izvedelo neko ime in tega študenta je policija zaprla. Pozneje smo ugotovili, da je njegovo ime podal morilec sam. Bil je (ne bi smel javno povedati), gluhi študent s Filipinov, precej možat fant, krepak, ki se je znašal nad nemočnimi, fizično šibkejšimi študenti. Tako je umoril prvega študenta, ki je bil res revež in nemočen. Drugi umor je bil brutalnejši, davljenje in rez z nožem okoli vratu. Morilca so našli in zaprli. Motiv je bil enak, umorjeni pa je bil krepkejši fant kot prva žrtev.

Matthew, kdo pa te je naučil tako dobro pisati in brati?

Ko sem bil majhen, me je mama spodbujala in vztrajala ob meni, ko sem se učil. Njej sem hvaležen za vso pomoč. Imam mlajšo sestro, staro 12 let. Vsi v moji družini slišijo. Očeta nimam. Ne vem, zakaj sem gluhi, sem pa gluhi od rojstva. Tudi tukaj imajo študentje različne težave, eni so bolj uspešni, drugi manj.

Ko boš potoval po Evropi, se oglasi v Sloveniji. Hvala za zanimiv intervju!

»Moč mi daje, ko vidim, da gluhi ljudje lahko skupaj delamo«

Liisa Kauppinen

Spoznali smo Liiso Kauppinen, ki ima za sabo vrsto pomembnih funkcij. Kdo pravzaprav je, pa si preberite v nadaljevanju.

Tanja Potočnik Hönigsman

Za uvod, večina ljudi v naši državi vas ne pozna dobro, bi vas prosila, če lahko našim bralcem poveste več o sebi.

V Svetovni federaciji gluhih (WFD - The World Federation of the Deaf) delam že 20 let. Od leta 1983 sem bila podpredsednica, leta 1987 sem postala generalna sekretarka in od 1995 dalje sem predsednica. Moje delo pri WFD je prostovoljno, moja glavna služba je delo izvršilne direktorice na Zvezi gluhih Finske.

Kar dolgih 8 let ste bili predsednica WFD. Ali bi lahko povedali več o svojem delu? Kaj je bilo najbolj učinkovito? Kaj bi lahko še izboljšali (negativne stvari)?

Ena izmed najbolj pomembnih misij od sicer mnogih je bilo v zadnjih letih delo pri Združenih narodih. WFD ima tam posvetovalno funkcijo. Dandanes okoli 80 % gluhih otrok nima možnosti, da bi obiskovalo šole. Od teh, ki jih obiskujejo, je njihova stopnja v izobraževanju relativno nizka v primerjavi z drugim osnovnim izobraževanjem. Oralna metoda - obžalovanja vredno - se še vedno uporablja za poučevanje gluhih v mnogih državah. Torej je potrebno v izobraževanju gluhih še veliko izboljšati. Status znakovnih jezikov in njihov razvoj je zelo pomembna stvar.

Če se nekdo odloči, da bi želel postati predsednik WFD, katere karakteristike mora imeti in koliko let dela v WFD je potrebno, da postane predsednik?

Zapleteni proces za izvolitev predsednika WFD se začne pri imenovanju kandidata, ki ga predlaga lokalna članska organizacija; ta mora vložiti nominacijo vsaj 6 mesecev pred generalno skupščino. Od predsednika se zahteva dobro znanje in izkušnje v različnih situacijah in pri delu z gluhih v svoji državi. V današnjem času je prav tako dobro, da imaš akademsko izobrazbo, dobre jezikovne sposobnosti in nekaj znanstvenih izkušenj. Predsednik mora biti sposoben in voljan razumeti zelo težke in komplicirane probleme v različnih državah. Mora biti nepopustljiv zagovornik načel gluhih, biti dober predavatelj in sposoben izvrševati svoje naloge. Pomembna je tudi njegova sposobnost in pripravljenost, da bi veliko potoval po svetu.

Generalna skupščina WFD je končana. Ali lahko nam poveste, kaj je bila tokrat najpomembnejša stvar?

Po mojem mnenju so vse točke, ki smo jih obravnavali in o njih odločali na generalni skupščini, zelo pomembne. Področja, ki smo se jim posebej posvetili, so bila zelo važna.

Na generalni skupščini so bili izbrani novi člani organov WFD. Vi ste tudi dejavni v teh organih. Kaj pričakujete od novih članov?

Vsak v WFD, razen generalne sekretarke, dela na prostovoljni osnovi. Izvolili so me za zaslužno predsednico, tako da nisem več članica, ampak samo častna predsednica, ki je lahko povabljena na srečanja, toda moja prisotnost ni pomembna.

Na generalni skupščini se uporablja mednarodni znakovni jezik. Kaj to pomeni za gluhe ljudi? Ali se morajo učiti mednarodnega znakovnega jezika v šoli?

Na srečanjih ne uporabljamo nacionalnih znakovnih jezikov, ampak mednarodne kretnje; to je jezik na kongresih in srečanjih uprave, tega pa se v nobenih okoliščinah ne bi učili v šolah. Šole naj poučujejo nacionalni znakovni jezik.

Ko sem vas videla voditi generalno skupščino, sem občudovala vašo potrpežljivost, toleranco in mirno vodenje generalne skupščine. Od kod črpate navdih in moč za delo v WFD?

Postanem močnejša, ko vidim, kako gluhi ljudje lahko delamo, da smo skupaj. Za primer, v zadnjih 20 letih je WFD zrasel iz manjšega števila organizacij v veliko organizacijo, ki ima že 126 članov in 8 lokalnih sekretarjev.

Znano je, da je na svetu kar 70 milijonov gluhih. Kje človekove pravice najpogosteje kršijo?

V državah, kjer vlada vojna, v tistih državah, ki so pod diktaturo in v zelo revnih državah.

Veliko potujete po svetu in ste dobili veliko izkušenj. Kaj je na vas napravilo največji vtis?

Težko je navesti samo eno državo, ker vsaka vedno prinese posebno izkušnjo.

Kolikokrat ste že obiskali Slovenijo? Kaj veste o problemih gluhih v Sloveniji? Največji problem je izobraževanje zaradi nepismenosti, čeprav šola za gluhe obstaja več kot 100 let. Kaj svetujete, da bi se to spremenilo? Kako naj bi rešili ta problem?

Bila sem samo enkrat v Sloveniji, toda nekaj slovenskih gluhih sem srečala drugje. Nekaj vem o vaši situaciji, toda ne vsega. Problemi izobraževanja v Sloveniji so enaki kot v največjih državah na svetu, povezani so s stopnjo izobraževanja. Novi predsednik in člani uprave bodo imeli veliko dela, da bi to izboljšali in rešili probleme - v večini držav, ne samo v Sloveniji. Novi predsednik Markku Jokinen je učitelj in učitelj učiteljev. Verjamem, da se lahko problemi, povezani z izobraževanjem, rešijo v sodelovanju z novim predsednikom.

Vse več gluhih (otroci in odrasli) imajo kohlearni implantat, toda veliko ljudi je še vedno v dvomih, čeprav zdravniki, učitelji in drugi ljudje pravijo, da so rezultati dobri. Gluh z kohlearnim implantatom lahko govori, lahko sliši, ... Vaš komentar?

V zvezi s kohlearnimi implantati lahko ločimo tri skupine. Prvi skupini uporaba implantata pomaga pri sporazumevanju iz oči v oči, se pravi, da jim to praktično pomaga. Druga skupina lahko dojame različne zvoke, za tretje pa naprava nima nobene praktične prednosti. Vse tri skupine bodo na vsak način morale uporabiti znakovni jezik za medsebojno komunikacijo in sodelovati v razgovorih, prav tako pri učenju in v skupinskih situacijah. Raziskava, ki je bila narejena na Danskem, v kateri so ugotavljali vpliv učenja jezika s pomočjo oralne metode, totalne komunikacije in v znakovnem jeziku, je pokazala, da ima primerljivo znanje jezika v primerjavi s podobno skupino slišičih otrok samo 15 % gluhih otrok s pomočjo oralne metode. Metoda totalne komunikacije je imela 50 % uspeha. V skupini znakovnega jezika so bili rezultati 75-odstotni v primerjavi z 100-odstotnim uspehom pri slišičih otrocih. Kar je še posebej zanimivo, da so se nekateri gluhi otroci bolje učili jezikov kot slišiči otroci, če so jih poučevali v znakovnem jeziku.

Vemo, da ste zelo zaposlena ženska, pa nas zanima, ali imate kaj prostega časa. Ali imate kakšen konjiček?

Imam 4 vnuke in vnukinje, s katerimi preživim ves svoj prosti čas. Rada berem, in če mi ostane kaj časa, berem, pozimi smučam, poleti pa kolesarim.

Vaša misel za konec.

Slovenija, dobrodošla kot članica EU. Upam, da bo sodelovanje z EU razširilo sodelovanje z gluhihimi iz ostalih držav. Upam, da bodo slovenski gluhi sledili spremembam in razvoju na področju informacijske družbe in izobraževanja, ne pozabite pa na človeške pravice in delo, ki je potrebno, da se izvajajo. Slovenskim gluhim želim vse dobro. Ne obupajte!

»V Parizu je bila prva šola za gluhe«

Živa Pehljan

Živa Pehljan se je z dr. Matjažem Debevcem udeležila mednarodnega srečanja gluhih v Parizu. Pozanimali smo se, za kaj je šlo in katera so njena opažanja.

Peter Potočnik Hönigsman

Katerega mednarodnega srečanja gluhih ste se udeležili?

Udeležila sem se pete konference o zgodovini gluhih, ki se imenuje Deaf History International. Konferenca je bila letos v Parizu. Z dr. Matjažem Debevcem z Univerze v Mariboru sva predstavila prispevek, ki sva ga pripravila v okviru evropskega projekta BITEMA. Izdelali smo spletni video o zgodovini gluhih. Posnetek vključuje tolmača, podnapise, videoslovar in slikovno gradivo.

Zanima nas življenje gluhih v Franciji; v čem vidite njihove prednosti?

Gluhi v Franciji živijo podobno kot gluhi v Sloveniji, nekaj prednosti prav gotovo prinaša to, da jih je veliko in je potem lažje organizirati razna srečanja. Poudariti moram, da so vse organizirali sami, imeli pa so tudi nekaj prispevkov na konferenci. Udeleženci so dobro poznali zgodovino gluhih, vzrok za to je verjetno tudi v tem, da je bila v Parizu prva šola za gluhe.

Katera so bila najbolj zanimiva predavanja?

Večina predavateljev, po moji oceni okrog 90 %, je bila gluhih. Marsikdo pa je uporabljal znakovni jezik in sem šele kasneje ugotovila, da ni gluhih; predvsem Američani z Gallaudeta so imeli zavidanja vredno znanje ASL, pa tudi odnos do gluhih, ki bi si ga želela tudi pri nas: profesorica, s katero sem se pogovarjala, je med pogovorom z mano ves čas kretala, čeprav dijakinje, ki so sedele ob nama, niso spremljale pogovora. A če bi si zaželele, bi lahko sledile pogovoru.

Zanimivo je bilo predavanje Ukrajince Belozovskega, ki je govoril o ruski gluhi mafiji. Sam sedaj živi v Ameriki, njegov prijatelj, Rus Palenny, pa je predstavil izredno dokumentacijo iz zgodovine ustanavljanja zveze gluhih. Navdušil me je seveda tudi Harlan Lane z razmišljanjem, ali so gluhi etnična manjšina, ter John Hay iz Anglije, ki je predavatelj na fakulteti in predava o zgodovini gluhih. Rank Betten pa je knjižničar z Nizozemske, ki piše knjigo o evropski zgodovini gluhih in ga zato zanima tudi naša zgodovina.

Kakšna je njihova kultura, izobraževanje, zaposlovanje?

Videla sem predstavo gledališča gluhih iz Pariza, a me ni tako navdušila, saj sem pri nas videla že boljše predstave. O izobraževanju sem se pogovarjala z učiteljico s šole za gluhe v Parizu. To je šola, na katero je hodil že Laurent Clerc. Presenetilo me je, da dijaki šole prav tako ne poznajo dobro zgodovine gluhih, čeprav ima njihova šola takšno tradicijo. Nimajo predmeta znakovni jezik, znanje znakovnega jezika pri učiteljih je podobno kot pri nas, slušnih vaj imajo manj, na šoli pa

imajo tri gluhe učitelje. Pri francoščini imajo dijaki podobne težave kot naši dijaki pri slovenščini. Podobnosti med šolama so me kar začudile. Zavidamo pa jim lahko večjo izbiro med poklici, imajo tudi vrtnarje in frizerje. Na fakulteti lahko študiraš tudi znakovni jezik, spoznala sem nekaj študentk, ki angleško skorajda niso znale, so pa dobro obvladale francoski znakovni jezik.

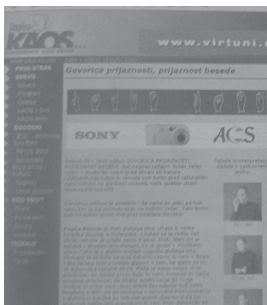
Omenjena šola ima tudi oddelek, ki skrbi za zaposlovanje gluhih, torej dijakom pomaga tudi, ko zaključijo šolanje. Organizacija GRETA iz Pariza, ki prav tako sodeluje v našem projektu BITEMA, pripravlja gradivo, ki bo gluhim vseh starosti pomagalo pri tem, da si bodo lažje izbrali poklic. Te videokasete v francoskem znakovnem jeziku bodo kmalu na voljo tudi pri nas.

Ali ste bili v stikih tudi s predstavniki drugih držav?

Pogovarjala sem se z gluhih iz Španije, Češke, Anglije, Švice, Rusije, Nizozemske, Amerike in Francije. Na konferenci so bili gluhi iz 22 držav, vendar se z vsemi nisem pogovarjala. S sporazumevanjem nisem imela težav, saj smo se prilagajali drug drugemu in počasi kretali.

Kaj menite o prihodnosti gluhih, katerim področjem bi morali posvetiti več pozornosti?

Želim si, da bi bilo na šolah več gluhih učiteljev, tako kot je bilo pred milanskim kongresom, ko je bila približno polovica učiteljev gluhih. Želim si, da bi gluha skupnost našla način, kako slišočim staršem gluhih otrok pomagati, da bi se starši in otroci naučili SZJ in da bi starši sprejeli gluhoto. Rada bi, da bi gluhi doživljali sebe kot manjšino, ki ima svoj jezik in kulturo. Želim si, da bi gluhi in slišočci, ki delamo z njimi, sodelovali pri raziskovanju slovenskega znakovnega jezika. Tudi Slovenci, tako slišočci kot gluhi, bi lahko imeli več prispevkov na raznih konferencah in bi lahko že sedaj začeli razmišljati, da bi čez devet let konferenco o zgodovini gluhih organizirali pri nas.

»Govorica prijaznosti, prijaznost besede«

Radio Kaos

Radio kot eden od najstarejših medijev predstavlja izredno pomembno priložnost za informiranje in ozaveščanje. Zato je tudi izredno pomembno, da gluhi nastopajo v njem in skušajo približati svet gluhih svetu sliščih. Eden izmed njih je radio Kaos, ki se je lotil zahtevnega projekta – radia za gluhe.

Petra Rezar

V mesecu novembru se je ekipa radia Kaos lotila zahtevnega projekta, in sicer z radiem za gluhe. Kako?

Radio Kaos deluje na 60. kanalu ljubljanskega kabla, ki ga spremlja okoli 30.000 Ljubljančanov in na spletu www.radiokaos.info. Njihova posebnost je, da radio oddaja v živo, prav tako je mogoče pogledati tudi ponovitve na internetu. Ministrstvo za kulturo RS je finančno podprlo oddajo in tako je nastalo sodelovanje med društvom in ekipo radia Kaos, ki jo vodi Andrej Pengov, dolgoletni radijski maček. V okviru tega projekta je bilo načrtovanih 8 oddaj v dolžini 30 minut z vmesnimi pavzami in glasbenimi vložki (to je glasba med odmorom oddaje). Teme so bile najrazličnejše in so se dotaknile različnih področij. In kar je najpomembnejše – oddajo so lahko spremljali tudi gluhi preko ekranov, in sicer s pomočjo tolmača, ki je prevajal v vsaki oddaji v živo. Posnetke so shranili in si jih je moč ogledati tudi na internetu (nujna je kabelska povezava ali optična povezava do interneta). Vse oddaje so se odvijale ob četrtkih s pričetkom ob 18. uri.

Prva oddaja

Prva oddaja je bila 21. 11. 2003. V njej je kot častna gostja nastopila Meri Möderndorfer, kot gluha osebnost in bojevnica za pravice gluhih. Občinstvo je imelo prvič priložnost v živo videti in slišati sogovornico ter spoznati vsakdanje življenje gluhe osebe. Prav tako so spoznali tudi pojem besede »Prijaznost je jezik, ki ga slišijo gluhi in vidijo slepi«.

Druga oddaja

Druga oddaja, ki smo jo predvajali 27. 11. 2003, je bila posvečena problematiki s področja zdravstva in komunikacije. V njej sta bila gosta gluhi pravnik Bojan Pavlič in Jagoda Vatovec, zdravnica specialistka z ORL klinike v Ljubljani. Izhodišče oddaje je bilo, da gluhi potrebujejo tolmača in ustrezen odnos zdravstvenega osebja do gluhih.

Tretja oddaja

Tretjo oddajo smo posvetili vavčerjem in gluhim, ki potrebujejo tolmača in vavčerje. V njej so nastopili Stanka Tutta z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Jasna Bauman, predstavnica Združenja tolmačev Slovenije in Petra Rezar kot gluha uporabnica. Ugotovljeno je bilo, da vavčerjev niso izkoristili vsi gluhi, pač pa le okoli 600 od 2500 gluhih v

Sloveniji in da prihaja do težav pri izplačilu vavčerjev za tolmače. Ena od glavnih težav je, da tolmači nimajo enakovredne izobrazbe, trenutno je najnujnejša izobrazba končana srednja šola. Sčasoma pa bodo potrebe naraščale in bomo potrebovali visoko kvalificirane tolmače. Zato še do tedanje oddaje ni bil sprejet dogovor o višini tarife za tolmače. Delo tolmača je izredno občutljivo in zahtevno delo, saj je gluha oseba odvisna od njega. Prav tako se je postavilo tudi vprašanje pravice do tolmača po končanem izobraževanju na fakulteti. Od tu naprej gluha oseba nima pravice do tolmača, če se odloči za nadaljnje izobraževanje. Obvestili smo tudi, da naj se čim več gluhih odloči za vavčerje, četudi menijo, da ne potrebujejo tolmača ali znakovnega jezika, saj imajo do tega pravico.

Četrta oddaja

Četrta oddaja je bila posvečena športnim vsebinam. V njej so poslušalci spoznali Miho Zupana, košarkarja kluba Geoplin Slovan in njegovega prvega učitelja košarke Svjetlana Vujasina, ki je te dni vodil ekipo slovenske reprezentance na evropskem prvenstvu v krosu v Edinburghu. Miha predstavlja primer enega največjih uspehov med gluhih, saj se mu je uspelo prebiti med najboljše košarkarje med slišječimi. Bil je tudi proglašen za enega izmed 10 najboljših športnikov sveta.

Peta oddaja

Peta oddaja je bila posvečena gledališki kulturi. V njej je bil predstavljen igralec Marjan Repše, ki je nastopal kot baron v komediji Matiček se ženi. Kot neizkušen igralec se je moral spoprijeti s težavami pri učenju besedila in vloge na odru. Toda vanjo se je vživel tako navdušeno, da je bil ena od ključnih osebnosti igre. Ugotovljeno je bilo, da je potreba po profesionalizaciji gledališča gluhih zelo velika in nujna. Prav tako bi morali razmišljati tudi o ustanovitvi gledališča gluhih in odprtju vrat AGRFT za gluhe igralce in preostalo ekipo v gledališču. Temelj vsake kulture pa je jezik.

Šesta oddaja

V šesti oddaji, ki je bila na božični dan, sta nastopila Pepca Pevcin in pater Bogdan Knavs. Tema je bila posvečena prazniku, ki so potekali te dni, in temu, kako gluhi skrbijo za svoje versko življenje.

»Izobrazba je vrednota naše univerze«

Dr. Ian Sutherland in dr. Susan Burch

V Ljubljani se je na krajšem obisku mudila dr. Susan Burch z Univerze Gallaudet. Predstavila je svojo knjigo o ameriški zgodovini gluhih od leta 1900 do druge svetovne vojne oziroma kar celotno zgodovino ZDA z najpomembnejšimi dogodki iz zgodovine. Njen cilj je bil obisk Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana, kjer je predavala učiteljem, staršem, učencem in dijakom ter zunanjim obiskovalcem ob dnevu odprtih vrat. Spremljal jo je tudi njen mož, dr. Ian Sutherland. Dr. Susan Burch je posebej za Odmev tišine dala spodnji intervju.

Petra Rezar in Meri Möderndorfer

Dr. Burch, pripotovali ste s Češke. Ali ste opazili kakšne razlike med Slovenijo in Češko?

Da. V teh nekaj dnevih, ki sem jih tukaj prebila, vidim, da ste Slovenci vsekakor na boljšem kot Čehi, ste bolj nasmejani, komunikativni. Ne gre le za državo samo, ampak tudi za napredek. Po rodu sem madžarsko-ruskega porekla, tako da mi je ta slovanski del blizu. Videla sem tudi češko šolo za gluhe v Karlovu, kjer prevladuje močan oralizem. Gluhi imajo tolmača pri angleščini, kar je zagotovo dobro, vendar le do določene meje. Upam pa, da bo sčasoma bolje.

Napisali ste knjigo o ameriški zgodovini gluhih v obdobju od leta 1900 do druge svetovne vojne. Kako ste se lotili pisanja knjige, ali je nastala na vašo lastno pobudo?

Prebrala sem precej knjig o zgodovini gluhih, pa je nekaj manjkalo. Niso bile tako objektivne. Moj najboljši prijatelj iz otroštva je gluh. Prav to je bil tudi eden od namenov za pisanje knjige. Pri delu sem se posebej posvetila tistim člankom in novicam, katerih avtorji so bili izključno gluhi. Trudila sem se, da bi čim bolj realno, objektivno prikazala resnico in zgodovino gluhih Američanov. Ni dovolj le branje, treba se je tudi poglobiti v svet gluhih, se pogovarjati z njimi, se vklopiti v njihovo dožemanje zgodovine, mišljenje.

Kaj menite, kdaj je bil najbolj ključen trenutek v ameriški zgodovini gluhih?

Ko se je kongres (tj. parlament, op. avt.) odločil, da finančno podpre izobraževanje gluhih. To je bilo leta 1817. Želeli so zbrati gluhe otroke in jim ponuditi šolsko izobraževanje tako, da so omogočili tudi bivanje v bližini šole. Najpomembnejši trenutek v ameriški zgodovini gluhih pa je bil nedvomno prihod Laurenta Clerca iz Francije v ZDA. Z njim so se začeli idealni časi izobraževanja gluhih. Vedno več je bilo gluhih učiteljev, ki so poučevali gluhe otroke. Ti so se tako veliko naučili, ker so razumeli učitelja, znakovni jezik pa je prinesel rezultate in uspehe. Drugi pomemben dogodek pa je bil ustanovitev Univerze Gallaudet leta 1864.

Ali ste bili priča dogodkom ob »revoluciji« leta 1988, ko so gluhi zahtevali gluhega predsednika?

Se nasmehne. Oh, tisto leto sem se mudila v Rusiji. Ko sem priletela v Rusijo, sem v časopisih presenečeno zasledila, da se na Gallaudetu dogaja nekaj velikega. Silno sem se želela vrniti in biti del tega trenutka. Čeprav sem bila v Rusiji, sem bila z mislimi ves čas pri Univerzi Gallaudet. Žal mi je, da nisem bila priča teh dogodkov. Gluhi razgledani Američani so prišli do točke, ko so še samo stagnirali; hoteli so se osvoboditi. Ta dogodek pa je pomenil velik preskok in omogočil napredek ter spremembe. Gluhi so lahko šli naprej, na višjo stopnjo. Ta dogodek je podprla vsa Amerika. Zato je to tudi eden najpomembnejših v zgodovini gluhih Američanov. Val te revolucije se je selil tudi v Avstralijo in od tam v Evropo. Ni bilo gluhih, ki ne bi vedeli za ta dogodek, vendar pa se žal niso zgodile spremembe tudi tam, kamor je prišel val informacij.

Vaš mož lan med drugim poučuje tudi jezike na Univerzi Gallaudet. Katere so največje težave pri učenju tujih jezikov?

lan uči latinščino. Gluhi otroci pa se zgodaj ne učijo tujega jezika, ker morajo najprej osvojiti in utrditi znanje maternega jezika tj. angleškega jezika. Šele, ko so že starejši in študirajo, je veliko lažje učenje tujih jezikov. Vsekakor pa je nujna osnova, temelj, da se gluhi sploh lahko učijo tujih jezikov. Zato nič slabše ne obvladajo tujih jezikov.

Univerza Gallaudet še posebej skrbi za izobraževanje gluhih otrok, zlasti tistih, ki izhajajo iz slišočih družin. Mednje pošiljajo tutorje - študente, ki učijo starše znakovnega jezika in kulture gluhih. Tudi ASL - ameriški znakovni jezik že poučujejo kot tuji jezik v slišočih šolah.

Za gluhe Američane je edina vrednota znanje, izobrazba. Brez tega ne moreš doseči ničesar. In to je vizija in vrednota Univerze Gallaudet.

Miha Zupan

»Rekli so mi, da sem res vpisan v zgodovino All-starsa v samostojni Sloveniji«

Naš Miha Zupan se je udeležil trinajstega »All-starsa« ali dneva slovenske košarke kot član domače ekipe, v katerem je njegova ekipa premagala tujce iz slovenske lige s 118 : 105 (33 : 29, 53 : 45, 85 : 73) in si prislužil kar vse tri »naj« nazive (najboljši strelec, MVP in najlepše zabijanje). Kapo dol pred Mihom!

Tanja Potočnik Hönigsman

Odkar si prvič nastopil na prireditvi All-stars za mladince pred štirimi leti, redno nastopaš na teh prireditvah, najprej med mladinci, nato med člani do 20 let. Na kaj si pomislil, ko so te letos bralci in ljubitelji košarke izbrali v prvo peterko domačih igralcev?

Nastopal sem štirikrat, dvakrat pri mladincih in enkrat pri mladih do 20 let. Letos pa sem nastopil pri članih. Verjel sem, da se bom udeležil tekme All-stars, nisem pa pričakoval, da so me bralci in ljubitelji košarke, ki so izpolnjevali glasovnice pri različnih športnih časopisih in na internetu, izbrali tudi mene za prvo peterko domače ekipe. Seveda sem bil zelo presenečen. Nisem pomislil, da lahko kot gluha oseba igram na visokem nivoju. Uspelo mi je.

Vse si nas presenetil, ko si pobral kar vse tri lovorike (kot MVP, kot najboljši strelec in kot najlepši zabijalec) na tekmi med domačimi in tujimi igralci in se s tem kot prvi vpisal v zgodovino All-starsa. Od kod takšna atraktivna igra? Kje si jemal moč?

Seveda nisem mogel verjeti, da sem pobral vse tri lovorike, pa še moja domača ekipa je zmagala (za zmago sem dobil medaljo in prstan). Rekli so mi, da sem res vpisan v zgodovino All-starsa v samostojni Sloveniji. Povedati moram, da sem tu igral sproščeno, nisem imel pritiska, treme, za razliko od pravih tekem pri Geoplinu Slovanu. Igral sem tako, kakor sem znal. Tako moč imam.

Kakšen je bil Sašo Filipovski (trener Uniona Olimpije) kot tvoj trener na tej tekmi? Kako je bilo pri sporazumevanju z njim?

Na All-stars tekmi je Sašo rekel: »Igrajte, kakor hočete. Dobra obramba, dobra igra. Skupaj dokažimo oz. se pokažimo ljubiteljem košarke kot dobri posamezniki.« To je pozitivno vplivalo name. Že prej je vedel, da sem gluh. Presenečen sem bil, da je z mano lepo ravnal in se mi posvetil.

Kako je biti slaven? Takoj po koncu tekme so te novinarji oblegali in te prosili za intervju!

Biti slaven je res neverjetno. Po nagradah sem dobil ogromno intervjujev (številke se ne spomnim), pa tudi oboževalci so mi čestitali. Dajal sem tudi avtograme, nekaj otrok oz. mladih pa si je zelo želelo moj dres z All-starsa. Naslednje jutro pa sem dobil še par sporočil za tri intervjuje, vključno s teboj (o.p. Tanja Potočnik Hönigsman).

S svojo igro si dokazal, da si izjemno nadarjen košarkar. Kakšni so tvoji prihodnji cilji? Ali boš ostal zvest Geoplinu Slovanu tudi prihodnje leto?

Res je, da sem se letos dokazal, da sem ogromno napredoval, ampak to ni vse. Hočem povedati, da tekme niso vse, pomembni so tudi treningi. Hodim redno na treninge, ravno ti so mi omogočili, da sem se veliko naučil o košarki in še se bom (tehnika, motivacija, psihološka igra...). Sedaj ne razmišljam o svojih prihodnjih ciljih, kajti pred seboj imam zelo pomembne tekme (o.p. Miha trenutno igra v državnem prvenstvu – play off za polfinale). Po končanem državnem prvenstvu imam še evropsko prvenstvo gluhih v košarki, ki bo od 18. do 26. junija v Ljubljani. Po končanem prvenstvu bom začel razmišljati, kam bom šel in kje bom igral. Ciljev je veliko, rad bi bil član slovenske reprezentance pri slišočih in gluhih, rad bi osebno še napredoval. Moje želje so tudi, da bi nekega dne igral tudi v kakšnem evropskem košarkarskem klubu.

Za konec pa bi rad povedal ...

... da naj tisti, ki bi radi igrali kakor jaz ali se ukvarjali z drugim športom, naredijo po svoji volji in naj nikoli ne obupajo, če bi radi postali profesionalni športniki. Treba se je samo potruditi, biti samozavesten in verjeti vase.

Miha, želim ti še veliko športnih uspehov in naj se ti izpolnijo vse želje.

»Gluhi morajo prevzeti vodenje lastnih organizacij«

Čedo Škondrič

Čeda Škondriča poznamo kot skromnega človeka, vedno hitečega, nemirnega duha. Sleherni njegov delovni dan je namenjen delu, za dobro gluhe skupnosti. Kjerkoli so bile kakšne večje aktivnosti na nacionalni ravni, povsod je bil kot tiha senca, urejal in razporejal je protokol, pazil, da je vsakemu namenil roko ali prijazen nasmeh, pa če si bil »velik« ali »majhen«. Verjel je v znanje in sposobnosti gluhih, trudil se je, jih vzpodbujal, da se odprejo navzven, da povejo tudi tisto »neumno«, kajti svet gluhih je njihov svet in samo oni imajo pravico odločati o sebi, o svoji sedanjosti in graditi prihodnost.

Čedo Škondrič je bil v velikem pomenu besede »deklica za vse«, kajti na Zvezi je vodil skoraj vse nacionalne programe, kot so šport, izobraževanje in zaposlovanje, kulturo, tehnične pripomočke ter investicije ZDGNS, ukvarjal se je tudi s pravnimi zadevami. V 15-letnem obdobju dela za gluhe nikoli ni silil v ospredje, nikoli iskal hvale, priznanja, ker tega ni potreboval. Zanj je bilo dovolj to, da je svoje delo dobro opravil.

Petra Rezar in Meri Möderndorfer

Leta 1989 ste prišli na ZDGNS. Kako to, da ste se odločili za zaposlitev v invalidski organizaciji kot je Zveza gluhih? Kakšna so bila vaša pričakovanja? Vemo namreč, da ste prišli iz vojaške službe.

Leta 1974 sem prišel v Slovenijo, se leta 1977 vpisal na Fakulteto za družbene vede v Ljubljani, teoretično analitične smeri, 1984 pa sem absolvirал študij. Ostala mi je še diplomska naloga. V vojski sem bil 20 let in po končanem študiju sem želel menjati poklic.

V letu 1989 sem začel aktivneje iskati drugo zaposlitev. Prijavil sem se na razne razpise, v katerih so zahtevali takšno izobrazbo. V tem času sem bil aktiven športnik in aktiven športni delavec, eden od ustanoviteljev judo kluba Golovec ter dva mandata predsednik športnega društva Golovec. Tako sem spoznal Aljošo Redžepoviča, ki je tudi treniral judo. Pozanimal sem se, če ima mogoče kakšno službo zame. Odgovor je bil negativen. Čez 15 dni pa me je povabil k sodelovanju.

»Kaj bi tam delal?« je bilo moje prvo vprašanje. »Nimam izkušenj.« »Nič hudega, vsega se boš naučil«, je bil Redžepovičev odgovor. Vložil sem prošnjo in bil sprejet na delovno mesto vodje upravno-pravnih zadev na ZDGNS. O gluhoti nisem vedel ničesar. Z gluhiimi sem se že srečal, vendar pri meni niso vzbujali nobenega posebnega zanimanja. Imel sem soseda v svojem otroštvu, ki je bil gluhi, pa sem vedel nekaj fraz v kretnjah, ki smo si jih sami izmišljevali, da bi se razumeli. Pol leta nisem vedel, kaj počenjam, vsak dan sem razmišljal, da bi zapustil to delovno mesto. Praktično leto dni in pol nisem uspel dojeti sistema invalidskega varstva. Nisem našel povezave med zvezo in društvi gluhih in naglušnih, koordinacijo invalidskih organizacij pri SZDL, Loterijo Slovenije - kako ta sistem sploh deluje. Kakšno vlogo ima država do Zveze gluhih in naglušnih. Najbolj me je zanimalo, kaj delajo slišišči v organizacijah gluhih. Po dobrem premisleku sem se odločil, da ostanem na Zvezi gluhih in pričnem študirati gluhoto.

Vsak dan sem se vse bolj poglobljal v problem gluhoti iz vseh treh vidikov: iz medicinskega, izobraževalnega in socialnega vidika. Najprej sem študiral medicinski pristop do gluhoti, sledil mu je izobraževalni pristop, nazadnje pa socialni.

Na Zvezi je bilo ogromno nerešenih problemov (hišniško stanovanje, stanovanje nekdanje delavke Zdenke Koderman, veliki problemi so bili tudi z zemljišči v Šmartnem v Ljubljani in Zadobrovi, pomanjkljivosti pri vpisu v zemljiško knjigo). Našel sem ogromen arhiv, ki mi je dal vtis, da so se zaposleni ukvarjali bolj sami s seboj kot z gluhiimi. Hišnik je nazadnje dobil svoje stanovanje, uredili smo problem zemljišča za gluhe vrtničkarje v Šmartnem v Ljubljani in problem zemljišča v Zadobrovi. Ampak to je bilo veliko kasneje.

1997 sem zaprosil za spremembo pogodbe o zaposlitvi in novi sistemizaciji, s katero sem dobil možnost za pripravo in izvedbo programov za gluhe (šport, izobraževanje, tehnični pripomočki). Nova pogodba mi je omogočala, da sem se lahko v celoti posvetil problemu gluhotе, navezal stike z dr. Jurasom iz Zagreba, dr. Savičem iz Beograda, dr. Koširjem s Pedagoške fakultete v Ljubljani. Začel sem aktivno sodelovati z vsemi tremi šolskimi centri za gluhe otroke kot strokovna opora, z Ministrstvom za delo in družino, kliniko ORL v Ljubljani, defektološkima fakultetama v Zagrebu in Beogradu. Največ znanja in izkušenj pa sem pridobil od gluhih intelektualcev, posameznikov iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Italije, Avstrije.

Smernici za moje delovanje sta bila dva dokumenta: Razvojna strategija varstva gluhih in naglušnih v Republiki Sloveniji (dokument, ki so ga napisali najbolj usposobljeni strokovnjaki v Sloveniji in šolski centri, klinika ORL, gluhi posamezniki, strokovni delavci zveze, MDDSZ) ter program Evropske zveze gluhih, ki se nanašata na razvoj znakovnega jezika gluhih kot njihovega naravnega jezika, razvoj podporne tehnike in tehnologije za gluhe osebe ter izobraževanje in usposabljanje gluhih za delo in življenje.

Ste diplomirani sociolog analitične smeri – od kod vam navdih za to?

Kot sem že prej povedal: zame je bila ta smer izziv, glede na to, da je bil moj osnovni poklic tehnične narave. Svojih 12 let absolventskega staža sem dobro izkoristil. Leta 1984 sem že imel diplomsko nalogo na temo Sociološki vidiki hišnih samouprav v Štepanjskem naselju, vendar je moj mentor Pavel Gantar takrat odpotoval v ZDA, tako da ni bilo zagovora diplomske naloge takrat in še dolgo potem ne.

Leta 1986 sem se znova lotil diplomske naloge, in sicer na temo Organiziranost gluhih Slovenije. Študiral sem gradivo in naletel na nasprotujoče si trditve. Zgodovino gluhih so pisali slišiči, in sicer v Beogradu (za celotno takratno Jugoslavijo). Pri pripravi diplomske naloge sem naletel na ogromno literature, ki sem jo analitično preštudiral, poglobil sem se zlasti v tisto, ki je obravnavala povojno obdobje.

Predvsem me je zanimala primerjava razvoja šolskega sistema in delovanja Zveze in društev gluhih - ugotovil sem, da so organizacije gluhih bile najbolj uspešne, ko so imeli formalnega in neformalnega vodjo v eni osebi. Danes gluha skupnost premalo poudarja uspešne gluhe, tako da se mladi gluhi nimajo s kom primerjati. V Sloveniji imajo gluhi intelektualci premalo možnosti, da se uveljavijo. Morali bi jih predstaviti tako, da so uspešnim gluhim pomagali starši, šole za gluhe in družba kot celota. Pri nas vlada splošno pravilo: naučimo gluhega nekega dela, od katerega bo lahko živel. Zato danes ni idola za mlade gluhe, ki bi jim odprli vizijo v prihodnost. Gluha skupnost lahko to zagotavlja z dobro načrtovanimi programi.

Največ ste sodelovali s stroko; ali ste delali tudi s posameznimi gluhi in naglušnimi osebami?

Da. Razložil bom, kakšen sistem smo vzpostavili leta 1993. Statut smo spremenili in vzpostavili resorni sistem. Resorje so vodili gluhi in naglušni, vsak resor je imel svoj sekretariat (3-5 oseb). V njih smo temeljito razpravljali in skupaj pripravljali programe, jih finančno ovrednotili in skupaj izvajali. To pomeni, da so gluhi oblikovali vsebine za delo resorjev. Programi so bili strokovno naravnani po načelih rehabilitacije odraslih gluhih oseb. Vprašajmo se, zakaj je to pomembno. Eno od osnovnih načel rehabilitacije odraslih gluhih je kontraindikacija, to pomeni, če vpelješ program, ki ni narejen na strokoven način, povzročiš gluhi osebi škodo. Naj navedem samo en primer s področja športa gluhih - stopnja gluhotе neposredno vpliva na sistem ravnotežja pri človeku in nekateri športi so za gluhe prepovedani: skoki, smučarski skoki, potapljanje. Stroka bi morala opozarjati na to.

Kateri programi so bili najuspešnejši v času vašega delovanja na ZDGNS?

Vodil sem šport, kulturo in podobne stvari. V tem času se je zgodil razcvet kulture, sprostitvev intelektualne energije gluhih. Gluh je tisto, kar prepoznaš - to dela razliko v širši javnosti. Prav nikjer drugje nisem doživel večjega ponosa kot prav na področju kulture. Na ta način sem videl precej skritih talentov ter razlike med kulturo gluhih in slišičih. Prav to pa po priznanju slovenskega znakovnega jezika dobiva vse bolj izjemen pomen v Sloveniji in svetu. V kulturo se vnaša umetnost.

Poglejte primer Festivala gledališča gluhih - ko smo pred petimi leti začeli, je bilo izjemno malo slišičih obiskovalcev, danes pa najdemo med publiko več kot polovico slišičih. Kultura gluhih je prepoznavna stvar v širši javnosti. Danes gluhi kulturniki nastopajo na festivalu Ana Desetnica, imajo svoj festival, hodijo po svetu. Upam, da bom doživel še to, da se bo vsaj en gluhi študent vpisal na AGRFT.

Šport gluhih je bil že ob mojem prihodu zelo dobro organiziran. Gluhi so zelo dobri športniki, izredno disciplinirani. Dokaz za to je, da so v času po osamosvojitvi dosegli čez 30 kolajn na različnih evropskih in svetovnih tekmah. Na tem področju niso potrebovali veliko moje pomoči, saj ima šport gluhih Slovenije že dolgo tradicijo.

Pa manj uspešni programi?

Po mojem prihodu sta bila na področju izobraževanja dva programa - dva seminarja, ki sta se izvajala vsak posebej v eni in drugi polovici leta. Ni pa bilo konkretnega izobraževanja. Zato sem uvedel programe za izobraževanje odraslih za delo in življenje v društvih: kako voditi svojo organizacijo, kako voditi sestanke, materialno in finančno poslovanje, evalvacija. Gluhi so si želeli učenja vlog, večina mlajših predsednikov v društvih je izrazila težavo, da težko nastopajo pred državnimi organi. Zato so bile pomembne situacijske igre, vloge, v katerih so pridobivali izkušnje. Ponosen sem, da je skozi to obliko šolanja šlo 35 mladih. Iskreno mi je žal, da tega programa ne izvajamo več.

Drugi problem je bil Posvetovalnica za starše gluhih otrok v sodelovanju s tremi šolskimi centri. Izšla je knjiga »Sluh«, v kateri so sodelovali strokovnjaki s področja medicine izobraževanja in sociale. Starši so bili več kot zadovoljni. Problem je bil v tem, da so bili starši nezadostno informirani in tako niso imeli veliko zaupanja v domačo stroko. Šola za starše se je izvajala izven šolskih institucij, na nevtralnem terenu, tako da so se starši sproščeno pogovarjali o svojih problemih. Bili smo dogovorjeni, da se šola za starše začne redno izvajati v prostorih ZDGNS ali klinike ORL. Ta program se ne izvaja. Šokiran pa sem zaradi ukinitve programa izobraževanja na daljavo. To je mednarodni program, ki ga je vodila Univerza v Mariboru za osebe s posebnimi potrebami. Vanj se je vključila tudi Zveza s svojimi 12 društvi. Izvajal se je v šolskih centrih, v Kamniku, Mariboru, Ljubljani, Portorožu ... Cilj izobraževanja na daljavo je bil vključevanje odraslih gluhih v vseživljenjsko izobraževanje. V vseh dvanajstih društvih so bili takrat izpolnjeni vsi tehnični pogoji - vsa so imela dostop do interneta. Zagotovljena so bila sredstva s strani Ministrstva za informacijsko družbo, s katerimi bi zagotovili tehnično opremo, da bi usposobili skupino mentorjev in tutorjev v društvih. Dosegli smo priklop ZDGNS in Društva gluhih in naglušnih Maribor na optični kabel. Kupljena je vsa tehnična oprema na Zvezi in v Mariboru, da se nemoteno začnejo pošiljati didaktična gradiva oz. da se začnejo prenašati videoposnetki med ZDGNS in Društvom gluhih in naglušnih Maribor. Ta eksperimentalni projekt se je navezal na mariborsko Društvo v povezavi z Zvezo gluhih. Zelo mi je bilo žal, mnogo dela in truda je bilo vloženega v ta projekt - dogovor z Arnesom za brezplačno registracijo imena, zagotovljena sredstva ..., in to v evropskem letu invalidov - leta 2003. Prav veleposlanik EU v Sloveniji Edward Fluege je ob dnevu invalidov spregovoril o vključevanju invalidov v EU. Bil sem odgovoren za finance in danes vsa oprema stoji na zvezi. Ah, vrtljiva kamera ...

Program Terapija govora je bil namenjen društvom po Sloveniji. V njem naj bi sodelovali upokojeni lingvisti, tako da staršem ne bi bilo potrebno voziti otrok na govorne vaje v oddaljene kraje. V tem programu naj bi mladi gluhi se usposabljali za boljšo izgovarjavo. Program ni bil zelo drag in z njim naj bi opremili vsa Društva gluhih in naglušnih. Ministrstvo za šolstvo je dalo pozitivno mnenje za ta projekt in tudi subvencioniralo program.

Najbolj pa sem ponosen na enega najpomembnejših programov Psihosocialna pomoč gluhim, ki še traja. Do zaposlitve je na ta način prišlo že 16 gluhih. Leta 2005 pričakujemo, da bodo imeli redno zaposlitev vsi gluhi, ki so vključeni v ta program. Po razpadu Učnih delavnic se je okoli 120 gluhih v stiski obrnilo na Zvezo, da jim pomagamo. V sodelovanju s podjetjem Racio iz Celja smo načrtovali program za usposabljanje in zaposlitev gluhih oseb. Gluhe osebe, ki so sodelovale v programu, so v veliki večini že dobile nove službe. Tako imamo v sodelovanju s tem podjetjem evidenco gluhih brezposelnih oseb. Danes jih je okoli 120, številke niso pretirane, kot si predstavljamo ali kot se govori.

Okoli 400 naglušnih je tudi brez zaposlitve. Problem Zavodov za zaposlovanje je, da nimajo prave evidence, ker gluhe vodijo pod evidenco invalidov in zato ni pregleda nad brezposelnostjo gluhih oseb. Zavodi za zaposlovanje bi morali nujno voditi gluhe posebej!

Kje po vašem mnenju tiči največji problem gluhih - je to neinformiranost, neznanje, nerazumevanje ali nerazgledanost gluhih?

Problem je širši. Gluhi iz Slovenije niso v 10 letih pridružitvenega postopka naredili ničesar za vstop v Evropsko zvezo gluhih. Po mojem mnenju bi bilo potrebno ustanoviti Zvezo gluhih Slovenije ločeno od Zveze naglušnih Slovenije. Gluhi morajo dejansko prevzeti vodenje lastnih organizacij, slišišči zaposleni na Zvezi morajo izvajati že dogovorjene programe gluhih in sklepe organov ZDGNS. Ko se izvaja program, se določi cilj, sledi evalvacija. Cilj je dosežen ali pa ne. O uspešnosti vodenja programa slišišči dobivajo povratno informacijo preko evalvacije. Če cilji niso doseženi, se morajo slišišči umakniti iz delovanja organizacij.

Druga stvar je to, da slišišči skrivajo informacije. Tretji veliki problem gluhe skupnosti je, da to ni homogena skupnost. V gluhi skupnosti so tri velike skupine:

1/3 gluhih vidi svoje društvo kot zavetišče, kjer se počutijo najbolje in se na ta način sami izolirajo iz širše javnosti;

1/3 gluhih se čuti gluhe le z medicinskega stališča, ne prihajajo v društva in se ne družijo z gluhi; zadnja skupina pa se zaveda svojega hendikepa, vendar se družijo tako z gluhi kakor tudi s slišišči. Nehomogenost gluhe skupnosti daje videz, da so med gluhi nenehni problemi. Ti pa so le navidezni, tak vtis dobi širše okolje.

O neinformiranosti, neznanju in nerazumevanju gluhih pa se ne da govoriti. Danes v svetu tehnologije, tehnike, pri današnjem razvoju sodobnih učnih metod se vse manj sme govoriti o neznanju, neinformiranosti in nerazgledanosti gluhih. Treba je poudariti, da ima gluha oseba pri rojstvu enake intelektualne potenciale kot slišišča. To pomeni, da ima enake možnosti, le da mora vložiti več truda za dosego enakih rezultatov.

Kako državne institucije gledajo na gluhe in njihove zahteve ali potrebe? Menite, da so gluhi premalo angažirani?

Dobro vprašanje! Zveza je organizirana na podlagi Zakona o društvih in je del civilne družbe. Vse, kar se dogaja na Zvezi, je stvar Zveze in društev – npr. izvolitev predsednika – to je vaša odločitev; upravni odbor – vaša izbira. V to se državni organi ne vmešavajo.

V državnih organih nisem našel nobenega, ki ne bi hotel pomagati gluhih v okviru svojih pristojnosti. Ljudje so pripravljeni narediti več kot je v njihovi pristojnosti. Svetovali so mi – naredi to, ono, vključite se v programe. Danes, ko je znakovni jezik gluhih uradno priznan, lahko gluhi sami nastopijo pred državnimi organi in si tako zagotavljajo svoje pravice kot vsi drugi državljani. Slišišči nimajo pristojnosti predstavljati gluhe in govoriti v njihovem imenu.

Vaša misel, da bi združili gluhe intelektualce, je povsem realna, vendar žal pri gluhih ni opaziti živahnejše aktivnosti.

Kako zagotoviti razvoj gluhih? Danes v EU padajo ovire, govorijo o dostojanstvu, pravicah, dolžnostih ... Gluhi imajo intelektualni potencial in možnost izobraževanja s pomočjo specifičnih in posodobljenih metod, tehnike in tehnologije, kar jim daje možnost za uspeh pri usposabljanju in izobraževanju. Moje mnenje je, da je potrebno oblikovati vodilno strukturo gluhih, ki bi stvar potegnili naprej. Gluhi imajo toliko možnosti za uspeh. Mladi gluhi, s katerimi sem sodeloval, so tehnično izredno izobraženi. Obvladajo računalnik, jezike ... Čudim se, da mladi gluhi računalničarji vedo več kot jaz

sam. Mladi bi lahko pripravili programe, programe prihodnosti. In potem bi začeli pisati zgodovino, postali bi zgled, vzor za izobraževanje in usposabljanje. Ta ideja se je pojavila tudi na kongresu gluhih v Kanadi leta 2003. Ta skupina bi delala na področju premagovanja medgeneracijskega spora. Starejši imajo svoje programe, mladi pa morajo biti nosilci programa.

Včasih se zdi, da so gluhi tipični Slovenci, malenkostni v mnogoterih stvareh. In tako se dogaja, da s svojimi prepričanji še najbolj škodujejo sami sebi, čeprav so videli in spoznali že precej sveta.

Na to vprašanje ne morem odgovoriti v tem kontekstu. Dalo se bo analizirati takrat, ko bodo gluhi sami vodili svoje organizacije. Danes je situacija v Sloveniji popolnoma drugačna. Opozoril pa bi rad na en problem. Zaradi nenehnega vpliva sliščega okolja na delovanje gluhih, kot pač večina vpliva na gluho manjšino, se pri gluhih razvijajo frustracije. Zato so izdelali izjemen sistem obrambe. Nekateri grede tako daleč, da izkoriščajo gluhoto. Objektivnost - realnost bo, ko bo širša javnost spoznala probleme gluhih. Poglejte primer, kako večina vpliva na manjšino. Moja izkušnja je, da sem bil sam med gluhi in nisem vedel, kaj se dogaja, občutil sem, da pritiskajo name. Enkrat so celo pozabili name na Veliki Planini in me pogrešili šele na spodnji postaji gondole (se nasmehne).

Študije kažejo, da gluhi vse življenje živijo v takšni manjšini. Prebral sem raziskavo nekega študenta v ZDA. Sliščeci so (v družbi gluhega) debatirali povsem nepomembne stvari v znakovnem jeziku, in ko se je debata vse bolj emocionalno poglobljala, so nehali kretati in pozabili na gluhe.

To se rešuje na objektivni način, sosedje morajo biti informirani, ozaveščeni, da se v njihovi soseščini nahaja gluha oseba. Profesionalno delo z gluhi je izredno zahtevno delo in zahteva interdisciplinarna znanja. Naj omenim danski primer.

Danski vzorec je zanimiv. Tam ne moreš kar tako delati z gluhi. Najprej končaš univerzo, opraviš test, po katerem se ugotovi, ali imaš čut za delo z gluhi, nato sledi specialistični študij, šele nato začneš delati z gluhi. Pri nas je stvar poenostavljena. Pomembno je, da končaš ustrezno izobrazbo in zadostiš pogojem razpisa, pa lahko začneš delati z gluhi.

Današnji sistem ni pisan na kožo gluhim. Kaj je najšibkejša točka gluhih? Izobrazba ali neangažiranost?

Gluhi so, kot vsi ostali invalidi, vključeni v nacionalni program socialnega varstva, ki ga izvaja država. Poleg tega so vključeni v sistem financiranja Fundacije za invalidske humanitarne organizacije, preko katerih se financirajo dopolnilni programi javnih služb, to so programi, ki jih ne izvaja država. Smisel programov fundacije FIHO je, da gluhi samostojno izvajajo programe za svojo dobrobit. Taki programi morajo vsebovati strokovne standarde. To velja za celotno invalidsko populacijo.

Prepričan sem, da je sistem invalidskega varstva v Sloveniji izredno kompliciran in ga je potrebno poenostaviti. Dolgoročno gledano sem prepričan, da bi gluha skupnost lažje funkcionirala, če bi obstajal zakon o gluhih. Takšne rešitve so že praksa v razvitem svetu. Zanimivo je omeniti, da so gluhi Jugoslavije že l. 1951 predložili zakon o gluhih. Predlog tega zakona je objavljen v Almanahu gluhih.

Kje se vidite sedaj in v prihodnosti?

V zadnjih 5 letih sem ugotovil, da brez dodatnega izobraževanja ne morem več slediti stroki. Zato sem šel skozi programe izobraževanja, teoretične supervizije, program mediatotja - posrednika za mirno reševanje sporov, trenutno se pripravljam na izpit evalviranja programov iz socialnega varstva, rad bi začel pisati o razvoju gluhe skupnosti. Najprej pa si bom vzel čas za razmislek o vsem skupaj.

Hvala za intervju in še veliko ustvarjalnosti naprej!

»Gluhi naj držimo skupaj«

Robi Lah

Energičen mladi režiser, scenarist, snemalec, igralec in organizator v enem. To je lahko le Robi Lah. Preberite si intervju z njim.

Tanja Potočnik Hönigsman

Kakšni so tvoji občutki po premieri?

Super! Večina gluhih in slišočih mi je preprosto rekla: »Prosim, drugi del filma!« in »Le tako naprej«. Drugi so pa mi izrekli čestitke in spoštovanje. To me bo res spodbudilo k nadaljnjemu ustvarjanju filma. Prijetno mi je bilo tudi, da je prišlo veliko gledalcev: znanci, prijatelji in slišočiči, ki se bolj ali manj ukvarjajo z gluhoto. Občutke bi z eno besedo opisal: »Navdušen«.

Kaj si hotel povedati z vsebino v filmu?

»Gluhi naj se držimo skupaj« in »lahko bomo uspešni v EU, če se bomo za to potrudili«. V glavnem pa v filmu nisem mislil, da bi prenesel kakšno sporočilo, temveč mi je šlo bolj za to, da ustvarim film gluhih, da ustvarim film kot umetnost. V film sem namerno vključil teme, ki so resnično aktualne tako pri gluhih kot tudi pri slišočih. Da bo vsebina filma bolj zanimiva.

Ali boš ustvarjal nov film?

Sedaj ne. Zaradi študija računalništva - informatike, ker se na to moram pripraviti intenzivno, kar vzame veliko časa. Seveda bom filme v prihodnje še ustvarjal.

Kaj bi rad popravil, če bi imel priliko začeti spet od začetka?

Vse po malem. Tehnično razsvetljavo, izraze, manjkajoče vmesne prizore. Veliko je »preskokov« - brez mirnih povezav. Res pa je, da ta film ni takšen, kot sem si na začetku ustvarjanja predstavljal, a mene drži pokonci naslednja misel: »To je prvi film«. Zame je odlično, za amaterja.

Ali ga boste še kdaj predvajali in kje? Ali se boste s tem filmom prijavi na kakšen festival?

Najverjetneje da. Najprej se bo moralo naše društvo posvetovati s sofinancerjem tega projekta, JSKD. Če bo »dovolil« večkratno predvajanje, bi si za lokacijo izbral enkrat Primorsko, Štajersko in morda ponovno Ljubljano. Film mislimo predstaviti tudi v tujini, na mednarodnih filmskih festivalih gluhih in drugih prireditvah. V glavnem pa takole: kakor se bo pojavila ugodna možnost za ponovno predvajanje, jo bom izkoristil.

Ali ti je bilo težko uskladiti vse glede na to, da si imel številne vloge: v tem filmu si bil režiser, scenarist, igralec in snemalec?

Težko? Ne bi rekel, ker sem delal predvsem iz veselja. Pred začetkom snemanja sem hotel biti le scenarist, režiser in stranski igralec, ne snemalec. Ker pa se je pojavila situacija, da v nekem snemalnem dnevu ni bilo razpoložljivega gluhega snemalca, sem to vlogo moral prevzeti jaz. Scenarist sem bil le do začetka snemanja, režiser pa celo snemanje. Igrati sem hotel, da bom lahko preveril svojo igranje, ki ga na podlagi preverjanja na kameri lahko izboljšujem. Delati vse štiri istočasno, je noro obremenjujoče, a sem znal časovno uskladiti vse ustvarjanje. Nisem bil le v štirih vlogah, temveč sem bil tudi organizator za premiero - pripravljal sem vabila, oblikoval našo reklamo. Vse je bilo iz veselja, srca in potrebe za pridobivanje umetniških in upravljaljskih izkušenj širokega spektra.

Kaj bi rad še na koncu povedal?

Hvala vsem, ki ste prišli gledat premiero! In se spet vidimo v kinodvorani ob novem filmu gluhih!

Želim ti še veliko umetniškega uspeha in se ti najlepše zahvaljujem za ta intervju.

»Iz tekme v tekmo smo postajali samozavestnejši«

Saša Lukić in Miha Zupan

Med 18.6. in 26.6. 2004 je v Ljubljani potekalo evropsko prvenstvo gluhih v košarki, na katerem so premočni Slovenci upravičeno osvojili naslov evropskega prvaka. Najboljša igralca evropskega prvenstva sta bila Saša Lukić in Miha Zupan.

Petindvajsetletnik Saša Lukić te očara z očarljivostjo in prijaznostjo. Dva metra visoki 21-letni Miha Zupan pa te preseneti z neverjetno privlačnostjo. Obema pristoji imidž prijetnega fanta, ki bi si ga želela mati za hčerko. Namesto da bi postala manekena, sta se odločila za športne ambicije v košarki. Nedavno je Slovenija osvojila naslov evropskega prvaka v tem športu, zasluge pa so poleg njima pripadle tudi ostalim članom neverjetne ekipe vražjih Slovencev.

Miha in Saša sta padla v košarko že kot otroka, mulca, ki sta lovila žogo, dokler se je nista naučila obvladovati. Miha je profesionallec pri Geoplin Slovanu, letošnji najboljši igralec »All-stars«, Saša Lukić pa je doslej igral za klub v Cerknici. Oba izhajata iz Zavoda za gluhe in naglušne, ki je postal nekakšna institucija za odkrivanje skritih talentov, od tu naprej se preko Športne zveze gluhih nadaljuje športna pot.

Petra Rezar

Miha, Saša, najprej obema iskrene čestitke ob naslovu evropskega prvaka! Proglasili so vaju celo za najboljša igralca prvenstva!

Saša: Mislim, da je za ta naslov najbolj zaslužen Miha. Zakaj? Ker je v štirih letih pokazal veliko napredka in ne samo to, prišel je tudi v reprezentanco slišočih, in to že pri 21. letih. Vidi se, da ima še veliko volje, energije in mu želim vse najboljše.

Miha: Hvala, Saša, to si lepo povedal, mislim pa, da sva oba zaslužna. Kapetan Saša je bil pravi vodja, ki je nas vodil do zmage.

Katera tekma od vseh na evropskem prvenstvu je bila najtežja? Po ogledu vseh tekem se zdi, da je bila najtežja prva, morda prav zato, ker je bila prva, polna treme in podobna spuščanju v neznano.

Miha: Da, prva je bila res najtežja. Iz tekme v tekmo pa smo postajali vse bolj samozavestni. Ko smo prišli do finala, smo imeli malo treme, vendar smo jo v začetku tekme pozabili in dokazali, kaj zmoremo.

Saša: Prva tekma je bila res težka. Pa tudi finale.

Zakaj je Slovenija bila preprosto boljša? Svetovni prvaki Grki so izgubili.

Saša: Ekipa je pokazala zrelost, videli so, kje je treba kaj popraviti. S prihodom Mihe Zupana smo dobili skoke v napadu in pod koši ter obrambo. Zato so bili boljši rezultati in zato smo evropski prvaki.

Ali sta zdaj, ko je evropsko prvenstvo mimo, po zmagi že doživela kakšno zanimanje klubov ali trenerjev?

Miha: Trenutno nimam stika s svojim klubom, tja se bom vrnil čez en mesec. Avgusta bo več informacij. Ne obremenjujem se s tem, želim si samo vročih počitnic.

Saša: Rad bi našel dober klub. Pred kratkim mi je potekla pogodba s Cerknico.

Miha, pred kratkim si imel v živo intervju na TV Slovenija v oddaji Končnica? Kako je bilo?

Miha: Seveda tega nisem pričakoval. Vesel sem, da so me povabili. Imel sem nekaj treme, ker sem prvič nastopal v živo. Mislim, da se je srečno izteklo.

Saša: Pa še napudran si bil! Hehe. Miha me je poklical, naj gledam TV. Ali si videla Brumna?

Ne spomnim se, mislim pa, da je bil ta nastop v živo nasploh prvi nastop gluhega na televiziji, in to je fenomenalno. Avstralija - Olimpijske igre gluhih?

Miha: Rad bi šel, vendar ni odvisno od mene, pač pa od direktorja Slovana.

Saša: Rad bi šel po novo kolajno.

Ali lahko zlomite ZDA? Grki so pred dvema letoma v finalu svetovnega prvenstva premagali ZDA.

Miha: O tem raje ne bi govoril.

Saša: Če ponovimo predstavo s finala evropskega prvenstva, potem imamo možnosti za dober nastop.

Miha, kaj svetuješ ostalim, mlajšim košarkarjem, da bi bili še boljši?

Rezervisti in ostali se naj bolj potrudijo, v Avstraliji ne bomo mogli igrati s tako lahkoto kot smo na evropskem prvenstvu v Ljubljani. Za mlade bi bilo dobro, da še napredujejo, da bi kot ekipa odlično igrali. To si želim.

Kaj mislita, ali bi lahko postali profesionalci?

Miha: Rad bi povedal, da so drugi soigralci čudoviti, polni življenja, in vedo, kaj želijo postati, vendar ... Morali bi imeti status vrhunškega športnika, da bi imeli pogoje za delo, potem bi lahko enakovredno konkurirali.

Saša: Enako bi rekel.

Miha: Potrebujejo sistem, več dobrih tekem.

Vajin trener Brumen?

Saša: Kot sem prebral v Dnevniku, še sam ne ve, ali bo šel z nami v Avstralijo. Če Brumen ne gre, potem ekipa ni tako sposobna. Vse je odvisno od pogodbe. Mislim, da ga bomo občudovali, ker je naš veliki trener in naš »oče«. Vedno nas je nekako sprejel, razumel in pomagal.

Miha: Želim, da bi bil še med nami, in mislim, da je Brumen za nas veliko naredil.

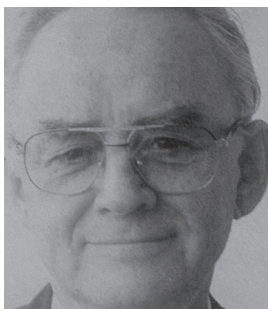
Kaj pa kohlearni implant?

Miha: Ne bi ga imel, tudi če bi bil kandidat, sicer so mi ga že na ORL kliniki ponujali in sem ga zavrnil. Raje imam slušni aparat.

Vajine želje?

Miha: Da bi z isto ekipo igrali v Avstraliji in pokazali še boljšo igro kot sedaj. Upam, da bom šel zraven.

Saša: Da bi imeli isto željo kot na evropskem prvenstvu. Moja želja je, da bi dobil dober klub, za katerega bi igral!

»Življenje ni bilo manj radostno in manj uspešno, ker sem gluhi!«

Andrija Žic

Andrijo poznam že dalj časa preko zanimivih člankov, ki jih je objavljajal v revijah za gluhe v nekdanji Jugoslaviji in danes na Hrvaškem. Posebna zasluga za to, da sva postala prijatelja, gre Meri Möderndorfer. Dobila sem tudi priložnost, da ga osebno spoznam; v sebi skriva mnogo več, kot je videti na prvi pogled, in njegovo pisanje je najboljšo, kar sem kdaj brala. Njegovi članki odkrito spregovorijo o dobrih in slabih lastnostih, s katerimi se soočajo gluhi in hkrati spodbujajo gluhe k razmišljanju, da prevzamejo odgovornost zase. Njegovi članki in prevodi zares posegajo v področje življenja gluhih in kvalitete reševanja problemov gluhih.

Ob njegovi 75-letnici smo se odločili, da ga pobjiže predstavimo bralcem *Odmeva tišine*.

Petra Rezar

Gospod Andrija Žic, ta intervju bodo imeli priložnost brati bralci *Odmeva tišine*, ki izhaja že peto leto in ga berejo tudi gluhi izven Ljubljane, med katerimi so tudi ljudje iz vaše generacije, ki se vas gotovo spomnijo.

Draga Petra, hvala za komplimente! Nerao govorim o sebi, toda pogovora s teboj ne morem zavrniti. Morda bo moja življenjska zgodba koristila komu, ki misli, da je gluhoti samo tarnanje in težava.

Povejte nam kaj o sebi, svoji mladosti. Ste oglušeli kasneje ali v zgodnjem otroštvu?

VZNEMIRLJIVO IN RADOSTNO OTROŠTVO

Rojen sem v Punatu na otoku Krku. Bil sem drugi v družini z devetimi otroki. Okoli nas je bilo še 40 otrok mojih stricov in cela četa otrok iz vasi. Ta družba je bila močna spodbuda za otroško radovednost, željo po učenju in odkrivanju sveta. Naši pogovori, igrice, predmeti in prepiri so nam bogatili znanje in spodbujali domišljijo. Čas pred drugo svetovno vojno je bil za nas otroke in odrasle zelo čuden; po petroleju in olju smo navdušeno prižigali prve žarnice do 25 vatov, tekli za prvimi avtobusi, se gnetli pred telefonom in se čudili letalu. Kakšna senzacija pa je bila prva živa slika, projicirana na zid cerkve, pa prvi radio, katerega prasketanje je prihajala poslušati cela vas. Punat je bil največje in najnaprednejše naselje na Krku s skoraj 3000 ljudmi. Sam pa sem bil med najnaprednejšimi vrstniki.

Imel sem 11 let, ko sem spomladi leta 1940 zaradi meningitisa izgubil sluh. Obiskoval sem 5. razred osnovne šole. Starši so dolgo časa iskali zdravilo, me poslali v Zagreb in Beograd, kjer mi je neki doktor »čudodelnik« en mesec lovil sluh z iskrkami galvanskega toka z obljubo, da bom ponovno slišal.

Gluhoti me je izločila iz šole in družbe otrok. Bil sem edini gluhi na otoku, če ne štejemo naglušnih starostnikov. Namesto gluhih prijateljev sem imel brate in sorodnike. Vsi so se takoj naučili ročne abecede, namesto posebnih učiteljev pa sem imel najboljšega učitelja: knjigo!

Ko bi moral oditi v zagrebški zavod za gluhe, je izbruhnila vojna. Italijanska okupacija je onemogočila dostop do Zagreba. Znam se pošaliti, da so Italijani naredili veliko uslugo - rešili so me posebne šole, ki bi me, kot vse gluhe, poslala med mizarje ali krojače.

BRANJE - STRAST OD PETEGA DO PETINSEDEMDESETEGA

Že pred izgubo sluha sem ljubil branje. Bil sem mali »čudežni otrok«, ki se je dve leti pred vstopom v šolo naučil branja ob starejšem bratu, prvorojencu. Bral sem celo na glavo obrnjeno, ker sem gledal brata z druge strani mize, ko je lovil prve črke. Gluhoti in vojna sta dali veliko spodbudo

moji ljubezni do knjig. V štirih letih okupacije; dve leti italijanske in dve leti nemške; ni bilo novih knjig in časopisov s Hrvaške. Bral sem vse, do česar sem prišel, celo knjige iz kemije, filozofije ali glasbene zgodbe. Lakote po čtvu nisem mogel zadovoljiti z nekaj stotimi knjigami, ki sem jih našel pri družini, ali pa so mi jih posodili sosodje, župnik, učitelji ... Uspelo mi je rešiti kar precej knjig iz zapuščenega in požganega Sokolskega doma in vile Costa Rica, ki so jih zavrgli nemški vojaki. Malega gluhega fanta ni motilo streljanje, s katerim so se vsak dan pozdravljali partizani in Nemci. K nam so pogostokrat prihajali Angleži in iz letala metali bombe na pristanišče blizu naše hiše.

V DELU JE REŠITEV

Pred vojno in v času vojne nisem samo sedel in čital. Oče je delal v dedovi tovarni testenin in v mlinu. Kot predšolski deček sem mu nosil obroke, kozo odpeljal na bližnji travnik. Delo v vinogradu, nabiranje smokev in malin, gnanje volov na pašo ... vse to je bilo del mojih obveznosti. Ko sem zrasel, je bilo treba ob vojni misliti tudi na naloge. Pomagal sem v tovarni, dokler je ni dedu po vojni vzela komunistična oblast. Leto dni sem »asistiriral« sorodniku v zobni ordinaciji, dokler mu Italijani niso prepovedali dela, zatem so ga Nemci odpeljali v taborišče. Pozneje sem delal pri sorodnici v krojaški delavnici, kjer smo pred nosom nemških okupatorjev šivali partizanske kape ...

ŠOLANJE IZVEN ŠOLE

Moj stric, doktor veterine, ki se je ob pričetku vojne umaknil iz Hrvaške na italijanski Krk, da ga ne bi poslali na vzhodno fronto, je opazil, kako marljivo berem in se odločil, da bo z menoj nekaj naredil. V dveh poletnih mesecih leta 1944 me je pripravil, da sem šel polagat izpite za prva dva razreda gimnazije. Po vojni sem nadaljeval učenje doma in polagal izpite. Tako sem ob knjigi kot edinem učitelju napredoval do diplome na Pravni fakulteti. Vselej sem se dobro pripravil, da nisem padel na nobenem izpitu. Za profesorje je bil mali šok, ko sem jim pred izpitom povedal, da sem gluhi; vsi v gimnaziji in na fakulteti pa so bili pripravljeni vzeti svinčnik in mi pisno postavljati vprašanja.

KRATEK IZLET V ŠOLSKE KLOPI - MED GLUHE

Bilo mi je 16 let, ko se je končala vojna. Takoj sem bil sprejet v zagrebški zavod za gluhe in se pri zasebniku učil krojaškega kroja in po dve uri sedel vsak dan v razredu, kjer se naj bi učil »brati z ustnic«. Naivno smo verjeli, da se ta spretnost uči v šoli kot matematika. Takrat sem prvič videl gluhe in se spoprijateljil z njimi. Spoznal sem odrasle gluhe, ki so na dvorišču barake imeli sestanke in pripravljali igre v znakovnem jeziku. Bilo je nekaj intelektualcev, akademski kipar Hinko Gudac, vodja likovnega pa Branko Petani, pravnik.

V zavodu sem ostal samo tri mesece, do konca leta 1945. Bili so težki, lačni časi. Za obrok smo dobili le eno rezino kruha. Enkrat sem ostal celo brez nje, ker me je vzgojiteljica slučajno preskočila. Otroci so moj kos kruha zagrabili, jaz pa, ki sem bil vljuden, nisem vpil, pač pa sem se smehljaj, kar je vzgojiteljica razumela kot norost in dokaz, da sem skrtil kruh. Starši so mi poslali nekaj denarja, vendar ga nisem porabil za hrano, pač pa za ugankarske časopise. Rezultat: na rentgenski kontroli pljuč so me poslali v bolnišnico in zatem v zdravilišče. Ozdravljen se nisem več vrnil v zavod, temveč sem šel domov na Krk.

SOCIALISTIČNI »TRUDBENIK«

Leta 1948 sem se zaposlil v pisarni ladjedelnice Punat in tam ostal sedem let. Mala matura, pismenost in znanje strojepisja (po priročniku sem se naučil slepega tipkanja), so bile takrat dovoljene kvalifikacije. Administrativni socializem od malih uradnikov ni zahteval znanja. Za nas so mislili in načrtovali »tisti zgoraj«, katerim smo morali poslati telegram, koliko delavcev je prišlo na delo.

DOPISOVANJE V ESPERANTU - MOJA PRVA »FAKULTETA«

Ob delu v pisarni sem opravljal izpite za gimnazijo, se učil jezikov in sodeloval v ugankarskih listih. Poleg tega sem postal zagnan esperantist.

V času zaprte meje mi je dopisovanje v esperantu z desetimi izobraženimi ljudmi vseh poklicev iz držav od Kitajske, Japonske do ZDA in Brazilije, odprlo svet. Zame, za gluhega mladeniča, je bila to velika šola, fakulteta, na kateri sem se naučil več kot na pravi fakulteti. Prvi in najboljši prijatelj je bil ugledni esperantist in poliglot z otoka Korčule, monsijor Ivo Oreb. 40 let vse do njegove smrti sva izmenjavala pisma o vseh mogočih temah, od jezika, enigmatike do književnosti in politike.

V ZVEZO GLUHIH SEM PRIŠEL PREKO AMERIKE

Moj stric - veterinar (tisti, ki me je pripeljal v gimnazijo), je leta 1950 doživel izgubo sluha svoje hčerke Blanke pri 6 letih za meningitisom, tako kot je bilo pri meni. Ni izgubljal časa, takoj jo je naučil brati in pisati ter iskal nasvete strokovnjakov in literaturo. Pisal sem angleškemu esperantistu Ernestu Cottami, delegatu Svetovne zveze za esperanto, vprašanja o gluhoti. To je bil zame začetek še enega velikega in doživljenjskega prijateljstva, ki me je usmerilo v delo za gluhe. Gospod Cottam, inženir in industrijec, je bil čudovit. Oglušel je v odraslih letih, bil aktiven v britanski Zvezi naglušnih (BAHOH). Pomagal mi je pri vsem, pošiljal slovarje, popravljaj moje angleške tekste za tisk. Povezal me je s strokovnjaki za gluhe iz londonskega Kraljevskega inštituta za gluhe (RNID), z uredniki časopisov gluhih. Od njih sem dobival knjige, časopise, sodeloval v njihovih časopisih ...

Največ pa mi je pomenilo dopisovanje z gospo Harriet Montagne, direktorico dopisnega tečaja za starše gluhih predšolskih otrok na kliniki Johna Tracyja iz Los Angelesa. Kliniko je vodila Louise Tracy, žena igralca Spencerja Tracyja in mati gluhega fanta Johna. Gospa Harriet je bila gluha in odlična novinarka, sourednica glavnega ameriškega oralistično usmerjenega časopisa za vprašanja gluhoti The Volta Review. Postala je moja »mentorica«, s prijateljskim dopisovanjem me je uvedla v problematiko gluhih. Nekaj mesecev pred smrtjo pred koncem petdesetih let me je celo obiskala v Zagrebu.

Dopisni tečaj »Tracy« sem prevedel leta 1952 za svojega strica. Ko so to zvedeli na Zvezi gluhih v Beogradu, so moj prevod objavili v latinici in cirilici. Skupaj je bilo natisnjenih in brezplačno podarjenih 90.000 zvezčkov.

Takrat so me poklicali iz Zveze gluhih Reke, da se pri njih zaposlim; iz Zagreba sta prišla predsednik zveze Josip Komerički in tajnik ter dr. Sulejman Mašovič in me brez dolgega razgovora povabila, da pridem v Zagreb delat kot korespondent - prevajalec za 2. svetovni kongres gluhih, ki je bil tam izpeljan leta 1955.

ČETRT STOLETJA »VPLETEN« V VSE DEJAVNOSTI ZVEZE

Tako sem pred 50 leti, 1. januarja 1955, prišel v hrvaško republiško zvezo in tam ostal 25 let, do upokojitve leta 1980. Po svetovnem kongresu sem postal zaupnik za nova združenja gluhih in delal za osnovanje in uvajanje v delo 20 okrajnih organizacij. Pozneje sem vodil organizacijski, socialni in kulturno - prosvetni sektor Zveze. S predsednikom in tajnikom sem sodeloval v vseh akcijah in podrobnostih Zveze (razen začasno v športu). Skrbel sem za izdajateljsko dejavnost, biltene, časopise in druge izdaje. Vsako leto sem upravljal Počitniški dom gluhih na Murterju.

Delal sem izključno kot strokovni delavec, niti najmanj si pa nisem želel biti predsednik ali tajnik Zveze. Pravzaprav to niti nisem mogel biti, ker sem bil brez »rdeče knjižice«. Vedelo se je za mojo politično usmerjenost in za mojo anonimno enigmatično sodelovanje v klerikalnih časopisih, vendar pa mi moji prijatelji na zvezi niso delali težav. Le samo enkrat me je predstavnik Socialistične zveze na skupščini napadel in zahteval sankcije, ker sem v nekem referatu napisal, kako so gluhi v naši družbi kot gastarbajterji ali čefurji, ki samo delajo in ne odločajo o ničemer. Pred linčanjem so me rešili prof. Juras in gluhi kolegi ter politiku pojasnili, da nisem nevaren subverzivni element. S predsednikom Jugoslovanske Zveze in Svetovne federacije gluhih (SFG) Dragoljubom Vukotićem, mojim dobrim prijateljem, sem intenzivno sodeloval v zvezni organizaciji in v svetovni federaciji gluhih, ga obiskoval v Rimu in mu pomagal pri delu. Sodeloval sem na številnih konferencah in svetovnih kongresih gluhih.

Delo z gluhihmi je bilo zanimivo, vznemirljivo, raznovrstno. Nikoli nisem obžaloval, da sem prišel delat na Zvezo. Kakšno navdušenje je bilo, ko smo priborili kakšne možnosti in pravice, npr. ko smo z odpiranjem novih šol za gluhe ustvarili možnost šolanja za vse gluhe otroke ali omogočili dobavo slušnih aparatov ali priborili pravico do vozniškega dovoljenja, beneficirano delovno dobo in še kaj drugega ... V teh časih je bila zveza praktično za vsem, kar je bilo načrtovano in izpeljano v korist gluhih in naglušnih.

Po 25 letih dela na Zvezi sem se starostno upokojil in delo za zvezo in gluhe nadaljeval še 25 let, še posebej kot urednik in novinar. Upam, da bo status »delovnega upokojenca« trajal še dlje.

Občudujem vaš smisel za jezike in delo prevajalca. Kako se je to začelo, da ste vedno bolj in bolj znali tuje jezike, ki so danes kot vaš materni jezik?

Zanimanje za tuje jezike se je začelo, ko sem še slišal. Moja učiteljica je pogosto ponavljala: »Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš.« V bližnjem mestecu Krku smo poslušali Italijane, kako z okna

vpijejo v svojem jeziku. Vsako leto sem se družil z otroki bogatih sorodnikov s Kostarike, ki so govorili samo špansko in italijansko.

Za časa vojne, ko sem bil že gluhi, so bratje iz šole prinašali čudovite ilustrirane italijanske knjige od začetnih do čitank za srednje šole. Iz teh knjig sem ob branju vpil italijanščino tako, kot se majhen otrok s poslušanjem uči materinega jezika. Enostavno sem bral in ponovno bral, ugibal smisel po slikah in kontekstu in zelo redko pokukal v slovar iz 19. stoletja, ki sem ga našel pri dedu. Nikoli se nisem učil na pamet niti besede izbrisati pravil gramatike. Tako je bilo z drugimi jeziki še lažje, ker imajo italijanščina, francoščina, angleščina in še posebej esperanto, veliko skupnih korenov besed. Na šolski način sem črpal samo nemški jezik za gimnazijo in latinščino, katerih sklanjatve sem moral znati na pamet. In glej ga zlomka, teh dveh jezikov nisem nikoli dobro obvladal. Prvo dvojko v življenju pa sem dobil iz latinščine, ko sem polagal sprejemni izpit na Pravni fakulteti. Mislim, da »moja metoda«: branje, branje in potem pisanje in pisanje, in to iz resnične želje in potrebe, da nekaj razumemo ali povemo, daje najboljše rezultate. Pogostokrat pomagam pri angleški korespondenci tistim, ki so se učili tega jezika v šolah in na tečajih več kot 15 let, vendar knjig niso brali.

Koliko jezikov obvladate in kateri je vam najljubši? Ali je vam kdo pomagal pri usvajanju tujih jezikov?

Aktivno uporabljam, poleg hrvaškega jezika, še esperanto, italijanščino, francoščino in angleščino. Brez težav berem španščino, slovenski in ruski jezik; besedila o problematiki gluhih pa sem prevedel tudi iz nekaj drugih slovanskih jezikov. S slovenščino sem se že kot otrok začel spoznavati, ker sem nekje našel dve knjigi; Robinsona Crusoeja in Moj mali Hlaček v slovenskem jeziku. Danes me imajo za eksperta, pa iz vašega jezika prevajam slovenske zakone za našo zvezo in združenja invalidov.

Poleg esperanta mi je najljubša italijanščina. In to zato, ker me ta jezik z melodioznostjo, ritmom svojih stihov vrača v svet pesmi in glasbe s pomočjo fantomskih (tinitusnih) zvokov, ki jih »slišim« v glavi. To je zame dragoceno doživetje. Kot otrok sem lepo pel in še danes se odlično spomnim vseh melodij. Lahko bi pel slovenske pesmi, ki sem se jih v šoli naučil: »Na planincih sončece sije ...«, »Na jezeru bliz' Triglava, čolnič plava ...« in seveda »Naprej zastava Slave ...«

Ali poleg tega tudi obvladate izgovarjavo tujih jezikov?

Esperanto in italijanščino lahko govorim in pišem. Imel sem že priložnost spregovoriti v teh jezikih pred večjo publiko na konferencah. Francoskega bi lahko zajeceljal, čeprav poznam pravila izgovarjave, vendar dvomim, da bi mi glasovi zveneli res francosko. Angleška izgovorjava je največji problem, ker ni trdnih pravil za izgovarjavo in se je treba učiti vsako besedo posebej. Zato v pogovorih najraje vzamem svinčnik v roke. Na tak način sem se leta lepo pogovarjal z mnogimi; s predstavniki tujih tovarn slušnih aparatov, ki smo jih prodajali na Zvezi. Sam, z notesnikom v roki, sem nekajkrat prepotoval skoraj vso Evropo in ljudje so povsod radi komunicirali z mano. Le v Italiji, če sem v trgovini spregovoril italijansko, mi je trgovec z burnim odzivom vrnil besede, ki jih nisem razumel. Nihče ne more brati z ustnic tujega jezika, ker možgani pri branju z ustnic avtomatsko iščejo besede lastnega jezika.

Nihče mi ni nikoli pomagal pri učenju tujega jezika. Ob učitelju bi zanesljivo obvladal angleško izgovarjavo. Poskušal sem se učiti s pomočjo angleških fonetskih čitank, vendar sem zaključil, da je za gluhe najbolje, da se s tujci pogovarjajo pisno.

Danes ogromno pišete in prevajate ...

Z branjem je prišlo tudi pisanje. Prve pesmice in uganke mi je objavil leta 1940 sarajevski otroški časopis. Od takrat neutrudno pišem ... Latinski pregovor: »Ni dneva brez napisanega reka.« (»Nulla dies sine linea!«) sem spremenil v »Ni dneva brez napisane strani!« Mi, otočani, smo delovni kot Slovenci! Zato mislim, da me bo med gluhih v naših krajih s pisanjem prekosila samo Petra iz Ljubljane, ko pride v moja leta!

Ne štejem in niti ne shranjujem objavljenih prispevkov. Po mojih izračunih se je v 65 letih nabralo za več kot deset tisoč strani formata knjige. Manjši del je objavljen v domačih in desetih straneh časopisa za gluhe, ostalo pa v »negluhih« novicah in časopisih. Večinoma brez podpisa. Poleg člankov sem objavil okoli 5000 nalog vseh vrst. Prevedel sem 5 – 6 strokovnih knjig in en roman. Pa prevedel in napisal trideset manjših knjižic in brošuric. Veliko število novejših besedil se najde na nekaterih domačih straneh interneta (CroDeafWeb - Zagreb, Defektologija - Beograd itd).

2004

Vem, da to, kar sem pisal, ni literatura, so pač v glavnem običajni novinarski članki, ki danes ne bi več nikogar zanimali. Pohvalil pa bi se, da sem za spremembo napisal nekaj pesmi in zanje prejel nagrade na književnih natečajih jugoslovanske zveze gluhih.

Ali članke za prevajanje izbirate sami po aktualnosti in kateri, ki ste jih napisali ali prevedli, je bil najpomembnejši?

Da, sam izbiram tekste za prevod glede na temo in po navdihu, ki mi ga dajejo dogodki ali prebrano gradivo. Žal sedaj malo zahajam med gluhe, zato pa me prijatelji, kot je predsednik Halec, pa Antun Bukan in nekaj mladih gluhih, s katerimi si dopisujem, opozarjajo na dogodke in probleme, o katerih je treba pisati.

Najpogosteje prevedeni tekst? Mogoče so bila to »Standardna pravila Združenih narodov«. Meni da sem to tako dobro prevedel, da mi je prevod ukradla znana zagrebška prevajalska firma in sem moral dokazovati svoje avtorstvo preko časopisov. Drugače pa me veseli, da so nekaj mojih člankov prevedli v druge jezike, tudi v slovenski jezik. Hvala, Petra.

Bili ste tudi učitelj gluhih otrok. Ali bi povedali kaj več o tem? Mislite, da je vaša prisotnost pomenila pozitiven zgled za gluhe otroke starše in učitelje?

Od kod ti to, Petra? Ne, nikoli nisem bil učitelj gluhih otrok. Res pa je, da sem delal s starši predšolskih otrok. Nekaj let sem v Našem glasu imel rubrike »Starši sprašujejo« in odgovarjal na vprašanja tistih, ki so uporabljali tečaj »John Tracy«.

Poleg tega sem se v okviru svojih obveznosti Zveze z Antejem Cimermanom ogromno ukvarjal o pedagoških vprašanjih izobraževanja gluhih. S tega področja sem prevedel nekaj knjig in v času splošne reforme šolstva na Hrvaškem okoli 1980 leta smo gluhi s svojimi napisi in nastopi nase pritegnili jezo defektologov, pa odobravanje ministra Šuvara in mnogih pedagogov, ker smo se borili proti posebnim in rednim šolam in za edini šolski sistem, v katerega se bodo vključili gluhi, ki so sposobni in bodo napredovali do visoke izobrazbe.

Vedno sem negoval prijateljske stike, pisal in razpravljal na strokovnih zborovanjih z učitelji in psihologi iz šol za gluhe, težko pa je povedati, ali je to kako vplivalo na stanje. Danes se mi dogaja celo, da mi pišejo in me sprašujejo za nasvete starši nekaterih gluhih otrok, ki so preko interneta ali kako drugače prebrali kakšen moj tekst.

Prepričan pa sem, da je bilo sodelovanje naše Zveze ob odpiranju novih šol in oddelkov za gluhe ter pri odkrivanju gluhih otrok, ki jih je bilo treba vključiti, dragoceno. Z našo pobudo so bile odprte osnovne šole ali oddelki za gluhe v Splitu, v Varaždinu, Karlovcu, Reki in Sisku. Tako smo okoli 1960 lahko prvič izjavili, da je za vse gluhe prostor v šolah.

Spoštovani Andrija, opravičujem se za napačno mišljenje, da ste poučevali gluhe otroke, kajti znano je, da so bili v Zagrebu gluhi učitelji. Mislil pa, da ste vseeno na nek način tudi »učitelj«, ker ste prevedli številne prispevke s področja šolstva gluhih. In kako gledate danes na to, da v šolah poučujejo gluhi in slišišči učitelji?

Jasno, je, da gluhi najlažje vzpostavljajo komunikacijske in emocionalne stike z gluhi učitelji, se identificirajo z njimi, ti jim postanejo vzor. V svetu zato dajejo prednost gluhim učiteljem. Žal imamo na Hrvaškem komaj kakšnega gluhega učitelja, včasih jih je bilo deset. Še takrat se je zveza morala krepko boriti za njihovo zaposlitev, čeprav je šlo za zelo sposobne ljudi, kot so bili Ante Cimerman, Zlatko Omerbegović in drugi. Glavni argument šole je bil, da gluhi učitelj ne more kontrolirati in popravljati govora učencem. Govor je bil nekaterim pomembnejši od jezika, gluhi učitelji pa so prav tako uspešno poučevali otroke jezika.

Ohranjate stike s tujimi intelektualci, med drugim s Sebastianom Montalto, ki je tudi vaš prijatelj. Ali se kdaj srečujete oziroma kako ohranjate stike in kakšne so vaše najpogostejše teme ... Politika, gluhi ...

Zahvaljujoč svojemu delu v Zvezi, znanju tujih jezikov in prijateljstvu z Dragoljubom Vukotićem, sem v 30 letih njegovega predsednikovanja imel idealne možnosti spoznati praktično vse vodilne ljudi nacionalnih organizacij gluhih in naglušnih, vse gluhe profesorje z Gallaudeta, vse gluhe intelektualce v svetu, ki so bili prisotni v mednarodni dejavnosti za gluhe. Z mnogimi sem po srečanjih na kongresih in konferencah Svetovne federacije gluhih ali mednarodnih federacijah naglušnih vzdrževal stike z dopisovanjem ali izmenjavanjem tiskanih materialov. Nemogoče jih je prešteti, večinoma so bili postlingvalno gluhi kot jaz in jim tudi ni bilo težko priti na visoke šole.

Najbolj pa so me navdušili prelingvalno gluhi intelektualci, npr. avstalec Pierre Gorman, prvi gluhi, ki je diplomiral na Harvardu. Z njim sem več let vzdrževal stike preko dopisovanja; nekajkrat je prišel tudi v Zagreb iz Londona, kjer je delal kot bibliotekar v Kraljevem inštitutu za gluhe. Pozneje kot ugledni znanstvenik je univerzitetni profesor deloval v Avstraliji.

Moj stari dobri prijatelj, doktor-zdravnik Sebastiano (Nello) Montalto, o katerem že vse veste. Z njim si neprekinjeno dopisujem že 41 let in ne samo o »gluhih« temah, pač o vsem in mogočem. Večkrat sva se srečala v Italiji in drugod v svetu, na kongresih in konferencah Svetovne federacije gluhih. V njegovem luksuzno tiskanem časopisu za gluhe sem imel od prve do zadnje številke rubirko »Žičev kotiček ob kaminu« z zanimivostmi iz sveta gluhih.

Ne smem pozabiti niti na Petro iz Ljubljane! Težko sem verjel, ko sem v »Odpri se«, prebral, da je gluha od rojstva. Njena izobrazba, pismenost, vsestranska radovednost zares navdušujejo. Mlada je in bo še velike stvari naredila za gluhe. Pogosto pravim, da bi jo morali klonirati in kopije razdeliti mnogim državam. V Zagrebu imamo visoko izobražene mlade gluhe, v glavnem iz Suvaga, vendar nihče od njih ni tako zagret in kvalificiran za novinarstvo. Mogoče je to eden od razlogov, da Zagreb danes nima pristojnega tiskanega časopisa za gluhe kot je to v Sloveniji.

Kako danes gledate na položaj gluhih v svetu in na Svetovno federacijo gluhih, če vemo, da je bil prvi kongres Svetovne federacije gluhih v Zagrebu pred skoraj 50 leti v takratni Jugoslaviji? Ali kaj spremljate njeno delo? In v čem, mislite, je bil storjen največji korak? Ali vidite še kakšne možnosti v tej organizaciji?

Ne dobivam več niti redno časopisa Svetovne federacije gluhih, tako da bolj slabo spremljam delo organizacije. Materiale z zadnjih kongresov sem prevajal, včasih s korespondenco kontaktiram z uslužbenci SFG. Naš predsednik Halec se pritožuje, da je SFG vso aktivnost usmerila v afirmiranje znakovnega jezika in v razvoj službe tolmačev, pri tem pa zanemarja mnoge pomembnejše težave gluhih. Tudi meni se zdi, da je SFG imela nekoč mnogo širši program dela v času, ko je bil njen sedež v Rimu in Beogradu.

Presenečen pa sem, da v vodstvu SFG praktično ni več ljudi iz držav srednje in južne Evrope, ki so bile nekoč glavne. Ne spoštuje se kontinuitete, novi ljudje SFG ne poznajo veliko o preteklosti svoje organizacije. Ko je umrl Dragoljub Vukotić, niso imeli niti podatkov, niti slik človeka, ki je bil 30 let na njenem čelu, pa smo mi stari morali pomagati. To leto smo iz Hrvaške ostro ugovarjali, ko sta SFG in Finska želeli, da bi, ko je obiskal Afriko in Kosovo, poslali inštruktorja Avstralca, da bi tukaj gluhe učil civilizacije in borbe za njihove pravice. Kot da nimamo nobene tradicije!

SFG je včasih imela široko odprta vrata za strokovnjake. Ni se spraševalo, ali so gluhi ali slišči. Danes je na sestankih SFG ozek krog ljudi, ki razpravlja o ozkih temah. Priznanje znakovnega jezika je postalo glavna obveznost namesto integracije gluhih v družbo, kar je bila včasih misel vodilnih; je danes cilj ločevanje in zapiranje gluhih v lastne skupnosti pod patronatom (pokroviteljstvom) tolmačev.

Ali mogoče veste za predlog zakona o gluhih, ki naj bi bil objavljen v nekem Almanahu gluhih prav v tistih časih, ko se je formirala svetovna federacija gluhih?

V Almanahu Zveze gluhih Jugoslavije, izdanem leta 1951 v Zagrebu, na straneh 99 in 100 piše nekaj o projektu zakona o gluhonemih, o njegovem značaju in vsebini, vendar besedila zakona ni. Konec leta 1950 je Zveza gluhih dala predlog zakona tedanjemu Komiteju za socialno delo in varstvo vlade FNRJ; ta projekt je verjetno končal v predalih zvezne birokracije.

Kakšen je položaj gluhih na Hrvaškem?

Več kot dve desetletji nisem bil v operativi niti v vodstvu Zveze, zato ne bi mogel realno oceniti situacije. Poleg tega, mislim, da je glavni problem, ker ni pravega dialoga med mladimi in starimi. Ključna mesta v Zvezi še naprej zasedajo »stari« s predsednikom Halecom na čelu. Ne more se reči, da nimajo uspeha pri delu. Priborili so precej pravic in materialnih ugodnosti; vsi gluhi imajo danes fakse, nekateri računalnike, gluhi so dobili denarna nadomestila, po vzoru evropskih držav. Z druge strani pa so zamrle mnoge društvene, kulturno-umetniške in druge dejavnosti, ki so odvisne od mladih razen športa.

Ali vidite kakšno rivalstvo med šolami za gluhe na Hrvaškem?

Ne vem kaj dosti o tem. Mogoče ni več tiste »ostrine«, soočenja med klasičnimi šolami in Suvagom kot nekoč, ker je verbotonalna metoda, kolikor vem, sprejeta v vseh šolah, čeprav povsod ne prevladuje enak oralizem. Mislim pa, da to pač ni dobro, ker so polemike vedno motor razvoja.

Posebej me zanima tudi, kako so odrasli gluhi spremljali akcijo za zbiranje sredstev za kohlearni implant? Kot vemo, se je vsa hrvaška javnost prebudila in angažirala v zbiranju sredstev za kohlearni implant. In kako so starši to sprejeli, da je skoraj vsak otrok operiran? Kot vemo, je bilo tudi nekaj tragičnih primerov, ko so otroci umrli ...

Zveza je preko izjav za tisk in z izdajo brošuric opozarjala na škodljivost kampanje za kohlearni implant, vendar se očitno na to ni nihče oziral, ker je bila vsa naša javnost usmerjena v to, da je na Hrvaškem konec gluhot. Časopisi o tem ne pišejo več in omenijo le edino trening implantiranih v Suvagu. Kolikor mi je znano, o tragičnih primerih smrti operiranih ni informacij v javnem tisku, pa niti sam resnično ne vem, ali je bilo zares kaj takega. Danes so pri nas zdravniki že sprejeli preventivne ukrepe, da to teh dogodkov ne bi prišlo.

Ali bi se tudi sami odločili za kohlearni implant? Oziroma bi ga komu priporočili?

Če bi bil nekaj desetletij mlajši, bi šel na operacijo polžkovega vsadka. Ne zaradi upanja v čudež niti zaradi velike želje po zvoku, pač pa iz radovednosti in želje, da bi bil uspešen v sposobnosti, ki je vse življenje nisem dobro obvladal, v branju z ustnic.

Nobenemu, ki bi me to vprašal, ne bi priporočal operacije. Že samo dejstvo, kaj sprašuje, bi pokazalo, da je neodločen, da ne ve, ali bi ali ne bi. Dobri kandidati so samo tisti, ki imajo močno motivacijo, odločnost in željo, da se potrudijo in od tega izvedejo vse, kar je jim ponujeno. V glavnem so to tisti, ki so nekoč slišali, in samo oni lahko upajo na dobre rezultate. Vem, da so nekateri otroci, operirani v prvih letih življenja, dosegli izreden napredek s pomočjo staršev. Dvomim pa, da bi danes dobro slišali tisti otroci, ki so bežali z operacijske mize. Dobro bi bilo, da nekdo razišče, koliko od stotine operiranih otrok danes »sliši« Madono ali ptičje petje, kar jim je bilo tudi nekoč obljubljeno.

Ali ste čisti oralist oziroma uporabljate tudi znakovni jezik gluhih in kako gledate na tolmače?

Pokojni Boyce Williams, moj gluhi ameriški prijatelj, ki je v zveznem ministrstvu v Washingtonu vodil oddelek za gluhe, je na moje, prav tako kot tvoje vprašanje odgovoril: »Nisem oralist, nisem manualist - sem ... moralist!« Mogoče bi tudi jaz tako rekel.

Ko si me vprašala, koliko jezikov poznam, namerno nisem omenil znakovnega jezika gluhih. O njem bi se lahko na dolgo razpravljalo. Občudujem ta način komuniciranja in spoštujem njegovo vlogo v komunikaciji prelingvalno gluhih. Ne bi pa se strinjal z evfoničnimi izjavami, ki ta jezik postavljajo na isto raven z verbalnimi jeziki. Nekaj sto ali tisoče znakov vseeno ne more tako popolno izraziti vsega bogastva človekovih misli in znanja kot tisoč besed govornega, pisnega jezika. Da se boš malo nasmejala, ti povem, da aktivno uporabljam znakovni jezik in ne pasivno. Ko govorim gluhim, me razumejo, ko pa gluhi od rojstva govorijo v znakovnem jeziku brez govora, jih ne razmem. Ne razumejo jih, bogdaj, niti »poklicni« tolmači za gluhe. Mi, postlingvalisti in slišišči, razumemo znakovno komunikacijo samo poleg govora ob branju z ustnic. Vendar to ni več znakovni jezik, pač pa hrvaški znakovni ali slovenski. Hrvaški znakovni jezik, kakršnega gledamo na TV, je čisto zgrešen - ne razumejo ga niti gluhi od rojstva niti postlingvalci. Spominjam se, da sem na slovenski TV videl najboljši način komunikacije s kretnjo in podnapisi. Velika stvar, ki jo imajo Slovenija in večji del sveta in še ne Hrvaška, so skriti podnapisi.

Poleg prevajanja pomagajte tudi sinu, ki je urednik otroške revije. Ali bi povedali kaj več o tem?

V otroškem časopisu (MAK) sem bil že pred sinom, že od 1967. Tja me je pripeljal gluhi prijatelj, akademski slikar Ivo Fanuko, ki je zanj risal stripe. Potrebovali so me za sestavljanje ugank in kmalu sem začel pisati vse mogoče, postal glavni urednik. Že več kot sedemintrideset let zapolnim vsak mesec v Mak-u 10 do 15 strani in ne samo z ugankami, pač pa z vsemi oblikami sodelovanja. Ne podpisujem se z imenom, vendar me otroci poznajo in ljubijo kot Blaža, pegavega dečka, ki v šaljivem tonu na štirih straneh v vsaki številki odgovarja na njihova vprašanja. Zabavam se, vendar se mučim, da bi iz enciklopedije in z interneta izvlekel odgovore na vprašanje; zakaj je umrla ptica dodo; kdo je izumil nogomet in vse, kar pade otrokom na pamet ...

Za razliko od »gluhih« časopisov, ki včasih izidejo v le nekaj stotih primerkih, je Mak »najmočnejši« hrvaški časopis z naklado v višini od 80 do 150 000 izvodov, tako da se lahko pohvalim, da so nekateri teksti, pretipkani v brošure, objavljeni celo v več kot 300.000 izvodih.

Kako danes gledate na gluhotu in kako ste nekoč v mladosti gledali nanjo? Vam je bila prej v oviro v nekaterih situacijah?

Petra! Gluhota je zanesljivo preusmerila mojo življenjsko pot, ni pa me vodila v propad. Vsi moji bratje so inženirji; sam pa sem šel na pravo, ker je bila to ena od redkih fakultet, kjer je bilo možno izredno študirati. Vendar nisem nič manj od njih dosegel v življenju, na nekaterih področjih (jeziki, pisanje), sem boljši od njih. Slab pa sem v tehniki in poslovanju.

Ali uporabljate tehnične pripomočke? Katere?

Če misliš na slušni aparat: ne, ni zame, popolnoma sem gluh. Imam pa vse druge pripomočke. Med našimi gluhi sem prvi, ki je imel faks in računalnik pred več kot desetimi leti. Po Spectrumu sem imel celo grmado laptop-ov in ostalih računalnikov. Zdaj delam s Toshiba Satellite in MAC G4 Power book-om. Skoraj vse sem dobil od ameriškega sorodnika, brata gluhe Blanke. Če pa avtomobil šteješ tudi med tehnične pripomočke, pa sedaj »zapravljam« skromno, vendar zanesljivo Kio Pride, svoj peti avto od leta 1967.

Kako vaša družina, vnuki in otroci gledajo na gluhe?

Mislím, da moja otroka, že zaradi svojih poklicev (hči je psihologinja, sin sociolog), ne gledata na gluhe kot na »gluhe«, pač pa na skupino »enakih«, kot posameznike. Vesta, da smo zelo raznoliki. Naši gluhi geniji, kot je Anton Bakan (»tehnična enciklopedija na dveh nogah«) jima tudi pomagajo, ko se kak aparat pokvari. Sin je nekaj let delal v zvezi gluhih. Niti njegove hčerke, moje vnukinje, se ne bojijo gluhih.

Soproga, hm, ima morda največ predsodkov, čeprav je sama gluha. Pred poroko je bila več let tajnica splitske organizacije gluhih; po poroki se je posvetila družini in službi. Sluh je izgubila kot maturantka in sva imela srečo, da sva se našla, ker sva v vsem, po letih, izobrazbi, načinu komunikacije, pogledih, bila enaka. Razen po lepoti, ker je bila res lepotica, jaz pa pač nisem bil za »mistra«. Drugače pa sva v skladnem zakonu že 48 let!

Vaš prosti čas, hobi?

Prosti čas? Kaj je to? Namesto 8-urnega dela je ves moj čas delovni, in to brez veselih sestankov in kavic v pisarni.

Hobiji? Lažje bi naštel tisto, kar ni bilo nikoli hobi: šport in izgubljanje časa v klubu in kavarni. Z vsemi ostalimi hobiji od vrtnarjenja do predelovanja, zidarstva (gradnje vikenda), slikarstva, fotografije in filma do filatelije sem se ukvarjal. Žal mi je samo tega, da se nisem naučil kolesarjenja. Mislil sem, da se tega ne moremo naučiti tisti, ki smo preboleli meningitis. Ko sem izvedel, da je možno, je bilo prepozno; bil sem že v avtomobilu.

Še enkrat najlepša hvala za intervju in še veliko ustvarjalnega pisanja želim!

Hvala tebi, Petra. To je moj prvi »domači« časopis gluhih. Bilo je že čas za to, glede na moja leta, čeprav optimistično pričakujem, da bom kot oče in ded dosegel tudi devetdeseta. Ne zameri klepetavosti, sem Mediteranec in moja zgovornost ni tako moteča kot govorna, ker vsak lahko obrne list OT-ja in me preskoči.

Prisrčen pozdrav Slovincem. Imel sem in imam dobre prijatelje med Slovenci. V lepem spominu pa sta mi posebej Ciril Sitar in Venko Štefan; od prijateljstev, ki še trajajo, pa je naša Meri. Krčani smo bili v času Avstrije dobro povezani s Slovenijo preko Istre in Trsta (gluhi s Krka so se šolali v Golici) in danes Krk kar kipi od slovenskih turistov. Mislím, da imajo tvoji Mariborčani v Puntí otroški počitniški dom!

»Bila je težka odločitev«

Nina Orešnik

Nina Orešnik je dijakinja na Zavodu za gluhe in naglušne. Ima zanimivo življenjsko zgodbo glede šolanja. V ta namen sem naredila intervju z njo.

Nina Šverko

Kako si se začela šolati v Zavodu?

Že od otroštva sem bila v Zavodu, malo šolo sem obiskovala v Grosuplju. Tam so mi tudi ponudili, da bi 1. razred obiskovala v redni šoli, a je moja starša zgrabila »panika«, ali bi mi uspelo, ali bi dobila družbo in sta me dala rajši v Zavod. Do 5. razreda sem se odločila, da bi poskusila hoditi v redno šolo. Na začetku je bilo težko, a so me sošolci in sošolke lepo sprejeli. Veliko sem se morala učiti. Ko sem končala osnovno šolo, sem se vpisala v gimnazijo.

Zakaj si se odločila, da bi šla v redno šolo?

Ker sem v Zavodu dobivala same petke, sem se odločila, da bi dobila boljšo izobrazbo.

Ali si imela tremo, ko si spoznala nove sošolce in sošolke? Ti je bilo žal, da si šla v redno šolo?

Imela sem tremo, kako bom spoznala nove sošolce in sošolke ter prijatelje in kako bom komunicirala z njimi in mi je šlo počasi. Ne spomnim se, ali mi je bilo žal.

Kako si se počutila tam?

Na začetku sem imela slab občutek, drugače. Ko sem prišla domov, sem bila dobre volje, brez problema.

Ko si uspešno končala osnovno šolo, kako si se odločila, v katero srednjo šolo se boš vpisala?

V tem je bilo kar nekaj problemov. V 8. razredu smo se pogovarjali o tem, kam bi šli naprej v srednjo šolo. Bila je težka odločitev, zato sem izbrala težko pot v gimnazijo.

V katero šolo hodiš zdaj? Ali si zadovoljna s poklicem, za katerega se šolaš?

Zdaj hodim v 2. letnik diferencialnega programa, smer grafični tehnik. Sem zadovoljna, ampak je manj predmetov in učenja.

Kako si se sporazumevala s slišječimi sošolci v osnovni šoli?

Brez problemov sem se dobro razumela z vsemi sošolci. Imela sem dobro sošolko, ki se je naučila enoročne abecede.

Vidim, da imaš veliko prijateljev, predvsem gluhih, s katerimi se veliko družiš. Ali se dobro razumeš z njimi?

V redu.

Kako si se seznanila z Lado Lištvanovo? Kako si začela igrati v gledališču in filmu »Luč prijateljstva«?

Najprej sem igrala za Mestno društvo gluhih, potem je nekega dne prišel k meni Dami Šebjan in je hotel, da naj igram z njim in prijatelji v gledališču, zdaj je od tega že tri leta. Že dolga leta sem želela igrati v gledališču, in v novem društvu so ustanovili gledališko skupino z Ivano Djilas. Tako sem prvič igrala vlogo v komediji »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«. Moja vloga je bila kratka. K »Luč prijateljstva« pa me je povabil gluhi Robi Lah.

Ali si imela na odru pred gledalci tremo?

Pa še kako. Za kulisami je bila prava norišnica.

Zakaj si se odločila igrati v gledališču?

Zato, ker je to moj pravi hobi in me zelo veseli.

Ali boš še kdaj nastopala v kakšnem filmu?

Trenutno »pavziram«. Mogoče bom kdaj nastopala, če mi bodo ponudili kakšno vlogo.

Nina, hvala za intervju. Kaj bi za konec povedala bralcem OT-ja?

Imejte se lepo in uživajte v jesenskih barvah.

»Za gluhe otroke moramo biti ambiciozni«

Bogdan Knavs

Pater Bogdan je zadnjih nekaj let pater frančiškan v Šiški. Za nas je nekaj posebnega, ker se je po smrti p. Jakoba Bijola posvetil gluhim. Nihče ni pričakoval, da bo svoje poslanstvo tako razširil in obogatil s številnimi dejavnostmi, v katere vključuje gluhe in sliščece prostovoljce. Njegovo poslanstvo je pomagati čim več gluhim in naglušnim, ne glede na versko pripadnost. Med njegovimi zamislimi posebej izstopajo dobrodelni koncert v Šentvidu, poletni tabor za gluhe otroke v Strunjanu in tabor za odrasle gluhe v Bovcu, pa seveda simpatična revija »Odpri se«, ki izhaja že tretje leto. Porajajo pa se že nove ideje, ki čakajo na svoj čas. Bogdana spoštujem predvsem zato, ker ni tak kot večina duhovnikov, ki so nekako v zadregi, ko srečajo gluhe, ampak je bolj vrstnik mladim, odprt, širokih obzorij in predvsem človek s srcem, tak, kot mora biti moderen duhovnik in duhovnik za gluhe. Z njim se lahko pomeniš o vsem, kar te žuli in zanima; ker je zelo odprte narave, se zlahka, brez posebne zadrege, vključi v družbo gluhih. Pogumen človek!

Petra Rezar

Bogdan, zdajle pa boš prvič imel za nas pravi intervju. Vem, da si že izkušen maček na tem področju, zato povej kaj več o sebi, zlasti tisto, česar ne vemo. Morda skrivnost o tem, kako si prišel do sklepa, da bi se posvetil gluhim. Ali si že po značaju tak, da rad prevzameš pobudo? Zame je vsak pogovor vedno prvič. Vsaka oseba mi je draga, vsaka oseba je tudi nekaj posebnega, zato tudi vsako vprašanje razumem vedno čisto na novo, se pravi prvič. Imaš pa zelo prav, kajti tudi zame je vprašanje, zakaj sem začel delati z gluhi in naglušnimi, skrivnost. Lahko bi namreč začel službovati kje drugje in patra Jakoba Bijola, ki sem ga nadomestil, od blizu sploh ne bi poznal. Tudi ne vem, zakaj me svet gluhih tako privlači, zakaj jih imam, ne glede na starost in položaj, še posebej rad. Morda zato, ker ste mi gluhi simpatični, morda pa zato, ker mi je bil podarjen zvedav značaj; zato se rad lotevam neznanih področij in orjem ledino tam, kjer drugi odnehajo.

Revija »Odpri se« je prijetna novost na področju revij gluhih; namenjena ni samo gluhim, pač pa tudi vsem ostalim bralcem. Zanj je značilno, da na prijeten in prijazen način nudi zanimive informacije in teme s področja duhovne in osebne rasti ter sporoča o dejavnostih, namenjenih gluhim. Še posebej jezik je prijazen do gluhih. Bogdan, kakšen je bil njen začetek in kakšno podporo si imel pri tem? Kako nastaja revija in kdo pomaga pri tem? Naklada je menda 600 izvodov in jo prejmejo mnogi po vsej Sloveniji? Ideja je bila tudi tvoja, ali ne?

Najbrž se boš strinjala z menoj, da je vsak začetek težak. Zdelo se mi je nujno, da bi obstajala revija, ki bi tudi z verskimi vrednotami povezovala gluhe in naglušne med seboj in z njihovimi prijatelji. Čeprav sem že kot študent pripravil kakšen članek ali intervju, o urednikovanju in o tehničnem opremljanju ter še posebej o finančni plati revije nisem imel pojma. Toda gluhi ste me takrat že veliko naučili. Sami znate povedati, koga imate radi in znate tudi za kakšno stvar prositi. Tako sem si dejal, da vam moram biti vsaj v tem podoben in začel sem se pogovarjati s prijatelji in sobrati frančiškani, naj mi pomagajo. Hitro sem našel krog sodelavcev: brata Dragana, ki revijo tehnično oblikuje, velikodušnega voditelja založbe brata Frančiška, brata Mirana, ki nosi večino stroškov revije in mi ponudi tudi strokovne nasvete. Imel sem srečo, da je bil moj takratni »šef« pater Pavle temu načrtu zelo naklonjen in mi je veliko pomagal ter me spodbujal, naj delam naprej. Vključil sem tudi nekatere mlade iz župnije Šiška. Mladine ni težko navdušiti za kakšen podvig ali pustolovščino, če si le sam dovolj navdušen zanj.

Poletni tabor v Strunjanu, kakšni občutki te prevevajo ob misli nanj? Ideja je več kot uspela z dobro organizacijo in imenitnimi prostovoljci, ki so bili otrokom kot bratje in sestre. Ne le prostovoljci, ampak pravi prijatelji, ki so z otroki delili veselje, skrbi in doživetja. Tomaž je celo šotor odstopil otrokom in spal pod milim nebom. Zares fantastično doživetje.

Zdi se mi, da je bil ključ do uspeha dobra priprava in mnogi posamezniki, ki so molili, da bi tabor uspel. Na kaj vse smo mislili? Ne samo na hrano in šotore, tudi na posebne razvedrilne igre, medicinsko torbo, ki je na srečo nismo potrebovali, in seveda na kulturni in duhovni program. Toda vsega tega se nismo držali kot pijanec plota, ampak smo otrokom dopustili tudi svobodo in lastno iniciativo. Pomagali smo tam, kjer je bilo potrebno. Tako so po eni strani otroci čutili pomoč in toplino prijateljstva, po drugi strani pa so se čutili zelo svobodne in ustvarjalne ter v tem uživali. Ob njih so se tudi drugi mladi kar nekaj naučili in tako sem imel občutek, da sreča ne pozna razmejitev in da nas je vse objela. Predvsem pa je bila na delu govorica srca. To pozna vsak. Na srečo so jo govorili tudi naši sodelavci.

Rada bi posebej izpostavila problematiko gluhih otrok, večina med njimi ni nikdar »slišala«, kakšna so pravila vedenja, odnosov med ljudmi. Edine izkušnje, ki jih imajo, so samo stiki s starši in učitelji, ki so pa večinoma kratki, omejeni. Tako gluhi nimajo pravih zgledov in informacij, kako reagirati v različnih situacijah, ker so starši prevečkrat zaposleni in otroci največkrat prepuščeni samim sebi. Ta pojav ni opazen samo med gluhi, ampak tudi pri sliščih. Morda pa se to posebej izpostavlja pri gluhih, ker ne slišijo komunikacije med sliščimi, ampak samo vidijo, vendar ne vedo, za kaj gre. Tudi osnovnih vljudnostnih

fraz, kot je pozdrav v dvigalu, pozdrav v trgovini, gluhi otroci ne poznajo, če jih s tem starši ne seznanijo in če tega ne poudarjajo vedno znova. Kaj misliš o tem?

Izpostavila si izredno pomembno temo. Večina ljudi namreč misli, da gluhi ali pa tudi slepi in drugi otroci, ki imajo težave, pač vsega ne zmorejo. Zato se na splošno misli, da se jim lahko marsikaj odpusti in od njih ni potrebno zahtevati lepega vedenja in pozornosti, ko jih nagovarjamo, ali pa odzivnosti, ko jih kaj prosimo. To pa je velika zmeta. Z nezahtevnostjo otroke družba sama potiska na rob. Tudi za gluhe otroke moramo biti ambiciozni in jih navduševati za odzivnost pri pozdravljanju, za prijaznost pri srečevanju z ljudmi. Največja umetnost je v njih prebuditi zavest, da tudi oni prinašajo srečo na ta svet in so lahko zato veseli, ker druge ljudi razveseljujejo s svojo prisotnostjo in z lepimi gestami, se pravi z vsemi izrazi svojega telesa, ki so pogosto bogatejši in veliko pristnejši kot hladna, čeprav vljudno izgovorjena beseda. Naslednje, kar se mi zdi pomembno, je, kdo take otroke uči. Gotovo je, da samo strokovna usposobljenost učiteljev in vzgojiteljev ni dovolj. Potrebni sta tudi ljubezen in toplina.

Leta 2007 bo svetovni kongres gluhih v Madridu v Španiji. Se ga boš udeležil? Tam je neverjetna količina informacij o gluhih z vsega sveta in obravnavajo različne teme.

Srčno rad bom šel na ta kongres. Do takrat bi se rad izpopolnil še v znanju tujih jezikov, tudi znakovnega. Kako pomembno se mi zdi, da bom neposredno komuniciral z ljudmi vsega sveta. Seveda me zanima zlasti surdopedagogika, saj se vedno več posvečam gluhim. Pri tem pa me zanima tudi podajanje verskih vsebin. Prepričan sem, da religiozni svet s svojo simboliko bogati notranji svet gluhih in da versko izražanje privabi na dan tisto plast njihove osebnosti, ki sicer ostaja zakrita, ne samo neslišna. Versko prebujanje je torej zame pomoč pri prebujanju osebnosti gluhih, zato je škoda, če vanj ne bi omogočili tudi te razsežnosti čustvenega in miselnega življenja.

Dobrodelni koncert v Šentvidu, na katerem je nastopila celo Nuša Derenda in ki mu je prisluhnil tudi novoimenovani nadškof Alojz Uran, je več kot odlično uspel. Velika množica slišočih obiskovalcev in prostovoljcev je pripomogla k temu, da je bil odziv velik. Kako si prišel do te ideje, ki je brez prostovoljcev ne bi mogel realizirati?

Ideja je bila preprosta: na eni strani omogočiti umetnikom, da nekaj naredijo tudi za tiste, ki jih ne morejo slišati, na drugi strani pa poslušalce prebuditi k novi solidarnosti do tistih, ki bi prav tako radi bili veseli in srečni kot oni. Toda te radosti ne bodo dosegli, če ne bomo z njimi čuteči in velikodušni. Imam pa veliko srečo s sodelavci. Si lahko zamislite, kdo vse je sodeloval, in to brez velikih besed? Takoj so bili pripravljene pomagati. Res sem vesel, da imamo vedno več dobrih sodelavcev, kajti en sam človek ne more veliko narediti.

Kaj misliš, kakšne so še možnosti za gluhe, kaj bi še lahko izkoristili, naredili? Ne mislim le na različne aktivnosti, pač pa na splošno ... Kako ti doživljaš položaj gluhih v Sloveniji?

Po nekaj letih dela z gluhi in naglušnimi sem popolnoma prepričan, da ni bistvene razlike med gluhi in slišječimi. Oboji imamo želje po sprejetosti, razumevanju, ljubezni, prijateljstvu, medsebojni pomoči. Prav tako oboji razmišljamo o čustvih, o vprašanih, ki zadevajo naš odnos do Boga, do posmrtnega življenja, do življenja v večnosti s svetniki ...

Za šport in kulturo je dobro poskrbljeno, sam pa imam večkrat občutek, kot da prihajam s kakšnega drugega planeta. Zakaj? Veliko gluhih in naglušnih otrok in odraslih že tako ali drugače pozna dejavnosti verskega centra in so naše usluge tudi že uporabljali. Zato se jim zdi normalno, da bi se o tem več pisalo in govorilo. Sprašujejo me, kako to, da v televizijski oddaji Prisluhnimo tišini niso nikoli omenjene naše dejavnosti, ki jih ni tako malo in so na razpolago tako vernim kot nevernim. Iskreno povedano, se tudi meni zdi čudno. Kajti zadnji dogodki v naši državi lepo kažejo, da se ne moremo in ne smemo deliti na leve in desne, zelene in rumene ... Pomembno je le, kdo dela dobro in v korist vseh gluhih in naglušnih, ne glede na spol, vero, izobrazbo, politično prepričanje in koliko denarja ima v denarnici.

Eno izmed rešitev vidim tudi v tem, da bi bile redne oddaje na TV prevajanje v znakovni jezik, kar naj ne bi veljalo le za čas pred volitvami, ko se kandidati borijo za vsak glas. Mislim, da se premalo cenite in zavedate svoje moči. Če pa ne znamo ceniti samega sebe, potem nas ne bodo cenili niti drugi. Zato le pogumno.

Red frančiškanov je poseben red katoliške Cerkve, ki pomaga bolnim in prizadetim. Sam Frančišek Ašiški pa je bil tudi zaščitnik gluhih?

Frančišek iz Assisija je bil prijatelj vseh ljudi, toda najbolj so mu bili pri srcu ljudje v težavah in pa seveda preprosti ljudje brez zaščite. Žal nimamo poročil, ali se je srečal s kakšnim gluhim ali ne. Toda iz njegovih spisov razberemo, da se mu takšne težave niso zdele najbolj tragične. Tudi sam ob koncu življenja ni postal gluhi, ampak slepi in je vendar ohranil svojo vedrino. Frančišku se je zdelo najbolj tragično, če je bil kdo gluhi za ljubezen, če ni hotel razumeti prijateljskih gest in če je bil zaslepljen z bliščem bogastva.

Njegovi nasledniki, Frančiškovi bratje ali frančiškani, bi ga radi v tem posnemali. Naša karizma ali posebno poslanstvo naj bi bilo prinesti veselje tja, kjer je žalost, prinesti srečo tja, kjer je grenkoba, vriskanje, kjer sta slabo razpoloženje in potlačenost. Zaradi tega naj tudi mi frančiškani ne bi imeli veliko materialnih dobrin, da bi s tem pokazali, kako je mogoče biti zadovoljen in srečen tudi iz notranjega zadovoljstva. Tega ti nihče, razen seveda Boga, ne more ne dati ne vzeti.

Ali poznaš kakšnega gluhega duhovnika?

Na starost duhovniki pogosto postanejo naglušni, nekateri pa tudi oglušijo. Tako je sedaj tudi z upokojenim ljubljanskim nadškofom Alojzijem

Šuštarjem. To težavo čuti kot novo preizkušnjo, hkrati pa tudi kot tisto obliko solidarnosti z gluhi, ki mu jo je naklonila življenjska usoda. Slišal pa sem, da imajo v ZDA tudi duhovnike, ki so od rojstva gluhi. Upam, da bom imel možnost, da se bom z njimi enkrat tudi srečal.

Zanimivo je, da so v zgodovini prav duhovniki ustanavljali prve šole za gluhe in bili njihovi prvi učitelji. Ali morda veš kaj več o tem? Pri nas gluhi še vedno ne poznajo Ignacija Holzapfla, ki je bil glavni donator za ustanovitev ljubljanskega zavoda.

Žal je to res, toda tako se godi tudi drugim duhovnikom, ki so bili pomembni za razvoj znanosti, bili so izumitelji ali kulturniki. Mislite, da danes vsi mladi poznajo ime slovenskega kaplana, izumitelja fotografske plošče? Ali pa avtorja prve babiške knjige? Ime velikega etnološkega raziskovalca zgornjega Nila v Egiptu? Vseeno pa naj omenim ključna imena slovenskih duhovnikov, ki so pomagali, da se je pri nas delo z gluhi že zelo zgodaj povzpelo na zavidljivo raven. To so bili: Valentin Stanič, ustanovitelj goriškega zavoda za gluhe in naglušne, potem dr. Anton Jarc, ki je na ljubljanskem liceju prihodnjim duhovnikom in učiteljem predaval tudi surdopedagogiko. Zelo pomemben je bil Janez Budal, ki je bil nekaj časa ravnatelj goriškega zavoda, uvedel pa je tudi poklicno izobraževanje gluhe mladine in uredil status učiteljev zavoda. Naj omenimo še Andreja Pavletiča, ki je izvedel reformo za izobraževanje gluhih deklic. Za to so poskrbele sestre notredamke z odprtjem šole za gluhe deklice v Šmihelu pri Novem mestu leta 1886. Pred drugo svetovno vojno sta bila zelo uspešna dva kateheta v ljubljanskem Zavodu, Viktor Šega in Alojzij Tome. Od leta 1970 pa je na tem področju deloval, sedaj že pokojni, pater Jakob Bijol.

Ali je še kakšna stvar, zamisel, ki bi jo želel realizirati? Si še posebej želiš koga spoznati?

Rad bi spoznal čim več pedagoških delavcev, ki se posvečajo gluhi in naglušnim in z njimi izmenjal izkušnje. Rad bi se še veliko naučil. Rad bi šel vsaj za nekaj časa v tujino, da bi poglobil znanje in primerjal naše izkušnje z drugimi. Predvsem pa želim biti vedno prijetno presenečen ob srečanjih z gluhi in naglušnimi otroki in odraslimi. Zelo rad bi imel veliko sodelavcev, odprl bi pastoralna središča za gluhe in naglušne po vsej Sloveniji in jih vključil v redno dušnopastirsko skrb Cerkve na Slovenskem.

Vesel bi bil, če bi lahko obiskal vsa društva po Sloveniji in mnoge posameznike, ki si obiska želijo. Želim si, da bi lahko naredil veliko dobrega za gluhe in naglušne v Sloveniji in da bi pri tem vsi, ki se za to zavzemamo, med seboj lepo sodelovali.

»Evropsko prvenstvo je hvala mamam in očetom«

Peter Brumen

Peter Brumen, trener slovenske košarkarske reprezentance gluhih košarkarjev, je po tekmi Slovenije z Estonijo, ko je bila Slovenija že uvrščena v četrtfinale, dal poseben intervju za Odmev tišine. Brumen je s pomočniki vodil slovensko reprezentanco na največjih tekmovanjih. Slovenija je pod njegovim vodstvom dosegala največje uspehe v kolektivnih športih in medalji na olimpijadi v Rimu leta 2001.

Petra Rezar in Meri Möderndorfer

2004

Koliko časa ste se pripravljali na to evropsko prvenstvo?

To vprašanje pa zahteva daljši odgovor. Konkretno za to evropsko prvenstvo smo se začeli pripravljati v aprilu. Fantje pa so se že prej pripravljali pod mentorstvom Bogdana Tanasiča. Sam sem imel drugo delo. Šele aprila sem se jim pridružil. Imeli smo 6 intenzivnih treningov med vikendi. Šele na zadnjih pripravah, ki so trajale en teden v Kranjski Gori, se nam je pridružil tudi Miha Zupan. Imel sem ogromno obveznosti, tako da smo se za to evropsko prvenstvo pričeli pripravljati, ko smo ga imeli tako rekoč pred nosom.

Ali je težje nastopiti na domačem terenu?

Nastop na domačem terenu po eni strani prinaša prednost. Po drugi strani pa je večja obremenitev, večja odgovornost pred domačo publiko. Neuspeh na domačem terenu bi bil dvojno napihnen. Če gremo v tujino, je breme lažje, lažje je igrati. Ta ekipa ima najbolj zrele fante, kot so Dami Šebjan, Peter Potočnik, Roman Krajačič, Kristijan Budelli, Peter Rankovič in Saša Lukić. V bistvu je evropsko prvenstvo v Ljubljani namenjeno tej skupini starejših igralcev in hvala mami in očetu - hvala vsem mamam in očetom, da so nam dali še Miho Zupana, Miho Jakofčiča, Domna Starca, Periča, Drekonjo, Grošlja ...

Ali ste zadovoljni z nastopom naših?

Fantje niso briljantni. Če bi to rekel, bi šele, ko imajo medaljo. Upam, da bodo briljirali.

Ali mislite, da bo Slovenija ponovila uspeh iz Rima?

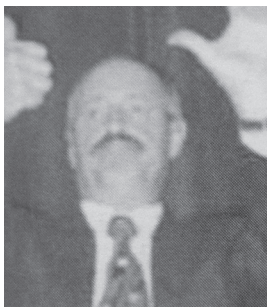
Pred tremi leti smo na olimpijskih igrah v Rimu že dosegli nekaj, česar nismo pričakovali. Ponoviti in preseči uspeh je težje. Ko bo Avstralija, bo vse odvisno od tega, s kakšno postavo bomo nastopili. Čas ni ugoden. V Sloveniji potekajo tekme oz. prvenstva, Miha Zupan in Saša Lukić pa nastopata v slišči ligi. Dvomim, da bosta v tej ekipi. Tudi sam zase ne vem, ali bom lahko tri tedne tam. Jaz nisem pomemben, pomembna je EKIPA!

Ali mogoče vidite koga, ki bi lahko postal kot Miha Zupan?

Iščem besede. Nerad bi govoril o tem, da noben ne bo kot Miha Zupan. Njegov napredek spada v kategorijo čudežev. Tri, štiri leta nazaj - iskreno - niti slučajno nisem mislil, da bo Miha tako visoko prilezel. Priznam, da sem zgrešil.

Ali je mogoče, da bi gluhe vključili v reprezentanco sliščih - bi bila to dobra reprezentanca?

Že to, da je bil Miha Zupan nosilec igre v mladinski reprezentanci in v mladi reprezentanci Slovenije in da je danes med kandidati za člansko reprezentanco, je priznanje gluhemu športniku. Nihče razen njega ne dosega tega nivoja za reprezentanco. Saša Lukić, če bi imel manj težav s samim seboj, bi bil tudi na očeh strokovnjakov. Ima odlične atletske sposobnosti, taktično razmišlja, je rojen vodja, vodja skupine - če mu le kaj ne roji po glavi.

»Črke, besede se mi v glavi spremenijo v žive slike«

Slavko Pavlič

Pred dobrima dvema mesecema (novembra) se je v Mostah v Ljubljani odvijal 6. gledališki festival za gluhe, znan pod imenom Gledališče gledalce išče. Ta dejavnosti je skorajda poglavitni del naše kulture – razvoj kulture gluhih. O njenem delu in razvoju smo povprašali Slavka Pavliča, vodjo kulture na ZDGNS.

Robert Lah

Šesti festival »Gledališče gledalce išče« se je zaključil. Kaj se obeta za slovensko gledališče gluhih oziroma umetniško kulturo gluhih?

Obetamo si lahko pozitiven razvoj, tako ustvarjalcev, igralcev kot tudi gledalcev, porabnikov kulture. Festival ima že šestletno tradicijo, vsako leto je več odraslih gledalcev, kar je razveseljivo, ker pomeni, da ne privlači le šport, ampak tudi dramska kultura. Škoda je le, da festival nima možnosti gostovati v drugih slovenskih mestih, kjer bi bil tudi dober obisk, pa tudi kulturo bi približali čimveč gluhim.

Festival je presenetil z velikim številom nastopov gluhih. Od kod in kako so naši igralci izmislili, obdelali in ustvarili te igre?

Številčnost nastopov gluhih iz društev je posledica vabil. Vabila je poslal odbor za kulturo na ZDGNS, kjer sodelujem, v vsa društva v Sloveniji. Kako pa so posamezni avtorji oziroma mentorji dobili ideje za svoje igre in jih s sodelavci ustvarili, to pa mi ni znano. Razveseljivo pa je, da gre skoraj v večini za prave izvirne ideje, le manjšina je izvedena na podlagi literature.

Bomo gluhi imeli možnost za izobraževanje na umetniških področjih?

Na področju kulture odraslih gluhih velja nekakšno samoizobraževanje. Kdor ima voljo, si sam priskrbi knjige, mentorja in druge pripomočke. V preteklosti so v nekaterih društvih potekali tečaji, kjer so poučevali priznani umetniki, na primer pantomimik Andres Valdes v DGN Ljubljana. Kot prostočasna dejavnost se v Zavodu za gluhe že nekaj let izvaja dramska dejavnost. Ta aktivnost prehaja že v srednjo šolo. Zato je zdaj čas, da se premisli o tem, da bi ta dejavnost postala pravi učni predmet z možnostjo resnega študija na ustrezni akademiji in kasnejše poklicne zaposlitve. Vizija obstaja, za izvedbo pa je potrebno močno sodelovanje vseh: Zavoda, Zveze, ministrstva za kulturo in akademije. In seveda, biti mora dovolj gluhih interesentov, ki bodo kot slušatelji izbrali to izobraževanje in tudi doštudirali.

Videti je bilo, da so na festivalu prikazali bolj kratke igre. Ali lahko pričakujemo daljšo dramo z dialogi v prihodnost?

Večina iger, prikazanih na festivalu, je bila ustvarjena za drug namen, kot kulturni program kakšne praznične slavnostne akademije posameznega društva gluhih. Temu primerna je dolžina teh iger. Mora biti kratka, ker se tam vrstijo še druge točke. V okviru ZDGNS pa deluje dramska skupina Tihe stopinje. Oni imajo motiv in interes delati daljše predstave. A za izvedbo tega je potreben daljši čas priprav

in vaj, kar pa zahteva še več stroškov, še posebej, ker so akterji raztreseni po vsej Sloveniji in ima vsak svoje obveznosti. V teh razmerah je izvedba celovečerne predstave za zdaj skoraj nemogoča.

Poleg povezovanja na festivalu smo vas videli tudi nastopati v igri, ki jo tudi režirate. Očitno vam v duši še vedno leži kulturna ustvarjalnost in veselje. Mene osebno ste presenetili s svojo igro in režijo »Stotnik«, ki je bila edina igra z napeto in srhljivo vsebino na festivalu.

Že v starem zavodu na Zaloški je razredničarka Angela Smerkolj pripravila naš razred, da je nastopal s kakšno igrico na vsaki praznični proslavi v telovadnici, kjer se je zbral ves zavod. Kot vajenec sem sodeloval v igrici s partizansko tematiko, to je režiral pokojni Tone Klančnik, igra je bila prikazana na odru novega zavoda za Bežigradom. V matičnem društvu sem sodeloval večinoma z recitacijami. Leta 2000 pa sva s Frido Planinc nastopila v krajšem odlomku »Županova Micka«, prav tako v domu Španskih borcev. Za »Dan Društva« 2003 sem pripravil satirično igrico »V ambulanti«. Drugače pa rad berem knjige. Črke, besede se mi v glavi spremenijo v žive slike, v nekak film, to pa je že osnova režije. Tako je tudi s Cankarjevo črtico »Gospod stotnik«. Ravno ta napetost in na koncu srhljivost me je pritegnila, da sem to zadevo realiziral.

Kakšen je vaš načrt za našo kulturo leta 2005 na ZDGNS?

Konkretni načrti, takozvani izvedbeni plan, so stvar dogovora med vsemi akterji, ki se ukvarjajo s kulturo gluhih, in strokovno službo ZDGNS. Žal ne moremo planirati za leto vnaprej, ker ne vemo točno, koliko sredstev bo na voljo od FIHO. V vsakem primeru pa bomo ponovno izvedli gledališki festival. Več pozornosti bomo namenili vzpodbujanju kulture v društvih. Z ministrstvom za kulturo bomo vzpostavili več dialoga, upam, da nam bo prineslo dolgoročno korist.

Ker smo vključeni v EU že od maja lani (2004), prav tako je tudi naša Zveza v Evropski uniji gluhih - EUD. S tem smo nekako tudi »harmonični« v evropskem umetniškem združenju. Bodo zato naše slovenske gledališke skupine imele kakšno možnost za nastop in sodelovanje na mednarodnem območju? Bo naša Zveza usmerjena tudi v tovrstno sodelovanje?

Skupina Tihe stopinje je že prej nastopala po tujih državah, ko še nismo bili člani EU. Spremljal sem jih na festivalu v Brnu na Češkem novembra 2003. Festival, takrat že 17. po vrsti, je organiziralo tamkajšnje društvo, vendar z navezo z močnimi institucijami: UNESCO, kulturno ministrstvo, mestna skupščina ... Ne vem, če ima EUD takšen organizacijski sistem kot naša Zveza. V svetu je običaj, da so med gluhiimi športne in kulturne organizacije samostojne, ločene od Zveze, ki se ukvarja bolj s človekovimi in socialnimi pravicami. Ko bo sklican uradni sestanek vseh zvez v EUD, se bo vedelo kaj več tudi o kulturnem sodelovanju. Vsekakor pa bomo ohranili dosedanje povezave s tujimi kulturnimi organizacijami. Če bodo možnosti, bomo na kakšni prireditvi v tujini tudi sodelovali. Moja velika želja pa je, da bi enkrat tudi tuje gledališke skupine povabili k nam v Slovenijo.

»Zakon je v praksi zaživel šele leta 2004«

Jasna Bauman

Ob koncu leta se med gluhihmi večkrat pojavi zadrega, kam z ne-uporabljenimi vavčerji. Z novim letom so uporabniki dobili tudi nove izkaznice in nove vavčerje za tolmače, mi pa smo ob tem izkoristili priložnost za pogovor z Jasno Bauman, direktorico Združenja tolmačev slovenskega znakovnega jezika.

Sandi Lakner

Kako so po vašem mnenju uporabniki storitev tolmačenja zadovoljni s tolmačenjem?

To vprašanje bi bilo bolj smiselno postaviti uporabnikom storitve tolmačenja. Ocenjevati zadovoljstvo s tolmačenjem je subjektivne narave. Na to vpliva veliko dejavnikov, osnovni je fond znanja znakovnega jezika tako pri uporabnikih kot pri tolmačih (če je ta pri obeh približno enak, je nivo razumljivosti višji), nadalje vpliva vsebina tolmačenja (če gre za vsakodnevne življenjske situacije, je vsebina bližja in razumljivejša širokemu krogu uporabnikov; če pa je vsebina strokovna, bolj zahtevna, je razumljivejša ožjemu krogu uporabnikov - enako velja tudi za sliščo populacijo). Če pa sodim po tem, da na Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ni prispela še nobena pritožba zoper kvaliteto tolmačenja, bi sklepala, da so uporabniki s tolmači zadovoljni. Če namreč gluhi uporabniki niso zadovoljni s kvaliteto tolmačenja posameznega tolmača, imajo po zakonu pravico vložiti pritožbo na Združenje tolmačev, ki jo obravnava skladno s Pravilnikom o disciplinski odgovornosti tolmača.

Ali uporabniki tolmače dobro razumejo ali jim morajo tolmači še enkrat razlagati povedano?

Delno sem na to vprašanje že odgovorila. Ne vem natanko, na kaj se nanaša. Z vidika tolmača je tolmačenje bistveno lažje, če je na drugi strani gluhi sogovornik, ki ima bogat besedni zaklad, bogato znanje znakovnega jezika in širok spekter znanja.

Kaj mislite, koliko vavčerjev so gluhi porabili v lanskem letu? Ali menite, da jih pridno porabljajo ali z njimi bolj »varčujejo«?

Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ima z Zakonom o uporabi slovenskega znakovnega jezika določena javna pooblastila. Eno izmed teh je, da vodi evidenco storitev. Tako je bilo po naši evidenci v letu 2004 porabljenih 1945 vavčerjev in 239 pri javnih institucijah za območje celotne države. Pravico do tolmača je izkoristilo 196 gluhih oseb.

Za katere namene gluhi največkrat potrebujejo tolmača?

Iz naše evidence je razvidno, da gluhi največkrat uporabljajo tolmača pri obiskih zdravstvenih domov, centrih za socialno delo, zavodih za zaposlovanje, bankah, roditeljskih sestankih, govorilnih urah, obiskovanju različnih tečajev, urejanju različnih osebnih zadev.

Koliko ur mesečno tolmači v povprečju tolmačijo?

Tega podatka ne vodimo.

Ali bi želeli še kaj povedati za glasilo?

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika se je dejansko začel izvajati v praksi z objavo tarife za storitve tolmačenja marca 2004. Šele ko so javne inštitucije prejele prve račune za plačilo stroškov tolmačenja in jih zavračale, smo spoznali, da s sprejetim zakonom niso seznanjene. V Združenju smo vložili veliko naporov, da smo pojasnjevali določbe zakona. Da pa bi zakon dejansko zaživel, je potrebno usklajeno delovanje vseh zainteresiranih.

»Ne želim, da me čas povozi«

Sandi Lakner

Naš član, Sandi Lakner, je doštudiral. Trenutno nadaljuje s študijem do naziva magistra. Kapo dol! Poglejmo si, kako se sooča z izzivi v času študija.

Robert Lah

Kateri študij si izbral in zakaj? Kako se tam počutiš?

Izbral sem si magistrski program poslovedenja in organizacija na Ekonomski fakulteti, smer računovodstvo in revizija. Trenutno sem v 1. letniku. Ta študij sem si izbral, ker me zelo veselita računovodstvo in revizija. Za magistrski študij sem se odločil v glavnem zaradi bolonjske reforme, ki bo stopila v veljavo prihodnje leto, zaradi katere bo vse več mladih študiralo na podiplomski (magistrski) ravni. Ker ne želim, da me čas prehitro povozi, sem se torej odločil za magisterij. Na fakulteti se počutim dokaj osamljen, saj ni nihče izmed mojih prijateljev z dodiplomskega študija šel na magisterij, novih prijateljev pa skoraj ne morem spoznati, saj imamo predavanja le dvakrat tedensko po tri ure, pa še to ne vsak teden. Razen enega izpita, ki je precej zahteven, se mi zdi zahtevnost študija primerna mojim sposobnostim.

Katere so posebnosti tvojega študija zaradi gluhoste?

Kot gluhi študent se pri študiju srečujem s številnimi težavami, zaradi česar mi je študij dostikrat težji kot drugim študentom.

Profesorji na prvih in mnogih naslednjih predavanjih povedo veliko koristnih informacij, pomembnih za študij, ki niso nikjer zapisane, bi pa dostikrat močno olajšale študij. Ko profesor pove te informacije, si jih ostali študentje ne zapišejo v zvezke, ampak si jih enostavno zapomnijo, saj so kratke in jasno razumljive, a za gluhega nedostopne. Tako gluhi npr. ne vemo, katera snov s predavanj pride v poštev za izpit in katera ne, kdaj moramo obvezno oddati nalogo in kdaj ne ipd. Od sošolcev teh informacij ne morem dobiti, saj največkrat odgovorijo: »Saj je profesor povedal« ali pa dajo netočne informacije, še več pa je takih, ki za pogovor o predmetu sploh nimajo časa.

Prav tako je težko dobiti informacije od profesorja. Resda gremo lahko k profesorju na govorilne ure, vendar profesor hoče, da ga mi vprašamo, kaj želimo. Problem pa je v tem, da mi ne vemo, kaj je profesor povedal med predavanji oz. na koncu! Marsikdaj pa profesorja tudi čisto nič ne razumem, kaj mi je hotel povedati, če ga prosim, da mi stvar napiše, pa tega ne želi, ali pa napiše tako, da potem vso še manj razumem.

V zadnjem času so začeli profesorji na naši fakulteti uporabljati elektronsko pošto, tako da se lahko gluhi študentje s profesorji pogovorimo preko nje. Vendar je pri komuniciranju preko elektronske pošte nujno treba omeniti, da si gluhi, ker bo drugače profesor mislil, da »sediš na ušesih«! Včasih pa profesorji na elektronsko pošto sploh ne odgovorijo, meni se pa mudi (to se dogaja še zlasti v času tik pred izpitom).

Druga velika težava, s katero se pri študiju srečujem, je pridobivanje zapiskov. Deloma si pomagam s tem, da prepisujem od sošolcev, deloma pa s tem, da zapiske fotokopiram. Vendar moram biti prisoten na vsakem predavanju, saj če enkrat manjkam, zelo težko pridem do zapiskov, ker pišejo predvsem na liste ali pa na vnaprej narejene prosojnice, ki pa jih sošolci ne prinesejo na naslednje predavanje, ampak jih doma spravijo v mapo, da se bodo učili z njih, ko bo to potrebno, in se z njimi do takrat ne ukvarjajo več. Lepo je, če ima gluhi študent na fakulteti kakšnega prijatelja, ki ga dobro pozna, da se lahko z njim v primeru, če ni mogel priti na predavanje, dogovori, da prinese zapiske na naslednje predavanje, da jih bo lahko fotokopiral. Na dodiplomskem študiju sem imel dobrega prijatelja, ki mi je veliko pomagal pri študiju, vendar on ni šel naprej, na podiplomskega, tako da sem moral najti nove prijatelje, kar pa je od začetka kar precej težko.

Res bi lahko imel na predavanjih tolmača, vendar imamo gluhi študentje le 100 vavčerjev na leto. Celo na podiplomskem študiju pa je letno 168 ur predavanj, tako da ti vavčerjev mimogrede zmanjka. Težko je tudi dobiti tolmača, ki bi bil v času predavanja prost. To velja zlasti za dodiplomske študente, ki imajo predavanja večino v dopoldanskem času. Pravica do 100 vavčerjev na leto velja tako za dodiplomske študente (redne in izredne), kot tudi za podiplomske. Za pridobitev pravice do vavčerjev ni toliko pomembno, ali si diplomski ali podiplomski študent, pomembno je le, da imaš status študenta. Ostale težave pa pomenijo le manjšo kakovost študentskega življenja, ne morejo pa ogroziti mojega uspeha pri študiju. Ker oddaja »Študentska«, ki je vsak ponedeljek ob 22. uri na RTV SLO 2, ni podnaslovljena, je ne morem spremljati. Prav tako ne morem poslušati Radia Študent. Pri oddaji »Trenja«, ki tudi ni podnaslovljena, pa študentje Ekonomske fakultete izvemo veliko zanimivega s svojega področja.

Ne uporabljam nobene pomoči, ki ne bi bila dostopna in namenjena tudi slišočim študentom. Večkrat kot ostali študentje si fotokopiram zapiske, prepisujem od sošolcev, s profesorji komuniciram preko elektronske pošte, če pa grem na govorilne ure, mi, če nisem razumel, pišejo na list papirja, vendar tega ne počnejo radi. Če bi obstajala naprava, ki bi govor spremenila v zapis, bi jo z veseljem uporabljal. Do Phonic Ear-ja na žalost nisem upravičen, saj ga lahko dobijo le otroci do 15. leta starosti. Sploh pa ne vem, če bi mi kaj pomagal (nisem ga imel priložnost niti poskusiti).

V tujini v okviru različnih univerz obstajajo oddelki, ki se ukvarjajo s pomočjo študentom s posebnimi potrebami. Gluhim študentom na Univerzi v Torontu (Kanada) priskrbijo nekoga, ki mu daje zapiske in za študij potrebne informacije. Prav tako poskrbijo za obveščenost profesorjev o tem, da določena predavanja poslušata tudi študent s posebnimi potrebami in ga seznanijo z njegovimi potrebami. Za gluhega študenta bi bilo dobrodošlo, če bi mu profesor omogočal odgledovanje, tj., da se ne bi sprehajal po predavalnici in se obračal k tabli, študentje pa bi morali omogočiti gluhemu sedež v prvi vrsti, ne pa tam, »kjer je še prosto«.

Status študenta s posebnimi potrebami ima tudi nekaj pozitivnih lastnosti. Tako sem čas svojega študija preživel v študentskem domu, kamor sicer zaradi predobrega materialnega položaja naše družine nikoli ne bi prišel. V študentskem domu sem spoznal ogromno novih prijateljev, s katerimi smo preživeli mnogo zabavnih uric. Najbolj mi je ostalo v spominu, ko smo se udeležili majskih iger (npr. tek na Ljubljanski grad), še zlasti pa »žurov«, povezanih z njimi (npr. pohod na Rožnik in zaključek majskih iger za Bežigradom).

Nepozabno je bilo tudi to, da sem se leta 2004 kot član Društva študentov invalidov Slovenije udeležil dveh mednarodnih mladinskih izmenjav, od tega ene v Španiji in ene na Švedskem.

Prav tako sem v času svojega študija v Mestnem društvu gluhih Ljubljana spoznal veliko gluhih prijateljev, s katerimi se rad družim.

Ali se gluhi in naglušni študentje poznate med seboj, se srečujete, si pomagate?

Poznam dve naglušni dekleti, ki sta hodili na Ekonomsko fakulteto, vendar le po imenu. Le enkrat sem ju namreč srečal na srečanju integriranih v ZGNL. Med seboj si ne pomagamo in se ne srečujemo, kar pa je velika škoda, saj bi si tako lahko izmenjali številne koristne izkušnje. Prav tako bi lahko od starejših gluhih in naglušnih študentov z iste fakultete dobil zapiske in napotke za pripravo na izpit. Z gluhiimi študenti z drugih fakultet se srečujem nekoliko več, vendar si med seboj ne pomagamo. Gluhim, ki prihajajo za nami, bi svetoval, naj večkrat poiščejo pomoč pri starejših gluhih in naglušnih študentih in se z njimi družijo, ne glede na to, na katero fakulteto hodijo. Pri društvi gluhih naj se ustanovi sekcija za gluhe in naglušne študente, kjer se bodo lahko gluhi in naglušni študentje redno srečevali, poklepetali med seboj in si izmenjevali informacije in izkušnje.

»Odločitev za polžev vsadek večinoma sprejmejo starši«

Dr. Jagoda Vatovec in Irena Željan

Strokovnjaki so za glasilo povedali veliko zanimivega o polževem vsadku, za kar jim v uredništvu prav lepo zahvaljujemo. Upamo, da bodo njihova mnenja tudi kateremu od naših bralcev olajšala odločitev za operacijo. Za glasilo sta spregovorili dr. Jagoda Vatovec, dr.med. z ORL klinike Ljubljana in Irena Željan, vodja strokovnega tima za polževe vsadke na ZGNL. Vsi strokovnjaki, ki delajo na področju polževih vsadkov, se strinjajo, da je potrebno otroke operirati čimprej, kar pomeni, da se po ugotovitvi gluhotе pri otroku z operacijo ne sme odlašati.

Sandi Lakner

Dr. Jagoda Vatovec, dr. med., ORL klinika Ljubljana:

S predavanji in poročili o polževih vsadkih smo se zdravniki Klinike za ORL in CFK srečevali na kongresih in delavnicah v tujini že v 90-ih letih. Metoda smo pri nas vpeljali leta 1996. Od tedaj do danes je polžev vsadek prejel na ORL kliniki v Ljubljani 120 oseb, mislim pa, da so še trije, ki so bili operirani v tujini. Odločitev o implantaciji pri otrocih sprejmejo starši. Nekaj literature o polževem vsadku dobijo v avdiološki ambulanti klinike, nekaj na zavodih za gluhe in naglušne. Veliko jih poišče informacije preko interneta. Vsem pred operacijo svetujemo pogovor s starši otroka, ki že ima polžev vsadek, saj se med sabo lažje pogovorijo in izmenjajo izkušnje. Pri Zvezi gluhih in naglušnih pa je tudi Odbor uporabnikov in staršev otrok s PV, ki tudi lahko posreduje informacije. Pri 12 osebah je bila potrebna reoperacija, najpogostejši vzrok zanjo je okvara vgrajenega dela implanta. Rehabilitacija je zelo individualna, vendar nekje v povprečju okoli 2-3 leta. Pri ZZZS so program polževih vsadkov podprli in zaenkrat so vsem krili stroške. Upamo, da bo tako ostalo tudi v prihodnje. Pri nas zaenkrat vstavljamo polžev vsadek le v eno uho.

Irena Željan, vodja strokovnega tima za polževe vsadke, ZGNL:

Kdaj ste na ZGNL začeli delati na področju polževih vsadkov?

S polževimi vsadki smo začeli v ZGNL delati leta 1997.

Kako se starši in otroci odločajo za polževe vsadke? Kdo jim pri odločitvi pomaga?

Za PV izvejo starši na ORL kliniki in tam dobijo tudi prve informacije. Vedno pa smo na voljo tudi v Zavodu, da posredujemo svoje znanje in izkušnje, ponudimo literaturo in razgovore s starši. Starši se lahko na nas obrnejo preko zloženke Otrokov sluh in govor, sprejemnega tima, ko so vsi starši vabljeni v ZGNL na začetno obravnavo sluha in govora, in kasneje, ko so že v obravnavi.

Koliko Slovencev ima v tem trenutku polžev vsadek? Koliko od teh je otrok in mladostnikov (do 18. leta)?

Točnih podatkov za vso Slovenijo nimam - med 100 in 120. V našem zavodu obravnavamo 62 otrok, mladostnikov in odraslih (do 18 leta jih je v obravnavi 47).

Kako gluhi otroci in mladostniki v ZGNL sprejemajo polžev vsadek? Kaj pa gluhi otroci ali mladostniki v integraciji?

To je potrebno vprašati njih. Z mlajšimi otroki ni večjih težav. Starejši pa imajo mogoče previsoka pričakovanja, saj je pri kasneje operiranih uspeh precej skromnejši.

Kako uspešna je bila po vašem mnenju operacija (vsaditev polževega vsadka)?

Individualno zelo različna. Za nekatere gluhe otroke, ki so bili operirani okoli drugega leta, prav čudežno. Za druge pa manj. V literaturi je napisano, kaj pogojuje uspeh, in v naši ustanovi lahko potrdimo, da te ugotovitve držijo.

Ali je bila pri kom potrebna reoperacija? Zakaj? Se je to zgodilo le pri otrocih ali tudi pri odraslih?

Tudi reoperacije so bile. Nimam točnega podatka, vendar se število giblje podobno kot v drugih državah. Tudi vzroki so podobni. Točne podatke bi lahko dobil na Kliniki.

Ali mislite, da je to, da bi se z operacijo počakalo vsaj do otrokovega 14. leta starosti, da bi se otrok lahko sam odločil za polžev vsadek, dobra ideja?

Zelo slaba. Otroku vsadek najbolj pomaga, če je operiran pred 2. letom starosti. Kasneje je čas zamujen in uspeh z leti izrazito upada. To je povezano z dozorenjem živčnega sistema v možganih. Žal je tako, da se morajo starši odločiti za svojega otroka sami. Imajo tudi možnost, da se ne odločijo za operacijo.

Kakšne omejitve imajo vaši učenci in dijaki s polževim vsadkom pri športni vzgoji, treningih in športnih aktivnostih v prostem času?

Za vsakega človeka, ki ima PV, je rizično, če se ukvarja z borilnimi ali agresivnimi športi, saj obstaja možnost, da se poškoduje del aparata, ki je vgrajen pod kožo za ušesom. Na splošno pa velja, da v običajnem smislu ni posebne nevarnosti za poškodbe. Sicer pa nam nihče ne more jamčiti, da se nam zgodi karkoli.

Kaj bi svetovali gluhim, ki se odločijo za polžev vsadek?

Da se odločijo zanj čim prej. Se pravi, da se morajo zanj odločiti starši. PV ni čudežen sam po sebi, ampak je potrebno vložiti veliko vaj, da bi spoznali in začeli koristno uporabljati zvoke in govor ter se naučili jezika svojega okolja. Čim prej začnemo, hitreje in lažje bomo prišli do zaželenega cilja. Ne smemo prezreti, da je maksimalen uspeh mogoč le pri zelo majhnih otrocih in pri tistih, ki so govor že imeli in so kasneje izgubili sluh. Vsi ostali se morajo zadovoljiti s skromnejšim uspehom.

»Mladi želijo »spremeniti« svet«

Vivian Batory in Colin Allen

Na mladinskem kampu WFDYS na Švedskem, ki smo se ga udeležili tudi slovenski mladi udeleženci pod mojo spremljavo, smo spoznali in zaprosili za mini intervju predsednico WFDY in člana Podpore WFD v svetu. Preberite si.

Peter Potočnik Hönigsman

VIVIAN BATORY, predsednica WFDY z Danske:

Kako to, da ste se odločili za članstvo pri WFDY? Kaj vas je spodbudilo k temu?

Leta 1999 sem šla na mladinski tabor za mlade v Avstralijo in nato na svetovni kongres. Po taboru, na katerem sem pridobila veliko informacij, sem se prijavila v WFDY in so me nato na forumu mladih izvolili v članstvo. Leta 2003 pa sem na svetovnem kongresu gluhih v Kanadi kandidirala za predsednico WFDY in so me prav tako izvolili za 4-letno obdobje. Torej sem že 6 let v WFDY in bo čez 2 leti tu konec mojega poslanstva (zaradi »starosti«).

Kdo so člani WFDY?

V 7-članskem odboru WFDY smo: jaz kot predsednica, podpredsednik iz Venezuele, sekretarka s Švedske, blagajnik iz Francije in člani s Portugalske, Kanade in Nove Zelandije. Vsi smo sodelovali s SDU (švedska mladinska organizacija) pri pripravi programa za ta tabor.

Kaj bi radi povedali o mladih na taboru?

Vidim, da so bili mladi udeleženci sprva nezainteresirani, po različnih temah predavanj in različnih delavnicah pa so se jim odpirala nova obzorja in so tako odprto debatirali o vsej aktualni problematiki pri gluhih. Zdaj imajo pred seboj novi končni cilj in želijo »spremeniti svet«. To me zelo veseli.

Kaj je bilo tu najbolj aktualno?

Na tem taboru je bila med drugimi debata tudi na temo polževega vsadka. Mladi so izrekli željo, naj bi sami odločali o uporabi polževega vsadka, ne pa starši. Vidim in razmišljam, da je res pomembno, da se morajo sami odločiti, ali bi radi imeli vsadek, in da vedo, daje verjetnost za uspeh

50 - 50 %. Stališče WFDY je, da se ne vmešuje v starševsko odločitev za vsadek in da je pomembno, da uporabniki znajo tudi znakovni jezik in dobijo čim boljšo izobrazbo. Moje mišljenje je, da imajo uporabniki vsadka, ki ne uporabljajo znakovnega jezika, lahko kasneje večje težave kot tisti uporabniki, ki uporabljajo tudi znakovni jezik.

COLIN ALLEN, predavatelj Podpore WFD v svetu (delo z gluhihimi v državah v razvoju) in član upravnega odbora v WFD, iz Avstralije:

Povejte kaj osebi:

Odraščal sem v gluhi družini v Avstraliji. Delam kot svetovalec za države v razvoju v sodelovanju s finsko Zvezo gluhih in WFD že pet let. Moje prvo delo z njimi je bilo v Albaniji, na albanski Zvezi gluhih, kjer sem delal z drugimi gluhihimi, da bi jim pokazal, kako se dela npr. v upravnem odboru organizacije, ..., dvigne nivo delovanja in jih spodbuja za boljši status, boljši pravni položaj gluhih v Albaniji, pa tudi poučevati in raziskovati gluhe, stare od 5 do 60 let. Drugo delo pa je bilo v Kambodži.

Kje trenutno delate?

Trenutno delam na Kosovem. Moje delo je - pomagati jim ustvariti boljše omrežje, jih učiti kako sodelovati z drugimi zvezami in se boriti za boljše pravice gluhih. Tam je 14 društev, ki jim pomagam, da bi se povezala v eno celostno organizacijo kot zveza in da bi bila društva med seboj povezana. Torej imam tri naloge: svetovanje gluhim za posredovanje informacij, slišče učiti znakovnega jezika, da bi se ga naučili in postali po pridobitvi diplome tolmači gluhim ter raziskovanje kosovskega znakovnega jezika.

Kaj je najbolj pomembno za mlade slovenske udeležence?

Mislím, da bo od leta 2005 naprej najbolj pomembno v Sloveniji pokazati vaši Zvezi, da naj bi ona spodbujala mlade, da bi lahko nadaljevali tradicijo in postali čez čas aktivni na Zvezi.

Tu na kampu je najbolj pomembno, da so vaši slovenski predstavniki spoznali druge gluhe mlade iz 26 različnih držav in upam, da bodo ti mladi spodbujali ter prenesli informacije drugim mladim gluhim in tudi Zvezi in društvom v Sloveniji, pa tudi da bi se borili za boljše pravice gluhih kot npr. tehnični pripomočki, mediji za gluhe (poročila za gluhe), ...

»Slušno prizadetim osebam je potrebno posvečati posebno pozornost in družbeno skrb«

Janez Drobnič

V soboto, dne 10.9.2005, je bila v Portorožu proslava v počastitev mednarodnega dneva gluhih. Udeležil se ga je tudi minister za delo, družino in socialne zadeve, Janez Drobnič.

Sandi Lakner

Ali lahko prosim bralcem poveste, kaj je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v zadnjih letih naredilo na področju invalidske problematike?

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v sodelovanju z invalidi in njihovimi organizacijami v novem tisočletju pripravilo sistemsko zakonodajo na štirih ključnih področjih. S tem smo želeli odpraviti ovire, ki preprečujejo invalidom enakopravno sodelovanje. Pri pripravi zakonov smo spoštovali in uvajali načelo posvetovanja z organizacijami invalidov, hkrati pa tako obeležili l. 2003 kot evropsko leto invalidov. Polno sodelovanje invalidov zahteva odprtost in napredek v mišljenju. Stari način mišljenja je vključeval dobroteljskost in dobro voljo drugih, nov način mišljenja pa zahteva prehod iz objekta skrbi na subjekt pravic. Ta način delovanja se vse bolj poudarja tudi v mednarodnem invalidskem gibanju, jasno pa je razviden tudi iz nove zakonodaje.

Katere novosti prinaša Zakon o invalidskih organizacijah?

Zakon o invalidskih organizacijah, ki je bil sprejet decembra 2002, ureja status, delovanje, financiranje in lastnino invalidskih organizacij. Zakon poudarja usmerjenost delovanja invalidskih organizacij na ključna področja:

- vključenost v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju,
- spodbujanje invalidov za opiranje na lastne moči in sposobnosti,
- avtonomnost invalidov kot uporabnikov storitev,
- ekonomsko, socialno, zdravstveno in pravno varstvo invalidov.

Zveza gluhih in naglušnih ter njena društva izvajajo številne posebne socialne programe na teh področjih in so zato tudi pridobili status invalidske organizacije.

Gluhi so med vsemi skupinami invalidov najslabše izobraženi. Ali se na tem področju pojavljajo kakšni pozitivni premiki?

Med samimi gluhi in naglušnimi osebami prihaja do premikov na področju izobraževanja. Povečuje se število otrok in mladostnikov v rednih oblikah izobraževanja na osnovni in srednješolski ravni, kar spodbuja vključitev na višjih ravneh izobraževanja in zaposlovanja.

Gluhi so upravičeni do 30 ur tolmačenja na leto, gluhi študentje pa so upravičeni do 100 ur tolmačenja na leto. Mnogim gluhim se to zdi premalo. Ali se na tem področju v prihodnosti obetajo kakšne spremembe?

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, sprejet novembra l. 2002, daje gluhim možnost uporabljati slovenski znakovni jezik kot njihov prvi jezik in s tem pravico do informacij v njim prilagojenih tehnikah. S tem zakonom omogočamo pomoč posamezniku, da preko storitev doseže neodvisnost. Slovenija se je tako pridružila 25 državam, ki priznavajo ta jezik. Istočasno se je država odločila za možnost izbire, saj se pri otrocih povečuje število operacij polževega vsadka.

Po zadnjih podatkih je bilo izdanih 750 izkaznic, ki gluhim osebam omogočajo uveljavljanje pravice do tolmača. Število upravičencev iz leta v leto strmo narašča. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je za zagotavljanje izvajanja Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika in s tem pravice gluhih do tolmača namenilo v letu 2004 več kot 30 milijonov, do konca tega leta pa ministrstvo pričakuje porabo teh sredstev v kar trikrat večji meri.

V tujini je gluhim priznana 100 % invalidnost, pri nas pa le 70 % telesna okvara. Zakaj gluhi v Sloveniji nimamo enakega statusa in pravic kot gluhi v tujini?

Gluhota je zaradi doživljenjske ovire govorno socialne komunikacije, ki se kaže v trajni izoliranosti od slišnega okolja, prav gotovo med najtežjimi invalidnostmi. Zato je potrebno slušno prizadetim osebam posvečati posebno pozornost in družbeno skrb. To velja za vsakega posameznika, politične skupine, in vse, ki so kakorkoli odgovorni za življenje ljudi s posebnimi potrebami, med katerimi so tudi gluhi. Poskrbeti moramo za to, da jim bo kljub prizadetosti njihov vsakdan čim lažji. Na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve imamo posluh za potrebe gluhih in naglušnih ter jim z vso odgovornostjo posvečamo posebno skrb. Vendar moramo pri tem poudariti, da zakonske in strokovne spremembe, kot so Zakon o socialnem in zdravstvenem varstvu, Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, zahtevajo tudi spremembe in prilagajanje v celotni družbi, tudi mišljenje. Doseganje tega cilja je ključnega pomena. Gre za človečnost, odnos do gluhih in naglušnih ter vedenje o gluhoti sami. Na žalost imamo o tem premalo informacij in posledično nejasna stališča do gluhoti. Še naprej pa se bomo zavzemali, da bodo vsa ministrstva, ki pokrivajo področja, kjer gluhi lahko uveljavljajo pravico do tolmača, to pravico poznala in jo zagotavljala.

Kaj bo gluhim prinesel Zakon o izenačevanju možnosti invalidov? Kdaj bo ta zakon sprejet?

Ministrstvo je v letu 2005 pripravilo v sodelovanju z Evropsko komisijo in invalidskimi organizacijami izhodiščno konferenco za pripravo zakona za izenačevanje možnosti invalidov. Zakon bo dopolnilne narave, saj bo zagotavljal pravice tistim invalidom, ki teh pravic nimajo zagotovljenih z drugimi zakoni oziroma jih niso mogli uveljavljati. Zakon bo jasno opredelil pravico do nediskriminacije, priznaval pravico do posebnih storitev in prejemkov (prilagojen prevoz, osebna pomoč, svetovanje pri rehabilitaciji, zagovorništvo, itd.) ter določil ukrepe, namenjene invalidom, in tako ustvaril pogoje za izenačevanje njihovih možnosti. Pogoji za upravičenost do posebnih storitev ne bodo odvisni od posameznikove dejanske invalidnosti, temveč od tega, v kolikšni meri je invalidnost ovira pri enakovrednem sodelovanju v vsakodnevem življenju. Načrtujemo, da bo zakon sprejet v letu 2007, evropskem letu enakih možnosti za vse. Pri pripravi zakona se bo ministrstvo posvetovalo z invalidskimi organizacijami, tudi z organizacijami gluhih in naglušnih.

Kaj nameravate v prihodnjih letih storiti na področju socialne problematike gluhih?

Na ministrstvu pripravljamo strategijo Dostopna Slovenija, ki jo bo Vlada Republike Slovenije novembra 2005 sprejela. V strategiji bodo opredeljeni cilji, ukrepi in roki za odpravo ovir v okolju in z uresničitvijo teh ciljev naredila Slovenijo prijetno in varno za vse prebivalce, tudi invalide.

»Mednarodni dan gluhih je praznik gluhih«

Mladen Veršič

Mednarodni dan gluhih praznujejo vsi gluhi po svetu v mesecu septembru. Naše društvo MDGL enkrat na leto v počastitev tega dneva vedno pripravlja bogat kulturni program v javnosti. O pomenu mednarodnega dneva gluhih smo se pozanimali pri predsedniku MDGL, Mladenu Veršiču.

Sandi Lakner

Ali lahko bralcem glasila pojasnite, kakšen je pomen mednarodnega dneva gluhih? Zakaj gluhi po svetu praznujejo ta praznik? Od kdaj ga praznujejo?

Mednarodni dan gluhih je, kot vemo, praznik gluhih. Ne vem, če bi temu rekli praznik, prej bi temu rekli inovacija gluhih borcev. Vsakoletna inovacija, ki je postala tradicija gluhih po celem svetu, je bila prvič sprejeta leta 1950 v Rimu in gluhi borci so takrat prvič javno spregovorili o človekovih pravicah gluhih. V preteklosti so gluhe zaničevali na različne načine, zato so si prvi gluhi borci izborili svoj prostor v socialni družbi. Na glas so spregovorili o svojih pravicah do boljšega funkcioniranja v družbi, s tem izobraževanje, samostojnost, enakopravnost, zaposlovanje. Pri nas v Sloveniji je bil prvi pobudnik Ciril Sitar, gluhi intelektualec. Vsako leto v septembru imamo mednarodni dan gluhih, ki ga organizira eno izmed vseh društev gluhih in naglušnih.

Poleg uradnega praznovanja mednarodnega dneva gluhih, ki ga vsako leto organizira drugo društvo gluhih in naglušnih (letos je bil to DGN Koper), vsako leto organizira praznovanje tudi MDGL. Ali lahko prosim bralcem Odmeva tišine razložite, zakaj se je MDGL odločil, da začne tudi sam organizirati praznovanja mednarodnega dneva gluhih?

Ker je mednarodni dan gluhih v Sloveniji, ki ga vsako leto praznujemo gluhi po celem svetu, nekakšen prefinjen protokol, ki je nekako skrit pred javnostjo in gre bolj za medsebojno druženje gluhih in naglušnih iz cele Slovenije, smo v Mestnem društvu gluhih leta 1999 prvič organizirali prireditev na Prešernovem trgu, ki je postala pomemben člen delovanja našega društva, z namenom ozaveščanja javnosti s kulturo gluhih, ki ni nič manj strastna od kulture slišočih ter z življenjem in problematiko gluhih. Vsem ljudem, mimoidočim, nosimo, s pomočjo tolmačev, sporočilo,

da naj slišači ne podležejo nestrpnosti do gluhih in njihove drugačnosti, temveč naj poskusijo prisluntni gluhim, vzpostaviti stik z njimi in sprejeti njihovo kulturo. To je smisel praznika gluhih, da gluhi borci javno spregovorijo. V našem društvu delamo gluhi sami, vsi gluhi smo borci, svetu želimo dokazati, da kljub temu, da smo prikrajšani za nekatere stvari, smo sposobni in da nismo nič drugačni od drugih.

Prejšnja leta je bila proslava ob mednarodnem dnevu gluhih v dopoldanskem času, letos pa smo jo imeli v večernem času, natančneje ob 20. uri. Zakaj?

Da, letos smo imeli nekoliko drugačen program kot sicer. Lani smo program poživili z nastopi mladih, atrakcija so bili naši slovenski košarkarji, ki so zapeli slovensko himno. Letos smo želeli spet nekaj novega in sicer prireditev v večernih urah. Program smo popestrili s prikazom videospotov na platnu s pomočjo projektorja in z nastopi mladih, ki jih je bilo več kot lani, saj smo praznik ob mednarodnem dnevu združili s svetovnim dnevom mladih.

Ali ste zadovoljni z izvedbo letošnjega praznovanja? Kaj bi kot predsednik MDGL prihodnje leto spremenili?

Ponosen sem na svoje sodelavce, ki so uspeli realizirati prireditev, čeprav nam vreme ni bilo naklonjeno. Če bi bilo vreme suho, bi bilo seveda ljudi veliko več, saj se ob jesenskih večerih radi zbirajo na Prešernovem trgu, kjer si privoščijo vroč kostanj in čaj. Naša prireditev pa naj bi bila pika na i. A kljub deževnem vremenu si je prireditev ogledalo zelo zadovoljivo število gluhih in slišačih. Tudi medijsko bi bili bolj opazni, če ne bi bilo zamude za električni priklop. Za naslednje leto smo se pogovarjali, da ga bomo organizirali v dopoldanskem času, in sicer s še boljšim kulturnim programom. Pustimo se presenetiti.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost?

V prihodnosti si kot predsednik želim, da bi bili člani, predvsem mladi, v društvu bolj aktivni in medsebojno dobro sodelovali. V društvu imamo priložnost, da se s svojimi dejavnostmi dokažemo svetu, da smo sposobni in da je lahko sodelovanje v društvu stopnička k uspehu in k lažjemu vključevanju v družbo slišačih.

»Ničesar ne storimo dobro, če ne prenehamo misliti, kako bomo storili«

Anton Petrič

Anton Petrič je od 7.7.2005 predstavnik Sveta Vlade RS za invalide. Prvič v zgodovini imamo gluhi v Sloveniji svojega predstavnika na tem položaju. Poleg tega je Petrič tudi podpredsednik Športne zveze gluhih Slovenije (ŠZGS) in strokovni delavec na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS), zato je zdaj prava priložnost, da se nam predstavi.

Sandi Lakner in Vinko Cepec

Ali bi nam lahko zaupali kaj več o uresničevanju Zakona o uporabi SZJ, o čemer ste razpravljali na zadnji seji Sveta Vlade RS za invalide? Ali načrtujete kakšne spremembe na tem področju?

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika je v veljavi od novembra 2002. Dejansko se je zakon pričel izvajati v praksi s sprejemom Tarife za tolmače slovenskega znakovnega jezika marca 2004. V vsem dveletnem obdobju so tolmači vestno opravljali svoje delo, za katerega pa so plačilo prejeli z dveletnim zamikom. Od izstavitve računov do danes zaznavamo, da različne institucije še vedno niso seznanjene z določili Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Iz evidence odločb o pravici do uporabe slovenskega znakovnega jezika Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ugotavlja nerazumno dolgotrajno reševanje vlog. To je povzročilo dodatne težave, saj posamezne gluhe osebe niso imele možnosti uporabljati tolmača, ker niso prejele tiskanih vavčerjev in izkaznic in so jih posamezni centri za socialno delo napotili na Združenje v smislu dogovora s tolmači, ki naj kar tolmačijo, plačilo pa bodo prejeli takrat, ko bo gluhi osebi izdana izkaznica in vavčerji. Ocenjeno je, da je takšen pristop nekorekten do tolmačev.

Na seji Vlade RS za invalide je bilo sprejeto, da Ministrstvo RS za delo, družino in socialne zadeve ponovno informira centre za socialno delo in ostale javne zavode, ki sodijo v njegovo pristojnost, o pravicah, ki jih imajo uporabniki in izhajajo iz Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Kaj prinaša gluhim pravilnik, ki določa kategorije potrošnikov, ki so upravičeni do posebnih cenovnih opcij in paketov?

Predlog Pravilnika o kategorijah potrošnikov, ki so upravičeni do posebnih cenovnih opcij oziroma paketov, pripravljen na podlagi Direktive Evropskega sveta 2002/22/EC, določa pravice uporabnikov glede elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, še posebej opredeljuje univerzalno storitev:

- priključitev na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji in na isti lokaciji dostop do javno dostopnih telefonskih storitev,
- zagotovitev univerzalnega imenika (ta zajema vse naročnike fiksni in mobilni javno dostopni telefonski storitvi) in zagotovitev imeniške službe (daje informacije o naročnikih iz univerzalnega imenika),
- zagotovitev javnih govorilnic.

Zakon o elektronskih komunikacijah predvideva, da lahko v primeru, če so cene univerzalne storitve previsoke, glede na povprečno mesečno plačo v RS, izvajalec te storitve invalidom predvidi drugačne cenovne opcije ali pakete, kot jih zagotavlja pod normalnimi komercialnimi pogoji. V razpravi, ki smo jo imeli, je bilo ugotovljeno, da si invalidi želijo mnogo več, kot prinaša uredba. Za gluhe uredba oziroma pravilnik ne prinaša praktično nič. Uredba je vsebinsko nedorečena, kar kaže na upravičeno zahtevo po čimprejšnji spremembi oziroma dopolnitvi Zakona o elektronskih komunikacijah.

Kaj pomeni kvota za zaposlovanje invalidov za gluhe?

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov v 62. členu, tretji odstavek, določa kvoto za zaposlovanje invalidov, ki ni nižja od 2% in ne večja od 6% celotnega števila zaposlenih pri posameznem delodajalcu. Zavezanec za izpolnjevanje kvote je vsak delodajalec, ki je pravna ali

fizična oseba ali drug subjekt, kot je državni organ, lokalna skupnost ali tuja družba, registrirana v RS in zaposluje najmanj 20 oseb razen invalidskih podjetij in zaposlitvenih centrov. Kvota je različna glede na vrsto dejavnosti (panogo) po Standardni klasifikaciji dejavnosti (UL RS, št. 2/02).

Omenjeni zakon opredeljuje invalide, ki so upravičeni do zaposlitve v kvotnem sistemu, tudi gluhi so med njimi. Vendar delodajalcu prepušča izbiro invalidnega delavca, ki ustreza zakonskim določilom, kar pomeni, da lahko za zaposlitev izbere invalida, primernega za njihov delovni proces, da izpolni zakonska določila. Torej, izbira invalida je prepuščena delodajalcem, ali bodo zaposlili gluhega delavca, je odvisno od presoje in volje delodajalca.

Na katerih področjih se boste na Svetu invalidov borili za pravice gluhih?

Moram povedati, da sem bil v Svetu RS za invalide imenovan kot predstavnik invalidskih organizacij in skupaj z 4 predstavniki pokrivam področje invalidske problematike. Seveda se bom zavzemal za reševanje problematike gluhe in naglušne populacije v okviru danih zakonskih možnosti kot so izvajanje Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika, premagovanje komunikacijskih ovir, zaposlovanje gluhih ...

Kateri projekti iz strategije Dostopna Slovenija bodo pomagali gluhim pri premagovanju komunikacijskih ovir?

Strategija Dostopna Slovenija v poglavju »Cilji II« predvideva nudenje informacij v prilagojenih oblikah, in sicer med drugimi:

- s pomočjo tehnologij, ki jih omogoča digitalna televizija, zagotoviti sprejem nacionalnega programa na ločenih kanalih s prilagoditvami za slepe in slabovidne ter za gluhe in naglušne (opisno opremljanje filmov za slepe in znakovni jezik za gluhe, podnaslavljanje za naglušne in kasneje oglušele osebe);
- gluhim, ki uporabljajo za sporazumevanje slovenski znakovni jezik, omogočiti njim prilagojeno komuniciranje v javnih ustanovah;
- omogočiti komuniciranje, spremljanje informacij ter predavanj v javni ustanovi naglušnim osebam preko induktivne zanke (prenosne oz. stalne);
- v paket za novorojenčke dodati elektronski indikator otroškega joka (baby cry) za gluhe mamice;
- prilagoditi informacije pri transportu za gluhe in naglušne osebe (od začetne informacije do prodaje vozovnic in informacije med potovanjem), ki morajo biti dostopne po vidni poti in po indukcijski zanki;
- varnostna oprema mora biti prilagojena za sprejem gluhim in naglušnim.

Poleg tega, da ste predstavnik v Svetu invalidov, ste tudi podpredsednik ŠZGS in strokovni delavec na ZDGNS. Ali bi lahko bralcem OT zaupali, katere druge funkcije še imate?

Poleg zgoraj navedenih sem že drugi mandat podpredsednik Zveze za šport invalidov Slovenije ter predsednik Odbora Sklada za nagrajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov, ki deluje pod okriljem Ministrstva RS za delo, družino in socialne zadeve.

Kaj bi še želeli povedati našim bralcem?

Bralcem bi rad posredoval zanimivo misel: »Ničesar ne storimo dobro, če ne prenehamo misliti, kako bomo storili.« (O predsodku, Hazlitt, William, 1778-1830).

Pogostokrat opažam med nami, da se mnogokrat sprašujemo, kaj in kako storiti ob perečih problemih, ki nas spremljajo. Na tak način si ne bomo dosti pomagali, bolj si bomo pomagali, če bomo s skupnimi močmi dejansko pristopili k reševanju problemov, ki nas tarejo.

»Nenehno si je treba prizadevati za boljši jezikovni slog«

Petra Šubič

Petra Šubič, novinarka časopisa Finance, je v soboto, 5. novembra, v Kranjski Gori predavala o osnovah novinarstva. Od nje smo se veliko naučili in izvedeli nekaj novega, kar nam bo koristilo pri nadaljnjem delu.

Nina Šverko in Darja Vogrinc

Od kod je ta želja, da bi postali novinarka? Znano je, da je ta poklic zelo stresen.

Novinarka sem postala po naključju. Za ta študij sem po srednji šoli opravila sprejemne izpite, razmišljala pa sem tudi o študiju angleščine na filozofski fakulteti. Zdaj pri delu uporabljam tudi angleščino. Občasno kak intervju s tujci naredim v angleščini, ga prevedem in objavim v slovenščini. Novinarstvo je res eden od najbolj stresnih poklicev, a ima tudi veliko dobrih strani. Največjo prednost vidim v nenehnem spoznavanju novih stvari in učenju. Dober občutek pa mi daje tudi vpliv na to, katere teme se pojavljajo v medijih. Hkrati je med mediji velika konkurenca, novinarji pa tekmujemo, kdo bo katero temo predstavil bolj celovito, zanimivo in predvsem prej kot drugi. Slaba stran tega poklica pa se mi zdi to, da novinar velikokrat ne ve, kdo in koliko ljudi bere njegove članke in ali se je kaj spremenilo (izboljšalo) po novinarjevem opozarjanju na kako kršitev in napako.

Ali kaj pišete kakšen članek za »prosti čas«? Kaj tudi drugače radi počnete, ko ne pišete?

V prostem času se pisanju člankov kar izogibam. Kot najstnica sem pisala dnevnik. Leto in pol pa si zapisujem tudi vse tisto, kar me je najbolj razveselilo ali razžalostilo, a to bolj v »terapevtske« namene - za osebno rast in spoznavanje same sebe in drugih, ki so mi blizu.

Ob vikendih se raje kot računalniku posvečam športu - planinarjenju, teku, kolesarjenju, plavanju in smučanju. Tako se nadiham svežega zraka, razgibam in sprostim. Rada bi imela več časa za šport, tudi med tednom.

Kakšni se vam zdijo gluhi »novinarji«? Ali ste pred predavanjem razmišljali, kako boste predavali gluhim, vam je bilo težko? Ste bili kdaj prej v družbi gluhih?

Pred kakim letom me je prijateljica Nicole Kuplenik navdušila za predavanje o novinarstvu gluhim. Najprej sem rahlo podvomila, ali sem dovolj usposobljena za poučevanje drugih, ko pa sem začela sestavljat koncept predavanja, sem začela zelo uživati. Strnila sem svoje izkušnje, ki jih nabiram pri delu, nekaj zanimivosti o spreminjajočih se bralnih navadah in pravil, ki jih pri pisanju upoštevamo na Financah. Med predavanjem sem uživala, najbolj pa sem bila vesela iskrih vprašanj in sodelovanja udeležencev.

Soseda v bloku, kjer živim, je gluha. Izmenjava si nekaj besed, predvsem o njenih kužkih, drugih izkušenj z gluhami pa do naše delavnice, žal, nisem imela.

Katera revija vam je najbolj pri srcu? Raje berete revije, knjige ali še kakšno drugo literaturo?

Za službo največkrat berem ameriški reviji Forbes in AdAge na internetu, kake posebej priljubljene revije pa nimam. Pri frizerju prelistam t. i. ženske revije (Jano, Evo), doma pa najraje Geo. Za knjige mi zmanjkuje časa. V zadnjem času sta me najbolj navdušili hrvaška uspešnica »Osmi povjerenik« in »Bartolov Alamut«.

Kakšen je vaš običajni dan v službi? Ali raje delate v službi ali doma?

V službo pridem okoli 9. ure. Prižgem računalnik, preberem elektronsko pošto in časopise, obvezno Finance. Okoli 10. ure imamo kratek uredniški sestanek, nato pa se vsak v uredništvu posveti svojim člankom. Od septembra pišem predvsem za mesečno revijo Manager, za Finance pa le, kolikor mi odpušča čas. Med 12. in 13. uro grem s kolegicami na kosilo, potem pa spet nazaj na delo, ki se včasih konča okoli 17. ure, tik pred izidom revije pa tudi okoli 21. ure.

V uredništvu nenehno zvonijo telefoni, novinarji, ki skupaj obdelujejo kako temo, se pogovarjajo o delu, tako da v zadnjem času daljše in zahtevnejše članke raje pišem kar doma, v miru. Neredko se dela pokonci dolgo v noč.

Ste kdaj ujeli kakšno slavno osebo in imeli z njo intervju?

Za članke sem govorila z veliko znanimi ljudmi. Nad politiki nisem ravno navdušena, veliko večji vtis so name naredili tujci, ki jim poleg znanja ne manjka smisla za humor, pa tudi iskrenosti in skromnosti. To imam tudi sicer pri ljudeh najraje.

Kaj priporočate oz. svetujete gluham, ki bi radi znali dobro pisati?

Zelo pomembno se mi zdi, da veliko berejo in da nikoli niso zadovoljni s svojim delom. Seveda se s samokritiko ne sme pretiravati, a nenehno si je treba prizadevati za boljši jezikovni slog, nove informacije, širjenje obzorja, čim zanimivejše pisanje in čim več odzivov bralcev. Ne kaže obupati - pri tem delu se zmeraj učimo in to je ena od njegovih prednosti. Že zdaj pa bi rada vsem, ki ustvarjate glasilo Odmev tišine, čestitala za dobro delo, pri katerem vam želim še veliko uspeha in novih idej. Prepričana sem, da vam jih ne bo zmanjkalo.

»Sem prvi gluhi gledališki igralec s certifikatom v zgodovini Slovenije«

Damjan Šebjan

Kdo je Damjan Šebjan? Prav gotovo ga poznate kot dobrega športnika košarkarske reprezentance, kot svetovnega popotnika, ki je obšel pol sveta, zmeraj vedrega in neukrotljivega duha, magnet vseh vrst ljudi ... in nenazadnje kot profesionalnega gledališkega igralca. Naj vam bo vzor v borbi za osebno človekovo kvaliteto. V intervjuju z njim boste spoznali njegovo zanimivo življenjsko popotovanje k uspešni karieri, saj je postal samostojni umetnik – igralec.

Veronika Lampelj

Kaj te je pripeljalo do tega, da si postal gledališki igralec?

Po naravi sem tak veseljak, rad se šalim in delam dovtype, da sem vedno obkrožen z ljudmi. Leta 1998 sem prvič nastopal v Kopru pantomimo pod vodstvom mentorja, profesorja Valdesa Andresa. Bil je odmeven, v zadovoljstvo občinstva. Leto kasneje 1999 je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) ustanovila nacionalno umetniško gledališko skupino Tihe stopinje. Bil sem vodja skupine nekaj časa, gostovali smo po številnih državah.

Kako ti je uspelo, da si postal samostojni gledališki profesionalni igralec?

Bil sem brezposeln, kar 10 let sem užival socialno podporo. Po tem času socialna podpora poteče in sem bil prisiljen, da moram poprijeti za kakršnokoli delo. Povedal sem, da bi bil rad gledališki igralec. Debelo so me pogledali in rekli, da to sploh ni mogoče, ker sem gluh. Vztrajno sem se upiral drugih vrst dela in trdil, da hočem biti igralec. Nazadnje sem po predložitvi dokumentov končno dobil certifikat gledališkega igralca in tako sem prvi gluhi gledališki igralec v zgodovini Slovenije.

Postal si prvi gluhi gledališki igralec (in tudi med invalidi) v zgodovini gluhih v Sloveniji. Kako vam teče posel in kakšne načrte imate za prihodnost?

Ponosen sem na svojega uspeha v karieri. Gostoval sem v raznih državah v Evropi, Ameriki in Avstraliji. Povsod sem požel lepe uspehe. Druge države so v primerjavi z našo državo Slovenijo bolj odmevne, ponudb in vabil mi ne manjka. Za prihodnost nimam skrbi, zmeraj sem odprt z idejami in volje mi ne manjka.

Od aprila 2004 obstaja gledališka skupina ONA–ON. Kako občinstvo gleda na vaše profesionalne nastope z Lado Lištvanovo?

Povsod sva z Lado Lištvanovo, režiserko s Češke, požela lepe uspehe, igre so bile priznane kot profesionalne. Razni mediji poročajo o mojih uspehih. Dobivam vabila, a tudi sam pošiljam ponudbe za nastope.

Ali imate v planu kakšno novo predstavo za občinstvo?

Da, 2. decembra imava premiero za otroke z naslovom »12 mesecev« in za odrasle »Moč osebnosti« v Murski Soboti. Seveda je za vsako premiero potrebno veliko vaje in ogromno časa za oblikovanje kostumov. Predstava »Moč osebnosti« je zelo zahteven projekt, ki mi vzame veliko energije.

Ali si dobil letos kakšno vabilo za nastop iz Evrope? Kako odmevna so bila kulturna vabila?

Evropski festival v Reimsu v Franciji je bil zelo odmeven. Udeležilo se ga je 18 držav, nastopalo pa je približno 150 gluhih igralcev, ogledalo pa si nas je približno 1500 gledalcev. Na tem festivalu sem v samo enem dnevu nastopil kar štirikrat. Igral sem tudi v Toulouse v Franciji. Poleg tega sem dobil vabilo za nastop na gledališkem festivalu na Dunaju, ki bo v času novoletnih praznikov.

Od kod si dobil ideje za gledališke igre (Breza, Abeceda, Horoskop, Kraj, Globus, ...) in zvrsti in od kod črpaš toliko energije?

Kot sem že povedal je v meni prirojeni talent za igre, tako da iz talenta spontano privre na dan. Za vsako novo igro uporabim najmanj 3 dni trdega dela.

Ali ti ob profesionalnem igranju preostane kaj časa za ostale stvari? Ali imaš morda kakšen hobi? Kaj pa igranje košarke?

Seveda najdem čas za ostale stvari, ki me veselijo. Razmišljam, da bom tudi sodeloval v filmski projekciji. Košarko še vedno rad igram, vendar je odvisno od trenerja slovenske reprezentance, če me še želi.

Po Sloveniji ste zelo znani kot svetovni popotnik. Na katerem predelu celine ti je bilo najbolj všeč in zakaj?

Res sem videl veliko krajev po svetu, vendar zame velja pregovor: »Povsod je lepo, toda najlepše je doma«.

Imaš kaj povedati glede možnosti igralsstva za druge bodoče nadebudne gluhe igralce?

Nekaj let nazaj je bilo to igralsko področje na mrtvi točki. Sedaj pa vidim možnost, da slovenska igralska skupina napreduje. Svetujem, da za svojo gledališko igro izberejo komedijo, ker jo v današnjem stresnem času bolj potrebujejo za sprostitev.

»Ne obupajte ob prvi oviri«

Lada Lištvanova

Lada Lištvanova je režiserka in igralka s Češke. Pot jo je zanesla v Slovenijo, kjer se je ustalila. Je zanimiva sogovornica, ki ima za in pred seboj bogato gledališko kariero. Spoznajte jo.

Sabina Vertnik, Katarina Kos, Tanja Potočnik Hönigsman

Prosim, če se nam predstavite.

Sem Lada Lištvanová, rodila sem se v Brnu na Češkem, hodila sem v osnovno šolo za naglušne in gluhe, potem v srednjo šolo za moško krojaštvo (Stredni odborne učiliste - panska krejčova). Po sedmih letih v neprivlačni službi sem šla na fakulteto za umetnost JAMU in jo uspešno dokončala, tako da sem režiserka in igralka. V gledališkem svetu sem torej kar stara mačka, kajti nastopam že od svojega desetega leta.

Kako ste prišli do poklica režiserke? Ali bi lahko opisali, kakšne fakultete obstajajo za gluhe na Češkem? Možnosti za uspeh? Kakšna je razlika med fakultetami za gluhe na Češkem in v Sloveniji?

Kot 19-letna režiserka sem na Češkem vodila igre za otroke, potem za odrasle in po opravljenem tečaju za plesno inštruktorico vodila ples za gluhe. Študirala sem na JAMU (Janačkovo umění muzických umení - Janačkova akademija glasbene umetnosti), smer: dramatika za gluhe. Tekom študija sem veliko pridobila na različnih področjih: gibalne igre, gledališki govor, akrobatika, ples (step in balet), pravljice v igri, poezija, različne tehnike poučevanja (delavnice - workshops). Študirati sem začela leta 1992, diplomirala pa leta 1996 in dobila naziv režiserka. Fakulteta za umetnost JAMU v Brnu je sicer namenjena slišječim, toda znotraj te fakultete obstaja poseben oddelek za gluhe, ki ga lahko gluhi obiskujejo s pomočjo tolmača. Obstajata dve možnosti, to je biti asistent vzgojiteljice za vrtec in vzgojiteljski dom ali asistent učiteljice za osnovno šolo, druga možnost pa je biti profesionalni igravec oz. režiser. Sicer pa je na Češkem v »slišječih« šolah - podobno kot pri JAMU - ustanovljenih več oddelkov za gluhe, npr.: na Pedagoški, Filozofski, Športni, Računalniški ... fakulteti.

V čeških šolah za gluhe je boljša metodika poučevanja gluhih kot v slovenskih. V tem vidim večje možnosti za uspeh, saj se en učitelj ne more posvetiti vsem gluhim v razredu, tako pa dela skupaj z asistentom, ki se ukvarja s posamezniki. Tudi v Sloveniji bi moralo biti podobno.

Na Češkem ste znani kot kulturna umetnica. Ali bi lahko kaj povedali o vašem obdobju igrilstva, ko ste bili članica češke nacionalne gluhe amaterske gledališke skupine P.S.I. in profesionalna gledališka igralka na Češkem? Najlepši spomini na ta čas?

Da, res sem znana kulturna umetnica na Češkem. Skupina »P.S.I.« (pantomima system internacional) ima že 25. obletnico obstoja. Leta 1981 sem začela z nastopanjem kot igralka te skupine v pantomimični igri. Imeli smo veliko nastopov na Češkem in na raznih festivalih po svetu, prav tako sem vodila delavnico za gluhe in slišече. Skupina je štela 21 članov. Na mednarodnem festivalu v Toyami leta

1985 sem nastopila z japonsko igro PESMICE in lutkovno igrico, dobila sem prvo nagrado. Prav tako je skupina odnesla prvo nagrado na festivalu v Združenih državah Amerike v Ohami 1989.

Kot profesionalna igralka pa sem po končanem študiju na JAMU bila vključena v profesionalno gledališko skupino »7 a pul« (4 profesionalni gluhi igralci med slišječimi) in se med slišječimi umetniki veliko naučila.

Od leta 2000 sem bila zaposlena v skupini »Divaldo neslyšim« (samo gluhi profesionalni igralci). S to skupino smo imeli veliko nastopov na Češkem in po svetu, dokler mi niso ponudili dela režiserke v Sloveniji (leta 2002).

Veliko lepih spominov imam na ta čas, težko je kakšnega posebej izpostaviti.

Kaj vas je pripeljalo v Slovenijo? Kaj bi lahko povedali o »postanku« v Sloveniji v 5 letih? Kaj bi še lahko povedali?

Damjan Šebjan me je vprašal, če sem zainteresirana in če bi lahko vodila gledališko skupino v Sloveniji. Bila je zelo težka odločitev, zelo veliko sem razmišljala, kajti na Češkem sem profesionalna igralka, v Sloveniji pa bi morala začeti čisto od začetka. Nemogoče je biti na dveh koncih, pa sem se na koncu odločila za Slovenijo. V petletnem razvoju je kultura gluhih v Sloveniji postala dobra, saj se je razširila tudi na razna društva, dober pokazatelj za to je lanskoletni festival Gledališče išče gledalca.

Kako vas je pot pripeljala do »Tihih stopinj«? Kje vse ste že nastopali s »Tihimi stopinjami«? Ali bi lahko povedali kaj o vaših igralcih, če ni skrivnost?

Kot je bilo že rečeno, mi je Dami Šebjan, takratni vodja skupine Tihe stopinje, ponudil vodenje skupine. Tako sem marca 2002 začela voditi Tihe stopinje. Bila sem zelo vesela, saj so me igralci skupine lepo sprejeli medse. Sem zelo zadovoljna z našimi igralci, ker se oni trudijo in imajo veselje in srčno željo po igri. Igrali smo igre Lepotica in Zver, Cirkus, Zlata ptica, France Prešeren, Chaplin, Kleopatra, Divji zahod, Romeo in Julija. Sodelovali smo tudi na različnih mednarodnih festivalih v Avstriji, na Finskem, Češkem ... Kot družina smo sodelovali poleg igre tudi pri pripravah kostumov in rekvizitov, zato je treba dati kapo dol pred igralci skupine Tihe stopinje!

V skupini »Ona-On« ste velikokrat kar v dvojni vlogi: igralka in režiserka, ali bi lahko kaj več povedali o tem? Kaj bi lahko povedali o vašem sodelovanju z Damjanom Šebjanom pri »Ona-On«?

Zelo sem vesela, da je Damjan Šebjan prvi samostojni profesionalni igralec v Sloveniji. V skupini Ona-On, kjer sva samo Dami in jaz, je lažje vaditi vsak dan do premiere in nastopov. Pred petimi leti sva začela z eno igro za odrasle in otroke. Običajno enkrat na leto imava veliko premiero za odrasle in enkrat za otroke, tako da imava sedaj 9 različnih iger za odrasle in otroke (Moč osebnosti, Jaz in jaz, Breza, Potovanje po svetu za otroke, Breza, Slika, Abeceda, Krof, Horoskop). Za letos pa imava v planu premiero za odrasle Potovanje po svetu. V Sloveniji največkrat nastopava predvsem za otroke. Največ naročil dobiva iz osnovnih šol, seveda je bilo sprva opaziti strah in negotovost zaradi komunikacije in sodelovanja, po nastopih pa so vedno otroci in vodstvo OŠ zelo navdušeni. Prav tako je zanimivo, da so otroci nižjih razredov zelo navdušeni. Otroci višjih razredov, pubertetniki, pa ponavadi ob nastopih raznih slišječih umetnikov žvižgajo, v času

najinih nastopov pa ne. Sicer pa tudi večkrat nastopava v tujini na različnih festivalih, njihovih mednarodnih dnevih za gluhe ...na njihove stroške.

Ali ste s petletnim gledališkim razvojem v Sloveniji zadovoljni? Kaj bi želeli še spremeniti?

Želela bi, da bi bila kultura v Sloveniji še bolj razširjena. Na Češkem, Švedskem, Norveškem in v ZDA je veliko gluhih profesionalnih igralcev, en tak »primer« je tudi v Sloveniji (Ona - On), bi pa želela, da bi bilo še več takšnih profesionalnih igralcev kot je Dami Šebjan.

Na lanskoletnem festivalu Gledališče išče gledalce ste mentorka/režiserka za Tihe stopinje in tudi za razna društva, ki so nastopila z igrami, kot so Romeo in Julija, Kako Primorci lovijo ribe, Ogledalo, Skrivnosti, Narava, Balinarji, Divji zahod, Breza? Kje dobite idejo za tako raznovrstne gledališke igre? Kaj pa za scenarij/režiranje?

Julija in avgusta je gledališče zaprto (podobno tudi januarja), ta čas izkoristim za nove ideje in zamisli. Ponavadi, ko grem na dopust, kjer se sprostim, počivam in berem razne knjige, dobim veliko idej za raznovrstne igre, nato je na vrsti priprava scenarija in režiranje. To nato predstavim igralcem in igralkam, za izboljšanje igre pa podajo tudi oni svoje predloge. Kot na primer za predstavo Romeo in Julija sem najprej prebrala knjigo in pripravila scenarij na prilagojen način za gluhe. Igralci pa so pomagali z dodatnimi idejami.

Za lanskoletni festival, ki je bil novembra, so me razna društva prosila, da kot režiserka pomagam pri pripravi igre. Oni oz. njihovi igralci so povedali tematiko oz. predlagali naslov, jaz pa sem nato poskrbela za scenarij in režiranje.

DGN Ljubljana vas je prosilo za pomoč pri pripravi kulturnega nastopa, ki bo 23. septembra v dvorani Kulturnega doma Gledališče za otroke in mlade Ljubljana, ob njihovi 75. obletnici mednarodnega dneva gluhih. Ali bi nam lahko zaupali kaj več o tem?

DGN Ljubljana me je prosilo za pomoč pri pripravi kulturnega nastopa pri dveh točkah. Prvo točko Čez Šušarski most (kot poezija) je društvo samo izbralo, ker sovпада s tradicijo ljubljanske zgodovine. Drugo točko (Rožo je na vrtu plela) smo pa izbrali skupaj; je težja, saj vsebuje pesem s sočasno glasbo, to pa je težka zvrst za gluhe, ker je težko slediti glasbi.

Opaziti je, da bolj obvladate slovenski jezik kot večina gluhih. Kdo vas je učil? Kako ste se učili oz. se še učite slovenski jezik?

Ravno iz branja podnapisov na televiziji sem se učila oz. se učim slovenskega jezika, moram se pa še več učiti za pravilno uporabo slovenščine, še posebej slovnice.

Misel za naše bralce?

Vsi gluhi in naglušni v Sloveniji, ki imajo željo nekaj postati, morajo biti pogumni in se boriti z različnimi ovirami, iti preko meje in ne obupati že ob prvi oviri.

»Prvič v zgodovini je bila tako polna tribuna«

Miha Zupan

Miha Zupan, član košarkarskega kluba Geoplin Slovan, je zaigral v finalu slovenske košarkarske lige UPE Telemach. Preberimo si, kakšni sta bili njegova sezona v tem klubu in finalna končnica.

Tanja Potočnik Hönigsman

Prosim za tvoj komentar na peto finalno tekmo končnice slovenske košarkarske lige UPE Telemach.

Drugič zaporedoma smo v finalu državnega prvenstva v košarki in smo zato pričakovali več kot lani. Zadnja tekma v finalu je bila zelo težka in smo se vsi igralci borili do konca, a nam ni uspelo. Čeprav smo zopet osvojili drugo mesto, v bistvu nisem razočaran, kajti ponovila se je ista zgodba kot lani, saj so svoje prispevali sodniki. Če pa bi bili sodniki pošteni in nepristransko sodili tekme, bi bil vsekakor razočaran, če bi izgubili odločilno tekmo. Nekako sem presenečen, da je bilo na 5. tekmi tako polno navijačev (prvič v zgodovini je bila tako polna tribuna), med njimi so bili tudi gluhi navijači.

Kaj bi še rad povedal o celotni klubski sezoni?

O klubski sezoni bi rad povedal, da smo svoje opravili, saj smo izpolnili naš cilj, to je, da ostanemo med prvimi štirimi najboljšimi slovenskimi klubi. Res je, da smo več pričakovali od Goodyeara oz. jadranske lige in smo bili tudi malo razočarani, ker se ni uvrstila med prvo osmerico v zaključni turnir v Sarajevu, le malo nam je manjkalo.

Kaj bi rad povedal o svoji igri v primerjavi z lansko sezono?

Že 7. sezono sem pri Slovanu in kar se tiče mojega igranja, sem s to sezono zelo zadovoljen v primerjavi z lansko sezono, ko sem bil razočaran, saj sem stagniral. Letos sem bolje igral, si popravil igro, tako da sem bil bolj samozavesten in psihično bolje pripravljen.

Od pričetka prve tekme do pričetka finalne ste zmagali štiriintridesetič zaporedoma v ligi Slovenije (te serije nobena ekipa v eni tekmovalni sezoni ni imela), pa me zanima, če ste podlegli pritisku, ker je bil Slovan favorit za osvojitve prvega mesta.

V bistvu so mediji ves čas govorili, da smo mi bili favoriti za osvojitve 1. mesta, čeprav je bilo moje mnenje drugačno. Vem, da smo imeli mi več zmag kot Olimpija, vendar smo mi izkoristili njihove znane težave v začetku sezone. Odkar pa se je zamenjala trenerska ekipa pri Olimpiji in so se ojačili z novimi, boljšimi igralci, smo postali nekako enakovredni, tako da je odločila dnevna forma.

Vaši načrti v naslednji sezoni?

Če bom dobil kakšno ponudbo od druge ekipe za igranje v Evroligi, bi rad šel, drugače pa bom ostal pri Slovanu.

(Opomba: Sedaj je član Uniona Olimpije)

Za zaključek pa bi rad povedal ...

... da bi se rad zahvalil tistim, ki so prišli na mojo tekmo, da so za nas bučno navijali. Mislim, da so uživali kljub temu, da smo bili drugi. Še posebej bi se rad zahvalil mojemu dekletu Maji, ki me je spremljala in podpirala skozi celo sezono, pa tudi njenim staršem in seveda tudi mojim staršem. Še enkrat hvala vsem!

»Milijon poljubčkov Sloveniji«

Robert Herbszt in Judit Barna

Pripravila sem intervju z Robertom Herbsztom in Judit Barna, ki sta na povabilo vodje projekta Tanje Potočnik Hönigsman prišla z Madžarske na naš slovenski mladinski tabor za gluhe. Najbolj navdušena sta bila nad gorami, saj je na Madžarskem sama ravnina oz. hribčki.

Maja Kuzma

Kdo vaju je povabil na tabor?

ROBERT: Robi Lah je najprej sporočil za tabor kolegici Aniti Kormany, ona je nato posredovala meni in jaz Judit.

Opomba: Tanja Potočnik Hönigsman je posredovala informacije Robiju Lahu.

Kako sta se počutila ob prihodu?

ROBERT: Navajen sem presenečenj, ker sem bil velikokrat v drugih državah. Zanimalo me je, kako Slovenci komunicirate v materinem jeziku. Najbolj sem bil vesel, ko sem videl gore.

JUDIT: Bila sem zelo presenečena. Mislila sem, da je Slovenija podobna Madžarski, a sem spoznala, da to ni res. Zame so bile najlepše gore. Krasno sem se počutila.

Kakšno mnenje imate o nas, udeležencih tabora?

ROBERT: Opazil sem, da so nekateri bolj izobraženi, drugi manj. Najbolj so me navdušile štiri osebe: Miha Zupan, Damjan Šebjan, Matjaž Žnidar in Maja Kuzma. Ti ljudje so mi nekaj dali, da sem se spremenil, tako psihično kot fizično. Postal sem močnejši, saj sem se bolj spoznal, tudi svojo negativno stran.

JUDIT: Takoj, ko sem prišla, ni bilo stika z udeleženci tabora. Ko so se vrstili programi in skupna dela, sem se veliko pogovarjala z njimi in sem bila vesela, da smo se povezali.

Kakšni so bili programi?

ROBERT: Kjerkoli sem potoval, Slovenija ima najbolje organiziran tabor.

JUDIT: Super! Enkratni programi! Najbolj me je navdušila orientacija s kompasom, nočne igre ter da sem morala ob petih zjutraj vstati in »laufanje«. Tudi kvizi so bili »špica«!

Ali imata kakšno pripombo glede tabora?

ROBERT: Moti me to, da bi mladi raje imeli »luksuzni« tabor. Pa še to. Motilo me je, da smo včasih izvedeli program za naslednji dan tik pred nosom. Spremenite to.

JUDIT: Groza, mladi. DVD, TV, premalo spanja. Ne! Dajmo, potrudite se!

Na kaj se bosta spomnila, ko prideta domov?

ROBERT: Moram biti povezan s Slovenijo. Kajti po zaslugi tistih dobrih prijateljev sem spoznal svojo negativno stran. Ugotovil sem tudi, da imam kot pripadnik Madžarov drugačen pogled na življenje, kot ga imate Slovenci.

JUDIT: Vse! Tabor in Slovenija sta se mi prikradla v srce. Ne dovolim, da mi kdo zareže v srce in mi vzame to. Rada bi, da me naslednje leto še povabite.

Koga bosta najbolj pogrešala?

ROBERT: Najbolj bom vse te štiri, ki sem jih naštel malo prej.

JUDIT: Pogrešala bom Majo Kuzma, Damjana Šebjana, Luka Fornezzija in Lojzeta Potočnika ter ostale.

Katere lepe spomine na tabor bosta obujala?

ROBERT: Rafting, pogajanja med sabo, razne dejavnosti oz. skupna dela.

JUDIT: Krnica (vse kar smo počeli), rafting in Bled.

Kaj bi nam rada na koncu še povedala?

ROBERT: Ne vem! Šala. Vesel sem, da sem prišel v Slovenijo. Teh 9 dni sem pridobil toliko informacij! Zelo veliko novega sem izvedel. Tabor je »pribit« v moje srce, nikoli ga ne bom pozabil. Želim tudi povedati, da naj bo Miha kot luč oz. svetloba, na katerega bi se vsi ozrli. Damjan naj bo še vedno tako dober igravec, naj bo mimika njegov simbol igralsva. Majčka, želim ti, da ostaneš močna tudi v prihodnosti in se visoko izobražuješ in preneseš svoje znanje na otroke in jim pomagaš z vsem svojim srcem in dušo. Hvala vsem za dobro počutje. Kapo dol pred Slovenijo, da ima tako lepa morja in gore ter še druge značilnosti. Hvala za intervju, Majčka!

JUDIT: Nikoli ne bom pozabila tabora. Zaklenila sem svoje srce in vrgla ključ stran! Milijon poljubčkov Sloveniji! Hvala, Maja!

Saša Lukić

»Iti korak za korakom«

Saša Lukić, športnik po duši, prijatelji ga kličejo Luki, a drugi ga že po novem kličejo gospod predsednik. Zaposlen je v znani firmi kot kurir, ob prostem času pa se posveča društvu in športu. Je član MDGL od začetka obstoja društva in dolgoletni slovenski reprezentant v košarki in tudi v nogometu.

Tanja Potočnik Hönigsman

Kaj vas je vodilo k temu, da ste se prijaviли za predsednika MDGL?

Sem pač poln energije, izzivov in si želim, da društvo nadaljuje s svojim delom. Spodbujali so me tudi mnogi člani MDGL, saj so me želeli videti na predsedniškem stolčku. Doma sem dalj časa premišljeval o kandidaturi. Rad bi, da bo društvo poznano po dobrem programu. Pripravljen bi bil pomagati vsakemu članu in tistim, ki to želijo postati, kajti vrata so odprta za vse gluhe po vsej Sloveniji.

Kaj je po vašem mnenju pripomoglo oz. prevesilo tehtnico k temu, da so člani in članice skupščine MDGL izvolili vas kot predsednika MDGL?

Hm... težko vprašanje, morda to, da sem član že od samega začetka obstoja društva, da sem dober športnik, prijazen do vseh, odločen, borim se za pravice gluhih, pripravljen sem pomagati. Poznajo me že nekaj časa, tako da so v meni videli človeka, ki bi bil pripravljen pomagati tudi društvu ter izboljšal programe za člane društva, uredil stvari okoli članstva v MDGL, verjetno je bil pomemben tudi govor na volitvah. Tako g. Repše kot tudi jaz sva imela dober govor, a so izvolili mene. Mojo vizijo dela v MDGL so spoznali kot dobro.

Ali bi lahko našim bralcem in bralkam predstavili svojo vizijo delovanja v MDGL?

Moja vizija društva je naslednja:

- izvajanje posebne skrbi in pozornosti starejšim članom,
- glede na številčnost članstva MDGL pridobiti več finančnih sredstev od ZDGNS iz naslova sredstev FIHO,
- doslednejše spremljanje razpisov in prijava za sredstva EU,
- večjo motivacijo za medsebojno izmenjavo med mladimi in starejšimi člani društva,
- povečati obseg dela na področju psihosocialnega programa,
- boljša informiranost članov društva o njegovem delovanju.

Katera je vaša prva oz. najpomembnejša naloga kot predsednik?

Vsak del vizije društva je pomemben, tako da je treba iti korak za korakom.

Kako uskladite naporen urnik, službo in delo kot predsednik, pa še trening košarke?

Kar se tiče usklajevanja, je dobro, da človek premisli o vseh teh funkcijah, preden se odloči prevzeti novo funkcijo in uvidel sem, da ni problema, tako zaenkrat nimam težav, kljub temu da delam, treniram košarko in opravljam naloge predsednika v društvu.

Kaj pričakujete od svetovnega prvenstva gluhih v košarki, ki bo od 23. do 30. junija na Kitajskem? V svoji skupini C boste imeli za nasprotnika Avstralijo, Izrael in Gano.

Na svetovnem prvenstvu na Kitajskem pričakujemo visoko uvrstitev. V zadnjih 10 letih smo bili na svetovnem vrhu, a na zadnjem prvenstvu smo bili 3. Sedaj bi radi želeli stopiti na stopničko višje, a vemo, kaj nas čaka na tem prvenstvu, saj se druge reprezentance tudi borijo za odličja. Tako bo zelo napeto. Pustimo se presenetiti. Dali bomo vse od sebe za Slovenijo in za sebe, da se bomo spominjali lepih trenutkov in bomo lahko povedali sinovom za naše uspehe.

Kako so oz. bodo potekale priprave košarkarjev za svetovno prvenstvo?

Zadnje priprave v Kranjski Gori, ki so trajale 7 dni, so bile zelo naporne, najnapornejše v zadnjih 12 letih, saj smo se na treningu zelo zavzeli in tako uspešno zaključili kondicijske priprave. Priprave nadaljujemo v Ljubljani do odhoda na Kitajsko. Časi v košarki se spreminjajo. Počasi postaja košarka hitra in zanimiva in tako se vidi, da je treba biti dobro fizično in psihično pripravljen. Upam, da boste vsi v Sloveniji držali pesti in da bi bila Slovenija ponosna.

Ali imate poleg vseh naštetih obveznosti še kaj prostega časa? Kako jih preživite?

Prosti čas imam samo ob vikendih. Preživim ga s starši in prijatelji. Teden pa preživim med papirji in na treningih.

Za šalo, koliko otrok bi rad imel? Ali bodo imeli tudi švedsko kri?

Veseli me, da ste postavili tudi takšno smešno vprašanje. Želel bi imeti toliko otrok, kolikor bi se dalo, da bi podrl Guinnessov rekord, a žal ne vem, kolikšen je rekord. Kakšne krvi bodo, je jasno – moje.

Za zaključek bi rad povedal, da ...

Za zaključek pa bi rad povedal, da se imejte radi, ne glede na to, kar se zgodi.

Želimo vam uspešno vodenje MDGL v naslednjih štirih letih.

»Želela sem si sprejeti izziv«

Daša Peperko

Med temami motivacijske delavnice je bil tudi »Upravni odbor«. Med 5 kandidati smo za predsednico izvolili Dašo Peperko, ki je članica DGN Celje. Bila je najmlajša udeleženka med nami, šteje komaj 14 let, je odlična plavalka in je komunikativna punca.

Majčka

Daša, kljub svoji starosti si vztrajala, da bi prišla na motivacijsko delavnico, kjer si verjetno spoznala veliko stvari in pridobila različne pomembne informacije. Kako ti je bilo vseč na motivacijski delavnici? Zelo mi je bilo vseč in veliko sem se naučila.

Zakaj si kandidirala za predsednico?

Zanimalo me je, kako je biti predsednica, saj je moj ati predsednik celjskega društva in sem se želela preizkusiti, kako je biti v njegovi koži.

Kako si se počutila, ko si kandidirala za predsednico in bila pri tem izvoljena?

Hm, želela sem si sprejeti izziv in to v novejši vlogi. Bila sem presenečena, ko sem dobila toliko glasov, saj tega nisem pričakovala. Verjetno je bila taka velika številka, ker sem bila najmlajša ...

Kakšna je vloga predsednice?

Mislila sem da je to lahko delo, pri katerem samo podpisuješ in sodeluješ pri sestankih. Tam pa sem se naučila, da je delo veliko težje, da zastopaš svoje člane, odgovarjaš za finance ... Ampak to delo mi je lušno in tudi videla in začutila sem, kako je biti v očetovi vlogi.

Se v prihodnje vidiš kot predsednico v svojem društvu oz. drugje, na drugem področju?

Sebe trenutno še ne vidim, želim pa poskusiti, a vseeno sem v dvomih ... Drugi pa pravijo, da sem očetova naslednica.

Kakšen je pa tvoj splošni vtis?

Na delavnici sem odkrila ogromno svojih značilnosti, karakter in celo niti tega nisem vedela, kaj in kdo sem jaz, na delavnici pa sem se ogromno naučila. Poslušali smo dve predavanji, in sicer o samopodobi in o konfliktu. Imeli smo še praktično delavnico in to mi je bilo super ... Pomagali so mi pa tudi pogovori z ostalimi o naši problematiki. Izboljšala sem tudi svoje javno nastopanje! Sicer na splošno je bilo odlično!

»Mislim, da bom vedno igral košarko«

Miha Jakofčič

Član našega društva MDGL in član slovenske košarkarske reprezentance gluhih, Miha Jakofčič, je prijeten fant. Pozanimali smo se, kakšna je njegova strast do košarke. Preberite si.

Nina Rupnik

Kako dolgo že igraš košarko?

Košarko sem začel igrati, ko sem bil star 8 let. Z veseljem jo igram že 15 let.

Kako to, da si se tako navdušil prav za košarko in ta šport vzel tako zares?

Pri 5 letih sem začel igrati nogomet. Potem me je navdušila košarkarska reprezentanca, ki mi je bila takrat zelo všeč. Že kot deček sem z veseljem gledal košarkarske tekme po televiziji in navijal za moštvo, ki mi je bilo bolj pri srcu.

Si že kdaj pomislil, da bi nehal?

Nikoli. Mislim, da bom vedno igral košarko ... do konca življenja (smeh).

Koliko časa ti vzamejo treningi, tekme ... ?

Trening imam vsak dan od ponedeljka do petka, in sicer zjutraj in zvečer. Ob sobotah pa imamo večinoma tekme in pred tekmo tudi ogrevanje.

Kako pogosto imate tekme?

Skoraj vsako soboto zvečer. Včasih pride do spremembe in tekma odpade, a to se zgodi le redkokdaj. Prosto imam samo nedeljo.

Lahko opišeš, kako poteka tvoj trening?

Zjutraj imam trening od 10-ih do 12-ih, od tega eno uro fitness in eno uro klasičen trening z žogo na košarkaskem igrišču. Dve uri treninga imam tudi zvečer, spet eno uro fitness in eno uro z žogo. Vsak dan treniram v ZGNL-ju na Vojkovi. Treniram tudi v klubu GEOPLIN-SLOVAN. Treninge imamo blizu Kliničnega centra.

Kaj še počneš poleg košarke? S čim se ukvarjaš v prostem času? Ali delaš?

V prostem času grem na kakšno zabavo, družim se s prijatelji, skupaj gremo v kino, na bowling, na pijačo ...

Česa si trenutno najbolj želiš? Pri košarki in v življenju nasploh.

Najbolj si želim uspešno igrati košarko.

Kaj je do zdaj tvoj največji športni uspeh?

20. junij, leta 2004, evropsko prvenstvo.

Kakšni so tvoji cilji za prihodnost?

Najbolj si želim priti v 1. ligo – v SLOVAN ali TRIGLAV.

Hvala za pogovor. Želim ti veliko športnih in osebnih uspehov.

»Eni pa me kar osvajajo«

Vera Lištvanova

Edina udeleženka tabora iz tujine je bila hčerka od Lade Lištvanove, Vera. Pripravila sem kratek intervju z njo.

Maja Kuzma

Se lahko malo predstaviš?

Sem Vera Lištvanova in sem s Češke, natančneje iz mesta Brno. Kmalu bom stara 17 let. 8 let sem hodila v redno šolo, zadnji dve leti pa v šolo za gluhe. Letos septembra bom šla na srednjo ekonomsko - računalniško šolo, ki pa je prav tako šola za gluhe. Obožujem snowboard (deskanje na snegu) in zelo rada poslušam glasbo.

Kdo te je spodbujal, da si prišla na tabor?

Moja mami, Lada.

Ker se udeležuješ raznih taborov, me zanima, kakšna je razlika med našim taborom in češkimi tabori.

Na Češkem je več športnih aktivnosti, v Sloveniji pa se tabor bolj nagiba k pridobivanju izkušenj oz. izobrazbe. Drugače pa so si tabori podobni.

Katerih slovenskih besed si se naučila? Ali je češki jezik podoben slovenskemu jeziku? Kaj pa znakovni jezik?

Že peto leto znam kar nekaj slovenskih besed. Češki jezik je zelo malo podoben slovenskemu, enaka sta si v besedi PROSIM. Malo sta si različna, ampak več besed je enakih.

Najbolj me zanima, kakšna je šola za gluhe na Češkem?

Učitelji morajo obvezno znati znakovni jezik, v nasprotnem primeru ga odpustijo. V starih časih je bilo veliko gluhih učiteljev, sedaj sta na moji šoli samo 2. Problem vidim v komunikaciji. Nekateri učitelji se ne morejo več prilagajati učencu, če morajo vedno ponavljati eno in isto snov, češ da učenec ne razume ali pozabi. Večina gluhih učiteljev išče službo v drugih državah. Mlajša generacija je slabša od starejše generacije.

Kakšno mnenje imaš o nas, udeležencih tabora?

Ste v redu, šaljivi, nekateri so malce preveč »švoh«. Več komuniciram s tistimi, ki znajo komunicirati z menoj. Eni pa me kar osvajajo, joj (smeh).

Kaj meniš o Kranjski Gori in na splošno o Sloveniji?

Tukaj v Kranjski Gori sem drugič. Prvič sem prišla sem v zimskem času, ko sem šla na snowboard na smučišče. Takrat je bilo super. Nerada hodim na pohode. Drugače je Kranjska Gora zelo lepa. Všeč mi je Bled. Tukaj so oblačila predraga, na Češkem pa je malo ceneje. Na Češkem je zrak zelo onesnažen, tukaj po opažam, da je manj.

Katere lepe spomine na tabor boš obujala? Bi še rada kdaj prišla na naš tabor?

Hmmm, nočna orientacija! Všeč mi je bilo kolesarjenje, lepota gora, dobra komunikacija z udeleženci. Ali bom še enkrat prišla sem? Vse je odvisno od mojega časa. Udeležujem se raznih taborov in če bom imela čas, bom prišla.

S kom si se najbolj ujela izmed udeležencev, preden si se navadila na nas?

Najbolj sem se ujela z Matejo in Janom.

Kaj bi nam rada na koncu povedala?

Komunikacija je super, lepo je tukaj, upam da bom drugo leto še prišla. Hvala Maji, da me je naučila tehnike košarke. Tudi drugim se zahvaljujem, da me niso ignorirali in da so me lepo sprejeli medse in mi pomagali prevajati, če česa nisem razumela. Hvala tudi moji mami Ladi, da me je spodbudila, da sem prišla na tabor.

»Različne kretnje, različne kulture«

Lojze Potočnik

Letos se je v Madridu, Španija, odvijal svetovni kongres WFD. Trajal je od 13. do 22. julija 2007. Udeležila sta se ga tudi Peter Potočnik Hönigsman in Lojze Potočnik. Glede na to, da se je Lojze tega kongresa prvič udeležil, sem pripravila kratek intervju z njim.

Majčka

Zakaj si se odločil, da boš šel na kongres WFD?

Odločil sem se zato, ker sem si želel kontakta z gluhihmi z vsega sveta. Mislil sem, da imamo mi Slovenci podobne kretnje kot ostale države, a sem ob obisku tega kongresa spoznal, da sem se zmotil in začel na vse drugače gledati. Različne kretnje, različne kulture, različna njihova znanja, ... Zanimalo me je tudi, kakšni sta skupščini WFD in WFDYS, želel pa sem tudi izvedeti, kaj pripravljajo.

Ko si prišel v Madrid, kako si se počutil, ko je tam mrgolelo toliko različnih ljudi?

Prvič, nobenega nisem poznal razen naših slovenskih predstavnikov. Bil sem zelo zmeden! Skratka, nisem imel znanja mednarodnega znakovnega jezika, saj sem večino svojih let hodil v integracijo, nato pa sem obiskoval srednjo šolo v Zavodu, takrat pa sem se začel učiti znakovnega jezika. Zato sem mislil, da imamo vsi enake oz. podobne kretnje, kar pa se je izkazalo za zmoto. Na srečo sem imel zraven Petra, da mi je lahko prevajal. Hvala, Peter! (smeh)

S kom izmed udeležencev kongresa si najprej vzpostavil stik?

Kot prvo, mi je Peter najprej predstavil svojega prijatelja Jamesa iz Združenih držav Amerike (New York), s katerim sem se pa težko sporazumeval. Sčasoma sem s pomočjo opazovanja pogovorov med Petrom in ostalimi udeleženci postopoma usvajal znanje mednarodnega znakovnega jezika. Nato pa sem tudi sam vzpostavil stik z nekom brez pomoči Petra, vendar pa se z nikomer nisem tesneje povezal.

Kaj ti je bilo najbolj zanimivo na predavanjih, ki si jih se udeležil? Povej kaj o njih!

Kot prvo bi rad povedal, da predavanj, ki sem se jih udeležil, nisem veliko spremljal, saj nisem razumel oz. nisem obvladal mednarodnega znakovnega jezika. Zaradi tega sem predavanja slabo razumel, tu pa tam sem »pocukal« Petra, ki je bil moj »prevajalec«. Najbolj mi je bilo zanimivo predavanje o Camp Deaf Youth (kamp gluhih mladih), kjer sem pozorno gledal oz. poslušal, kako naj bi razvili Zvezo mladih gluhih v svoji državi.

Podaj mi svoje mnenje oz. vtise, ki si jih doživljal v času bivanja v Španiji.

Madrid je veliiko mesto. Videl sem ogromno ljudi, seveda, kot vedno, sem rad opazoval lepe punce. S Petrom sem obiskal muzej Prado, bila

sva tudi na avtobusu London, kjer sva z užitkom opazovala različna mesta ... Hrana, pijača in ostale stvari so bile dvakrat dražje kot v Sloveniji (hvala bogu, da živim v Sloveniji in ne v Španiji). Na stadionu sva gledala, kako se je človek boril z bikom. Joj, jaz tega v življenju ne bi nikdar počel!

Kakšna je razlika med izobraževanjem gluhih v Sloveniji in drugod?

Opazil sem, da ima večina mladih gluhih iz različnih držav več znanja kot naši mladi gluhi v Sloveniji. Primerjal sem svoje in njihovo obnašanje in znanje ter sem opazil veliko razliko. Ker je Slovenija majhna država, je bilo zanimivo primerjati različne kulture in se pogovarjati o tem, kakšne težave pestijo vsako državo na področju izobraževanja.

Kakšno je tvoje mnenje o kongresu, o predavanjih, spoznavanju novih ljudi?

Nisem šel na vsa predavanja, ker mi niso bila zanimiva, bila pa so tudi nerazumljiva. Najbolj sem se posvetil novostim na področju mladih gluhih. Rad sem spremljal tista predavanja, kjer so predavali, kako v različnih državah potekajo mladinski tabori in kjer so »predstavniki« predstavljali svoja mnenja, ideje, kako naj se izobražujejo mladi in česa novega naj bi se naučili oz. so se naučili.

Kaj bi rad povedal za zaključek?

Zelo mi je bilo všeč, da sem spoznal nove prijatelje iz različnih držav in da smo se imeli lepo. Veliko smo se pogovarjali, a bili so trenutki, ko se nismo prav razumeli in ti pripetljaji so nas spravili v smeh. Bilo je zelo zabavno.

»Bodite aktivni na raznih aktivnostih«

Catherine Muller in Daniel Greenwood

Našo deželo sta v času med 16. in 20. 11. 2007 obiskala Catherine Muller in Daniel Greenwood, ki sta iz Nove Zelandije. V tem času sta preživela z nami mnogo trenutkov, si ogledala slovenske pokrajine, spoznavala slovensko kulturo, predvsem pa smo si izmenjavali predloge in novosti na področju razvoja mladih gluhih.

Majčka

Se lahko predstavita?

Catherine: Sem Catherine Muller. Stara sem 22 let. Sem iz Nove Zelandije, točneje iz Aucklanda (Severni otok). Izhajam iz družine, kjer sem edina gluha. Od otroštva obožujem nogomet in netball (igra je podobna košarki in ima podobna pravila, le da se ne tolče po tleh, ampak se podaja in meče v koš brez table). Nova Zelandija ima gluho ekipo za netball, v katero sem se leta 2006 vključila tudi jaz. Trenutno študiram na univerzi Auckland, smer angleški jezik. Čez eno leto bom diplomirala. Mislim, da bom v prihodnosti učila slišče znakovni jezik in gluhe angleški jezik. Ali bo to res, pa bomo videli po končanem študiju.

Daniel: Sem Catherinin zaročenec, Daniel Greenwood. Star sem 26 let. Prebivam v istem kraju kot Catherine, v isti hiši. Rodil sem se gluh in v družini sem edini gluh. V mladosti sem se rad ukvarjal s plavanjem, treniral košarko 12 let (bil sem včlanjen v gluho reprezentanco Nove Zelandije), do sedaj pa 5 let ragbi (pravi ragbi) – (z gluho ekipo, delno tudi s slišječimi) in touch-rugby (ragbi na dotik). Sem profesor športne vzgoje, trenutno delam v šoli za gluhe kot učitelj športne vzgoje in učitelj za mlade gluhe od 18 do 20 let, ki ne vedo, kam iti po končani srednji šoli. Trenutno sem član upravnega odbora WFDYS (od 2007 do 2011).

Zakaj sta se odločila, da bosta potovala po Evropi?

Catherine: Želela sem spoznati nove prijatelje, navezati z njimi stike, izmenjati izkušnje, uživati, spoznati različne kulture ...

Daniel: Ideja je bila skupna, saj sam si želel videti, kakšne so šole za gluhe po različnih državah.

Kako sta zaslužila denar in koliko časa sta že v Evropi?

Catherine: Pred kongresom WFD v Španiji (8 mesecev) sva začela razmišljati, kako bi po kongresu nadaljevala pot. Odločila sva se, da bo vsak od naju delal in zaslužil denar. Jaz sem delala na Zvezi za gluhe, Daniel pa je delal kot učitelj športne vzgoje. Skupaj sva delala 7 mesecev. Za kongres, ki sva se ga udeležila oba, in kamp, ki se ga je udeležil le Daniel, pa sva dobila tudi denarno podporo od sponzorjev. Denar od sponzorjev je bil namenjen samo za plačilo letala od Nove Zelandije do Španije in nazaj, za bivanje, hrano in potovanje po Evropi pa sva porabila denar, ki sva ga zaslužila med 7 - mesečnim delom. Po Evropi potujeva že 5 mesecev in pol.

Zakaj sta se odločila obiskati še Slovenijo?

Catherine: Leta 2005 sem na svetovnem mladinskem kampu za gluhe na Švedskem spoznala Petra in ostale 4 slovenske udeležence. Konec zadnjega dneva pred odhodom domov smo si izmenjali majhna darilca oz. nekaj za spomin in tako mi je nekdo izmed slovenskih udeležencev dal prospekt o Sloveniji, ki mi je bil všeč. Želela sem si, da bi nekoč obiskala Slovenijo in kot vidite, se mi je želja uresničila.

Daniel: Kot član gluhe košarkarske reprezentance Nove Zelandije sem se nekajkrat srečal s slovensko ekipo na tekmovanjih in sem imel željo, da obiščem Slovenijo in Ljubljanski grad.

Kaj vama je bilo všeč?

Catherine: Zelo mi je bil všeč Bled, še posebej zgodovina Bleda, ki mi jo je pripovedovala Tanja Potočnik Hönigsman.

Daniel: S Catherine in Petrom Potočnikom Hönigsmanom smo obiskali gluhega vinarja Bogomila Starca, ki živi na primorskem. Tam sem občutil zelo topel sprejem. To mi je bilo najbolj všeč, ker sem se počutil domačega, neodrinjenega, sprejetega. Seveda pa sem užival tudi v »zabavi« in vicih.

Katere države sta že obiskala?

Catherine in Daniel: Španijo, Maroko, Anglijo, Škotsko, Nemčijo, Nizozemsko, Belgijo, Norveško, Švedsko, Dansko, Češko, Avstrijo, Slovaško, Madžarsko in Hrvaško. Trenutno sva v Sloveniji, nato pa naju pot pelje v Italijo, od tam še v Francijo, nato pa v Singapur, kjer zaključiva in odletiva v najino deželo, Novo Zelandijo.

Česa sta se udeležila v Španiji?

Catherine: Kongresa.

Daniel: Kampa in kongresa. Pred 4 leti sem želel iti v Kanado, a mi ni uspelo zaradi šolskih obveznosti. Želel sem spoznati različne kulture, prijatelje, se povezati v močno skupnost za boljši razvoj mladih gluhih po svetu. Ker mi to prej ni uspelo, mi je pa sedaj.

Kako sta uskladila potovanje s bivanjem, hrano, pranjem oblačil?

Catherine: Že v Španiji sem se povezala z drugimi prijatelji, se zmenila ... Za nadaljnje načrtovanje pa sva pri prijateljih uporabila njihov računalnik ali pa računalnik kje v mestu. Jedla sva sama in seveda tudi s prijatelji v restavracijah ali v njihovi domači kuhinji. Oblačila sva dala prati v hostel, ker je bilo ceneje, občasno tu pa tam so bili nekateri prijatelji zelo dobrosrčni in vljudni, saj so nama ponudili, da pereva pri njih.

Opišita mi na kratko Novo Zelandijo z vidika gluhih.

Catherine: Na Novi Zelandiji imamo 2 šoli za gluhe. Na severni Novi Zelandiji obstajata dva oddelka: eden je za gluhe, drugi pa za mešane skupine t.j. gluhi + slišišči (podobno kot integracija). Na južni Novi Zelandiji pa je samo šola za gluhe. Pri nas je okoli 7.000 gluhih prebivalcev. Zveza gluhih Nove Zelandije (Deaf Association of New Zealand) ima 12 pisarn. Imamo tudi 16 društev gluhih, od katerih so 4 odprta od ponedeljka do petka vsak teden (ob petkih so družabna srečanja), v ostalih društvih pa je odprto družabno srečanje enkrat na mesec oz. občasno.

Kaj želita povedati na koncu vsem nam?

Daniel: Vsem vam želim, da bi se vaša mladina razvila in postajala vse močnejša. Ne obupajte, še vedno se borite, bodite aktivni na raznih aktivnostih, saj so te pomembne za vašo prihodnost. Naj se čim več mladih vključuje v aktivnosti, ki jih načrtujete in seveda poskusite rešiti probleme s financami.

»Kjer je volja, je tudi pot«

Sandi Lakner

Z mag. Sandijem Laknerjem sva se pogovarjala v prostorih Mestnega društva gluhih Ljubljana, eno izmed sred ob osmi uri zvečer. Sandi je zanimiv sogovornik, rad odgovarja na vprašanja in nima težav pri odgovorih. Je neposreden, odprt in skromen človek. Najin pogovor je potekal kot sledi:

IV

Kdaj in kje si se rodil?

Rodil sem se 10. novembra 1979 v kraju Sindelfingen v Nemčiji.

Kdaj si prišel v Slovenijo?

Ko sem imel tri leta.

Kdaj si oglušel?

Slušni aparat sem nosil že, ko sem bil star 18 mesecev. Pri 15. letih se mi je sluh močno poslabšal. Zdravniki še danes ne vedo, zakaj je prišlo do tega. Po tem sem še sedem let nosil slušni aparat, ki pa mi je iz leta v leto manj pomagal. Pri mojih 21. letih sem dobil polžev vsadek, ki ga nosim še danes.

Ali ti polžev vsadek kaj pomaga, ali z njim slišiš določene zvoke?

Da, polžev vsadek mi zelo pomaga. Z njim slišim veliko različnih zvokov. Brez njega bi mi bilo veliko težje.

Kako je bilo po vrnitvi v Slovenijo?

Kot predšolski otrok sem hodil v vrtec v Sevnici skupaj s slišječimi otroki. V osnovno šolo so me starši vpisali v Boštanju. Tudi tu sem bil med slišječimi vrstniki.

Kakšen pa je bil učni uspeh?

Bil sem priden učenec. Vseh osem razredov osnovne šole sem bil odličen. Z učitelji nisem imel težav in sem jih dobro razumel. Kot sem že povedal, pa se mi je sluh močno poslabšal v osmem razredu.

Kje si nadaljeval šolanje po osnovni šoli?

Po osnovni šoli sem se vpisal na ekonomsko srednjo šolo v Brežicah.

Ali so te spremljale težave pri učenju in če da, kakšne?

Težave sem imel pri strojepisju. To pa predvsem zato, ker nismo imeli učbenika. Profesorica nam je vse razlagala ustno. Tu pa so nastopile moje težave, ker ji pri predavanjih nisem mogel dobro slediti. Zanimivo je, da sem imel na začetku veliko težav z umetnostjo. Nisem namreč vedel, kaj profesor zahteva od nas, vendar sem po prvem trimestru ugotovil, kakšne so zahteve in nato nisem imel več težav. Pri pouku, odvisno od predmeta, so pri meni sedeli različni sošolci, ki so mi pomagali slediti šolski materiji. Radi so mi pomagali, za kar sem jim zelo hvaležen.

Kaj pa matura oziroma zaključek šolanja na srednji šoli?

Ni bilo nikakršnih težav. Maturu sem izdelal z rezultatom, ki me je uvrstil med najboljše maturante na šoli.

Kaj pa po končani srednji šoli, kdo ti je svetoval, kje naj nadaljuješ študij?

Za nadaljevanje študija sem se odločil sam. Izbral sem študij ekonomije na Ekonomski fakulteti v Ljubljani.

Vpis na ekonomijo v Ljubljani je pomenil selitev iz tvojega doma. Kje si stanoval v Ljubljani?

V času študija sem stanoval v študentskem domu na Topniški ulici za Bežigradom.

Kot gluhi osebi ti je bilo težko spremljati predavanja, ali si se posluževal koriščenja tolmača za znakovni jezik?

V 1. in 2. letniku ni bilo večjih težav, saj smo imeli dovolj učbenikov. V 3. in 4. letniku pa je bilo veliko težje. Učbenikov za večino predmetov nismo imeli. Moral sem uporabljati zapiske drugih študentov. Težava pri tem je, da vsak slišči študent dela zapiske po svojih potrebah, ki pa niso vsem enake in enakovredne tistim, ki jih imaš sam. Najtežje je bilo pri tistih profesorjih, ki so predavali brez uporabe prosojnic, učbenikov pa tudi ni bilo, saj sem bil odrezan od vsebine predavanj. Tolmačev za znakovni jezik nisem koristil.

Kaj pa po diplomi na Ekonomski fakulteti?

Ker sem imel težave pri iskanju zaposlitve, sem se raje, kot da bi izgubljal čas, vpisal na podiplomski študij. Na tem študiju je bilo tudi nekaj predmetov, ki so mi bili zares težki. Ob prvem polaganju enega izmed teh izpitov še ni bilo učbenika in sem se učil iz zapiskov, ki so bili zelo slabi. Ko sem se drugič učil za izpit, pa je že bil učbenik, iz katerega sem se učil, v katerem pa je pisalo vse drugače kot v zapiskih, vendar pa sem ob uporabi učbenika izpit tudi uspešno opravil. Če ima človek voljo in je vztrajen, premaga vse težave.

Kdaj pa je prišla prva zaposlitev?

Moja prva zaposlitev je bil pripravniški staž na računskem sodišču v letu 2005 in prvi polovici leta 2006. Po končanem pripravništvu sem tri mesece iskal zaposlitev. Po treh mesecih iskanja sem se zaposlil na ministrstvu za finance, kjer delam še danes.

Magistrski študij si pripeljal pred sklepno dejanje, t.j. zagovor magistrskega dela pred komisijo. Kako je bilo na zagovoru?

Priznam, pred zagovorom sem imel malo treme, a ko se je moj zagovor pričel, je bila trema pozabljena, moje misli so bile usmerjene v vsebino mojega magistrskega dela in na vprašanja komisije.

Zagovora je bilo konec, kako si pričakal odločitev komisije, da ti pove svojo oceno tvojega dela oziroma zagovora?

Trema se je brez razloga povrnila. In čakal sem z nestrpnostjo.

Komisija je odločila in te poklicala pred sebe, da ...?

Komisija me je poklicala nazaj v predavalnico in mi sporočila njihovo odločitev, ki je bila: **USPEŠNO STE OPRAVILI VAŠ ZAGOVOR MAGISTRSKEGA DELA!** In mi čestitala. Zelo sem bil vesel, da sem prestopil, kljub moji gluhoti, še eno stopničko, in to stopničko znanosti. Postal sem magister ekonomskih znanosti.

Kakšen pa je tvoj vsakdan, kaj rad piješ?

Pijem sokove in druge brezalkoholne pijače.

Najljubša jed?

Najljubša jed, hm, pica in razne testenine so moji favoriti.

Ali bereš knjige in katero si prebral zadnjo?

Rad berem, najljubša knjiga mi je bila Gospodar prstanov. Nazadnje pa sem prebral Harryja Potterja.

Ali hodiš v kino?

Včasih, ko sem bil še študent, sem rad hodil v kino, sedaj pa ne hodim več.

Kaj pa rekreacija?

Rad tečem in plavam.

Članki, ki jih pišeš za glasilo Odmev tišine, so kvalitetni in strokovni!

Zelo rad pišem. Pri tem si pomagam tudi s prevajanjem iz angleščine. Zanima me predvsem vsebina, ki govori o gluhih, o njihovih težavah in rešitvah, ki jih nekatere države ponudijo gluhim. Tudi področje šolanja gluhih me zelo zanima. S šolanjem gluhih otrok na našem ljubljanskem Zavodu pa nisem zadovoljen. Otroci se naučijo veliko manj, kot bi se ob dobri pomoči učiteljev in profesorjev lahko.

Kje preživljaš dopust?

Različno, na morju, pa tudi v hribih.

Še hipotetično vprašanje. Če bi imel dovolj »cvenka«, kam bi šel na dopust?

Rad bi šel na potovanje po evropskih državah, nato pa še mali skok v Ameriko.

In za konec, kakšna je vaša morebitna želja, priporočilo?

Gluhim želim, da bi se čim bolj trudili za boljšo izobrazbo. Z veliko truda se da marsikaj narediti. Tam, kjer je volja, je tudi pot.

Sandi, najlepša hvala za tvoj čas in odgovore. V svojem in imenu bralcev glasila ti iskreno čestitam ob uspešnem zagovoru magistrskega dela in pridobitvi naziva magister ekonomskih znanosti. Veliko sreče v službi, kot tudi v privatnem življenju.

»Učimo se vse življenje«

Nina Orešnik

Predstavljam vam študentko Nino Orešnik, vodjo kulturne sekcije Mestnega društva gluhih Ljubljana (MDGL), ki je tudi napovedovalka v slovenskem znakovnem jeziku na spletni televiziji Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS), sodeluje pa tudi v gledališki skupini Tihe stopinje.

Majčka

Nina, se nam lahko, prosim, predstaviš?

Ahhh, ne bom se vam predstavljala, ker sem vsem že tako znana, saj smo Orešnikovi (smeh).

Kakšen občutek si imela, ko si postala vodja kulturne sekcije MDGL?

Vodja kulturne sekcije MDGL? Saj še sama ne vem, kako sem to postala ... Vse se je odvijalo s svetlobno hitrostjo. Kot veste, v MDGL delajo samo starejši gluhi, zato so želeli, da bi bili tudi mladi aktivni. Zato sem se ponudila, da bi opravljala to nalogo. Hmmm, v bistvu sem se je ustrašila, hahaha ... Vendar so me Meri, Igor, Tanja in ostali potolažili in rekli, da mi bodo pomagali, če bo kaj narobe ... Saj veste, da se učimo vse življenje.

Letos praznujemo 10-letnico obstoja društva. Katere programe boš vpeljala?

To pa naj še ostane skrivnost ...

Tebe velikokrat tudi vidimo kot napovedovalko v slovenskem znakovnem jeziku na spletni TV ZDGNS. Nam lahko poveš, kako si začela in kakšen občutek si imela, ko si bila pred kamero? Kdo te je navdajal z navdihom in energijo za to delo?

Začela sem že davno nazaj, ko sem še bila smrklja. Kako sem začela, se ne spominjam ... Menda so me v svet studia na ZDGNS potegnili moj ata, Fredi in Paveu. Najprej sem vodila mesečno oddajo Videonovice s kolegom Fredijem. Prav on, Fredi, je v studio vnesel veliko sproščenosti, smeha in me spodbujal za naprej. Prav tako tudi ata in Paveu. In tako so se stvari razvile, da sem na Spletni TV. Na začetku je bilo malo zmede, ker nisem bila navajena, da samo kretam v kamero in berem iz bobna, vendar pa sem to s pomočjo Fredija prerasla ...

Na področju gledališča gluhih sodeluješ tudi v skupini Tihe stopinje. Kako in zakaj si se odločila, da boš sodelovala v tej skupini?

V MDGL sem začela igrati, še preden sem začela sodelovati v skupini Tihe stopinje, in sicer pod režisersko taktirko Ivane Djilas. Igrali smo »Matiček se ženi« in »Otroci manjšega boga«. Nato me je Dami Šebjan povabil v njihovo skupino in od takrat dalje igram z njimi. Zakaj? Ker je včasih moja mama zelo rada igrala pantomimo, tako da je to ostalo v moji krvi in sem se navduševala nad igranjem. Še zdaj se, ker me sprosti edinole to, da sem članica skupine Tihe stopinje.

Toliko aktivnosti imaš, seveda ob njih ne pozabljaš na nas, še vedno si naša »aktivna« pobudnica. Kdaj pa si vzameš prosti čas zase?

Prosti čas? Ah, se že kaj najde ...

Kaj bi rada nam vsem na koncu povedala?

Bodite še naprej aktivni, veseli, ljubljeni in srečni, ne glede na vse ... Skratka, CARPE DIEM!

»Živim zdravo, se dosti gibljem in poskušam ohranjati stik z naravo«

Ana Krotko

Ana Krotko je naša najstarejša članica. Stara je 90 let in kljub njenim visokim letom je še vedno aktivna. Vsako sredo prihaja v društvo. Spoznajmo jo!

Vinko Cepec

Se nam lahko prosim predstavite?

Sem Ana Krotko, rojena sem leta 1918 v mestu Sudak ob Črnem morju na polotoku Krim (sedanja Ukrajina). Rodila sem se slišišča, ko pa sem bila stara 3 leta, sem padla in si poškodovala bobniče v ušesih in tako dobila trajno okvaro sluha.

Kaj vas tako dolgo ohranja pri življenju?

Predvsem se moram zahvaliti dobrim genom, saj so vsi moji predniki dočakali visoko starost, na primer moja mama, ki je doživela častitljivih 99 let. Poleg tega živim zdravo, se dosti gibljem in poskušam čimbolj ohranjati stik z naravo.

Kako je bilo v starih časih, ko so bile vojne in kako ste vse to preživel?

Žal je vse moje življenje prepleteno z vojnimi vihrami. Rojena sem v zadnjem letu prve svetovne vojne in že v zgodnjem otroštvu sem zaradi napete politične situacije v takratni carski Rusiji z mamom emigrirala v tedanjo Kraljevino Jugoslavijo. Kmalu zatem je bila druga svetovna vojna, ki sem jo najhujše občutila. Velikokrat smo bili lačni in v vsesplošnem pomanjkanju, vendar smo kljub vsemu preživel na račun skromnega življenja.

Kaj vam je ostalo v lepem spominu?

Iz mladosti mi je v zelo lepem spominu ostala naša skupnost deklet - skavtinj, s katerimi smo družno potovale in kampirale od Benetk, pa vse do Albanije. Tudi kasneje smo z družino precej potovali in hodili v hribe.

Kako preživljate svoj prosti čas? Kaj je vaše najljubše opravilo?

Vsak dan rada preberem dnevno časopisje in spremljam aktualne dogodke po televiziji. Kot izučena šivilja si rada včasih kaj sešijem, ob sredah pa se redno udeležujem srečanj v društvu gluhih na Trubarjevi ulici. Najraje pomagam pri hišnih opravilih, hodim na trg in včasih skuham kosilo za vso družino.

Koliko časa obiskujete naše društvo? Kaj vam je najbolj všeč v društvu?

Društva gluhih obiskujem že zelo dolgo, kakšnih 60 let. Pred ustanovitvijo Mestnega društva gluhih Ljubljana, ko je bil sedež v Ljubljani, ne pa v Zadobrovi, sem obiskovala Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana, sedaj pa obiskujem Mestno društvo gluhih Ljubljana. V društvu mi je najbolj všeč druženje in pogovarjanje s člani vseh starosti. Še posebej pa so mi všeč naši skupni izleti.

Kaj bi na koncu povedali bralcem OT?

Vsem bralcem OT sporočam, da naj še naprej vestno berejo revijo, saj iz nje izveš veliko novih in zanimivih stvari.

»Od ustanovitve MDGL do danes«

Meri M., Saša L., Mladen V.

Ob 10. obletnici obstoja društva je čas, da pogledamo, kaj vse se je dogajalo v preteklosti. V ta namen smo prosili tri gluhe osebe – Meri Möderndorfer (kot ena izmed soustanoviteljic), Saša Lukić (sedanji predsednik MDGL), Mladen Veršič (bivši predsednik MDGL in sedanji podpredsednik MDGL), da so za vas podali svoje poglede, misli in mnenje o 10-letnem obdobju od ustanovitve do danes. Preberite, kaj so povedali.

Tanja Potočnik Hönigsman

Letos mineva 10 let obstoja društva in vas prosim, če lahko za bralce in bralke OT poveste svoje mnenje o 10-letnem delovanju MDGL?

Meri: Čas hitro teče in naše društvo je teh 10 let preživelo kljub prerokovanju mnogih naših »prijateljev«, da ne bomo preživeli niti leta. V teh desetih letih dela in življenja je bilo veliko ustvarjalne sile, saj smo iz nič, korak za korakom, ustvarili in pokazali tisto, kar znamo, zmoremo in tega je bilo veliko. Ne bom vsega naštevala, a naj bo najpomembnejše: pridobitev prostorov, finančnih sredstev in številno članstvo. Vzporedno s tem pa smo realizirali zastavljene cilje, kot je obuditev kulture gluhih (gledališče, film, mladi, glasilo OT ...). Vsega tega ne bi bilo, če v društvu ne bi delali entuziasti kot so bili pokojna Maja, Petra, Magda, Fredi, Maja, Tanja, Peter, Vinko in vsi neimenovani, da ne govorim o drugih naših članih. Moram reči, da je to bila dolga in težka pot, dostikrat smo doživeli tudi razočaranja, a poleg sebe smo imeli tudi zaupanje članstva, tako da smo šli kar naprej. Rezultat našega skupnega dela je bila javna predstavitev naše 10. obletnice v Gledališču za otroke in mlade. Bilo je lepo in to je naša skupna nagrada.

Saša: Ja, res je, letos mineva 10 let obstoja društva – v teh desetih letih, odkar se je društvo ustanovilo, je bilo narejenih veliko zelo dobrih programov, od socialnega programa, pa vse do mladih, itd. Ogromno naših članov – vodje programov in prostovoljcev, je dalo od sebe veliko volje, truda, znanja in želja, brez njih društvo ne bi bilo tako uspešno. Že od samega začetka sem član Mestnega društva gluhih Ljubljana. Spremljal sem dogajanje v društvu in moram napisati, da delo v društvu ni lahko. Za približno 300 članov imamo enega tajnika/co, kar pa zanj/o ni lahko. Pomembno je, da nadaljujemo tam, kjer smo začeli, se pravi, z dobrimi programi za vse naše člane. Kot predsednik si želim, da društvo uspešno nadaljuje tam, kjer je začelo, takšna je bila tudi želja ustanoviteljev društva in nas, članov.

Mladen: Vesel sem, da društvo deluje že deseto leto. Delo je potekalo dobro, kar dokazujejo člani sami, tako da radi pridejo v društvo. Imeli smo in imamo bogate programe z aktivnostmi na področju sociale, kulture, športa, izobraževanja. Prav tako me veseli, da glasilo pod okriljem Vinka Cepca deluje že od začetka dalje.

Katera je po vašem bila največja prelomnica v 10-letnem obstoju MDGL?

Meri: To je bil čas, ko je kljub negiranju in zanikanju ter nespoštovanju obstoja Mestnega društva gluhih Ljubljana, Zveza društev gluhih in

naglušnih Slovenije, po štirih letih le sprejela naše društvo v svojo družino kot dvanajsto članico. Spomini na tiste čase niso najlepši, a to je že druga zgodba.

Saša: Včasih so v društvu padci in vzponi in tako je vsepovsod, ampak pomembno je, da kljub vsemu slabemu društvu nadaljuje z dobro planiranimi in izpeljanimi programi. Društvo je prijazno do vseh članov in ne pomagamo samo našim članom, temveč je društvo odprto za vse gluhe in naglušne.

Mladen: To je bilo v času trdega pogovarjanja z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije za sprejem našega društva v članstvo Zveze. Sam sem v to vložil veliko časa in energije. Še pred tem sem se boril in tudi uspel doseči, da imajo naši športniki na nivoju Športne zveze gluhih Slovenije enake pravice kot vsi drugi.

Kateri dogodek se vam je najbolj vtisnil v spomin in zakaj?

Meri: Veliko dogodkov je bilo, ki bodo ostali v lepem spominu, recimo prva komedija »Matiček se ženi«, prva drama »Otroci manjšega boga«, Majini plesi s telesno izpovedjo o ljubezni ..., razstava naših slikarjev v Stekleni dvorani Magistrata, tradicionalna praznovanja mednarodnega dneva gluhih na Prešernovem trgu, in še in še. Zakaj? Zato, ker je vse to edinstveno, prežeto z dušo, dano z ljubeznijo in ponosom na ogled občestvu v smislu – gluhoti je polna zvoka.

Saša: Težko vprašanje. Veliko dogodkov je bilo in ne bi znal dati najboljšega dogodka, vsak dogodek je dobro izpeljan in vreden ogleda. Morda je prav, da napišem, da se mi je dogodek na volitvah predsednika Mestnega društva gluhih Ljubljana, na katerih sem kandidiral, vtisnil v spomin, saj so me izvolili za predsednika MDGL. Drugi dogodek pa je, da je MDGL uspešno izpeljal pester kulturni program ob naši 10-letnici obstoja v Gledališču za otroke in mladino ob pomoči prostovoljcev, itd. Brez njih ne bi bilo lepih predstav in uspešnega programa, še enkrat bi se jim v mojem imenu zahvalil za njihov trud in čas, kakor tudi za tajnika.

Mladen: Brez dvoma je bila to pridobitev prostorov na Trubarjevi 24. Drugi dogodek pa je gledališka igra z nastopom naših gluhih igralcev »Matiček se ženi«, ki jo je režirala Ivana Djilas. Tudi prvi film »Luč prijateljstva« v kinu Sloga je bil super. Moram še omeniti go. Majo Vugrinec-Zupan ob njenem javnem nastopu na TV SLO 1 kot plesalka.

Katero predavanje, delavnica, ... se vam zdi, da je bila najbolj pomembna za člane in članice MDGL in zakaj?

Meri: V teh 10 letih je bilo toliko vsega: predavanj, delavnic, srečanj, potovanj, da je težko reči, katero je bilo najbolj pomembno, kajti vse je bilo kvalitetno in koristno. Ne smemo pozabiti, da smo veliko dali skozi in da skrbimo za naše šibke, starejše člane, ki so potrebni pomoči. Zanje imamo dobro organiziran psihosocialni program pomoči. Še posebej smo lahko ponosni na mladinski program – izobraževalni kampi v Kranjski Gori. Tu je še vrhunski šport pod okriljem Športne zveze gluhih, kjer imamo najboljše fante v reprezentanci, da ne naštejemo še kaj drugega.

Saša: Predavanja in delavnice za naše gluhe člane in članice jim nudijo možnost izobraževanja in informiranja, ki jim manjka v vsakdanjem življenju. Zato je dobro, da društvo organizira predavanja, npr. o zavarovanju premoženja, socialni pomoči itd. V prihodnje bi bilo dobro za vse kategorije gluhih v MDGL organizirati okroglo mizo o raznih temah vsaka dva meseca, saj bi le tako lahko člani in članice povedali, kaj si želijo slišati na predavanjih, delavnicah in drugih oblikah izobraževanja in informiranja. Dobrodošla je tudi kakšna pripomba. Tako bomo vsem članom zadovoljili vsakdanje potrebe po informacijah.

Mladen: Težko je naštetih vse aktivnosti v obdobju 10-ih let. Rekel bom, da je bil kamp za gluhe mlade pod vodstvom Tanje Potočnik Hönigsman in njenih mladih gluhih sodelavcev zelo pozitiven, poučen, zato je na mestu želja, da to ostane še naprej.

Za konec pa bi rad-a povedal-a še, da ...

Meri: Nič več in nič manj kot to, da ne pozabite: mi smo naredili osnovo – ustanovili društvo, pridobili prostore in sredstva ter zagotovili številno članstvo. Vse to še vedno imate. Na vas mladih je, da naše delo nadaljujete vi, da skrbite za medgeneracijsko usklajevanje, združevanje. Pred nami so zelo težki časi, denarja bo vedno manj, zato je že sedaj potrebna posebna modrost za vsako odločitev, ki je pred nami. Vsem članom in sebi čestitam za skupno prehojeno pot desetih let in jim želim za naprej veliko novih uspehov.

Saša: Na koncu bi se zahvalil vsem članom za pohvale pri organiziranju kulturnega programa ob 10. obletnici delovanja MDGL. Kot predsednik MDGL se bom še naprej trudil po svojih najboljših močeh izpeljati programe, ki vas bodo zadovoljili.

Mladen: Ena sama želja je še tu, da društvo še naprej deluje pozitivno, v dobro vsega članstva in da ostanemo dobri prijatelji, tako tu kot širom Slovenije, ker je dom gluhih.

»Moj jezik, moj svet, moja kultura«

Ellen Séau in Ludovic Ducasse

Slovenijo so pred EUDY kampom v Srbiji obiskala 3 dekleta z Norveške in Grčije. Opazili ste jih lahko v prostorih Mestnega društva gluhih Ljubljana. Nekateri pa ste se imeli z njimi priložnost pogovarjati. Več o njih si lahko ogledate na spletni televiziji ZDGNS, kjer je objavljen intervju Roberta Laha Veršiča.

Po vrnitvi iz EUDY kampa, nekaj dni zatem, sta nas obiskala prijatelja iz Francije: Ellen Séau je bila udeleženka EUDY kampa, Ludovic Ducasse, ki je bil z njo, je pa raziskoval Evropo. V tistem času, natančneje 5. avgusta 2008, smo se dobili pri železniški postaji v Ljubljani. Z njima so se poleg mene imeli priložnost spoznati še Joško Šinkovec, Lea Bijol in Robert Lah Veršič. Na prijetno vetrovnem in hladnem večernem klepetu sem za vas pripravila mini intervju z njima.

Majčka

Ellen in Ludovic, predstavita se.

Ellen: Zdravo! Sem Ellen, iz Francije. Sem čisto gluha (po koreninah sem pri 4. generaciji – vsi moji prapra sorodniki so bili gluhi in do sedaj je še vedno tako). Stara sem 25 let in študiram sociologijo v Parizu. Sprva sem študirala pravo, zaradi slabega tolmača (ni bilo najti koga, ki bi znal razločno in jasno prikazati v kretnji prave besede) sem opustila študij prava in sedaj na novo študiram. Sedaj je vse lažje.

Moja želja je, da bi se vključila v profesionalno gledališče IVT, kjer je tudi moj prijatelj, Ludovic. Gledališče zame pomeni: »Moj jezik, moj svet, moja kultura. Vse v meni.« Pred dvema letoma sem se za 4 mesece udeležila mednarodnega izobraževanja »Frontrunners« na Danskem. Cilj tega izobraževanja je spremeniti oz. spodbuditi gluhe v svoji državi do boljšega obstoja samega sebe in skupne povezanosti, kar je bilo namenjeno predvsem mladim. V Franciji že dobro leto spodbujam mlade in lepo napredujemo. Moja mami je vodja v Zvezi gluhih v Franciji kot prostovoljka in z njo rada sodelujem.

Ludovic: Helooooow! Sem Ludo. Star sem kot Ellen, torej 25 let. Živim v Parizu, zelo blizu mosta, od koder se vidi cel Pariz. Delam v gledališču IVT kot igralec, režiser, pišem zgodbe ... Skratka, predstava poteka tako, da so zgodbe predstavljene v jeziku gluhih. Sedaj študiram na Fakulteti za gledališče. Sem gluh in moja družina prav tako, ostali sorodniki pa ne. Rad spremljam »Frontrunners« na njihovi spletni strani in IVT.

Zanima me, kako deluje vaša Zveza gluhih v Franciji in povejta kaj splošno o gluhih pri vas?

Ludovic: O tem vem samo to, da imamo 70 različnih klubov oz. dejavnosti za gluhe po Franciji. So različni programi, npr. biljard, gledališče, ... Kaj več pa ve Ellen. Veliko se družim z gluhi, kajti tukaj je večja moč, saj se pogovarjamo z govornico rok – kretnjami. Drugače pa je res, da je

veliko gluhih zaprtih vase. Vsak gre po svoje, kot bi rekel »privat«. Šola za gluhe je v slabšem položaju, saj poučujejo sami slišišči učitelji oz. profesorji in nekateri ne obvladajo znakovnega jezika. Četudi je tolmač zraven, ne pomaga to kaj preveč. Skratka, v Franciji je slaba izobrazba pri mladih gluhih.

Ellen: Zveza gluhih, ... hmmm ... Moja mami dela na Zvezi že 6 let, kot prostovoljka. Za svoje delo ne dobiva plačila. V starih časih je bilo super, gluhi so se veliko družili, vsi so bili pod eno streho. Sedaj pa vsi odhajajo, mladi mislijo samo na zabavo. Po tem, ko sem se vrnila iz Danske, kjer sem se udeležila »Frontrunners-a«, sem že 1 leto vodja mladih na Zvezi gluhih. Mi vemo, da mladi odhajajo od nas. Zato se mi trudimo, da se gluhi, naglušni, osebe s polžkovim vsadkom skupaj držimo, aktivno sodelujemo, spodbujamo drug drugega. Da sem takšna, kakršna sem, pripisujem svojo neizmerno hvaležnost svoji mami in očetu. Kar je prej Ludo omenil glede klubov, sama menim, da imamo v Franciji okoli 200 klubov za gluhe. Ampak ti klubi pa niso povezani z Zvezo gluhih.

Imam eno informacijo za vse gluhe in naglušne. Če podam to informacijo kot primer: »Gluhi vemo za marsikatero stvar, česar slišišči ne vedo.« NE! Informacije morajo biti za vse! (Gluhi vemo za UN konvencijo, tabore za gluhe itn. Slišišči tega ne vedo, in bolj pravično je, da te informacije gredo tudi do njih.) Velja tudi v obratnem primeru.

Tako se je zaključil kratek intervju, za katerim je sledil sproščen in zabaven klepet. V spremstvu Roberta sta si ogledala še Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana in z lepimi spomini odpotovala z vlakom zgodaj zjutraj na pot.

Izabela Juriševič

»Izkušnja je najboljši učitelj«

Dragi bralci, predstavljam vam našo novo vodjo kulture, Izabelo Juriševič. V njenih besedah boste našli ogromno bogastva, ki vam lahko da misliti.

Majčka

Izabela, se nam lahko predstaviš?

Pozdravljeni vsi člani, želim se vam predstaviti. Sem Izabela Juriševič, popolnoma gluha, komunikativna, nasmejana, energična, rada spoznavam nove ljudi in seveda sprejemam nove izzive in preizkušam, če sem jim kos.

Kako si postala vodja kulture?

Hm ... do tega je prišlo v času počitnic, ko smo začeli z vajami za 10. obletnico Mestnega društva gluhih Ljubljana. Igor mi je namignil, da bi lahko v društvu kaj delala. Ni mi bilo jasno, na kaj je cilj. Malo sem se že bala ali bom novim nalogam res kos. Ugibala sem, kaj je imel v mislih, a nobena moja ugotovitev ni bila prava. Šele pozneje mi je zaupal svoj predlog, da bi bila vodja kulture. Ob tem sem se zamislila in sem ga vprašala, kako to poteka in kakšne obveznosti ima vodja kulture. Nisem si namreč mogla predstavljati, kako to izgleda. Po eni strani me je bilo malo strah, ali bom res kos novim nalogam, saj se mi ni niti sanjalo, kakšne naloge me v prihodnje čakajo. Čez nekaj časa sem se spet oglasila v društvu, tam so bili tudi vodje drugih področij. Igor Vidmar jim je predstavil mene in jim povedal, da sem jaz nova vodja kulture. Vsi navzoči so se strinjali, da postanem vodja kulture, mi čestitali ter mi zaželeli veliko sreče na tem področju.

Kako boš usklajevala obveznosti v društvu z obveznostmi na fakulteti?

Že doslej sem imela nekaj težav z usklajevanjem obveznosti do društva in fakultete. Srečanj gluhih v društvu, ki potekajo vsako sredo, se namreč nisem mogla udeleževati, ker sem ob sredah imela predavanja do večera. Z malo sreče bom v decembru imela boljši urnik, tako da bom lahko vsake toliko časa obiskala društvo in predstavila različne ideje s področja kulture.

Kateri so tvoji dosedanji dosežki?

Moji dosežki – o njih moram temeljito razmisliti. Dosežek je zame dosežen cilj. Npr. uspeh v šoli, igranje klavirja in pa seveda dober uspeh na manekenski poti. Najbolj sem ponosna nase, da sem kljub svoji gluhoti igrala klavir in pri tem dokazala, da mi, gluhi in naglušni, res zmoremo vse, ne glede na ovire. Prav kot pianistka sem veliko nastopala na televiziji – npr. pri oddaji Praznične zgodbe iz školjke in pri dokumentarnih oddajah v okviru oddaje Prislunimo tišini. Igrala pa sem tudi pri raznih gledaliških nastopih. Tudi plesala sem na odru s skupino, s katero sem v

osnovni šoli vseh 8 let obiskovala ritmiko. Najljubši dosežek bi med vsemi mojimi dosežki težko izbrala, saj me je vsak dosežek izpopolnil, da sem postala še bolj samozavestna, odločna, prepričana vase. Pregovor pravi: »Izkušnja je najboljši učitelj«.

Vemo, da čez vikend rada pomagaš družini v domači gostilni in včasih tudi med tednom. Kdaj pa si sploh vzameš čas zase?

Kot že veste, ob vikendih občasno pomagam svojim staršem na turistični kmetiji »Pri Cepčovih« v Golacu. Ampak nisem vedno prisotna tam, le ko me rabijo za pomoč – na primer, ko imajo gnečo (polno ljudi), npr. ko je kakšna zabava. Med tednom pa sem v Ljubljani. Takrat se posvečam študiju in drugim obveznostim, mednje pa seveda spada tudi folklorni ples. Kadar mi dopušča čas, rada pred spanjem berem zanimive knjige. Med vikendi, ko sem prosta, grem k fantu. Skupaj z njim greva na sprehod ob obali, kolesariva ali tečeva. Skupaj ob prostih večerih tudi gledava filme ali greva s prijatelji na pijačo. Včasih pa skupaj igramo namizni nogomet.

In kaj bi rada še na koncu vsem napisala?

Za konec bi vam rada povedala, da se da s trdno voljo doseči vse, kar si zamislimo. Le verjemi in zaupaj vase! Na koncu bi vam dala zanimivo misel ... »Nihče zares poražen ni, dokler se ne vda, zato na poti k cilju le vztrajnost naj velja.« Kot vodja kulture v MDGL, bi vam bila hvaležna za vaše predloge in ideje za aktivnosti na področju kulture, ki bi zadovoljili vaše potrebe in želje. Srčno upam, da vam bo moje delo, tj. razne predstavitve na področju kulture, všeč.

Skupina »SOLZE«

Tončka Veršič

Predstavljam vam skupino Solze, ki deluje pod okriljem MDGL. Njeni člani so prav tako člani MDGL. Njen nastop smo videli 20.12.2008 na novoletnem kosilu v restavraciji BUF. Videli smo tako pesmi v kretnji, kot tudi uživali v nekaterih zabavnih nastopih. Pa pogledjmo nekaj o naši skupini, o kateri je v njenem imenu spregovorila Tončka Veršič.

Majčka

Kdo je ustanovil vašo skupino in kako se je pojavila ideja za ustanovitev te skupine?

Zelo rada kretam pesmi, še posebej narodno zabavne pesmi. Ko se je bližal nastop za počastitev naše 10. obletnice delovanja društva, sem dala pobudo in idejo, da bi na tem nastopu, ki je bil 20. septembra 2008, odkretali kakšno pesem. Spodbudila sem še Hildo Skvarča, da se je naučila svoje prve pesmi v kretnji z naslovom »V dolini tihi«. Kmalu zatem se nam je priključila Urška Žibert. Takrat naša skupina še ni imela imena.

Kako pa ste potem dobili ime »Solze« in zakaj ravno tako ime?

Naš bivši tajnik, Igor Vidmar, nas je tako poimenoval. Zakaj, pa ne ve nihče, razen njega. Upam, da bomo kmalu izvedeli, zakaj nas je tako poimenoval.

Na novoletnem kosilu, 20.12.2008, smo videli popolno zasedbo skupine Solze. Kako to, da sta se vam priključila Marjan Repše in Maja Kuzma?

Urška je želela v skupino vključiti Marjana, jaz pa Majo (op. Majčko). Z Urško sva želeli povečati skupino in tako bolj popestriti nastope tako pri narodno zabavni glasbi kot tudi pri božično-novoletnih pesmih.

Katere pesmi pa ste zapeli na nastopu in zakaj ravno te pesmi?

V bistvu je skoraj vse pesmi izbrala Urška, nekaj pa sem prispevala tudi sama. Na proslavi 20. septembra smo jaz, Urška in Hilda odkretale pesem »V dolini tihi«, na novoletni zabavi, kot skupina Solze, pa pesmi »Brizgalna brizga«, »Debela deklica«, »U kaka ritika«, »Srčna napaka«, »Po dekle«, »V dolini tihi«, »Sveta noč« in »Silvestrski poljub«. Zakaj te pesmi? Zato, ker so nam bile zelo všeč in smo domnevali, da bo tudi ostalim gledalcem tako všeč.

Na novoletnem kosilu so nekateri želeli vaš nastop videti še enkrat. Kakšno vzdušje je to vzbudilo v vas?

V bistvu sama nisem pričakovala takega vzdušja. Bilo mi je zelo prijetno, da se ravno ob mimiki in kretanju pesmi ljudje nasmejejo, še zlasti to velja za ponovitev pesmi »U kaka ritika« in »Srčna napaka«, kjer se nam je za zabavo pridružila Darja Gregorič.

Ali bomo tudi v prihodnje videli vašo skupino, seveda z novimi pesmicami?

Da, boste. In upamo, da vam bodo bile izbrane pesmi še vedno všeč.

Bi želeli na koncu še kaj povedati našim bralcem?

Najbolj si želim to, da ne bi naša skupina razpadla in da bi še vedno kje nastopala in nasmejala druge ljudi. Za to pa seveda potrebujemo spodbudo naših članov ter da bi tudi mladi prišli zraven in da bo naša skupina še večja.

Tončka, hvala, da si v imenu skupine odgovarjala na vprašanja. Želim vam veliko uspeha in smeha na vajah ter krasne in zabavne nastope.

»Bodite vztrajni in dosegli boste zeleni cilj«

Robert Žlajpah

Robert Žlajpah je vodja športne sekcije MDGL, poleg tega pa je član upravnega odbora MDGL, član uredniškega odbora našega glasila Odmev tišine, občasno pa tudi prostovoljno pomaga v društvu. Dolga leta je bil brezposeln, a se mu je vztrajnost splačala, saj je sedaj zaposlen kot administrativni delavec pri podjetju Odvetniki Šelih & Partnerji na Komenskega ulici (blizu našega društva). Ima zelo razgibano službo, saj med drugimi opravlja tudi kurirska dela, oblikuje odvetnikove projekte, vknjižuje račune,...

Tanja Potočnik Hönigsman

Robert, po eni strani te vsi poznajo, po drugi strani pa ne poznajo tvoje osebnosti, zato te prosim, če se lahko predstaviš bralcem in bralkam OT. Kako bi se opisal? Sem naglušen, a v duši se počutim kot gluhi. Dobro se počutim tudi v slišči družbi. Rad imam ljudi, zato se zelo potrudim, da imam z njimi dobre odnose in tako smo vsi zadovoljni.

Kakšna je bila tvoja pot od vstopa v osnovno šolo do sedanje službe pri znanem odvetniku?

Kot otrok sem obiskoval vrtec v Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Tam sem obiskoval tudi prve štiri razrede osnovne šole. V četrtem razredu je moja razredničarka, Brigita Urh, na pobudo mojih staršev sprožila postopek za integracijo v sliščo osnovno šolo. Uspešno sem jo dokončal v Novih Jaršah v Ljubljani. Po končani osemletki sem se vpisal v srednjo grafično šolo na Pokopališki v Ljubljani in jo uspešno zaključil. Takrat je bilo v srednjih šolah usmerjeno izobraževanje in samo dijaki z dobrimi ocenami so lahko zaključili srednješolski program. Meni je uspelo in ponosen sem na to, saj mnogi slišči sošolci niso izpolnili strogih pogojev. Po srednji šoli sem se zaposlil v tiskarni Učne delavnice, kjer sem delal kot korektor. To delo sem opravljal dobra 4 leta. Nato so me premestili na delovno mesto operaterja na digitalnem tisku. Tiskarna Učne delavnice se je preimenovala v invalidsko podjetje DAN, vendar se je kmalu izkazalo, da je dela za invalide čedalje manj in tako sem pristal najprej 2 leti na čakanju, potem pa kar 8 let na Zavodu RS za zaposlovanje. V tem času sem dobival minimalno invalidsko nadomestilo. Ves čas sem intenzivno iskal zaposlitev. Ko sem že obupal, mi je ga. Rijavec Škerl, tajnica DGN v Ljubljani povedala, da odvetniška pisarna Šelih išče invalidno osebo, da bi izpolnili kvoto, ki jo zahteva kvotni sistem zaposlovanja. Šel sem na razgovor in dali so mi čas za premislek. Sprejel sem zaposlitev, čeprav so mi ponudili slabo ocenjeno delovno mesto. Hvaležen sem prijateljici Poloni Kopini, ki me je podprla in me spodbujala.

Kakšna je tvoja sedanja služba? Kakšna je tvoja komunikacija z ostalimi sodelavci in šefom?

Odvetniška firma je imela tedaj pogodbo s Simobilom za reševanje sporov z dolžniki. Bilo je čez 43 tisoč spisov. Moja naloga je bila priprava spisov za odvetnike, vlaganje odločb sodišča v prave številke map, skratka, ukvarjanje s kartotekami. Čez nekaj mesecev je Simobil prekinil sodelovanje z odvetniško pisarno. Premestili so me v

tajništvo, kjer imam bolj razgibano delo. Opravljam administrativna dela, občasno tudi kurirska dela, vknjižujem stroškovnike odvetnikov v spise z namenom, da strankam izstavijo račune. Skratka, nisem samo v pisarni, opravljam tudi kurirska dela po mestu, kot npr. grem na sodišče, pošto, v javne ustanove itd. Komunikacija med sodelavci ni težka, kar dobro govorim in tako se med seboj zelo dobro sporazumevamo in imamo prijetne odnose. Sodelavci so me sprejeli, kot da bi bil slišič. Berem z ustnic in poslušam hkrati. Slušni aparat mi ogromno pomaga pri komunikaciji. Imam visoko izgubo sluha, ki je povprečno 98%. Če sem slučajno na terenu, mi pošljejo SMS in opravim tisto, kar mi naročijo.

Kaj bi ob tem svetoval drugim mladim, ki iščejo svojo »sanjsko« službo?

Pri iskanju služb je treba biti vztrajen, potrpežljiv in imeti malce sreče. Če se vam ponudi prilika, jo zagrabite, kajti s svojim dokazovanjem in trdim delom boste dosegli lepe uspehe.

Zanimivo je, da si vodja športne sekcije MDGL, čeprav nisi športnik oz. se ne ukvarjaš s športom, vendar si kljub temu športnik po srcu, kajne? Morda je to po eni strani prednost, ker so tukaj tudi splošno organizacijske zadeve, ki jih je potrebno obvladati.

Da, sem športnik po srcu. Nogomet in rokomet sem imel kot otrok najraje. Nekaj časa sem rokomet treniral tudi v šolskem krožku. Žal sem imel za izvenšolske dejavnosti zelo malo časa, saj je bil šolski program v slišiči šoli obširen in težaven, pa sem se veliko učil. Še anekdota iz mojega otroštva. Stanovali smo v bloku in otroci smo se zbrali na igrišču, da bi igrali nogomet. Razdelili smo si vloge in jaz sem se javil za nogometnega vratarja. Uf, rokavic za vratarja pa nisem imel – imela pa jih je moja mama, lepe, nove, usnjene - ravno prave zame. Branil sem z njimi, uničil mamine nove rokavice, o kazni pa ne govorim. Delo pri organizaciji športnih prireditev me veseli. Zdaj imam že izkušnje in vem, kako težko je prireditev pravilno izpeljati, da ta uspe. Z nasveti mi ogromno pomaga Saša, pa tudi drugi, ki imajo izkušnje.

Ali bi lahko bralcem in bralkam zaupal, kakšne so dejavnosti športne sekcije? Kaj vse bo športna sekcija organizirala v letošnjem letu?

V športni sekciji je velik poudarek na odbojki. Imamo zelo močno moško in žensko ekipo. Imamo tudi dobre šahiste. Ne smemo pozabiti na odlične igralce bowlinga, ki so vedno boljši. Tekmujejo tudi v ligi, ki sodeluje s slišičimi igralci. Imamo tudi balinarje, košarkarje. V letošnjem letu bo športna sekcija organizirala državno prvenstvo v bowlingu, in sicer v ekipnem tekmovanju. Imeli bomo tudi tradicionalne prireditve, kot so 100 gluhih na Šmarno goro, športni piknik, kostanjev piknik. Letos želim organizirati tudi odbojkarski turnir v spomin na člana Fredija Pevcina, ki je ogromno prispeval tako na športnem področju kot tudi na drugih področjih v MDGL. Poskušali bomo imeti tudi šahovski turnir v spomin na Kereca. Upam, da mi bo v letošnjem letu uspelo organizirati vse, kar sem si zamislil.

Na seji predsedstva Športne zveze gluhih Slovenije si v imenu MDGL uspešno dobil kandidaturo za organiziranje državnega prvenstva gluhih v bowlingu – ekipno (sedaj bowling - ekipno in bowling - posamično, prej pa samo bowling - posamično).

Kot vidimo, je to nova športna zvrst v bogati zgodovini Športne zveze gluhih Slovenije. Kako je prišlo do tega?

Na sestanku smo se v naši sekciji za letošnje leto dogovorili, da prevzamemo organizacijo DP v bowlingu. Na seji SZGS je predsedstvo predlagalo, da bi imeli bowling v dveh delih – ekipno in posamično. Gre za prvo ekipno tekmovanje v bowlingu. V tej zvrsti se je povečalo število ekip. Predlagali so, da bi letos poskusno izvedli ekipno tekmovanje. Po posvetovanju s Lukićem sem prevzel organizacijo ekipnega in posamičnega tekmovanja za Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana. Če se bo stvar pokazala za dobro, bo bowling v dveh delih v prihodnjih letih postal praksa. Res pa je posameznikov več kot ekip.

Letos novembra bodo potekale volitve na Športni zvezi gluhih Slovenije, pa bi ti postavila provokativno vprašanje: ali bi kandidiral za športnega predsednika na Zvezi? In zakaj?

Prav zanimivo vprašanje. Res bi bil izziv kandidirati za predsednika Športne zveze gluhih. O tem še ne razmišljam. Predsednik športne sekcije sem komaj tri leta. Pridobivam in spoznavam izkušnje s športnega področja. Mogoče bi enkrat v prihodnosti poskusil na višji stopnji, čeprav je biti predsednik SZGS odgovorna in zahtevna naloga.

Poleg aktivnosti v športni sekciji pišeš tudi športne članke za naše glasilo, pa bi te prosila za občutke ob pisanju člankov in objavi člankov? Ali bi ob tem svetoval drugim, da se opogumijo in pišejo članke za OT?

Moram reči, da je pisanje člankov v časopis OT zame nekakšen izziv. Žal nisem preveč dober pisec, a se trudim. Ker vem, da vaja dela mojstra, bom v pisanju vztrajal in se trudil za čim boljše prispevke.

Ali ti poleg službe in društva preostane še kaj časa za ostale stvari? Ali imaš kakšen hobi?

Na žalost med tednom nimam časa za ukvarjanje z ostalimi stvarmi, čeprav se kakšna urica le najde. Moj delovni čas je od osmih zjutraj do štirih popoldan, pa še za dobre pol urice vožnje do doma. Tako se največkrat zgodi, da grem po temi od doma in pridem domov, ko je že noč. Trenutno nimam nobenega hobija, zelo rad pa kolesarim. Kdaj pa kdaj rešujem križanke, bolj spremljam športne novice po televiziji kot tudi deskam po internetu. Med vikendi grem včasih na kakšno zabavo s prijatelji, bolj tudi na spremljanje kakšne tekme. Žal me tudi doma čaka delo, da malo pomagam staršem.

Kaj bi še želel povedati našim bralcem?

Bodite vztrajni in dosegli boste zeleni cilj. Ne smete se izgovarjati na ovire, bodite pogumni, zaupajte vase. Ne obupajte na vsaki oviri, ampak jo pogumno preskočite.

Hvala za vaš podarjen čas.

»Klicni center ali vezni center«

Matjaž Juhart

V zadnjem času se med gluhi in naglušnimi velikokrat pojavi beseda »Relay center«, ne znajo pa si predstavljati, kaj to pravzaprav pomeni ali pa ne vejo, kdaj bomo dobili ta klicni center v Sloveniji. V ZDA in nekaterih evropskih državah lahko gluhi in naglušni uporabniki že vrsto let uporabljajo klicni center, ki jim omogoča lažje vključevanje v življenje in delo. Namenjen je posredovanju informacij med gluhi/naglušnimi in slišječimi. Da bi vedeli več o klicnem centru, smo v ta namen povabili na intervju Matjaža Juharta, da nam, bralcem in bralkam, pove kaj več o tem. Je strokovni sodelavec in novopečeni sekretar ZDGNS, pogajalec na pogovorih z različnimi institucijami za nastanek klicnega centra v Sloveniji (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ...), član delovne skupine za ZIMI, član delovne skupine za Akcijski program za invalide 2007-2013 (v ta API je vključeno besedilo, da naj se vzpostavi klicni center v Sloveniji).

Tanja Potočnik Hönigsman

Uradni slovenski prevod besede Relay center še ne obstaja, njegova uporaba pa je sedaj v začetni fazi. Najverjetneje naj bi se imenoval klicni center za gluhe. Dokler ne bo potrjen slovenski prevod, bomo tu uporabljali kar besedo klicni center.

Ali bi lahko bralcem in bralkam na preprost način povedali, kaj to pravzaprav je?

Dandanes gluhi ne morejo klicati nujne zdravniške pomoči, ne morejo poklicati policije, ne morejo npr. poklicati svojega zdravnika ali če gluha mamica ponoči vidi jokajočega otroka in ne ve, kaj naj naredi, ali naj ga pelje k zdravnici ali naj pokliče nujno pomoč, je odvisna od drugih, mora namreč prositi za pomoč svojega otroka, sosede, sorodnike, starše. Konvencija OZN jasno pravi, da morajo biti vsi enakopravni. Tudi gluhi imajo pravico, da sami zaprosijo za pomoč brez pomoči drugih. Zato smo že leta 2005 na Zvezi prvič dali pobudo na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) in jih seznanili, da imajo za prilagoditev komunikacije gluhim dve možnosti, ali da ima vsaka državna institucija svojega človeka, ki zna uporabljati znakovni jezik ali zaposlijo tolmača. To bi bilo pretežko, zato smo poiskali druge rešitve v drugih državah po svetu. Izkušenj s svetovnih kongresov, sestankov, sem opazil, da imajo v Ameriki tako imenovani klicni center, to je povezovalni center. Ta klicni center dela 24 ur na dan, notri pa je zaposlena oseba, ki zna uporabljati znakovni jezik, tj. tolmač ali oseba, ki obvlada znakovni jezik. Zato se lahko gluha oseba od doma, s ceste, kjerkoli, naveže na ta klicni center in zaprosi za pomoč. Ta klicni center omogoča gluhim, da dostopajo do teh nujnih klicev.

Kakšno je sedanje stanje v Sloveniji? Kakšne so smeri vizije dela klicnega centra?

Moramo pa razumeti, da imamo tukaj tri smeri vizije dela klicnega centra. Prva je, da smo v prvi vrsti želeli, da klicni center opravlja storitve nujnih klicev, npr. 112, 113. Žal zakonodaja v Republiki Sloveniji ne dopušča možnosti, da bi gluhi klicali na klicni center 112 v znakovnem jeziku. Ko smo to izvedeli, smo takoj urgirali na Ministrstvu za gospodarstvo, ki je nosilec zakona o elektronskih komunikacijah. Ministrstvo je predlagalo spremembo tega zakona, da bi gluhi lahko dostopali do nujnih klicev 112 tudi v znakovnem jeziku. Do takrat, ko bo ta sprememba zakona sprejeta (kdaj bo, še ne vemo), bomo iskali najboljše

rešitev. Sicer v ljubljanski regiji že obstaja možnost naročila s pomočjo obrazca za naročilo rešilnega vozila po faksu, v Slovenskih Konjicah pa so našli možnost dogovarjanja s policijo. Mi pa smo želeli enoten center za celotno Slovenijo. Do sedaj nam je uspelo, da gluhi preko WAP sistema komunicirajo po mobitelu z operativnim komunikacijskim centrom 112. Ta sistem je sedaj v fazi testiranja. Gluhi v tem času lahko pošiljajo, preskušajo, preverjajo, če deluje. Letos konec junija, se to testno obdobje zaključi in se tudi ta WAP sistem s popravki javno objavi. To pomeni, da je 112 lahko dostopen tudi za gluhe preko WAP sistema. Žal druge rešitve še ni, ampak mi s tem še vedno nadaljujemo in se borimo, da bi to rešili in poleg WAP sistema omogočili komunikacijo tudi preko našega jezika-znakovnega jezika.

Kaj pravi konvencija OZN o klicnem centru oz. o pravicah gluhih?

Konvencija OZN pravi, da imajo gluhi pravico uporabljati svoj jezik pri dostopu do vseh državnih institucij. To pomeni, da ko gluha oseba pride na upravno enoto, občino, kamorkoli, ima pravico uporabljati znakovni jezik. Če ga oseba, s katero pride gluhi v stik v državni instituciji, razume, je super, če ga pa ne razume, pa ima gluha oseba pravico do tolmača. Seveda pa velikokrat gluhi ne morejo dostopati do informacij drugih državnih institucij, npr. policije, kar pomeni, da je klicni center oz. Relay center v obliki, kot ga uporabljajo tudi druge države (Amerika, Avstrija, Nemčija, Švedska, Anglija,...), najboljša rešitev. Pred kratkim je francoski predsednik v Parizu odprl klicni center. Klicni centri se sedaj razširjajo po Evropi. Nimam podatkov o tem, kako je v drugih državah. Klicni center je najučinkovitejša rešitev z najmanj stroški za državo, je pa to tudi najučinkovitejša komunikacijska pot za gluhe.

Kako naj bi klicni center izgledal oz. deloval? Katere komunikacijske poti so potrebne? Kaj se sedaj ureja?

Naš predlog je, da naj klicni center dela 24 ur na dan in da je opremljen s čisto vso tehnično opremo. Klicni center bo sprejemal vsa prihajajoča sporočila, npr. gluha mama je doma, ponoči njen otrok hudo zboli in ima visoko vročino, pokliče klicni center, tako da pošlje sporočilo po faksu, sms, videotelefoniji, web kameri preko računalnika ali camfroga. Ta klic pride do klicnega centra, klicni center pa ta klic sprejme. Osebe, ki delajo v klicnem centru, morajo biti usposobljene, da na podlagi prejetih podatkov nadaljujejo postopek (npr. pokličejo dežurni zdravstveni dom, ...).

Učinkovito bi bilo, da klicni center prevzame klic za nujne klice 112 (npr. gasilci, reševalci, policija), ampak sedaj po zakonu to ni možno. Čakamo še na spremembo zakona - to ureja WAP 112. V drugi fazi so predvideni klici za različne informacije, npr. kdaj dela moj zdravnik, kdaj ima učiteljica mojega otroka govorilne ure, kdaj imam sestanek na Centru za socialno delo. Gluha oseba sedaj ne more poklicati javnih institucij, tako da mora prositi soseda za pomoč ali pa iti osebno na institucijo. Po novem pa bi lahko klicala na klicni center, ta pa bo izvedel to storitev. Če bo želela gluha mama svojega otroka obiskati njegovo učiteljico v šoli, bo poslala sms sporočilo v klicni center, v katerem bo zaprosila za določene informacije. Klicni center bo to uredil s pomočjo klica v šolo. Mati pa bo dobila od klicnega centra datum za razgovor. To gluhim osebam olajša dostop do teh informacij. Te možnosti sedaj gluhi še nimajo. Gluhi postanejo enakopravni, niso več diskriminirani, varčujejo s svojim časom in denarjem, saj se jim ni treba več voziti in spraševati osebno. Vemo, da je gluhim zelo neprijetno trkati na vrata in spraševati, kje je učiteljica, kdaj dela, saj odgovora ne razumejo. To je stiska. Klicni center bo urejal te uradne stvari. Zavedamo pa se tudi, da

gluhi želijo urejati privatne zadeve. V prvi fazi bo klicni center sedaj urejal le dostopnost do javnih institucij. Sedaj vse več gluhih uporablja elektronsko pošto, web kamero, camfrog, SMS, videotelefonijo, nekateri imajo doma faks. Klicni center mora omogočati vse te komunikacijske poti, torej bodo trenutno načini pošiljanja: videotelefonija, faks, sms, web kamera, elektronska pošta.

Trenutno se dogovarjamo z MDDSZ. Na našo pobudo je ministrstvo to pobudo sprejelo, tako da so se začeli prvi koraki pri vzpostavitvi klicnega centra. Kako bo to dokončno izgledalo, je odvisno od financerja oz. od naročnika, to je MDDSZ. ZDGNS jasno zahteva in pričakuje, da bo klicni center po vseh možnih tehničnih komunikacijskih poteh omogočil gluhih dostop do informacij.

Kakšne koristi bodo imeli gluhi in naglušni od klicnega centra?

Še enkrat moram poudariti, da je smisel klicnega centra v tem, da imajo gluhi pravico do dostopa do informacij in njihovega pridobivanja v svojem jeziku. Najpomembnejša komunikacijska pot je znakovni jezik.

Kakšne so vaše izkušnje glede standardnih klicev? V kolikšnem času se lahko dobi odgovor nazaj od klicnega centra?

Informacije o standardnih klicih pridobivamo na podlagi izkušenj drugih klicnih centrov. Še vedno se dogovarjamo, preskušamo, testiramo. Gluha oseba bo po sms ali faksu poslala sporočilo v klicni center. Klicni center bo gluhi osebi v nekem kratkem roku odgovoril, da je dobil njeno sporočilo in da ureja zadevo in ji bo, ko bo zadeva urejena, poslal sporočilo. Potem pa mora klicni center poklicati, npr. na upravno enoto povprašati npr. kdaj lahko oseba podaljša vozniško dovoljenje in pridobiti dodatne informacije ter te informacije zapisati. Potem po isti komunikacijski poti odgovori (npr. gluha oseba pošlje vprašanje po faksu, klicni center odgovori po faksu, drugi npr. pošlje vprašanje preko videoklica in pridobi informacije preko videoklica).

Klicni center mora v primeru klica v sili po zakonu takoj odgovoriti v največ 3 sekundah. Če gre za standardne klice v dopoldanskem času (za klice v javne institucije, npr. Center za socialno delo), čas za odgovor gluhi osebi še usklajujemo. Uskladiti se bomo morali z bodočim izvajalcem, ki bo to storitev izvajal.

Kdaj ste to prvič videli in kje?

Kot otrok gluhih staršev sem večkrat bil v situaciji, da so moji starši potrebovali pomoč za klice, pa sem moral poklicati za informacije in spraševati glede vpisa v zemljiško knjigo ali glede pogodbe za stanovanje ali drugih zadev. Takrat se nisem zavedal, da obstajajo kakšne druge možnosti. Potem sem imel možnost iti v Ameriko, ne vem, katerega leta je bilo to in kateri kongres ali seminar je bil. V Ameriki sem prvič v živo videl, kako gluha oseba zaprosi za taksi s pomočjo klica v klicni center. Klicni center je poskrbel, da je gluha oseba dobila taksi na tistem mestu. Ko sem to videl, sem prosil, da se pogovorimo in vidimo, kaj ta klicni center vse opravlja. Takrat sem se s tem prvič seznanil. Ko sem prišel sem na ZDGNS v službo, leta 2005, mi je to še vedno ostalo v spominu in sem povpraševal po Evropi in ugotovil, da se ta klicni center širi po Evropi. To je ena od možnosti za gluhe, ki je za državo poceni, za gluhe pa lahko dostopna. Od prej navedenih držav (Skandinavija, Nemčija, Anglija, Francija,...) smo dobili informacije, papirje, imeli smo tudi predstavitev na ZDGNS, kjer smo imeli možnost videti delovanje klicnega centra.

Kateri koraki so bili potrebni, da je prišlo do prve faze, do začetka pogovorov o klicnem centru v Sloveniji?

Leta 2005 je MDDSZ začel s pripravami za tako imenovano »Dostopno Slovenijo«, kasneje se je to spremenilo v delovno skupino »Akcijski plan za invalide«. Takrat mi je kot članu delovne skupine uspelo, da smo v ta plan zapisali tudi klicni center. Potem, ko smo začeli pisati letna poročila, smo začeli opozarjati državo, da je klicni center za gluhe življenjskega pomena. Tukaj so se začeli prvi koraki, imenovala se je prva delovna skupina, potem mi je uspelo, da sem kot član delovne skupine za Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) ponovno zahteval, da se vpiše klicni center tudi v ZIMI. Na podlagi teh akcij in konvencije OZN smo uspeli prepričati MDDSZ, da se ustanovi klicni center. Da je prišlo do prvih konkretnih pogovorih o klicnem centru, je trajalo skoraj 4 leta, od leta 2005, ko smo prvič dali pobudo, do letošnjega leta. Do sedaj je torej preteklo kar veliko časa. Najprej je bilo treba prepričati Ministrstvo o nujnosti klicnega centra.

Sedaj smo se uskladili glede tega, da bo v klicnem centru zaposlena oseba, tolmač, ki obvlada znakovni jezik. Bolj pomembno je, da bo klicni center dežural 24 ur na dan.

Kakšni so nadaljnji koraki, da bi lahko gluhi in naglušni uporabljali klicni center? Kdo naj bi bil izvajalec? Kdaj mislite, da bi se to lahko zgodilo?

Kaj nas čaka v prihodnje, v tem trenutku še ne vemo. Obljubljeno je bilo, da naj bi letos spomladi že vzpostavili klicni center. Zakonska osnova za klicni center je zapisana v Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Kdaj točno se bo začelo, pa je odvisno od MDDSZ. Mi smo že posredovali vse zahteve, dokumente, papirje, predloge. Sedaj je stvar pri izbiri izvajalca. V začetni fazi smo se pogovarjali, da bi bilo tehnično in zakonsko hitreje in najlažje, če bi imeli neko preizkusno obdobje, vendar pa naj bi bil pri tem izvajalec Združenje tolmačev.

Na dvodnevem seminarju »Gluhi in naglušni v slovenski zakonodaji« v Fiesi, ki je bil na začetku maja 2009, smo ponovno vprašali MDDSZ, kdaj naj bi se ustanovil klicni center. MDDSZ je odgovorilo in obljubilo, da bo klicni center vzpostavljen do poletja oz. da bo takrat narejena prva pogodba za vzpostavitev klicnega centra. Upam, da bo to res.

Kaj bi še želeli povedati bralcem in bralkam našega glasila?

V sedanji začetni fazi razumem, da gluhi od klicnega centra veliko pričakujejo. Klicni center lahko služi trem stvarem. Prvo so nujni klici 112 (klic v center, ta se poveže s policijo, rešilcem, ...), drugo so javne institucije, kot npr. šole, zdravstveni dom, center za socialno delo, tretje pa privatne in zasebne stvari (npr. klic za taxi, naročilo, ...). Za zadnjo, tretjo stvar v Ameriki že obstaja storitev, toda v Sloveniji bomo začeli z drugo fazo (javne institucije). Ko pa bo to zakonsko urejeno, pa tudi s prvo fazo (nujni klici). Za tretjo fazo (privatni klici) pa se še dogovarjamo. Torej, na začetku samo javne institucije (2. faza). Ker gre za javne institucije, je storitev brezplačna, mogoče bodo samo stroški SMS sporočila ali klica.

V imenu bralcev in bralk vam kot sekretarju ZDGNS želimo uspešno delo, veliko delovnih uspehov, tudi na področju klicnega centra.

»ZIMI – Zakon o izenačevanju možnosti invalidov«

Matjaž Juhart

V prejšnji številki glasila *Odmev tišine (OT)* smo imeli intervju s strokovnim delavcem in novopečenim sekretarjem ZDGNS Matjažem Juhartom, kjer nam je na razumljiv način razložil vse o klicnem centru (oz. angleško Relay centru). V tokratnem intervjuju z njim pa boste izvedeli marsikaj o zakonu o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI).

Tanja Potočnik Hönigsman

Kakšne pravice imajo gluhi in naglušni v slovenski zakonodaji?

Že leta in leta Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) opozarja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) in druga ministrstva, da ugotavlja, da imajo gluhi in naglušni v primerjavi z drugimi invalidi v slovenski zakonodaji bistveno manj pravic. Govorimo o individualnih pravicah. Mi se seveda zavedamo, da gluhi ne morejo imeti identičnih pravic kot drugi invalidi, kljub temu pa v slovenski zakonodaji vidimo hudo diskriminacijo gluhih in naglušnih. Drugi invalidi imajo npr. 100 % telesno okvaro. Iz tega izhaja mnogo, mnogo pravic. Ugotovili smo, da so invalidom v 64 zakonih urejene individualne pravice, med katerimi so tudi gluhi, ki imajo v primerjavi z drugimi najmanj pravic. Nadalje imajo nekateri invalidi dodatek za pomoč in postrežbo. Gluhi tega nimajo in tudi osebno sem menja, da gluhe osebe tega ne potrebujejo, toda mnenja so deljena. Tretjič, drugi invalidi imajo invalidnino, gluhi pa je nimajo. Četrtoč, gluhi nimajo pravice niti do enega tehničnega pripomočka, naglušni imajo pravico do slušnega aparata, drugi invalidi pa imajo pravico do mnogih tehničnih in medicinskih pripomočkov za lažje življenje. Če primerjamo samo gluhe in slepe, ugotovimo, da so gluhi in naglušni kot senzorni invalidi v slabšem položaju kot slepi in slabovidni.

ZDGNS je pripravila zbornik pravic gluhih in naglušnih v slovenski zakonodaji v tiskani obliki in ga poslala vsem društvom. Ko smo primerjali naše pravice npr. s pravicami slepih, smo ugotovili, da oboji nimamo enakih možnosti in da so gluhi v slabšem položaju kot slepi. Dokaz za to lahko vidimo na področju izobraževanja, zaposlovanja, socialnega položaja. Gluhi so izmed vseh invalidov v najslabšem položaju po povprečni stopnji izobrazbe, po kvaliteti delovnih mest in številu pravic.

Kaj pomeni zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI)?

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov že v imenu govori, da invalidom ustvarja enake možnosti na vseh področjih družbenega življenja. Zato bi moral ZIMI vsaj približno izenačiti možnosti vseh invalidov. Gluhi se borijo za vse pravice, kakor se zanje borijo tudi drugi invalidi, toda v osnovi so gluhi v slabši situaciji kot drugi invalidi. ZIMI bi moral odpraviti sive lise v sedanji zakonodaji, ki gluhe in naglušne v primerjavi z drugimi močno diskriminira. Žal ta zakon še ni prišel v veljavo.

Kakšne pravice naj bi imeli gluhi in naglušni v predlaganem ZIMI?

Na seminarju v Fiesi, kjer so se zbrali predstavniki društev gluhih in naglušnih, koncesionar za zaposlitveno rehabilitacijo, Zavod Združenje tolmačev in predstavniki šolskih centrov, smo poslušali gluhe in naglušne, ki so izrazili svoje potrebe in svoje zahteve po enakopravnosti v primerjavi z drugimi invalidi. Našteli smo več kot 40

ključnih točk oz. pravic, ki bi gluhim omogočile enakopraven položaj v primerjavi z ostalimi invalidi; na prvem mestu gluhi zahtevajo 100% telesno okvaro, zahtevajo pa tudi invalidnino. V prvi vrsti naj bosta obe zahtevi zakonsko urejeni, poleg njih pa bi moral zakon urediti še druge pravice, kot so dostopnost komunikacije, dostopnost tehničnih pripomočkov, ...

Kaj lahko gluhi pričakujejo od ZIMI? Kakšen je namen tega zakona?

Gluhi in naglušni imajo velika pričakovanja od države in individualnih pravic, ki naj bi jih dobili. Ta pričakovanja so upravičena, kajti gluhi so bili leta in leta prezrti, gluhoti je nevidna invalidnost. Marsikdo ne razume, da ZIMI ne bo rešil vsega in tudi ne more vsega rešiti. Individualne pravice se navezujejo na posamezne zakone. Lahko samo povem, na katerih področjih se dogaja hujša diskriminacija gluhih. Kot sem že povedal, nimajo invalidnine, nimajo 100 % telesne okvare, nimajo pravice do tehničnih pripomočkov. Slepim npr. dobijo računalnik z Braillovo vrstico, ki jim pripada po zakonu, gluhi pa računalnika ne dobijo. Ne govorim o tem, da bi drugim invalidom vzeli pravice, temveč o tem, da gluhi nujno rabijo te pravice za normalno življenje. Problemi so npr. glede osebne asistencije. Vsi govorijo o osebni asistenci, osebna asistencija pa je tudi socialna vključenost. Gluhi študentje na fakulteti ne morejo spremljati predavanj, isto pa velja za naglušne, ker na fakultetah nimajo indukcijske zanke. Enako velja tudi za različne kulturne in športne prireditve ter ustanove. Nadalje je problem tudi dostopnost do javne televizije, ki je brez tolmača, brez podnapisov, slaba je tudi dostopnost državnih proslav gluhim, ter dostopnost klicnega centra (slednje se počasi ureja). Vse to povzroča socialno izključenost gluhih. Nadalje glede kulture gluhih v Konvenciji OZN o pravicah invalidov jasno piše, da je kultura gluhih posebna kultura. Potrebno je zagotoviti dostopnost do kulturnih prireditev, tolmačev, indukcijskih zank.

Tudi status gluhega športnika ni urejen. Nadalje je potrebno izpostaviti tehnične pripomočke in težave pri zaposlovanju gluhih. Gluhi imajo veliko pričakovanj. Od države pričakujemo, da bo spoštovala sklepe, ki so bili sprejeti v Državnem zboru. Evalvacija državne skrbi za vse kategorije invalidov še ni realizirana. Nadalje so tukaj skrbi na področju izobraževanja, saj je velik problem upadanje števila gluhih v vseh treh šolskih centrih za gluhe v Sloveniji in kakovost izobraževanja v njih. Vprašanje je namreč, ali se učenci v teh šolah učijo v svojem jeziku in ali učitelji obvladajo znakovni jezik in ali posredujejo znanje v znakovnem jeziku. Problem je tudi integracija gluhih in naglušnih otrok v slišne šole. Vprašanje je, ali se učitelji prilagajajo gluhim in naglušnim otrokom. Problemov je zelo veliko, seveda je nujno potrebna aktivna vloga gluhih in naglušnih. Mi kot strokovni delavci bomo to podprli, vendar bodo morali biti gluhi in naglušni sami zagovorniki svojih pravic.

Koliko časa se sploh že razpravlja o tem zakonu? Zakaj se že toliko časa razpravlja o tem zakonu? Kako so sodelovali gluhi in naglušni pri pripravi tega zakona?

ZIMI se pripravlja že leta in leta, koliko let je skupaj, ne vem točno. Konkretno, zakaj traja toliko časa, ne vem. Izgleda pa, da država nima velikega interesa, da bi to področje čimprej uredila. Nas to zelo skrbi in pričakujemo, da bo vzporedno s tem zakonom objavila tudi evalvacijo državne skrbi. Od te evalvacije pričakujemo, da bo

pokazala, da so gluhi in naglušni v izredno podrejenem položaju. Zato bodo v tem zakonu v približno enakem položaju kot drugi invalidi.

Predstavniki ZDGNS so kot predstavniki invalidske organizacije vedno sodelovali pri pripravi besedila ZIMI-ja. Ko je prišel predlog besedila, smo ga poslali vsem društvom gluhih in naglušnih po Sloveniji. Predstavniki vsakega izmed društev so ga pregledali in pripravili pripombe ter jih poslali na ZDGNS. Zveza je imenovala delovno skupino, ki je pregledala vse pripombe in jih poslala na MDDSZ. Na žalost smo ugotovili, da ministrstvo nekaterih pripomb ni vključilo v zakon. Še enkrat poudarjam, da ta zakon ne more vsega urediti. Pričakujemo pa, da bo ta zakon uredil 100% telesno okvaro in invalidnino ter potem še ostalo, kar iz tega sledi.

Po normativnem programu dela Vlade RS za leto 2009 naj bi prišla na vrsto prva predložitev ZIMI v obravnavo šele decembra 2009. Kaj mislite, kdaj naj bi bil končno sprejet ZIMI?

Kdaj bo dokončno sprejet ta zakon, še ne vemo, ker so ga v plan dale že prejšnje vlade, pa se je potem prelagalo. Ampak letošnje leto je zelo nevarno in občutljivo, saj se vzporedno s tem zakonom piše tudi zakon o osebni asistenci in zakon o dolgotrajni oskrbi in negi. Na te zakone je treba gledati kot na celoto. Kar bo v enem zakonu, ne bo v drugem, zato je izredno pomembno, da spremljamo vse tri zakone in da se problematika gluhih in naglušnih ne bo izpustila iz nobenega od njih. Pričakujemo osebno asistenco, pričakujemo pa tudi dolgotrajno oskrbo. Če ne, naj se zakonsko uredi, kar gluhi zahtevajo.

Zakon o osebni asistenci govori načeloma o tem, da je osebna asistenca pomoč najtežjim telesnim invalidom pri vsakodnevnih življenjskih opravilih, vendar se vedno pozablja, da je v osnovi človek socialno, komunikativno bitje. Če človeku vzameš možnosti komuniciranja, je to, kot bi mu onemogočil zadovoljitev osnovne življenjske potrebe. Zato osebna asistenca ni samo telesna nega, ampak tudi socialno vključevanje. Gluhi so tisti invalidi, ki so socialno najslabše vključeni zaradi komunikacijske oviranosti. Torej ne zaradi tega, ker bi bili gluhi manjvredni, slabši, ampak zaradi komunikacijske oviranosti. Zato je osebna asistenca tudi socialno vključevanje. Zveza že izvaja osebno asistenco za najstarejše gluhe, v zakonu o osebni asistenci pa vidimo tudi rešitev za gluhe študente. Gluhi študenti pa nujno rabijo tolmača za spremljanje predavanj, vendar pa, ko gluhi gledajo tolmača, si ne morejo sproti zapisovati snovi. Osebna asistenca za gluhe študente pomeni zapisnikarja, ki bo zapisoval snov za gluhega študenta. Slišišči študent lahko vsa predavanja posluša, svobodno zapisuje, kar si želi, gluhi pa je dvojno diskriminiran: prvič, predavanj ne morejo poslušati in jih ne razumejo, drugič pa, če že dobijo tolmača (večina jih tudi sama plača z vavčerji), ga ne morejo gledati in sproti še zraven zapisovati. Zato je osebna asistenca možnost reševanja problemov pri spremljanju teh predavanj.

V letu 2008 je Državni zbor Republike Slovenije ratificiral Konvencijo OZN o pravicah invalidov. Do kdaj ima Slovenija čas, da uredi vse potrebno, da se upoštevajo vse pravice invalidov?

Od dneva, ko je Državni zbor Konvencijo OZN o pravicah invalidov ratificiral, v Sloveniji velja kot zakon. To je zakon, ki govori o posebnih pravicah invalidov. Ta konvencija v nekaterih členih govori tudi o pravicah gluhih. To so: gluhi imajo svoj jezik, to je

znakovni jezik, imajo pravico uporabljati znakovni jezik, pravico do razvoja svojega jezika, pravico do dostopnosti vseh oblik komunikacije v svojem jeziku in dostopa do vseh javnih institucij, pravico do izobraževanja v svojem jeziku in še mnogo drugih pravic. Ta konvencija lahko pri pogajanjih za pravice gluhih služi kot močno orožje.

Ali Slovenija upošteva Konvencijo OZN o pravicah invalidov?

Dobro vprašanje. Da pride posamezna pravica na papir, je potreben dolgotrajen postopek. Najprej je seveda potrebno dobro argumentirati in predstaviti problem pristojnemu ministrstvu, potem pa je potrebno problem obrazložiti in prepričati zakonodajalce, da pravico vključijo v zakon. Vidim, da se konvencija počasi začinja upoštevati. Upoštevala pa se bo toliko, kolikor bodo gluhi in naglušni zahtevali pravic. Marsikaj je napisano v zakonodaji, vendar pa, če tega ne zahtevaš in ne sprožiš postopka, je to lahko samo mrtva črka na papirju. Vidim, da se klicni center ustanavlja, na področju dostopnosti se nekatere stvari spreminjajo na boljše. Zadnja informacija, ki smo jo dobili, je, da bodo volitve za poslance v Evropski parlament v živo prevajali tolmači za znakovni jezik. V preteklosti smo preko ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter ministrstva za kulturo pozivali in opozarjali javno televizijo, da so gluhi in naglušni v neenakopravnem položaju. Zelo ponižujoče je bilo, da so gluhi dobili sliko tolmača šele naslednji dan. Sedaj pa vidimo, da tehnologija tolmačenja v živo omogoča in smo seveda veseli, da je Televizija Slovenija (RTV) to sprejela. Mnogo, mnogo pogajanj, prepričevanj, dopisov je bilo potrebnih, da je to uspelo.

Za konec pa bi rad povedal še ...

Sam vidim, da so Zveza in društva v bistvu gluhih kot drugi dom. To je izredno pomembno, da jih gluhi in naglušni obdržijo. Po drugi strani pa tudi vidim, da je v slovenski zakonodaji urejenih premalo individualnih pravic za gluhe. Še najbolj so na tem področju aktivni na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, predvsem v njegovem Direktoratu za invalide. S strani direktorata imamo podporo, a tudi oni nimajo čarobne palčke. Dobili smo tudi korektno podporo s strani Ministrstva za obrambo v zvezi z dostopnostjo številke 112 za gluhe. Da pridemo do individualnih pravic, je potrebno dobro sodelovanje vseh strokovnih sodelavcev, tako v društvu kot tudi na Zvezi. Je pa tudi nujno potrebno bolj aktivno in angažirano delo gluhih in naglušnih pri branju zakonodaje, pri pravi predlogov, pa tudi pri zagovarjanju svojih pravic. Verjamem, da je to možno uresničiti z medsebojnim sodelovanjem in pozitivnim pogledom.

»Slovo od slovenske moške košarkarske reprezentance gluhih«

Častni veterani (z leve: Janez P., Christian B., Aleš P., Janez S., Peter P.H., Šime M. (na sliki manjka še Roman K.)

V soboto, 13. junija 2009, se je v Kranjski Gori odvijal izjemen dogodek za gluhe. Nekdanji slovenski košarkarski reprezentanti - 6 nekdanjih košarkarjev in nekdanji selektor (Janez Perčič) - so se častno poslovili od slovenske gluhe moške košarkarske reprezentance. Ta dogodek se je odvijal v prelepi športni dvorani VITRANC. Intervju z njimi sva pripravila Maja Kuzma in Robert Lah Veršič.

CHRISTIAN BUDELLI

Za vami je poslovilna tekma. Koliko let ste trenirali za slovensko reprezentanco?

Začel sem leta 1991, ko smo imeli priprave za EP v Izraelu leta 1992, nato smo imeli kvalifikacijo z Ukrajino. Ukrajino smo premagali in se uvrstili na EP na Poljskem leta 1996 in osvojili tretje mesto.

Kdaj ste pa zaključili z igranjem?

Leta 2007 na SP na Kitajskem.

Koliko medalj ste osvojili?

5 medalj. Leta 1996 – EP na Poljskem – 3. mesto, leta 2001 olimpijada v Rimu – 2. mesto, leta 2002 SP v Grčiji – Patras – 3. mesto, leta 2004 evropski prvaki v Ljubljani in leta 2005 olimpijada v Avstraliji, 2. mesto. Smolo smo imeli leta 2007 na svetovnem prvenstvu na Kitajskem, kjer smo osvojili 5. mesto.

Čestitke za vaš trud in vloženo energijo za slovensko reprezentanco, da ste prispevali k osvojenim medaljam.

Kateri je vaš najlepši trenutek, ki ga imate v spominu?

Evropsko prvenstvo v Ljubljani. Z nami so bili naši živahni navijači, ki so nas spodbujali.

To pomeni, da ko zaigrate na domačih tleh, se bolj trudite za dobre rezultate. Danes ste se poslovili od slovenske reprezentance. Kakšen je vaš vtis glede fizične kondicije, ko ste bili mladi bolj sposobni in sedaj, ko ste težko zadihali?

Bolje je bilo v mladosti, je bilo lažje, kot sedaj, ko je slabše. Lažje mi je igrati 3 na 3 na eni strani igrišča, 5 na 5 mi ne leži.

ALEŠ PODLOGAR

Na dresu ste imeli številko 6. Koliko let ste že bili v reprezentanci?

Od leta 1996 na EP na Poljskem, ko smo osvojili 3. mesto, nato od leta 1997 na Danskem do leta 2000 v Grčiji.

Torej, 4 leta ste bili v reprezentanci?

Da, 4 leta. Mislil sem, da bom igral še za olimpijado v Rimu, a me niso izbrali. Želel sem igrati leta 2004 na EP v Sloveniji, a sem začutil, da slabše vidim in sem raje končal.

Zanima me, koliko medalj ste si prisvojili?

Eno na Poljskem, Krakov, ko sem bil star 21 let. Medaljo sem želel osvojiti tudi na Danskem, a nas je Litva v četrtfinalu premagala. Bilo je precejšnje razočaranje. Kljub temu smo se uvrstili v tekmovanje za mesta, in sicer za 5. in 6. mesto, kjer smo nato na koncu zasedli 5. mesto. Smola, želeli smo osvojiti medaljo.

V sebi imate še željo po igranju košarke?

Da, še rad igram, a zaradi slabega vida sem razočaran, zato sem raje končal.

Vseeno se še ukvarjate s športom?

Da.

Koliko košev ste največ dosegli v reprezentanci?

6 do 7 košev.

Dobro! Kakšen je bil vaš položaj v igri, kot branilec ali krilo?

Krilo.

Se sedaj še rekreacijsko ukvarjate s košarko?

Ja, še.

PETER POTOČNIK HÖNIGSMAN

Kdaj ste se začeli ukvarjati s košarko?

V šolskem športnem društvu sem se ukvarjal z različnimi športi, tudi s košarko. Ko sem bil star 15 let, pa sem se začel intenzivneje ukvarjati s košarko. S slišječimi soigralci smo igrali 3 na 3, tudi na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana smo igrali 3 na 3. Naša generacija, v kateri sta bila tudi Christian Budelli in Aleš Podlogar, smo trije skoraj vsak dan in tudi vsak petek in soboto šli igrati na zunanje igrišče s slišječimi 3 na 3. Kasneje sem prišel v ljubljansko društvo na Samovi, DGN Ljubljana. Opazil sem plakat, kjer je bilo vabilo za Evropsko prvenstvo v Izraelu (Tel Aviv). Vprašal sem gospoda v društvu, kdo je trener. Odgovoril mi je, da je gospod Janez Perčič. Zatem sem osebno šel do Perčičevega doma, pozvonil in povedal, da si želim igrati za slovensko reprezentanco. Perčič je bil navdušen nad mojim predlogom, nato je zavihal rokave in iskal nove mlade ter bivše reprezentante, ki so igrali za jugoslovansko reprezentanco in na koncu ustvaril ekipo, ki je aktivno trenirala. Od takrat naprej še vedno obstaja slovenska reprezentanca.

Katere so vaše osvojene medalje?

Osvojil sem 3 medalje. Prvič bi lahko dobili medaljo na EP v Izraelu, a smo dosegli 4. mesto. Čez 4 leta za EP na Poljskem smo mi, po zaslugi kolektivne ekipe, močno zavihali rokave in se trdo borili. Uspeli smo! Osvojili smo 3. mesto. Ekipi je narasel apetit in smo želeli osvojiti še kakšno medaljo. Naslednjo priložnost smo imeli na olimpijskih igrah na Danskem, a tam nismo imeli sreče, kakor tudi ne na EP v Grčiji, v Patrasu. Nismo obupali, na naslednjih olimpijskih igrah v Rimu smo osvojili 2. mesto. Moja tretja medalja pa je moj najlepši spomin, to je bil EP v Ljubljani, ko smo dosegli prvo mesto. Takrat je bila res močna, kolektivna ekipa. Osvojil bi lahko še eno medaljo več, tokrat iz Avstralije leta 2005. Takrat, v času od avgusta do decembra, sem na stranskem tiru pustil tudi študij in vse ostale obveznosti, da sem lahko vsak dan treniral, da bi bil čim bolj pripravljen. Začuda pa trener Peter Brumen ni več računal name, čeprav sem igral 35-38 minut na vsaki tekmi v 3. ligi med slišječimi, ki so služile kot pripravljalni trening za olimpijado (takrat je bil trenerjev pomočnik Bogdan Tanasič zaradi Brumnove odsotnosti). Sprva naj bi šlo 12 igralcev, pa je zaradi odstopljenega mesta atletu nazadnje na olimpijado šlo le 11 košarkarjev. Imel sem namen, da bi se takrat res uradno poslovil od slovenske reprezentance in bi nato pomagal mladim košarkarjem. Res mi je bilo takrat zelo hudo, ker nisem mogel pomagati reprezentanci.

Zakaj je ravno EP v Ljubljani vaš najboljši spomin?

Naša kolektivna ekipa je imela veliko motivacijo, veliko smo mislili, opazovali, se dogovarjali, na koga je treba paziti, kdo je nevaren in kakšna naj bi bila obramba. Trener se je takrat nam igralcem prilagajal, prej pa ni. Kot kolektivna ekipa smo se pogovarjali, razmišljali, kako in kaj. To je zelo pomembno. Če tega ni, ekipa propade. Peter Brumen je takrat nam igralcem zaupal, da smo se sami borili. Tako smo osvojili zlato medaljo.

Super! Vem, da ste odlično metali trojke, ko ste bili mladi. Kako pa je sedaj? Zadevate ali zgrešite?

V meni je še vedno ostala motivacija. V glavi imam še vedno občutek, tudi v velikem srcu. V meni je še vedno mladost, a leta na žalost kažejo drugače, kajti nimam dovolj kondicije in to vpliva tudi na marsikateri zgrešen koš.

Starejša generacija odhaja, mlada generacija se ustvarja. Katere so vaše želje v prihodnosti za mlado slovensko reprezentanco?

Uradno sem se poslovil od košarkarske reprezentance gluhih in smo že veterani, a upam, da bomo imeli še naprej voljo do igranja košarke in morda pride celo do udeležbe veteranov na tekmovanju veteranov v košarki, ki bo leta 2010 v Latviji. V prihodnje si želim, da mlada reprezentanca ne bi razpadla. Želel bi postati trener ali tudi selektor slovenske košarkarske reprezentance. Upam, da bo moja želja uresničena, saj ne želim, da bi reprezentanca razpadla. Opazil sem, da nekateri mladi imajo dobro

razvito tehniko, ampak imajo nekaj pomanjkljivih osnovnih znanj. Srečno pot slovenski reprezentanci na olimpijado v Taipeiju in čimveč uspeha.

JANEZ SVETE

Ste najstarejši veteran in imate na dresu ravno zadnjo številko, 15. Koliko let ste že bili v reprezentanci?

Dvakrat sem bil včlanjen v jugoslovansko reprezentanco. 2 tekmi smo izgubili in izpadli iz tekmovanj.

Kaj pa v času samostojne Slovenije?

Enkrat sem igral, in sicer leta 1992 v Izraelu.

Ali ste igrali vse tekme?

Da, vse tekme.

Je bil vaš položaj bek?

Branilec.

To pomeni, da ste veliko podajali?

Da, podajal, ukradel žogo.

Kaj ste bili še v Izraelu?

Kapetan. Vsi niso marali glasovanja, kdo bi bil kapetan, zato so me vzeli kot kapetana reprezentance.

Se zdaj ukvarjate kaj z drugimi športi?

Da. Tenis in odbojka.

ŠIME MRŠA

Ste najbolj znan pri metanju trojk. Ali ste bili kondicijsko pripravljeni za poslovilno tekmo? Ste kaj trenirali?

Glede na to, da sem se poslavljaj od slovenske reprezentance, sem se pripravljaj le enkrat tedensko. Nimam časa, da bi treniral vsak dan.

Zanima me, kdaj ste začeli igrati košarko?

Ko sem bil še majhen, star 10 let. Treniral sem, treniral. Potem sem bil zelo navdušen. Zakaj? Videl sem, koliko košev sem dal, vedno več in več, zato sedaj, ko sem star 45 let, še vedno rad igram.

Videla sem, da ste imeli probleme glede slovenskega državljanstva. Kakšni občutki so vas spreletavali, ko ste uspešno dobili državljanstvo?

Res je, da so bili problemi glede mojega slovenskega državljanstva. Problem je bil v tem, da nisem bil v Sloveniji stalno prijavljen, čeprav sem že leta 1984 prišel živet v Slovenijo iz Šibenika. Do leta 1991 smo živeli v bivši Jugoslaviji in je bilo takrat vseeno, potem sem imel začasno prebivališče in vizum za bivanje v Sloveniji. Za EP na Poljskem leta 1996 je bilo nujno potrebno imeti slovensko državljanstvo, zato smo se povezali in komaj sem dobil državljanstvo. Moram se najprej zahvaliti Jožetu Rednaku. On je za mene vse uredil. Povezal se je s hrvaškim veleposlaništvom. Povedal jim je, da potrebujejo kvalitetnega igralca, Šimeta. Poslušali so ga in sem takoj dobil državljanstvo, in sicer šele 3 dni pred odhodom na evropsko prvenstvo na Poljskem.

Kdaj ste pa zaključili z igranjem v reprezentanci?

Zaključil sem leta 2000, po Grčiji v Patrasu.

Ali ste si prisvojili kakšno medaljo?

Da, bronasto medaljo na EP na Poljskem.

Ste nadarjen metalec trojk. Nekateri pravijo, da imate zlato roko. Zelo me zanima, kako ste roko natrenirali?

Ko sem bil star 10 let, sem bil reven. Iz lesenega soda za vino sem vzel železo, saj nismo imeli obroča. Zato sem sam vzel železo in ta železni obroč pritisnil v zid. Nismo imeli mreže, imeli pa smo plastično žogo. Treniral sem, zadeval, bil navdušen nad koši. Tako sem se naučil.

Danes imate v sebi še vedno občutek, kako se meče trojke, kajne?

Da, to ostane v meni. To je v moji krvi. Ne bom nikomur naprej dal svoje roke.

Želim, da bi vi, veterani še kdaj pa kdaj odigrali kakšne tekme.

Upam, da bom še igral skupaj z veterani. Rad bi tudi mlade naučil, kako in kaj se gre pri košarki.

Ampak težko je dati vašo zlato roko.

Če bo kdo rad kupil mojo roko, mu jo bom dal.

Še eno vprašanje. Glede soda. Ali vam je kdo pomagal pribiti železov obroč na zid ali ste ga sami?

Ko sem bil star 10 let, sem imel enega dobrega prijatelja. Bil je najboljši igralec. Sedel sem in ga gledal, kako igra. Zadeval je. Tudi sam sem imel željo igrati. Zakaj pa ne? Z njim sem želel igrati 1 na 1. Tako sem se naučil igrati. On je bil čudovit fant, odličen igralec. Nisem se mogel enakovredno kosati z njim. Ne vem, kaj naj rečem o njem.

Je bil on vaš vzornik?

Ne. Njega ne bi mogel vzeti za vzornika. Takega igralca, ki je telesno, gibalno odličen, neverjeten. Nisem mogel postati kot on. Ampak ostane pa moja zlata roka.

ROMAN KRAJAČIČ

Ste eden izmed 6 veteranov, ki se je poslovil od reprezentance. Koliko let ste bili v reprezentanci?

Od leta 1991 do 2004, potem sem se ustavil, leta 2008 pa sem spet zaigral v Nemčiji, v Bambergu in dokončno zaključil.

Zakaj ste se leta 2004 ustavili?

Prednost mi je bila družina, ki mi je pomembna. Gluhi imajo dovolj mladih igralcev. Kasneje so me spet prosili za igranje, ker so me rabili in sem se vrnil nazaj. Sedaj sem dokončno zaključil. Imajo 16 mladih kandidatov, to je dovolj. Sem že dovolj star, raje se umaknem.

Raje daste prednost mladim?

Tako je.

Zanima me, zakaj vas vaši soigralci in prijatelji kličejo Rodman?

On je moj vzornik. Privlačen mi je. Ima veliko tetovaž, fantazijsko frizuro. Vse me privlači, zato mi je v vzor. Na vratu imam tetovažo Rodman, ne Roman.

Tudi on je zabijalec?

Da, dober skakalec je.

Tudi vi ste.

JANEZ KOCJAN

Vi ste se že prej poslovili, ampak kljub temu ste prišli igrat košarko in pomagat drugim veteranom. Rad bi vas vseeno nekaj malega vprašal. Zanima me, kdaj ste prvič igrali za reprezentanco?

Prvič sem igral, star 16 let, v Nemčiji, v Kölnu, kot najmlajši igralec. To je bilo v času Jugoslavije. Potem se ni nič odvijalo, bili so problemi. V času samostojne Slovenije sem leta 1992 igral za EP v Izraelu. Tega nisem pričakoval. Perčič in Slatinšek sta me obiskala pri meni doma, me prosila, da naj se vključim. Dvomil sem, saj sem imel probleme. A družina me je podpirala in sem začel trenirati.

Kolikokrat ste igrali za slovensko reprezentanco?

Najprej Izrael, Poljska in nazadnje Danska.

Ali ste center?

Da, center.

Koliko ste visoki?

190 cm.

Močni ste.

Eni soigralci mi nagajajo, češ da sem Rambo.

Koliko je bilo vaših rekordnih zadetkov?

Ne spomnim se, je pa povprečno 20 košev. V Izraelu je bilo veliko boljše, potem pa je na Poljskem prišel en mlad igralec, Saša Lukić. Na njem je bilo veliko breme, na meni pa manj. Odličen je.

Kaj pa sedaj? Se še vedno ukvarjate s košarko?

5 let nisem nič treniral. Nimam motivacije. A danes sem prišel igrat.

Kljub starosti 40 let še naprej igrate?

Da. Lahko bi še 5 let, odvisno od zdravja, koliko mi bo dopuščalo. Problem imam s križem in kolenom.

»Z branjem in pisanjem ohranjam to, kar je bilo z muko pridobljeno«

Tanja Potočnik Hönigsman

Tanja Potočnik Hönigsman je naša članica. Spominjamo se je kot zelo aktivne ženske na področjih športa, pisanja za glasilo *Odmev tišine* in še na zelo pomembnem področju mladih, kjer je s pomočjo drugih prostovoljcev svoj čas in trud vložila za organiziranje mladinskih taborov in raznih delavnic, kot sta novinarska in motivacijska. Je mlada mamica dveh otrok, Tima in Tare ter žena nekdanjemu košarkarju slovenske gluhe reprezentance Petru. Poleg svojih službenih in družinskih obveznosti še vedno rada piše za OT, za kar smo se ji lani v društvu v čast 10. obletnice izhajanja glasila OT zahvalili za 10-letno sodelovanje v uredniškem odboru. Z zanimanjem si lahko preberete nekaj o njenem življenju.

Majčka

Odraščali ste v svetu slišočih. Kako ste spoznali svet gluhih in njihov materni jezik?

Do tretjega razreda sem bila vključena med gluhe; najprej sem šla v vrtec v mariborskem Centru za sluh in govor, nato pa v šolo na Zavodu za gluhe v Ljubljani. Šola na Zavodu je bila prelahka zame, saj sem vso snov z lahkoto obvladala, zato smo poskusili z integracijo med slišočimi. Po velikih začetnih težavah zaradi velikega preskoka (pomanjkanje delovnih navad, manjši obseg snovi) sem prebrodila začetne težave, uspešno končala osnovno šolo in nato nadaljevala na Srednji računalniški šoli in nato šla na Fakulteti za farmacijo. V času študija me je gluha prijateljica povabila na trening odbojke z gluхими in tako sem se začela učiti znakovnega jezika. Če obvladaš znakovni jezik, hitreje najdeš pot med gluhe in prijateljski odnosi so bolj spontani.

Slovenskega znakovnega jezika se oseba lahko nauči hitro le, če ima veliko veselja in želje za učenje. Kakšna je bila vaša pot skozi jezik kretenj in kako ste se ga naučili?

V času, ko sem obiskovala šolo za gluhe, sem komunicirala s svojimi sošolci s pomočjo znakovnega jezika, ki pa sem ga kasneje opustila zaradi slišče okolice. Do pričetka druženja z gluхими prijatelji ga nisem znala uporabljati oziroma sem ga veliko pozabila, tako da je bil v bistvu moj mož Peter tisti, ki me je počasi uvajal v čarobni svet komunikacije v kretnjah (učenje znakovnega jezika ni enostavno, saj obstajajo za različne besede podobne kretnje, vendar mi je na logičen in razumljiv način pokazal, kako se naučiti tega jezika). Znakovni jezik me je še posebej pritegnil tudi zaradi gibčnih rok in mimike obraza.

Kot mlada študentka ste se borili in trudili na Fakulteti za farmacijo brez tolmača. V času vašega študija tolmačev oz. uporabe vavčerjev še ni bilo. Kako ste premagali trnovo pot skozi čas študija in pridobili naziv magistra farmacije oz. farmacevtka?

Vedno, ko sem šla na predavanje, sem se usedla poleg kakšne kolegice in jo vprašala, če je ne motim s prepisovanjem zapiskov. Prav tako sem se vedno vključevala med kolegice in jih spraševala vse mogoče, kajti nihče ni sam od sebe pristopil k meni, da bi mi pomagal. Pričetek serije kolokvijev in izpitov se je zame začel neobetavno, saj sem imela zelo slabe ocene, da sem se spraševala, ali nisem morda izbrala pretežke fakultete. Po zaslugi kolegice iz 2. letnika sem nato dojela bistvo študija in se lotila učenja, predavanj in vaj. Med seboj smo si začeli pomagati z izposojanjem zapiskov, spraševanjem izpitnih vprašanj..., tako da smo postale dobre kolegice. Šele v višjem letniku so mi upali povedati, da so mi že v prvem letniku hoteli pomagati, pa niso vedeli, kako in kaj. Niso vedeli, kako se je treba pogovarjati z mano kot gluho osebo, čeprav so me želeli spoznati. Verjamem, da bi mi šlo bolje, če bi imela na voljo tolmača in zapisnikarja. Kot eno zanimivost naj povem prigodo, ko sem imela ustni izpit pri enem profesorju. Postavil mi je

eno vprašanje in sem mu povedala odgovor ter ga narisala na tablo. Ni bil zadovoljen z mojim odgovorom in mi je postavil dodatna vprašanja. Na ta dodatna vprašanja sem znala odgovoriti in sva se nato vrnila na prvotno vprašanje, tedaj pa sem odgovarjala isto kot prvič in je rekel, da odgovor ni pravilen, zato je postavil še dodatna podvprašanja. Nisem več vedela, kaj naj bi odgovorila, pa sem še tretjič povedala isto, tokrat sem zelo počasi in razločno povedala. Pa mi je povedal, da je to prav in da bi morala to prvič povedati. Saj sem že prvič povedala, pa se je zapletlo zaradi moje gluhotе in govora. Zaradi tega sem dobila slabšo oceno. Velikokrat sem zaradi tega dobila tudi slabšo oceno na ustnem izpitu, saj so me profesorji spraševali, jaz sem jim morala brati njihova vprašanja z ust in pri tem nisem mogla še zraven razmišljati. Šele, ko so končali z govorjenjem, sem lahko začela razmišljati in sem nato odgovarjala.

V MDGL ste bili že od takrat, ko je bilo ustanovljeno. Kakšno je vaše mnenje o vašem začetku sodelovanja v MDGL in ob tem, da ste še naprej njegova članica?

Ni ustrezne primerjave med časom ob ustanovitvi in sedanjim časom, saj takrat še ni bilo prostorov, društvo ni bilo včlanjeno v ZDGNS, ni bilo prihodkov, financiralo se je od članarin članov in članic ter s pridobitvijo nekaterih sponzorjev, potrebne so bile tudi druge nujne aktivnosti, da se je društvo obdržalo. MDGL se je v 10 letih postopoma razvijalo, tako da ima sedaj okoli 300 članov, glasilo OT, ustaljene programe... MDGL oz. njegovo vodstvo mi je dalo priložnost, da sem se lahko razvijala in sem lahko organizirala razne aktivnosti, npr. tabor, razne delavnice, tekmovanja...

Vašo športno aktivnost vidimo na stenah v prostorih društva. S čim ste se radi ukvarjali?

Že v osnovni šoli sem trenirala košarko v sliščem klubu, poleg tega pa sem v šoli trenirala tudi odbojko. Ukvarjanje s športom mi pomeni sprostitve in zabavo, da lažje opravljam številne dolžnosti. Rada sem se ukvarjala z različnimi športi, kot npr. s košarko, odbojko, tenisom, smučanjem, plavanjem, tekom, kolesarjenjem, bowlingom, ... Res pa je, da sem športne aktivnosti zaradi družine trenutno potisnila na stran, ampak se v bližnji prihodnosti nameravam vrniti v šport, na bowling in morda tudi na odbojko. Po nekajletnem odmoru sem bila letos z družino v Italiji na smučanju in sem resnično uživala. Kar osem let sem bila tudi dejavna v športni sekciji, sprva kot sekretarka športne sekcije in nato kot vodja. Ob tem sem pisala športne članke za glasilo Odmev tišine. Zaradi širitve nalog in preobremenjenosti je moje delo prevzel sedanji vodja športne sekcije.

Niste bili samo športnica, temveč ste se znali in se še znate preleviti v pravo novinarko. Kako ste dobili navdih za pisanje in kdaj ga izkoristite?

V osnovni šoli sem imela največji problem s pisanjem spisov, obnov, ker je bilo moje izražanje zelo skopo in je bilo potrebno zelo veliko dela z mamo in terapeutko. Šele v srednji šoli sem jezik in pisno izražanje dokončno usvojila. Da ju ne bi izgubila, pišem razne članke za glasilo Odmev tišine. Z branjem in pisanjem ohranjam to, kar je bilo z muko pridobljeno. Včasih je res težko kaj pisati, če pridejo dnevi, ko imam prazno glavo in ne vem, kaj bi napisala. Lahko se tudi zgodi, da za en članek potrebujem tudi en teden, s tem, da vsak dan nekaj malega pišem. Včasih pa ga napišem v enem dnevu, odvisno od trenutnega navdiha.

Mladi gluhi in naglušni so se po vaši zaslugi udeleževali mladinskih taborov in delavnic, ki ste jih uspešno izpeljali s pomočjo prostovoljcev. Kdaj se je vam porodila ideja in kako ste jih uspešno izpeljali?

Leta 2003 sem se z možem Petrom udeležila 14. Svetovnega kongresa gluhih WFD v Montrealu v Kanadi, kjer je bilo predstavljenih sedem delovnih komisij: izobraževanje, človekove pravice, države v razvoju, tehnologija, jezik in kultura, zdravje in komunikacija, poleg tega so bile predstavljene specialne skupine kot npr. mladi gluhi, gluhi upokojenci, otroci gluhih staršev, gluho-slepi ... Med drugimi sva se udeležila tudi skupščine »Mladega foruma« ki je bil na kongresu zelo aktiven, predstavil je mnogo predlogov in živahno sodeloval v razpravah. Ti mladi so se predhodno udeležili tabora za mlade in si tudi na ta način pridobili mnogo znanja. Vsa njihova mladostna sproščenost in bogato znanje sta naju zelo navdušila. S Petrom sva takoj pomislila, kako potrebni bi bili podobni forumi in tabor v Sloveniji. Po predstavitvi ideje v našem društvu smo začeli z organizacijo zahtevnega projekta, ki ni bil enostaven s finančnega, organizacijskega in ciljnega vidika. V ta namen smo povabili tudi mlade gluhe s Češke in njihova dva voditelja, ki imata na tem področju že dolgoletne izkušnje. Na slovensko - češkem taboru se je izkazalo, da je več kot nujno nenehno permanentno (stalno) izobraževanje. Vendar, če ne bi bilo finančnih virov, prostovoljcev, voditeljev, mladih gluhih, ne bi uspeli izpeljati vseh teh projektov.

Pred kratkim ste postali drugič mamica. Kot za zanimivost bi rada vprašala, kako komunicirate s prvim otrokom? Kako veste, kdaj vaš otrok joka?

S prvim slišočim otrokom, ki je star tri leta in hodi v vrtec, komuniciram večinoma govorno in tudi v znakovnem jeziku. Na ta način tudi on komunicira z našimi gluhi prijatelji. Kot pravi rek, več jezikov znaš, več veljaš. Še dobro, da sedaj živimo v tehnološko modernem informacijskem času, tako da imamo »babycry« (tj. elektronska svetlobna ali vibracijska varuška) in jo pri svojih otrocih s pridom uporabljam. Žal pa še vedno ni urejeno področje tehničnih pripomočkov in s tem tudi pravice gluhih mamic do brezplačnih »babycry-ev«, saj sva s Petrom morala »babycry« plačati iz svojih žepov.

Kaj bi še radi povedali?

Moje načelo je, da moraš biti aktiven v svojem okolju in ne samo pasivno čakati, da ti bodo na pladnju prinesli znanje, izkušnje, informacije, pomoč... Če vas kje čvelj žuli, povejte oziroma bodite glasni. Ne bodite pasivni, borite se za svoje pravice. Nihče drug ne bo delal namesto vas. Imejte zaupanje vase, voljo, vztrajajte naprej in ne obupajte že na začetku, ko imate pred seboj ovire oz. težave. Brez muje se še čvelj ne obuje.

»Klicni center za osebe z okvaro sluha deluje vse dni v letu, 24 ur na dan«

Jasna Bauman

Klicni center za osebe z okvaro sluha deluje že od septembra 2009. Gluhe osebe lahko s pomočjo klicnega centra opravijo stik s posameznimi institucijami in opravijo osnovno komunikacijo, ki jo slišče osebe sicer opravljajo po telefonu. Vsak gluhi lahko s klicnim centrom komunicira preko elektronske pošte, SMS-ja, video klica preko spletnega mesta, video klica preko UMTS telefona in faksa. Klicni center bo na voljo gluhim osebam 24 ur na dan, vse dni v letu. Za več informacij smo se obrnili na direktorico Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, Jasno Bauman.

Tanja Potočnik Hönigsman

Zelo pohvalno je, da je 21. septembra 2009 klicni center pričel delovati. Od takrat je minilo že nekaj časa. Ali bi lahko prosim povedali več o tem? Ali je klicni center res smiseln? Zakaj?

Najprej hvala za vašo pohvalo. Verjetno bi bilo bolj primerno, če bi to vprašanje zastavili uporabnikom. Pa vendar, o smiselnosti in upravičenosti klicnega centra naj govorijo statistični podatki. Do sedaj smo v klicni center prejeli preko 1100 zahtevkov, kar pomeni, da je povprečno 10 – 15 klicev na dan. Če lahko govorim v imenu uporabnikov, bi rekla, da je za njih to velika pridobitev, saj sedaj lahko marsikatero zadevo uredijo »od doma«, »iz naslonjača«, s čimer so jim prihranjene nepotrebne poti, slaba volja, če naletijo na »zaprta vrata«, nerazumevanje uradnikov ipd. Nenazadnje jim ni potrebno več prositi sosedov, da za njih opravijo telefonski pogovor ter biti izpostavljeni njihovi dobri ali slabi volji in kar je pomembno, s svojimi klici ne obremenjujejo svojih otrok, ki so zaradi tega morali vse prevečkrat »hitro« odrasti. Vsak »Hvala lepa, s tem ste mi veliko pomagali, končno lahko sam/a urejam stvari in mi ni potrebno nikogar prositi, da za mene telefonira.«, kar nam izrečejo uporabniki klicnega centra, tudi govori o smiselnosti le-tega.

Kako klicni center deluje? Na kratko opišite delovanje klicnega centra.

Klicni center za osebe z okvaro sluha deluje vse dni v letu, 24 ur na dan. Osebe z okvaro sluha, ki želijo uporabljati storitve klicnega centra, se morajo najprej registrirati. Registracijo lahko opravijo sami preko računalnika na spletni strani <http://kc.tolmaci.si>. V primeru, da nimajo računalnika, lahko pošljejo izpolnjeno prijavnico, ki jo najdejo v zloženki klicnega centra, na naš naslov. Naš zavod je namreč omenjeno zloženko z navodili za uporabo klicnega centra razposlal na več kot 3300 naslovov gluhih in naglušnih naročnikov časopisa Iz sveta tišine. Po prejeti potrditvi registracije lahko uporabniki stopajo v stik s klicnim centrom na različne načine. Preko svojega mobilnega telefona nam lahko posredujejo SMS sporočilo ali pa SMS sporočilo: videoklic. Na tem mestu bi rada ponovno poudarila, da naj uporabniki ne vzpostavljajo sami videoklica s klicnim centrom, temveč pošljejo SMS sporočilo: videoklic.

Zakaj? Tolmačica, ki je zasedena z reševanjem drugih zahtevkov, takšnega direktnega videoklica ne more prevzeti, kar lahko pri uporabnikih po nepotrebem povzroči slabo voljo in čakanje. V primeru, da imajo uporabniki računalnik, nam lahko posredujejo elektronsko pošto, lahko komunicirajo v znakovnem jeziku preko programa Skype (tudi v tem primeru posredujejo zahtevek v klicni center) ali pa opravijo pogovor po spletu (tako imenovani chat), nenazadnje pa nam lahko posredujejo faks. Ko uporabnik posreduje svoj zahtevek v klicni center, prejme povratno SMS sporočilo, da je njegov zahtevek sprejet ter da je v čakalni vrsti. Tolmačica, ki dela v klicnem centru, za uporabnika pridobi želeno informacijo in mu jo posreduje po istem kanalu, kot je zahtevek bil sprejet. Ob tem bi želela poudariti, da je pri zastavljenih vprašanih potrebno biti natančen, posredovati čim več informacij, ki pripomorejo tolmačici pri iskanju nadaljnjih informacij. Zaželeno je, da nam uporabniki posredujejo tudi telefonske številke, če jih seveda imajo, saj vse to vpliva na hitrejše reševanje zahtevkov.

Gluhi uporabniki so v dvomih, koga vse lahko pokličejo s pomočjo klicnega centra, pa bi vas prosila za točne informacije, koga lahko pokličejo?

Klicni center za osebe z okvaro sluha je vzpostavljen z namenom, da se v imenu uporabnikov pridobivajo t. im. informacije javnega značaja. V praksi bi to pomenilo, da se uporabniki s pomočjo klicnega centra lahko naročijo pri zdravnikih, se zanimajo o delovnem času različnih institucij, se zanimajo o potrebnih dokumentih za pridobitev socialne pomoči, prijavo na Zavod za zaposlovanje (glede na krizno obdobje je žal veliko zahtevkov), Karitas glede paketov za hrano, nenazadnje pa se lahko zanimajo o svojih študijskih obveznostih, ipd. V zadnjem času veliko urejamo tudi različne odklope, ki se zgodijo zaradi neplačevanja računov in poskušamo zadeve ugodno rešiti za uporabnike. Menim, da ni potrebno, da se uporabniki obremenjujejo s tem, koga lahko pokličejo. Naj »pokličejo« in bo že tolmačica povedala, ali je to primerno ali ne.

Koliko gluhih uporabnikov se je do sedaj registriralo? Kaj bi želeli povedati tistim, ki se še niso prijavili? Kako naj se prijavijo?

Rada bi razjasnila eno informacijo, ki se napačno pojavlja v zadnjem času glede klicnega centra. Klicni center ni namenjen samo gluhim uporabnikom, ampak vsem osebam, ki imajo okvaro sluha in same niso zmožne pridobivati telefonskih informacij oziroma niso prepričane, če sogovornika po telefonu pravilno razumejo. Storitve klicnega centra lahko koristijo gluhi, naglušni, osebe, ki obvladajo znakovni jezik, kakor tudi osebe, ki tega jezika ne poznajo. Prav tako podatek o številki izkaznice za vavčerje, ki je zapisan ob registraciji, ni obvezen. Trenutno imamo 283 registriranih uporabnikov. Uporabniki, ki se do sedaj niso registrirali, naj se o koristnosti klicnega centra zanimajo pri tistih, ki ga že uporabljajo, kajti zadovoljstvo teh je dobra popotnica za vse. Registracijo

lahko opravijo sami preko spletnega mesta <http://kc.tolmaci.si> ali pa pošljejo izpolnjeno prijavnico na naslov Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik, Prekmurska ulica 6, 1000 Ljubljana, kjer jih bomo registrirali.

Kaj vse je bilo potrebno narediti, da je pričel klicni center delovati?

Za delovanje klicnega centra je vsekakor bila pomembna izražena želja uporabnikov po vzpostavitvi takšnega centra, posluh Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki delovanje klicnega centra financira ter vloga našega zavoda, da to storitev izvaja. Za vzpostavitev klicnega centra smo imeli na voljo le dober mesec in pol časa, kar je izredno malo. Poleg tega nismo bili deležni nikakršne pomoči v smislu iskanja tehničnih rešitev, ampak smo bili prepuščeni sami sebi in svoji iznajdljivosti. Uporabniki so postavljali svoje zahteve, da morajo biti dostopni vsi komunikacijski kanali (SMS, videoklic preko mobilnega telefona, elektronska pošta, video klic preko računalnika, telefaks), posredovali so nam tehnične rešitve iz tujine, ki pa s finančnega vidika niso bile sprejemljive za financerja. Zgolj za primer naj omenim, da je cena za vzpostavitev takšnega klicnega centra na Švedskem (brez ostalih stroškov) 400.000 evrov, nam pa je bilo dano na razpolago 12x manj sredstev. Ne glede na vse postavljene omejitve nam je uspelo z lastnim znanjem in z majhnimi finančnimi sredstvi poiskati takšno tehnično rešitev, ki upošteva zahteve uporabnikov in je za njih prijazna.

Glede na to, da je klicni center na voljo gluhim osebam 24 ur na dan vse dni v letu, bi želeli vedeti, koliko in kdo dela v klicnem centru?

V klicnem centru za osebe z okvaro sluha delajo štiri tolmačice slovenskega znakovnega jezika, ki opravljajo svoje delo po terminskem planu.

Katere so prednosti in slabosti klicnega centra?

O prednostih klicnega centra za uporabnike sem že prej govorila. Slabosti klicnega centra so v prvi vrsti v tehnični podhranjenosti, saj smo vse preveč odvisni od delovanja drugih sistemov. To je tudi razlog, zakaj ne moremo sprejemati nujnih klicev na 112 in 113, kar bi si nekateri uporabniki želeli. Pri klicnih centrih, ki delujejo pri drugih institucijah in so prav tako na voljo 24 ur na dan vse dni v letu, je zaposlenih najmanj 6 oseb, pri nas le 4. Ta podatek je zgovoren sam po sebi.

Kakšne izboljšave načrtujete v prihodnosti?

Izboljšave klicnega centra so vezane na stroške, kar pomeni, da je odvisno od financerja ali bi jih bil pripravljen financirati ali ne. Tako, da si vsaj v tem letu o njih niti ne upam razmišljati.

»Ženska ekipa z dobrimi igrami »nagaja« moški ekipi«

Nataša Pirc Musar

Nataša Pirc Musar je oseba, ki jo večina od nas pozna kot voditeljico TV Dnevnika, zdaj pa opravlja funkcijo informacijske pooblaščenke. Na prijateljski tekmi v bowling-u, ki jo je naša ekipa igrala proti njeni, smo imeli priložnost z njo poklepetati in izmenjati nekaj besed. Spodaj si lahko preberete naš intervju z njo.

Robert Žlajpah

Začeli ste kot novinarka in večina se vas spomni kot voditeljice TV Dnevnika. Postali ste znan obraz tako v širši javnosti kot tudi nam gluhim. Ali nam lahko poveste, kdo je Nataša Pirc Musar?

Nataša je mama, je žena, je hči, je prijateljica svojim prijateljem. Najprej in najraje sem to. Sem pa tudi pravnica in ker se ukvarjam s temeljnimi človekovimi pravicami, sem tudi filantrop – človekoljub. Brez tega ne moreš delati dobro v imenu ljudi in za ljudi.

Ali ste v preteklosti imeli stike z gluhiimi osebami?

Priznam, da ne prav pogosto, a zagotovo mi bo v spominu ostala prirediteljica Slovenka leta 2005, ko sem bila med kandidatkami za ta laskavi naziv skupaj s Petro Rezar, učiteljico gluhih, ki je tudi sama gluha. Takrat sem v pogovorih s Petro malo več izvedela o življenju gluhih. Tudi svet tišine ima izjemne ljudi.

Gluhi so nevidni invalidi, ki jih okolica ne opazi takoj, tako kot ostale invalidne skupine. Kako vi vidite gluhe?

Če sem se česa naučila v svojem življenju, sem se tega, da ljudi sodim po njihovih dejanjih, njihovih predanostih, njihovi volji do življenja, njihovem pogledu na svet. Mi je čisto vseeno, kako izgledajo in kakšne hibe imajo. Pri ljudeh, ki jih ta svet prikrajša za nekaj, kar se drugim zdi samo po sebi umevno, predvsem pri tistih, ki jim zdravje ni dano, pa cenim napore, da kljub temu v življenju želijo delati dobro, da želijo družbi doprinesiti nekaj pozitivnega. Vam je to težje in zato toliko bolj spoštovanja vredno. A volja mora vedno najti pot.

Sedaj ste na položaju informacijske pooblaščenke. Nam lahko na kratko predstavite svoje delo?

Uh, o svojem delu ne znam govoriti na kratko. Preveč ga imam rada in preveč diham z vsem, kar počnem kot pooblaščenka. A naj poskusim – dve človekovi pravici ščitimo pri informacijskem pooblaščenču. Ena je dostop do javnih informacij, v okviru katere presojava, kaj mora s strani organov javne uprave biti javno in kaj lahko ostane očem javnosti skrito. Druga pa je varstvo osebnih podatkov, v okviru katere pazimo, da so naši osebni podatki pri upravljavcih zbirk varni, predvsem pa zakonito zbrani. Paziti moramo, da Veliki brat ne uide iz kletke, da zaradi poplave in lahke dostopnosti modernih informacijskih tehnologij naša zasebnost

kot družbena norma ne bo postala stvar preteklosti, kot je enkrat izjavil Mark Zuckerberg, ustanovitelj Facebooka.

Kdo vas je navdušil za bowling in koliko časa ga že igrate?

Za ta prečudovit šport me je navdušila sestra mojega moža, Anja, in od takrat sem že tri leta in pol zasvojena s keglji in kroglo.

Kako ste se počutili in ali ste imeli kakšne težave pri komuniciranju na današnji tekmi z gluhih nasprotniki?

Prav nobenih težav ni bilo, nasprotno, ker vaši fantje dobro poznajo pravila igre, je vse teklo tako kot mora. Bowling je igra koncentracije in razmišljanja. Tu smo si povsem enaki, ne gluhi, ne sliščeči nimamo prav nobene prednosti.

Vaša ekipa se imenuje Feniks. Ste že dolgo skupaj in ali tekmujete v kakšni ligi?

Naš klub je bil ustanovljen šele marca letos in je najmlajši klub v državi. V njem smo se zbrali ljubitelji tega športa in po karakterju kompatibilni in prijetni ljudje. Neskončno uživamo v igri in drug z drugim. V ženski konkurenci smo zagotovo najboljše (na državnih prvenstvih pobiramo naslove, v ženski ligi so naše ekipe pri vrhu), fantje pa se morajo še malo potruditi. A dokler vsak od nas na tekmah da vse od sebe, sem jaz kot ustanoviteljica kluba več kot zadovoljna. V ženski ligi ima Feniks 5 ekip (ekipo sestavljata dve dekleti), v slovenski 2. ligi, kjer lahko igrajo moški in ženske, pa imamo dve ekipi (ekipo sestavlja 5 članov). Ena je povsem ženska in ta z dobrimi igrami »nagaja« moškimi ekipam, in ena moška ekipa, ki tudi solidno igra in se bori s keglji.

Za konec bi vas prosil za nekaj besed za gluhe bralce našega glasila Odmev tišine.

Svet je lep, naj takšen tudi ostane. A če se sami (in pri tem mislim na prav vsakega člana te družbe) ne bomo dovolj potrudili, se drugi namesto nas tudi ne bodo. Srečno v letu 2011 želim vsem vašim bralkam in bralcem. In zapomnite si: »Med dvema trenutkoma se nenadoma odprejo vrata v nov čas, a sreča vendarle ni v tem času, temveč v nas.« (neznani avtor).

Meri Möderndorfer

»V meni je še veliko neizrabljene energije«

Dragi bralci in bralke, pred kratkim je potekal občni zbor in na dnevnem redu je bila tudi točka o izvolitvi novega predsednika društva. Kandidaturo so podali trije člani MDGL, in sicer Saša Lukić, Robert Žlajpah in Meri Möderndorfer. Upali ali ne upali, Meri se je znova vrnila na predsedniški stol. Ona se je vključevala v delo društva in bila v njem aktivna že od samega začetka, od ustanovitve društva. Njen karakter je poln energije. Meri je vztrajna, razumljiva, poslušna, pametna, disciplinirana in direktna ženska. Z eno besedo, borka! V čast novoizvoljeni predsednici sem napravila intervju z njo.

Majčka

Na veliko presenečenje nekaterih članov in nečlanov ste podali svojo kandidaturo. Kaj vas je prepričalo, da ste podali svojo kandidaturo?

V življenju se vedno kaj dogaja, nekaj novega poraja, vse z namenom. Tako je bilo tudi z mojo kandidaturo, na presenečenje mnogih. Hehehe, nisem še za odpis, kajti v meni je še veliko neizrabljene energije. Iz tega vzroka je padla tudi moja odločitev. To je ena stran, druga pa, naj je še tako bizarno, moje sive celice potrebujejo svež zagon.

Koliko časa ste potrebovali, da ste se odločili, da boste podali svojo kandidaturo?

Odločitev je bila res težka, vse do zadnjega sem tehtala »da ali ne«. Tudi sina sem vprašala za mnenje, a ni bil navdušen: »Mami, dovolj si se že razdajala, spočij se.« Prav to njegovo mnenje je bilo zame odločilen izziv in sem šla naprej.

Kakšno je vaše mnenje o delovanju društva v zadnjih 4 letih, ko ga je vodil mladi član Saša Lukić?

Saša Lukić je kot vsak mlad človek, v funkciji predsednika, šel skozi vse začetne čeri in je nekako uspešno krmaril ladjo do konca. Doživljal je vzpone in padce, se marsikje ujel v pasti, a je vseeno veliko naredil za društvo. Življenje mu je dalo priložnost za mnoge izzive, veliko se je naučil, spoznaval razne probleme in jih tudi reševal, vedno pozitivno, za vse gluhe. Kar mu štejem v dobro, kot mlademu človeku, je to, da je znal prisluhniti, pridobiti srca in zaupanje starejših, čeprav je bilo gibalo njegovega življenja v svetu športa in mladih. Sašu želim na novi življenjski poti, v družinskem krogu in v pričakovanju novorojenca, veliko sreče in veselja.

Kaj je vaša vizija v vašem štiriletnem mandatu?

Za 4-letni mandat je težko, kljub viziji, reči kaj obetajočega glede na trenutno krizno situacijo v državi in v svetu. Jasno bomo nadaljevali obstoječe delo po programih, sploh na socialnem področju. Da ne omenim

izobraževanja, tu razmišljam o izboljšanju znanja in razumevanja socialne politike članov Upravnega odbora in naše skupne odgovornosti. Moj cilj je tudi povezovanje s šolniki naših gluhih otrok ter vključitev v program prostovoljstva na Zavodu za gluhe in naglušne iz razloga, da odraščajoči otroci dobijo neko predstavo o odraslosti, o samostojnosti, o samopodobi. To bi bile nekakšne delavnice odraslih gluhih med otroci, kajti le-ti bodo nekoč tudi člani naših društev širom Slovenije. A ob tem so še potrebni stiki in pogovori s stroko Zavoda. Dalje razmišljam vzpostaviti medgeneracijsko solidarnost gluhih članov v društvu, boljše povezovanje z ostalimi 12-imi društvi in še kaj. Želim si, da se vizija ne porazgubi v sanje, zato potrebujemo skupno zaupanje in resen pristop do dela. Kaj več je trenutno še iluzorno načrtovati, saj niti ne vemo ali in koliko denarja bo prišlo, če bo?

Katere spremembe si želite?

Spremembe? Bolj zdravi medsebojni odnosi, spoštovanje do sebe in drugih, medgeneracijska solidarnost, boljša samopodoba med člani, skupne akcije in več zaupanja vase v teh težkih časih.

Za katere pravice se boste najbolj borili?

Rada bi obrnila vprašanje: za katere pravice se člani najbolj borijo? Jasno za invalidnino in možnost zamenjave vavčerjev za gotovinski denar, kajne? Teh dveh stvari jaz ne morem izbrati, lahko pa obljubim, da se bom zelo zavzemala za pravice na socialnem področju za najbolj ranljive člane.

Za konec nekaj vaših besed za naše bralce.

Dragi bralci, ker ste mi zaupali odgovorno funkcijo predsednice društva, se bom maksimalno potrudila, da opravičim vaše zaupanje. Od vas pa tudi pričakujem, da dobro sodelujemo in skupaj ustvarjamo lepši vsak novi dan. V društvu je naša dnevna soba, kjer igramo gledališče našega skupnega življenja. Na Trubarjevi ulici pa smo na ogled meščanom in sosedom, zato jim pokažimo, da smo gluhi člani ne samo gluhi ampak tudi kulturni ljudje. Poskrbimo in ohranimo navzven naš ugled in dobro ime društva. Veselim se druženja z vami. Želim vam vse lepo in dobro.

Jasna Parapot

»Gluhi so postali nekako del mojega življenja«

Jasna Parapot je simpatično dekle, ena izmed učenk šole za bodoče tolmače. Rada prihaja v društvo in se z vami pogovarja v znakovnem jeziku. Predstavljamo vam jo v intervjuju, v katerem boste kaj več izvedeli o njeni poti do šole za bodoče tolmače.

Robert Žlajpah

Jasna, po eni strani te poznajo, po drugi strani pa ne poznajo tvoje osebnosti, zato te prosim, če se lahko predstaviš bralcem in bralkam OT. Kako bi se opisala?

Stara sem 28 let in prihajam iz Novega mesta, vendar že nekaj let živim v Ljubljani, kjer imam tudi službo. Sem zelo športne narave (trenirala sem triatlon in tek na dolge proge), rada se družim z ljudmi, vedno pa sem bila tudi prostovoljka. V srednji šoli sem pomagala otrokom z učnimi težavami, več let sem tudi delovala v Društvu dializnih bolnikov Dolenjske in Bele krajine. Rada imam tudi glasbo in ples; 12 let sem obiskovala Folklorno skupino Kres, obiskovala glasbeno šolo, kjer sem se učila igrati violončelo, nekaj melodij pa znam zaigrati tudi na orglice.

Kdaj in kje si prvič videla kretnje gluhih?

S kretnjami sem se prvič srečala v otroštvu, pri ogledu oddaj Radovedni Taček, kjer je ga. Ljubica tolmačila vse oddaje v kretnje. Takrat nisem niti vedela, da se temu reče znakovni jezik in da ima v resnici to nek pomen.

Kdo te je navdušil, da si se odločila za učenje jezika gluhih?

Pred tremi leti sem razmišljala, da bi rada poleg službe delala tudi nekaj v dobro družbi. Moja mami mi je predlagala tečaj slovenskega znakovnega jezika in da naj se pozanimam, kje se je možno vpisati na tečaj. In tako sem pri ge. Meri opravila začetni in nadaljevalni tečaj. Na tečaju sem spoznala veliko zanimivih ljudi, z nekaterimi sem vse do danes tudi prijateljica. V času obiskovanja tečaja sem začela tudi obiskovati Mestno društvo gluhih Ljubljana. Potrebovala sem nekaj časa, da sem se navadila novih ljudi in seveda tudi oni mene. Nisem vedela niti, kako pristopiti do članov, niti kako se vključiti v njihov spontan in hiter pogovor v kretnjah. Postopoma, z vztrajnostjo in spodbudo nekaterih članov, sem postala kar vsakotedenski obiskovalec društva. Poleg tega sem tudi na pobudo ge. Meri enkrat tedensko obiskovala pokojno go. Katarino Peteh, ki mi je vlila veliko volje in poguma, da se trudim nadaljevati začetno pot. Veliko oporo pa mi nudijo tudi ga. Meri in številni člani društva, katerim se zahvaljujem za vso spodbudo.

Odločila si se za šolo za bodoče tolmače. Ker v Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik primanjkuje tolmačev, se morda vidiš v vlogi tolmača znakovnega jezika kljub službi, ki jo sedaj opravljaš?

Srčno si želim, da dokončam pripravljalni tečaj, ki se bliža koncu, in se kasneje intenzivno posvetim učenju kretenj, da bom lahko osvojila

znanje in pridobila certifikat. V prihodnosti se vidim v vlogi tolmača, saj so gluhi postali nekako del mojega življenja. Vesela bom, če bom lahko v vlogi tolmača komurkoli olajšala situacijo in s tem tudi ozaveščala javnost, da so gluhi med nami.

Kaj in kako se učite v šoli za tolmače? Se ti zdi, da so učitelji zahtevni?

Pripravljalni tečaj poteka ob petkih med 16. in 20. uro ter ob sobotah med 9. in 17. uro. Tečaj je zelo naporen, saj zahteva veliko koncentracije in zbranosti pri učenju kretenj. Učimo se prevajanja iz slovenskega jezika v SZJ in obratno, ter področja socialnega varstva.

Poleg redne službe, dejansko to leto ni bilo počitka in prostih vikendov. Ni veliko časa za počitek, preostane ti samo še nedelja. Učitelji so zahtevni in tako je prav. Vloga tolmača je zahtevno in odgovorno delo. Ko opazujem tolmače, bi lahko rekla, da se mi zdi poklic tolmača eden najzahtevnejših poklicev.

Zelo rada hodiš v društvo in se pogovarjaš z gluhiimi ljudmi. Na kratko opiši, kakšen občutek imaš, ko se med sabo pogovarjate v jeziku gluhih?

Ko imam naporen dan in po službi odhitim v društvo, se kasneje počutim kot prerojena, popolnoma se odklopim. Všeč mi je, ker so gluhi zelo direktni, saj sem tudi jaz taka. Spoštujem kritičnost gluhih: vedno me popravijo ali mi svetujejo in obrazložijo določene kretnje, hkrati pa me spodbujajo, da ne obupam. Tudi ozračje v društvu je sproščeno, občasno pa se udeležim tudi kakega predavanja, kjer izvem marsikaj novega in hkrati opazujem tolmačico pri tolmačenju, kjer se naučim novih kretenj.

Kaj bi še želela povedati bralcem in bralkam OT?

Mnogo slišočih ne pozna sveta gluhih. Ko sem začela obiskovati tečaj SZJ, so me vsi spraševali, kaj sploh je SZJ. Takrat tudi jaz nisem razumela jezika. Sčasoma, ko sem začela spoznavati svet gluhih, so postali tudi moji prijatelji in znanci bolj ozaveščeni glede področja gluhot. Zato bi vsem članom želela, da stopajo pogumno po svoji poti in naj bo njihov »glas« gluhot slišan tudi izven njihovega sveta. Smo tudi ljudje, ki nismo otroci gluhih staršev in si resnično želimo postati tolmači, zato prosim, bodite strpni do nas in nas učite, da bomo lažje razumeli vaš jezik. Vsem želim veliko sonca in ljubezni. In še enkrat hvala, da ste potrpežljivi z nami, učenci SZJ.

Hvala za tvoj podarjen čas. Želim ti mnogo sreče in uspeha pri opravljanju izpitov ter vztrajaj do končnega naziva tolmačica znakovnega jezika.

»Znakovni jezik in življenje gluhih sta me zelo zanimala«

Tinkara Belčič

Tinkara je radovedno dekle z veliko energije. Delo z ljudmi ji daje veliko zanimivih izkušenj. Vsak človek, ki ga sreča, jo nekaj nauči. Želi si svoje delo na vseh področjih, ki jo zanimajo, opravljati dobro in z veseljem.

Tanja Potočnik Hönigsman

Kdaj in kako si prišla v prvi stik z gluhi? Katera je bila tvoja prva kretnja?

Prvo kretnjo me je naučila Ljubica Podboršek. Srečala sem jo na morju in jo prepoznala s televizije. Prosila sem jo, da mi pokaže kakšno kretnjo. Pokazala mi je kretnjo »konj« in to je bila moja prva kretnja. Stara sem bila osem let.

Z gluhi sem se prvič srečala po prvi stopnji tečaja slovenskega znakovnega jezika v tretjem letniku študija. Z gledališko skupino Takatuka in mladostniki iz Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana sem odšla na izmenjavo v Grčijo. Z dekleti in fanti iz Zavoda sem prvič komunicirala v znakovnem jeziku. Po prvi stopnji tečaja sem znala bolj malo. Veliko so me naučili člani gledališke skupine – tako slovenske kot grške.

Končala si študij na Fakulteti za družbene vede in postala novinarka. Bi, prosim, podrobneje opisala študij novinarstva? Od kod tvoja želja, da bi postala novinarka?

Za študij novinarstva sem se odločila v sedmem razredu osnovne šole. S šolo smo bili na taboru v Fiesi. Hodili smo po ulicah Pirana in morali smo intervjuvati turiste. Srečali smo angleške in nemške turiste. V skupini sem samo jaz znala angleško in nemško ter bila dovolj pogumna, da jih vprašam, kako jim je všeč Piran. Delo mi je bilo tako všeč, da sem se odločila za študij novinarstva. Moja želja je ostala enaka vse do konca gimnazije, ko sem se prijavila na fakulteto.

Med študijem sem se poleg delanja intervjujev naučila pisati še različne oblike člankov, razlike med delom na časopisu, radiu, televiziji in internetu. Vsako leto smo imeli tudi prakso. Tako sem dve leti delala na radiu Slovenija, na športni redakciji, eno leto pri časopisu Notranjsko-kraške novice in eno leto urejala spletno stran Student-info. Študij novinarstva me je naučil, da moram vse informacije preveriti pri več različnih ljudeh, preden jim verjamem. To se mi zdi najpomembnejše in mi koristi tudi v življenju.

V času študija in v gimnaziji si napisala referat o zgodovini gluhih. Ali lahko poveš kaj več o tem?

Znakovni jezik in življenje gluhih sta me zelo zanimala. Ko sem bila v gimnaziji, sem trenirala odbojko in nisem imela dovolj časa za učenje znakovnega jezika. Želela pa sem dobiti podatke o gluhih in o razvoju znakovnega jezika. Naslov referata sem lahko sama določila in sem šolsko delo posvetila spoznavanju zgodovine gluhih. Všeč mi je bilo vse, kar sem spoznala in moja želja po učenju znakovnega jezika se je povečevala vsako leto.

Kaj te je vodilo do tega, da postaneš tolmačica? Čemu si se morala odrekati, ko si se vpisala v Šolo za tolmače?

Ko sem zaključila peto stopnjo tečaja slovenskega znakovnega jezika, se mi je zdelo, da se lahko še več naučim, zato sem se odločila za vpis v Šolo za tolmače. Delala sem kot urednica študentske spletne strani, da sem privarčevala dovolj denarja za Šolo ter vsak petek in soboto hodila na predavanja. V Šolo sem poleg denarja vložila tudi večino svojega prostega časa. Veliko sem se naučila o področju socialnega varstva – katere pravice lahko uveljavljajo gluhi in kaj morajo narediti za to. Za delo tolmača pa sem mislila, da me bo Šola za tolmače bolje pripravila. Predvidevala sem, da bomo imeli več prakse ter stika z gluhi in dejanskim delom tolmačev, vendar je vse temeljilo bolj na teoriji. Zaradi

tega sem imela nekaj težav pri opravljanju izpita in pri začetkih opravljanja dela kot tolmačica. Ko pa sem dobila več prakse, je delo postalo pravi užitek.

Smešni trenutki ali nerodnosti pri prevajanju?

Osebnostno ne maram in ne uporabljam grdih besed, kletvic. Ko pa sem tolmačila na nekem sestanku, je gluha oseba, ki je govorila, pokretala grdo besedo, ki sem jo prevedla v slovenski jezik. Vsi slišači so se v trenutku obrnili proti meni in me grdo gledali. Jaz pa sem se samo nasmehnila.

Kje si trenutno zaposlena in kakšne so tvoje dnevne obveznosti?

Trenutno sem zaposlena na Zavodu za gluhe in naglušne kot tolmačica slovenskega znakovnega jezika. To pomeni, da tolmačim učencem med poukom. Učiteljica razlaga snov, jaz pa tolmačim njene besede, da lahko učenci bolje razumejo. Želim si, da bi učenci imeli predmet »Znakovni jezik«, ki bi se ga učili od prvega do devetega razreda. Tako bi še boljše razumeli snov pri drugih predmetih. Imam pa tudi svoj s.p., kjer se ukvarjam s športom, animacijo rojstnih dni, zabav, novinarstvom in seveda tolmačenjem (www.tin-kara.si).

Kaj počneš v popoldanskem času?

Trenutno veliko šivam. Vpisala sem se v tečaj šivanja in zdaj prenavljam stanovanje. Sešila sem že nove zavese, zdaj pa šivam novo prevleko za kavč. Če je lepo vreme, grem pa plezat.

Si vsestranska športnica, poleg tega se rada udeležuješ raznih tečajev in po opravljenih izpitih si vaditeljica plavanja, smučanja in deskanja na snegu. Kaj bi rada povedala o tem?

Rada sem v gibanju. Še rajši pa prenašam svoje znanje naprej. Kot vaditeljica različnih športov se lahko istočasno gibam in dajem svoje znanje otrokom ali odraslim. Tudi pri znakovnem jeziku veliko »migaš«, zato mi je mogoče tako zelo všeč.

Koliko jezikov obvladaš? Od kod tvoja nadarjenost za učenje jezikov, med drugimi tudi za slovenski znakovni jezik?

Jeziki so mi že v osnovni šoli šli veliko boljše kot matematika in fizika. Zanimivo mi je bilo, kaj vse lahko delaš z besedami. Zato rada pišem pesmi, kjer je pravi pomen skrit v igri besed. Všeč mi je, da lahko poveš, kar čutiš, misliš, si želiš, na takšen način, da te ljudje razumejo. Če ne znajo slovensko, jim želim povedati v jeziku, ki ga razumejo. Dobro znam angleško in nemško, malo pa znam povedati tudi v grščini, hrvaščini, srbsščini in francoščini. Zanimajo me ljudje in do ljudi se pride samo s poznavanjem njihovega jezika. Ker me zanimajo gluhi, sem se naučila njihovega jezika.

Nekje sem prebrala, da verjameš, da se učimo vse življenje in da denar za nova znanja ni nikoli stran vržen. Ali lahko poveš več o tem in zakaj je to pomembno?

Res je. Ne moremo biti strokovnjaki na vseh področjih. Največ znanja pa lahko dobimo od ljudi, ki delajo tisto, kar nas zanima. Če mene zanima kultura gluhih, bom šla med gluhe in se učila od njih, ne pa vprašala nekoga, ki pozna gluho osebo. Na takšen način izgubljam znanje. Moramo direktno do točke z največ znanja, informacijami.

Misel za naše bralce, ... za zaključek.

Učenje nam da znanje. Znanje nam da informacije. Informacije nam dajo moč. Moč nam pomaga izboljšati svet, tudi svet gluhih. Želim si, da bi se gluhi tega bolj zavedali in imeli radi učenje, ker nam učenje da znanje.

»Želel bi za vedno ostati v Sloveniji«

Slobodan Ridošić

Slobodan je tujec, z začasnim bivališčem in delom v Ljubljani in je član našega društva. Vsako sredo ali na 14 dni redno prihaja na druženje v društvo. Našel si je prijatelje, je družaben in rad časti s »picem« (pijačo). Tu in tam mu pomagamo urejati osebne zadeve, da lažje komunicira z razno birokracijo. Ker izjemoma želi priti v OT s svojo zgodbo tujega delavca, sem se z njim pogovorila.

Meri

Slobodan, ti nisi Slovenec, povej nam, kje si se rodil, od kje prihajaš?
Res je, nisem Slovenec, vendar se privajam živeti in vključevati se v vaše okolje in navade, ker spoštujem vašo kulturo. Prihajam iz Zvornika – Bosne.

Kje si hodil v šolo in kdaj si se naučil znakovnega jezika?

Sem gluha od rojstva, šolo sem obiskoval v Zavodu za gluhe v Zemunu, v Srbiji. Kot povsod v šolah za gluhe, sem se tudi jaz tam naučil jezika gluhih. Končal sem osmi razred osnovne šole ter vajeniško šolo za strojnega ključavničarja.

Koga od sorodnikov imaš doma, v Bosni?

V družini nas je 7 otrok, od teh sva z bratom gluha. Mama je pokojna, oče še živi. Imam pa tudi svojo družino, sliščečo ženo in hčerko ter hišo.

Zakaj si se odločil in prišel s trebuhom za kruhom v Slovenijo?

V Slovenijo sem prišel junija 2008 kot mnogi, ki so iskali boljši kos kruha. Doma ga ni bilo toliko, da bi preživel družino. V Ljubljano sem prišel z avtobusom. Kot za tujca, ki nisem poznal ne mesta, ne ljudi, ne jezika, je bil začetek zame najtežji. S pomočjo sliščega prijatelja, ki že dolgo dela v Ljubljani, ki je na začetku poskrbel zame, sem dobil pribežališče – prenočišče in delo delavca na gradbišču. En čas sem, konkretno dve leti, delal na Bledu, v Zapužah kot varilec. Tja in nazaj sem se vozili vsak dan, kar pa je bilo naporno, vendar pa je zaradi prijaznosti soljudi, sodelavcev, lepote kraja bil napor pozabljen. Z veseljem sem hodil na delo, sicer pa je čas hitro minil.

Kot sem slišala, ti ne delaš osem ur na dan. Ali ti sploh kaj ostane prostega časa in če, kaj takrat delaš?

Da, prav si slišala. Moj delavnik traja od 10 do 16 ur dnevno, vendar pa mi ni težko. Človek se pač vsega navadi in to sprejme kot dejstvo. Ne glede na vse to si znam najti čas tudi zase, saj se veliko družim s sliščimi sodelavci, ki smo tudi prijatelji. Ob sredah pa sem za kakšno urico ali dve med svojimi gluhi prijatelji v društvu. Tu se popolnoma sprostim, ker je komunikacija sproščena, brez kakšnih ovir. Lepo je biti tu, vsaj ne čutiš osamljenosti in domotožja in pozabiš na krvaveče žulje od fizičnega dela z lopato.

V Sloveniji delaš že tri leta. Kolikokrat na leto obišeš svoje doma v Bosni?

Domov v Bosno grem, na žalost, samo enkrat na leto, ker imam tu, na gradbiščih, res veliko dela. Pa tudi za pot je treba precej plačati, kar pa rajši prihranim in denar pošljem domov svoji družini. Upam, da bo s časom boljše, da bom lahko šel domov več kot le enkrat na leto.

Zanima me, ali redno vsak mesec dobiš plačo, ali imaš mogoče kakšne težave pri tem?

Da, plačo dobivam z zamikom, a redno. Zadovoljen moram biti, čeprav bi lahko, glede na tako dolge delavnike, imel malo več. Obveznosti za stanovanje in drugo plačam posebej, drugi del pa moram, kot že povedano, poslati ženi v Bosno. Zase sem bolj skromen, vendar za prijatelje ne skoparim s »picém«. Tistega malo, kar imam, delim s prijatelji.

Koliko časa boš še ostal na delu v Sloveniji?

Rad bi rekel za vedno, a ne vem. Delovno dovoljenje imam do aprila 2014, potem bomo pa videli, kako naprej. Želel pa bi za vedno ostati v Sloveniji zato, ker je vaša dežela zelo lepa, pa tudi prijateljev mi ne manjka. Zavedam se, da imam družino v Bosni in upam, da bo nekoč lahko prišla v Slovenijo.

Kako se počutiš v našem društvu, katerega član si? Ali so te člani lepo sprejeli?

Lepo mi je biti v društvu. Člani so prijazni, veliko se pogovarjamo, pa tudi radovedni so in zanima jih, kakšno je življenje gluhih v Bosni. Med njimi pozabim na lastne težave v službi, ker gre za res težko fizično delo, ki ga tukajšnji gluhi ne poznajo. Niti enega gluhega tukaj ne poznam, niti ne vem, da bi delal kje na gradbišču. Vsi imajo svoje službe, so upokojeni ali študentje, tudi brezposelni so, pa prejemajo finančno pomoč. To je lepo.

Kakšne težave imaš kot tujec in še gluha oseba v svojem življenju v Sloveniji?

Vsak ima težave, tudi jaz, a te so samo moje. Gluhota me ne moti toliko, da ne bi mogel živeti in delati med slišječimi, veliko med njimi je mojih rojakov. Sreča je tudi ta, da sem našel vaše društvo gluhih, kamor se lahko zatečem po pomoč v primeru stiske, pa veseli, dobri in prijazni ljudje so tu. Še to bi rad povedal, da je Slovenija čudovita, ljudje prijazni, mesto Ljubljana je zelo lepo, zato bi (bom) ostal tukaj do smrti.

Hvala, Slobodan, da si se nam zaupal. Tudi jaz in vsi tvoji prijatelji upamo, da se ti sanje in upanje uresničijo.

»Joj, koliko let je že mimo? Da, 87! Veliko, ne?«

Marija Bergant

Za pogovor z gospo Marijo Bergant sem se odločila iz več razlogov, predvsem pa zato, ker je zelo impresivna oseba s svojimi 87-imi leti. Gospa Marija je v velikem pomenu besede mati, ne samo svojim otrokom, ampak vsem, ki jo obišejo na domu. Pogovor je bil dolg, a nikoli ne bom uspela zapisati njene življenjske zgodbe, ker če bi hotela, bi morala napisati knjigo. Preden sva začeli, je vztrajala, da se najprej najem njenih čudovitih palačink in čaja, kakršnih nikjer drugje ne dobiš. Ob zaključku mi v roke potisne še škatlico keksov za jutranjo kavico doma. Kakšno razkošje njenega srca!

Meri

Marija, se bralcem OT (glasila Odmev tišine) lahko predstavite?

Sem Marija Franko, poročena Bergant, rojena v letu 1924 na Dolenjskem, točneje v Vrhpolju pri Šentjerneju. Joj, koliko let je že mimo? Da, 87! Veliko, ne?

Lahko poveste kaj o vaši družini, kje in kako ste živeli v predvojnem času?

Bili smo velika in revna družina, saj nas je bilo 10 otrok. Od teh smo žive še 4 sestre, ostali so pomrli. V sedmem letu starosti sem oglušela zaradi meningitisa. Takrat me niso mogli peljati k zdravniku, saj ni bilo denarja. V hudem trpljenju sem bila prepuščena ozdravljenju ali smrti. Prijazna usoda mi je namenila življenje. V tistih časih je bilo zelo hudo, saj razen tistega, kar smo doma pridelali, ni bilo nič. Tudi mesa nismo imeli, niti ob kakšnih praznikih ne. Bili smo lačni, saj ni bilo kje vzeti. Bila je beda, če razumeš, kaj je to.

Ja, razumem. Kako vas je zaneslo v Ljubljano?

Mama je bila toliko prisebna, da me je poslala v šolo, v Gluhonemnico v Ljubljano, ki sem jo končala leta 1940. Ker sem poleg Berganta bila dobra učenka in že takrat se je videlo, da sem z Bergantom simpatizirala, so se v šoli odločili, da me pošljejo v 2-letni uk v Kostanjevico ob Krki k mojstrici, za šiviljo, k znanki zavodskega učitelja g. Erbežnika. Da sem tam imela vse urejeno, od bivanja do prehrane, so poskrbeli učitelji Zavoda za gluhe in podporno društvo Gluhonemih. Tudi učitelji so bili tisti, ki so mene in Berganta spravili skupaj, v upanju, da si bova znala urediti solidno življenje. Po uku sem se vrnila k mami in to med vojno, vendar pa je domača hiša pogorela. Tako se je velika družina selila kot begunci od hiše do hiše za kakšno noč. Nič nismo imeli za jesti, ne za obleči, a so nas tu in tam sprejeli, da smo z njimi delili krompir. Kasneje smo se vrnil domov, mama je našla eno siromašno prazno hiško, last belih menihov Pleterijcev. Prijazno so nam jo prepustili, kjer smo tudi ostali do konca vojne.

Kdaj ste se poročili?

Leta 1944 sem se vrnila v Ljubljano. Zatočiščice mi je dala zavodska učiteljica, gospa Podkrajškova v svoji hiši, v Trnovem, kjer sem se čez 14 dni tudi poročila. Vse stroške okoli poroke sta pokrila gospa Podkrajškova in g. Dermelj, zavodski ravnatelj. V tej hiši sem imela dom s svojo družino, s šestimi otroki in možem Jožetom. Prvi otrok se je rodil leta 1947, zadnji pa leta 1960, štirje fantje in dve dekleti. Skratka, imam 6 otrok, 12 vnukov in 17 pravnukov.

Lepo, kako ste našli čas za vse otroke in njihovo vzgojo?

Bila sem samo mati in skrbela sem za vse kot vsaka mati. Mož Jože je bil zavodski krojač, z eno plačo je bilo težko preživeti veliko družino. Poleg vsega dela sem tudi šivala, največ v nočnih urah,

ko je bil v hiši mir. Bilo pa je res zelo težko brzdati tolikšno »otročad«, saj so bili zelo živahni. Zaradi prezaposlenosti nisem našla toliko časa, da jim pomagam pri šolskih nalogah. Mojo stisko je videla zlata gospa Podkrajškova in je uredila, da so otroci dobili eno profesorico. Vzela si je res veliko časa zanje in vsem pomagala, da so v šoli bili kar dobri. Nisem imela denarja za plačilo profesorici, sicer pa ga sploh ni hotela. Ker pa sem imela kokoši, ki so nesle jajca, jih je vsa dobila ona za plačilo. Zase in za družino sem jajca kupovala. Kruh sem sama mesila, otroci pa so testo nesli v pekarno speči. Hrana je bila pogosto na žlico, a otroci so bili siti, čisti, umiti.

Kolikor vem, ste bili tudi v službi? Kje?

Ko so otroci odšli iz hiše, sva z Jožetom ostala sama. Še prej smo se iz Trnovega preselili v Bežigrad v stolpnico. Bili so tudi večji stroški, zato sem se odločila, da si poiščem kakršnokoli službo, kjer bi bil reden dohodek. Dobila sem delo knjigoveške delavke v Učnih delavnicah. Delala sem samo 7 let in se upokojila.

Vaši najlepši in najtežji trenutki v življenju?

Najlepši spomini so tisti dogodki, ko so prišli otroci na svet, vsi po vrsti. Vse sem z ljubeznijo prižela na prsi, bili so samo moji, moja sreča, moje vse. Najtežji spomini? Samo dva sta – smrt sina in odhod hčere.

Nekaj let ste že vdova, kako preživljate dneve sama?

Ni mi ne vem kako hudo, saj nisem sama. Imam precej obiskov, tudi otroci tu in tam pridejo, pa sestre me obiskujejo, pa stari prijatelji. Po smrti moža, pa tudi prej sem vedno šivala, da imam kaj za priboljšek k mizerni pokojnini. Res pa je, da zdravje ni več takšno, kot bi želela. Razveselita me z rednimi obiski tudi mlada prostovoljca Nina in Robi iz Mestnega društva gluhih, da kaj poklepeta, gremo na skupne sprehode, popijemo kavico, gremo po nakupih ... Vsak dan imam prijetno zapolnjen dan, ob vikendih pa rada počivam in berem.

Najini skupni prijatelji radi povedo, da je pri Mariji mnogim zatočišče v stiski. A ne samo to, tudi vaša gostoljubnost in prijaznost sta vedno prisotni. Od kje črpate toliko dobrote?

Sama sem v življenju veliko pretrpela, jokala, požirala ponižanja, zato lahko sedaj v miru gledam v svet in razumem ljudi v stiski. Kdorkoli pozvoni pri meni, so vrata zmeraj odprta, skupaj pokramljamo, se zjočemo ali smejemo, tu in tam si damo duška veselju in dan je spet lep. Ali ni to krasno? Živim! Kdor je dober z menoj, sem tudi jaz z njim in smo prijatelji. Pri meni je kavice v izobilju, tudi tistih malenkosti za pod zob, če kaj seveda imam. Vse to ni nič posebnega, lepo je, če srečo, veselje in žalost deliš, ne?

Res je. Še zadnje vprašanje, Marija, kaj modrega bi povedali bralcem OT-ja?

Nikomur ne bi privoščila življenja, kot sem ga imela sama. Vendar pa vsakemu polagam v srce, da v težkih trenutkih moraš biti močan, da težave premagaš. Ne obupavati, vedno misliti dobro za naprej. Moraš vse dati za uspešno rast. Vse to potrebujemo sedaj prav vsi. Pa blagoslovljene božične praznike in srečno ter zdravo Novo leto vsem. Pa hvala mnogim, da ste z menoj.

Hvala vam, Marija, za lepe misli in modre želje. Tudi vam želimo vse lepo, predvsem klenega zdravja in dolgega življenja.

»Mati je bila moja prva in najboljša učiteljica«

Marija Sever

Za pogovor oziroma za intervju sem zaprosila gospo Marijo SEVER, članico našega društva. Gospa je gluha, v starosti 81 pomladi. Je bolj v ozadju dogajanj in druženj v društvu. Posebej me je pritegnila s svojo ljubeznijo do klekljanja, čeprav je že v letih.

Meri

Gospa Marija, se lahko predstavite, čeprav vemo, kdo ste? Kdaj in zakaj ste oglušeli, kje ste se šolali?

Sem Marija. Moj letnik je 1930. Veliko, ja. Luč sveta sem kot četrta od sedmih otrok ugledala pred 81 leti v Sorici nad Železniki. Od rojstva sem gluha, ne vem zakaj, najbrž je bila posredi kakšna bolezen. Bili smo zelo revni, kar je za tisti čas bilo nekaj normalnega. Ni bilo elektrike, ne vodovodov, ne telefonov, kaj šele vseh teh novih tehnologij, ki so sedaj otrokom dane že v zibel. Živeli smo skromno, a ljubezni v družini je bilo veliko in vse smo morali tudi sami postoriti. Mati nas je učila in tudi naučila delovnih navad kot iztočnice za življenje. Starši sploh niso vedeli, da obstaja šola za gluhe otroke, zato sem bila doma vse do 16. leta, potem pa sem le prišla v Gluhonemnico v Ljubljani. Samo tri leta sem obiskovala šolo.

Kaj ste potem delali, ko ste morali iz Gluhonemnice?

Eno leto sem doma pomagala na kmetiji, potem pa sem prišla v Ljubljano in dobila službo v Učnih delavnicah. Tam sem delala kot vlagalka v tiskarni vse do upokojitve. Veliko lepih spominov imam na to ustanovo, kjer so mnogi gluhi dobili službo, tudi tisti težko zaposljivi. Vsi smo imeli za tisti čas dobre plače in pošten kos kruha. Kaj pa se dogaja sedaj? Gluhi nimajo več tiste zaščite, ne rednih služb, mnogi so bolj v breme staršem ... Ne vem, a jaz tega sveta ne razumem več.

Imate svojo družino?

V Učnih delavnicah sem spoznala sliščega prijatelja, rodila se je ljubezen in poročila sva se. Otrok nisva imela, žal ali sreča, kdo bi vedel. Vdova sem že 32 let.

Vem, da radi klekljate. Kje ste se tega naučili in komu vse ste naredili te čudovite izdelke?

Že prej sem povedala, da nas je mati marsičesa naučila. Ona je bila moja prva in najboljša učiteljica. Trudila se je, da sem se vsaj nečesa naučila, če že ne slišim in ne hodim v šolo. Zelo zgodaj mi je pokazala umetnost klekljanja. Na začetku sem imela odpor, a njena vztrajnost se je počasi usedla vame. Ko pa sem šla v službo, je klekljanje bilo pozabljeno vse do upokojitve. Potem pa sem, da sem si krajšala čas, začela spet klekljati za lasten hobi. Naredila sem ogromno raznih, res lepih primerkov, tudi po naročilu. Če prav štejem, jih je bilo približno 200 kosov. Veliko teh sem podarila, prodajala pa le po naročilu. Še vedno, tudi sedaj, klekljam. Delo je prijetno, hitro, le spretnost v prstih moraš imeti in pa seveda veselje.

Živite sami. Ali imate poleg klekljanja še kakšen hobi?

V teh mojih letih se počutim prav dobro. Poleg kavice si privoščim tudi

kakšno cigareto, pa dobro kosilo in sprehode. Imam prijateljice, tako gluhe kot slišče, rada sem v družbi. Rada se tudi vračam na domačijo v Sorico, kjer nadaljuje rodovino nečak.

V društvo zelo redkokdaj zaidete, zakaj?

Da, res je, brez vzroka. Imam pa tudi slabe izkušnje, ki pa nimajo nobene povezave z društvom. Dvakrat so me v večernih urah na poti domov napadli in me okradli. Zaradi tega imam odpor do hoje v mraku ali v temi okoli. Pa tudi zadostujejo mi prijateljice, ki se obiskujemo. Ne glede na vse skupaj pa s srcem pripadam društvu.

Bi nam zaupali vaš najlepši spomin, ki se vam je zgodil v življenju? Vaše počutje?

Lahko. Prva ljubezen je zagotovo najlepša, še traja v starost. Pa prijatelji, ki jih imam še v spominu, a so odšli pred mano. Drugače se počutim odlično, le tu in tam me daje demenca. Za naprej si želim zdravja. Življenje je lepo, a znati moraš spoštovati delo in deliti vse dobro.

Hvala Marija in vam, v imenu društva želim še veliko lepih trenutkov ob vaših spominih, pa dobrega zdravja in druženja med prijatelji in še veliko čudovitih čipkarskih izdelkov z vaših spretnih rok.

»Izkušnje so najpomembnejše za razvoj sebe«

Maja Kuzma

Majo Kuzmo, znano tudi kot Majčko, vsi poznamo kot vsestransko in aktivno članico MDGL, moderatorko in novinarko na Spletni TV, igralko v filmu »Študij je zakon«, plesalko Deaf Dancers, igralko pri Tihih stopinjah, strastno odbojkarico, ... Kot vsak človek ima tudi ona probleme, ampak ne obupuje, ampak se bori do konca kot prava levinja, ker je pozitivnih misli. Preberite zelo zanimiv intervju z njo.

Tanja Potočnik Hönigsman

OPTIMISTKA

Poznamo te kot osebo, ki ima vedno nasmeh. Od kod črpaš pozitivno energijo?

Naučila sem se, da življenje najbolj cenimo takrat, ko ga gledamo skozi drugačne oči, in sicer skozi optimistično dušo. Takrat se mi kot strela z jasnega ponujajo priložnosti, ki sem si jih potihoma želela. Spoznala sem, da se največ naučim takrat, ko sem umirjena, pozitivna, motivirana. Sem pa vedno rada v družbi ljudi, ki so pozitivni, šaljivi, ... Imam tudi svoje slabe dneve, ki pa so zelo redki, saj se znam nekako potegniti iz črne luknje ob pomoči pravih prijateljev, ki me poslušajo in me usmerjajo ter znanih motivatorjev, ki na svoji spletni strani objavljajo pozitivne misli.

ŽIVLJENJE

Izhajaš iz gluhe družine. Kakšne so prednosti? Kje in kako si preživela srednješolsko in študijsko obdobje?

Prednost je, da se doma pogovarjamo v kretnjah in z glasom zaradi pokojne babice in sestre, ki slišita. Živimo v majhni vasi, kjer imamo veliko kmetijo. Kot otrok sem se zelo rada potepala in povzročala veliko neprijetnih dogodivščin kot so lumparije. Ena izmed teh je, da je takrat, ko sem hodila v vrtec v Zavod za gluhe in naglušne LJ in me je en gospod v ponedeljek odpeljal v Ljubljano (imel je hčerko, ki je tudi hodila v ZGNL), opazil, da kašljam in da sem nemirna. Ko smo prispeli v Ljubljano, sem rekla, da želim domov, da mi je slabo in da mi je vroče. Vzgojiteljica je nato priporočila odhod nazaj domov in me je gospod odpeljal domov. Mama in oče sta bila presenečena, češ, kaj delam doma. Nato me je oče odpeljal k zdravnici, ki je rekla, da nisem nič bolna. Nato sem dobila mali »ukorček« od mame, zakaj sem se zlagala. Ko se spomnim na svoja otroška leta, sem resnično vesela, da sem bila res zelo težaven otrok. V šali bi rekla: prej sem zaključila s puberteto in manj preglavic povzročala staršema.

Obiskovala sem Srednjo kemijsko šolo v Novem mestu in nato nadaljevala s študijem na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo, visokošolska smer kemijska tehnologija. Srednješolsko obdobje je bilo zame zelo težavno in tesnobno. Bila sem osamljena. Večino časa sem preživela v knjižnici in brala knjige ter se učila. Tu pa tam sem priskočila na pomoč

knjižničarkam, in sicer tako, da sem knjige zlagala na police. Po šoli sem imela tudi treninge košarke (5 let sem trenirala v košarkarskem klubu Črnomelj) ter se udeleževala tekem. To je bilo moje resnično veselje. Velika sreča je bila tudi, da sem imela odlično surdopedagoginjo, Renato Medle, vsa 4 leta. Ona je bila tista oseba, ki sem ji lahko vse zaupala in se odprla ter povedala svoje težave. Skupaj sva se učili o življenju ter pomenu življenja, hkrati pa sva veliko delali na slovenščini, ki mi je takrat delala težave. Proti koncu srednje šole sem se začela udeleževati taborov za gluhe, pomagati pri pripravi košarkarskega turnirja za gluhe ženske ter pisati članke za OT. K temu sta me spodbudila moja najdražja prijatelja, Tanja Potočnik Hönigsman in njen mož Peter. To je bil že nekako optimističen preskok na študij v Ljubljani, ker sem vedela, da bom lahko bila veliko časa v stiku z gluhimi, ki so mi moj svet, v katerem se odlično počutim. V času študija sem imela ogromno veselja do dela, udeleževanja in pomoči pri pripravah, ... Spoznala sem pravo svobodno življenje in slast študija.

DIPLOMA IN PRIHODNOST

Do uspešnega zaključka študija ti manjkata samo še diplomska naloga in zagovor. Katero temo si si izbrala in s katerimi izzivi si se morala spopasti pri pisanju diplomske naloge?

Res je. Proti koncu tretjega letnika sem že začela razmišljati, kaj bi si izbrala za temo. Rekla sem si: »nekaj novega, nekaj drugačnega, sama si bom izbrala temo«. Na fakulteti sem vprašala, če mi odobrijo temo, ki sem si jo sama izbrala. Rekli so mi, da se jim zdi tema zelo zanimiva in da lahko to sama naredim. Začela sem z delom za diplomu, tj. pogodbi s podjetjema. Imela sem osebni sestanek, se pogovarjala z mentorji, imam namreč štiri mentorje. To je veliko dela, usklajevanja, bilo je veliko prilagajanja. Na srečo je do sedaj uspevalo, a vem, da bodo konzultacije še potrebne, saj moja diplomska naloga še ni zaključena. Sedaj sem že skoraj proti koncu. Lahko rečem, da me raziskovalno delo resnično zelo veseli in uživam v njem. Literaturo sem največ iskala na internetu in v knjigah. So v angleškem in slovenskem jeziku. Priznam, da mi je angleški jezik problem. Prosila sem za pomoč pri prevodu kemijskih izrazov. Za pomoč pri sestavi diplome sem prosila Tanjo P.H., ki je s tem bolj seznanjena in je že diplomirala iz farmacije in mi dala nasvete. Tudi mentorji oz. somentorji so mi svetovali. Nekateri sošolci iz mojega faksa so že diplomirali in sem tudi njih malo spraševala, kaj je potrebno vnesti v diplomu in so mi odgovorili, tako da imam približno strukturo svoje diplomske naloge. Seveda pa je bilo odvisno tudi od mentorja, saj ni imel časa in sem se morala prilagoditi. Želela sem, da bi diplomu že septembra zaključila, na žalost pa se bo malo zavleklo, in sicer do konca 2012.

Po koncu diplome te čaka razpotje v življenju. Kam te bo pot zanesla? Imam veliko želja. Kam me bo pot zanesla, bo odvisno od mojega vzdušja ter odločitev. Ponudbe za delo sem prejela, a o njih za zdaj še

ne razmišljam (po mislih mi plavajo formule, zgradba diplome in končna slika sebe z diplomom v rokah).

UREDNIKA GLASILA ODMEV TIŠINE

Kaj ti pomeni biti urednica glasila OT? Kakšen izziv ti pomeni pisanje člankov?

Za vse to je kriva Tanja P. H. Na začetku nisem ljubila pisanja. Po mladinskem taboru v Kranjski Gori sem dobila prošnjo, če bi lahko napisala kakšen članek za v OT. Ker nisem dobila priložnosti, da bi resnično napisala svoja doživetja, sem začela. Ko pogledam nazaj, ne morem verjeti, koliko sem že napisala člankov ter kako so članki z mojega vidika vedno boljše in boljše napisani. Vedno, ko začnem pisati članek, mi v glavi doni: »KAJ, KDAJ, KJE, KAKO in ZAKAJ«. V času študija sem začela tesno sodelovati z Vinkom Cepcem, današnjim tehničnim urednikom, in nekako pridobila pravo strast do ustvarjanja člankov za OT. Poznam postopke, sodelovala sem pri predlogih ter uresničevanju idej, ... Od takrat naprej sem zvesta OT, in OT je moj »otrok«, ki ga hranim, zanj skrbim in na koncu dobi svojo pravo podobo, ki gre v roke bralcem. Sem pa večkrat tudi »Gospodična Vejica, Pika in Klicaj«, kot me je včasih klical Vinko, saj sem vedno hitro našla napake, pomanjkljivosti v že lektoriranem članku.

Od kod dobiš idejo za pisanje Urednikovega okna in Majčkine kolumne?

Ko sem dobila predlog, da bi napisala Urednikovo okno, nisem vedela, kako bi lahko napisala. Prosila sem za napotke prijatelje in tudi prebrala sem revije. Ugotovila sem, da uredniki radi opišejo delček svojega doživetja, ki se nato prepleta s celotno zgodbo revije. In tako sem s tem tudi začela.

Z Majčkino kolumno sem začela, ko sem spoznala Dobro vilo Majo. Vsak dan na Facebook-u objavlja resnične in dragocene misli, ki ogromno nudijo življenju. Priča o našem obstoju, kaj počnemo, zakaj smo na Zemlji, kako lahko naša čustva vplivajo na naš odnos do sebe in do drugih, itd. Ugotovila sem, da bi lahko tudi svojega »otroka« nahanila s pozitivnimi mislimi in obudila tisto pravo dobrosrčnost. V novem letu 2013 si želim, da bi tudi OT v celoti prikazali v kretnjah in se pogovarjali o njem.

MODERATORKA IN NOVINARKA SPLETNE TV ZDGNS

Kakšno naključje te je pripeljalo do sodelovanja na spletni TV ZDGNS? Kako je biti moderatorka in v zadnjem času tudi novinarka na spletni TV?

Pred začetkom prvega letnika študija so v sredini septembra objavili vabilo za prijavo za napovedovalca v slovenskem znakovnem jeziku na Spletni TV. V času mednarodnega dneva gluhih v Ljubljani, ki ga je organiziralo MDGL pri Mestni hiši, smo se jaz, Gorazd Orešnik in Tanja P. H. dotaknili teme o napovedovalcu. Spodbudila sta me, da grem poskusit. Vrgla sem se v ogenj in se udeležila avdicije oz. sestanka in tako sem

začela delati preko študentskega servisa. Začetki so bili malo težki, saj sem imela zelo stare kretnje od staršev in bila sem tudi staromodna in sramežljiva. Zdaj mi je vse to prešlo v navado ob obilici napotkov glede načina vodenja, oblačil, tako da sem že dobro seznanjena s tem. Rada nastopam pred kamero in nimam več veliko strahu. Ugotovila sem pomen prispevka, razumem vsebine in tako skušam na najboljši način narediti napoved.

Novinarsko delo je precej zanimivo, ko si na terenu. Preden začnem s kakšno idejo, jo moram prebrskati in čimveč izvedeti o temi, da lahko sestavim vprašanja. Potem so še dogovori za termine, snemanje, nato izdelava prispevka. Delo je uživaško, včasih naporno, ko ne veš, kaj bi izrezal ali dodal ter kako in kam. To je še bolj obogatilo moje življenje. Več različnih stvari počneš, več izveš in več idej imaš za svoje bodoče delo.

VODJA MLADINSKE SEKCIJE MDGL

Imaš zelo veliko aktivnosti. Vodiš tudi mladinsko sekcijo MDGL.

Dobra 3 leta sem bila predana mladinski sekciji MDGL. Veliko idej se je uresničilo. S težkim srcem zapuščam to funkcijo, vendar je slej ko prej potrebno opustiti nekatere stvari, da lažje živiš naprej in s tem preneseš bogate izkušnje še izven Ljubljane. Mojo funkcijo je prevzela Jelena Bolšedonova. Velika zahvala gre Tanji P.H. in njenemu možu Petru ter društvu MDGL, ki so mi pomagali pripraviti projekte, delavnice, formalnosti za prijave na festivale ter za koordinacijo. Zahvala gre tudi vsem, ki so kakorkoli nudili priložnost za udeležbo na mladinskih taborih v Sloveniji, na EUDY kampu in WFDYS.

IGRALKA IN SCENARISTKA FILMOV

Posnela si tudi zelo zanimiv film »Študij je zakon«. Ali bi lahko povedala kaj več o tem oz. kako je biti študentka?

Zelo živi spomini se mi vežejo na ta film. Naredili sva ga skupaj z Matejo Kanalec. S filmom sva začeli 5 dni pred oddajo filma. Za tako »pred nosom« sem bila jaz kriva, saj sem bila preveč zasedena, da bi lahko resnično začeli. Mateja je počasi že obupala in se želela predati, a si je (hvala bogu) premislila in se mi prilagodila. Scenarij in snemanje sva naredili v enem dnevu. Vse skupaj je šlo brez načrtov in zelo spontano. Obe sva bili res zelo naklonjeni filmu in hoteli sva, da še drugi vidijo, da medve uživava študentsko življenje kljub vsem naporom in težkim časom v času študija. Želeli sva pokazati, da je biti študent zabavno, uživaško, noro ter svobodno! Študij je zakooooon!

IGRALKA V RAZLIČNIH GLEDALIŠKIH SKUPINAH IN PLESALKA

Letos si postala prava umetnica, saj beležimo tvoje številne nastope za Tihe stopinje, Deaf Dancers, Center plesa v Mariboru, Gledališče zatiranih, za otroke s KIDG Mavrica ... Kateri dogodek ti je ostal v najlepšem spominu in zakaj?

Huh, zdaj nimam več občutka, kje vse sem bila in koliko časa sem porabila za vse to. Leto 2012 mi je bilo res naklonjeno na področju umetnosti – gledališče, pantomima in ples. Vse se je začelo meseca aprila po gledališki delavnici, ko sem dobila ponudbo za sodelovanje v gledališki skupini Tihe stopinje. Od takrat naprej se je vse ponujalo, da bi še s kom kje sodelovala. Najboljši dogodki so bili v vsaki skupini, saj sem okusila slast živčnosti, nespečnosti, premajhne količine spanja in obilice tesnega sodelovanja in skupnega razvijanja idej. Moja najljubša soplesalka, Jelena Bolšedonova, je tista, s katero sem preživela največ časa, in ona, ki je tako zelo pozitivna in močna ženska ter prava humoristka, mi je nudila oporo v najtežjih časih. Skupaj sva istočasno napredovali v umetnosti in sva se tudi tako močno povezali, da dobro poznavata druga drugo. Igrali in plesali sva za Tihe stopinje, sodelovali na 1. mednarodnem festivalu plesa gluhih v Mariboru, pri pripravah točk za mednarodnih dan gluhih za MDGL, ... Seveda pa mi je bilo najbolj lušno pripravljati s KIDG Mavrica predstavo za otroke v Murski Soboti in sem neizmerno uživala v pripravah materiala, vaj s soigralci, ... Letos sem se veliko naučila na različnih področjih, kot so izdelava predstave za otroke, pantomima, sodobni plesi, ... Hvaležna sem vsem, ki so mi ponudili priložnosti!

ODBOJKARICA

Ne smemo pozabiti tudi na tvoje športne aktivnosti. Kateri šport ti je najljubši in zakaj?

Ljuba mi je bila košarka. V času študija sem košarkarsko žogo izmenjavala z odbojgarsko žogo, zdaj pa sem zelo zvesta odbojki in odbojki na mivki. Občutka se ne da opisati. Strast lahko razume vsak, ki obožuje neko stvar. Tako se jaz počutim.

S Simono Drev sta že 5-krat zaporedoma postali državni prvakinji v odbojki na mivki. Kaj je rezultat takšnega uspeha in kako daleč bosta še prišli?

Bravooo za naju! Začetki so bili res malo čudni, saj si nisem mislila, da bi igrala še na mivki. Tudi določene igralke še nisem imela. Simona Drev je prej tekmovala z Majo Vugrinec (zdaj Maja Zupan), nato pa sem Majino mesto prevzela jaz. Slučajno. V Ankaranu je bila osvojena najina prva zmaga, od takrat naprej pa sva kraljevali na vseh turnirjih in državnih prvenstvih. Včasih sva tudi izgubili v predtekmovanju, a do finala sva zdržali kljub nepopisni vročini, temi ali poškodbi in osvojili 1. mesto na slovenskih, avstrijskih in madžarskih tleh. Najine želje so seveda »Deaflympics«, EP in SP. Verjameva v to!

Si tudi kapetanka ženske odbojgarske ekipe MDGL in odbojgarske ekipe »Power Deaf Women«. Kako ti uspeva voditi dve ekipi?

Z veseljem sem nosila kapetanski trak MDGL dobra 4 leta. Zdaj ga bo prevzela Ksenija Podlogar. Biti kapetanka mi daje vero in moč ter

zaupanje, da ekipi nudim vse, kar potrebuje. Motivacijo, navodila, spodbudo, usmeritve, tu pa tam kakšne kregajoče besede. Ekipa »Power Deaf Women« je bila sestavljena slučajno ob pogovoru z Valerijo Škof, ki si je silno želela dobiti tako ekipo, ki bi sestavljala slovensko žensko gluho odbojkarstvo ekipo. V tistem času sva bili najbolj v stikih, tako da sva tesno sodelovali in začeli vabiti dekleta na tekme v ligah. Od takrat je minilo dobri 2 leti in zdaj imamo že trenerja, treninge pa imamo še z ostalimi puncami ter potujemo na turnirje. Naš cilj je uvrstitev na Evropsko prvenstvo v odbojki leta 2015 v Franciji. Kot kapetanka urejam veliko formalnosti, kot so prošnje, poročila, koordiniranje, itd. Pomagata mi še Valerija Škof in Nina Orešnik, ki nadaljujeta še s svojimi prošnjami. Najlažje je vse organizirati, ko dela več ljudi. Več glav, več ve. V prihodnosti pa pričakujem, da bo vse to prevzela ŠZGS in da bom lahko kapetanstvo opravila brez kakršnih koli obveznosti in se resno posvetila trdim treningom.

Ali ti ob številnih aktivnostih sploh ostane kaj prostega časa? Kateri so tvoji hobiji?

Vedno ostane nekaj prostega časa. Po 4 letih sem ugotovila, da ravno takrat, ko imam največ dela, vedno dobim še druga nujna dela. Ko pa se delo zaključi in je vse mirno, imam pa obilo časa. Včasih se držim za glavo in si rečem: »Ko bi vsaj imela aktivnosti malo po malo razporejene in ne vsega na kupu! Le kaj bom pa zdaj počela?« Verjetno se mi to dogaja, da se v prostem času resnično spočijem in si nabere moči za naslednje izzive. Zdaj, ko nisem več v Ljubljani in sem doma na kmetiji, veliko časa izkoristim za sprehode v naravo, pomagam očetu in mami, berem knjige ter se družim s prijatelji in partnerjem.

Katera je trenutno tvoja največja želja?

Da bi v roki držala diplomo in se videla na največjem tekmovanju. Do cilja korakam preko pomembnih poti, kajti izkušnje so najpomembnejše za razvoj sebe.

Kaj bi še želela povedati našim bralcem?

Zelo ste čudoviti in krasni! Rada vas imam.

»Moji hčerki so bila moja dela zelo všeč«

Irena Kregar

Tokrat intervju posvečamo naši nežni Ireni Kregar, ljubiteljici ročnega dela. Ko sem jo nekoč prvič spoznala, mi je v oči padla modrooka ženska. Prijetna, nežna, boječa, plašna Irena. Krhka. Zdaj, ko sem imela z njo intervju, sem ugotovila, da so bila moja opažanja zmotna. Lahko bi rekla, da je močna ženska, vse je doživela. Vse mogoče. A v njenih očeh vidim, da nikdar ni in nikdar ne bo obupala nad življenjem. Pozitivnost. Saj skozi njene oči, čudovit nasmeh in pojočo dušo vreta popolna lepota in smisel do življenja. To je naša Irenca, kot jo sama ljubkovalno kličem, odkar me je prosila, da jo začnem tikati.

Nina Orešnik

Opiši mi tvoje otroštvo, kakšen otrok si bila?

Rodila sem se kot prvi otrok slišечи materi in naglušnemu očetu. Živeli smo v Kranju. Bila sem miren otrok in srečna. Glasba me je razveseljevala, bila je moj svet. Igrala sem na harmoniko in kitaro. Mama se je učila violino, oče pa je odlično igral klavir – po notah, ker je bil naglušen. Rodila sem se v »glasbeni« družini. Zatem, dve leti kasneje, se je rodila še moja sestra. Od jutra do večera je pri nas po stanovanjih donela glasba iz radia, ko še ni bilo televizije. S sestro sva sredi dnevne sobe postavili lesen zaboj – »oder« in na »odru« zapeli. Čudovito je bilo. V osnovni šoli sem vedno pela v zboru. Po končani osnovni šoli sem se vpisala v Gimnazijo Moste. Nekega dne sem bila vprašana pri kemiji in poklicali so me pred tablo. Profesor mi je postavil vprašanje, jaz pa vprašanja nisem slišala. Dobila sem »cvek«, ker je profesor mislil, da vprašanja nisem znala. Ampak jaz nisem več slišala. Bila sem v šoku, po šoli sem takoj šla k mami v službo in ji povedala, da kar naenkrat ne slišim več. Naslednji dan sem šla k zdravniku in niso vedeli vzroka. Tako sem začela pot od zdravnika do zdravnika in nihče ni znal povedati ali ugotoviti vzroka. Sreča v nesreči, saj sem sluh izgubila postopoma in počasi.

Sigurno se ti je takrat življenje obrnilo na glavo, kajne? Kaj ste potem naredili?

Odjavila sem se z gimnazije. S starši smo na Zavodu za zaposlovanje v Kranju izvedeli, da obstaja Zavod za gluhe in naglušne v Ljubljani in so me tam sprejeli na grafično šolo. Končala sem z odličnim uspehom.

Kako si se vključila med gluhe?

Ko sem videla gluhe, sem bila presenečena. Vsi so bili zelo živahni, po mojem kar preveč. Tam sem najraje gledala predšolske otroke. Najbolj se mi je vtisnil v spomin otrok, ki je jedel žemljo in skakljal po stopnicah. Zanima pa me, kateri otrok je to zdaj. Gluhi so me lepo sprejeli, vse jih je

zanimalo: kdo sem, od kod sem prišla ... Sem pa dolgo rabila, da sem se vključila mednje, nisem vedela, o čem se pogovarjajo. Nisem razumela nič.

Kje si se pa učila kretati?

Kretati sem se naučila, ko smo delali v Učnih delavnicah. Najprej sem opazovala usta in roke – krenjjo, potem sem se opogumila in začela s prvim korakom. V Zavodu je bilo še takrat prepovedano kretati.

Kako in kje si spoznala moža?

Moža sem spoznala v Učnih delavnicah, ko mi je bilo 22 let. Takrat je prišel iz vojske, delal je v Ofsetisku. U, »fejst« fant! On me je prvi opazil, povabil me je v kino. Všeč mi je bil, sprejela sem ga. Čez pol leta sva bila že poročena in iz tega sadu ljubezni je prišla najina čudovita hčerka Barbara. Živeli smo v mojem stanovanju, potem pa smo se preselili v hišo k njegovim staršem. Lepi časi so to bili in z njimi tudi najlepši spomini. Z možem sva velika prijatelja, najboljša in sorodna v duši. O vsem mogočem se pogovarjava. S hčerko sva povezani, vsi smo kot eno.

Kako si se pa začela ukvarjati z ročnimi deli?

Ko je Barbara začela hoditi v šolo, sem morala zanjo narediti znak za šolski časopis. Eno punčko, ki je imela ognjene lase. Takrat sem nekako začela s tem. Ko pa je šla Barbara v gimnazijo, sem ji risala velike plakate. Vmes sem dobila veselje do tega. Najprej sem delala za hčerine prijatelje novoletne čestitke in za rojstni dan. Moji hčerki so bila moja dela zelo všeč.

Kako pa si začela z izdelki, v katerih so vključeni različni materiali?

Nekoč mi je v roke prišla žoga, ki je bila iz pene in oranžne barve. Malo poškodovana. In pomislila sem: »Kaj naj bi iz tega naredila? Lutko!« Poiskala sem volno – lasje, gumb – oči, obleko – pajac in iz tega naredila lutko. Potem, kasneje so pa nastajali pastirji, kraljične, snežinke ... Od takrat sem dobila še večje veselje za ta dela. Veliko stvari, ki jim je bilo namenjeno biti na odpadcu, sem obdržala in iz tega naredila majhne lutkice: iz papirja, iz trakcev. Delala sem aranžmaje – za veliko noč, za božič.

Od kod tebi toliko idej? Ali si potem to tudi kaj prodajala?

Sem pač iznajdljiva, treba je vse izkoristiti. Ne, nikoli nisem tega prodajala. Teh izdelkov imam doma ogromno in zdaj res ne vem, kaj naj bi z njimi.

Ko si izgubila službo, kaj si potem počela?

Ko sem izgubila službo, sem se še bolj posvetila tem delom, tj. ročnim delom.

Si kaj hodila v društvo, da bi bila med gluhi?

Da, ko je bilo društvo na Samovi. In takrat sem hodila tudi na folkloro, ker folklor je bila edina vez z glasbo potem, ko sem zaradi sluha izgubila

stik z glasbo. Ko smo začeli s folkloro, smo bile skoraj vse ženske noseče. Tako smo prekinile in sem se nato raje posvečala družini. Enkrat sem prišla v to društvo in so me spet povabili k folklorni skupini. Od takrat samo plešem in uživam.

Folkloro je res lep ples, tradicija. Koliko ti folkloro pomeni?

Veliko. Prvič, ker se gibljem. Rada plešem. Je tudi nadomestilo za moje najljubše petje. Ker je vez z glasbo, ki sem jo nekoč izgubila. Prvi moj folklorni nastop je bil za Mednarodni dan MDGL. Zanj smo vadili 2 tedna pred nastopom. Res premalo časa. Pred 5 leti pa smo zares začeli s plesom. Najprej je bil učitelj iz Emone, potem pa Klavdija iz FS Franceta Marolta. Zdaj pa imamo Tanjo, prav tako iz FS Franceta Marolta. Vsi se imamo res super. Zaljubila sem se v folkloro, vedno je polno veselja, živahnosti, kar imam rada. Zato od tod naše ime »VESELJE«.

Zanima me, ali tvoj mož kreta?

Ne, ne zna. A se odlično sporazumeva, saj se rada pogovarjava. Hčerka se želi učiti kretajo, a si nikakor ne moreva uskladiti časa za to.

Kateri je tvoj najlepši spomin na naše društvo?

Takrat, ko sem delala v društvu. Ko sem izgubila delo v tiskarni Dan, me je Meri vprašala ali bi delala v društvu kot administratorka in na področju socialnih zadev. Meri je imela zaupanje v mene. Vedno mi je pravila: »Ti to zmoreš!« In sem res. Ne bom pozabila!

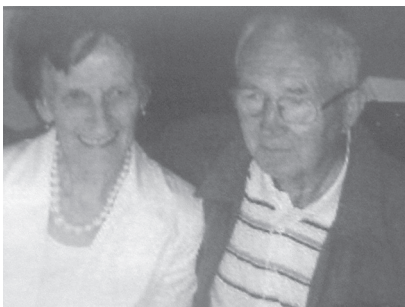
Si zelo rada delala v društvu?

Zelo. Na ta čas imam zelo lepe spomine. Društvo je bilo še v povojih. Delo je bilo zanimivo, rada sem ga opravljala. Omogočilo mi je spoznavanje novih dogodivščin, posebno v gledališču, ko smo se pripravljali na premiero Otroci manjšega boga in sem delala za odrom kot akviziter.

Tvoja prioriteta v življenju?

Moja družina. V veliko veselje mi je, ko smo skupaj. Moja največja želja je, da bi postala babica, rada imam otroke. Zelo rada imam tudi morje. Ko imamo priložnost, gremo na morje. Imam občutek, kot da sem tam doma. Morski zrak, neskončno nebo, neskončna modrina, galebi. Občutek svobode, pomirjajoče, sanjavo, romantičnost ... Uživam, če je lep dan, posebno spomladi, ko vse rožice cvetijo.

Irenca, hvala ti za tako lep intervju, ki je bil poln smeha in sreče. Želim ti vse dobro, da bi še naprej bila takšna, kakršna si zdaj in da bi bila še vedno z nami, z nami delila ideje. Bodi še naprej v cvetju in uživaj v polni radosti z možem in hčerjo. Tako močno povezani!

»Da bi nama bilo v tretjem obdobju življenja dano zdravje«

Angela in Pavel Šumnik

Zelo redkokdaj se najde gluhi zakonski par, ki dočaka zlato poroko – 50 let skupnega življenja. Tako sta nas razveselila zakonca Šumnik s ponovno zaobljubo, da upata še na biserno poroko, če jima bo to dopuščalo zdravje. Zelo prijazna, dobrovoljna sta pristala na kratek pogovor za bralce glasila Odmev tišine.

Meri

Zlata poroka? Lepo! Nam zaupata, kdaj in kje sta se spoznala?

Pavel: Bila je ljubezen na daljavo in je trajala dve leti, nato pa sva se 8. 9. 1962 poročila na občini Materija - Kozina. Na poroki je bil prisoten tolmač – učitelj iz šole za gluhe v Portorožu. To je bila skromna poroka.

Angela: Po poroki nisva imela svojega doma, zato sva živela v podnajemniških stanovanjih, dokler nama pokojni gluhi akademski kipar Ivan Štrekelj ni priporočil zasilnega bivanja v hiši Zveze društev gluhih in naglušnih v Šmartnem. V tem majhnem stanovanju sva si uredila prijeten in topel dom. Po 14 letih bivanja je mož Pavel dobil od podjetja solidarnostno stanovanje, katero sva kasneje, po Jazbinškovem zakonu, tudi odkupila.

Kako velika družina ste?

Angela: V zakonu se nama je rodilo troje hčera, sedaj so že odrasle in imajo svoje družine. Imava pet vnukov in tri pravnuke. Veliko veselja imava z njimi.

Se spominjata časov vajinega otroštva, poti skozi življenje? Lepi in žalostni trenutki?

Pavel: Izhajam iz revne dninarske družine, brez očeta, da bi mi stal ob strani, me učil in vodil. Nismo imeli svojega doma, ampak smo živeli pri gospodarjih, kjer je mama delala na polju, v hlevu, ... Bila je revščina, težko življenje. Šolal sem se v Gluhonemnici. Med počitnicami, ko so otroci odhajali domov, sem jaz ostal v zavodu, ker nisem imel kam. Bil sem vedno žalosten. Po uku sem se zaposlil kot grafični delavec. Upokojil sem se z 49 leti, žena Angela pa z 48 leti. Še vedno vozim avto, a bolj poredkoma, sicer pa sem voznik 45 let.

Angela: Tudi pri nas na Notranjskem niso bili zlati časi. Enako kot Pavel, smo tudi mi bili iz revne družine, vendar sem se zaposlila zelo zgodaj, s 15 leti, in sicer v Vegi. V zadnjih letih pred upokojitvijo pa sem delala v Učnih delavnicah. Vse življenje je bilo eno samo delo in skrb za družino. Lepih spominov je veliko, sploh pa mladost s plesom v dvoje, pa otroci, urejen dom in zagotovljeno mirno življenje. Imava še eno veliko ljubezen, in sicer vrtnarjenje, kjer najdeva mir in imava od svojih rok tudi pridelano zdravo zelenjavo.

Ponovno sta se poročila po 50 letih. Kakšni občutki so bili?

Angela in Pavel izmenoma:

Sama nisva nameravala praznovati, a sva se na koncu le odločila. Nisva šla na matični urad, ampak smo z družino skupaj imeli prijeten dan. Bilo je nekaj lepega videti, na začetku, pred 50 leti, sva bila sama s svojo ljubeznijo, sedaj pa je poleg že tretja generacija. Pomembno nama je to, da smo skupaj, da se imamo radi. Najina želja je, da bi nama, v tem tretjem obdobju življenja, bilo dano zdravje.

Hvala za pogovor, spoštovana zlatoporočenca, tudi mi vama želimo krepkega zdravja, veliko dobre volje in ljubezni. Pa iskrene čestitke in nasvidenje ob biserni poroki!

»Za mano je bogata zgodovina dosežkov in udejstvovanj«

Mladen Veršič

11. maja 2013 so na volilni skupščini ZDGNS v Moravskih toplinah od štirih kandidatov izbrali Mladena Veršiča za predsednika ZDGNS za štiriletni mandat (2013 – 2017). To je pomembna novica iz našega društva MDGL.

Majčka

Mladen, naj vam najprej čestitam ob izvolitvi za predsednika ZDGNS! Preden se pogovorimo o vaši izvolitvi za predsednika ZDGNS, bi vas prosila, če se nam, bralcem, najprej predstavite.

Rodil sem se 5. julija 1948 v Ljubljani. Hodil sem v osnovno šolo v Gluhonemnici na Zaloški cesti in na vajenski šoli opravil izobraževanje za poklic ključavničar. Bil sem zaposlen v podjetjih Tribuna, Avtomontaža, Esto in Almico. Zdaj sem upokojenec, že od leta 1998.

Katere so vaše aktivnosti?

Za mano je bogata zgodovina dosežkov in udejstvovanj. Udejeval sem se v folklorni skupini gluhih in z njo nastopal po Jugoslaviji. Vodil sem športno sekcijo Komet in razširjal športne panoge. Seveda sem se ukvarjal tudi s športom, kot so nogomet, mali nogomet na asfaltu, kegljanje, šah in tudi odbojka. V kegljanju sem bil sedemkrat slovenski prvak in enkrat jugoslovanski prvak. Trenutno so moji hobiji bowling, kolesarjenje in hoja.

Bil sem podpredsednik Športne zveze gluhih Slovenije (1992 – 2000); član upravnega odbora MDGL vse od njegove ustanovitve; predsednik MDGL (2003 – 2007) in podpredsednik (2007 – 2011); član upravnega odbora ZDGNS (2002 – 2008) in član Sveta Zavoda Združenje tolmačev za SZJ (2008 – 2012). Občasno v zadnjih 20 letih prostovoljno pomagam v ZGNL.

Zelo bogate aktivnosti! Človek se ob tem lahko zamisli, koliko časa in truda je bilo vložena v to. Zagotovo vam ni bilo lahko, ampak pravijo, da če več izkusite, zanimivejša postaja vaša zgodba. Posvetiva se predsedovanju. Kaj vas je motiviralo, da ste se prijavi za kandidacijo?

Že od 20. leta, ko sem bil najmlajši član upravnega odbora ljubljanskega društva gluhih, sem bil aktiven. Zdaj, ko sem upokojen in imam čas, sem želel s svojimi dolgoletnimi izkušnjami in opažanji iti še višje, in sicer, da se prijavim na kandidacijo za predsednika ZDGNS.

Kakšen je vaš vtis ob tem, ko so vas izvolili?

Ko so me izvolili, sem bil zelo presenečen! Takšne podpore nisem pričakoval. Po mojem predstavljanju po nekaterih društvih po Sloveniji, koder sem predstavil svojo vizijo, je bila večina zadovoljnih nad mojo vizijo izboljšanja obstoja gluhih in naglušnih in so me podpirali.

Kakšna je vaša vizija prihodnosti za ZDGNS? Kaj je potrebno izboljšati?

Kot prvo, dal bom pobudo k formiranju sekcije mladih. Večina mladih je izgubljenih, njihova aktivnost v društvih je slaba. Na mladih svet stoji kakor tudi Zveza in društva bodo odvisni od njih! Pred časom sem se pogovarjal s predstavnikom iz EUDY, ki je spraševal, kje so naši mladi. Omenil je, da je potrebno prvo ustanoviti Zvezo mladih, šele zatem se bodo mladi res aktivirali. Povezava z mladimi je tudi izobraževanje gluhih in naglušnih v treh šolskih centrih za gluhe. 20 let sem prostovoljno delal na ZGNL in veliko videl. Spremeniti je potrebno šolski sistem. Oralno metodo v Mariboru je potrebno povezati z znanjem znakovnega jezika. Gluhi otroci bodo res prejeli informacije po oralni metodi, ampak razumevanje pri njih se bo pokazalo čez leta, ko se bo izkazalo pri večini, da je njihova izobrazbena raven zelo šibka. Glede tega se bom povezal z Društvom učiteljev gluhih Slovenije. Od tu naprej je spet povezava z zaposlitvijo gluhih in naglušnih. Potrudil se bom izboljšati izkoriščenost kvotnega sistema v zaposlovanju gluhih in naglušnih (da čim več podjetij zaposli gluhe in naglušne). Veliko sposobnih gluhih in naglušnih se zaposli v takšnih podjetjih, kjer je delo bolj za nižje izobražene. To ni prav! Njih je treba dati v njim primerna podjetja. Da bi do tega prišlo, bom poskusil sodelovati z Gospodarsko zbornico Slovenije in Obrtno zbornico Slovenije ter jim dokazal, da so gluhi in naglušni res sposobni. Naslednja vizija je, da bi spodbudil Spletno TV ZDGNS, da objavlja pomembne informacije tudi v znakovnem jeziku – npr. novi zakoni, pomembna dogajanja iz upravnega odbora, mednarodne dogodke gluhih. Zadnja vizija pa je, da bi se boril za izvajanje ZIMI (Zakon o izenačevanju možnosti invalidov) in pravilnika o tehničnih pripomočkih.

Želim vam, da se vam vse vizije uresničijo! Za zaključek pa povejte, kaj lahko od vas društva v okviru ZDGNS pričakujejo?

Zdaj težko rečem, kaj lahko pričakujete. Nisem se še popolnoma vklopil v funkcijo predsednika ZDGNS. Ko se bom bolj aktiviral v tej funkciji, boste sčasoma videli.

Hvala za intervju! Želim vam uspešno predsedovanje!

»Življenje je naš najboljši učitelj«

Nikolaj Vogel

Od 22. aprila do 17. maja 2013 smo se obiskovalci v Desnem atriju Mestne hiše v Ljubljani lahko ponovno navduševali nad ustvarjalnostjo gluhega akademskega slikarja Nikolaja Vogla, v organizaciji Mestnega društva gluhih Ljubljana. Umetnik je svojo razstavo poimenoval »V globini časa«.

Indira Vehbić

Umetnik se predstavi

Sem Nikolaj Vogel, član Mestnega društva gluhih Ljubljana. Ko je bila moja mama z mano noseča, je bila v Ljubljani in v Mariboru epidemija rdečk, zaradi katerih sem se 6. 12. 1972 rodil gluh. Tudi otroci drugih enako okuženih mater so se rodili gluhi. Zato sem moral hoditi v vrtec za slušno in govorno motene otroke v Mariboru, kjer so otroke učili z različnimi spodbudami govoriti; sam sem tako začel govoriti že pri šestih letih, tik pred začetkom osnovne šole.

Osnovno šolo sem obiskoval v Centru za usposabljanje slušno in govorno motenih v Mariboru, kjer sem se dobro počutil zaradi vrstnikov s podobnimi slušnimi težavami. S sošolci in prijatelji smo se dobro razumeli. Uporabljali smo dva jezika, govor in kretnje z rokami. Pri tem smo morali – ker mariborska šola učencev ne uči znakovnega jezika – sami improvizirati oz. uporabljati svoje kretnje, da bi se bolje sporazumevali.

Ukvarjam se s slikarstvom in ustvarjam slike z oljno in akrilno tehniko na platno.

Kako je prišla vaša ustvarjalnost na dan oz. kdaj ste ugotovili, da ste nadarjeni za slikanje?

Mislím, da je ustvarjalnost prišla prvič na dan že v prvem razredu osnovne šole, ko sem v mali zvezek likovno izražal svoje občutke in raziskovanja. Bilo je, kot da bi pisal dnevnik, ker takrat nisem znal izražati svoje stiske drugim. Nikoli nisem pokazal stiske staršem, saj je bila komunikacija med sliščo družino in menoj otežena. Bilo je težko obdobje za nas. Zaradi tega sem svojo nadarjenost za slikanje takrat spregledal. Mnogo let kasneje, ko sem hodil v prvi letnik srednje šole, mi je umrl oče. Zaradi žalosti sem spontano vzel barvice in začel risati. Ob tem sem opazil, da dobro rišem, in prepoznal sem svoj talent za slikanje. Odločil sem se, da bom postal umetnik, slikar, in si zastavil cilj, da bom hodil na Akademijo za likovno umetnost. Na njej sem nato tudi uspešno diplomiral.

Kakšne slike najraje slikate?

Najraje slikam abstraktni prostor in abstraktno pokrajino.

Kaj je vaša posebnost pri slikanju?

Vse moje slike so posebne zaradi edinstvenosti in prvinskosti likovnega izražanja. Največ mi pomenijo slike iz ciklusov Tehno art in Tehno natura art, ki sem ju sam poimenoval. V teh ciklih sem se ukvarjal z vprašanjem neločljivosti časa in prostora; zanimalo me je, kako materializirati nematerialnost časa na slikarskem platnu.

Kratko predstavite tehnike slikanja.

Moje slikanje se začne z idejo, ko dobim navdih. Najraje ustvarjam z oljnimi barvami, ki dajejo gost videz. Na prazno platno dam oljno barvo in jo oblikujem. Za vsako sliko, od ideje do realizacije, porabim povprečno en teden, odvisno od zahtevnosti in velikosti slike. Uporabljam tudi akrilne barve, ki dajejo sliki svež in trden videz. Če se odločim za te barve, pa je treba pri modeliranju bolj pohiteti, saj se akrilna barva zelo hitro suši.

Kje črpate navdih za slikanje?

Navdih črpam v naravi, zlasti na Koroškem in v Posočju, od koder izhajajo moji starši. Ta dva svetova sta me fascinirala in očarala. Navdih dobim tudi v sanjah in računalniški tehnologiji.

Kako ste premagovali komunikacijske ovire v času izobraževanja?

Po koncu osnovne šole sem nadaljeval šolanje na Litostrojski srednji šoli za elektroniko v Ljubljani. Ta sprememba okolja je bila zame hud šok in nanjo nisem bil pripravljen, a sem se ji moral počasi prilagajati. V mojem razredu so bili sami slišči fantje (32 dijakov) in večinoma niso znali normalno komunicirati z mano, tako da sem moral z njimi komunicirati pisno, pa tudi sam si nisem upal govoriti z njimi, ker se nisem hotel osmešiti z drugačnim govorom. Zato so mi bili kljub očetovi smrti glavna opora v življenju in pri izobraževanju mati, starejši brat in sestra.

Imel sem nizko samopodobo in o sebi nisem imel dobrega mnenja. Šolski tempo je bil tako hiter, da sem ga komaj dohajal; dobil sem veliko nezadostnih ocen in moral sem še enkrat hoditi v prvi letnik. Ko sem ponavljal prvi letnik, sem imel že več izkušenj s šolskim ritmom ter sem nekoliko napredoval v učenju in komunikaciji s sošolci. Še vedno pa sem se zelo težko prebijal skozi učni proces zaradi komunikacijskih težav z učitelji med poukom. Predavanja sem snemal na kasetofon, posneto pa je mama prepisala. To je bilo zelo zamudno, saj sem se moral skozi šolske naloge prebiti dvakrat – dopoldne, ko sem bil v šoli, in popoldne doma. Zato sem hitro opustil snemanje s kasetofonom in začel med predavanji od sošolcev prepisovati snov. Žal takrat gluhi niso imeli pravice do prevajalca oz. tolmača.

Imel sem malo besednega zaklada in slabo znanje slovnice, zaradi česar sem imel težave tudi pri razumevanju prebrane literature. Hitro sem nehal brati, ker nisem razumel pomena celega stavka. Zdelo se mi je, da je branje knjig izguba časa. Imel sem nezadostne in zadostne ocene in bil sem poln jeze na sebe in na šolo. Mama mi je takrat razložila, da tudi mnogo sliščih ne zna pravilno govoriti, da ne znajo dobro pisati in brati. To me je opogumilo, da sem se odločil, da bom boljši od nekaterih sliščih. Čeprav sem imel zadostne ocene, sem se začel zavedati, da zame veljajo drugačna merila: da npr. zame zadostna ocena pomeni odlično oceno in da bi tudi slišči sošolci, ki so dobivali odlične ocene, dobili zadostno, če bi bili gluhi.

Po končani srednji šoli sem začel prvič sproščeno brati romane. Nenadoma sem – kot strela z jasnega – razumel, kaj piše, in prebral veliko knjig. Prej sem imel verjetno zaradi pritiska nekakšno bralno blokado. Leta 1993 sem se vpisal na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani. Tam sem normalno komuniciral s profesorji. Sprejeli so moj način govorjenja, nekatere nove besede so mi napisali. Veliko so mi pomagali študijski kolegi, s katerimi sem postal dober prijatelj. Največ mi je pomagal Boštjan Mesarec, ki se je žal v četrtem letniku smrtno ponesrečil.

Vaš pogled na življenje oz. kaj vam največ pomeni v življenju?

Prepričan sem, da je življenje naš najboljši učitelj, ki je zahteven in koristen. Življenje nas pogosto tepe, če o čem ne razmišljamo prav, in nas nagradi, če imamo dobra prepričanja, želje in poslanstva, ki koristijo vsem. V življenju mi največ pomenijo predvsem družina in umetnost, pa tudi narava. Saj mi dajejo potrebne in koristne izkušnje.

Zanimive izkušnje oz. spomini iz mladosti?

Zanimive izkušnje sem imel s pripravo na sprejemni izpit na Akademiji za likovno umetnost. Bil sem zelo presenečen in srečen, da sem bil sprejet. Nisem mogel verjeti in dolgo časa sem razmišljal o tem, zakaj se je to zgodilo. To ni bilo edino tako presenečenje v mojem življenju. Pred kratkim sem spoznal, da gre za trdno prepričanje oz. vero vase, ne glede na to, ali si gluhi ali slišči. Npr. ko sem se pripravljaj na sprejemni izpit, sem bil o sebi močno prepričan, da sem že akademski slikar. In se mi je to zgodilo.

Nasvet za bodoče umetnike ali naše bralce glasila?

Vsem ljudem bi rad sporočil, naj ne obupajo takoj in da je treba v življenju vztrajati oz. se boriti za tisto, v kar verjamete, da je dobro za vse. Ni dovolj biti samo optimist, če nimaš osebnega poslanstva, cilja, močne želje in vere oz. prepričanja ter dela. Zraven pa še znanja. Prav tako je treba paziti, kaj si želimo in kako mislimo. Ne imejmo slabih misli, kajti vsake misli se uresničuje. To je moja življenjska izkušnja in moj moto.

Za primer, ko naletite na gluhe in naglušne in bi se radi pogovarjali z njimi, a ne veste kako, vam predstavljamo različne načine sporazumevanja:

– komunikacija z gluho osebo:

- počasi in razločno, pomembna je mimika obraza;
- hitrost govora naj bo normalna, poudarek je na počasnejšem in razumljivem oblikovanju glasov, vendar ne preveč poudarjeno;
- gluhemu sogovorniku vedno glejte v obraz;
- bodite obrnjeni proti svetlobi, svetloba ne sme padati na obraz gluhega sogovornika;
- v pogovoru ne smete biti preveč oddaljeni, komunikacija najbolje poteka v običajni govorni bližini;
- v primeru nerazumevanja sporočilo še enkrat ponovite ali zapišite na papir;
- če vas gluha oseba kljub temu ne razume, ponovite v preprosti slovenščini ali pokličite tolmača;
- spoštujte identiteto gluhega;
- za komunikacijo si vzemite več časa in potrpežljivosti ter prijaznosti;
- ne odločajte se v imenu gluhe osebe, naj se sama odloči, kaj ji je pomembno.

– komunikacija z naglušno osebo:

- govorite jasno, razločno in ne prehitro ali prepočasi;
- naglušna oseba zna poslušati, težave ima pri sprejemanju posameznih glasov, ki so manj zvoneči (npr. B in P sta si zelo podobna);
- bodite obrnjeni proti svetlobi, mnoge naglušne osebe opazujejo tudi mimiko obraza in berejo z ustnic.

Definicije:

Gluhota – nevidna invalidnost. Ljudje je ne opazijo, dokler ne pridejo v kontakt z gluho osebo. Deli se na zelo težko in popolno izgubo sluha. Gluhe osebe ne zmorejo slišati zvokov iz okolja in razumeti govora brez tehničnih pripomočkov. Komunicirajo z uporabo govora s pomočjo odgledovanja (tj. branja z ustnic), branja in pisanja, prstne abecede, mimike in znakovnega jezika.

Naglušnost – naglušne osebe s pomočjo tehničnih pripomočkov (slušni aparat ali kohlearni implant) delno slišijo zvoke iz okolja in razumejo govor. Obstaja več stopenj: lažja, srednja in težka. Komunicirajo večinoma z govorom ter ostalimi načini komunikacije kot pri gluhih.

Gluhoslepota – gluhoslepe osebe so osebe, ki imajo več kot 95 % okvarjen sluh in več kot 95 % okvarjen vid. Znotraj tega se gluhoslepe osebe delijo še v popolnoma gluhe in popolnoma slepe, popolnoma gluhe in slabovidne, popolnoma slepe in naglušne osebe in naglušne in slabovidne osebe. Z njimi se je možno pogovarjati le s čutnimi znaki – znakovnim jezikom.

OSEBNA IZKAZNICA DRUŠTVA

Ime: MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA

Skrajšano ime: MDGL

Sedež: Trubarjeva cesta 24, 1000 Ljubljana

Telefon: 01/ 430 30 08; 070 699 336

Faks: 01/ 238 80 62

E-pošta: mdg-ljubljana@guest.arnes.si

Spletna stran: www.mdgl.si

FINANCIRANJE DEJAVNOSTI MDGL: FIHO, MOL, MDDSZ

Predsednica društva: Marija MÖDERNDORFER

Sekretarka društva: Indira VEHBÍĆ